T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
2015-YL-002

SÂLİM VE SAFÂYİ TEZKİRELERİNDEKİ BİYOGRAFİK BİLGİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hazırlayan
Hava YEŞİLYURT

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN

AYDIN-2015

T.C.

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

AYDIN

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Hava Yeşilyurt tarafından hazırlanan Sâlim ve Safâyi Tezkirelerindeki Biyografik Bilgilerin Karşılaştırılması başlıklı tez, ... tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan :	....	....	....
Üye :	....	....	....
Üye :	....	....	....

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun **………**Sayılı kararıyla **………………..** tarihinde onaylanmıştır.

Prof. Dr. Recep TEKELİ

Enstitü Müdürü

T.C.

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

08/ 01/ 2015

Hava Yeşilyurt

ÖZET

SÂLİM VE SAFÂYİ TEZKİRELERİNDEKİ BİYOGRAFİK BİLGİLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

Hava YEŞİLYURT

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN
2015, 573 sayfa

Biyografiler ve biyografik kaynaklar kültür ve edebiyat açısından oldukça önem arz eden eserler arasında yer almaktadır. Biyografik eserler arasında hiç şüphesiz öncelikli olarak şuarâ tezkireleri önem taşımaktadırlar.

Klasik Türk edebiyatında hem şairlerin biyografilerine hem de şairlerin şiirlerinden seçilen örneklere yer veren tezkireler günümüz biyografi çalışmalarına kaynak olabilecek nitelikte edebi eserlerdir.

Bu tez çalışmamızda 18. yüzyılın iki önemli şuarâ tezkireleri olarak kabul edilen Sâlim ve Safâyi tezkireleri biyografik bilgileri karşılaştırma açısından incelenmiş ve söz konusu iki tezkirenin biyografik benzerlikleri ve farklılıkları mukayese edilerek ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Edebiyat tarihimizin en önemli malzemesi olan bu şuarâ tezkireleri karşılaştırılarak bilim dünyasına katkıda bulunulmaya çalışılacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Tezkire, biyografi, Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi Sâlim Efendi Tezkiretü’ş-şu‘arâ.

ABSTRACT

ON THE SÂLİM AND SAFÂYİ TEZKİRES OF BİOGRAPHİCAL İNFORMATİONS ARE COMPARED OF

Hava YEŞİLYURT

M.sc. Thesis, Department of Turkish Language and Literature
Supervisor: Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN

Biographies and biographical sources are among the very crucial that works in terms of culture and literature. Among in biographical works are of undoubtedly importance primarily tezkires.

In Classical Turkish Literature both biographies of poets and gives examples of selected poems which tezkires are literary works source today's biography works.

This thesis examines, Sâlim and Safâyi tezkires which the 18th two major of tezkires were accepted, examined for comparasion biographical informations and two tezkires to so called the biographical similarities and differences has tried to put forward by comparing.

Şuara tezkires that the most important material of our history will try to contribute to the scientific world by comparing.

KEY WORDS: Tezkire, Biography, Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi Sâlim Efendi Tezkiretü'ş-şu'arâ.

ÖNSÖZ

Yazıldığı dönem hakkında bilgiler veren tezkireler şairlerin kişisel bilgileri, şairlik kudreti ve şiirlerinden örnekleri günümüze taşımanın yanı sıra o devrin sanat ve edebi ortamı hakkında da aydınlatıcı bilgiler sunarlar. Şuarâ tezkireleri o devrin şairlerini, edebiyatçılarını toplu olarak içerisinde barındıran değerli eserlerdir.

Tezkire yazarları şairin sanat yönüne, edebi çevresine, şairlik gücüne, eserlerinin değerine, bunlardan seçilmiş örneklere yer verir ve değerlendirmede bulunur. Bu özellikleriyle tezkireler edebiyat ve tezkire geleneğimizin yegane eserleri arasında sayılmaktadır.

Çalışmamız giriş ve iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Giriş bölümünde tezkire ve tezkirecilik ile 18. yüzyıl tezkirelerine toplu bakış hakkında genel olarak bilgi verilmeye çalışılmıştır. Birinci bölümde Sâlim Efendi'nin Tezkiretü'ş-şuarâ ve Mustafa Safâyi Efendi'nin Tezkire-i Safâyi isimli eserleri tanıtılmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde Sâlim ve Safâyi tezkirelerindeki şairlerin alfabetik sıralaması tablo şeklinde düzenlenerek listelenmiştir. Yine bu bölümde Sâlim ve Safâyi tezkirelerindeki biyografik bilgilerin karşılaştırılması yapılmış benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmuştur. İncelememiz mahlas, isim, memleket, doğum, akrabalık, tahsil ve meslek, şahsiyet özellikleri, sosyal muhit, hayatından kesit, eser, anekdotlar, değerlendirme, örnek cümle ve ölüm olmak üzere 14 kategori üzerinde değerlendirmeye tabi tutularak tablo halinde sunulmuştur. Tartışma ve Sonuç bölümünde ise çalışmamızda ulaştığımız bulgular üzerinde değerlendirme yapılmış ve her iki tezkire dil ve üslup özellikleri açısından da karşılaştırılmıştır.

Tez çalışmamızda kullanılan bilgiler Doç. Dr. Pervin Çapan'ın Mustafa Safâyi Efendi, Tezkire-i Safâyi ve Prof. Dr. Adnan İnce'nin Tezkiretü'ş-Şuarâ Sâlim Efendi isimli tezkirelerinden yararlanılmıştır.

Çalışmam boyunca hemen her aşamasında, okunmasında, değerlendirilmesinde yardımlarını esirgemeyen, engin tecrübe ve bilgisiyle sabırla yol gösteren, eksiklerimi düzelten sayın hocam Doç. Dr. Hasan GÜLTEKİN'E içtenlikle teşekkürlerimi sunuyorum.

Hava Yeşilyurt

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Divan Edebiyatında Tezkire ve Tezkirecilik

Tezkire, Arapça z k r fi'l kökünden türemiş, tefile vezninde bir kelimedir; hatırlamaya vesile olan şey anlamına gelir. Bu haliyle sözcük, dilimizde çeşitli manalarda kullanılmıştır. Bunlar: Küçük mektup, pusula; bir iş için izin verildiğini bildiren veya bir hususu ispata yarayan resmî belge; askerlik görevinin bittiğini bildiren belge; aynı şehirdeki resmî daireler arasındaki yazışma pusulası, makamlar arasında gidip gelen kısa yazı. Bütün bunların ötesinde tezkire, belli bir meslekte tanınmış kişilerin, başta şairler olmak üzere, velilerin, hattatların, mimar ve musiki ustalarının, hatta usta bir çiçek yetiştiricisinin hayat ve sanatından söz eden edebî türün adı olmuştur. Şairlerin toplandığı bu tür biyografik eserler, tezkire-i şuara, tezkiretü'ş-şuara ya da sadece tezkire olarak zikredilir. (İsen, 2012: 3)

Bu kelime ve terim anlamlarının dışında tezkire, edebiyat terminolojisi olarak çok daha geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu mânâda kelime, Osmanlı toplumunun maddî ve manevî kültürünü meydana getiren her meslekten yaratıcı kişinin biyografik künye yazıcılığını temel alan bir türdür. Tezkireci, belirli bir meslekte tanınmış kişilerin, mesela evliyâların, hattatların, mimar ve mûsîkî ustalarının, hatta usta bir çiçek yetiştiricisinin hayat ve sanatından söz edebilir. Ama tezkire kelimesi en geniş manada kullanım alanını şairlerin hayatlarıyla şiirlerinden söz eden kitaplarda bulmuştur. (Canım, 2000: 1)

İslam uygarlığının dünyaya en büyük katkılarından biri tarih alanına getirdiği zenginlik, özellikle de biyografiye kazandırdığı derinliktir. İslam tarihçilerinin Hz. Peygamberin hayat ve hadislerine dair yaptığı çalışmalar biyografinin bir bilim dalı olarak İslam dünyasında çok önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Bu tür çalışmalara, başta Hz. Peygamber olmak üzere İslam tarihinin önemli şahıslarının topluma örnek kişiler olarak takdimi ve Arap geleneğindeki soy sopla övünme alışkanlığı da eklendiğinde biyografi ilmi daha da önem kazanmıştır. Arap edebiyatındaki biyografik çalışmalar, tabakat kitaplarında toplanmaktaydı. İşte, tezkire türünün kökeni bu kitaplara dayandırılabilir.

12. yüzyıl sonlarına kadar Arapça olarak devam eden bu gelenek, müteakip yüzyıldan itibaren yerini Farsça örneklere bırakmaya başladı.

Türkçe'deki pek çok türde ilk çalışmanın sahibi olan Ali Şir Nevayî'ye (1441-l50l) ait Mecalisü'n-nefais (y.1491) adlı Çağatay Türkçesi'yle yazılmış eser, Türk edebiyatında tezkire türüne ilk örnektir. Mukaddime (ön söz) ve yazarın meclis adınıverdiği sekiz bölümden meydana gelen eser, bu haliyle Farsça yazılmış Camî'nin (ö.1492) Baharistan (y.1497) adlı biyografik eseriyle ve Devletşah'ın (ö.1495) Tezkire-i Devletşah (y.1487) adlı şair tezkireleriyle benzer özellikler taşır. Tezkirede şairler her mecliste kronolojik olarak sıralanmıştır. Mecalisü'n-nefais, Çağatay edebiyatı, özellikle de İran edebiyatı için çok mühim bir kaynaktır. Fakat asıl önemli yanı Anadolu'da meydana gelen tezkirelere modellik etmiş olmasıdır.

Çağatay edebiyatında Nevayî ile başlayan gelenek kısa bir süre sonra Osmanlılara geçti. Batı Türkçesi geleneğinde de biyografi önce umumi tarihlerin içinde yer aldı. Bu anlamda ilk dönem tarihlerinin hemen hepsinde biyografiye rastlamak mümkündür. Umumi tarihler dışında bizde müstakil biyografi kitabı olarak kaleme alınan ilk örnek, Lamiî'nin (ö.1532) Nefahatü'l-üns'ün tercüme ve zeylini içeren Fütuhu'l-mücahidin li Tervihi Kulubi'l-müşahidin (y.1520) adını taşıyan eseridir. Şairler tezkiresi olarak ilk örnek ise Sehî Bey tarafından kaleme alındı. Sehî Bey ve onu izleyen ilk dönem biyografi yazarları, kendilerine Camî'nin Baharistan'ını, Devletşah'ın Tezkiretü'ş-şuara'sını ve Mecalisü'n-nefais'i örnek almışlarsa da 16. yüzyıla kadar gelişen edebî birikim ve onların yaratıcılarını bir araya getirme ihtiyacı, zamansız bir özenti değil, bir ihtiyacın cevabıdır. Sehî Bey'den sonra özellikle Latifî ve Âşık Çelebi şair biyografilerinin çok başarılı örneklerini verdiler. Latifî bizde türle ilgili olarak ilk kez tezkire adını kullanan yazardır. (İsen, 2012: 4-5)

Bugünkü bilgilerimize göre edebiyatımızda Türkçe kaleme alınan ve şair tezkiresi olarak değerlendirilebilecek 40 eser vardır. Bu eserlerin kronolojik olarak sıralanışı aşağıdaki tabloda verilmiştir:

	Tezkire Yazarı	Tezkirenin Adı
	XV.YY.	
1	Ali Şir Nevaî	Mecâlisü'n-Nefâis (Çağatayca)
	XVI.YY.	
2	Garîbî	Tezkire-i Mecâlis-i Şu'arâ-yı Rûm
3	Sehî Bey	Heşt-Behişt (Bihişt)
4	Latifî	Tezkire-i Şu'arâ
5	Âşık Çelebi	Meşâ'irü'ş-şu'arâ
6	Hasan Çelebi	Tezkiretü'ş-şu'arâ
7	Ahdî	Gülşen-i Şu'arâ
8	Beyanî	Tezkire-i Şu'arâ
9	Gelibolulu Âlî	Künhü'l-ahbâr'ın Tezkire Kısmı
	XVII.YY.	
10	Sâdıkî	Mecmaü'l-havâs (Çağatayca)
11	Riyazî	Riyâzü'ş-şu'arâ
12	Kafzâde Faizî	Zübdetü'l-eş'âr
13	Rıza	Tezkire-i Şu'arâ
14	Yümnî	Tezkire-i Şu'arâ
15	Âsım	Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr
16	Güftî	Teşrifâtü'ş-şu'arâ
	XVIII.YY.	
17	Mûcib	Tezkire-i Şu'arâ
18	Safayî	Tezkire-i Şu'arâ
19	Sâlim	Tezkire-i Şu'arâ
20	Hasîb	Silkü'l-le'âlî-i Âl-i Osmân'ın Tezkire Kısmı
21	İsmail Beliğ	Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr
22	Safvet	Nuhbetü'l-Âsâr fî Fevâidi'l-eş'âr
23	Râmiz	Âdâb-ı Zurefâ
24	Silahdarzâde Mehmed Emin	Tezkire-i Şu'arâ
25	Esrar Dede	Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye
26	Âkif	Mir'ât-i Şi'r
27	Nuri O. Hanyevî	Tezkire-i Şuara-yı Cezîre-i Girid
	XIX. Y.Y	
28	Şefkat	Tezkire-i Şu'arâ
29	Esad Efendi	Bâğçe-i Safâ-endûz
30	Ârif Hikmet	Tezkire-i Şu'arâ
31	Fatîn	Hâtimetü'l-eş'âr
32	Tevfik	Mecmua-i Terâcim
33	Mehmed Tevfik	Kâfile-i Şu'arâ
34	Şehrebanlı Hatibî	Tezkire-i Şu'arâ-yı Bağdad

	XX. Y.Y	
35	Fâik Reşad	Eslâf
36	Mehmed Sirâceddin	Mecma'-ı Şu'arâ
37	Ali Emirî	Tezkire-i Şu'arâ-yı Amîd
38	Aga Muhammed	Riyâzü'l-âşıkîn
39	M. Kemal İnal	Son Asır Türk Şairleri
40	Nâil Tuman	Tuhfe-i Nâilî

(Alkaç: 2014)

Anadolu sahası Türk Edebiyatı'nda 5 asır boyunca kesintisiz bir gelenek halinde devam eden tezkire türünde en başarılı örnekler, tartışmasız 16.yy.da verilmiştir. Bu elbette, devletin siyasî gelişmişliğinin ve istikrarının edebiyat, kültür ve sanata yansımasıyla da ilgili bir konudur. (Kılıç, 2007: 543-564)

Tezkireler, biyografiye ayırdıkları hacim açısından iki grupta değerlendirilebilir: biyografik ve antolojik. Biyografik nitelikteki tezkirelerde şairlerin doğum yeri, adı, lakabı, öğrenim durumu, meslek veya makamı, başlıca hocaları, hayatlarındaki önemli değişiklikler, ölümü, varsa ölüm tarihi, mezarının yeri, bazen şairle ilgili bir ya da birkaç anekdot, edebî durumuyla ilgili değerlendirmeler, eserleri ve eserlerinden örnekler yer alır. 16. yy. tezkirelerinin tamamı biyografik niteliktedir. Bu yüzyıl tezkire yazarlarının ele aldıkları şairlerin büyük bir bölümü kendilerinden önceki dönemlerde yaşamıştır. Bu yüzden biyografiler, şairler hakkında toplanan bütün bilgileri içermek durumunda oldukları için uzundur.

17. yüzyıldan itibaren tezkirecilik geleneğimizde, sonraları antolojik tezkireler şeklinde adlandırılacak farklı yapıda eserler verilmeye başlanmıştır. Antolojik tezkireler, gelenek içinde biyografiden çok şiiri ön plana çıkartmış ve verilen örnek şiir sayısı ve miktarını büyük oranda arttırmışlardır. Ancak, bu yapılırken şiir değerlendirmelerine çok az yer verilmiştir. 17. yüzyıl tezkirecileri daha çok kendi çağdaşı olan şairleri eserlerine konu ettikleri için olsa gerek, söylenen şeyler, bilinenleri tekrarlamaktan öteye gitmeyeceği için biyografiler kısalmış, buna karşılık şiir örnekleri artmıştır. Riyazî Tezkiresi bu iki yüzyıl arasında bir geçiş dönemi eseridir.

18. yüzyıl tezkireleri ise 17. yy. da birer antoloji görünümü kazanan ve biyografilerin yok denecek kadar azaldığı tezkirelere bir tepki ve 16. yüzyılın

mükemmel örneklerine geri dönüş çabasını yansıtır. Bu yüzdendir ki, sözü edilen yüzyılda biyografiler tekrar 16. yüzyıldaki gibi uzamış, buna karşılık örnek şiirlerde azalma olmuştur. Safayî, Sâlim ve Râmiz'in eserleri bu tarz tezkirelere örnektir. Küçük hacmi ile Mucib'i bir ara örnek olarak değerlendirmek mümkündür.

Türk Edebiyatı'ndaki antolojik tezkireler şöyle sıralanabilir:

Kafzâde Faizî	Zübdetü'l-eş'âr
Yümnî	Tezkire-i Şu'arâ
Seyrekzâde Âsım	Zeyl-i Zübdetü'l-eş'âr
İsmail Beliğ	Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli Zübdeti'l-eş'âr
Silahdarzâde Mehmed Emin	Tezkire-i Şu'arâ
Şefkat	Tezkire-i Şu'arâ

Şefkat'ten sonra antoloji niteliğinde tezkire yazma geleneği başka takipçi bulamamıştır. Bunda, miadını doldurmaya başlayan geleneğin yanında 19. yüzyıldan itibaren değişen yeni toplum yapısının farklı arayışlar içinde oluşunun da etkisi vardır. (İsen, 1997: 47-49)

Osmanlı biyografisi daha önce var olan bir geleneğin izleyicisi olduğu için bu eserler öncelikle bir ön sözle (mukaddime) başlar. Bu bölümde yazar Tanrı'ya hamd, peygambere dua ettikten (hamdele ve salvele) sonra kitabını niçin yazdığını anlatır. Bu kısımda üzerinde ısrarla durulan konular Kuran'da şiir aleyhindeki hükümlerin nasıl yorumlanması gerektiği ve bu hükümlerin aslında belli tarzdaki şiirleri kapsadığıdır. Tanrı'nın insanlara verdiği en değerli nesne konuşma ve yazma yetisidir. Bu yüzdendir ki şiirin tarihi insanla yaşıttr ve ilk şiir Hz. Âdem tarafından söylenmiştir. Bu bölümde bazan tezkireci eserini hangi yöntemleri kullanarak yazdığını ve eserine girecek isimleri nasıl seçtiğini de anlatır. Bu yüzdendir ki tezkirelerin bir bölümünün mukaddimesi orjinal birer poetika denemesidir.

Mukaddimeden sonra biyografilere geçilir. Bu bölüm de kendi arasında birkaç kısma ayrılabilir. Tezkirecilerin çoğu, yine kendilerinden önceki örneklere bakarak hanedan mensuplarını ayrı bir bölümde ele almışlardır. Tezkirenin çatısını

meydana getiren şairler bölümünde Osmanlı ülkesinde yetişmiş ve Türkçe şiirleriyle tanınmış şairler yer alır. Burada yer alan şairlerin doğum yeri, adı, lakabı, öğrenim durumu, meslek veya makamı, başlıca hocaları, hayatlarındaki önemli değişiklikler, ölümü, varsa ölüm tarihi, mezarının yeri, bazen şairle ilgili bir ya da birkaç anekdot, edebî durumuyla ilgili değerlendirmeler, eserleri ve eserlerinden örnekler yer alır. Bu muhteva, bize Herat tezkirelerinden girmiş, tezkirecilik tarihi boyunca da benzer ölçüler içinde devam etmiştir. Sadece son tezkirecilerimizden sayılan Fatin, seçtiği örnek şiirleri biyografinin önüne geçirerek yarar sağlamayan bir yenilik yapmıştır.

Biyografiye yönelik bu bilgiler tezkire yazarının imkânlarına, şaire zaman ve çevre olarak yakınlığı ya da uzaklığına, ayrıca yazarın bakış açısına bağlı olarak uzayıp kısalmaktadır. Âşık Çelebi'de son derece ayrıntılı ve uzun biyografi tarzı, Faizî'de sadece şairin adı, işi ve ölüm tarihinden ibaret bir şekle dönüşür. Güftî ise manzum tezkire yazan tek isimdir. Tezkirelerin sonunda hatime adı verilen bir sonuç bölümü yer alır. Bu kısımda da tezkireci, eserini yazarken karşılaştığı sıkıntıları anlatır, eserini başarılı kılması için Tanrı'ya yakarır, okuyandan ve yazandan beklentilerini sıralar.

16. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar devam eden tezkire türü, geniş zaman dilimi içinde farklı şeklî görünümlerle karşımıza çıkar. Bu eserler Herat ekolü tezkirelerini kendilerine örnek almakla birlikte, başta tertip tarzı olmak üzere birçok değişikliğe de uğramışlardır. Herat tezkireleri tasniflerini tabaka üzerine kurarken bizde bu yöntemi Latifî, çok pratik bir şekle dönüştürmüştür ve şairleri alfabetik olarak sıralamaya başlamıştır. Latifî'den sonra bu çağdaş usul, küçük istisnaları dışında Türk tezkireciliğinin vazgeçilmez tertip tarzı olmuştur. Latifî sadece tertip tarzıyla değil, biyografiye kazandırdığı ivme ile artık klasik biyografinin sınırlarını çizmiş, Âşık Çelebi ve antoloji tipi tezkireler hariç kendinden sonraki biyografi yazarları büyük ölçüde onu izlemişlerdir. Başka bir ekol olan Âşık Çelebi, tertip tarzının kullanışsızlığı ve ortaya koyduğu geniş biyografi yapısı, çok özel yeteneklere ihtiyaç gösterdiğinden kendisinden sonra pek takipçi bulamamıştır.

Sehî ve Ahdî dışındaki 16. yüzyıl tezkirecileri, şairlerin kendilerine has bir sınıf olduklarına, meslek ve diğer sosyal ölçülerine bakılmaksızın bir bütün olarak ele alınmaları gerektiğine inandılar. Bu kanaat 18. yüzyıla kadar benzer şekilde devam etti. Fakat ortaya çıkan birikim bu yüzyılda Esrar Dede ve Âkif'i kendi

çevrelerinin şairlerini bir tezkirede toplamaya götürdü. Böylece Esrar, sadece mevlevi şairlerden, Âkif de Enderun'da yetişenlerden ibaret zümre tezkirelerini kaleme aldılar. Bunu daha sonra Ali Emirî Efendi, Tezkire-i şuarayı Amid'de ve İşkodra Şairleri'nde sadece aynı şehirde doğan biyografilerden ibaret tezkire haline getirdi. 19. yüzyıl toplumun kendi medeniyetinden kuşkuya düştüğü, buna bağlı olarak da yenilik arayışlarının derinleştiği dönemdir. Pek çok başka alan gibi değişen ve yenileşen insan, edebî sahada da bir beklenti içinde idi. Toplumda derinden hissedilen ikilem biyografiye de yansıdı. Esat Efendi, Ârif Hikmet ve Fatin klasik geleneği sürdürürken Tevfik ve Mehmet Tevfik mevcut birikimi değerlendirip bütün Osmanlı şairlerini tek bir eserde toplamaya çalışmışlarsa da bunda başarılı olamadılar. Öte yandan Esami ve Osmanlı şairleri (y.1896) ile Naci (ö.1893), Eslaf (y.1814) ve birkaç eseriyle Faik Reflat, Osmanlı Müellifleri (y.1915) ve başka örnekleriyle Mehmet Tahir (ö.1925), Sicill-i Osmani (y.1897) ile Mehmet Süreyya (ö.1909) bu yeni arayışın ürünleri olan çalışmalarını verdiler.

Tarih ve onun özellikle İslam aleminde en önemli alt dallarından biri olarak biyografi, sözü edilen uygarlığın dünyaya en dikkate değer armağanlarından biridir. Meseleye Türk biyografi geleneği açısından bakıldığında da Arap ve Fars edebiyatları öncülüğünde gelişmiş olmasına rağmen özellikle şuara tezkiresi türü, en güzel ve başarılı örneklerini Türkçe'de, özellikle Osmanlı Türkçesi çerçevesi içinde vermiştir. Tür, Doğu Türkçesi dairesi içinde başlamış olmakla birlikte orada sadece sınırlı sayıda ürün ortaya koyabilmiş, buna karşılık Batı Türkçesi hem sayı hem de nitelik bakımından zirve eserlere sahip olmuştur. Üstelik tür, Türkçe'de 16. yüzyıldan 20. yüzyıl başlarına kadar kopmadan ve hiç boşluk bırakmadan sürüp gitmiştir. (İsen, 2012: 7-10)

18. Yüzyıl Tezkirelerine Toplu Bakış

18. yüzyılda yazılan tezkirelerde 17. yüzyıla karşı gelişen bir tepki vardır. Yine aynı dönemde bu türün çok önemli ve güzel tezkirelerinin yazıldığı 16. yüzyıl eserlerine özenen, onları taklit eden eserleri görüyoruz. 17. yüzyılda kısalan biyografiler ve çoğalan şiir örnekleri yerine 16. yüzyılda olduğu gibi uzun ve ayrıntılı biyografiler ve kısa şiir örnekleri tezkirelerde yer almaya başlar. Yine 18. yüzyılda daha önceki tezkirelerde görülmeyen zümre tezkireleri yazılmaya başlamıştır. (İsen, 2012: 83)

18.yüzyılda yazılmış tezkireleri kısaca inceleyelim:

1- MUCÎB, TEZKİRE-İ- ŞUARA

Mustafa Mucib Efendi, gençliğinde görüşüp tanıştığı şairlerden topladığı şiirlerle oluşturduğu mecmuayı, daha sonra genişleterek 1710 yılında Tezkire-i Mucib adındaki eserini kaleme almıştır.

Tezkiresine kısa bir giriş ve devrin sultanı IV. Murat'ın biyografisiyle başlayan Mucib Efendi, kendisinden önceki tezkireciler gibi sultanları, belli meslek sahiplerini bir sınıflandırmaya tabi tutmadan sadece çağdaşı olan şairleri alfabetik sırayla verir.

Mucib Efendi, giriş kısmında Rıza Tezkiresi'ni incelediğini, Rıza'nın Hasan Çelebi ve Riyazî Tezkireleri'nden bazı şairleri aldığını, buna karşılık kendisinin sadece Rıza Tezkiresi'ndeki şairler arasında bir seçim yaparak eserini Riyazî'ye zeyil olarak yazdığını belirtir. Tezkirede Riyazî'nin eserini yazdığı 1610 tarihinden sonra yazılan Rıza Tezkiresi'ndeki bazı şairler ve 1640'tan sonra Mucib'in kaleme aldığı şairler bulunmaktadır. Tezkire 16. yüzyıl sonlarından başlayarak yazarın çağdaşı olan şairlerden seçtiği 107 biyografiyi ihtiva etmektedir.

Eserine IV. Murat'ın biyografisiyle başlayan Mucib Efendi, alfabetik sırayla verdiği şairlerin hayatlarını kısaca anlatmakla birlikte çoğunun ölüm tarihini titizlikle belirtmeye çalışmış; şiirleri ve sanatları hakkında birkaç söz söyledikten sonra örnek olarak en az bir, en çok iki gazel almıştır. Şairlerin sanatları ve şiir özellikleri hakkında Mucib Efendi'nin değerlendirmeleri çoğunlukla yüzeyseldir.

Mucib Efendi'nin dili, süs ve özentiden uzak, sade ve açıktır. Eserde diğer tezkirelerde olduğu gibi klişe ifadeler kullanılmakla birlikte, onlardan farklı olarak övgü ve yergiye fazla yer verilmez. Tezkire, Riyazî ve Rıza Tezkireleri'nden seçilmiş bazı şairlerin özetlenerek verilmiş olması bakımından fazla önemli olmamakla birlikte daha önce yazılan tezkirelerde bulunmayan on bir şairi (Esat, Bahşî Efendi, Hıbrî, Devrî, Debî, Rezmî, Selamî, Şuaî, Iydî, İlmî ve Alimî) ihtiva etmesi bakımından dikkate değerdir. Ancak eserde, bu yeni isimler hakkında kayda değer bir bilgi bulunmamaktadır. (İsen, 2012: 83-84)

Mucib'in tezkiresi üzerine şu çalışmalar yapılmıştır:

- Tezkire-i Mucîb (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin-Sözlük) Hzl. Kudret Altun, Atatürk Kültür Merkezi Baskanlıgı, Ankara, 1997. (Önder, 2006: 9)

- Altun, Kudret. "Mustafa Mucîb: Tezkire-i Mucib" YL Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1985. V,61s. (Danışman: Prof. Dr. Mehmed Çavuşoğlu) (www.osmanlıedebiyatı.com)

2- BELÎĞ-NUHBETÜ'L-ASAR Lİ-ZEYLİ ZÜBDETÜ'L-EŞAR

Eser, Kafzade Fa'izî'nin (y.1622) Zübdetü'l-eşar'ına zeyl olarak yazılmıştır. Beliğ'in bu eseri, Faizî'nin tezkiresi gibi şiir antolojisi niteliği taşımaktadır. Eserine kısa bir girişle başlayan İsmail Beliğ, burada Sultan III. Ahmed ile Sadrazam Damat İbrahim Paşa'yı övdükten sonra tezkiresini kaleme alma sebebini açıklamış ve eserini Kafzade Faizî'nin Zübdetü'l-eş'ar'ına zeyl olarak yazdığını belirtmiştir.

Tezkire'de, Necib mahlasıyla şiirler yazan Sultan III. Ahmet'den sonra 413 şair, alfabetik olarak sıralanmıştır. Sultan III. Ahmet'in biyografisiyle başlayıp Yümnî'nin biyografisiyle biten eserde toplam 414 şair bulunmaktadır. İsmail Beliğ, şairlerin hayatları hakkında bilgi verirken en fazla üç dört satırı geçmeyecek şekilde çok kısa açıklamalarda bulunmuş; ölüm tarihlerini büyük bir titizlikle belirtmeye çalışmış ve şiirlerinden örnekler vermiştir. Tezkirede şiir örnekleri biyografik bilgiye oranla daha çok yer tutar. İsmail Beliğ, eserinde her şaire değeri ölçüsünde yer vermiştir.

İsmail Beliğ, şairler hakkında mübalağalı ve şahsî hükümler vermemiş, kısa ve öz bilgilerle şairleri tanıtıp hakkında hüküm vermek üzere örnekler ile okuyucuyu başbaşa bırakmıştır. Ayrıca, İsmail Beliğ'in kısa sürede tamamladığı bu eserinde yanlış ya da eksik yazılan kısımların olduğu dikkat çekmektedir. (İsen, 2012: 91)

Beliğ'in tezkiresi üzerine şu çalışma yapılmıştır:

- İsmail Belîg, Nuhbetü'l-âsâr li Zeyli Zübdeti'l-eş'âr, Hzl.Abdulkerim Abdulkadiroglu, Atatürk Kültür Merkezi Baskanlıgı Yayınları, B. 2, Ankara, 1999. (Önder, 2006: 10)

3- RAMİZ-ADAB-I ZUREFA

Ramiz Tezkiresi olarak da bilinen Âdab-ı Zurefa, Mirzazade Mehmet Salim Efendi'nin Tezkiretü'ş-şuara'sına bir zeyildir. Hüseyin Ramiz, tezkiresinde 1720 ile 1784 tarihi arasındaki 64 sene içinde yetişmiş 375 şairin biyografisine yer vermiştir. Hüseyin Ramiz, eserinde şairler hakkında ayrıntılı bilgi verirken onların ölüm tarihlerini de büyük bir titizlikle belirtilmeye çalışmış, şiirleri ve sanatları üzerine isabetli ve doğru değerlendirmeler yaparak bir ile on bir arasında değişen sayıda şiirlerinden örnekler almıştır.

Tezkire'nin dili oldukça ağırdır. Uzun tamlamalarla cümleler uzatılmıştır. Yine de 18. yüzyılın belli başlı tezkireleri olan Safayî ve Salim'den daha sade sayılabilecek bir dili vardır.

Tamamlanmamış olmakla birlikte Âdab-ı Zurafa, Safayî ve Salim Tezkirelerinden sonra 18. yüzyıl tezkirelerinin en önemlisi sayılır. Lâle Devri diye anılan, kültür ve edebiyatın çok geliştirici ve yüzlerce şairin yetiştiği bir devirde Safayî ve Salim Tezkireleri'ne giremeyen şairleri ve bu devirden sonra üne kavuşan şairleri yalnızca Ramiz Tezkiresi'nde bulmak mümkündür. Bu bakımdan devri için sık sık başvurulan tek kaynak sayılır. Ayrıca eser, verdiği etraflı, tenkitli ve isabetli bilgiler bakımından da önemlidir. (İsen, 2012: 93)

Ramiz'in tezkiresi üzerine şu çalışmalar yapılmıştır:

- Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâ'sı, (İnceleme-Tenkidli Metin İndeks Sözlük) Hzl.Sadık Erdem, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1994. (Önder,2006: 10)

- Erdem, Sadık. "Ramiz ve Adab-ı Zurafa'sı: inceleme-metin." Dr. Tezi. İstanbul Üniversitesi, 1986. 448s. (Danışman: Prof. Dr. Ali Alparslan) (www.osmanlıedebiyatı.com)

4- SİLAHDARZADE MEHMET EMİN-TEZKİRE-İ ŞUARA

Tezkire-i Şuara olarak da bilinen Silahdarzade Tezkiresi, bir tertip fikrine bağlı olmadan 1751-1790 yılları arasında yaşayan 60 şair biyografisini ihtiva eder. Antoloji niteliğinde olan bu eser, Beliğ Tezkiresi'nin zeyli durumundadır.

Tezkireci, eserine aldığı şairler hakkında çok kısa bilgi verirken bazen sadece onların isimlerini belirtmekle yetinmiştir. Silahdarzade Mehmet Emin, eserinde bazı şairlerin ölüm tarihlerini kaydederken şiirlerinden çok sayıda örnek vermeyi tercih etmiştir. Fakat Silahdarzade, örnek şiirleri seçerken fazla ölçülü davranmamıştır. Aynı değerdeki şairlerden birinde sadece bir örnekle yetinirken diğerinde on gazelden fazla örnek vermiştir. Eser, bu yönleriyle edebiyatımızda fazla önemli bir yere sahip değildir. (İsen, 2012: 93)

- Silahdarzade Mehmet Emin'in tezkiresi üzerine Furkan Öztürk'ün Tezkire-i Şuara, isimli tamamlanmak üzere olan çalışması vardır. (www.acikogretimedebiyat.com)

5- SAFVET-NUHBETÜ'L-ASAR Fİ FEVA'İDİ'L-EŞAR

Mustafa Safvet Efendi, 1720 yılında yazılan Safayî Tezkiresi'ni özetleyerek 1783 tarihinde eserini kaleme almıştır. Eser, Safayî Tezkiresi'nin başındaki takrizlerin kısaltılmış şekillerinden, seçilmiş 326 şairden ve sona koyulmuş Tezyilü'l-kitab kısımından meydana gelmiştir. Mustafa Safvet Efendi, eserinin sonuna koyduğu Tezyilü'l-kitab kısımında, Safayî tezkiresini bir arkadaşından birkaç günlüğüne ödünç aldığını ve fazla zamanı olmadığı için ancak tanınmış şairleri seçerek ve kısaltarak yazabildiğini belirtir. Bu arada Mustafa Safvet Efendi, Safayî'deki bazı yanlışlıkları düzeltme yoluna gitmiş; kimi zaman hatıra başlığı altında fıkralar eklemiştir. Safayî Tezkiresi'nin sadece bir özeti durumunda olan bu eser, edebiyatımızda fazla önemli bir yere sahip değildir.

Safvet Efendi tezkiresi üzerine Gazi Üniversitesi'inde Bilal Güzel'in Nuhbetü'l-asar min Fevaidi'l- eş'ar, isimli devam eden yüksek lisans tezi vardır. (www.acikogretimedebiyat.com)

6- ESRAR DEDE -TEZKİRE-İ ŞUARA-YI MEVLEVİYYE

Esrar Dede'nin kaleme aldığı Esrar Dede Tezkiresi diye de bilinen Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye, 1797 yılına kadar yaşayan Mevlevî şairleri ihtiva eder. Esrar Dede, tezkiresini yazarken başta Sakıb Dede'nin Sefine-i Nefise-i Mevleviye'si, şahidî Dede'nin Gülflen-i Esrar'ı, Nayî Osman Dede'nin

Mecmua'sı olmak üzere yazılı Mevlevî kaynaklarından ve şairler hakkında Mevlevî çevrelerinde dolaşan sözlü gelenekten, Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi Tezkiresi ile diğer şuara tezkirelerinden faydalanmıştır.

Yazar, eserine aldığı şairler hakkında oldukça geniş ve ayrıntılı bilgi vermiş; bu arada büyük dedelerin menkıbe ve kerametlerini anlatmış; şiirlerini ve sanatlarını bir değerlendirmeye tabi tutmuştur. Esrar Dede, hemen bütün şairler hakkında olumlu ve övücü ifadeler kullanmıştır. Tezkirede oldukça fazla örnek şiir vardır. Bunların Şeyh Galib tarafından seçilmiş olması esere ayrı bir değer ve önem katmaktadır.

Eserin dili, oldukça ağırdır. Arapça ve Farsça kelimelerle Mevlevî sözlüğünden çıkarılmış kelimeler çoğunluktadır. Esrar Dede, tanınmış ve sayılan Mevlevî dedelerinin hayatlarını anlatıp övgüler yaparken daha süslü ve zor anlaşılır bir dil kullanma yoluna gitmiştir.

Bu eksiklikleri ve olumsuz yanlarına karşı Esrar Dede Tezkiresi, bütün Mevlevî şairleri bir araya toplaması bakımından önemlidir. Belli bir meslek ya da gruptan meydana gelen şair tezkirelerinin de ilkidir. Ayrıca, bilgi verdiği şairlerin bir kısmı için tek kaynak durumundadır. (İsen, 2012: 96-97)

Esrar Dede'nin tezkiresi üzerine şu çalışmalar yapılmıştır:

- Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye, Hzl. İlhan Genç, Atatürk Kültür Merkezi Baskanlıgı Yayınları, Ankara, 2000. (Önder, 2006: 10)
- Genç, İlhan. "Esrar Dede: Tezkire-i şu'ara-yı Mevleviyye" Dr. Tezi. Atatürk Üniversitesi, 1986. 2c, 324; 605s. (Danışman: Doç. Dr. Haluk İpekten)
- Aras, Namık Kemal. "Esrar Dede'nin Tezkire-i şu'arâ-yı Mevleviyyesi." YL Tezi. Ankara Üniversitesi, 1987. 396s. (Danışman: Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu) (www.osmanlıedebiyatı.com)

7- ÂKİF-MİR'AT-I Şİ'R

Enderunlu Âkif Bey'in 1797 tarihinde yazdığı Enderunlu Âkif Bey Tezkiresi diye de bilinen Mir'at-i Şi'r, bir ön söz, dört bölüm ve bir hatimeden

meydana gelmiştir. Âkif, kitabın hacmine göre oldukça uzun ön sözünde, şiir yazmak istediğini fakat yeteneğinin olmadığını anlayınca çağdaşı olan Enderunlu şairleri bir tezkire hâlinde yazmayı tasarladığını belirtmiş; devrin padişahı Sultan Selim için bir övgü kıtası ile küçük bir mesnevi yazmış ve eserini ona sunmuştur.

Tezkiresini dört bölüme ayıran Enderunlu Âkif Bey, birinci bölümde Hane-i Hassa'da altı; ikinci bölümde, Hazine-i Hümayun'da sekiz; üçüncü bölümde, Kiler-i Hassa'da yedi ve dördüncü bölümde, Seferli Koğuşu'nda iki şair olmak üzere 23, kendisi ile birlikte 24 şair hakkında bilgi vermiştir. Âkif, şairleri anlatırken onların doğduğu yeri, ailelerini, Enderun'da hangi odalarda görev yaptıklarını, hangi tür şiirde başarılı olduklarını kısaca belirtmiş, daha sonra da her şairin birkaç parça şiirini örnek vermiştir.

Eserin hatime kısımında Enderunlu Âkif, İcmâl-i Terceme-i Fakîr başlığı altındakendi hayatına ait kısaca bilgi vermiştir. Tezkire'nin sonunda yazarın yakın arkadaşlarından Enderunlu Vâsıf'ın eseri öven, adının Mir'at-i Şi'r ve bu adın kitabın yazılış tarihi olduğunu belirten 10 beyitlik bir kıtası vardır.

Eser, yalnızca Enderun şairlerini kapsadığı için çok aranan ve yararlanılan bir tezkire değildir. Tanınmış ve büyük şair olmadıkları hâlde Enderunlu Âkif, arkadaşlarının sanatlarını ve şiirlerini aşırı sözlerle övmüş; objektif bir değerlendirme yapamamıştır. (İnce, 2012: 99)

Akif'in tezkiresi üzerine şu çalışmalar yapılmıştır:

- Enderunlu Mehmet Akif (Mir'ât-ı Siir), Hzl. Mehmet Kılcı, Çukurova Üniversitesi, SBE, Adana, 2001. (Önder, 2006: 10)
- İ. Hakkı Aksoyak-Fatma Sabiha Kutlar, yayınlanmak üzere olan çalışma. (www.acikogretimedebiyat.com)

8- NURİ OSMAN HANYEVÎ- TEZKİRE-İ ŞUARA-YI CEZÎRE-İ GİRİD

Nurî Osman Hanyevî'nin (ö.1205/1790) bilinen tek nüshası Çorum Hasan Paşa Kütüphanesi'nde (nr:2113/2) kayıtlı olan ''Tezkire-i Şu'arâ-yı Cezîre-i Girid'' isimli eseri, kısa bir mukaddime ve ''Devlet-i Osmâniyye'nin zuhûrundan Üçüncü

Sultan Ahmed devrine kadar olan şu‘arâ ve hususen Cezîre-i Girid’de yetişen’’ 20 şairin biyografisini ve şiirlerini, kısa bir hatime bölümünü ihtiva etmektedir. Kısa bir mukaddime ve 32 varaktan oluşan eserin 235b-236a arasındaki varakları boştur. Bu sahifeler muhtemelen müellifin ilerde ilave etmeyi düşündüğü şâir biyografileri için boş bırakılmıştır. Şairlerin biyografileri, tabaka ya da alfabetik bir sıraya göre düzenlenmemiş, müellifin tercihine göre sıralanmıştır. Kimisi hakkında uzun, kimisi hakkında da kısa bilgiler verilmektedir. (Alkaç: 2014)

- Nuri Osman Hanyevi (Tezkire-i Şuara-yı Cezîre-i Girid) Hzl. Orhan Kurtoğlu Akçağ Basım, Ankara, 2006.

18. yüzyılın önemli diğer iki tezkiresi ise tez Sâlim ve Safâyi Efendi tezkireleridir.

1. SÂLİM VE SAFÂYİ EFENDİ'NİN TEZKİRELERİNİN TANITILMASI

1.1. Sâlim Efendi'nin Tezkiretüş'ş-Şuara'sı

Sâlim'in 1722 yılında tamamladığı Tezkire-i Şuara olarak da bilinen Tezkire-i Salim, uzun bir girişle biri padişahlara, diğeri asıl şairlere ait olmak üzere iki bölüm hâlinde düzenlenmiştir. Salim, eserini tamamladıktan sonra devrin sadrazamı Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur.

Salim, eserine hamdele ve salveleyle başladıktan sonra devrin sultanı, sadrazamı ve şeyhülislamı için söylenmiş övgü dolu kasidelere yer vermiş; daha sonra Latifî, Âşık Çelebi, Hasan Çelebi ve Riyazî gibi tezkirecilerin yolundan yürüyerek kendi doğum tarihi olan 1688 yılını esas alarak tezkire yazmaya başladığını, İstanbul'dan uzakta bulunduğu zamanlarda ise çalışmadığını belirtmiş ve İstanbul'a döndüğünde Safayî'nin tezkire yazdığını öğrenince çok üzüldüğünü, bunun üzerine tezkiresini tamamladığını, ama Safayî gibi basit bir dille değil, eserini sanatlı bir inşa örneği göstererek yazdığını ifade etmiştir.

Tezkiresinde toplam 426 şair biyografisine yer veren Salim, padişahlara ayırdığı birinci bölümde devrin padişahı Sultan Ahmet ve Sultan Mustafa'dan söz etmiş, şiirlerinden örnekler vermiştir. İkinci bölümde alfabe sırasıyla 424 şairi ele alan Salim, aynı addaki şairleri Safayî'nin yaptığı gibi ölüm tarihlerine göre sıralamış; hayatları hakkında hayli geniş bilgi vermiştir. Bazı şairlerin sosyal hayatlarına, çeşitli latifelerine ve maceralarına da değinen Salim, onların sanatları ve eserleri üzerine isabetli ve doğru değerlendirmeler yapmıştır. İlmiyye mesleğinden ve hattat olduğu için kendi mesleğinden olan şairlere daha çok yer ayırmış, daha ayrıntılı bilgiler vermiş ve onları aşırı derecede övmüştür.

Salim, eserini yazarken Safayî'nin son 32 yılındaki şairlere ait verdiği bilgilerden ve Şeyhî'nin aynı devri içine alan Vekâyî-i Fudalâ adı Şakayık zeylinden de geniş ölçüde yararlanmıştır. Ancak sadece Şeyhi'nin eserinden yararlandığını söylemiştir. Tezkirenin dili oldukça süslü ve ağırdır. Salim sade bir dil kullanmakla suçladığı Safayî'yi aşabilmek için yabancı kelimeler, zincirleme tamlamalar ve secili, uzun cümlelerle sanatlı bir inşa örneği vermiş bu da verdiği değerli bilgilerin söz kalabalığı arasında kaybolup gitmesine yol açmıştır. (İsen, 2012: 89)

Sâlim Tezkiresi, edebiyat tarihimizin kaynakları arasında bilhassa şairlerin biyografilerine dair ayrıntılı ve güvenilir bilgileri ihtiva etmesi açısından önemli bir yere sahiptir; ancak edebi tenkitler yeterince değildir. Tezkirede şairlerin eserleri için verilen örneklerin azlığı, Sâlim tarafından yapılan tenkitlerin ve verilen hükümlerin isabetli olup olmadığının kontrolünü güçleştirmekte, bu konuda yeterli bir dayanak oluşturamamaktadır. (İnce, 2005: 15)

Sâlim tezkiresi üzerine şu çalışmalar yapılmıştır:

- Sâlim Tezkiresi, C.I-II, Hzl. Adnan İnce, Ankara Üniversitesi, DTCF, Ankara, 1977. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)
- Sâlim Tezkiresi, Hzl. Adnan İnce, Fırat Üniversitesi, SBE, Elazıg, 1992. (Yayımlanmamış doktora tezi) (Önder, 2006: 10)

1.2. Mustafa Safâyi Efendi'nin Tezkire-i Safâyi'si (Nuhbetü'l-asar min-Feva'idi'l-eş'ar)

Safayî'nin 1720 yılında tamamladığı Tezkire-i Şuara olarak da bilinen Nuhbetü'l-asar min-Feva'idi'l-eşar, bir ön söz, on sekiz takriz ve alfabe sırasıyla 484 şairden meydana gelmiştir. Safayî, eserini tamamladıktan sonra devrin sadrazamı Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Safayî, tezkiresinin özentili bir inşa örneği olan ön sözünde, Latifî, Âşık Çelebi ve Hasan Çelebi gibi büyük biyografi ustalarına özenerek tezkire yazmak istediğini, Elmas Mehmet Paşa'nın yanında iken bu işe başladığını, ama bir türlü zaman bulup topladığı bilgileri biraraya getiremediğini ve Damat İbrahim Paşa devrinde tamamlayabildiğini belirtir. Böylece hayatı boyunca şairlerle yakın ilişkiler içinde olan Safayî, yazmayı tasarladığı tezkiresi için uzun bir süre bilgi toplamış ve yirmi beş yıl içinde eserini meydana getirmiştir.

Nuhbetü'l-asar min-Feva'idi'l-eşar, 1640 tarihinde kaleme alınan Rıza Tezkiresi'ne zeyl olarak yazılmıştır. Tezkirede 1720 yılına kadar seksen yıl içinde yetişen 484 şair bulunmaktadır. Safayî, eserini tamamladıktan sonra çağının tanınmış on sekiz şair ve bilim adamına (Salim, Şehdî, Nahifî, Kamî, Razî, Neylî, Osmanzade Tâib, Şehrî, Seyyit Vehbî, Hasib, Subhizade Mehmet, Rifatî, Kelim, Nedim, Ahmet, Hamdî, Murtazazade, Eşref, Salih) gösterip onlardan birer takriz yazmalarını istemiş ve bunları da eserinin başına koymuştur. Eser, bu özelliğiyle tezkirecilik geleneğinde şekle ait bir farklılık arz eder. Ayrıca, Safayî, tezkiredeki

şairleri adlarının üçüncü harfine kadar alfabetik olarak sıralamış ve aynı adı taşıyanların dizilişinde ise ölüm tarihlerini göz önüne almıştır.

Nuhbetü'l-asar min-Fevaidi'l-eş'ar'ın dili, oldukça süslü ve ağırdır. Özellikle eserin başlangıç bölümünde ve tanınmış şairlerden bahsedilirken onların şan, şöhret, bilgi ve kültürlerini yansıtacak biçimde inşa tarzının bütün özelliklerini taşıyan bir dil ve üslup kullanılmıştır. Mustafa Safayî, eserinde şairlerin hayatları hakkında geniş bilgi vermiş, çoğunun ölüm tarihini belirtmeye çalışmış; edebî kişiliklerine dair isabetli fikirler ileri sürmüş ve örnek şiirleri titizlikle seçmiştir. Bazen tezkirede, seçilen örnek şiirlerin üç dört gazele kadar çıktığı da görülür.

Tezkireci, zaman zaman aynı mahlaslı şairleri birbirine karıştırmış olmakla birlikte 17. yüzyılın ikinci yarısıyla, 18. yüzyılın başında özellikle bir kültür ve edebiyat devri olan Lale Devri'nde yaşayan şairler hakkında önemli bilgiler vermesi açısından Nuhbetü'l-asar min-Feva'idi'l-eş'ar Türk edebiyatının değerli kaynaklarından biridir. (İsen, 2012: 85)

Safâyi tezkiresi üzerine şu çalışmalar yapılmıştır:

- Safâyî Tezkiresi, Hzl. Nuran Altuner İstanbul Üniversitesi, SBE, İstanbul,1989. (Yayımlanmamış doktora tezi)
- Tezkire-i Safâyî, Hzl. Pervin Çapan, Atatürk Kültür Merkezi Baskanlıgı, Ankara, 2005. (Önder, 2006: 9)

2. ESERLERİN İNCELENMESİ

2.1. Sâlim ve Safayi Tezkirelerindeki Şairlerin Alfabetik Sıralaması (Bold olarak yazılanlar her iki tezkirede yer alan ortak şairlerdir)

SÂLİM TEZKİRESİ	**SAFÂYİ TEZKİRESİ**
ŞAİRİN MAHLASI	ŞAİRİN MAHLASI
İshak Efendi	Âdem Dede
Es'ad Efendi	Âga-zâde Ef.
Es'ad-ı Diğer	Âlî
Enîs	Evcî
Enîs-i Diğer	Ülfetî
Emîn	Âzerî
Emîn-i Diğer	Edâyî
Emîn-i Burusî	Emînî
Emîn-i Tokadî	Ünsî
Emnî	Edîb
Emnî-i Diğer	**Ümîdî**
Ahmed Yahya	**Emnî**
Ahmed Efendi	**Emnî**
Ahmed Dede	**Emrî**
Ahmed-i Diğer	**Enîs**
Ahmed-i Diğer	**Enîs**
İbrahim-i Gülşenî	**Ahmed**
Ülfetî-i Nâmurâd	**Ânî**
Edîb	**Emîn**
Edîb-i Diğer	**Edîb**
Edîb-i Diğer	**Edîb**
Edîb-i Diğer	**İshak**
İkbâl	**Es'ad**
Âgâh	**Es'ad**
Emrî	**İkbâl**
Emîrî	**Emirî**
Ümîdî	Em'ânî
Azerî	Eşref
Âzerî-i Diğer	**Âgâh**

Ebu’l-Es’ad (Önce mahlası Firdevsi)	**Ahmed**
Ânî Kadın	Bâkî
Bâkî	Bedrî
Bâhir	BahâyîEf.
Bahrî	Bahâyî
Birrî-i Attâr	Pendî
Bezmî	Bâkî
Belîg-i Çelebi	Behçetî
Belîg-i Diğer	Bezmî
Belîg-i Diğer	**Bezmî**
Belîg-i Diğer	**Bahrî**
Pîrî	**Beliğ**
Tâib	**Beliğ**
Tâib-i Diğer	Bedrî
Tâib-i Diğer	**Bâkî**
Tâib-i Diğer	Bâhir
Tâib-i Diğer	**Bâhir**
Tecellî	Ta’ib
Türâbî	**Tecelli**
Sâbit	**Ta’ib**
Sâkıb	**Ta’ib**
Sâkıb	Sânî
Câzim	**Sâbit**
Cezmî	**Sâkıb**
Cezbî	**Sâkıb**
Cûdî	Cevrî
Cevherî	Cem’î
Hâzim	Cennet Ef.
Hâsim	**Cezmî**
Hâsim-i Diğer	**Cûdî**
Hâsib	Habîbî
Hâfız Post	Hâfız
Hâfız-ı Diğer	Harîmî
Hâfız-ı Diğer	Hasan Ef.
Hâfız-ı Diğer	**Hâfız**

Hâfız-ı Diğer	**Hâfız**
Hâcî	**Hâfız**
Hâsib	**Hâfız**
Hâsib-i Diğer	Hamdî
Hâsib-i Diğer	**Hamdî**
Hüseyin Efendi	Hamdî
Hüseyin Can	**Hamdî**
Hâkkî	**Hüseyin Can**
Hâkîm	**Hakkî**
Hilmî	**Hâsim**
Hâmdî	**Hâsim**
Hâmdî-i Diğer	**Hâsib**
Hâmdî-i Diğer	Hâkî
Hâmdî-i Diğer	Haylî
Hâmdî-i Diğer	**Hulûsî**
Hâmdî-i Diğer	**Huldî**
Hâmîdî	**Handî**
Hâlis	**Hâlis**
Huldî	Dânişî
Hulusî	Dânişî
Hândî	Dâ'î
Dürrî	Dürrî
Dürrî-i Diğer	**Dürrî**
Devletî	Zâkirî
Zekâyî	**Zikrî**
Zikrî	Zihnî
Zekî-i Kimyâger	**Zihnî**
Zihnî	Rezmî
Zihnî-i Diğer	Riyâzî
Râmî Paşa	Re'fetî
Re'fetBeg	**Rûhî**
Râşid	Râzî
Râzî	Resmî
Râgıp Çelebi	Resmî
Râgıb-ı Diğer	Rızâ

Râsih	Rif'atî
RâsihBeg	Ragıb
Râsih-i Diğer	**Rüşdî**
Râzî	Rüşdî
Re'fetî	**Rüşdî**
Râsim	**Rıfkî**
Râcih	**Resâ**
Râhîmî	**Re'fetî**
Rahmî	**Râzî**
Rahmî-i Diğer	**Râsih**
Rahmî-i Diğer	Râmî
Ruhsat	**Râgıb**
Rezmî	**Râgıb**
Resîm	**Remzî**
Resmî	**Rahmî**
Resâ	**Rahmî**
Reşîd	Rahimî
Reşîd	**Rehâyî**
Reşîd-i Diğer	**Resmî**
Reşîd-i Diğer	**Resîm**
Rüşdî-i Sahhâf	**Rezmî**
DivâneRüşdî	**Refdî**
Reşkî	**Râzî**
Rızâ	**Refi'â**
Rıfkî	**Refî'**
Refdî	**Rif'atî**
Rıf'atî	**Râşîd**
Refî'â	**Reşîd**
Refî'	**Reşîd**
Remzî	**Rızâ**
Remzî-i Diğer	**Ruhsat**
Rûhî	Râkım
Rehâ'î	Rif'at
Zekî	Zühdî
Zülâlî	Zârî

Sâcidî	Zekî
Sâmî	**Zekî**
Sâlik	**Zekî**
Sâlim-i Trabzonî	Zülfetî
Sâlim-i Râkımü'lhurûf	Selîsî
Sırrî	Selîsî
Sürûrî	Sâmî
Sezâyî	Sehmî
Sa'dî	Sipâhî
Sa'dî-i Diğer	Sa'id
Sa'îd	Sezâyî
Sa'îd-i Diğer	Sa'îdî
Sakîm	Sûzî
Sükûnî	Sebzî
Selîm Giray Han	Sa'idâ
Selîm Efendi	Sâmi'î
Selîm Dede	Sâmî
Sûzî	Sükkerî
Seyyîd	Sa'îd
Siyâhî	**Siyâhî**
Siyâhî-i Diğer	**Sürûrî**
Sem'î	**Sükûnî**
Şâhî	Seyyid
Şâkir	**Sâdî**
Şâkir-i Diğer	**Sırrî**
Şâkir-i Diğer	**SelîmGirây**
Şeref	**Selîm**
Şeref-i Diğer	Saîd
Şeref-i Diğer	Saîd
Şerîf	Saîd
Şerîf-i Diğer	Saîd
Şerîf-i Diğer	Sadî
Şermî	**Sâlim**
Şermî-i Diğer	**Sâlim**
Şu'ûrî	**Sâcidî**

Şifâ'î- Hakîm	**Sâmî**
Şefîk	Sâhib
Şefîk-i Diğer	**Sâlik**
Şekîb	Sâbık
Şekîb-i Diğer	**Sezâyî**
Şemsî	Şânî
Şinâsî	Şehrî
Şehdî	Şifâyî
Şehrî	Şİfâyî
Şehrî-i Diğer	Şükrî
Şehrî-i Diğer	Şefî'i
Şuhûdî	Şehdî
Şûrî	Şinâsî
Şevkî	Şânî
Şeyhî	Şehdî
Şeyhî-i Diğer	**Şinâsî**
Şeyhî-i Diğer	**Şûrî**
Şeyhî-i Diğer	**Şu'ûrî**
Şîr	**Şîr**
Şeydâ	**Şehrî**
Şeyhülislâm Sâdık Efendi	**Şerîf**
Sâhib Çelebi	**Şermî**
Sâhib-i Diğer	**Şefîk**
Sâ'id	**Şâhî**
Subhî	**Şuhûdî**
Subhî-i Diğer	**Şekîb**
Sıhhatî	Şeyhî
Şeyh Sadrî	**Şeyhî**
Sadrî-i Diğer	**Şeydâ**
Sadrî-i Diğer	**Şehdî**
Sadîk	**Şehrî**
Sıdkî	**Şehrî**
Sıdkî-i Kadın	**Şâkir**
Safhî	**Şevkî**
Safhî-i Diğer	Sabrî

Safâyî	Sıdkî
Salâhî-i Kapudan	Sulhî
Sun'î	Subhî
Zamîrî	Sâdıkî
Ziyâ	Safî
Tâhir	Sâbir
Talib-i Burûsî	Sâlih
Tâlib-i Diğer	**Subhî**
Tayyib	**Sıhhatî**
Zarîf	Sıdkî
Ârif Efendi	Sâdıkî
Ârif-i Diğer	**Sadrî**
Ârif-i Diğer	**Sadrî**
Ârif-i Diğer	**Sâhib**
Ârifî	**Sâhib**
Âzim	**Sadîk**
Âzim-i Diğer	Zamîrî
Âsım	**Zamîrî**
Âşık	Tabî-i
Âtıf	Talî-i
Âkif	Tarzî
Âlî	Tıflî
Abdurrahman Efendi	Tal'atî
Abdülhay	Tab'î
Abdî	Tal'atî
Abdî-i Diğer	Tâhir
Abdî Paşa	Tayyibî
Abdî-i Diğer	Tâlib
Abdülganî-i Vardarî	Tâlib
Adlî	**Tâlib**
İzzet Beg	Zuhûrî
İzzî	**Zarîf**
İzzî-i Diğer	Abdî
Azîz	İlmÎ
Azîz-i Diğer	Alî

Azîz-i Diğer	Ârifî
Azîz-i Diğer	Azîzî
Itrî	Ârif
İffetî	Aşkî
İffetî-i Diğer	Abdî
Aklî	Avnî
Aklî-i Diğer	İsmetî
İlmî	Arzî
İlmî-i Diğer	Ârifî
İlmî-i Diğer	Abdî
Ulvî	Âsımî
Alî	Uzletî
Avnî	Amrî
Avnî-i Diğer	Avnî
Gınâyî	Ârif
Gavsî Dede	Âsım
Fâ'iz	Abdî
Fâ'iz-i Diğer	Amrî
Fâ'iz-i Diğer	İzzetî
Fâyiz	Adnî
Fâyiz-i Diğer	**İffetî**
Fâyiz-i Diğer	**Abdülhay**
Fâyiz-i Diğer	Iydî
Fâyiz-i Heratî	**Aklî**
Fâyık	**Itrî**
Fâhir	**İzzî**
Fâmî	**Abdî**
Fârig	**Abdî**
Fethî	**Ârif**
Fethî	**Aziz**
Fahrî	**Aziz**
Fahrî-i Diğer	**Âsım**
Derviş Fedâ	**Âsım**
Fedâyi	**Âzim**
Ferdî	**İzzet**

Ferdî-i Diğer	**Ârif**
Fezâyi	**Adlî**
Derviş Fasîh	**Aklî**
Fasihî	**Ulvî**
Fasîhî-i Diğer	Ârif
Fasîhî-i Diğer	Uyûnî
Fazlî	Avfî
Fennî	Gafûrî
Fenâyî	Gâzî
Fevzî	Gâzî
Fevzî-i Diğer	**Gınâyî**
Fevzî-i Diğer	**Gavsî**
Fehmî	Gıyâsî
Feyzî	Fütûhî
Feyzî-i Diğer	Fahrî
Feyzî-i Diğer	Fehîm
Feyzî-i Diğer	Fikrî
Feyzî-i Diğer	Fasîhî
Feyzî-i Diğer	Feyzî
Feyzî-i Diğer	Füzûnî
Feyzî-i Diğer	Feridun
Feyzî-i Diğer	Ferîdî
Feyzî-i Diğer	Fennî
Kâdirî	Fehmî
Kudsî	Fârig
Kırımî	Fevzî
Kusûrî	Fevzî
Kâşif	**Fâ'iz**
Kâmî	Feyzî
Kâmî-i Diğer	Feyzî
Kâzım	**Feyzî**
Kâmil	Feyzî
Kânî	**Fâmî**
Kâtib	**Fethî**
Kebuterî	**Fethî**

Kelîm	**Fazlî**
Kenzî	**Fasîhî**
Künhî	**Fasîh**
Lebîb	**Fennî**
Lebîb-i Diğer	**Fayık**
Lebîb-i Diğer	**Fahîr**
Lebîb-i Diğer	**Fenâyî**
Lebîb-i Diğer	**Ferdî**
Ledünnî	**Fâyiz**
Lisânî	**Fâyiz**
Lutfî-i Hâcezade	**Fâyiz**
Lutfî-i Diğer	**Fâyiz**
Lutfî-i Tatar	**Fâ’iz**
La’lî	**Fâ’iz**
Lem’î	**Fezâyî**
Mâhir	**Feyzî**
Mâdih	**Fasîhî**
Mâcid	**Fehmî**
Ma’il	**Fahrî**
Mislî	**Fahrî**
Mislî-i Diğer	**Fârig**
Mecdî	Kadrî
Mucîb	Kudsî-zade
Mahvî	Ka’îmî
Muhteşem	**Kadîrî**
Derviş Muhib (diğer mahlası Eser)	Kelîmî
Muhlisî	Gencî
Muhlisî-i Diğer	Güftî
Medhî	Kâmilî
Medhî-i Diğer	Kelâmî
Murtazâ	Kâtibî
Müstakîm	Güftî
Ma’nevî	Kelîm
Müfîd	**Kâşif**
Müfidî	**Kâtib**

Münşî	**Kenzî**
Münîb	**Künhî**
Meylî	Kâmî
Nâbî	**Kâmî**
Nâyî Osman Dede	**Kelîm**
Nâtık	Lafzî
Nâcî Dede	Lafzî
Nâcî-i Diğer	**Lutfî**
Nâdir	**Lutfî**
Nâzım	**Lebîb**
Nâzım-ı Diğer	**Lem'î**
Nâib	**Ledünnî**
Nâ'il-i Antakîzade	Muti'î
Nâdî	Mevcî
Nâkıd	Mu'în
Nâkıd-ı Diğer	Meylî
Necîb	Mezâkî
Necîb-i Diğer	Münifî
Nahîfî	Meyyâl
Nahvî	Mîrî
Nühâtî	Medîhî
Nedîm-i Taze-zebân	Me'âlî
Nüzhet	Meylî
Nesîb	Mezâkî
Nesîb-i Diğer	Mahvî
Neş'î	Medhî
Nasuhî-i	Muhtarî
Nasuhî-i Diğer	Meşrebî
Nazîf	**Muhlisî**
Nizâmî	**Medhî**
Nazmî	Mahdûm
Nazîr	Münîrî
Nazîm	**Müstâkim**
Nazîmâ	**Mâhir**
Na'tî	**Ma'nevî**

Ni'metî	**Meylî**
Ni'met	**Madîh**
Na'îm	**Murtazâ**
Na'îmâ	**Mucîb**
Nakşî	**Mâ'îl**
Nigâhî	Mecdî
Nikâtî	**Medhî**
Nikâtî-i Diğer	**Münşî**
Nigînî	**Mâcid**
Şeyh Nûrî	Nûrî
Nehcî	Nûşî
Niyâzî	Nahlî
Neylî	Nakşî
Vâlî	Nutkî
Vâhib	Nisârî
Vâkıf	Nâ'ilî
Vâkıf-ı Diğer	Nazmî
Vâsıf	Nâzukî
Vâsıf-ı Diğer	Nâmî
Vâsıf-ı Diğer	Nazmî
Vâsıf-ı Diğer	Nedîm
Vâsık-ı Divâne	Nüvîdî
Vâsık-ı Diğer	Nüzhetî
Vücûdî	Nazîrî
Vahyî	Nâlî
Vahdî	Neşâtî
Vesîm	Nisbetî
Vuslatî	Nazmî
Vuslatî-i Diğer	Na'tî
Vefâ	Neşit
Vak'î-i Tefsîrîzade	Nasibî
Vehbî	**Nûrî**
Vehbî-i Diğer	**Nigâhî**
Hâdî	**Nikâtî**
Hâşim	**Niyâzî**

Hâtifî	**Nazîf**
Şeyh Yahya	**Na'îm**
Yüsrî	**Nâzım**
Yüsrî-i diğer	**Nizâmî**
Yüsrî-i Diğer	**Nasûhî**
Yümnî	**Nazmî**
Yümnî-i Diğer	**Nakşî**
Yümnî-i Diğer	**Nâzım**
Yümnî-i Diğer	Necîb
Yakînâ	**Ni'metî**
	Nesîb
	Nikâtî
	Na'îmâ
	Nâ'îl
	Natık
	Nâbî
	Nâdî
	Na'tî
	Nehcî
	Nahîfî
	Nazîm
	Neylî
	Nâyî
	Nedîm
	Necîb
	Nâcî
	Nûrî
	Nîgînî
	Neş'î
	Nâkid
	Vecdî
	Vahîd
	Va'dî
	Vuslatî
	Vâlî

	Visâlî
	Vak'î
	Velî
	Vecîhî
	Vücûdî
	Vahdetî
	Vahîd
	Vehbî
	Vâsıf
	Vâsıf
	Vâsıf
	Vâsık
	Vak'î
	Vahyî
	Vehbî
	Vâkıf
	Vâkıf
	Vuslatî
	Hemdemî
	Hâşim
	Himmet
	Hatîfî
	Hâdî
	Hâşim
	Hezârî
	Yahya Ef.
	Yetîmî
	Yûsuf Dede
	Yümnî
	Yüsrî
	Yakîn
	Yümnî
	Yümnî
	Yüsrî

2.2. Sâlim ve Safayi Tezkirelerindeki Biyografik Bilgilerin Karşılaştırılması

ÜMÎDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Ümîdî	Ümîdî
İsim: Nâm-ı nâmi ve ismi girâmileri Ahmed olmak üzere gûş-zedimizdir	Nâm-ı emcedi Ahmed'dir.
Memleket: Rûmeli'nde **Akçakızanlık** demekle meşhûr olan kasabadan zuhûr etmişdir.	Maskat-ı re'si Rûmeli'nde vâkı **Kızanlık** nâm kasabadır.
Doğum: -	-
Akrabalık: **Halveti** zaviyesinde vâkı şeyh olan İsmail Efendi-nâm azizin ser-tâcı ve püser-i necâbet eseri mâhibi'l ibtihâcıdır.	Meşâyih-i tarik-i **Celvetiyye**'den Şey İsmail nâm aziz-i muhteremin ferzendidir.
Tahsil ve Meslek: Hengâm-ı cevânide kemâlden gayrı nesneyi arzu vü ilticâ ve dergeh-i Hak'dan ilm ü marifetden gayrısını recâ etmemekle ma'ârif-i bisyâra intimâ ve ellerin bigâne oldukları ulûm u âşinâ olup ol diyâr-ı bî-medârda bîhûde künc-i halvethânede ârâm etmek mani'i mu'ayene-i rûy-ı kâm olduğun müşâhede-i tâmm eylediğinden kıblegâh-ı cemi'i ümmîd ve etribe vü sükkânı mazhar-ı avâtıf-ı Rabb'i mecid olan bâb-ı murâdât ve deriçe-i sa'âdât Kostantiniyye-i aliyye sıynet anil beliyye cânibine gelip hüsn-i ahlâkıyla gûş-ı âfâk mâli ve harekât u sekanâtı memdûh-ı erbâbı ma'âli olarak ta'yin'i devrân ile zât-ı celilü'ş-şânları Ayasofya-i Sagirde Hüseyin Ağa Zaviyesinde seccade-nişin-i meşihât olmagla netice-pezir olup ol zâviye-i dil-nişinde nice zaman zıl'-ı müstakim-i veterü't-tâmm-ı hidmet-i sagir ü kebir olduktan sonra hüsn-i sülûkı şeyhânesi ve vâdi'i Huda-dâdında reftâr-ı dilirânesi bâdi-i izdiyâd-ı kadr ü menzilet ve sebeb-i terakki-i mertebet olup böyle bir fâzıl-ı silsiletü'z-zeheb meşâyih-i kirâma dahil olmamak revâ değüldir deyü meşâyih-i kirâmın vâkı olan silsile-i latifelerinde ol asrın şeyhü'l-islâmı bunları dahi tertibe idhâl eyleyip ihtirâm ve bulundukları payede katı kıdemât-ı nerdübân-ı kürsi-i İclâl etdirerek ikrâmında isti'câl ve meşihât-i Cami'i Şeh-zâde ile kürsi-i nişin-i ikbâl edip müreffehu'l-bâl olmuşlar idi. **Kırk sekiz sene** de müretteb va'z ile hatm-i tefsir-i şerif eylemişdir.	Evâ'il-i halinde tahsîl-i ma'ârif-i bisyârdan sonra tarik-i Celvetiyye'de tekmil-i âdâb-ı tarikat edip cevher-i zâtı müsta'id-iksir-i irşad olmagla İstanbul'da Küçük Ayasofya'da vâkı Hüseyin Aga zaviyesinde mesned-nişin-i meşihât olup imtiyâz-ı ilmiyesine ikrâmen silsile-i meşâyih-i cevâmi'i selâtine dâhile olmagla Şehzade Câmi'-i Şerifi'ne dahi cum'a şeyhi olup **kırk sene** de tefsir-i şerif hatmi müyesser olmuşdur.

Şahsiyet Özellikleri: Zâhir ü bâtını ma'mur bir şeyh-i latif idi. Şeyh-i celilü'-kadr-i salifü'z-zikr meşâyih-i ülü'l ihtirâmdan olmagla kendilerin fazla fezâilleri olan kelâm-ı mecma'u'l fevâzılları ekseriya sofiyâne vü şeyhâne, ilahi vü natı dil-pesendâne olup sair şu'arâ gibi her vadide tek ü tâz ve hakikatde etmedikleri nesneleri kendüye isnâd etmekle pâ-bend-i silsile-i mecâz değil idi. Belki cümle-i kelâm-ı tasavvuf-ı pâk ve zımnında ecr ü mesubât ümmîd olunan kelâm-ı tâb-nâkden idi.	Zâhir ü bâtını ma'mur mazanne-i hâl bir şeyh-i hûb-hısâldır.
Sosyal Muhit: Rumeli, Akçakızanlık, Kostantınıyye	Rumeli, Kızanlık, İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Vaktinde hayli esere muvaffak olup ve *Mecâlis-i Evliyâ-* nâm bir kitab ve ed'iyeye müte'allika âyât u ehâdisi cami' bir telif-i müstetaba muvaffak olup gürûh-ı meşâyih-i kirâm tıbb-ı manevi ile ezeli aşinâ ve ol fenn-i bâtınide rusah-ı tâmları bî- merâ iken tıbb-ı zâhiriyye de ruhsat verdiklerinden ilm-i ebdâna mürâca'at bâdi'i kuvvet-i mücâhede vü ibâdât olur ma'nasına ilm'i tıbda olan *Keşf-i Beyân'a* bir terceme-i nâzikâne eyleyip neyl-i dimâ-ı urâk-ı merid-i hezâr illete dest-i inâbet-i pür-hikmeti ile bir mikyâs ve tedbir-i ilel-i sûriyyeye şifâ'u'l-ayn-ı emrâz-ı ma'neviyye olan kabesü'l iktibâs-ı enfâsından netice-pezir-i devâ-i bere'ü'ş-sâ'a olur bir kıyâs va'z eylemişler idi kim adîmü'l misâl idi.	Katı çok eseri vardır. Cümle âsârından *Mecâlis-i Evliyâ* nâm bir risale-i mutebere tahririne muvaffak olmuşdur ve dahi ilm-i tıbbda *Keşf-i Beyân* nâm kitabı terceme etmişdir. Ve dahi nazm-ı kerimden du'âya müteallik âyât ü ehâdis ve münasib hikâyât yigirmi cüz mikdârı mecâlis cem' ü tahrir edip eser-i hâsa muvaffak olmuşdur.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	
Örnek cümlesi ve örnekler: Ez-cümle bu bir iki beyt na't-ı nebevîdendir.	Medh-i resûlde olan âsârından birkaç beyti şerif bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz altı (1106/1694-1695) sâlinde câmi'-i bekâ-yı ahzar-kanâdil-i sufûf-ı ervâh-ı müstecmi'ü'l-inşirâhda i'tikâf-ı mü'ebbed eyletip dide-i dünyâ ile diden-i dünyâdan uzlet ve ol senede âlem-i fâniden tekyegâh-ı bekâya göçüp rıhlet eyledi.	Bin yüz altı (1106/1694-1695) tarihinde terk-i zâviye-i fenâ etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin doğduğu yer olarak Rumeli'nin "Akçakızanlık" kasabası, Safâyi tezkiresinde ise "Kızanlık" olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde babası İsmail Efendi'nin "Halvetî" zâviyesine mensub olduğu, Safâyi tezkiresinde "Celvetiyye" tarikatinden olduğu ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde

tefsir hatmi ile “kırk sekiz” yıl, Safâyi tezkiresinde ise “kırk yıl” ilgilendiği dile getirilmiştir. Salim tezkiresinde Safayi tezkiresinden farklı olarak şairin şu beyitlerine yer verilmiştir:

Ey sa‘âdet burcunun mâhı Muhammed Mustafâ
Merhaba ey nûr-ı ümmet merhabâ ya merhabâ

Çünki togdun oldu âlem mekdemünle pür-ziyâ
Merhabâ ey nûr-ı ümmet merhabâ ya merhabâ

Küfr ü zulmet ref’ olup açıldı kalb-i mü’minin
Gitdi fetret geldi rahmet âlemine ey Emîn

Hayr- makdem diyüben geldi melâik Rûh-Emîn
Merhabâ ey nûr-ı ümmet merhaba ya merhabâ

EMNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Emnî-i diğer	Emnî
İsim: Beyne ashabi’l-vegâ Burnaz Mehmed Aga demekle şehir bir şâir-i hoş-tabîrdir.	Burnaz Mehmed Aga denmekle meşhurdur.
Memleket: Ehâlisinin dimâg-ı hiddet ü zekâsı gayetle dırâz u bâlâ ve bûy-âşinâyı her-marifet olmakda şehir-i dünyâ olan âb-ı rûy-ı memalik-i şark-ı pür-nûr memdûh-ı medâyin ü şuhûr Amîd-i kesirü’l mahâmiddendir.	Diyâr-ı Bekr’den zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Bir mikdâr müdemmâg ve kendüye i‘tibârı ve beyne’z-zurafâ zatına igtirârı olup zu‘munca hayli pindâri olmagla semt-i huceste-simât-ı Rûm’a revân ve taraf-ı Devlet-i Aliyyeye rû-be-râh u şitâbân olmayıp taşra menâsıbından olan bazı vüzerâ-yı kirâma ve vükelâyı ülü’l ihtirama intisâb edip bin yüz dört tarihinde vâli’i Bağdad-ı behişt-âbâd olan Ahmed Paşa’ya mukarreb ü hem-râz ve giderek kethudâlığı hidmetiyle ser-firâz olmuşdur.	Evâ’il-i halinde tahsil-i ma‘ârif-i bî-şumâr edip bazı vezire hidmet etmekle bin yüz dört tarihinde Bagdad valisi Ahmed Paşa nâm vezire kethüdâ olmuşdur. Asrın şu‘arâ-yı şirin-edâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	Mergûb güftârı vardır.

Sosyal Muhit: Amid	Diyâr-Bekr
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Hûb eş‘ârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu birkaç beyt-i ra‘nâ perveriş-yâfte-i tab-ı bî-hemtâları olan âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz dört (1104/1692-1693) tarihinde Bagdad'da vâkı olan Arab cenglerinin birinde ser-mest-i câm-ı şehâdet ve dâr-ı fenadan dâr-ı bekâya rıhlet eyledi	Bin yüz dört (1104/1692-1693) tarihinde Arab muharebesinde mest-i câm-ı şehâdet olmuşdur.

Şairin Safayi tezkiresinden farklı olarak Salim tezkiresinde şu beyitlerine yer verilmiştir:

Ve lehu
Aşık nigâh-ı müşfik-i cânâna mübtelâ
Yârin nigâh-ı hûn-ı dil-i cânâ mübtelâ

Rindan neşât-ı câmı ider ârzû müdâm
Zühhâd ise tekeddür-i rindâna mübtelâ

Durî vü gurbet Emnî tamâm eyledi beni
Olsam aceb mi sohbet-i yârâna mübtelâ

EMNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Emnî	Emnî
İsim: İsmi Süleyman ve Selim-zâde demekle ma‘rufdur.	Nâm-ı Süleymân'dır. Selim-zâde denmekle karin-i iştihardır.
Memleket: İstanbul	İstanbul'dan bedidârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Şehr-i dilsitân Sıtanbul'da hoş-nüvislik ile mevsuf bir zât-ı güzide-i dânişverân mâlik-i mülk-i irfândır ki selâmet-i tab-ı kendüye bi'l-irs intikâl ve selâset-i ta‘biri zebânına hem-hâl vüzerâ-yı izâmın dîvân efendiligi hidmeti ile şeref-yâb ve vâlî-i Mısır olan Hüseyin Paşa'ya intisâb eylemişdir.	Evâ'il-i halinde tahsil-i şi‘r ü inşâ edip hoş-nüvis olmagla bazı vezire hidmet ve Mısır vâlisi Hüseyin Paşa nâm vezire kitâbet etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul

Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Tarik-i Kadiriyye'ye intisâbı olmagla eş'ârı âşıkâne ve güftârı sûfiyânedir
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsâr-ı dürer-bârlarındandır.	Bu birkaç beyt-i latîf ol vücûd-ı şerifindir.
Ölüm: Sene bin yüz on (1110/1698-1699) hilâlinde âlem-i mecâz-ı ûlâdan hakikat-i Hicâz-ı uhrâya irtihal eylemişlerdir.	Bin yüz on (1110/1698-1699) tarihinde fevt olmuşdur.

Salim tezkiresinde farklı olarak şairin şu beytine yer verilmiştir:

Nemi nisâr edeyim pây-ı dil-bere Emnî
Dükendi seyl-i sirişkim gözümde nem kaldı

Safayi tezkiresinde ise şu beyitler farklıdır:

Kâlâ-yı muhabbet dil-i âşıkda nihandır
Bâzâr-ı cünun içre velî râzı ayandır

Bir anda bin cân ile Emnî'yi kul etdin
Ey hâce-i bâzâr-ı melâhat bu ne andır

Ve lehu
İzâr-ı yâre nigâh etmek iltimâs ederiz
Metâ'-ı Pertev-i mihri ana kıyas ederiz

Gedâ-yı tekye-i aşk u muhabbetiz Emnî
Hemîşe hırka-i peşminemiz pelâs ederiz

EMRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Emrî	Emrî
İsim: Nâm-ı latif ve ism-i şerifleri Emru'llâh olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyar, beyne'ş-şu'arâ bu mahlas ile şöhret-şi'âr olmuşlardır.	Nâm-ı Emrullah olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyâr etmişdir.
Memleket: Fi'I-asl maskat-ı reisleri Anatolu'da Lârende kasabasıdır.	Hâk-i pâki sâlikân-ı râh-ı 'âşıkan nazarında kuhl-ı Sıfâhânî ile yeksân ve her seng-pâre-i tâb-nâki pâleheng-i miyân-beste-i dervişân

	olan Konya havalisinden neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: Larende	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Suy-ı cennet-sarây-ı İstanbul'a 'azimet ve ba'de'l-vusûl Süleyman Efendi merhumdan mülâzım ve tarîk-ı 'aliyyeye duhûl eyleyip bin seksen kevkeb-i bahtı müsâ'ade etmekle 'Ali Efendi merhûmdan ibtidâ-i hâriç elli rütbesiyle Behrâmiyye Medresesine hırâm ba'dehu bin seksen yedi Ramazânında yine anlardan sâniye-i İbrâhim Paşaya hareket-i hâriç ile kıyâm buyurup libâs-ı şevk u neşâtın tecdîd bu sürûr ile ol Ramazân-ı şerifinin evâsıtında gûyiyâ 'id eyleyip ba'dehu bin toksan Muharreminde yine anlardan dâhil ile Eyyûb'de Ferhâd Paşa Medresesine vâsıl ve toksan ikide ke-zâlik anlardan Emre Hâce Medresesiyle hareket-i dâhil ve yine toksan beşde anlardan meşâmm-ı zibâsı bûyende-i ihtirâm olup mûsıla-i Sahn ile Üsküdar Minkâri-zâde Yahyâ Efendi Medresesine zevrâk-süvâr-ı 'azimet ve bâdbân-güşâ-yı fülke-i hareket olup ol buk'a-i latifede evvel müderris bunlar olmuşlardır. Ba'dehu toksan sekizde Ankaravi Mehmed Efendi merhûmdan sahn ile dil-şâd ve toksan tokuzda Debbâg-zâde Mehmed Efendi merhûmdan Sinân Paşa Sultânına ibtidâ-i altmışlı ile âgûş-gûş şâhid-i murâd ve sene-i merkûme Şa'bânında Rüstem Paşa Medresesine nakl ü hareket sene bin yüzde Ebû Sa'îd-zâde Feyzu'llâh Efendi'den Zâl Paşaya pirâne-ser-i hareket yüz birde yine anlardan mûsıla-i Süleymâniyye ile Mahmûd Paşaya ve andan yüz iki Sultân Selime nakl ve yüz beşde Şâdık Efendi merhûmdan Süleymâniyyeye takdîm ve altı Zü'l-hiccesinde es-Seyyid Feyzu'llâh Efendi'den Yefiişehirfenâr kazâsıyla tekrîm olunup 'âdet üzre taht edip ma'zûl oldukdan sonra Balya arpalıgı ile mükerrem ve yüz üç Şevvalinde Halebü'ş-şehbâ kâzîsı olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde İstanbul'a gelip tarîk-i 'ilme 'âzim ü mülâzım olup kat'ı medâris-i mu'tâde ederek Halebü'ş-şehbâ kazâsı ile mukzi'l-merâm olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: 'İlmde 'alem ve inşâda müsell olup 'Arabiyyâtda hafızası	'İlm-i inşâda hod müsellem lehçesi numune-i Vassâf-ı 'Acem olup mersûm-ı

hasebiyle nehârîrin ser-firâzı ve Fürsde yâd-dâştı bî-enbâz olmagla gûyâ Hâfız-ı Şirâzi idi. İnşâsının Nergisî dîde-dûz-ı dikkati ve sohbetinin Kelîm-i nâdire-gû âşüfte-i selâseti idi.	mazbata-i hâfızası vardır.
Sosyal Muhit: Larende, İstanbul, Üsküdar, Yenişehirfenar, Haleb	Sıfahan, Konya, Haleb
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Erbâb-ı suhan ve ashâb-ı fen bir mecmû'asına Kenzü'l-inşâ deyü tesmiye-i nâm edip mahfaza-i derûnlarında hıfz ile ikrâm ederlerdi. Elsine-i selâsede eş'ârı var idi.	Le'âlî-i ma'ârifi kalem-i 'anberîn-rakamıyla rişte-i tahrire getirdiği Kenzü'l-İnşâ nâmında te'lîfi rakam-zede-i kilk-i ihtirâ'ı oldugu subh-ı sâdık gibi rûşen ü hüveydâ ve zalâm-ı reybden müberrâdır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr dahi mütercem-i mezkûrun Türkîde olan eş'ârındandır.	Bu birkaç beyt-i münâcât-gûne kalem-zede-i 'âşıkânesi olan kasidesindendir.
Ölüm: Bin yüz on dört (1114/1702-1703) hilâlinde intikâl ve dâr-ı fenâdan karârgâh-ı bekâya irtihâl eyledi.	Bin yüz on dört (1114/1702-1703) hududunda sakk-ı hayâtı rakam-keşîdesi hitâm olmuşdur.

Şairin her iki tezkirede de aynı şiirlerine yer verilmiştir.

ENÎS	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Enîs-i diğer	Enîs
İsim: İsm-i ser-âmed-i Mehmed ve Kelemser-zâde demekle şehir bir şâir-i pâkize-ta'birdir.	Nâm-ı Muhammed'dir. Kelemser-zâde denmekle meşhur-ı dünyâ olmuşdur.
Memleket: Mütercem-i mezbûr belde-i tayyibe-i aliyye Konstantıniyye-i tayyibede ebu'l fütûh ve'l megâzi Câmi'i Sultân Mehemmed Han-ı Gâzi kurbünde Yeniçeşme'den âb-ı revân-ı rûh-efzââsı zâhir ü hüveydâ olmuşdur.	Nihâl-i mive-dâr-ı ma'ârif ü kemal olan vücudu bostân-ı İstânbul'dan peydâ olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Peder-i büzürgvârları Kelemser İsma'il Efendi'dir kim Devlet-i Aliyyede yeniçeri efendiligi ile müşâr ve vaktinde ocagın ahâd-ı ricâl-i müsteşârından olup iştihâr bulmuş idi.	-
Tahsil ve Meslek: Bâkî Paşa merhûm nâili vezâret ve kâm-revâ-yı sadâret olmazdan mukaddem Halep muhassılı iken cenâb-ı vâlâ-nisâbların nâkdine-i ma'ârifle kâm-yâb bulmagın bile istishâb buyurup enîs ü nedîm	Bazı eshâb-ı devletin kâtibi ve enîs-i musâhibi olup Halebü'ş-şehbâda muhassıl kâtibi olmuşdur.

ve hıdmet-i kitâbetleri ile şeref-yâb eylemişler idi.	
Şahsiyet Özellikleri: Vâfir ol cânib-i güşâde cevânibde sâkin olup nice kibâr-ı mekrümetkâr ile hem-dem celîs ve halka-i erbâb-ı dânişde dâ'ima hem-bezm ü enîs idi. Mecmû'atü'l-ma'ârif bir şâ'ir-i zarîf ü ârif idi. Mütercem-i mezkûr lisân-ı Türkîde pür-fesâhat oldugundan gayrı zebân-ı Fârisîde dahı hayret-efzâ-yı erbâb-ı tabi'at olup ebyât-ı pür-melâhatına gayet ve ol vâdide de mezâmini âlem-girine nihâyet yokdur. Bu çekide-i silk-i tahrir olan ebyât-ı bî-nazir Devlet-i Aliyyede sâbıkan re'isü'l-küttâb olup fazl u ma'rifetle şöhre-i ülü'l-elbâb olan Ebu Bekir Efendi cenabına verdigi Fârisî kaside-i müstetabdandır.	Asrın cihân-pehlevân-ı meydân-ı şi'r ü inşâ olan şâ'ir-i nâmdârından şem-i dil-fürûz-ı bezm-i erkân-ı devlet olup fenn-i inşâda mû-şikâf-ı girih-bend-i ma'nâ vü şirin-edâdır.
Sosyal Muhit: İstanbul, Yeniçeşme, Halebü'ş-şehbâ	İstanbul, Halebü'ş-şehbâ
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: ***Latife:*** Bâki Paşa merhûm Halep muhassılı iken tâ'ife-i Beşânaka'dan bir kethüdâsı olup ve Enîs merhûm kâtibi ü nedimi bulunmagla ekser evkâtda ta'âmda kethüdâ ile bile cem olup zürafadan meclis-ârâ olmaga aga-yı muhterem ekser anınla sohbete âgâz ve ikrâm u nüvâzişi ile merkûmu her bâr ser-firâz eylediginden ber-âdet-i nâ-pesendide gıbta vü hased kethüdâ-yı merkumun bu iltifât-ı bî-gayr tenâvül-i ta'âmına sedd olup gâh çîn-i çebîn-i kethudâyı gâh bazı kelâmında tekzîb ile hak-gûyayı edermiş. Bir gün yine ta'âm tenâvül olunurken esnâ-yı ta'âmda miyâna lahana turşisinden tabh olunmuş bir tolma gelip kethudâ-yı fuzûl ez-dil ü cân tenâvüle meşgul iken Enîs dahı destin sofraya dırâz ve bir tolma alıp femine ilkâ etmege âgâz sadedinde iken ez-kaza elinden tolma düşüp sâ'ik-ı takdir sukâtayı kethudâ-yı zi-şânın tâ hâk-ı vasat-ı sadr-ı şerifine ilkâ ve libâs-ı zâhirisin câme-i bâtınısi gibi murdâr u rüsvâ etmegin kethudâ-yı kîne-cünûn ceyş-i hiddeti gulüvv edip bir hadengde derdmend Enîs'in cigerin delmek tasavvur ve düşnâma âgâz eyleyip *Be hey herif kendini tagda mı sandın.* deyü izhâr-ı tehevvür eyledikde der-	-

hâl Enîs-i nâzik-makal *Be hey aga bizi yer misin ne bu tehevvürün sizler bize ve ecdadımıza mahabbet edecek iken bizim Kelemser-zâdeliğimize i'tibâr etmemek takıyye ise o dahı revâ değildir.* Dedikde Bâki Paşa merhûm cûş-â-cûş-ı hande olup vâfir istihsân ve mütercem-i mezbûre bir müddet yetişecek kadar ihsân eyleyip kethudâ-yı merkumun hasedle hâlin harâb ve ciğerin bu nâr-ı gıbta ile kebâb eyledi. ***Latife-i diğer***: Ebu'l-feth ve'l megâzi merhûm cennet-mekân Firdevs-aşiyân Sultan Mehemmed Han-ı Gazi Câmi'i şerifine bin toksan yedi tarihinde fenn-i kırâ'âtda meşhur-ı enâm olan Mûmcu-zâde Halil Efendi imâm olup henüz imâmet-i merkûmenin arzın alıp matlabına nâ'il ve öteden beri âteş-i ârzu ile şem'-i ümmidi sûzân olduğu mksadına vâsıl olduğu vaktler arz-ı imâmet-i merkûmeye dest-resîde olduğu gibi hânesine varmadın pişin kavukçular içine varıp asrımızda şöhre-i iklim merhûm Kavukçu İbrahim Çelebi ol zaman Bezzâzistân-ı Atik kurbunda olduğu dükkâna varıp kendilerden imâmetde ber-ser kılmak içün bir imâme-i imâmâne isteyip be gayet ta'cil ve bir sa'at mukaddem husûl-pezîr olmasını dest-i üstâdânelerine tahmil eyleyip ertesi gün İbrahim Çelebi dahı çelebilik eyleyip imâmeyi Halil Efendiye isâl ve bir sîm-ten ü semen-endâm şâkird-i hoş-hırâm ile irsâl edip ancak mezbûr Halil Efendi fart-ı sürurundan nâşî imâmeyi bir hoşça murâdı üzre sipâriş ü tenbîh ve sâîr e'immenin imamesine şebîh eyle deyü tefhim etmediginden imâme-i mezbûre be-gâyet bâlâ vü bî-endâm ve kubbe-mânend bir bî-nizâm nesne olup kendülere vusûlünde hod imamenin aybını getiren mahdûm-ı peri-ruhsârın yüzüne urmaga dahı tecâsür etmeyip zaruri tahsin ü senâ bir az müdâhane bir az dua edip mahdumu savdıklarından sonra imameye nigerân olur. Vâkı'a hadden ziyâde bâlâ-tarh u bünyân ve vakt teng olmagın tebdiline dahı imkân olmayıp hele ne hâl ise bir destâr sarıp şitâbân ve ârzû-yı imâmet ile edâ-yı hıdmet etmeğe revân olurken reh-güzârında	

merhûm Enîs'e duçâr olup çeşm ü gûş-ı feth-i kelâm ve muntazır-ı selâm iken der-hâl merhûm Enîs *Halil Efendi birâder bu destâr-ı perişân-etvâr ile cenâbınızı ser-i râhda gördüğümde bir hılâlin serine bir şalgam vaz' olunmuş kıyâs eyledim.* Dedikde Halil Efendi dahı *Ben de aceba neden me'lûfumuz olan mu'amele-i âşnâyı olmadı deyü nigerân idim. İmâmemiz nizamlıca vâkı olduğundan böylece teşbih buyuruldu dahı perşanca olmak lazım gelse kelemsere teşbih edip bizi böyle başdan savmazdınız.* Deyü mülâfata eyledikleri ol zamanın zurafâsı miyânında şöhter-şiâr olmuş idi. Mütercem-i mezbûrun böyle bî-had letâyif-i zîbâsı ve nice mezâmin-i bî-hem-tâsı vardır.	
Değerlendirme: Eş'âr-ı pâki selis ü âbdâr ve mezmunı pâkizesi âb-ı hayât gibi hayât-bahşende-i dil-i erbâb-ı güftâr idi.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr anın âsârındandır**.**	Bu birkaç beyt-i selis ol vücûd-ı ma'ârif-enîsin zâde-i tab'ı bî-hemtâları olan eş'ârındandır.
Ölüm: Halebü'ş-şehbâda **sene bin yüz altı (1106/1694-1695)** hududunda rûh-ı pür-fütûhu ervâh-ı kudsiyyeye enîs ve bezm-i hâmûşânda hem-bezm ü celîs olmuşdur.	Halebü'ş-şehbâda **bin yüz beş (1105/1693-1694**) hududunda âzim-i merhâle-i bekâ olmuşdur.

Salim tezkiresinde şairin memleketi "Yeniçeşme" , Safâyi tezkiresinde "İstanbul" , ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1106" iken Safâyi tezkiresinde "1105" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şairin şu beyitleri yer almıştır:

Rehâ-yâb-ı necât olmaz felekde mergden hiç kes
Enîs'in pençe-i şîr-i eceldir akıbet bir gün

Ser-â-pâ böyledir âyin-i kârı çarh-ı gaddârın
Nice gün öldürür sana verirse afiyet bir gün

Gazel
Bu sûz u tâb içün ararız dil-rübâmızı
Pervânevâr yanmada bulduk safâmızı

Olmazdı telh bâde-i gül-reng-i bezm-i şevk
Yâd etmeseydi ayş-ı şeb-i girye-zâmızı

Biz hûşe-cûy-ı hırmen-i kâm etmedik dili
Me’lûf-ı kâh eylemedik keh-rübâmızı

Etdik piyâle-i talebi sürmedân-ı rû
Vakf-ı giyâh-ı ye’s edelden verâmızı

Etmiş dili mutayyeb-i derd ü firâk Enîs
Bigâne-i dü-alem eden âşinâmızı

Safayi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Nazm
Neşâtım bezm-i vasl-ı yârdan dûr olduğumdandır
Gamım ikbâl-i baht-ı duna mesrur olduğumdandır

Ruhum fersude-i baht-ı nedâmet etdigim cümle
Firib-i va‘d-i vasl-ı yâre mağrur olduğumdandır

Zafer-yâb-ı nifâk oldukları bezminde a‘dânın
Enîsâsâ benimle dûr u mehcûr olduğumdandır

Ve lehu
Güzâr etme sabâ lutf eyle tarf-ı gisuvânından
Meded murg-ı dili etme remîde âşiyânından

Eden gül-berg-i hâhî kâm-ı dehrin gülsitânından
Alır reng-i hacâlet surhî-i berg-i hazânından

Ser-i zahmın ne mümkin eylemek gül-i ziver merhem
Olan hoşnûd u cân-kârî-i derd-i dil-sitânından

Bu âmed-şüd-serâda bûriyâ bast-ı ümîd olmaz
Olan âzurde-dil-i çin-i çebin-i mizbânından

Ol rehden âb-ı cûy-ı kâm-ı vaslız kim gelir her dem
Sadâ-yı el'atş-ı bang-ı derâ-yı reh-revânından

Siyeh mestim rehâ-yı pençe-i derd ü gamın olsun
Aman-çûyân olan tig-i nigâh-ı hun-feşânında

Enîsâsâ olur şâyeste-i düşnâm-ı ye's-engiz
Ümid-i harf-i vuslat eyleyen yârin dehânından

Ve lehu
Bî-muhâbâ reviş-i gamze-i mestânesine
Hâsılı mâ'ilim ol tarz-ı levendânesine

Yokdur ol şûh-ı cefâ-pişede âsâr-ı vefâ
Sakın aldanma gönül semt-i sefihânesine

Sen giriftâr-ı firâk oysa refik-i ağyar
Bu kadar nâliş-i âh ey dil-i şeydâ nesine

Mübtelâ etdi Enîsâ seni baht-ı siyehin
Vâdi-i müşfikâtın bir büt-i bigânesine

ENÎS	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Enîs	Enîs
İsim: Ol şeyh-i Mevleviyân-ı âlî-kevkebin ism-i şerif ve nâm-ı latifleri Receb'dir.	Nâm-ı emcedi Receb'dir.
Memleket: Behçet-i sâha-i fasihü'l mesâhası âb-ı rûy-ı neşât ve fezâ-yı letâfet-iktizâsı bâdi-i hulvü'l mezâki-i erbâb-ı ihtilât olan medine-i pür-meymene şehr-i Edirne'dendir.	Nahl-ı ser-sebz-i vücudu vefret-i hadâyık-ı cûybâr ile ma'mur olan dârü'n-nasri ve-l-meymene mahmiyye-i Edirne'den neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Rivayet olunur ki müşârun ileyh sene bin toksan beşden mukaddem dâr-ı fenadan tekyegâh-ı bekâya irtihâl ve ol hududda intikâl eden Yenikapu Mevlevi-hânesi şeyhi Ahmed Dede perverdesi olup bin toksan beşde medine-i pür-meymene şehr-i Edirne'de Mevlevi-hâne şeyhi oldular.	Eyyâm-ı şebâbda vatan-ı melûfundan hicret ve sayd-ı şikâr-ı ma'rifet içün tahrik-i şehbâl-i azimet eyleyip âşiyân-ı hümâ-yı devlet olan İstanbul'da Yenikapı haricinda vâkı âsitân-ı felek-âşiyân-ı Mevlevi'yi nüzul edip nazm-ı mü'ellifihu:

	Guş-ı cânı tut neye dinle sadâ-yı bişnevi Nây imiş hal-i rumuz-ı müşkilât-ı Mesnevi Dergehine Hazret-i Rûmî'nin eyle intisâb Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî mefhumuyla tarik-i hidâyet-refik-i Mevleviyye'ye sâlik olup zâviye-i mezburede kırk sene kârî-i *Mesnevi-i Şerif* olup velâyet ve kerâmet ile meşhur-ı cihân olan Ahmed Dede nâm kâmilin zîr-i terbiyesinde nazar-ı feyz-eseriyle mazhar-ı ilm-i kemâl olmagla bir vücûd-ı fezâil enîs olmuşdur. Hakka ki fârisidân-ı yegâne ve mesnevi-hânkâh-ı zamanedir. Hala mahmiyye-i Edirne'de Murâdiye Câmi'i Şerif-i kurbunda vâkı Mevevi-hânede mesned-nişin-i meşihât u irşâd olup ders-i mesnevi ve nakl-ı ma'nevi ile sübha-gerdân-ı eyyâm u leyâldir.
Şahsiyet Özellikleri: Ol şeyh-i vâsıl-ı kemâlât bir zât-ı melekiyyü's-sıfatdır ki hırka-i peşmîne-i ferâgati ber-dûş edip rahat ve külâh-ı pür-intibâh-ı meymenet-penâhı efser-i hulûs u uzlet edip abâ-yı dervişâneyi zer- berf-i şâhâneye degişmeyen âgâhlardandır. Tab'-ı pâki çâlâk ve reftâr-ı müsellemü'l etvârı bî-bâkdir. Zümre-i sulehâhın âbı-ı rûyu ve gülşengeh-i Mevleviyânın bir gül-gonca-i nâzikter- i nihân-bûyudur. Cihet-i ilmiyyesi ma'mûr bir zât-ı pâk ü tahûr olduğundan mâ'ada erbâb-ı kemâl kendiden hâl müşâhede etdikleri şöhre-i cihân ve menkabe-i hikâyetleri zîb-âver-i dîbâce-i menâkıb-ı devrândır. Zühd ü takvâ ve fazl u inşâsından fazla eş'âr-ı pâkizesi olup lisân-ı gayb âlem-i lâ-reyb olan eş'âr-ı hüsn-i âsârda yed-i tûlâları var idi.	Şeyh-i mûmâ-ileyh ilm ü kemâl ile ma'mur ve zühd ü salâh ile meşhur ma'ârif-i İlahiyye'den âgâh bir zât-ı pür-intibâhdır.
Sosyal Muhit: Edirne, Yenikapı	Edirne, İstanbul, Yenikapı
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar*: Hikâyet:* Kelâm-ı şâ'ibe-i kizbden mu'arra ve nakl ü beyânı ilâve-i zamime-i mübalağadan müberrâ olan	-

ahbabımızdan bir merd-i âgâhdan gûş-zedimiz olmuşdur ki sene bin yüz on beşde ol vakt ki rûy-ı dünyâ bagy u fesâd ile mâl-â-mâl ve taraf-ı pâdişâhiye ashâb-ı kibr ü celâl nâm u nemek kadrin ferâmûş eyleyip taslit-i eyâdi-i cem'iyyet ve sahra-i Edirne bîm-i kudûm-ı leşker-i bî-ser ü serdardan pür-vahşet ü dehşet oldukda yine fukarâ-yı Mevleviyândan bir sâhib-hâl-i ferhunde-fâl bu hâleti def içün ser-be-ceyb-i murâkabe-i recâ ve hânesinde nihâni inzivâ eyleyip dergeh-i kâzi'l-hâcâta cebhe-i rıkkıyyeti nümûde ve cebin-i zarâ'ati seccâdevâr hâk-i temennaya sûde eyleyip ba'de'l-ışa halvet-nişin-i künc-i istignâ olup kemâl-i gayretinden kendüye beşeriyyet galebe eyleyip *Yâ Râb ya bu vahşeti pür-şiddeti def' eyle ya benim rûh-ı pür-fütûhumu kabz u ref' eyle tâ kim bu mesâ'ib-i kesirü'n-nevâ'ibi bana gösterme.* deyü niyâz ve bu gûne suhan-ı nadir-ber-â-ber ile huzur-ı Hak'da du'asın dırâz-ender-dırâz ederken bu kelâm-ı bî-ünsü peyâm-âver-i kudsi tekyegâhında Enîs-i âgâhın kalb-i nefisine ilkâ edip der-hâl sabra mecâl kalmayıp ol şahs-ı pür-ıztırâbın hânesine gelip dakk-ı bâb ve şahs-ı mezbûr dahı isti'lâm-ı meçi-i pür-şitâb içün feth-i bâb etdikde görür ki Enîs'i sâhib-nefsü'n nefisdir *buyurun* deyü ikrâm zât-ı âlilerine tertib-i mukaddimât sadedinde iken nâ-geh Enîs-i nîk-nâm itâb u te'dib ile feth-i kelâm eyleyip *Adem sen murâdu'llâhı niyâzın ile tebdil ve mukadderât-ı İlâhiyyeyi recân ile tahvil mi eymek istersin kim rûh-ı pür-fütûhunu bismilgeh-i ide şâyân kurbân gibi encâm-ı kârı ma'lûm olmadık emr içün fedâ-yı cân edersin ne bilirsin belki Rabb-i ibâd ıslâh-ı âlemi murâd etmiş ola bu mertebeyi evliyâ-yı mütekaddimin belki enbiyâ vü mürselin bile etmemişdir zinhar zinhar böyle cür'et ve bu gûne bî-edebâne hareket etme.* deyü tenbih buyurup beyt: *Takdir-i Hudâ kuvvet-i bâzû ile dönmez* *Bir şem'i ki Mevlâ yaka bir vech ile sönmez* deyü vâfir itâb ve yine ric'at eyleyip tekyegâhına şitâb eyledigi beyne'l-fukarâ meşhurdır. deyü nakl ü hikâyet eyledi.	
Değerlendirme: Eş'âr-ı pâkleri gayet	

mazmûndâr ve her lafz-ı âbdâr idigi ülü'l-i'tibâra nümâyân ü âşikârdır. Bundan mâ'âda eş'âr-ı pâkleri ma'nâ-yı tasavvufi i'tibâr olunsa zevk-i âşinâyân hâlet-i irşâda bâ'is-i izdiyâdi-i hubb u vedât olur.	
Örnek cümlesi ve örnekler: Ez-cümle bu beyt-i dil-güşâ ol zât-ı şerifin güftâr-ı bî-hem-tâlarındandır.	Ol merd-i kâmil ve ol şeyh-i âkil gâh bî-gâh silk-i nazma gevher-i eş'ârı keşide edip bu birkaç beyt-i latif nazm eylediği na't-ı şerifdendir. Bu ebyât pür-nikât gazeliyyatındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyitleri yer almıştır:

Tab-ı nakkâdı 'âlî vü çalak
Zihn-i vekkâd-ı pâki gayet pâk

Gerd-i râh-ı yâri ey dil dîde-i pür-derde çek
Tûtiyâ-yı hâk-i pâyın çeşm-i gam-perverde çek

Zülf-i pîç-â-pîç ruhsâr-ı âle perde çek
Rişte-i enzâr-ı uşşâkı nihâni yerde çek

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Na't-ı Şerif
Safâ-yı ehl-i dil cemâlin yâ Resûla'llâh
Şifâ-yı derd-i dil fikr-i visâlin yâ Resûla'llâh

Bi-hamdi'llâh dem-â-dem hâne-i kalb-i siyeh-tâbı
Münevver eyledi vuslat hayâlin yâ Resûla'llâh

Enîs'in matlabı dâ'im Celâlü'ddin-i Rûmî'dür
Nigâh-ı lutfile bir dem su'âlin yâ Resûla'llâh

Ve lehu
Niyâz-ı kalbimiz nûr-ı hidâyet yâ Resûla'llâh
Ümid-i sırrımız nûr-ı kerâmet yâ Resûla'llâh

Kamûsın rahmeten li'l-âlemine ilticâ eyler
Ki sensin cümleye sâhib-şefâ'at yâ Resûla'llâh

Enîs'i bezm-i rindâna harim-i sırr-ı merdâna
Cenabından gelir feyz ü letâfet yâ Resûla'llâh

Ravza-i sultan-ı kevneyni zemin üzre görüb
Dedi reşkinden felek يا ليتنى كنت تراب

Gül ü bâg-ı dilin dâg-ı cigerdir
Figân-ı bülbülü âh-ı seherdir

Enîs olmaz hıred erbâb-ı aşka
Bu bezmin neş'esi nev-i diğerdir

Ve lehu
Bende-i sultân-ı aşkın gayr-ı dil-dâr istemez
Andelibâsa safâ-yı seyr-i gülzâr istemez

Meclis-i aşkın Enîs dem-be-dem mestânesi
Zevk-i ilm-i hikmet-i Câmasb-ı huşyâr istemez

Ve lehu
Tab-ı nigâh-ı âşıka yokdur tahammülün
Eyle havâle rûyuna ey mâh kâkülün

Gördük irişmedik o meh-i burç-ı işveye
Ey nâle-i şebâne nedir bu teselsülün

Zalim cihânı eyledi bî-çâre el-aman
Ol dil-rübâ tebessüm-i tarz-ı tegâfülün

Olmuş Enîs bülbül-i bag-ı belâ-yı aşk
Hâyran-ı rûy-ı âlidir ol şûh-ı şengülün

Ve lehu
Arus-ı hâhişin ey dil sana gelir görünür
Ezel mukadder-i Bâr-ı Hudâ gelir görünür

Mehâbet-efgen-i enzâr-ı âşıkan o kadar
Mukim-i taht-ı letâfet-nümâ gelir görünür

Fütâdegân-ı reh-i intizâra güft ü şinîd
Peyâm var mı o şehden sabâ gelir görünür

Kemâl-i hüsnü o şâh-ı melâhatin şâhid
Denirse rûh-ı musavver dilâ gelir görünür

Bununla eyle teselli dil-i hazine Enîs
Ezel mukadder-i Bâr-ı Huda gelir görünür

Ve lehu
Dokunsun tek hemân la'l-i nemek-rîzin leb-i câma
Katarsın bâde-i nâba nemek kat kat helâl olsun

ÂNÎ KADIN	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Ânî Kadın**	**Ânî**
İsim: . Nâm-ı latif ve ism-i şerifleri Fâtıma'dır.	Tâ'ife-i zenândan Al-i Hasancân'dan Fâtıma Kadın denmekle meşhûre-i hâs u 'âm olmuşdur.
Memleket: Belki cânlarının cânı ve merdüm-i dîde-i 'irfanlarının kuhl-i Sıfahân'ıdır.	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Tâ'ife-i nisvândan nâdiretü'l-akrân ve zübde-i zenân-ı zühre-i zehrâ-yı sipihr-i 'irfandan şecere-i âl-i Hasancân'ın semere-i behiyye-i dil-pesendi ve süku'l-'ukâz-ı ma'ârifde hâcegân-ı kârgâh-ı dânişin mâyedâr u ecvedi ve ol gürûhdan el-yevm mevcûd olanların a'lem ü erşedi olup haclegâh-ı ma'rifetlerinin 'arus-ı pister-i nezâketi ve sadr-ı harem-sarây-ı fıtnatlarının bânû-yı şebistân-ı zarafetidir. Emîr Ağa demekle şehîr bir merd-i dilîrin halîlesi olup	Merkûme Fâtıma Kadın Emir Aga nâm kimesnenin bânû-yı şebistân-ı izdivacı olmagla bir puser-i necâbet-eseri zuhur edip silsile-i Âl-i Hasancân olmagla Emir Âga-zâde şerefsi mülâzemete kabûl buyurulup ba'dehu müderris olup kat'-ı merâtib-i mutâde ederek Yeftişehir kazası hükümetine nâ'il oldukda validesi Fâtıma Kadın'ı ma'ân getirip bin yüz yigirmi iki târîhinde Yenişehir'de vefat etmişdir. Mevlânâ-yı mümâ-ileyhin iktisâb-ı mâye-i kemâli vâlidesi

beyne'n-nisvân Hâce-i Zenân tavsîfi ile pür-'unvân ve ümmü's-su'adâ-yı nesl-i Hasancân'dır.	müterceme-i mezbûreden olup bu veçhile nisbet-i fazileti cânib-i ümme olmagla ümmî telkîb olunmuşdur.
Tahsil ve Meslek: -	-
Şahsiyet Özellikleri: Ne kuhl-i Sıfahân belki şîrâze-bend-i cem'iyyet-i İran u Turân-şânları ve ibriz-i hâlis-i sertâc-ı pür-la'l-i Bedahşân-ı celâdet- 'unvânlarıdır. Ne 'unvan belki gonca-i gülistân-ı nâzikî-revişleri ve 'andelîb-i hoş-nâme-i nezâket-perverişleridir. Vakı'â sûret-i hâlde tedkîk-ı fikr-i enîk olunup cüst (ü) cû olunsa mezbûrenin mâ-fevkında şu'arâ-yı ülü'l-ihtirâmdan levend-i dil-pesend-i zevrak-nişînân-ı bahr-i 'irfan-ı suhan-sencânîden katı çok erler bulunur fe-ammâ kârgâh-ı destgâhlarında nesc-i kamîsden mergûb ve bir gûşe-i inzivada hatt-ı merdâna bedel yâdigâr-ı destleri olan gazlden gayrı bir tuhfe-i yedleri matlûb olmayan tâ'ife-i nisvândan böyle bir zen-i merdâne nesc yerine nesh u ta'lik ve gazl yerine tegazzül-i şâ'irâne eyleye hayli erlik ve bî-muhâbâ serverlik değil midir ? Böyle bir zen-i merd-nümûnun 'âlem-i dünyada tuhfe-i rahm-i dahmetü'l-ma'ârifi olan *Yürü er oglu erim*, dese lâyık ve 'uhdesinden ahbâbının nigerân oldukları ma'ârif hakkında *Mevrûsumdur.* deyü da'vâ etse sâdıkdır.	Nev-'arûs-ı zîr-i perde-i fikri tedkîk ile mümtâz-ı cihan ve ebkâr-ı ma'ânî-i nazm-ı bedî-i hacle-pirâ-yı belâgat-dân olan şâ'ire-i sâhire-i sâhib-'ismetdir.
Sosyal Muhit: Sıfahan	-
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Mütercem-i mezkûrenin müretteb *Dîvan*'ı ve miyân-ı zenânda hayli nâm u şânı var idi.	Tertib-i *Dîvân* etmişdir.
Anekdotlar: ***Latife***: Mütercem-i mesbûkü'z-zikr şu'arâ-yı nisvândan olmagla cümlesinin tahtına te'hîr olunmak münâsib görülüp ahiren tahrîr olunmak tercih olunup tertîbde cümlenin tahtına vaz' olunmuşdur ve müterceme-i mezbûrenin hakkında nice letâyif-i 'acîbe ve hikâyât-ı garibe miyân-ı merdân-ı suhan-sencân-ı devrânda güzerân eylemişdir ki her biri mengûş-ı gûş-ı istimâ' olmaga şâyeste ve kurta-i fahire-i semâ' olmaklıga bâyestedir. Hattâ 'asrın 'arûs-ı haclegâh-ı letâyifi ve bezmin nemek-i meclis-i müsâmere-i zarâyifi olup şu'arâ-yı zamân-ı nâdiretü'l-akrândan vücûd-ı	-

bukalemûn-âsârı ân-ı lâ-yenkasimde sad şekl-i ‘acîb izhâr ve bir nüktede hezâr sûret-i garîb âşikâr eder makûlesi bir mâhiyyeti ma’lûm olmadık yâdigâr olup zamân-ı hayâtında bütün ‘ömrü ebnâ-yı zamana reng etmekle güzerân ve ekser evkâtı hezl ve mezâk-ı yârânı istî‘âb edip lâg u latifeleri meşhûr-ı cihân ve mestûr-ı suhuf-ı hâfıza-i hünerverân-ı devrân şâ‘ir-i fenn-âzmâ-yı cihân zât-ı ma‘ârif-mersûm Üsküdari Sırri merhum ekser evkâtda tercemeleri sebkat eyleyen bânû-yı harem-sarây-ı ma‘rifet ve muhaddere-i sürâdıkât-ı ‘ismet nisvân-ı behcet-ittisâfın nûr-ı cebhe-i şanı müterceme-i mezkur Ânî Kadın’ın püser-i necâbet-eseri olan mahdûm-ı ser-âzâde fahrü’l-akrân Kadıncık-zâde es-Seyyid Mehmed Efendi ile görüşüp şeb-tâbe-seher ülfet ü sohbet ve hanedanında beytûtet eden mihmânlarından ve ol mahdûm- ı sohbet-esîr ile bî-tekellüf ülfet eden yaranlarından olmagla bir gün yine ‘âdet-i pesendîde ve de’b-i dîrînesi üzre mahdûm-ı müşârün ileyhe varıp sohbet-i vefîr ve ülfet-i kesîr ile nice lâg u latife der-kâr gâh âfakı muşâhabet ve gâh sohbet-i ‘ilmiyye vü eş‘âr ile nısfu’l-leyle degin neşât-efzây-ı erbâb-ı bezm-i sohbet oldukdan sonra şebîke-i müjgân tâ’ir-i hâba kafes ve şekkerzâr-ı istirahat ârâmgâh-ı tûtî-i zebân-ı herkes olup sâhib-i hâne yârâna vedâ‘ edip cânib-i hareme revân olduğu mahalde (leyse fi’d-dâri gayruna deyyâr) sûretleri nümâyân oldukda mütercem-i merkûm Sırrı merhum kendi kendine fıkr-i serî‘ ve mülâhaza-i vasi‘ eyleyip bu şeb dahi böyle âhir ve murâdım üzre kimesneye bir reng etmege mübâdir olmamak revâ değildir. ‘Acebâ ne gûne reftâr ile hâhiş-i dil husûl-pezîr ve ne minval üzre hareket olunmagla izhâr-ı mâ-fi’z-zamîr olur deyü pâsbânasâ beytûtet etdigi hücrenin cevânibini cüst (ü) cû ve kat‘-ı hây u hû edip bir gûşede şebîke-i nigâhı bir şayd-ı ‘icâletü’l- vakte hem-âgûş ve dürdan merdûm-i çeşmine bir peş-tahte dûş olup şitâbân cânib-i peş-tahteye revân oldukda görür ol şandûkatü’l-ma‘ârifin üstünde bir zâtın mecmû‘atü’l-ma‘ârifin vaz‘ olunmuş	

âyâ bu mecmû'a-i müstetâb ne makûle şâhid-i râzdan keşf-i nikâb eder deyü dest-dırâz ve enderûnuna nigeh-sâz oldukda görür ki sâhib-i hâne mahdûmun valideleri Ânî-i ma'ârif-mevsûmun Divân-ı muhadderesidir der-hâl mâl bulmuş abdâl gibi ol şeb-çerâg-ı kulzûm-i güftârı şem'-i sûzân-ı bezmin cenbine ihzâr edip 'arz-ı iştiyak ve taklîb-i evrâk ederek hâtır-ı 'âtırı bu emr ile pür-ıztırâb olup nefsine böyle hıtâb eyledi ki ey cûyende-i mezâk-ı dil ü cân vey reng-perdâz-ı zümre-i yârân beyt: Şode rahî bedîd ez-cânib-i maksad revem şayed Bedîdem der-ser-encâmeş hezârân rûy-ı matlabha El-hâsıl ol bezle-gûy-ı güşâde-râz müterceme-i mestûrenin Dîvân-ı muhadderesine dest-dırâz olup ol mücelled mecmû'atü'l-'irfanın içinde sebt olunan kasâ'id ü gazeliyyâtdan her nerede Anî mahlası güzerân etdi ise tagyir ü tahvil ve mahlas-ı merkûmun nûnunu hakk ü isbat ile harf-i mime tebdil eyleyip lisân-ı Türkîde mesel-i sabredendir ki kapa kutunun kapagını derler gûyiyâ ol mesel ile 'âmil olup dîvânçenin cildi ile dîvân-ı mezbûrun serin mestur eyleyip mahalline vaz' etmekle izhâr-ı sûret-i inkâr ve 'ale's-seher sâhib-i hâne hariminden taşra reftâr etmedin firâr ve vâfîr zamân bu sırr-ı mestûr böyle kalıp ref-i zeyl-i istizhâr etmeyip âşikâr olmamışdır. Ba'de zamân mezbûrenin püser-i necâbet-eseri mahdûm-ı sâbıku'z-zikr çelebi efendi leyâlî-i tıvalden bir şeb-i ferhunde-fâlde zümre-i yârân-ı sadâkatkâr ve âlüftegân-ı nezâket-şi'ârdan bir gürûh-ı müstetâbı müsamere-i şevk içün istishâb eyleyip ol şeb-i dırâzda yer yer sohbete âgâz ile kâlâ-yı hoş-kumâş-ı ülfete revâc ve le'âlî-i mezâmîni hokka-i dehânlarından sandükatü'l-ma'ârif olan sudûr-ı yârana idrâc etmekle revnak-bahş-ı bâzâr-ı şevk u şetaret ve zînet-efzâ-yı kârgâh-ı behcet olarak şâhid-i sohbet-i râzdan keşf-i nikâb-ı ihticâb etmeleriyle herkes perveriş-yâfte-i dâye-i hatırı olan ebkâr-ı mezâmin ü letâyifi der-miyân ve erbâb-ı meclisi her vechile	

dem-beste vü hayran etdikleri esnâda yarandan biri dîvân-ı merkuma nigerân ve taklîb-i evrak ederken Sırrî merkûmun dest-resîdesi olan mevâzı‘dan birine nazra-sâz oldukda keyfiyyet-i ma‘hûde ba‘de’l-ıttılâ‘ mahdûm-ı merkume ne garib valide kadın tebdîl-i mahlas mı eylediler deyü su’âl ve makâtı‘-ı kasayid ü gazeliyyâtda vâki‘ olan emr-i ‘acîb ile da‘vâların istidlal eylediklerinde mahdûm-ı balâ-pervâz âyâ hâtır-ı yârâna hutur eden su’âl âyâ mersûm-ı sahîfe-i vukû‘ mudur deyü bî-sabr u mecal mecmû‘a-i mezbûreyi der-dest edip matmah-ı enzâr-ı yârân olan mahallerine nigeh-endâz oldukda görür ki bi’l-cümle takrirleri vâkı‘a mutabık ve iddi‘âları mektûb olan hususa muvafıktır. Binâ-berîn bu husûs ma‘lûm-ı hâs u ‘âm oldugu mâla-kelâm olmagla kendüye ıztırâb-ı tam hâsıl olup âyâ bu vaz‘-ı hurde-gîrî ne makule merd-i hünerverin dest-dâde-i hayâlidir deyü cüst (ü) cûya irsâl- i câsûs-ı müfekkire eyledikde der-hâl bu kâr-ı bî-enbâz Sırrî-i reng-perdâzıg tuhfe-i dest- dırâzı olduğuna ‘azm ü cezm edip tetâbû‘-ı izâfat ile hezâr cürûb u şütûm edip ol rind-i ‘ayyâre düşnâm-ı kudûm ederek bazı kâbil-i tashîh olan mahallerinde tahsîs ile def-i sekâmet ve bir vechile kâbil-i tashîh olmayan evrâkı mahallerinden gergef mikrâsı ile kat‘ etmekle celb-i istikâmet eyleyip validelerinin ‘ırzını tekmil ile bir eser-i cemîl eylemişlerdir.	
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: -	Bu bir kaç beyt-i ra‘nâ ol şâ‘ire-i devrânın güftâr-ı zîbâsındandır.
Ölüm: Mahdûm-ı hoş-âyende-etvân Yenişehirfenâr kârisi iken kendilerle bile olmagla anda intikâl edip dâr-ı cinâna râh-nümün ve ol şehrin enderununda sandûka-i vücûdları medfûndur.	-

Safâyi tezkiresinde şairin lakabı “Anî” Sâlim tezkiresinde ise “Anî Kadın” olarak geçmiştir. Şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu beyitlerine yer verilmiştir:

Âb-ı hayât olmayıcak kısmet ey gönül
Bin yıl gerekse Hızr ile seyr-i Sikender et

Zeyneb ko meyli zînet-i dünyaya zen gibi
Merdânevâr sâde-dil ol terk-i zîver et

Harfül'l-bâ
Harf-i bâda bulunan bülbül-i hoş-lehceleri
Sebt edip bu varak-ı nâzike tahrîr etdik

Her suhan-sâzı koyup bülbül-i hoş-gû yerine
Varak-ı tercemesin gülşene tanzîr etdik

EMÎN	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Emin	Emîn
İsim: Bir zât-ı pâk-güy-ı nâzik-ifade ve bir şâ'ir-i mâhir-i her-ma'rifet-âmâdedir ki ismi Mehmed ve Nazîrî-zâde demekle şöhret-dâdedir.	Nâmı Mehmed'dir. Nazîrî-zâde denmekle karîn-i iştihârdır.
Memleket: Fi'l-asl zât-ı bihîn-âsârı kazâ-yı Delvine'den âşikâr olup ba'dehu vücûd-ı bih-budu şehr-i Selânik'de karâr etmişdir.	Vücûd-ı ma'ârif-mevfûru Rûmeli'nde vâkı' Selânik nâm şehr-i meşhûrdan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Sene bin yüz târihinde diyâr-ı bî-kusûr Kostantıniyye-i ma'mûra gelip vâfîr zamân hem-sohbet-i kibâr u ayân olmuşlardır. Sakın idbârdan magrûr-ı ikbâl olma dünyâda Felek erbâb-ı 'izz ü câha bîhûde kerem etmez mısdâkınca mürûr-ı eyyam ve te'âkub-ı şuhûr u a'vâm ile hâli perîşân ve fakr u faka sebebi ile bî-ser ü sâmân olup hâl-i dîrînine âşinâ olan ahbâbdan haclet-keş olmagla Kıbrıs defterdarlıgın alıp kendi kendin ol cânibe nefy ü iclâ etmişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bî-şumârdan sonra ba'zı hıdemât-ı pâdişâhîde istihdâm ve dergâh-ı âlî kapıcıbaşılıgı payesiyle nâ'il-i bekam olmuşdur.'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Mâl-i fırâvân ile evâ'il-i hâli şöhre-i cihan idi. Fenn-i mûsikîde kemâl-i mahâreti ve Arabî ve Fârisî ve Türkî suhan-g kudreti oldugu meşhûr u mütevâtir ve ke'ş-şemsi fî-vasati'n-nehâr zâhir ü bâhirdir.	Fenn-i târîhde dahi hayli mahâreti olmagla zamânında hüsn ü ân ile müşârun bi'l-benân olmuşdur.

Sosyal Muhit: Delvine, Selanik, İstanbul, Kıbrıs	Rumeli, Selanik, Kıbrıs
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı pâk ve güftârı tâbnâkdır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Kıbrıs Defterdarı olmasına bu rübâ'i sebeb olup fakr u fakasından şikâyeti nâtık bu şikâyet-nâme-i zîbâyı tahrir ve merhûm Şeyhü'l-islâm es-Seyyid Feyzullah Efendi'den firistâde-i nâdî-i devlet-masîrleri kılmışdır.	Hûbândan bir nâzenîn-i hurşîd-tal'atin meh-pâre-i ruhsâresi hâledâr-ı iltihâ olduguna tesvîd etdigi târîhdir ki bu mahalle sebt olundu.
Ölüm: -	Bin yüz yigirmi dört (1124/1712-1713) târihinde Kıbrıs ceziresi defterdârı iken fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin şu beyitleri Safâyi tezkiresinde yer almıştır:

Târih
Hüsnü'l-hulk-ı Muhammed 'ilm-i âgâ-yı güzîn
Ol ki endîşe-i evsâfı safâdır bâle

Ittibâ' etmek içün sünnet-i hayrü'l-beşere
Hatt-ı müşgînini vaz' etdi urdı âle

Hatt degildir görülen reşk-i cemâliyle anın
Kareler giydi güneş gökde büründü şâle

Bakıp ol hatta ben de dedim Emînâ târih
Etdi etrâfın ihâta meh-i bedrin hâle

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Ey dest-i dilet be-lutf u cûd âmâde
Vey hâk-i deret melâz-ı her-üftâde

Et'imnî kable en yekûle'l-kâ'ilü
Kad mâte mine'l-cû'i

Ey ân ki şode zi-nakş-ı hestî sâde
Vez-fakr u mecâ'a hem zi-pâ üftâde

Hâ ibtede'e'l-gına izâ temme'l-fakru
Hazâ şey'un ceret aleyhi'l-'âde

EDÎB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Edîb-i diğer	Edîb
İsim: Zât-ı mes'ûdu gibi nâm nâmileri Mahmûd'dur.	Nâm- nâmisi neseb-i girâmisi gibi Mahmud'dur.
Memleket: Belde-i nâ-dide-bahar kesirü'l-enhâr olan Erzenü'rûm-ı bürûdet-mevsûmda ser-zede-i zuhûr etmişdir.	Tohm-ı vücûdu hâk-i Erzene'r-rûm'dan sünbüle-nümâysı şuhûd olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ba'zı kasabâtda bast-ı seccâde-i hükûmet ve icrâ-yı şer-i mutahharada bezl-i kudret eylemişdir. Asrın şu'ârasındandır.	Evâ'il-i halinde tahsîl-i kemâlâta sarf-ı mahsûl-i evkât edip ba'dehu teslîm-i ahkâm-ı kaza eyleyip tarik-i kazâya rahş-rân-ı rızâ olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Erzurum	Erzurum
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Kesb-i ma'arife sa'y-i mevfûr ile esb-i cünbân-ı vâdi-i eş'âr olup sermâ-yı ma'aş u ıztırâr müstevcib-i duhûl-i germâbe-i kazâ-yı müstelzimü'l-ekdârdır.	Vâdî-i nazmda haylice sebük-tâz 'asrın şâ'ir-i mümtazıdır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Asrın şu'ârasından olduguna binâen tastir ve âsârından bu güftârı tahrir olundu.	Bu birkaç beyt-i semend-i tab ile ihrâz eylediği kasabâtü's-sebak-ı belâgatindendir.
Ölüm: -	-

Her iki tezkirede de şairin aynı şiirlerine yer verilmiştir.

EDÎB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Edîb	Edîb
İsim: Nâm-ı nâmi ism-i girâmileri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Ser-cümle-i ülü'l elbâb perverde-i ni'met-hâne-i takdir-i güşâde-ebvâbı olan müsebbibü'l-esbâb ol seyyid-i sahibü'n neseb-i vücûd-ı bih-bûd-ı müeddebin gonca-i ser-sebz-i pür-letâfesâ	Amasya sancâgında Lâdik nâm kasaba-i meşhûreden zuhûr etmişdir.

gülşengih-i inâyetinde perverde-i nisân-ebr-i matîr-i fehm ü zekâ eyleyip Amasiyye sancağında Lâdik kasabasından hilâf-ı me'mûl enbûbe sükker gibi nümâyân ve tabir-i leziz-edâsıyla kâm-ı sımâh-ı leb-rîz-i lezzet-i beyân olan mısr-ı belâgatin bebgâ-yı fasih-tabiri ve kasr-ı fesâhatin emiridir.	
Doğum: -	-
Akrabalık: Sâdât-ı kesirü'l berekâtdandır.	Sâdât-ı kesirü'l berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: Maskat-ı re'slerinden cânib-i Konstantınıyye'ye şitâb ve sabıkan şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm olan Lâdiki Mehmed Efendi mesned-ârâ-yı fetvâ olmazdan mukaddem İstanbul mazûlu iken âsitâne-i aliyyelerine intisâb edip anların i'anetleriye Şâmi merhûm Bekri-zâde Ahmed Efendi'ye mu'id ve mânend-i rûzedârân muntazır-ı sürûr-ı id-i ümmîd olup merhûm u mezbûr devr-i medâris-i rüsûm ederek Medâris-i Sahn-ı Semândan Başayak tabir olunan Medrese-i celileye pâ-nihâde-i hareket-i i'ade olduklarında hidmet-i i'adelerinde nâ'il-i mülâzemet olup dil-şâd ve bu tarik ile tarîk-i aliyyeye duhûl eyleyip dâhil-i bâb-ı murad olmuşlar idi. Ba'dehu yüz tarihinden mukaddemce Lâdiki Mehmed Efendi hazretleri Rûmeli sadâreti ile mükerrem olduklarında kazâya rızâ-dâde olup anlardan Alakenisa'ya badehu yüz dört tarihinde sadr-ı sudûrü'l-ulemâ merhûm u magfur Hakimbâşı-zâde Yahya Efendi hazretlerinin def'a-i saniyelerinde Livadiye kazâsına badehu yine Lâdiki Mehmed Efendi hazretlerinin def'a-i saniyesinde yüz altı tarihinde Yanbolu kazâsına olup badehu bin yüz tokuz tarihinde sadr-ı sudûrü'l-ulemâ âb-ı rûy-ı fuzalâ zübde-i ulemâ-i kirâm umde-i meşâyihü'l-islâm melekiyyü's-sıfatların bülendi faziletli diyânetli Mirzâ Mustafa Efendi hazretlerinin def'a-i saniye-i Rûmeli kâzı-askerliklerinde Akçakızanlık kazâsıyla şeb-i yeldâ-yı tûl-ı infisâlleri reside-i subh-ı kâm olmuş idi. Ba'dehu sene bin yüz on beşde zât-ı şerif ve mahdum-ı latif erbâb-ı fezâilin bülendi merhûm Tevfiki-zâde Mehmed Efendi Rûmeli kâzı-askeri olduklarında Karaferye kazâsıyla ber-murâd ve anlardan dahı bu	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip nâ'il-i şeref-i mülâzemet olmagla tarîk-ı kazâya rızâ verip Rûmili kuzâtının eşrafından olup ilm ü fazl ile ma'rûf ve şi'r ü inşâ ile mevsûf olmagla Şeyhü'l-İslâm İmâm Mehmed Efendi'nin mektubculuk hıdmetinde istihdam olunmuşdur. Asrın şu'arâsındandır.

yüzden dil-şâd olup badehu sene bin yüz yigirmi iki Muharreminde kesirü'l-ma'ârif lafzen ü ma'nen ârif hünerverânın bülendi faziletli Abdü'l-bâki Arif Efendi hazretlerinin def'a-i saniyelerinde Akkirman kazâsıyla mesrur olmuşlardır.	
Şahsiyet Özellikleri: Tab-ı pâk zihni çâlâk bir zât-ı sâhib-idrâkdir. Eş'ârında halâvet ve talâkatında talâvet olan şu'arâdandır. Husûsa hâce-i âlem fahr-i Âdem nebiyy-i tahûr-ı pâk mesned-ârâ-yı serîr-i sultân-ı verâ muktedâ-yı enbiyâ *salla'llâh aleyhi ve sellem bi-adedi men sekete ve kellem* hazretlerinin na't-ı ser-âmedleri bu kıt'a-i dil-pesendleri memdûh-ı cihân ve makbûl-i şâ'irândır.	-
Sosyal Muhit: Amasya, Ladik kasabası, Rumeli Kostantınıyye, Alakenisa, Livadiye, Yanbolu kazası, Akçakızanlık, Karaferye, Akkirman kazası	Amasya, Ladik kasabası, Rûmeli
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:	Ekser eş'ârı nu'ût-ı nebeviyyedendir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr dahı müşârün ileyhin cümle-i âsârındandır.	Bir kaç beyt-i latif nazm eyledigi na't-ı şerîfdendir. Bu bir kaç beyt gazeliyyâtındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Ve lehu
Teshir eden ol yâri du'â-yı seherimdir
Germ-i ülfet eden sohbet-i sahbâ-eserimdir

Ve lehu
Aşkın ki gül-i bag-ı dil-i şu'le-perimdir.
Ârâyiş-i destâr-ı cünûn pûş-ı serimdir

Na't-ı Şerif
Çeşm-i dile kûhl eyle gubâr-ı reh-i yâri
Kim cilvegâh-ı nûr-ı cebel-i Tûr görünsün

Bir mihre nazar et ki anın zerrelerinden
Mihr-i felekâsâ nice bin hûr görünsün

Ol rütbe-i vâlâya kadem vaz‘ edegör kim
Dilden gidip endûh-ı sivâ dûr görünsün

Bir pâdişehin bendesi ol kim nazarında
Şâhân-ı felek-mertebe müzdûr görünsün

Sultân-ı rüsûl illet-i icâd-ı dü-âlem
Sa’y eyledigim na’tına meşkûr görünsün

İSHAK	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **İshak Efendi**	**İshak**
İsim: Nâm-ı nâmi ve ism-i girâmîlerin mahlas ittihâz buyurup makâtı‘-ı ebyât-ı dil-güşâlarında İshak deyü gûyâ olurlar idi.	İsm-i şerifleriyle tahallûs etmişdir.
Memleket: -	Gevher-i nâ-yâb-ı vücûd-ı bihbûdları İstanbul’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Fahr-i mahâdîm-i kiram zübde-i mevâlî-i ülü’l-ihtirâm gül-gonca-i gülistân-ı belâgat nev-bâve-i büstân-ı fesâhat nahl-i berûmend-i çemenistân-ı ercümendi âzâde-serv-i gülşen-i ‘irfân-ı dil-pesendî yek-tâ-süvâr-ı mızmâr-ı hakâyık-mazmûn gavvâs-ı kulzûm-i ma‘ânî-i dakâyık-meşhûn fâzıl-ı edîb ‘âkil il erîb mahdûm-ı pâk-tıynet-i bî-akrân yek-tâ- rev-i vadî-i ‘irfan ki âb-ı ruy-ı memâlik-i bahr ü ber gıbta-fermâ-yı Dârâ vü İskender Dârü’s-saltanati’l-‘aliyye-i Kostantıniyyetü’l-mahmiyyede sâbıkan zînet-efzâ-yı sadr-ı fetva ve erike-nişîn-i fail u takva olup zât-ı sütûde-sıfâtı beyne’l-akrân müşârün bi’l-benân olan ‘ulemâ-i kirâmın ser-bülendi sa‘âdetli fazîletli İsmail Efendi hazretlerinin mahdum-ı necâbet-mersûmlarıdır. Binâ’en ‘aleyh vâlid-i mâcid-i celîlü’l-itibârları Ebû İshak künyesi ile tekennî buyururlar idi	Fuhûl-i ‘izamdan merreten ba‘de uhrâ şeref-bahş-ı sadr-ı Rûm olup ba‘dehu menşûr-ı sa‘âdetleri tugrâ-yı garrâ-yı ‘izzet-pirâ-yı fetva ile mu‘anven olan Ebû İshak İsma‘il Efendi hazretlerinin mahdûm-ı fezâ’il rüsumlarıdır.
Tahsil ve Meslek: Ol mahdûm-ı bî-‘adîl ‘ulüm-ı şettâyı peder-i mükerremlerinden ve merhum u magfurun leh Müftî-zâde	Kat‘-ı merâtib-i tarîk ederek bi’l-istîhâl mûsile-i Süleymâniyye rütbesiyle Sultân Ahmed Medresesi’nde talebe-i ‘ulûma

Efendi’den ve tahtgâh-ı kadîm-i bî-hem-tâ medîne-i Burusa’da vâlid-i mâcid-i kesîrü’l-mahâmidlerinin be-zîb-âver-i seccâde-i şer‘-i kavîm olmaları takribiyle fazıl-ı ser-âmed İshak Hâcesi Ahmed Efendi’den ve şehr-i İstanbul’da Mutavvelci Mehmed Efendi’den ve mümtâz-ı fazıl-ı cihân Şeyh Süleymân Efendi’den ve sâ’ir mehere-i fünûndan bi’l-cülmle ‘ulûmu tahsîl ve gâh vâlid-i mâcidimiz ‘alemü’l-‘ilmi ve’l-himem ‘allâmetü’l-fazli ve’l-kerem fuzalâ vü sülehânın bülendi şeyhü’l-islâm ve müfti’l-enâm Mîrzâ Mustafâ Efendi hazretlerinin ders-i şeriflerine hazır olup encümen-i tahsilimiz tekmil buyururlar idi. Zihn-i nakkâd ve tab‘-ı vekkâdı sebebi ile müddet-i yesîrde tahsîl-i küll-i ‘ulûm ve kesb-i ma‘ârif-i vefîr edip fa’iku’l-akrân mecmü‘atü’l-‘irfan bir mahdûm-ı bî-nazîr olmuşlardır. Merhum cennet-mekân fırdevs-âşiyân Müftî Ankaravî Mehmed Efendi’den sene bin toksan yedi Zil’l-hiccesinde mahâdîm-i kirâma muhtaşş olan ikrâmda mülâzım olup ihtirâm olundukdan sonra sene bin yüz on birde vâkı‘ imtihân-ı kebîrde zer-i hâlis-i fu’âd-ı celîlü’l-i‘tibârın sayrefi-i istiksâ ihtibâr u ‘ayâr edip tâbî‘at-i pür-safvetlerin hâlis ü pâk ve zât-ı ‘âlî-simâtlarm vâdî-i ‘irfanda be-gâyet cüst ü çâlâk bulup huzzâr-ı meclis olan fuhûl bi’l-cümle şad pesend ü hezâr ahsent deyip sikke-zen-i kabul olmuşlardır. Binâ-berin ‘âlî-kadrlerin bülendi merhûm u magfurun leh es-Seyyid Feytu’llâh Efendi’nin defter-i a‘lâ-güsterlerine dâhil ve ol zât-ı ‘âlî-simâtdan ibtidâ-i hariç elli rütbesiyle Otabaşı ‘Ömer Ağa Medresesine nâ’il bin yüz on beşde yerinde hareket-i hâriç i‘tibâr olunduktan sonra sene-i mezbûre evâhirinde ibtidâ-i dâhil rütbesine hırâm ve yüz on tokuz Recebinde hareket-i dâhil ile ol esnâda müceddeden binâ olunan Ankaravî Mehmed Efendi Medârisinin ûlâsına evvel müderris olup ihtirâm olundular ve ol medrese-i celîleden yüz yigirmi iki Cumâdâsında mûsıla-i Sahn ile Sekbân ‘Alî Medresesine eblak-süvâr-ı nakl ü hareket ve ol medreseden ‘âdet üzre Sahn-ı Semâniyyeden	ta‘lîm-i âdâb-ı kemâl ile câ-nişîn-i nasir ü celâl iken Mekke pâyesiyle İzmir kazîsi olup hakka ki belâgatde Ebû İshak mûsili rütbesine vâsıl-ı mühezzebü’l-hulk ve hüsnü’l-hulk-ı fâzıl u kâmil bir zât-ı bî-mu‘âdildir. Şeref-i zâtına vâlid-i mâcidinin Ebû İshak künyesi ile mükennâ oldugu şâhid-i ‘âdildir.

birine vâsıl ve andan ibtidâ-i altmışlı ile Ebu'l-fazl Mahmûd Efendi müderrisi olmagla bünyân-ı ifadenin mü'essisi olup ba'dehû hareket-i altmış ile Mehmed Aga Medresesine ba'dehû bin yüz yigirmi yedi Muharreminde vâlid-i mâcidimiz hasretlerinden birkaç gün Eyyüb'da Yazılı Medrese ta'bîr olunan îsmihân Sultân Medresesine müderris olup pâ-nihâde-i tereddüd buyurduklarından sonra ol esnâda kendilere Sultân Ahmed Han Medrese-i celîlesi ile ikram buyurulup ve ol medrese-i mu'teberede Süleymâniyye itibârıyla tebcîl ve devre-i medâris-i tarîki tekmîl buyurup ol esnâda peder-i muhteremleri 'ulemâ-i kirâmın bülendi sa'âdetli faziletli İsmâ'îl Efendi hasretleri şeyhü'l-islâm ve müfti'-enâm olup zât-ı sütûde-simâtları İzmir kazâsıyla ikrâm ba'dehû Edirne payesiyle nev-bâve-çîn-i nihâl-i kâm ve bin yüz otuz Saferinde bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Mekke-i Mükerreme payesiyle ihtirâm olundular ve bu mecelle-i celîle-i 'irfanı esnâ-yı tahrîrimizde ol rütbe-i refî'a ile tırâz-ı encümen-i fuzalâ-yı kirâm idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Ol şecere-i tayyibenin semere-i hâsü'l-hâsından olup peder-i mükerremleri gibi zarif ü kâmil ve fünûn-ı şettâyı câmi' bir fâzıl ibni fazıldır. Âlem-i şebâblarından beri zât-ı sütûde-tıynetleri kesb-i ma'ârif ü 'ulûma iştigâl üzre mânend-i mâh-ı sipihr-i iclâl şeb ü ruz dâ'ire-i terakkide neyl-i kemâl eyleyip bîhûde sohbet-i bûd u ne-bûd ile tazyî'-i evkât eylemeyen vücûd-ı şeriflerdendir. Bu minvâl üzre vücûd-ı bih-bûdları gülistân-ı ma'rifetde neşv ü nemâ buldugundan gül-i sad- berg-i gülşen-i hezâr-'irfan olup her vech ile fa'iku'I-akrân ve ser-tâc-ı cümle-i dânişverân olmuşlardır. Vâkı'â mahdûm-ı fezâ'il-mersûm her ciheti ma'mûr bir zât-ı hünerver ve tab'-ı 'âlîleri be-gâyet pâk ü bî-bahâne yegâne bir suhan- perverdir. Mahdûm-ı müşârün ileyh hazretleri kasîde-perdâzîde ve tegazzülde bî-nazîr ve semt-i mu'ammâda ve lugazda tabî'at-ı pâkleri 'âlem-gîrdir	-
Sosyal Muhit: İstanbul, Bursa, Eyüp,	İstanbul, Rumeli, İzmir

Hayatından Kesit: -	-
Eser: Zamânımızda Şifâ-yı Kazî ‘Îyâz’ı zebân-ı dil-pesend-i münşiyâne ile bir terceme-i nâzikâne ve Ebu’l-leys-i Semerkandî’nin *Bûstânü’l-‘Ârifîn*-nâm te’lîf-i latifin terceme buyurup ‘aded-i şuhûr-ı eyyâm-ı nübüvvet ile ma‘dûd ebyât-ı letâfet-âlûd ile *Bi’set-name* nâmında mesnevî bir manzûme-i fesâhat-muhtevî ve ‘ulûm-ı ‘Arabiyyede sa‘bü’l-menâl olan mahallere resâ’il-i ‘adide ve mahall-i kesîre tahrîrât-ı pesendîdeleri vardır.	Cümle-i âsârından Ebû’l-Ley’-in *Bostânû’-Ârifîn* nâm kitâbını terceme edip sadr-ı a‘zâm-ı ‘asr olan İbrâhim Pâşâ hazretlerine vermişdir. Güzel esere muvaffak olmuşdur.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Türkîde güftârı pâkleri ne mertebe selis ise lisân-ı ‘Arabî ve zebân-ı Fârisîde dahı eş‘ârı melâhat-şi‘ârları ol rütbede fasih ve nefîsdir.	Mızmâr-ı belâgatin fârisî’l-hayl-i merd-i meydânı ve vâdi-i eş‘âr-ı tâzîde Ebû Firâs-ı Sânî’dir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ebyât-ı âbdâr müşârün ileyh hazretlerinin zâde-i tab‘-ı ‘âlem-ârâları olan âsâr-ı celîlü’l-mikdârlarındandır. Bu elgâz-ı bî-hem-tâ ol zât-ı vâlânındır:	Bu eş‘âr-ı âbdâr bahr-ı zehhâr-ı dîvânlarından ictinâ olunan bir kaç beyt-i cevâhir-i tâbdârdır ki keşide-i silk-i tahrir olundu. Tebriz fethine dedigi târîhdir.
Ölüm: -	-

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “İshak Efendi” Safâyi tezkiresinde ise “İshak” olarak ifade edilmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Gönülde pertev-i sîminber midir görünen
Derûn-ı lüccede ‘aks-i kamer midir görünen

Beyâz-ı gerden-i kâfur-ı famı mı yohsa
Tulû‘-ı fecr-i melâhat-eser midir görünen

Dü-ebrûvân-ı mukavves midir cebininde
Hilâl-i hüsn-i cihan muntazar mıdır görünen

Siyah-ı hali mi ayine-i ‘izarında
Ya ‘aks-i merdümek-i çeşm-i ter midir görünen

Dü-dîde olsa da İshâk çâr fark idemez
Melek mi hûri mi âyâ beşer midir görünen

Ve lehu
Nâz-perverdim niyâz-ı ‘âşıkı gûş eylemez
Her der-i rezîde zîr-i payı menkûş eylemez

Câm gerdân-ı şarâb-ı la‘l-ı mey nûş eylemez
Neşvesin keyfiyyet-i hamyâze nâ-hoş eylemez

Ham-kadd olmakdan garaz şâyâni-i pâ-bûsdur
Yohsa bâr-ı çevri dil bi-hûde ber-dûş eylemez

Vasf-ı Leylâ ile bulmaz cezbe-i Mecnun zeval
Mest-i câm-ı ‘aşkı nûş-ı bâde sarhoş eylemez

Dür-bınân-ı tahayyül şâhid-i âmâline
Perde-i kat‘-ı ümîd-i vaslı rû-pûş eylemez

Seyr eden ol mihr-i evc-i hüsn-i behçet-peykeri
Hâle-âsâ değme bir mâhı der-âgûş eylemez

Meyl-i iksâr-ı ricadır ba‘is-i te’hîr-i cûd
Yohsa va‘d-ı vaslı ol meh-ru ferâmûş eylemez

Cûy-ı hûnîn-i sirişkim tünd-bâd-ı hicr ile
Dem mi var İshâk deryalar gibi cûş

Ve lehu
Ruh-ı pür-tâbişi ol mest-i müdâm-ı tarabın
Şem‘-i nûr-efgenidir meclis-i câm-ı edebin

Lagziş-i pây-ı humar ile hacâlet vermez
Neşve-i me’lûfi nûş-ı meyi câm-ı edebin

Gül-i dehri dü-se rûz etmegiçün istişmâm
Gam-ı bî-hûdesini çekme zükâm-ı ta'abın

Telh-kâm oldu görüp la'lini şahbâ zîrâ
Neşvemend olmada hemvâre mey-âşâm-ı lebin

Dile İshâk hasebdir şeref-âver yohsa
Mâyeü'l-fahr olamaz neyli merâm-ı nesebin

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirlere yer verilmiştir:

Ne dem ki nâz ile ol serv-kad hırâm eyler
Kıyâmı kâmet-i sâmânıma harâm eyler

Girişme-bîn-i nigâh-ı gazâl-i me'nûsu
Hezâr âhu-yı vahşet-peresti râm eyler

Hamîde-kâmet-i mâhı hilâl zann etme
Fürûg-ı mihr-i ruh-ı yâre ihtirâm eyler

Hevâ-yı sünbül-i zülf-i mu'anberi her dem
Meşâmm-ı 'âlemi pûyende-i garâm eyler

Yerâ'a-i suhan-ârâ-yı mantık-ı İshak
Bu nazmı zîver-i mecmû'a-i kirâm eyler

Ve lehû
Hüsn o şûhun kâle-dûz-ı kâmet-i dil-cûsudur
Tâka-i behcet münâsib câme-i nîgûsudur

Eyleyen şehr içre ol mâhı müşârün bi'l-benân
Matla'-ı mihr-i cebininde hilâl ebrusudur

Var mıdır tasvire hüsn-i bî-misâlin ihtimâl
'Aks-i rûy-ı enveri âyîne-i zânûsudur

Degme bir nahcîre olmaz dâm-cûy-ı iltifât
Nesr-i istigna şikâr-ı pençe-i bâzusudur

Hâme-i îshak ‘aceb mi cilve-senc-i nazm ise
Deşt-i ‘irfanın gazâl-i ma‘rifet-me’nûsudur

Ve lehu
Etmem nigâh rûyuna pâk-i‘tikâdsız
Mess eylemem o mushafi zarf-ı sedâdsız

Âh eylemem hevâ-yı ser-i zülfü yâdsız
Etmem hurûş yem-sıfat elbette bâdsız

Etdim feşân mezraca-i ‘aşka gendümü
Gördüm resîde tohm-ı hevâyı hasâdsız

Hâkister etdi cismi lehib-i mehîb-i ‘aşk
Kânûn-ı tab‘ı ‘âşıkın olmaz remâdsız

Tebhâle fikri verdi cümûd eşk-i çeşmime
Eyler tereşşuh olmasa kâsem kenâdsız

İshak olur mu hâne-i te’sîr-i müstenîr
Dûd-ı figânı eylemeden şu‘le-zâdsız

Lugaz
Nedir ol murg-ı lâne-sâz-ı kadem
Kafesinde mesiresi ‘âlem

Geşt eder kevni yok per ü bâli
Gâh olur âşiyânesi hâlî

Lîk oldukda lanesinden dûr
Anı külliyyen eylemez mehcûr

Olmaz asla cihanda kimseye râm
Anı sayda bulunmadı bir dam

Dâm u tedbîr ile ele girmez
Lîk kovsan dahi yine gitmez

Ger gelip vakti eylese pervâz
Gelmez asla ne hadd olunsa niyaz

Bül'l-'acebdir o tâ'ir-i çâlâk
Şâdi vü hüznü etmede idrâk

Hazz eder dem-be-dem letâfetden
Nefret eyler hemîşe gılzetden

Sanma vahşî o tâlib-i ünsi
Oldur 'âlemle mahrem-i kudsî

Gerçi herkesle âşinâ vü sadûk
Lîk anı cihânda görmüş yok

Güyiyâ ol Mesîh-i 'âlemdir
Çâh-ı âb-ı hayât-ı pür-demdir

Zâtıdır cevher-i girân-kıymet
Zîb-bahş-ı hızâne-i hikmet

Anı derk edemez 'ukûl ü fühûm
İsmi ma'lûm cismi nâ-ma'lûm

Bunu hall edene eder İshâk
Kebş cânın fedaya şedd-i nitâk

Ve lehu
Nedir ol gevher-i gencîne-i 'irfân ü hüner
Zîver-i tâc-ı mübâhât-ı benî-nev'-i beşer

Zîb-i gencîne-i dildir o lefâfet-hilkat
Kıymet olmaz ana nakdîne-i ‘âlem yek-ser

Nûrunun mihr-i felek zerre-i nâ-çîzi degil
Dürr-i zâtına göre oldu hazef-pâre Güher

Sanki bir şâh-ı serîr-efken-i hikmetdir kim
Dâd-bahşende-i kevn olmada her şâm u seher

Tab‘-ı derrakine reşk etmede ‘akl-ı evvel
Zihn-i vekkâdına pervane gibi çarh döner

Öyle şahenşeh-i iklîm-i fetanet ki anın
On vezîr olmadadır kubbe-nişîni ekser

Harem-i hâsına olmuş beşi anın hadim
Beşi hâricde umûrun görüp oldu çaker

Her biri eylemegin ‘adl ile re’y ü tedbir
Mülketi buldu nizam oldu sipeh ana zafer

Çar rütbeyle ederler o şehi gâhî yad
Ki verir her biri dünyaya hemîşe zîver

Şah-ı danâ-dil (ü) kâmil-reviş (ü) kar-amûz
Kim cihan anın içün oldu mükellef yek-ser

Müşkilimdir bu lugaz hallin eden yârana
Olurum ben dahi İshak misâli çaker

Ve lehu
Nedir ol pîr-i kühen-sâl ki ekser geceler
Keşf ile ‘âlem-i dünyayı bütün seyr eyler

Gerçi tenvir-i derûn eylemege sa‘y-i mezîd
Sâf-dil olmamagın olmada noksânı bedîd

Oldu meşhûr on iki ism ile bî-kâl ü kîl
Nâmın etmekde her ay başı olunca tebdil

Geşt eder sûy-be-sû cümle bilâdı bî-reyb
Şehr-i Siroz'da eyler giderek kendini gayb

ES'AD	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Es'ad**	**Es'ad Efendi**
İsim: -	Nâm-ı emcedleri Mehmed Es'ad'dır.
Memleket: -	Gonca-i gül-i ra'nâ-yı vücûdları gülşen-i İstanbul'dan güşâde olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Mahâdîm-i kiramdan sâbıku't-terceme İshak Efendi hazretlerinin küçük biraderleri olup anlar da pür-neşe-i vâlâ mahdûm-ı zîbâdır ki mihr-i zât-ı sa'd-iktirânı tâb-bahş-ı 'âlem-i irfân olup tab'-ı nakkâdı 'ayn-ı isti'dâd ve kevkeb-i dânişi hemçün Süreyya 'âli- nijâd zihn-i derrâki bî-hemal ve hayâl-i pâki gıbta-fermâ-yı erbâb-ı kemâl bir mahdûm- ı nîzik-tıynet ve bir şâ'ir-i sihr-âsâr-ı pür-zarâfetdir kim çîn-i habn-ı sutûr-ı eş'âr-ı pür-âb u tabı gûyiyâ bir bahr-i fesâhat ve mevc-â-mevc-i hurûf-ı güftâr-ı melahat-şi'ârı bir kulzûm-i belagatdir	Merreten ba'de uhrâ sadâret-i Rum'a mesned-nîşîn-i çâr-bâliş-i 'izz ü temkin olup ba'dehu şeyhü'l-İslâm ve müfti'l-enâm olan fâzıl-ı zaman ve nihrîr-i devrân İsma'il Ebû İshâk hazretlerinin bu dahi mahdûm-ı âlî-güheridir.
Tahsil ve Meslek: Mâ-lezime-i mahdûmiyyetleri olan 'ulûm ma'ârifi sa'âdetli peder-i muhteremlerinden ve Mutavvelci Mehmed Efendi merhumdan sâ'ir mehere-i fünûndan kemâ-yenbagî tahsil eyleyip müddet-i yesîrde zat-ı sa'd-iktirânları fâ'iku'l-akrân u bî-'adîl olmuşdur. Ol mahdûm-ı sa'âdet-mersûm merhum cennet-mekân fırdevs-âşiyân semere-i şecere-i âl-i Hasancân müftî-i âl-i 'Osmân mahâdîm-i kirâmın ercümendi Ebû Sa'id-zâde Feyzu'llâh Efendi merhumun defa-i saniyelerinde mülâzım ve kırkdan münfasıl oldukdan sonra ser-tâc-ı 'ulemâ-i ülü'l-ihtirâm ve mâ-bihi'l-iftihâr-ı sudûr-ı kiram sütûde-menkabet Bû 'Alî-fikret şürefâ-yı celilü'l-kadrlerin bülendi Paşmak zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merhûmun defa-i saniyelerinde sene bin yüz yigirmi	-

Recebinde ibtidâ-i hâriç elli ile sâlise-i Sarây-ı Galata olmagla mebnâ-yı binâ-yı ârzül ta'mîr ve silk-i müderrisin-i kirâma dâhil olmalarıyla zât-ı 'âlîleri tevkîr olun ba'dehu hareket ba'dehû dâhil oldukdan sonra vâlid-i mâcid-i kesîrü'l-mahâmidleri sadr fetvaya teşrif buyurduklarında mûsıla-i Sahn ile 'Abdü's-selâm Medresesine olup mecelle-i celîleyi esnâ-yı tahrîrde yek-tâ-nişîn-i sadr-ı mekrûmet mihr-i sipihr-i fazilet 'umde-i 'ulemâ-i kirâm melce-i sudûr-ı ülü'l-ihtirâm şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm sa'âdetli fazîletli Yenişehirli 'Abdu'llâh Efendi hazretlerinden Medâris-i Sahn-ı Semândan biri ile ihtirâm olunup ol medrese-i celîlede mihr-i zât-ı sa'idleri şeref-bahş-ı encümen-i talebe-i kirâm olmakda idi.	
Şahsiyet Özellikleri: Şi'ri bî-nazır inşâsı dil-pezîr tabî'at-ı pâkîzesi 'âlem-gîr bir zât-ı sütûde-sıfat-ı nâzik-ta'bîrdir ki mahâdîm-i kirâmın miyânesinde ma'ârif ile ser-firâz ve haysiyyet-i zât ile müsellem ü mümtazdır. Hakkâ ki mahdûm-ı celîlü'l-kadr-i merkûm şi'r ü inşâda mâhir idigi şems-i sa'd- iktirân gibi zahir ü bâhirdir ve cihet-i 'ilmiyyesi zât-ı sütûde-sıfatı gibi ma'mûr ve zât-ı pâk-nihâdı zihn-i nakkâdı gibi bî-kusûrdur.	Müderrisîn-i kiramdan lâyık-ı 'izz ü ikbâl bir mahdûm-ı melek-hısâldir. Hakka ki 'ulûm-ı 'Arabiyye'nin merd-i meydânı ve 'arsa-i nazm u inşânın fâris-i devrânı deyü 'asrın şâ'ir-i bedî'ü'l-beyânı vardır.
Sosyal Muhit: Galata	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Husûsâ zübde-i selatin 'umde-i havâkîn âftâb-ı sipihr-i dâd mâh-tâb-ı çarh-ı 'adl ü sedâd şeh-i kadr-âşinâ-yı zümre-i şu'arâ pâdişâh-ı muhibb-i 'ulema vü sulehâ hazret-i suhân-ı a'zam ve hakan-ı ekrem es-sultânü'bni's-sultân es-Sultânü'l-Gâzî Ahmed Han ibnü's-sultân Mehemmed Han *halleda'Ilâhu hilâfetehû ve ebbede saltanatahu* hazretlerinin nâm-ı latîf ve ism-i şeriflerine bir Bülbül-nâme-i bî-hem-tâ tahrîr ü inşâ eylemişlerdir ki nevâ-yı şirin ve edâ-yı temkinine bülbülân-ı gülistân-ı 'irfân vâlih ü hayrân ve ol mergzâr-ı belâgatin gül-gonca-i ta'bir-i dil-nişînine murgân-ı çemen-i hüsn ü ân hemişe ahsent-gûyân olup hadika-i mezâmininde ezhar-ı şevk şüküfte vü handan ve her ser-i suhan-ı surhî-midâdı bir gonca-i hamrâ-yı behcet ü istihsândır.	-

Mahdûm-ı mezbûr-ı celilü'l-kadrin nice na't-i şerîf-i bî-nazîr ve nice kasâ'id-i dil-pezîrleri vardır ki her biri birer tezkiretü'ş-şu'arâyı bâ'is-i tezkîr ve nice gazel-i ser-âmed-i 'alem-gîri vardır ki nazm-ı hoş-lehcesi erbâb-ı isti'dâdı bi't-tab kendüye esir eder.	
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Eş'ârında halâvet ve güftârında be-gâyet letâfet vardır.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı âbdâr anlarındır:	Bu nazm-ı şekerbâr ol şâ'ir-i nâmdâr ve ol tûtî-i hoş-güftârın netâyic-i tab'-ı pür-iktidârı olan güftâr-ı âbdârındandır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin mahlası "Es'ad Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Es'ad" olarak belirtilmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak yer alan şiirleri şunlardır:

Hezâr-ı tab'a dâ'im nola verse neş'e-i sermed
Gülistân-ı suhandır pâk Bülbül-name-i Es'ad

Bakmam o ebruvâna hat-ı fitne-zâdsız
Şeh-beyt-i hüsne meyl edemem müstezâdsız

Hüsn âhir olsa hatt-ı gubâr aşikâr olur
Âteş ki bî-lehîb ola olmaz remâdsız

Bî-katre-i füsûrde olur dîde girye-hîz
Eyler şikeste kâse tereşşuh kenâdsız

Bî-âh eder mi yâre vusûl ıztırâb-ı dil
Bâlâ-resân olur mu yemin mevci bâdsız

Bu kiştgehde hırmen-i sâmânı hâsılı
Buldum henüz ser-zede gendüm hasâdsız

Bî-eşk çeşm-i dag-ı gam etsin mi şerh-i dil
Çâkî-i dil ne fa'ide kilke midâdsız

Es‘ad metâ‘-ı nazm gehî bi-revâc olur
Bâzâr germ olursa da olmaz kesâdsız

Ve lehu
Degildir rişte-i dil geşte tarf-ı ebruvânından
Çekilse çille-i serd-i elem bin kez kemanından

Hayâl-i gerd-i hattın pür-nem etmiş çeşm-i ‘uşşâkı
‘Aceb kim katreler rîzîde olmuş sürmedanından

Olur mu nîk-hû bed-tıynetân âlâyiş ü ferle
Belî bulmaz tegayyür tab‘-ı âhen zer-feşânından

Güvâhı kâr-ı na-hemvârının eczâ-yı zâtıdır
‘Ayândır herkesin evzâ‘ı tertîb-i beyanından

Sudûr-ı tavr-ı gûn-a-gûnunu ta‘yîb-saz olma
Bilen taksîrini mikdâr-ı tenşît-ı zamanından

Olurmuş inziva kısmet-rübâ-yı pây kim bûmun
Gınâ-yı ‘ayş oldu hod nihâdî-i nihanından

Gedâyân-ı suhan deryûzekâr-ı nakd-i nazm olsa
Sezâdır Es‘ad’ın i‘câz-ı tab‘-ı kâmrânından

Bâreka’llâh zihî tabî‘at-ı pâk
Levhaşa’llâh hoşâ dil-i çâlâk

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Dil kâkülünde beste ben ol kaşdayım dahi
Gönlüm hevâda seyr-i keman-keşdeyim dahi
Agûşa çekdi el o kaşı yâyı Es‘adâ
Ben cümle ‘âlemle keş-â-keşdeyim dahi

Nazm
Reng-i haclet güle şermî-i cemâlindendir
Cebhe-çînî-i hased ‘ârız-ı âlindendir

Gîceler şu‘le-fürûkarlıgı mâh-ı nevin
Cünbiş-âmûzi-i ebrû-yı hilâlindendir

Cevher-i ferd-i heves nâ-mütecezzi dilde
Bu besâtet-i eser nokta-i hâlindendir

Şeh-reh-i bagda hayretle kıyamı servin
Arzû-yı reviş-i kadd-i nihâlindendir

Rişte-i dil yine bir ‘ukdesi sevda oldu
Es‘adâ çîn-i hatt-ı yârı hayâlindendir

Ve lehu
Gubâr-ı kevni kuhl etmek ister dîde-i cânım
Beni hâk-i derinden sürme ey çeşm-i gazâlânım

O şeh nâz eyledikçe ben niyâz-ı bûselik kıldım
Tarab-bahşâ-yı ‘uşşak oldu bu haletle efgânım

ES‘AD	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Es‘ad-i diğer	Es‘ad
İsim: -	Nâmı dahi Es‘ad’dır. Ba‘zı kimesnenin ogullarına hâce olmagla Es‘ad Hâce deyü karîn-i iştihâr olmuşdur.
Memleket: Yanya	Rumeli’nde vâkı‘ Yanya denmekle meşhûr olan belde-i ma‘mûredendir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Gülşen-sarây-ı diyâr-ı Yanya’dan gül-bün-i zât-ı fetânet-mu‘tâd ve bülend isti‘dâdları perveriş-yâfte-i na‘im-i nesîm-i ‘âtıfet-i Kirdigâri ve gül-gonca-i tab‘-ı şüküfte vü handanları perverde-i ‘inâyet-i Perverdigârî oldukdan sonrra sene bin toksan	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif edip bin yüz iki târihinde vezîr-i a‘zâm olan Koca ‘Ali Pâşâ nâm vezire bir kasîde verip güşvâre-i sem‘-i tahsînleri olmaga şâ‘ir-i mezbûrun pâ-nihâde-i süllem-i mülâzamet olmasına

sekiz Saferinin hengâm-ı baharında gül-âb-efşân-ı rûy-ı şâhid-i mazmûn olarak şehenşah-ı şuhûr u büldân merci‘-i şu‘â‘-ı bâsıra-i rûşen-dilân olup medar-ı ‘ilm ü kemâl iftihâr-ı devlet ikbâl olan belde-i tayyibe-i Kostantıniyye’ye vâsıl ve mecâlis-i kibâr-ı enama dâhil olup dimâg-ı zîbâsı bûy-âşinâ-yı her-‘ilm-i vâlâ olmagın zâtına ikbâl ve gül-gonca-i vücûd-ı bî-hemâlinin şeb-nem-misâl etrafı talebe-i ‘ulûm ile mâl-â-mâl olarak gül-i zâtı makbul-i bülbülân-ı tullâb ve her mahall-i manzûrun fîhe etdigi tahşiye-i müstetâb gül-âbvar elden ele gezip devr-i eyâdî-i ülü’l-elbâb ederek nesîm-i peyâm-âver-i tîz-şitâb bûy-ı isti‘dâd u reyhâna takrîr-i ders-i pür-âb u tâbın merhum u magfûr Ebû Sa‘id-zâde Feyzu’llâh Efendi’nin dimâg-ı istiksâsına ilkâ edip zât-ı dil-pesendini karîn-i ebr-i matîr-i vakt ve tab‘-ı bülendin pür-nükhet-i fazilet buldugundan sene bin yüz ikide zâtına müstakil ikram için müstakillen mülâzım ve elden gelen ikrâmı etmege ‘âzim olup sûdmend-i ‘ilm-i ‘âlî ve ma‘lûm-ı cemâhîr-i e’âlî oldular. Ba‘dehu sene bin yüz on bir tarihinde mâh-ı Cumâdâ-yı âhirede vâkı‘ imtihânda merhûm cennet-mekân firdevs-âşiyân e’âlînin bülendi es-Seyyid Feyzu’llâh Efendi gül-âb-ı mütâla‘a-i derûn-ı safvet-nümûnunu der-dest-i istiksâ ve ber-efşân-ı rûy-ı dil-cûy-ı istikşâf u istinbâ kıldıkda gül-gonca-i zâtın pür-bûy-ı isti‘dâd ve zihn-i pâkin vekkâd-ı nakkâd buldugundan gülşen-i hadîka-i enîka-i ‘ulemâ-yı kirama idhâl edip ibtidâ-i hâriç ile Dârü’l-hadîs-i Süleymân Aga Medresesiyle behremend ü şâd-kâm ve ol sâl-i meymenet-fâlin silsile-i celîlesinde nâ’il-i merâm olup ba‘dehu sene bin yüz altı Cumâdâ-yı âhiresinde erbâb-ı himmetin bülendi Paşmakçı-zâde es-Seyyid ‘Alî Efendi merhûmun defa-i ülâsında ikinci hâriç ile Defterdar Yahyâ Efendi Medresesine ba‘dehu sene bin yüz on tokuz Şabânında merhûm u magfûr ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi’l-gafur pâk-tıynet melek-haslet âlü’s-sadr ve kamerü’l-bedr fuzalânın ‘âlî-tab‘ u bülendi Sadrü’d-dîn-zâde Mehmed Sâdık Efendi merhûmun defa-i sâniyelerinde ibtidâ-i dâhil ile Eyyühüm Medresesiyle mesrûr olup zamir-i cem‘-i medrese-i nazîfeyi cem‘iyyet-i hatim îkâ‘ ve andan hasıl olan ‘â’idi envâ‘-ı hubûra ircâ‘	işâret etmekle şeref-i mülâzemet ile müşerref olup fâsıla-i mu‘tâde güzar etdigi demlerde pîrâye-endâz-ı makâm-ı ifnâ olan Şeyhü’l-Islâm Seyyid Feyzullah-ı Erzurûmî’nin dâhil-i pîş-gâh-ı derâset-penâhı olup mübâhaşe-i ‘ilmiyyede fâyıku’l- akrân oldukda ibtidâ hâriç medresesi i‘tibarıyla mu‘teber olup hâlâ kat‘-ı medâris-i mu‘tâde etmektedir.

etmişler idi. Ba'dehu sene bin yüz yigirmi ikide yine es-Seyyid 'Alî Efendi hazretlerinin ikinci fetvalarında merhûm-ı mebrûrdan ikinci dâhil ile hazret-i Ebî Eyyûb-ı Ensâri'de Ferhâd Paşaya olup ba'dehu bin yüz yigirmi beşde mûsıla-i Sahn ile Fâtıma Sultân Medresesine ve bin yüz yigirmi sekizde Sahn-ı Semandan birine ve bin yüz yigirmi tokuzda Edirnekapusu Mihr ü mâhına ve bin yüz otuzda altmışlı hareketiyle Murâd Paşa-yı 'Atîka ve bin yüz otuz üç Muharreminde mûsıla-i Süleymâniyye ile hazret-i Ebî Eyyûb-ı Ensârî 'aleyhi rahmetü'l-bârî Medrese-i celîlesine nakl-i rüsûm ve bu mecelle-i latîfeyi esnâ-yı tahrîrimizde ol buk'a-i bî-hem-tâda ifâde-i talebe-i 'ulûm etmekde idiler. Hakka ki zât-ı 'âlîleri fazl u kemâl ile ârâste oldugu 'inde'l-enâm ma'lûm ve vücûd-ı bih-bûdları ser-tâc-ı dânişverân-ı hıtta-i Rûm'dur. Ol fâzıl-i bî-hem-ta 'ulûm-ı şettâyı merhûm u mağfurun leh Şehirli-zâde İbrâhîm ibni Fazlu'llâh Efendi'den ve mukaddema diyâr-ı Yanya'da müftî-i beled olan Mehmed Efendi'den sarf u nahve sarf-ı evkât-ı tahsil eyleyip ve yine Yanya'da müftî-i dîger İbrâhîm Efendi'den ve sa'âdetli Dâmâd-zâde Ahmed Efendi hazretlerinin hâceleri es-Seyyid Mustafa Efendi'den ve mısr-ı Kâhire'den ma'zûlen vefat edip dâhil-i dârü'n-na'im olan çâpük-süvâr-ı deşt-i fezâ'il Tatar 'Abdü'l-halîm Efendi'den fünûn-ı şettâyı tekmil ve dahi zamân-ı hayâtlarını dergeh-i tâlileri müsâ'id olmagın usûl-i Uklidis'i 'asrında müneccimbaşı olan şöhre-i âfâk merhûm Mehmed Efendi'den ve 'ilm-i hesâbla hey'eti Tekfurtagı Müftîsi Efendi'den ve bakıyye-i 'ulûm-ı mütedâvileyi sâbıku'z-zikr Şehirli-zâde Efendi'den ve Fârisîyi Monlâ Mincel'den tahsil ve ba'de't-tekmîl vücûdun bezl-i ifâde eyleyip 'ilmde 'alem ve fazl ile yegâne vü müsellem olmuşlardır.	
Şahsiyet Özellikleri: Kütüb-i kesîreye tahşiye-i bî-nazîri ve resâ'il-i 'adîdesi ve nice âsar-ı kalemi ve fevâ'id-i vefîri vardır ki şöhreti naklden mugnî ve ma'lûmiyyeti zikr ü beyândan müstagnidir. Lisân-ı 'Arabîde şöhre-i cihân ve Fârisîde müşârün bi'l-benândır. Fârisî ve 'Arabî ve Türkî kasideleri ser-cümle kabûle şâyân u pesendîdedir.	Hakke'l-insâf 'ilm ü fail ile ma'mûr bir vücûd-ı ma'ârif mevfûrdur.

Sosyal Muhit: Yanya, İstanbul, Rum	Rumeli, Yanya
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Zât-ı ‘âlîsinin medâyihi serd olunmak lâzım gelse bi-re’sihî bir kitâb ve fezâ’il ü kemâlleri ta‘dâd olunmak iktizâ eylese her varak-ı medâyihi bir bâb olurdu. Hak bu ki şi‘r fazla-i fezâ’illeri ve ‘ilâve-i cümle-i fevâzıllarıdır. Bu fakîr-i pür-taksîrden her beytde Allah ‘aşkına lafzı beslenmek üzre hasbe’l-iktizâ mukaddemâ bir gazel sudûr eyleyip şu‘arâ-yı zamanemizden ekseri tanzîr etmiş idi lâkin mezbûr bir nazîre-i bî-nazîr etmişdir ki sâ’ir nezâyiri fersah fersah sebkat etmişdir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt ol naziredendir. Bu mecelle-i hatîre tahrîr için bu ‘abd-i fakîre irsâl buyurdukları ebyât-ı pezîrdendir.	Bu nazm-ı güherbâr zâde-i tab‘-ı sihrkârı olan âsârından numûnedir.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Tab‘ı bir meşşâtadır kim haclegâh-ı nazmda
Nokta-i kilki ruh-ı bikr-i hayâle hâl olur

Gerdiş-i çeşm-i hayâl-i şevket ü sûret anın
Pây-ı bikr-i fikrine bir kemterin halhâl olur

Neydigin esrâr-ı devr-i çarhı bilmezler gibi
Girmeyenler halka-i ezkâre Allâh ‘aşkına

Gazel
Huld-i berîn yârsız dâm-ı belâdır bana
Çeşme-i kevser dahi ‘ayn-ı cefadır bana

Sanma ki leb-teşne-i bâdiye-i hayretim
Âbile-i pây-ı dil câm-ı safadır bana

Şâh-ı kühen-sâle-i bâg-ı gamım hemçü tâk
Kâhiş-i eczâ-yı dil neşv ü nemâdır bana

Ebyât
Ruhsârın üzre cânâ zülfün nikâb göster
Mihr-i cihân-fürûzu zîr-i sehâb göster

Bezm-i çemende neyveş zerd eyle cismim ey âh
Sinemde üstühânım târ-ı rebâb göster

‘Ayyâr-ı ‘aklım eyledi mahbûs-ı çâh-ı gam
Hüsn-i bedî‘ile anı sâhib-kırân eden

Ve lehu
Misâl-i jâle mahv-ı pertev-i hür olmamız yegdir
Çil pervâne harîk-ı şem‘-i pür-nûr olmamız yegdir

Meserretle gamı yek-laht edip mânend-i tâvûsân
Cihânda yek libâs-ı mâtem ü sûr olmamız yegdir

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Nazm
Sifle Cem-câh ise de lâyık-ı tevkîr olmaz
Hass u hâşâk-ı kerem dîde-i iksir olmaz

Duhter-i rez bize layıkdır âyâ pîr-i mugan
Merd-i dûşîze civanmerd gerek pîr olmaz

Bâd-ı zehr-i lebi tahlîs eder ancak yohsa
Zehr-nûş-ı gam-ı hicranına tedbîr olmaz

Ve lehu
Murg-i dili nişangeh-i sehm-i gam eyledi
Müjgân u ebruvânını tîr ü kemân eden

İKBÂL	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: İkbâl	İkbâl
İsim: Nâm-ı mahmûdü'l-kalbleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Şeref-bahş-ı rub'-ı meskûn ve sehmü's-sa'âde-i zâyîçe-i gerdûn olan belde-i ne'âyim-i kamer-i ahbiye-i ihsan medîne-i definetü'l-berekât-ı ni'am-ı firavân Kostantıniyye-i felek-âsitândandır.	İstanbul'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: İklîl-i celîl-i neseb-i zât-ı Süreyya-mesîlleri mânend-i Simâk-i A'del balâ-tırâz-ı şeref-i siyâdet-i ekmel olup zaman-ı mâzîde İstanbul'a kâzî-i ser-âmed olan sârih-i Mülteka'l-Ebhur Seyyid Mehmed Efendi merhûmun necm-i gîsûdar-ı sipihr-i şevk-ı fâhiri ve nûr-ı çeşm-i binişi ve mahsûl-i 'ömr-i ahiridir ki rûy-ı dünyaya ancak anınla nigeh-sâz ve kiştzâr-ı badiye-i ûmmîd-i berisinde bundan gayrı bir sünbüle dırâz olmayıp dâ'ire-i hayâl ve ceyb-i mukantara-i ihtimalinde bundan mâ-'ada nigerân-ı mürüvveti ve dîde-dûz-ı irtifâ'-ı kadr ü menzileti oldugu bir mihr-i sipihr-i himmeti yog idi.	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır. Sâbıkân İstanbul kâzısı olup Şârih-i Mültekâ deyü meşhûr-ı cihân olan Seyyid Muhammed Efendi nâm fâzılın mahdûmudur.
Tahsil ve Meslek: Husûsâ 'ilm-i nücûmda kemâl-i mahâret ve harekât-ı felekiyyenin mezâyâsın derk ü iz'ân etmekde irtifa'-ı kadr ü menzileti var idi ve şâhid-i isti'dâdı Cevzâ-nitâk-ı kemâl oldugundan hurşîd-i tâli'i Cedy-i cedîde ikrâmdan pertev-efken-i sahîfe-i meram olup kırkdan infisâli tamâm oldukdan sonra ibtidâ-i hâriç elli rütbesinde bir medrese ile ikrâm ba'dehu ikinci hâriç ile ihtiram olunup dâhil rütbesine takarrüb ile esb-i ârzûsun zîbende-i püskül-i zîn-pûş-ı ihtişâm eyledikten sonra ba'zı dil-âzârân bu bî-çâreyi akreb gibi ledg eylediklerinden berây-ı kasd-ı mukabele bir mikdâr kelâm-ı nâ-şâyân ile mülâhaza-i mahzûr etmeyip suhan-sencân oldugun merhûm sadrü'ş-şehîd Şeyhü'l-islâm es Seyyid Feyzu'llâh Efendi'nin sem'ine mânend-i ahkâm-ı muvahhiş takvîm-i müdhiş ilkâ eylediklerinden mahdûm-ı mezbûr ile sadrü's-sudûr-ı merkûmun yıldızları barışmayıp hemçün şihâb-ı sâkıt nazar-ı	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip mülâzım u müderris oldukdan sonra ba'zı hussâdın gamz u ilkâsıyla müftî-i 'asr olan Seyyid Feyzullah-ı Erzurûmi mezbûru tarîk-i tedrîsden hecr ile zecr edip niçe zamândan sonra kazaya râzı olup kuzât-ı Rûm'dan olmuşdur.

i'tibâr-ı şeyhü'l-islâmîden lâkıt olarak bi'l-âhire nâmın takvim- i celîlü'l-ihtibârât-ı defter-i müderrisinden hakk u hacr ile te'dîb u zecr eyleyip üftâdenin re's-i tarîkında şems-i zer-şemse-i vücûd-ı isti'dâdı münkesif ve bedr-i münîr-i tâli'i bu zeneb-i ca'lîsi sebebiyle 'ukde-i zenebde münhasif olup nice zamân haylület-i 'ârıza-i arz-ı garaz ile hilâl-i kâmı hurşîd-i feyzden istifade-i nûr-ı sürûr ve revzen-i ikbâline eşi'a-i ziyâ-ı mihr-i merâmdan zerre kadar bir lem'acık zuhur eylemeyip zâr u ma'zûr ve melamet-me'âb-ı şuhûr u dühûr olarak güzâr edip mânend-i kırân nahseyn halîlesi ile bir yerde olup hüsn-i zindegânısi var iken taşradan ba'zı 'avârız hasebiyle mâ-beyn olup andan dahi dûr ve ceyb ü dâmânı yek-rûzes harclıkdan bile mehcûr iken kıt'a-i li-münşi'ihî: Ederler keh gibi üftâde olmuş dillere ragbet Sudûrun keh-rübâ-yı rahminin dâ'im budur kârı Biri bakmazsa biri merhamet eyler ana lâ-büd Yetîm-i hâlisin cezzâb-ı şefkatdir dil-i zârı mısdakınca ba'zı e'âlî-i tarîkimiz olan efendilerimiz hâl-i sâfiline şefkat ve zîr-i hâkde defin olan pederinin türabına merhamet buyurup vilâyet-i Rûmeli kasabâtından ba'zısıyla inkisâr-ı hatırın cebr etmege keremlerin mütekâzî ve bu cerideyi tahrîr esnasında Mostar'da kâzî idi.	
Şahsiyet Özellikleri: Hasılı bedr-i münîr menzil-i Şarteyn'den Buteyn'e Yazbere'den Deberan'e kendüyü sarfa bâl-cünbân-ı 'azimet oldugu gibi mahdûm-ı mezkûr encümen-efrûz-ı mecâlis olup nûr-ı siyadet pertev-endâz-ı cebhe-i istikbâl-i kibâr oldukça ikrâmında ihtimâm ve mâh-ı cihan menâzil-i Hene'a vü 'Avâ'dan yâhod Heka'a vü Zâbih'den bir tarafa şitâb etdigj mütercem-i mezbûr hıram etdikçe zât-ı sa'd-iktirânlarına kıyam ile ikrâm-ı tâmm ederlerdi. Muhassal pederinin sevret-i devleti ile rutûbet-i hâli ve dehr-i gaddâr-ı yâbisü'l-va'zın harâret ü bürûdetin	Ma'ârif-i cüz'iyyede ve külliyyede mahir gerçekden şâ'ir ve fenn-i tıbbda dahi teşhîs-i emrâza kadir ve 'ilm-i nücûmda tasarrufu zâhir câsûs-ı eflâk bir merd-i çâlâkdır.

görmediginden nizâm-ı ahvâli var idi. Sâ'ir mahâdîm-i kiram gibi mi pertev-fîken-i zât-ı bülendi nev-rûz-ı zuhûrdan Burcü'l-hamel-i mehde ibtidâ-yı tahvil lalalarının mânend-i esed-i hâris pençe-i terbiyelerinde nişestgâhın tebdil eyledigin sonra bâzû-yı himmeti idmân-ı meşk-ı kavs-i kuzah-ı pür-eşkâl-i ma'ârife iştigâl Delv-i fikrî ile mâ'u'l-ma'în-i hayât-ı câvidânî olan kemâlde bi'l-guduvvi ve'l-âsâl mîzan-ı hayâlin vakf-ı bi'r-i 'amîk-ı mesâ'il-i müşkile ve ebhâs u cidâl eyleyip gavvâs-ı fikrin mânend-i Hut gavtakâr-ı deryâ-yı 'ulûm-ı tâm ve sahrâ-yı tefazzulda hadd-i nâ-şinâs o nice Sevr-i bî-şu'ûru hemçün Seretân pür-pîç ü ıztırâb edip ilzâm u ifhâm eylemişdir. Derdmend bu kadar perîşân-târ ve kâse-i tanbürvâr mızrâb-ı melâmet ile zedelenmiş bir zâr iken yine vâdî-i eş'ârda ve semt-i inşâ-yı melâhat-şi'ârda bî-nazîr bir mahdûm-i pâkîze-ta'bîrdir. Eger bir mikdâr necm-i tâli'i nühûset-i idbârdan rehâ-yâb ve zerre-i eşi'a-i meramdan dîde-i intizârı hisse-yâb olsa şimdiki gibi böyle pür-kayd olmayıp bu gûne lâ'übâlî ve mecmû'a-i vücûdu intifa'dan hâlî olmazdı.	
Sosyal Muhit: İstanbul, Rumeli	İstanbul, Rumeli
Hayatından Kesit: -	Mukaddema mahlası Şeref olup Nâbî-i şîrîn-zebânın "bozundu" gazeli şuyû'unda Şeref in bozundusu fereş olur dediklerini istimâ' etmekle mahlasını İkbâl eyleyip bir encümen-i zurafaya gelip hüneriniz var ise İkbal'i de bozun dedikde içlerinden biri mümkin degil mi a bakkâl dedikde hayli bozulmuşdur.
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i dil- ârâsında olan âb u tâb der-zîr-i sütre-i şekk ü irtiyâb degildir.	'Asrın şu'ârasından olup bu bir kaç beyt mezbûrun âsârındandır.
Ölüm: -	-

Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitleri yer almıştır:

Ederler keh gibi üftâde olmuş dillere ragbet
Sudûrun keh-rübâ-yı rahminin dâ'im budur kârı

Biri bakmazsa biri merhamet eyler ana lâ-büd
Yetîm-i hâlisin cezzâb-ı şefkatdir dil-i zârı

Ziyâ-yı mihr-i nutku sîne-i billûr-ı sâfından
Dil-efrûz-ı muhâtab olmada âteş-zebân olmuş

Hırâm etmiş temâşâgâh-ı de ol şeh-i hûbân
Nihâl-i gülistân hâk-i rehinde zer-feşân olmuş

Zarûr müncezibdir hûş-ı ‘âlem rûy-ı cânâna
Ki ebrû dîde-i huffâş-ı hüsne üstühân olmuş

EMÎRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Emîrî	Emîrî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Harbûze-i büzürgü şekker-rîz-i tabakçe-i mahâmid olan kenâr-ı Şat’da vâkı hısn-ı müdevver ve çâr-der medine-i Amid’dendir.	Diyâr-ı Bekr’den zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Sâdât-ı kesîrü’l-berekâtdan olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyâr etmişdir.
Tahsil ve Meslek: Ticâretgâh-ı sûdda vücûd-ı bih-bûdu feyzmend-i rubh-ı râbiha-i siyâdet olan gürûh-ı pürsa‘âdetdendir.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i dest-mâye-i ‘irfân ile ‘asrın şu‘arâsı zümresine dâhil olmagla gerçekden şâ‘ir-i mahirdir.
Şahsiyet Özellikleri: Mâ‘adâ miyân-ı hayl-i şu‘arâda bir emîr-i sâhib-livâ-yı fesâhat olmagın mahlas-ı merkûmu ihtiyar ve bu lakab ile şöhret-şi‘âr olmuşlar idi. Asrın pür-gû şu‘arâsından ve vaktin zurafasındadır.	-
Sosyal Muhit: Şat, Amid	Diyâr-Bekr
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu ebyât âsârındandır.
Ölüm: -	-

Salim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beytine yer verilmiştir:

Sararıp soldu benzin berg-i hazâne döndü
Önüne düşüp Emîrî gidelim bu rüzgârın

Safayi tezkiresinde ise farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Nazm
Dem-besteyim şikeste-zebân-ı kalem miyem
Tasvîr-i hayret-âver-i nakş-ı sanem miyem

Ey çarh-ı dil-siyâh neden minnetin çekem
İkbâl-i ‘izz ü devlet ile müttehim miyem

Bin kerre taşa çaldı beni zerger-i felek
Bilmem ‘ayâr-ı kadrimi kim bîş-i kem miyem

Kâlâ-fürûş-ı nakd-i sadâsın bülend eder
Bilmem Emîrî sevk-i cezâda aşemm miyem

Ve lehu
Ne çekdi yârı gönül der-kenâr edinceye dek
O şâhbâz-ı ümidi şikâr edinceye dek

Hezâr dâg-ı te’essüf çeker nişînim olur
Bu lâlezârda seyr-i bahâr edinceye dek

Ben üstühân olurum ey hümâ-yı hâhiş-i dil
Sen âşiyân-ı emelde karâr edinceye dek

ÂGÂH	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Âgâh	Âgâh
İsim: Ale'l-ittifâk nâm-ı nâmileri **Mehmed Bulak**'dır.	Nâmı **Hacı Bulâk**'dır.
Memleket: Fi'l asl zât-ı bülendleri meşhur-ı cihân olan şehr-i **Semerkand**'dandır.	Hâk-ı 'ıtrnâki ma'den-i evliya ve buk'a-i pâk-i tâbnâki ravza-i çemenistân-ı etkıyâ olan şehr-i **Buhâra**'dan gül-bün-i vücûdu kadem-zen-i gülşen-i zuhûr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Li-münşi'hi: Bagın erbâb-ı bilir bûyunu ancak verdin Şöhret-i bâd-ı sabâ seyr-ü seyâhat iledir mazmunu ile amel ve terk-i diyâr u mahall edip zât-ı âgâhlarına bîhûde karâr-dih-i feyz olmadığı âşikâr ve yolu ile seyâhatde nice muhtefî esrâr olduğu zâhir ü bedîdâr olmagın seyâhate karâr ve gül-geşt-i deşt ü güzâr-ı dar u diyâr ederek hıttâ-i Rûm'un nazîre-i Semerkand'i 'ab u havâsı ve ehâlisinin fıtnat ve zekâsı cihetinden memalik-i şarkın bülendi olan şehr-i Amid-i kesirü'l mahâmide gelip def'i dil-tengi-i gurbete fezâ-yı vasi'i kadar bir arsa-i pehnâ-yı huzur ve düri-i vatanla rızân olan eşk-i mâ-cerâ nakl-i dide-i gam-didesine pîşgâh-ı şehr-i dil-âvizinden cereyân eyleyen Şatt'ı kadar îrâs-ı mâye-i sürûr eder şuhûrdan bir şehr-i safâ-bahş-ı hayâl ve bu âb u tâbda memâlikden ol diyara nazîr olur bir ihtimâl misal etmediginden ol câygehde karâr etmegi ihtiyâr edip ol medine-i pür-meymeneye kadem-nihâde olaldan esnâ-yı tahrir-i tezkiremize gelince elli sene mikdârı ol memleketde sâkin olmuşdur.	Tahsil-i ma'ârif-i bisyârdan sonra tarikat-ı 'aliyye-i Nakşibendiyye'ye râhi ol zümrenin merd-i âgâhı sikke-i sûret-bin-i sîret bir merd-i hûb-hasletdir. Etrâf-ı büldânı seyâhatle seyrân ve murg-ı sebük-per gibi cevânib-i cihânda tayerân ederek irem-i zatü'l-'imâd-ı âmedden âşiyân-sâz-ı ikâmet olup niçe zaman Câmi'-i Kebîr kurbunda bir hücrede sakin meclis-i mecmu' u zurafa ve melce-i şu'arâ bir dervîş-i hoş-likâdır.
Şahsiyet Özellikleri: Şu'arâ-yı asrımızdan bir kâmil-i her-hüner-der-pîş ve Fârisi ve Türkîde bir derviş-i dil-rîşdir. li-münşi'ihi: Alemde tekâsül etmemişdir Ya'ni ki te'ehhül etmemişdir beytine hem-hâl merd-i mücerred-i bî-kayd-ı ıyâl ve âzâde-ser-i tedârük-i medâr-ı ma'âş u	Fârisî ve Türkî nazmda mâhir gerçekden îcâd-ı ma'nâya kâdir 'asrında memdûh u müsellem şâ'irdir.

bî-ârzû-yı cem'i olduğundan iklim-i vücâuduna mâlik hafifü'l-me'ûne bir merd-i sâlik olup li münşi'ihi: Bir nemekzârdır ki istignâ Andadır hep melâhat-i eşyâ vefkınca künc-i istignânın mîr-i dilir-i ferâgati ve iklim-i kana'atın sâhibü'l-vakt-ı rahatıdır.	
Sosyal Muhit: Semerkand, Amid,	Buhara
Hayatından Kesit: -	-
Eser: *Divan*	Müretteb *Divân*-ı belâgat- unvânı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ebyât-ı müstetâb Türkî Dîvân'ından intihâb olunan güftârındandır.	Eş'ârından bir kaç beyt bu mahalle sebt olundu.
Ölüm: -	Bin yüz yigirmi (1120/1708-1709) senesinde 'azm-i hânkâh-ı bekâ etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin ismi "Mehmed Bulak" Safâyi tezkiresinde "Hacı Bulak" olarak dile getirilmiştir. Şairin doğduğu yer Sâlim tezkiresinde "Semerkand" iken Safâyi tezkiresinde "Buhara" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitlerine yer verilmiştir:

Beyt
Koyalım murg-ı dili lâneye bülbül yerine
Şayet ol gobca-dehen seyr-i gülistana gele

Ve lehu
Bezmimiz yâr ile Âgâh bu şeb
Şöyle germ oldu ki hammam oldu

Ve lehu
Sâkî gelir mi meclis-i rindâne bir dahı
Ma'mur olur mu gûşe-i virâne bir dahı

Ve lehu
Terk etse âşiyân-ı teni murg-ı dil nola
Akil düşer mi düşdügü zindâna bir dahı

Ve lehu
Devât-ı simdir ol dil-sitânın sanma yanında
Kazâ şekl-i yed-i beyzâyı gösterdi miyânında

Ve lehu
Buhl ile ‘aleme zarbü’l mesel olmak yegdir
Mahz-ı da‘va ile sahib-kerem olmakdan ise

Safâyi tezkiresinde ise farklı olarak şu beyitleri yer almıştır:

Nazm
‘Aks-i ruhun âteş-zen-i gülzâr-ı çemendir
Çeşm-i siyehin âhû-yı sayyâd-fikendir

Her dem nice mir’ât-ı dili etmede meksûr
La‘lün ne ‘aceb tûti-i âyıne-şikendir

Bülbül gibi hem-sohbet-i hâr olmaga bâ‘is
Bir dil-ber-i gül-pîrehen ü sîm bedendir

Gülzâr-ı behişt olsa ‘izârın yine zülfün
Her halkası murg-i dile bir dâm-ı mihendir

Nakdin zer-i hurşîd-i ‘ayân eyle ki Âgâh
Sarrâf-ı kemâli gibi üstâd-ı sühandır

Ve lehu
Gönülde ol ruh-ı pür-âb u tâb saklanmaz
Derûn-ı âyînede âfitâb saklanmaz

Ruh-ı latifine olmaz nikâb-ı perde şerm
Nühüfte gevher-i yektâda âb saklanmaz

O şûha çin-i cebîn tercemân-ı hâl yeter
Derûn-ı dilde olan ıztırâb saklanmaz

Ruhunda nâb-ı mey-i inkâr-ı bezm gayridir
Hazer ki şişede reng-i şarâb saklanmaz

Pür-âşinâ sühan-ı Âgâh'a söyler elbette
Zamir-i goncada bûy-ı gülâb saklanmaz

AHMED	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Ahmed-i diğer	Ahmed
İsim: Nâm-ı nâmi ve ism-i girâmileri mahlas ittihâz eyleyip tabî't-ı 'âlem-ârâları istihzâr eylediği eş'âr-ı celîlü'l-mikdârda ismleriyle mahlas-pîrâ olurlar idi.	Nâmı ile tahallus eder.
Memleket: Meh-i tâbende-i sipihr-i zeka olan zât-ı bî-hem-tâları şehr-î Kostantıniyye-i zîbâdan **Altıay Çeşmesi** kurbundan zâhir ü hüveydâ ve vücûd-ı bih-bûd-ı zekî vü fatınları Zeyrek-zâde Mahallesinde neşv ü nemâ bulmuştur.	**Üsküdâr**'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	**-**
Akrabalık: -	**-**
Tahsil ve Meslek: Ulûmu bi'l cümle müstehzâr-ı zihn-i derrâkleri ve le'ali-i ma'âniyi zîb-âver-i tab'-ı çalâkları kılıp vâdi-i eş'ârı pâ ve semt-i inşâsı tâbnâk bir şâir-i huceste-idrâk olup asrımızın hoş-perverişlerinden vaktimizin nükte-dân-ı nâzik-revişlerinden sene bin yüz on beş tarihinde sûy-ı İstanbul'un cây-ı dil-cûy-ı sütûde-i'tibârı olan Üsküdar-ı hezâr –haridâra zevrâk-süvâr-ı azimet ve ol kenâr-ı sâhil-i rahat-medârda ihtiyâr-ı ikâmet edip Üsküdar mahallesinde kâtib ve miyân-ı ketebede kar-ı merâtib ederek mahkeme-i sütûde-bâbda ser-küttâb olmuşlardır. Şöhre-i her-şehr ü her-iklim gıbta-fermâ-yı tab-ı Şâ'ib ü Kelim Selim Efendi'den ancak vâdî-i edebi ahz u ta'allüm ve mehere-i zamâneden dahı sâ'ir fünûnu görmüştür.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bisyârdan sonra mülâzım ve tarik-i tedrise 'âzim olup Üsküdâr mahkemesi kâtibleri zümresine ilhak olmagla refte refte başkâtib olmuşdur. Hâlâ hâriç medresesine müteheyyidir.
Şahsiyet Özellikleri: Miyân-ı bahsde ber-vefk-ı dil-hah kadir-i tekellüm bir edîb-i sâhib-istihzâr ve bir zât-ı ma'rifet-şi'ârdır. Kemâl ile âmâl-imütelâzim oldugundan sene bin yüz otuz iki Muharreminde şeyhü'l islam hasenetü'l-eyyam zîb-âver-i mesned-i fetva sadr-nişîn-i erîke-i takvâ sa'âdetli faziletli Yenişehirli 'Abdullah Efendi'den mülâzım olup âdet üzre kırkdan infisal ve hâliyâ medâris-i duhûl-i tarîkdan bir	Şi'r ü inşâ ile şöhret-yâb ve fenn-i sakka şedidü'l-intisâb pür-ma'rifet bir şâ'ir-i hûb-hasletdir.

medreseye âgûş-güşâ-yı ikbal-i visaldir.	
Sosyal Muhit: Kostantınıyye, Altıay çeşmesi, Zeyrek-zâde mahallesi, Üsküdar	Üsküdar, Kostantınıyye
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ebyat-ı dil-ârâ zâde-i tab-ı ra'nâlarındandır.	Asrın şu'arâsından olmagla bu bir kaç beyt âsârındandır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin doğduğu yer olarak İstanbul'un "Altıay Çeşmesi" yakınında Zeyrek-zâde mahallesi belirtilirken Safâyi tezkiresinde "Üsküdar" olarak dile getirilmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Ve lehu
Cefâ-yı aşkı o şûhun safâ degil de nedir
Marîz hicrine vaslı şifâ degil de nedir

Helâk ederse beni derd-i iftirâklı anın
Reh-i visâline cânım fedâ degil de nedir

Ve lehu
Görenler tâb-ı hüsn-i yâri hurşîd-i cihan derler
Olursa böyle olsun pertev-i rûy-ı bütân derler

Bu gün va'd-i visâl-i yar ile kâm-âver olmuşsun
Seninçün ey dil-i âvâre şimdi kâm-rân derler

Sâlim tezkiresinde ise farklı olarak şu beyitleri yer almıştır:

Ve lehu
Sâgar-ı şahbâyı dest-i sâki-i gül-rûdan al
Rûyı âl ammâ ki la'li gonca-i hoş-bûdan al

Çek kenâr-ı buseye 'işretde ol nev-resteyi
Bâde-i gül-fâma nukli tâze şeftâlüden al

Sûret-i âyîne-i ‘âlem-nümâdır ‘aks eden
Sine-i billûrunu gör hikmeti Rusto’dan al

Dikkat eyle vasf ederken mû-miyân-ı dil-beri
Eyleme teksîr-i ma‘nâ nükteyi bir mûdan al

Güyiyâ setr eylemiş gül-gûn şafak tâb-ı mehi
Âl ü alânı ayâ meh-pâre lutf et rûdan al

İnkişâf-ı hüsn-i eşyâ haddine mevkûfdur
Hûy-ı nîki vaz‘-ı nâ-hem-vâre-i bed-hûdan al

Bezm-i meyde anla ey sûfi giran-cân olduğun
Eyleme vâ-beste-i tasrih çin-i ebrûdan al

BEZMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Bezmî	Bezmî
İsim: Nâm-ı cemilleri Halil’dir.	Nâmı Halil’dir.
Memleket: Mekîn-i her-ârâmgâh-ı nâzenini şâyân-ı sâbâş-ı firâvân ve kârin-i her-bezmgâh-ı bihterini mukârin-i hezâr-irfân olup kıyâm-ı hıyâm-ı her-merâm-a fezâsı cây-ı pehnâ-yı huzur-ı firâvân ve rîkistân-ı nâzenini gubâr-ı sükkerin-i Dimyâtî vü aselden bihterîn olan şehr-i nâ-şünûde-mu‘âdil **Kostantınıyye-i cennet-mümâsilden Kumkapı kurbünde Bâli Paşa Mahallesi**nde zuhur etmişdir.	Vücudu hased-fermâ-yı iksirü’1-d-devle olan hâk-i **İstânbul**’dan neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Konstantınıyye-i cennet-mümâsilden Kumkapı kurbünde Bâli Paşa Mahallesinde Çâdırcı-zâde-nâm sahibü’l-hayrın binâ eylediği mescid-i şerifin mü‘ezzini İsâ Hâlife-nâm merd-i ercümendin ferzend-i dil-pesendidir.	-
Tahsil ve Meslek: Ol mahallede bezmgâh-ı vücuda dahil ve mehd-i gerdûna vâsıl olup gerdiş-i eyyâm ve te‘âkub-ı a‘vâm ile hilâl-i vücûd-ı nâzik ü bih-bûdu bedr-i münîr-i sipihr-i ayş u dem ve sinni on beş yaşına kadem basıp sinn-i fikret-i mebâlig hamse ve aşereye bâlig oldukda ihtimâl-i meşakkat ve	Evâ’il-i hâlinde ba‘zı eshâb-ı devlete imâm olmagla İmâm Bezmî denmekle meşhûr-ı cihân olmuşdur. Avânlann tahsil-i ma‘rifete bezl edip silk-i nazma güher-keş-i sühan olmagla mahâret-i eş‘ârı reşk-bürde-i şu‘arâ-yı avândır. Yeniçeri kalemi hulefası zümresine dâhil olmuşdur.

ihtiyâr-i gayret eyleyip Rûm u Acem ü Arab'ı seyâhat ve metâf-ı sidre eknâf-ı tavafa azimet edip Mekke-i mükerrem-i şîrîn-etrâfı ziyâret etmekle menâsik-i hacc-ı şerif-i itmâm ve revâyih-i Arafat-ı kesirü'l berekât ile mu'attar- dimâg ve bûyende-i kâm-ı garâm olduktan sonra medâyih-i dehân-ı vasfın eglencesi ve kendi şîr'i İsalâm'ın pençesi olan medine-i pür-iştihâr Sakız diyârında seccâde-nişin-i irşâd olan mahbûb-ı kulûb-ı nâs kutbu'l 'ârifin zahru'l vâsılın Şeyh İlyâs Efendi'den bî'at ve ahz-ı yed-i inâbet eyleyip ol zât-ı beyyinü'l-kerâmetden dest-resîde-i hezâr-himmet olup tekmil-i esmâ-i aliyye ve tahsil-i hâlât-ı celiyyeden sonra merci'i irfân olan Konstantınıyye canibine atf-ı inân eyleyip meşâyih-i kiramın tûtî-i şekker-hây-ı mısr-ı belâgati ve sâlikân-ı âli-mesâlikin acâyib-reftâr-ı ibâret-i râmûz-ı rumuzun nükte-bendi merhûm u mağfur Niyâzi'i Mısrî Efendi ile hem-bezm-i ülfet ve nice müddet sohbet ve Tekfurtagı demekle şehir olan Rodoscuk'da ol asrda sâkin olan meşâyih-i acâyib-reftârın şeyh-i mahsus-etvâr-ı ashâb-ı hâin bülendi Şeyh Muslî Efendi'nin ke-zâlik hem-bezm ü enîsi ve nice zaman hem-meclis ü celîsi olmuş çille-keş-i kemân-ı dervîşî bir merd-i güzin ve sinn-i şerifi dâhil-i hadd-i erbâin olmuş idi.	
Şahsiyet Özellikleri: İsm-i şerif-i Hâlil olmasının te'siri herkes ile dost ve âşinâ olmaga mâ'il pâkize-gû ve hande-rû ve güşâde-dil Zühre-meşreb bir şâ'ir-i şûh-kevkeb idi.	Gayet hoş-sohbet ü yârân- tabî'at vücûd-ı şerîfdir.
Sosyal Muhit: İstanbul, Kumkapı, Bâli Paşa Mahallesi, Sakız, Rodoscuk, Tekfurdağı	İstanbul, Sakız
Hayatından Kesit: -	Şâ'ir-i mezbûr sûy-ı deryâdan hacc-ı şerife 'âzim iken esnâ-yı tarîkde Sâkız ceziresine ugrayıp kibâr-ı meşâyih-i Halvetiyye'den İlyâs Efendi nâm 'aziz-i muhteremden inâbet etmiş idi. Aziz-i mûmâ ileyh fevt oldukdan sonra mezbûr 'âlem-i rüyada 'azizi görüp Sakız tarafına 'azimet işâret etmekle da'vete icâbet edip bir sefineye binip Sakız'a varıp azizin merkad-i pâkin ziyâret edip bir kaç gün meks üzre iken münharifü'l-mizâc olup bin yüz yigirmi

	târihinde Sâkız'da fevt olmagla şeyhin merkadi civarına defn olundu.
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Eş'ârı ekseri şeyhâne ve vâdisinde dilîrâne idi.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr bu mecelle-i celileye tahrîr içün bi'z-zât kendiler hâl-i hayâtında ihtiyâr buyurdukları eserlerindendir.	Bu eş'âr ber-averde-i tab'-ı vekkadı olan âsârından numûnedir ki bu cerideye sebt olundu.
Ölüm: Sene **bin yüz (otuz üç) (1133/1720-1721)** tarihinde medine-i Sakız'a âlem-i menâmında azizi merhûm da'vet ve emirlerine imtisâlen ol canibe azimet ve anda rıhlet eylediler.	**Bin yüz yigirmi (1120/1708-1709)** târihinde Sâkız'da fevt olmuşdur.

Şairin doğum yeri Sâlim tezkiresinde "İstanbul, Kumkapı yakınlarında Bâli Paşa" mahallesi diye belirtilirken Safâyi tezkiresinde "İstanbul" olarak ifade edilmiştir. Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1133" Safâyi tezkiresinde "1120" olarak dile getirilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Erişdir sâkiyâ peymânemi rindâne düşdükçe
Ayaklandır harâbât ehlini mestâne düşdükçe

Olur her bergi ir gird-âb-ı bahr-i âteşin-emvâc
O mâhın pertev-i hüsnü gül-i handana düşdükçe

Beni pâ-bend-i sevdâ eyledi zencîr-i zülfü
Müselsel halka halka gerden-i cânâne düşdükçe

Olur her mûy-ı bir nahl-ı âteş-bâr-ı Tûr-ı aşk
Fürûg-ı berk-i nezzârem dil-i nâ-dâna düşdükçe

Cemâl-i şâhid-i hâli temâşâ kıl gel ey Bezmî
O şûhun aks-i rûy-ı sâgar-ı rahşâna düşdükçe

Safayi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Bâde-nûş-ı bezm-i vahdet câm-ı Cem bilmez nedir
Mest-i medhûş-ı muhabbet derd ü gam bilmez nedir

Goncaya teşbih eden cânâ dehânın vasfını
Nükte fehm etmez dahi sırr-ı ‘adem bilmez nedir

Nazm
Mir’ât-ı dili eylese de yâr şikeste
Her rizesinin hâsılı bir rûy-ı safâdır

Ve lehu
Nakş-ı cemâl-i pâkini kim nur yazdılar
Ayîne-i Hudâ….. yazdılar

Ehl-i niyaz kıla tâ‘atüne niyâz
Mihrâb-ı ebrûvânını …. yazdılar

BAHRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Bahrî	Bahrî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Şeb-çerâğ-ı edeb ü ‘irfan olan vücûd-ı fayıku’l-akrânı ve zât-ı gencîne-i ‘irfanı leb-i deryâda sedd-i sedîd-i düşmen-i bed-nihâd ve kuflü’d-duhûl-i bâb-ı Bahr-i Sefıd-i ma‘reke-âbâd olan Kilîdü’l-bahr’den nümâyân olmuşdur.	Dürr-i girân-mâye-i vücudu Kilîdü’l-Bahr’den sâhil-i zuhurda cilve-nümâ olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Vücûd-ı bih-bûdları dahi dürr-i sadef-i mehd-i cevânî iken Enderûn-ı Sarây-ı Sultânîye şeb-çerâgâsâ çırâg olup nice zaman dürr-i girân- mâye-i vücûd-ı bihterînleri dürr-i nigîn-i terbiye-i sarây-ı güzîn olup zamân-ı sa‘d- iktirân-ı Hazret-i Sultân Mehemmed Han ibni lbrâhîm Hanî’de hâne-i hâssaya mahsus olan ashâb-ı edeb il dâniş olan agayân-ı sütûde-perveriş zümresine ilhâk olunmagla tâkıyye-i devleti peyveste-i nüh-tâk olup giderek isti‘dâd-ı râtibi kendiyü sır kâtibi eyleyip Enderûn-ı Sarây-ı Hümâyûn agayânı miyânında mümtâz ve hatt u ma‘rifetle ser-firâz oldukdan sonra Harem-i Hümâyûndan beglerbegilik ‘unvanı ile taşra çıkıp tîgın hem- cinân-ı kalem ve iklîm-i haşmetin pür-	‘Âlem-i cevânide devlet- serây-ı sultânîye çerâg olup nice zamân hıdmet-i pâdişâhîde olmagla Hazret-i Sultân Muhammed Hân-ı Râbi‘ devrinde hâne-i hâssa âgâyânından iken isti‘dâd-ı zâti sebebi ile kâtib-i esrâr-ı şehriyâri olmuşdur. Ba‘dehu Harem-i Hümâyun’da Beglerbeyilik ‘unvânıyla ser-efrâz olup fâris-i iklîm-i kalem iken sâhib-i tabl u ‘alem olmuşdur. Ol pâşâ-yı zişân nice zaman taşra mansıblara mutasarrıf olup ‘âkıbetü’l-emr matlab-ı a‘lası olan tugra-keşlik mertebesine nâ’il olup ba‘dehu divân hâceligine tâlib olup dîvân-ı sultanîde cizye kalemi muhâsebecisi olmuşdur.

velvele-i tabi u ‘alem eyleyip eyâlet-i suhan u ma‘rifetin serdârı oldugu gibi taşra menâsıbının dahi bir mîr-i mîrân-ı nâmdârı olup şâhid-i perişân-ı kâkül-i iclâl olan tûg-ı pür-fürûgunun heybetinden hıtta-i Şâm ehâlîsi lerzende vü perîşân ve elrâf u eknâfın hıfz u hirâsetine bezl-i kudret edip taraf-ı Devlet-i ‘Aliyyeden kendüye sâdır olan evâmirin icrâsına dâmen-der-miyân olurdu. Devlet-i Sultân Mustafâ Han ibnü’s- Sultân Mehemmed Han *‘aleyhi’r-rahmetü ve’l-gufrânda* yüz on târihinde be-gâyet seri‘ü’l-kalem ve tugrâ-keşlikde ‘alem olmagın zât-ı refî‘i hidmet-i tevkî‘ilik ile müşerref idiler. Nice zamân tugrâsı zîver-i bâlâ-yı fermân ve beytâ-i tugrâ-yı mutarrâsın âvîze-i tâkçe-i istihsân ve zülfelerin mânend-i zülf-i hûbân-ı pür-hüsn ü ân etmiş idi. Sultân Musfafa Han-ı Sânî hazretlerinin tugrâ-yı celîlü’l-‘unvânlarında sâd ile tânın miyânesine dendân kitabet eden tugrâ-keşlerin evvelidir. Vâkı‘â ol mahalle bir dendân tahrir olunmak lazım olduğundan ma-‘adâ hüsn-i diger nümâyân ve kendiler fi’l-asl sülüs ve celide be-gâyet mâhir olmalarıyla tahrir-i tugrâda dahi bl-akrân olmuş idi. O tarihlerde pederimiz faziletli Mîrzâ Mustafa Efendi hazretleri defa-i saniye sadâret-i Rumeli olmalarıyla şehr-i Edirne’de olup bu fakır dahi henüz deh-sâle yâhûd dahi ziyâdece olup kendilerle bile olmamız hasebiyle mütercem-i sâbıku’z-zikr hazretlerinden meşk alıp ta‘allüm-i hat ve nice zaman meclis-i şerifleriyle şeref-yâb ve ol vaktlerde hasbe’l- iktisa berevât-ı sultâniyye bisyâr olmagın eshıyânın âb-ı rûy-ı cevdeti ‘Ammî-zâde Hüseyin Paşa hazretlerinden me’zûnen katı çok berevât ve evâmir-i şerifenin tugrâsına imdâd eyleyip hidmet-i üstâd ederdik. Hattâ salâhı kendüyü ferâga cerr edip paşalıkdan ferâgat ve menâsıb-ı kalemden cizye muhasebeciliği ile kanâ‘at etmişdir.	
Şahsiyet Özellikleri: Katı vücûd-ı mükerrem bir zât-ı muhterem idi. Ekser evkâtı vuzû‘ ile güzer eder bir rûh-ı musavver idi.	Hakkâ bir mir-i mirân-ı sühandân ve kalem-rev-i melik-i ‘irfandır ki tûg-ı kilk-i çenber-i perçemi mürekkeb-i sutûrda hırâmân oldukça bir şâhid-i mevzûn-kâmet ü şîrîn-hareket zevkin

	verir ve debdebe-i nây-ı hoş-nevâ-yı tabl-ı güftârı reh-yâb-ı sâmi'a-i sühan-fermân oldukça ragbet-i sürûd-ı nâhidi şikest-nümûd olur. Vâdî-i şi'r ü inşânın yekke-tâzı ve kazâ-yı hutût u imlânın reşk- endâzıdır ve bostân-ı inşâsında Nergisi bir nâ-şiküfte-ma'nâ ve mekteb-i faziletde etfâl-i sa'y-i berpâdır.
Sosyal Muhit: Kilidü'l Bahr, Edirne, Rumeli	Kilidü'l Bahr
Hayatından Kesit: -	Ol eyyamda zamîr-i hayrına bir hasenât arzusu düşmekle Üsküdâr'da bir çeşme binâ edip lâkin suyunu getirmege 'adem-i himmetden nâşî ol çeşme-i bî-âbın hazînesi kalb-i 'âşık gibi çâk çâk ve arzû-yı zülâl-i visâl-i âb ile sûznâk olmagın lüle-i kalem-i nükte-perdâzân-ı zamân bu târîh-i âbdâr-ı latife-gûne ile lebrîz-i mâ'ü'l- hayât-ı ma'nî olmuşlardır.
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftar âsârlarındandır.	Bu eş'âr-ı güherbâr sadef-i nihâdlarından perverîş-yâbdır ki silk-i sutûra keşîde kılındı.
Ölüm: Bin yüz on iki (1112/1700-1701) hilalinde tâ'ir-i kudsiyyü'l-usûlleri sâhil-i fenâdan bahr-i bekâya gavs edip ârzû-yı gevher-i rahmet ile sadef-i lahdlerine vusûl eyledi.	Bin yüz on iki (1112/1700-1701) târihinde evrâk-ı hayâtı rakam-keşide-i hitâm olmuşdur.

Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitleri yer almıştır:

Târîh-i Çeşme-i Bahrî Pâşâ
Bârek'allah çeşme-i 'ayn-ı serâb
Teşne-diller etmesin ümmîd-i âb

Namın ihya etdi Kuruçeşme'nin
Sâhibü'l-hayrât olan hâne-harâb

Bahri mizana çıkarsan delv ile
Teknesine tamlamaz bir katre âb

Fi’1-mesel aksa suyu ter eylemez
Parmagın safha-şumârân-ı kitâb

‘Aynına girmez ebed tûfan-ı Nûh
Girmemişdir haznesine hergiz âb

Çeşme sanman tıfl-ı sengîn-dildir ol
Güşmâl ile gözünden gelmez âb

Çeşme sanman ol teyemmüm câyıdır
Eylemişler anı lebriz-i türâb

Çeşme sanman yolda turmuş cerr içün
Kâse-i zencîr ile bir bî-hicâb

Çeşme sanman kıt‘a-i elmâsdır
Lîk yokdur cevherinde âb-ı nâb

Vezn ederdim kıt‘a-i elmas ile
Nüktesine tamlaşa bir katre âb

Çömçegi hünsâ zekerdir lülesi
Lîk olmaz birbirinden behre-yâb

Suyu içün itseler yârân taleb
‘Alemin olmaz du‘âsı müstecâb

Suyu gibi bulmadı târihini
Hâtif-i mu‘ciz-dem-i hâzır-cevâb

[125] این نه چشمست و نه عینست و نه اب
سیما والله اعلم بالصواب

Arzu-yı vasl edersen âşina ol aklile
Dil-ber-i ferzâne olmaz aşık-ı dîvâne-dost

Şaneveş sad pâre olmuşdı gam-ı aşkınla dil
Olma müşgîn dahi zülf-i anberinin şâne-dost

BELİĞ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Belig Çelebi	**Belîg**
İsim: Nâm-ı vâlâları Mustafa'dır.	Nâmı Mustafa'dır.
Memleket: -	İstânbûl'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Mahâdim-i kiramdan tarik-i 'ulemâ-yı kirâmda Rûmeli kazı-askerligi pâyesiyle ikrâm olunup sene bin on tarihinden mukaddemce gûşe-nişin-i sarây-ı cinân olan pîr-i rûşen-zamîr Bucaklı Ahmed Efendi merhumun ferzend-i ercümendidir.	Mevâli-i kirâmdan Mekke-i Mükerreme kazâsından munfasılan fevt olup Öreke-zâde denmekle meşhur olan Bucaklı Ahmed Efendi'nin mahdumudur.
Tahsil ve Meslek: Mahâdim-i kirâma muhtass olan mülâzemetle âlem-i sıgarlarında ikrâm olunduktan sonra ibtidâ'i hâric elli ile kendi pederleri namına olan medrese ile dâhil-i tarik olup mesrûr ü handân badehu hareket-i hâric badehu yüz on beş senesi ibtidâ'i dâhil ile Mimâr Sinân Medresesine ba'dehu berhetün mine'z-zamân hareket-i dâhile şitâbân olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip mehâdîm-i kirâma mahsus olan mülâzemete nâ'il olmagla tarik-i tedrise dâhil olup refte refte kat'-ı merâtib-i mu'tâde emişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Hahişger-i envâ'ı ma'arif bir mahdum-ı zeki vü arif idi. Ömr-i nâzenini müsâ'id-i tahsil-i kemâl ü irfân olsaydı az zamanda müşârun bi'l-benân olur idi. Yine o kadarca vaktde zât-ı sütûde-cenâbı ir haylice ma'ârif iktisâb etmiş idi. Eş'ârı egerçi öyle bisyâr degildir fe-ammâ nâdire-gûy-ı belâgat bir mahdum-ı sâhib-tabiat idi.	Asrın şu'arâsından hoş-sohbet ve sâhib-tabi'at bir mahdûm-ı melek-hasletdir.
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ âsârından numûnedir.
Ölüm: Sene bin yüz on yedi (1117/1705-1706) Ramazanında intikâl ve dâr-ı fenadan gülşen-sâray-ı rahmet-i Rahman'a irtihâl eyledi.	Bin yüz on yedi (1117/1705-1706) hududunda 'âzim-i merhale-i bekâ olmuşdur.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Beliğ Çelebi” olarak geçerken Safâyi tezkiresinde “Beliğ” olarak belirtilmiştir. Her iki tezkirede de şairin aynı şiirlerine yer verilmiştir.

BELÎĞ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Belîg-i diğer	Belîg
İsim: İsm-i cemili İsmâil’dir. **Şahin Emîr Aga-zâde** demekle pür-iştihâr bir şa‘ir-i sütûde âsârdır.	Nâmı İsmail’dir. **Şahin Emîr-zâde** denmekle de meşhurdur.
Memleket: Âb u havâsı safâ-bahşende-i ashâb-ı istirahât ve nahcir-i şevk u zevkı bî-enbâz u bî-minnet olan şehr-i Burusa’da âşiyân-sâz-ı karar olmuşdur.	Mahrûsa-i Burûsa’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ol kiştzâr-ı emel olan şehr-i bî-bedelde (Burusa) müfettiş kâtibi ve gah galle nâ’ibi olurdu. Sipihr-i lâciverd-gûnun atlas-ı ateşin-reng-i câh-ı şöyle tursun bu dehr-i deninin bir füls-i ahmerinin bile hesâb u kitâbı ferdâ-yı kıyâmetde bâdi-i ısfirâr-ı rûy-ı hacâlet olmakdan gayrı bir kârı müedda olmayacagı derûn-ı pür-kanâ‘atlarında istikrâr bulmagın ol şehr-i pür-behçetde Yeşil İmâret meşihât u kitâbeti ile kanâ‘at edip anınla evkât-güzâr idi.	Evâ’il-i hâlinde tahsil-i ma‘ârif-i bî-şumâre sa‘y ederek ilm ü kemâl ile ma‘mûr bir şâ‘ir-i meşhûrdur. Ma‘işet husûsunda gerdiş-i eyyâm çendân ber- vefk-i merâm olmayıp mahrûsa-i mezbûrede meşîhat-ı ‘imaret ve hıdmet-i kitabet ile kanâ‘at etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Ashâb-ı haysiyyetden bir sâhib-tabiat olup ma‘rifet-âşinâ bir zât-ı vâlâdır. Edâsı pâk zihni çâlâk bir şâ‘ir-i bâlâ-idrâkdir.	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Ehâdis-i nebeviyyeden yüz aded hadis-i şerifin ma‘na-yı latifini birer beyt ile edâ ve *Gül-i Sad-berg* deyü tesmiye edip bir eser-i şerif ve eyyâm-ı cevânide vâkı olan ser-güzeştini bi-tarikı’l-hikâye münşiyâne ta‘bir-i dil-pezir ile sebt eyleyip bir mecmû‘a-i latif ve mahâbib-i Burusa hakkında *Şehr-engiz* nâmına bir manzume-i dil-âviz-i olup dil-pesend-i âşıkan bir te’lif-i cedid-i bî-akrana muvaffak olmuşlardır.	Ol tûtî-i şekeristân-ı belâgat ve ol bülbül-i nagme-perdâz-ı gülistân-ı şiddetin çekîde-i kalem-i mu‘ciz-rakamı olan âsârından *Sergüzeşt-nâme* ki ‘unfuvân-ı cevânide vâkı‘ olan hâlât-ı keyfiyyet-i ‘aşk u muhabbeti inşâ ve sûziş- edâ ile keşide-i sahife-i beyân etmişdir. Ve dahi ol yekke-tâz-ı meydân-ı ma‘rifet yüz ‘aded hadis-i şerîf-i sahihü’l-mazmûnun ma‘nâ-yı şerifini birer beyt-i latif ile edâ edip *Gül-i Sad-berg* deyü nâm-zed etmişdir. Ve dahi mahrûsa-i Burûsa’da hadîka-i hüsn ü

	behçetden feyz-i letafet ile keşîde-bâlâ olan mahbûbân-ı tâze-resânı medh ü tavsif ederek üç cild mikdârı nazm u nesr ile *Şehrengiz* tahrîr etmişdir. Nesr: Ve dahi medfen-i evliyâ-i ‘izam olan şehr-i behiştâsâ-yı Burusa’da hîn-i fetihden tahrîr-i kitaba gelince zuhûr eden meşâyih ve ‘ulemâ ve şu‘arâ ve erbâb-ı ma‘ârifin terceme ve âsârların gürûh-a-gürûh cem‘ ü tahrîr edip *Güldeste-i Riyâz-ı ‘irfan ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredan* ismiyle mevsûm bir kitab ki el hak eser-i mergûbü’t-tarh-ı bediü’n-nizâm ve bir mecmû‘a-i latîf-i pesendîde-i ma‘ârif- sencân-ı enâm tahrîrine muvaffak olmuşdur. Ve dahi *Seb‘a-i Seyyare* nâmıyla yedi ‘aded na‘t-ı şerif nazm etmişdir. *Divan*
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı tâbdâr cümle-i eş‘âr-ı letâfet-şi‘arlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i garrâ bu mahalle tahrîr olundu. Nesr: Bu ebyât-ı pür-nikât çekide-i kilk-i bedî‘ü’l-beyân-âsârı olan *Divân*ı’ndan intihâb olunmuşdur. Hakkâ ki her bir mahbûbun ism ü resmine münâsib ebyât-ı pür-nikât tahrîr etmekle makâle-i evvelinden Kazzâz Dede nâm mahbûb-ı zamân hakkında nazm etdigi ebyât bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: -	-

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Şahin Emir Aga-zâde” olarak da anılırken Safâyi tezkiresinde “Şahin Emir-zâde” diye belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Der-Hakk-ı Dede Kazzâz
Eylese çeşm-i siyâhile nigâh
Diyeler tekyede Allah Allah

Halka-i zikre girip leyi ü nehâr
'Âşık-ı zârı dolandırsa ne var

Kim ki ser-rişte vere ol yâra
Çıkarır ipligini bâzâra

O kırık câme ile teng-i kaba
Kırıgı olsa bütün halk seza

Der-Na't-ı Sultân-ı Resûl
Vücudun ba'is-i icâd-ı 'âlem yâ Resûla'llâh
Anınçün cümleden sensin mükerrem yâ Resûla'llâh

Zuhûr-ı zât-ı pâkindir anı hall eyleyen yohsa
Kalırdı sırr-ı mevcûdât mübhem yâ Resûla'llâh

Aceb mi âb-ı rûyunla dönerse âsiyâb-ı çarh
Behişti dâneye terk etdi Âdem yâ Resûla'llâh

Nigâh eyle Belîg-i derdmende çeşm-i şefkatle
Gelince hâk-i pâye dîde pür-nem yâ Resûla'llâh

Ve lehu
Ruhun şevkiyle sad çâk oldu her gül yâ Resûla'llâh
Dil-i zârım 'aceb mi olsa bülbül yâ Resûla'llâh

Ne hoşdur eylese nezzâre-i lutfunla mahşerde
Ruh-ı cirmi hicâb-ı 'avf-ı gül gül yâ Resûla'llâh

Nazm
Bülbül yine çık gülşene feryadını dinlet
Murgâne seherden oku evrâdını dinlet

Bî-hûde dilâ eyleme izhâr-ı tazallüm
Dîvân-ı şeh-i hüsne çıkıp dâdını dinlet

Meydân-ı muhabbetde yeter pûye-zen oldu
Bir lahza kümeyt-i dil-i nâşâdını dinlet

Mutrib demidir meclise gel bir nefes eyle
Erbâb-ı dile nakş-ı nev-icâdını dinlet

Vasf et yine mir'ât-ı ruh-ı yâri Belîga
Tûtî gibi güftâr-ı Hudâ-dâdını dinlet

Ve lehu
Etmede telef nakdimi kâlâ-yı visâle
Ey hâce-i bâzâr-ı melâhat zararım yok

Ser-sebz ise de neyleyeyim gülşen-i dehri
Ârâyiş-i destâr edecek verd-i terim yok

Etmiş o kadar yârile vuslat bizi mebhût
Gavga kede-i rûz-ı haşrden haberim yok

Gülzâra hıram etdigim vechi Belîgâ
Ol şûh ile gülşende ma'ân cilvelerim yok

Ve lehu
Visâl-i yâre hatt-ı müşgbâr olur bâ'is
Şürû'-ı 'işrete evvel bahar olur bâ'is

Remâd ederse sipihri 'aceb mi şule-i âh
Zuhûr-ı âteşe kemter-i şerâr olur bâ'is

Ve lehu
Şükûfe-i goncaya düşmüş seherde jaledir ol
Belig sanma lebinde o şûhûn âb iledir

Ve lehu
Hâle-i âgûşum ey meh câme-hâb etdin bu şeb
Hânumân-ı düşmeni bir hoş harâb etdin bu şeb

Ve lehu
Miyân-ı lücce-i gamda şinâh mümkin idi
Olaydı zır-i bagLda eger kedû-yı şarâb

Ve lehu
Âh-ı ‘âşık etmesin eyyâm-ı zevk-âlûdı telh
Âteş-i ‘aşkın olur ey lal-i şirin dûdı telh

Ve lehu
Mu‘ciz-i la‘linle ihyâ etdigin dil-murdeler
Kâfir olsa ‘Îsî-i Meryem’le etmez imtizac

BÂKİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Bâkî	Bâkî
İsim: Nâm-ı nâmi ve ism-i girâmileri Abdü’l-bâkî olmagla bu mahlası ihtiyâra cesaret ve âlem-i fânide bununla şöhret bulmuşlar idi.	Nâmı dahi Abdü’l-bâkî’dir.
Memleket: Fi’l asl medine-i Burusa’dan zuhûr etmişdir.	Burûsa’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Medine-i Burusa’da e’immeden bir pişvâ-yı sufufü’l-ma‘ârifin veled-i necâbet-eser-i ârifidir.	E’imme-i Burûsa’dan bir kâmil-i devrânın ogludur.
Tahsil ve Meslek: Asrın şu‘arâsındandır.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bisyârdan sonra tarik-i zib ü zîver-i cihân fânî ve tâlib-i sa‘âdet-i ‘irfân bâkî olmagla zümre-i dervîşân silkine sâlik ve nukûd-ı ma‘arife mâlik olup ‘asrın şu‘arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Bu dehri gayr-ı bâkî fâni ve her zevk-ı fâninin dahı sonunun peşimân olduğun müşâhede-i hâl etmekle terk-i mâl ü menâl eyleyip zümre-i dervişâna dahil ve kendide bâkî kalacak hâlete vâsıl ve lezzet-i fakr u fenadan âgâh bir merd-i pür-intibâh olmuş idi.	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ceride-i	Bu bir kaç beyt-i ma‘ânî-karîn ol

irfâna tahrir ve ebyâtından olmak üzre bu beyt-i münâsib-hâli sebt ü tastîr olundu.	kâmil-i ma'ârif rehinin âsârındandır.
Ölüm: -	-

Salim tezkiresinde şairin farklı olarak sadece şu beytine yer verilmiştir:

Âlem-i fânide ancak ma'rifet bâkî imiş
Bakıya bâkî değilsin gel bekâya tâlib ol

BÂHİR	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Bâhir	Bâhir
İsim: Nâm-ı cemilleri Hâlil'dir. Emrudcu-zâde denmekle meşhur-ı cihandır.	Nâmı Halil'dir. Emrudcu- zâde denmekle meşhûr olmuşdur.
Memleket: Mive-i vücûd-ı bih-bûdları cevânibi makbul olan pîşgâh-ı İstanbul'da bûstan-ı irfân Kasaba-i Kasımpaşa'dan nümâyân olmuşdur.	İstânbûl kurbunda vâki Kâsımpâşâ nâm mahalden zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifete bezl-i kudret etmekle asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Herkese mihrimânlık mu'tadı olup bir mızyâf-ı zât-ı tevekkül ittisâfdır.	-
Sosyal Muhit: İstanbul, Kasımpaşa	İstanbul, Kasımpaşa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âbdâr ol nihâl-i pür-bâr-suhânın semerât-ı âsâr-ı âli-mikdârlarındandır.	Bu ebyât gazeliyyâtındandır ki bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: -	-

Safayi tezkiresinde Salim tezkiresinden farklı olarak şairin şu beytine yer verilmiştir:

Nazm
Seyr-i çemende kendisin âzâde-ser sanır
Servin başında dahî kavak rûzgârı var

Eyler niyâz-ı bü'l-hevesan vahşetin füzûn
Zîrâ ki ol periye hulûsun da bârı var

Bahir o hatt u hâl ile guyâ ol afetin
Bir nüshadır cemâli muhassâ kenân var

Ve lehu
Şarâb iç çeşm-i pâkin neş'edâr-ı tâ-be-gîr olsun
O süst-endâmlık gitsin biraz cünbiş-pezîr olsun

Hediyye Bâhir'in haddi degildir gerçe sultânım
Bu elfaz-ı perişan tuhfe-i 'îd-i fakir olsun

TECELLİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Tecelli	Tecelli
İsim: Ol nâmdârın nâm-ı nâmisi Zülfikâr'dır.	Nâmı Zülfikâr'dır.
Memleket: Fi'l asl vilâyet-i Rûmeli'nde Pirizren kasabasından zuhur etmişdir.	Rumeli'nde vâkı' Pirizren nâm kasaba-i meşhurdan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tûr-ı feyz-i tecelliden istifazâ-i nûr eyleyip dârü'l mülki ve'l-mâl olan Kostantınıyye-i bî-hemâle dahil ve sadr-ı azam merhûm Tekfurtaglı Mustafa Paşa hidmetlerine vâsıl olup ol âsitâneye intisâb ile ayaklanıp dîvân menâsıbından piyâde mukâbeleciligi gibi bazı menâsıba nâil olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip dîvân-ı sultâni kâtibleri silkine sâlik olup şi'r ü inşâya heves ve fenn-i târihe dest-res bulup târih-şinâslıkda tahsil-i bıda'a edip hoş-sohbet olmagla ba'zı vezirin mazhar-ı kirişme-i iltifatı olup 'ahd-i Sultân Süleymân Hân-ı Sâni'de vezîr-i a'zam olan Tekfûrtâglı Mustafa Pâşâ nâm vezirin hem-dem ü hem-celisi ve mahrem-i kaselisi olmagın divân-ı bülend-eyvân-ı Süleymâni'de piyade mukâbeleciliği ile ser-efrâz olmuşdur. Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Rumeli, Pirizren, Konstantınıyye, Sofya	Rumeli, Pirizren kasabası, Sofya
Hayatından Kesit: -	-
Eser: *Divan*	Müretteb *Dîvân*-ı belâgat- unvânı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ebyât belagat-unvân-ı mütercem-i mezbûrun Dîvân'ından bu mecelle-i celileye sebt ü tahrir ve keşîde-i silk-i tastir kılındı.	Bu eş'âr ol şa'ir-i nâmdârın âsârındandır.

Ölüm: Bin yüz (1100/1688-1689) Zü'l-kadesinde menâsıb-ı mezbûreden keşide-i dest-i kâm ve ka'de-i hayatından sefer-i ukbâya kıyâm edip Sofya sahrasında devletle bile iken ol sâlde rahş-süvâr-ı na'ş-ı memat olup deşt-i bekâya hırâm eylemişlerdir.	Bin yüz senesinde (1100/1688-1689) ordû-yı hümâyûn Sofya sahrasında meks üzre iken fezâ-yı 'ademe irtihâl etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu şiirlerine yer verilmiştir:

Matla
Nice kan aglamasın şîşe-i mînâ-yı şarab
Göz diker sagar-ı la'l-i leb-i cânâna habâb

Ve lehu
Gam-ı gîsû-yı yârdan feryâd
Fitne-i rüzgârdan feryâd

Ve lehu
Gülzâra ateş urdu dil-i dagdagımız
Yer yer yakarsa lâle aceb mi çeragımız

Mâ-dâm düşmeye elimizden sifâl-i mey
Bezm-i çemende yerlere basmaz ayagımız

Ve lehu
Âlâm-ı şeb-i hicrine rûzgâr-ı ezel aldım
Endişe-i zülfün gibi tûl-i emel aldım

Ser-hadd-i keş-â-keşde gam-ı zülfün ucundan
İsbat ile ben da'vî'i aşkında tel aldım

Uryân iken bulunmasa ol mâh-ı sî-ten
Serden geçip ayagına düşmezdi pirehen

Sâki yetiş ayagımıza indi kara su
Zeyn oldu tâze dâg-ı çerâgan-ı encümen

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Nazm
Gamınla ceyş-i dil kim nâ-tüvân olmuş bulunmuşlar
Saf-ı müjgân-ı çeşmân-ı hûn-feşân olmuş bulunmuşlar

Şeref buldukça gülşen-i taze teşrîf-i kudûmünle
Çemenler ferş ü çetr-i erguvan olmuş bulunmuşlar

Tecellîveş nice çâpük-süvârân-ı sabâ-reftâr
Varıp kec-rev-i felekle hem-'inân olmuş bulunmuşlar

Ve lehu
Rast gelsem yine cânânıma canım diyerek
Ömrümün vârı benim rûh-ı revânım diyerek

Sineye çeksem usûliyle o nâzik teni ben
Tenedir nâ-tenedir nâdire dâ'im diyerek

Ey Tecellî nice bir âh u figân eyleyeyim
Geh mey-i köhne vü geh tâze civanım diyerek

TÂ'İB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Tâ'ib-i diğer	Tâ'ib
İsim: Ol zât-ı ma'rifet-şinâsın nâm-ı nâmîsi Abbâs'dır.	Nâmı 'Abbâs'dır.
Memleket: Acem	Diyâr-ı 'Acem ahalisindendir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ümerâdan beyne'n-nâs Acem Paşalık 'unvânıyla şöhret-şi'âr bir merd-i dilîr-i nâmdâr idi. Diyâr-ı Acem'den rikâb-ı hümâyuna fırdevs-âşiyân merhûm u magfûr Sultân Mehemmed Han-ı Râbi' 'asr-ı şeriflerinde rûy-mâl eyleyip mendîl-i ikâmetin destâr-ı 'ubûdiyyet-i Devlet-i 'Aliyyeye tebdil ve nârgil-i pür-taftîlin selsebîl-i bî-'adîl-i sünnet-i seniyyenin mâ-i karâh-ı râhatü'l- ervâh u şifa'ül-galîli ile şüst ü şü vü tathîr eyledigi mazmûn-ı cemili davâ-	Tahsîl-i ma'ârifden sonra 'azm-i dârü'l- mülk-i Rûm edip siyâh-nâmesi 'işyânın şüste-i âb-ı istigfar eyleyip mahlas-ı mezbûru ihtiyâr etmişdir. Cennet-mekân-ı firdevs-aşiyân Sultân Muhammed Hân-ı Râbî' hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında âsitânesi sa'âdete rû-mâl eyleyip zâtında bir mir-i sühandân olmagla beglerbegilik 'unvânı ile ser-efrâz ve beyn'l-enâm 'Acem Pâşâ deyü mümtâz-ı cihan olmuşdur. Pâşâ-yı mezbûr ba'zı kazâya mutasarrıf oldukdan sonra ma'zûlen Edirne'ye

yı safvet-derûnuna edell-i delil olmagın şân u hâlinden hulûs-ı bâline istidlâl olunup beglerbegilik unvânı cinâyet buyurulmagla şâyân-ı iltifat-ı hümâyûn-ı şehriyâr-ı gerdûn-iktidâr ve beyne'l-enâm Acem Paşalık 'unvanıyla şöhret-şi'âr olmuş idi.	gelip ol 'asrın vezir-i a'zamı Köprülü-zâde Fâzıl Ahmed Pâşâ'nın huzûruna dâhil ve şeref-yâb-ı hâk-bûs-ı âsafî oldukda esnâ-yı musahebetde vezir-i a'zam hazretleri sûret-i hatâyı âyine-i taraf-ı pâşâ'ya nümûde edip mahall-i nüzûlini istifsar etdikde pâşâ-yı mezbûr devletlü sultânım 'Âişe Kadın Hânı'na konulmuşdur dedi. Vezir-i a'zam dahi ya ol hâna sıgdınız mı deyü buyurdukda devletinizde ol hâna dört pâşâ sığışır demekle mir'ât-ı hâtır-âsafı bir mikdâr mugberr olup hattâ mezbûr pâşâ'ya müddet-i vezâretinde bir mansıb vermeyip nefî sûretli ba'zı atalar muhafazasına ta'yin etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Dervîş- meşreb bir mîr ve ol kadar bî-kayd u âzâde bir dilîr idi kim rahş-süvâr-ı 'azîmet olup bir canibe hareket etmek lâzım gelse esb-i şabâ-reftârına babayâne bir haydarî raht urup bî- tekellüf bir vaz-ı pesendâne ve belki miyâne-i dil-esîrân-ı câh u ihtişamda izhâr-ı takıyye edip haydarîyi kemer-i rahta tercih ile mu'âmele-i dervîşâne ederdi. Şâh-ı kanâ'at ve âhönd- ı hânkâh-ı ma'rifet idi. Zat-i lâ'übâlîleri ma'ârifden hâli degil idi.	Hayli nâzük şâ'irdir.
Sosyal Muhit: Acem	Acem, Rum, Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Kendi zebanı ve mu'tâd oldugu lisânı olmagla ekser eş'ârı Fârisî olup diyâr-ı Rûm'da kesret üzre dânişverân ile âmîziş ve ihtilâtından Türkîde dahi suhana kâdir ve akranına göre haylice hoş-lehce bir şâ'ir idi.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt pâşâ-yı merkumun eş'ârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz iki (1102/1690-1691) târihinde fagfûr-ı mizâcı şikest ve kadr-i 'âfıyet sıhhati pest olup dârû-yı hûş-ber-i 'illet bister-i ârâmı kendüye hârhâr-ı tâb u fâkat etmegin ol sâlin Saferinde çâr-bâg-ı 'anâsırda nümâ-yâfte olan mîve-i hayâtı fenâ-pezîr olmagla 'âlem-i vücûddan güzerân etdiler.	Bin yüz iki (1102/1690-1691) senesinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Ve lehu
Ol kitâb-ı hüsnde bir sûret-i ra‘nâ yatur
Mısr-ı ‘ayn-ı ebruvânda matla‘-ı garrâ yatur

Dil kucagında eğer tîr-i müjen tutsa karâr
Benzer ol rûz-ı visâle Kaysile Leylâ yatur

Tâ’ibâ vasf-ı dehen bir hokka-i ser-bestedir
Zîr-i lebde pür-sadef pür-lü’lü-i lâlâ yatur

Ve lehu
Nihânî gamzeler kim çevrile bîdâda başlarlar
Şikâyet-senc olup üftâdeler feryâda başlarlar

Zuhûrun kim görürler fitnenin zîr-i tegâfülden
O çeşm-i mest-i tâze- ‘âşıkân isnâda başlarlar

Ve lehu
Hûn-ı dil kim mâye-i endîşedir her katresi
Neşve-bahş-ı bâde-i şad-şîşedir her katresi

Tâb-ı fikrile kalem kim katrebâr-ı vasf ola
Dâg-ı reşk-i her Felâtun-pîşedir her katresi

TA’İB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Tâ’ib	Tâ’ib
İsim: Nâm-ı emced ve ism-i ser-âmedleri Ahmed’dir.	Nâmı emcedi Ahmed’dir. Mukaddema mahlası Hamdî idi.
Memleket: İstanbul	Şâhbâz-ı vücûd-ı ma‘ârif-şikârı âşiyân-ı Sıtânbul’dan per- cünbân-ı evc-i zuhûr u iştihâr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Hızâne-i zarâfet olan zât-ı pür-ma‘rifetleri kân-ı cevâhir-i ‘irfan makarr-ı dânişverân Kostantıniyye-i bî-cadîl ü bî-akrândan olup ‘asrında küttâb-ı vâlâ-cenâb	Dîvân hâcelerinden ‘asrında mâliyye tezkireciligi ile rakam-keş-i cerîde-i ta‘ayyün olan ‘Osmân Efendi merhumun tırâz-ı berât-ı hayâtı

miyânesinde ma'rüfü'ş-şân olan mâliye tezkirecisi 'Osmân Efendi'nin veled-i necâbet-eseri ve püser-i pür-hüner-i hem-seri olup 'Osmân-zâdelik şöhretiyle şöhret-şi'âr bir şâ'ir-i mâhir-i sihr-âsârdır.	olmagla 'Osmân-zâdelikle şöhret-dâde olmuşdur.
Tahsil ve Meslek: Tâze-zebân mezâmın-i dil-sitânı dillerde dâstân ve ma'ârif-i bisyâr ile müşârûn bi'l-benân olup 'âdet üzre mülâzım ve kırkdan infısâl tekmil ve tarîk-ı 'aliyyeye dâhil oldukdan sonra on sene mikdârı infisâl ile silsile-i celîle-i müderrisine ittisâl ve bâb-ı duhûl-i tarîk olan hâricden bed'en tarik ve hareket-i 'alâ mâ-yelîk ederek mahrec-i menâsıb olan Süleymâniyyeden hurûc ve sene bin yüz yigirmi tokuzda Haleb mevleviyyeti ile makzi'l-merâm buyurulup dâ'ire-i mevâlî-i kirâma vülûc eylemişlerdir.	Cevher-i isti'dâd-ı mâder-zâdları iktizâsıyla eyyâm-ı cevânîde tahsîl-i dest-mâye-i 'irfân edip pâye-i mülâzemete kadem-nihâde ve on seneden sonra vâlidleri binâ eyledigi medresede ibtidâ hâriç ile seccâdenişîn-i ifâde olup refte refte kat'-ı merâtib-i tarîk ederek netîce-i tarik-i tedris olan Süleymâniyye'den Halebü'ş-şehbâ ve Mısr-ı Kahire mevleviyyeti ile mukzi'l-merâm olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Şu'arâ-yı nâdirü'l-akrân-ı 'asrdan tabî'atı âteş-pâre bir şâ'ir-i sihr-âferin olup nice hadîdü'l-lisân âteşîn-beyân olan merd-i dûdmân-ı devrân ve suhan-sencânı bifi harâc-ı Rûm fedâ olan güftâr-ı nâzik-edâsıyla ilâne ve hezârân hod-fürûşânın murg-ı bâlâ-pervâz-ı iddi'âsına âşiyâne-i teslîmi lâne eylemişlerdir. Evc-i sipihr-i güftârın a'lâ-yı merâtibinde hümâ-yı tab'ı âşiyân-sâz oldugundan sâ'ir suhan- perdâzân-ı cihânın murg-ı hayâlleri ol rütbeyi ihrâzdan bâz olup bi'l-cümle: El arkası yerde safta ey merd-i suhan-sâz nagmesin âgâz ederek 'andelîbân-ı gülşen eş'âr-ı nevâ-yı midhatine dem-sâz olmuşlardır. Zihni pâk vâdî-i suhanda çâlâk bir şâ'ir-i sihr-âzmâ-yı bî-bâkdir.	'Ulûm-ı nafi'aya iştigâl ile tehzîb-i ahlâk u ef'âl ve fazl u kemâl ile mümtâz-ı akrân u emsâl olduguna âsâr-ı kalemi dâldir.
Sosyal Muhit: İstanbul, Süleymaniyye, Halep	İstanbul, Süleymaniyye, Halep
Hayatından Kesit: -	Mukaddema mahlası Hamdî idi. Şemşîr-i tabî'atı dü-dem ve zebân-ı cevher-feşân ve zebâne-nişânı ecr iken ahkâm-ı medh ü zemm olup kendü ile îkâd-ı kâve-i müşâcere etmek dâ'iyesiyle darb-ı hadîd-i bârid iken hasedleri hakkında olan hezliyyâtı nikâşteşi sahâyif-i iştihâr olmuş idi. Lâkin tevfîk-i Bari ile sütürde-i güzellik istigfar eyleyip bi'l-külliye ol vadiden pâ-keşide-i ferag ve mükeffer-i seyyi'ât olacak semte sâlik-i hidâyet-

	sürâg olup mahlasın dahî kendü gibi Tâ'ib eylemişdir.
Eser: Leme'ân-ı berk-ı tab'-ı âteş-pâresi ehl-i basîreti hıyre-çeşm-i hayret eder ve dest-dâde-i hayâlleri olan nice tuhaf-ı âsâr zîver-i peş-tahte-i kibâr olmuşdur. Hattâ matla'-ı himmetlerinden *Miskâtü'l-Envar*'a bir terceme-i bî-nazîr eylemişlerdir ki kandîl-i füruzân gibi envâr-ı âsârı şu'le-senc-i zevâyâ-yı cihân olmuşdur. Pür-gû bir şâ'ir-i nâzik-tabî'at ve âsâr-ı kalemi ve kasâ'id ü ebyâtı bî-nihâyetdir.	Ez-cümle *Terceme-i Meşârıkü'l-Envâr Tevâlî'-i Metâli'-i İktidar ve Meşâbîh-i Miskât* âsârındandır. Bunlardan mâ'adâ Hadîkatü'l-Vüzerâ nâm te'lîf-i latîfi ve dahî *Tuhfetü'n-Nu'mân* nâm risâle-i mu'teberesi ve pâkîze kasâid ü tevârih ü eş'ârı dahi vardır. Ekseri âzâde-i kayd-ı mahlas ve ta'birâtı kendüye muhtasdır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i ra'nâ ol şâ'ir-i nezâketkârın bin yüz yigirmi ikide vâkı olan Moskov fethine eyledikleri târîh-i râ'nâyı müştemil kasîde-i bî-nazîrlerindendir ki bu mecelle-i celîle-i zûrafaya sebt ü tahrîr ve zîver-i sahîfe-i imlâ vü tastîr kılındı. Ve sene bin yüz otuz üç târihinde şeh-zâde-i cevân-baht Sultân İbrâhîm vilâdet-i şeriflerinde huzûr-ı hümâyûna 'arz olunan târihleri pesendîde-i hümâyûn oldukda teşekküren şevketli ve mehâbetli pâdişâh-ı 'âlem-penâh *hafizahu'l-ilâh* hazretlerine verdikleri kasidelerinden dahi biraz isbât-ı nâzik-ta'bîr çekîde-i kilk-i tahrîr kılındı.	Bu çend ebyât-ı pür-nikât mîve-i nihâl-i kalemidir ki bu mahalle sebt olundu. Nesr: Hâlâ erîke-pîrâ-yı saltanat efser-ârâ-yı vâlâ-menzelet şâh-ı Cem-câh-ı felek-rütbet Sultân Ahmed Hân-ı sâhib-satvet hazretleri Sarây-ı Cedîd-i Sultanî'de Yalı Köşkü kurbunda müceddeden ibnâ buyurdukları kasr-ı 'âlîye şâ'ir-i mezbûrün nazm eyledigi târihden bir kaç beyt tahrir olundu. Çetr-i Hümâyuna nazm eyledigi târîhdir. Ba'dehu şefî'î muzmahil olmagla mezbur Ahmed Efendi tarikatdan hecr oldukda ba'zı mehadim-i silsile-i hareket ile mesrur oldugun şâ'ir-i mezbûr nazm eder. Nesr: Bin yüz yigirmi târihinde İstânbul'da kahve 'aziz olup beher vukiyyesi beşer guruşa bey' olmagla sıgâr u kibârdan bir ferde hâlis kahve verilmeyip nohuddan kahve râyegân içildikde bu beyti nazm eder. Nesr: Bu ceride-i 'irfana âsârı şebt olunan Nâbi Efendi baş muhâsebeci oldukda mahdûmu Hayrullah Çelebi nâm cevân-ı çârdeh-sâlenin kalem-i mezbûr halifesi Kubûri-zâde ile hüsn-i mu'âşerâtlan şâyi' oldukda bu beyti nazm etmişdir. Tırsî nâm cerrâr-ı kibâr-kıyâfet hakkında bu ebyâtı nazm etmişdir. Nesr: Hantal Haffâf nâm mudhik-i hamâl-kıyâfet ile Sivâsi Kâzî nâm câhil-i har- tabi'at hakkında nazm eyledigi beytdir ki tahrîr olundu.

	Nesr: Pâdişâh-ı cihân Sultân Ahmed hân-ı Gâzi hazretleri yümn ü ikbâl ile Mora fethine ‘âzim oldukda bin yüz yigirmi târihinde İstânbul’da vâki‘olan ihrâk-ı kebirde ol vaktde İstanbul’da Sekbânbaşı bulunan Nemçe Hasan Aga’nın ihrâk-ı definde ‘adem-i takayyüdünü müş‘ir şikâyet-gûne şâ‘ir-i mezbûrun nazm edip pâdişâh-ı ‘âlem-penâh hazretlerine gönderdiği ‘arz-ı hâldir ki bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: -	Bin yüz otuz altı (1136/1723-1724) târihinde Mısr Kâzîsi iken merhum olmuşdur.

Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Beni dil-sûz eden her dem şemûm-ı bâd-ı âhımdır
Eden ham-keşte nahl-i kaddimi bâr-ı günahımdır

Şu denlü bîm-i ferdâdan revândır eşk-i hûn-pâşım
Ki her mevc-i şerâr-engîzî bir cây-ı şinâhımdır

Ve lehu
Evvel bakışda çehre-i kâm oldu cilveger
Ayine dense ‘ârızına vechi vardır

Ve lehu
Çok uçurma bildigim kuşdur benim ey bâgbân
Bülbülün gülzâr-ı ‘âlemde hezârın görmüşüz

Târîh-i Kasr-ı Sultânî
Yemm-i sâ’il olup ser-germ-i hâhiş bunda geldikçe
Şitâb eyler ricâ-yı rûy-mâle pûs-ı dâmâna

Görenler tâbiş-i mihr ile deryâyı kıyâs eyler
Döşenmiş ma’i su dibâsı pây-ı şâh-ı devrâna

Tururken sâyebân-ı himmeti ebr-i kef-i cûdu
Ne hâcet sâye-i per-i hümâ-yı ebr-i nişana

Dedi tebrik edip Kerrûbiyân-ı ‘arş târihin
Hümâyûn ola Sultan Ahmed’e bu kasr-ı şâhane

Kurmamışdır kimse böyle bârgâh-ı hüsrevî
Tob olaldan hayme-i eflâke mihr-i şu‘le-zâd

Saklasa dâ’im muşamma‘la sezâdır rüzgâr
Hırz-ı gerden-zîb-i gerdûndur bu çetr-i zer-‘imâd

Hazret-i Sultân-ı Ahmed Hân-ı vâlâ-rütbe kim
Eyler evtâd hayyâm-ı lutfına çarh-ı istinâd

Ol hüdâvend-i felek-kadrin zamân-ı ‘adlidir
Mâye-i feyz-i ‘ibâd ü bâ‘is-i emn-i bilâd

Mehterân-ı hayme-i iclâli şâhân-ı ‘Acem
Hâk-rûb-ı sâyebânı pür-tâc-ı Keykubâd

Çetr-i ikbâli olup merbût-ı evtâd-ı hulûd
Sâyebân-ı emn-i dehr ola….

Hayme-i nev-tarhını tebrîk edince Kudsiyân
Gûş-ı çarhı etdi pür-âvâze-i Ferhunde bâd

Binde bir ancak düşer Tâ’ib bu târîh-i latif
Oldu bu çetr-i Hümâyun bârgâh-ı ‘adl ü dâd

Nazm
Ne zibâ silsile oldu yolunda
Mehâdim oynadı Ahmed kolunda

Olalı kahve-i Rûmi nümâyân
Nohûdi meşreb oldu cümle yârân

Egerçi oldu Nâbî mansıb ammâ
Fakat hayrı Kubûri-zâde gördü

Olmayalı Nâbiyâ hengâme-gir-i Kıbtiyyân
Lu‘bdan kalmış koca ayıya dönmüşsün hemân

Seni oynatmak diler hayrına ebnâ-i zaman
Nola olsa İbni Aydın nagme ile def-zenân

Eyleyip âb-ı rûyunu rîzân
Derbeder gezme meşrebin kurusun

Dün yazıldın dilenci defterine
Hele Tırsî mürekkebin kurusun

Beyt
Bir midir Kâzı Sivâsı Hantal Hammâl ile
Farkı yok mu hiç hûn-rîzin har-ı Deccâl ile

Tarîh-i İhrâk-ı İstânbûl Der- Kumkapı
Pâdişâhım meded âteşlere yandırdı bizi
Nemçe Sekbanbaşı'nım şe'âmet-i ef âli

Dâd ol hâ'in-i bed-gîş-i sitem-perverden
Ki ta‘addisi ile yandı cihânın mâlı

Vak'a-i Beç'de meger yanmış imiş varuşda
Bir tonuz tamı içinde bir iki partalı

İntikam aldı henüz âteşi teskin oldu
Mihr-i nâr içre görüp girye eden etfâli

Böyle ma‘mûreyi sad hayf ki vîrân etdi
Ola virane habâşetkede-i âmâli

Nice cami‘nice mescid nice mekteb yandı
Görmedik dâ’iresinde bir eli kancalı

Lîk kurtardı kilisâyı yedi kise alıp
Öyle çalışdı ki ‘aşk eyledi Dülger Bâli

Dir gören şimdi Sıtânbul’u belî böyle olur
Zâbiti Nemçe olan memleketin ahvâli

Gerçi takdir-i Hudâ böyle imiş lîk gerek
Def‘e imkânı kadar sa‘y ede zâbit vâli

Yanarak yohsa reva mı diyeler târihin
Yakdı İstanbul’u valilerinin ihmâli

Tarîh-i Kıla‘-i Cezire-i Mora
Mushaf-ı râyât-ı ikbâlinden ey sadr-ı güzîn
Vefk-gerden-i zîb-i devlet nüsha-i bâzû-yı dîn

Sen o sâlâr-ı muzaffersin ki şâyândır eger
Mâh-ı nev olsa semend-i ‘azmine simîn-i zîn

Oldu şemşîrin senin âyine-i feth ü zafer
Eyle İskender gibi ‘âlem-güşâlık ba‘dezîn

Kulle-i eflâke nasb etdin direfş-i nusreti
Bâreka’llah ey ser-efrâz-ı ğuzât-ı müslimin

Bir gazâ etdin ki firdevs içre şehrâyin içün
‘Âlem-i ervâha oldu müjde-res-i Rûhü’l-emîn

Bir gazâ etdin ki bim-i tîg-i kahrından senin
Gırre sanma mâder-i dehr etdi ilkâ-i cenin

Bir gazâ etdin ki koydun safha-i ‘âlemde nâm
Kal‘alar feth eyledin kim her biri fass-ı nigîn

Oldu mıknâtıs-ı nusret var ise tigin senin
Müncezib oldu sana böyle kıla‘-ı âhenin

Çend-rûz içre musahhar oldu bunca memleket
Olmuş iken her birinin fethi mevkûf-ı sinin

Sîne-i eşrâr-ı bed-kâr oldu na’t-ı sûzını
Dest-i peykân işledi ol denlü nakş-ı dil-nişîn

Zûr-ı dest ile ne mümkin böyle rezm-i Haydarî
Niyyetin hayr idi tevfik etdi Rabbü’l- ‘âlemin

Dediler gül-bang-ı istihsân ile Kerrûbiyân
Ey vekil-i şîr-i Yezdân aferin şad âferîn

Sadr-ı ma‘nâ hemtâ-yı ma‘nâ-yı lafz-ı re’fat
Vasfına kadir dgğildir tab‘-ı pür-sûz u hazin

Râh-ı dilden hâsete gerd-i siyâh-ı âh ile
Sürmedân oldu dehân-ı tâ’ib-i endûh-gîn

Neylesin agzında mû bitdi figân u nâleden
Yohsa vasfın böyle mi eylerdi kilk-i ‘anberîn

Puşt-ı dest-i gayreti sidre-i nutk eyleyip
Hakk-ı ta‘bire gelmez oldu efkâr-ı rezîn

Hakk-ı ta‘bîr-i senâ mümkin midir bu fethe kim
Menkabet-hâni ola sükkân-ı eflâk ü zemin

Olsa da imkânı bend-i leb olur şerm ü edeb
Var iken Râşid gibi bir şâ‘ir-i sihr-âferîn

Geçse gırbâl-i nazardan etdigim fikr-i rekik
Belki ta’yib eyleye Dürrî gibi bir hurde-bin

Lîk magrûri-i lutfun eyleyip tab'ım fuzûl
Gevher-i endişemi 'arz eyledim gas ü semîn

Eyledim bir beyte iki mısra' târihini dere
K'ola dest-âvîz-i nâçizâne-i 'abd-i kemîn

Yine ikbâlile bi'l-cümle kıla'ın feth edip
Mora'yı kıldı 'Ali Pâşâ bilâdü'l-müslimîn

'Aceb mi ba'dezîn teshir edersem Mısr-ı 'irfânı
Ki oldu sözlerim şâyân-ı istihsân-ı Sultânî

Bana hatt-ı hümâyûn ile tevcih etdi hünkârım
Fezâ-yı kişver-i nazmı fezâ-yı nükte-sencânı

Bu lutfı görmedi nazm-âverân-ı zümre-i eslâf
Bu rütbe iltifata olmadı bir kimse erzâni

Tanîn-i endâz-ı gûş-ı çarh iken âvâze-i Bâkî
Çıkarmışken sipihre medh ile Sultan Süleymân'ı

Ne oldu böyle bir hatt-ı hümâyûn ile nâm-âver
Ne oldu sâye-i devletde böyle şöhret ü şânı

Bana şimdengerü kimdir edenler pâyede ta'rîz
Sudûrun bile yokdur pâye emrinde bu 'unvânı

Edâ-yı şükri mümkin mi bu eltâf u 'atâyânın
Sücûd-ı şükr için ser-tâ-kadem olsam da pîşâni

Ne devletdir bu kim tahsîn edip şâhenşeh-i 'âlem
Diye târihine sad âferin ilhâm-ı Rabbâni

O şâhenşeh ki Mevlâ eyledi 'ahd-i şerifinde
Zamîme kişver-i 'Osmâniyâne mülk-i irfânı

Hüdâvend-i cihân-dâver muti'-i şer- i Peygâmber
Metâ-ı heft-kişver-i kâr-fermâ-yı cihanbânı

Sütûde-menkabet-i Hân Ahmed ol Sultân-ı Gâzi kim
Eder zât-ı hümâyûn ile fahr-ı evreng-i 'Osmâni

Yegane sahib-i seyf ü kalem kim hem-dem olmuşdur
Zebân-ı tiz-nâvek-i hâmesiyle tîg-i berrânı

Güzîn-i tâcdâran-ı felek-mesned ki 'alîdir
'Ulüvv-i rütbede Keyvan'dan kem-pâyedir derbânı

Zamân-ı devleti kim nev-bahâr-ı kâmrânîdir
Unutturdu kef-i gevher-nisârı lutf-ı nisanı

Cemâl-i şevketi behçet-fezâ-yı bezm-i
Celâl-i satveti tâb-efgen-i rezm-i Nerîmânî

Nice tanzîr olur İskender ü Dârâ'ya dârâtı
Ki anlardan füzûndur haşmet-i erkân-ı dîvânı

Harem-i rûbdur gencûr-ı ikbâli murâd etse
Verir iksir-i hâkinden gedâya mâye-i kânı

Dem-i 'adlinde bîm-i şahne-i şemşîr-i kahrından
Değildir etmege bir kimse kâdir zulm ü 'adû ânı

Umurunda muvaffakdır mükerrem sâyesi Hak'dır
Dil-i feyz-âveridir mehbit-i ilhâm-ı Rahmâni

Tîr-i şâhid-i kemâl hüsn-i tevfîk-i İlâhi'ye
Ki sadr-ı a'zamı dâmâd-ı 'âli-kadr-ı zîşâni

Mekârım-pîşe hayr-endîşe İbrâhîm Pâşâ'dır
Ki dehre gelmemişdir öyle kâr-âgâh-ı Hakkânî

Behiştâsâ makarr-ı emn ü rahat eyledi halka
Cihân olmuş iken sûret-nümâ-yı hasr-ı insânî

Ola 'ahd-i hümâyununda devlede medi'l-eyyâm
Mühim-sâz-ı enâm ol 'akl-ı evvel âsaf-ı sâni

Eğer Firdevsî-i mu'ciz-edâ görseydi bu 'asrı
Getirmezdi lisâna midhat-ı şâhân-ı Îrân'ı

Nola kem-nâm-ı vâdî-i 'adem olduysa Firdevsî
Benem pîrâye-bahş-ı mesned-i Vassâf u Hakânî

Gubârın görmedin çapük-süvaran-ı reh-i ma'ni
Semend-i hâmem aldı 'arşa-i medhinde meydânı

Niçe öndüller almış sabık-ı sahn-ı belagatdir
Sıtabl-ı hâsa rabt etmek münâsibdir küheylâm

Bu cünbiş vâr iken rahş-ı sabâ seyr-i tabî'atda
Geçersem çok mudur tayy-i tarîk etmekle akrânı

Benim ehliyyetim hatt-ı hümâyun ile sâbitdir
Müsellemdir yedd-i te'bîdime mülk-i suhandânî

Dahî perverde-i devlet-serây-ı pâdişâhî kim
Degil teftişini şâmil müfâd-ı emr-i Hâkânı

Eger emr etseler ez-cümle mahdûmî-i Serhengi
Ederim fârisân-ı sâha-i nazma at oglanı

SÂBİT	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sâbit	Sâbit
İsim: Nâm-ı bihîn ve ism-i nazenînleri Alâü’d-dîn’dir.	Nâmı ‘Alâ’üd-dîn’dir.
Memleket: Vücûd-ı bih-budlan fi’l-asl sâha-i celilü’l-mesâhası tab‘-ı şâ‘irân gibi vâsi‘ ü bi-pâyân ve her cânib-i güşâde-cevânibi gülşen-i dil-i ‘ârifanâsâ ma‘mûr-ı âbâdân olan Öziçe-nâm cây-ı dil-güşâdandır.	Bosna’da Öziçe nâm kasabadandır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Bu cerîde-i ‘irfana tercemesi sebt olunan Vuslatî ‘Ali Beg nâm şâ‘ir-i mâhirin akrabasındandır.
Tahsil ve Meslek: Öziçe’de sâbit ve ol memleketin âb-ı ruy-ı fuzalâsı Halil Efendi-nâm üstâd-ı mahirden tahsil-i ‘ulûm-ı şettâ ve kesb-i ma‘ârif-i bî-bahâ ile mânend-i nahl-i pür-bâr nâbit olduktan sonra merci‘-i cemî‘-i erbâb-ı ma‘ârif-i cihan ve matmah-ı enzâr-ı ashâb-ı ‘irfan olan Kostantıniyye’ye rû-be-râh u şitâbân olup veliyy-i ni‘metlige şâyeste bir zât-ı kadr-şinâsı cüst (ü) cû ederek merhûm u magfur Seydî-zâde Mehmed Paşa bâb-ı himmet-me’âbına intisâb eyleyip cümle-i etbâ‘-ı paşa-yı muhteremi edeb ü ma‘rifetde sebkat edip şâyân-ı ikram olduklarına binâ’en ol zât-ı nâmdâra imâm olmagla cümleye tekaddüm ve beyne’l-akrân mümtâz ve şeref-i sohbet-i paşa-yı celîlü’l- kadr ile ser-fırâz olup bin seksen tokuzda vâkı‘ olan sefer-i hümâyun teşrifatından sadrü’s-sudûr-ı bî-müdânî meşâyih-ı İslâmiyye’nin fâ̂iku’l-akrânı şeyhü’l-islâm ve müfti’l- enâm ‘ulemâ-i kirâmın ser-bülendi merhûm u magfur Çatalcalı Alî Efendi’den mülâzım ve kırkdan münfasıl oldukdan sonrra dehr-i bî-sebâtın mansıb u câhı sûret-i tekdirden gayrı nesneyi netîce-pezîr olmadıgı aşikâr oldugundan bir müddet ‘uzlet ihtiyar edip bin yüz üç târihinde şeyhü’l-islâm ve müfti’l-enâm olan mahâdîm-i kirâmın ercümendi Ebû Sacîd-zâde FeyZu’llâh Efendi’den Tekfurtagı fetvası ve hâriç itibârıyla Rüstem Paşa Medresesin alıp ol leb-i deryâda olan diyâr-ı bl-hem-tâda hemçün dürr-i şemîn şeref-bahş-ı kenar olup sâbit ü ber-karâr ve yüz	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârife ‘âzim ve mülâzım oldukdan sonra kazâya rızâ deyip Rûmeli’nde ba‘zı bilâd-ı celîlede seccâde-nişîn-i mesned-i hükümet olup ba‘dehu Tekfurtagı kazâsının rişte-i iftâsı kef-i kifayetlerine gümâşte ve ba‘d-ı zamân mevlânâ-yı mezbûrün isti‘dâd-ı zâtına ikrâmen mevleviyyet ile mukzi’l-merâm olmuşdur.

dört târihinde müşârün ileyh merhumdan yerinde dâhil i'tibâr olmuş iken bin yüz tokuz târihinde Seyyid Feyzu'llâh Efendi'den yerinde mûsıla-i Sahn i'tibâr olmuş iken şeyhü'l-islâm-ı mezbûr zât-ı pür-ma'ârifîn ikrama şâyân görmekle bin yüz on iki Muharreminde Sarâybosna mevleviyyeti ile makzi'l-merâm olmagın bînâ-yı sarây-ı dil-i pür-kemâli cass-ı ikbâl ile metanet bulup şecere-i zât-ı müsmireleri hadîka-i mevâlîde nâbit ve bir müddet bu i'tibâr ile müstakirr ü sâbit oldukdan sonra bin yüz on altı târihinde erbâb-ı himmetin bülendi es-Seyyid Alî Efendi merhûmdan Konya mevleviyyeti ile tâc-ı ibtihâcı hem-ser-i Ferkadân ve küleh-güşe-i ihtiramlarında bir gül-i ikbâl dahi nümâyân oldu. Badehû yüz on tokuzda âl-i sadr ve kamerü'l-bedr fuzalânın bülendi merhûm u magfur Sâdık Efendi'nin defa-i sâniyelerinde Âmid kazâsıyla şâd-kâm ve resîde-i ikbâl-i tâmm olmuşdur.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki vâdisinde ferid ü çâlâk bir şâ'ir-i mâhir-i pak idi. Şu'arâ-yı 'asrımızdan bir suhan-perver üstâd-ı mahir olmagla malûm-ı cemî'-i esâgir ü ekâbirdir	Hakkâ ki bir şâ'ir-i sühan-perverdir ki nazîri nâdir olup eş'âr-ı cân- fezâsı memdûh-ı sühanverân-ı 'âlemdir. Eş'âr u âsârda 'Atâyî üstâda peyrevlik etmişdir. Fenn-i târîhde dahî ziyâde mahâreti vardır.
Sosyal Muhit: Öziçe	Bosna, Öziçe, Rumeli
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Mütercem-i mezkûrun âsârı ekserü min-en yuhsâ ve tuhaf-ı vâlâları bî-'add ü ihsâdır. Mesnevî-i nâzik-hikâyeleri *ve Edhem ü Hümâ* nâmında bir garib ü acîb ser-güzeşti vardır. Hamse etmek vechi üzre şürû' eyleyip ömr-i 'azîzleri müsâ'id olmamagla nâ-tamâm kalmışdır. Eger tamâm olmak lâzım gelse hak bu ki bu eseri cümle ehl-i ma'ârifi hayrân u medhûş ve *Hamse-i 'Atayî'*yi erbâb-ı kemâle ferâmûş etdirirdi. Bundan mâ-'adâ *Berber-nâme* ve nice hikâyât-ı muzhike-i bî-bahâne ve müretteb *Dîvân*-ı belâgat-'unvânı ve mecmû'a vü mekâtîbde ebyât-ı fırâvânı vardır.	Müretteb *Dîvân*-ı belâgat-'unvânı vardır. Cümle-i âsârından *Edhem ü Hümâ* nam bir hikâye-i garibe ve 'acîbe nazm etmişdir. Ve dahi *'Atâyî hamse*si üslubunda bir latif hamse nazm etmişdir. Ve dahi bir *Gazâ-nâme*-i tahrîr ü imlâ edip 'asrında Kırım Hân'ı olan el-Hâc Selim Girây Hân nâmına tertîb edip ihdâ etmekle mazhar-ı ihsân olup hakkâ ki katı güzel âsâr-ı celîleye muvaffak olmuşdur. Cümle-i âsârından Resûl-i Ekrem Habîb-i Muhterem sallallahu 'aleyhü ve sellem hazretlerinin medh-i şeriflerinde nazm eyledigi *Mi'râciyye'* vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Sûretâ gerçi eş'ârı yesîr görünür amma sehl-i mümteni' makûlesi olup reftârına tanzîr be-gâyet 'asîrdir. Rûz-	Eş'ârı taze ve güftârı tekellüfden âzâde şâ'ir-i mümtazdır.

merre isti'mâl olunan letâyifi bir kalıba ifrâg eder ki zarûri âdeme bir zevk ve tekrîr-i kırâ'at ve tecdîd-i istimâma tâze tâze şevk hasıl olur her beytde birer kasdî mukarrerdir. Nazm ü nesrinden her ne rütbe sebt ü tahrîr ve evsâf-ı celîlelerinden her ne kadar sebk ü tastîr olunsa tâlib-i ma'rifet dil-i 'irfân-âşinâya kana'at gelmez. Li-ecli zâlik ketb ü imlâda bu mertebe ile iktifâ olundu.	
Örnek cümlesi ve örnekler: Li-ecli zâlik rûz-nâmçe-i hâlleri tafsil olunmayıp Divân'larından bu birkaç beyt-i ra'nâ ketb ü imlâ olundu. Mücerred teberrük ma'nâsına bu gazel-i şerifleri Dîvân'larından tahrir ve yâdigâr olmak içün mecelle-i celîle-i zûrafaya tastîr olundu. Ve rübâ'î-i bî-nazîrlerinden dahi bu rübâ'î-i pâkleri keşîde-i silk-i tahrîr kılındı. Ve ol zât-ı emcedin tevârîh-i ser-âmedlerinden bin yüz altı târihinde vâkı' cülûs-ı Sultân Mustafa Han-ı Sânî'ye bu târih-i bî-bedelleri çekîde-i kilk-i iftihar olmaga mahaldir. Ve dahi bin seksen altı târihinde intikâl eyleyen şâ'ir-i bi-hemâl Mezâkî merhûmun dâr-ı bekaya irtihâllerine bu târihleri hak bu ki gâyet 'âlü'l-'âldir.	Mi'râciyye'den bir kaç beyt-i şerif bu mahalle tahrir olundu. Bu eş'ar-ı abdar ol şâ'ir-i şirin-güftarın asâr-ı tab'-ı nadîre-karlandır. Pâdişâh-ı 'âli-câh Sultân Mustafa Hân-ı Sânî hazretleri bin yüz altı târihinde murabba'-nişîn-i çâr-bâliş-i taht-gâh-ı saltanat olduklarına bu gûne târih-perdâz olmuşdur. Şâ'ir-i mezbûr Bosna kazâsında seccâde-nişîn-i hükm ü imza iken vâlisi Bosna olan paşâ-yı celîlü'ş-şândan bir sâ'at ricasıyla nazm edip gönderdigi ebyâtdır ki bu mahalle tahrîr olundu. Sa'at geldikde teşekküren nazm edip gönderdigi ebyat budur. Vüzerâ-yı 'izamdan bir vezîr-i âsaf-nazîr mezbûra bir semmûr kürk ilbâs eyledikde bu ebyâtı nazm etmişdir. Mevlânâ-yı mezbûr Diyâr-ı Bekr kazısı olup 'azl oldukda vâlî-i vilâyet olan vezîr-i zîşân yüz altun yol harçlıgı gönderdikde bu ebyâtı nazm edip pâşâ-yı müşârün-ileyhe göndermiştir. Şâ'ir-i mezbûr vezîr-i a'zâm Râmi Mehmed Pâşâ'ya bir kaside-i garrâ verdikde pe-sendîde-i âsafı olup yüz altun câ'ize göndermekle bu ebyât ile vusûlünü i'lâm eder. Fenn-i lugazda dahi mâhir olmagla nazm eyledigi kalem lugazı budur.
Ölüm: Sene bin yüz yigirmi dört (1124/1712-1713) târihinde intikâl ve bu dehr-i bî-şebâtdan irtihâl eyledi.	**Bin yüz yigirmi beş (1125/1713-1714)** senesinde fevt olmuşdur.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1124" Safâyi tezkiresinde ise "1125" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu şiirleri farklıdır:

Şafak rûy-ı 'arûs-ı mihre bir gül-gûn tabak asdı
Kevâkib saçıverdi bî-nihâyet gevher-i yek-tâ

Degil cirm-i kamer pür-cûş olup Bahr-i Siyâh-ı gam
Bir altun pullu mâhî taşra atdı mevce-i deryâ

Zamane giydi nârencî kabâ-yı zer-nigâr üzre
Cevahir dügmelerle bir çiçekli ‘anberîn-hârâ

Seyirci çıkdı gök meydânına şâmın temâşâya
Resen kurdu şihâb-ı rîsmân-bâz-ı felek-peymâ

Musammat na‘t-i şerif
Emîn-i Rabb-i ‘izzet hâzin-i gencîne-i rahmet
Delîl-i râh-ı devlet reh-nümâ-yı cennetti’l-me’vâ

Resûl-i Kâdir-i mutlak şefi‘-i akdem ü esbak
Habîb-i hazret-i Hak mahrem-i esrâr-ı

İmâm-ı sâhibü’l-kevser hatîb-i lâ-mekân-minber
Amân-ı dehşet-i mahşer zamân-ı rahmet-i Mevlâ

Nebiyy-i Müctebâ Ahmed resûl-i efzal ü emced
Habîb-i Hak Muhammed tâcdâr-ı efser-i Tâhâ

O şâhenşâh-ı ferman-rân-ı evreng-i risâlet kim
Nigîn-i hükmünün altındadır dünyâ vü mâ-fîhâ

Semend-i kadrine eflâk altun pullu yancıkdır
Futâsıdır o necm-i turradâr-ı âsmân-pîrâ

Sirişt-i zât-ı pâki tıyn-i mahtûm-ı nübüvvetdir
Nişanıdır mübârek arkasında hâtem-i zîba

Ya hod bir hüccet-i zahriyye-i makbuledir ol kim
Ana kâzî-i kuds-i kudret urmuş hatm ile imzâ

Gazel
Zann etme merkadindeki seng-i mezârıdır
Taş oldu kaldı ol bütün‘uşşâk-ı zârıdır

Sîm-i sefîd-i hâlise benzer çeh-i zekan
‘Aynıyla şehr-i Edrine’nin Akpınar’ıdır

Her taze nahl-i gülşeni pîr-i sefîd eden
Berd-i ‘acûz mevsiminin kocakarıdır

Gûya gazâl-i mihr-i sihâm-ı şu‘â‘ ile
Ol atıcı dil-âverin oklu şikârıdır

Ma‘zûr tut bu taze gül-i nazmı Sâbitâ
Endişemiz hadîkasının yadigârıdır

Rübâ‘î
Zâtında televvün var idi meftûnun
Leylî’de de turmazdı dili mahzûnun

Geh nâkaya meyl etdi gehî hirresine
Evzâ‘ı şütür gurbe idi Mecnûn’un

Beyt
Cünûn-ı ‘aşk ile Kays ‘âkilâne söylerdi
Hemân ki ‘aklı gelirdi yabâne söylerdi

Târîh-i cülûs-ı Sultân Mustafa
Müjdeler âfaka Sultân Mustafa etdi cülûs

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklı olarak yer almıştır:

Felekde kehkeşan zann etme ol sultân-ı zi-şânın
Yolunda kum döşendi sâkinân-ı ‘âlem-i bâlâ

Kevâkib sanma kim etrafına pervaneler üşdü
Yakınca şem‘a-i mâh-ı münîri târım-ı vâlâ

Üşüp nûr-ı siyaha vâsıl olmuş sâlik-i Hak’dır
Nola şad şevkile ‘âşıklar anı eylese ihyâ

Muhammed Mustafâ Ahmed Resûl-i efdal-i emced
Şeh-i Levlâk-ı mesned-i tâcdâr-ı efser-i Tâhâ

Mukaddem menzile gitmiş bir altun tüylü togandır
O rahşan kevkeb-i dünbâledâr-ı âsumân-pîrâ

Degil kavs-i kuzah çarh üzre dâmen-der-miyân olmuş
Kemer-bend-i ‘ubûdiyyet kuşanmış hıdmete Cevzâ

Türâb-ı makdem-i fahr-ı cihâna çehresin sürdü
Gubârı safha-i rûy-ı kamerde bellidir hâlâ

Sipâriş kıldı defter-hane-i icmâl-i bâlâyı
Debîr-i vâridât-ı çarhın etdi rütbesin a‘lâ

Meger deryûzekâr-ı nakd-i lutfudur o sultânın
Çerâg-ı mihrile râhında turmuş Hazret-i ‘İsâ

Sa‘âdede firâz-ı sandalî-i kürsîye çıkdı
Şeh-i sâhib-kırân-ı pâk-ı taht-ı mülk-i istignâ

Yolunda atlas-ı ‘arş-ı mu‘allâ oldu pây-endâz
Ayagına yüzün sürmekle buldu rütbe-i ‘ulyâ

Erişdi bir yere kim şeş cihetle çar ‘anâsır yok
Zemîn ü âsumân nâbûd ‘arş u ferş nâ-peydâ

Ne evvel var ne âhir bir garîb ‘âlemdir ol dem
Lisân-ı sem‘ü nutk-ı ‘akl u fehmin nâmı yok aslâ

Hudâvendâ şefi‘ü’l-müznibînâ merhamet eyle
Siyeh-rû bir kulundur Sâbit-i âşüfte vü şeydâ

Kasîde sunsa bir sultâna şâ‘ir lutf umar elbet
Sevindir bendeni nakd-i şefâ‘atine Hudâvendâ

Mey-fürûşa yine bir tezkire tahrir edelim
Vech-i tahrir ile bir ‘âlem-i şeb-gîr edelim

Yufkadır kâgıd-ı dil eşkinle âhârlayıp
Mühre-i dâgile şeffaf u kalem-gîr edelim

Bari agyâr-ı füsûn-sâze getirdip bezme
O peri-tal‘atı şeytân ile teshir edelim

Mebha-ı rûh-ı dili yâre açıp meclisde
Sûret-i mes’eleyi gül gibi tasvir edelim

Ve lehu
Nâlânı rîş-hand-ı gül etmişidi dil-figâr
Bir başka sancı oldu yine ‘andelibe hâr

Gördükçe gonca körpelerin senc-i hârda
Büryân olup kebâba döner ‘andelib-i zâr

Dün Gülşeni tarîkine girdi gamı ile
Derviş-i gonca nâmına bir gül-ruhun hezâr

Ve lehu
Uçar ebrûyıla bak tal‘at-ı dil-cû-yı cânâna
Murabba‘vefk-i devletdir ki konmuş rûy-ı cânâna

Açıp âgûşını bir der-kenâr etmek ricâsıyla
Sarıldım ol kadar sûz geçdi pehlû-yı cânâna

Yine bir kayda düşdüm Sâbitâ baht-ı siyâhımla
Dolaşdı pây-ı ‘aklım dâmen-i gisû-yı cânâna

Nazm
Zir-i zilletde nihân meşrebe-i vişnâbi
Vâ‘izin bâde-i gül-fâma da vardır kâbı

Seni seyr etmegiçün keştî-i deryada yine
Çıkdılar tâ serene bir iki kazık bâbı

Ve lehu
Hele nûş etsin emrûdı kadehden âb-ı rümmânı
Kızıl elmaya dek hükm eyler ol tuffâhe-i gabgab

Bu ‘işretgehde sakı herkese meşribe lutf eyle
Cenâb-ı rinde tavşan kanı mey sun zâhide sa‘leb

Ve lehu
Dem-i visâlde dün ıztırâb edip gâyet
Soyunca gömlegini bulmadım tumâniyyet

O şûh Sâbit’i künc-i firâka kısdırmış
Anınla şimdi o nâ-kâma kısdırır minnet

Ve lehu
Kemâl-i lezzetinden ol leb-i la‘l-i şekerbârın
Kâmış halvâsına dönmüş habâk agzında dil-dârın

Ve lehu
Toldı dil-berler hayâliyle dil-i bî-kinemiz
Fi’l-mesel oglanlı hammâmına döndü sinemiz

Ve lehu
Temâşâ eyledim hammâmı herkes ‘âlem üstünde
‘Aceb bir girme çıkma var ki âdem âdem üstünde

Ve lehu
O semen pîrehene uymuş o fetvâ-yı kabâ
Şâh-ı hûbân-ı cihândır ve ‘aleyhü’l-fetevâ

Nüshan maraz-ı ‘aşka ‘ilaç eylemedi hiç
Ey şeyh-i kerâmât-fürûş ez de suyun iç

Dil-i âhen-sıfatı âteş-i ‘aşka bedel et
Ala gör lâzım olur eski demirler kibrit

Ve lehu
Eli degerse bu âlûdelikle ey Sâbit
O pâk-dâmeni murdarlar rakîb-i pelîd

Ve lehu
Vâlidi pîr-i meye hürmeti yokdur Sâbit
Görmedim hiç piyâle gibi bir kanlı veled

Ve lehu
Perî nazarları teshîre tekellüf eder
Cenâb-ı şeyhe sözüm yok güzel tasarruf eder

Der-Hasbihâl-i Hods
Siyâb-ı cismini hâric mi eylese tertîb
Ümîd-i pâye-i dâhille Sâbit-i nâ-şâd

Ferâce-sencini sad pâre oldu zann etmek
Saçaklıdır ki eder esb-i hâhişe a‘dâd

Târih-i Saltanat-ı Sultân Mustafâ Hân
Saltanat-pirâya Sultan Mustafâ Hân-ı dilîr
Etdi zer-evreng-i rümmânî nigâr üzre cülûs

Nûr-ı mihri subh vu‘ûd-ı sâmiden hazırladı
‘Arş bir tâc-ı murassa‘ ferş-i taht-ı abanûs

Sebzezâr-âsumân üzre gül-i haver degil
Şevkden atdı külâhın göklere tâc-ı hurûs

Görse bu sahib-kıran-ı ‘alemin serverligin
Rüstemi vasf eylemezdi bir dahî üstâd-ı Tûs

Etdi çün şevk-i cülûsuyla mutayyeb ‘âlemi
Bu şehen-şâh-ı Süleymân taht-ı Dâvudî lübûs

Dehri tebşir eyle Sâbit sen de bir târih ile
Müjdeler âfâka Sultân Mustafâ kıldı cülûs

Nazm
Hak’dan ne hoş ireb ü ne güzel hâcet isteriz
Pâşâya ‘ömr-i bî-hadd ü bî-gâyet isteriz

Herkes birer niyâz ile meşguldür veli
Biz ol vücûd-ı muhtereme sıhhat isteriz

Fikr ü hayâl ü vasfı olaldan enîsimiz
Gayrile ne mükâleme ne sohbet isteriz

Bi’l-iktizâ türâb-ı der-i çarh-ı rif ‘ate
Bir ‘arz-ı hâcet eylemege ruhsat isteriz

Kaldık derûn-ı mahkeme-i teng ü terde
Leyl ü nehân seçmege bir âlet isteriz

İmsâk derdimiz de var amma fütûr içün
Vakt-i gurûbu bilmege bir sâ’at isteriz

Tiryâk-ı lutfu hâssiyetin hûb bilmesek
‘Akreble koynumuzda niçün ülfet isteriz

Mevlâ hatâsız eyleye matlubumuz budur
Evtârdan husûli içün himmet isteriz

Rûzedar-ı gama sultânımdan
Hisse-i hân-ı ‘inayet geldi

Vakt-i iftarda şimden sonra
Şekkimiz kalmadı sâ‘at geldi

Zât-ı paşaya du‘â eyleye
Sâbitâ vakt-i icabet geldi
Nazm
Letâfetde ne bezmin gibi bezm ‘unvanını gördüm
Semâhatde ne zillet-i pâkinin akranını gördüm

Siyeh semmûr bir boy kürkü giydim bezm-i letâfetde
Boyumca âsaf-ı dehrin bugün ihsanını gördüm

Nazm
Cenâb-ı hazretinden surre-i zer geldi sultânım
Vücûd-ı nâ-tüvâna kuvvet ü ferr geldi sultânım

Sarar müşgîn ‘izârım zer gibi fikr-i mü’ennetden
Tene can benze kan kalbe ferahlar geldi sultânım

Cebininde nasarü’n-nâzırın zer-hâlile mektûb
Yüzü par par yanar şad mâh-peyker geldi sultânım

Eli altun ‘asalı câmesi zer-baft-ı Efrencî
Refakat etmege bir pâk ‘asker geldi sultânım

İşin altuna döndü eyle Sâbit şimdiden sonra
Du‘â-yı devlete ihlâs ile yer geldi sultânım

Cenab-ı Kibriya ikbâl ü iclâlin füzûn etsin
Denildikçe bu monla gitdi âher geldi sultânım

Nazm
Bahane eyleyip ma‘mûri-i ebyât u eş’ârı
Dil-i viranım etdin lutfile âbâd sultânım

Yüz ihsan ile yüz sikke-i zer eyledin ihsan
İki yüzden sevindi Sâbit-i nâ-şâd sultânım

Ol ne kuşdur ki agı karesi var
Boynu kertik başında yâresi var

Bir karış kaddi var mücevvefdir
Kahvecik nûş eder mükeyyefdir

Gerçi şekl-i salâhda görünür
Görse bir ak sadeli sürünür

Pâk-dâmen elinden âh eyler
Çok beyâzın yüzün siyâh eyler

Oldu mânend-i murg-i dest-âmûz
Çelebiler elindedir şeb ü rûz

Sokulur başlasa tek ü pûya
Bir müdevver şikâf-ı pür-mûya

Olucak sahn-ı maksada vâsıl
Gâh hâriç olur gehi dâhil

İş bitince o mâye-i tarabı
Dest-mâli ile siler çelebi

Vasfını yazdı taze bilmecedir
Kalem-i nazm-ı pâki silmecedir

Ve lehu
Hâl-i mevtaya bakıp etdin mi
Taşdan sûret-i ma‘nâyı tıraş

Fursatı ta‘ati terk etdigine
Dögünür her biri alıp iki taş

SÂKIB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sâkıb	Sâkıb
İsim: Nâmı vâlâları Mustafâ'dır.	Nâmı Mustafâ'dır.
Memleket: Zât-ı bî-hemtâları şehr-i dil-ârâ-yı Kostantınıyye-i uzmâdan zâhir olmuş bir şâ‘ir-i mâhir-i sihr-i âsârdır.	Nahle-i vücudu hâk-i İstânbul'dan neşv ü nemâ-yı zuhur olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Vâlid-i mâcidleri Devlet-i aliyye *saneha'llahu te'alâ an külli'l-beliyye*den Reisü'küttâb Kaleminde kâtib-i vâlâ-cenâb olmagın fenn-i kitâbetde kendilere mahâret ü kemâl bi'l irs intikâl eyleyip kalem-i mezbûrun dakâyık u hakâyıkını ta‘llüm ü iştigâlde bâr-ı meşâkkat ü kesbi ihtimâl eylediklerine kadd-i ham-geştelerinden istidlâl olunmak zâhir-i hâl ve cemiyyet-i fikr-i dakiklerine şekl-i ucube-nümâları dâldir. Hatt u kitâbeti vâdisinde bî-nâzir bir nedim-i hoş-ta‘bir oldugundan bazı paşalara dîvân efendisi olmuşdur.	Re'isü'l-küttâb kaleminde Kâtib-zâde olmagla kalem-i mezbûra intisâbı olup tarîka-i tufûliyyetde hurde-sâl iken bu ceride-i ‘irfâna tercemesi sebk eden Rüşdî-i huşyâr terbiyesiyle gevher-i girân-mâye-i şâ‘iriyyete dest-res bulup mızmâr-ı suhanda süvârân-ı âvâne sebkati takrib etmişdir. Fenn-i inşâda dahi ziyâde mahâreti ve semt-i hutûtda kemâl-i istitâ‘ati olmagla ba‘zı pâşâlara dîvân kâtibi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: El-hâsıl akrânı miyânesinde bir merd-i hoş-hırâm ve zât-ı melâhat-nisârı nemek-i meclis-i erbâb-ı izz ü ihtişâm idi.	-
Sosyal Muhit: Kostantınıyye	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i ra‘nâ zâde-i tab-ı bî-hemtâlarındandır.	Bu eş‘âr anın âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) senesi hilâlinde intikâl eylemişlerdir.	Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) târihinde fevt olmuşdur.

Salim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Pâyâne ermedi gam-ı hicran dükenmedi
Ömrün dükendi fürkât-i cânân dükenmedi

Sâkıb dükendi germi-i ülfet o şûh ile
Amma zebân-ı dırâzî-i yârân dükenmedi

Safayi tezkiresinde ise şu beyitler farklıdır:

Nazm
Gedâ-yı ‘aşka mekan bezm-i dil-sitân olsun
O murga bâl-i hümâ ferş-i âşiyân olsun

Ham etdi kâmetimi bâr-ı hecrin eyle nazar
Ki târ-ı nûr-ı nigâhın zih-i kemân olsun

Ve lehu
Adûya göstereyim sine germegi çü hedef
Hadeng-i âh-ı şerer-pâş-ı der-kemân edeyim

Fesân-ı tîg-i zeban seng-i sürmedir Sâkıb
Siyâh-kârî-i bahtı nice beyân edeyim

Ve lehu
Tîg-i ta‘nı çekse ger zâhid mey-âşâma ne gam
Sîne -sâfân-ı muhabbetde siper âyinedir

Çeşm-i ‘âşıkda hayâl-i la‘l-i dil-ber cilveger
Tûtiyâne zarf-ı minâ-yı şeker âyinedir

Ve lehu
Olurdu kâbil-i tasvir ordu-yı âteşnâk
Olaydı hâme-i Mânî per-i semenderden

Ve lehu
Cûş eyler idi hun yerine bâde rekimden
Çün tâk-ı zer ol servi der-âgûş edebilsem

SÂKIB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sâkıb	Sâkıb
İsim: Nâmı nâmî ve ism-i girâmîleri Mustafâ'dır.	Nâmı Mustafâ'dır.
Memleket: Merkez-i dâ'ire-i hâl olan vücûd-ı bî-hemtâları şehr-i bî-nazîr medîne-i İzmir'den nümâyândır.	Zevrâk-ı vücûdu sâhil-i İzmir'den bâd-bâ-güşâ-yı zuhur olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Hadâset-i sinlerinde Köprülü-zâde şehîd sa'îd Mustafa Paşa merhumun harem-sarây-ı terbiyelerinde tahsîl-i 'îrfan ve kesb-i ma'ârif-i firâvân eylediklerinden sonra dûr-bîn-i hakîkât-i hâl olan dîde-i basiret-i ceyyidü'l-istidlâl ile mâhiyyet-i dünyâ-yı deniye nazar ve tefekkür-i me'âl-i eyyâm-ı güzer eyleyip bu semâ'-hâne-i devrâna gelip ber-vefk-i dil-hâh cevlân eyleyen tavûsan-ı sâha-i 'irfânın mühlet-i ömr-i 'âzîzleri ba'de'l-irtihâl ancak bir sâ'at kadar müddet-i hayâl olunduğu bedihiyyü'l-intikâl olduğun tasdik u tahkik-i bâl edinip zîver-i hayât olan mâ-bihi'l-ihtiyâc-ı kâ'inâtdan bir hırka ile bir külâha kanâ'at ve bakıyye-i ârzûların ser-tâbe-kadem sarf-ı 'ibâdet edip Âsitâne-i Hazret-i Mevlânâ'da kesb-i rıf'at ve seccâde-nişîn-i irşâd olan 'azîzden ahz-ı yed-i inâbet ve tekmîl-i 'irfân ü ma'rifet ve nice müddet seyr ü seyâhatden sonra Kütahiyye şehrinde vâkı' fukarâ-i Mevleviyâna mahsus olan zâviye-i inzivâ-medârda şeyh-i Mevlevî olup esnâ-yı tezkiremize gelince ol hânkâhda icrâ-yı âyîn-i Mevlânâ ederek çille-keş-i dervîşî olup inzivâda idiler.	Bir mikdâr nukûd-ı 'ömr-i girân-mâyesini istid'â-yı emti'a-i 'uluma hare ve andan fazla sûy-ı nazma hatve-endâz-ı suhan olup fazl u 'irfânda hadd-i teslime pâ-nihâde ve fenâ-encâmî-i gerdiş-i etvâr-ı 'âlemden âgâh bir merd-i pür-intibâh olup tarik-i 'aliyye-i Mevleviyye'ye sülûk ve külâh-ı istignâ-yı zib-i tarîk edip ba'dehu tarîk-i mezbûrede cevher-i zatı müsta'idd-i iksîr-i irşâd oldukda Kütahya nâm mevki'de tekye-ârâ-yı meşihat-ı Mevlevî olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İzmir, Kütahya	İzmir, Kütahya
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ol merd-i âgâhın cümle-i âsârlarındandır.	'Asrın şu'arâsından olmagla bu eş'âr kalemiyyesindendir. Bu mahalle sebt olundu. Gönderdigi gazel budur ki sebt olundu.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Sûziş-i fezâ-yı âteş-i dildir havâ-yı ney
'Uşşâk 'aceb mi olsa esîr-i nevâ-yı ney

Güm-kerde-râh-ı tîh-i mahabbet olanlara
Hakkâ ki Hızr-ı zinde sadâ-yı derâ-yı ney

Âyîn-i nâz u sırr-ı niyâz-ı beyân eder
Remz-i benân-ı ney-zen-i müşgîn-ridâ-yı ney

Gûyâ ki kumrî-i dile serv-i âşiyândır
Oldukça vecd ü hâl ile hû hû-serâ-yı ney

Bir demde sad füsürde dili raksnâk eder
Sihr-i helâldir hele ey dil sadâ-yı ney

Tutdu sirişk-i dîde-i hûn-bârımız gibi
Bezm-i semâ'ı nağme-i pür-mâ-cerâ-yı ney

Sâkıb sadâ-yı şeh-per-i Rûhü'l-emîn'dir
Sığmaz hulâsa perde-i fikre edâ-yı ney

Ve lehû
Her kaçan kim zülf-i müşgînin güzel silker döker
Nahl-ı 'ömrüm hâsılın bâd-ı ecel silker döker

Harfü'l-cim
Çün sadâ olan ehl-i kemâli yazdın
Makbul-i cihân oldu senin taksimin

Sad şevk ile tahrîrine âgâz eyle
Ey kilk-i ter erbâbını harfü'l-cîmin

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Kalem ki vesme-nigâr-ı ‘arûs-ı lutf u ‘atâ
Fürûg-ı seyf-i gazâyât-bahs-ı ‘ârız-ı dîn

Hulâsa rûy-ı memalik güler eğer bunlar
Olursa gamze vü ebrû gibi ikisi karîn

Gazel
Taht-ı cefaya kim o şeh-i bî-vefâ çıkar
Cânım dem-i nezzâre içün rû-nümâ çıkar

Gîsûları o beyt-i mu‘ammâdır olsa hall
Nâm-ı dil-i fütâde-i dâm-ı belâ çıkar

Aguşa alsa cevher-i âyîne ‘aksini
Âh-ı füsûs her bün-i mûdan dü-tâ çıkar

Etsin şikest seng-i sitem kalbimiz dürüst
Hem-pâre çünki kâbil-i feyz-likâ çıkar

Kalmaz ayakda pâyına bir kerre yüz süren
Rihiyle çıkarsa başa hâk-i pâ çıkar

Amaç-ı tîr-i gamze iken çeşm-i dil yine
Her gördüğüne âyîneveş âşinâ çıkar

Dâmân-ı Hürrem çıkmaz idi dest-i hûşdan
Lîk ol peri çıkınca yüze huşrübâ çıkar

Gûyâ kemân-ı ebrû-yı dil-keş kemindir
Andan hemîşe ‘asker-i tîr-i kazâ çıkar

Ruhsat bulursa merdüm-i dîde açılmaya
Mâ-beynimizde yâr ile çok mâ-cerâ çıkar

Âyîne iddi‘â-yı safâ etmesin tehî
Zirâ görünce nakşını bir müdde‘â çıkar

Bühtân-ı huşkdur sana zâhid bu hırkadan
Her km demiş ise reng-i zîbâ çıkar

Te’sir-i feyz-i sohbetimiz bundan et kıyas
Kârûn girerse halkamıza bî-nevâ çıkar

Dîvâr-ı şeş-cihâtı eder reşk-i âyîne
Ol mâh-pâre sipere ki burka-güşâ çıkar

Ey dil görsen ol şehî tîr ü kemân-bâz
Hazır bulun ki şâyed elinden hata çıkar

Hem-kâre yok bahanemiz illâ ki hâmeler
Vaktinde ney-şekerle ney-i bûriyâ çıkar

Zîr-i külehde nâ’il olur devlete bu ser
Bir pûtedir küleh ki giren kimmiyâ çıkar

Sâkıb bilir ne çekdiğini kûy-ı yârda
Güya garib hissesine hep cefâ çıkar

CEZMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Cezmî	Cezmî
İsim: Mehmed Abdü’l-kerîm Efendi’dir.	İsm-i girâmîleri **‘Abdü’l-kerîm**’dir.
Memleket: -	Ziyâ-pâş-ı kalem-rev-i fazl u îkân olan hûrşîd-i vücûd-ı mes‘ûdu matla‘-ı eshâb-ı kemâl ü ‘irfân olan İstânbul’dan tulû‘etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol zat-ı sütûde-Sıfat saltanat-ı Sultân Mehemmed Han-ı Râbi‘de şeyhü’l-islâm ve müfti’l-enâm fuzalâ-yı mahâdîm-i kirâmın bülendi merhum u magfur şâ‘ir-i mâhir Bahâyî Efendi’nin birâderleridir ki ‘Azîz Efendi-zâde Yahya Efendi merhûmun mahdûm-ı ercümendidir.	Sülâle-i Al-i Hasancân’dan Şeyhü’l-İslâm Bahâyî Efendi merhûmün birâder-zâdesidir.

Tahsil ve Meslek: Ol mahdûm-ı sa'âdet-mersûm bin elli Recebinde 'amm-i mükerremleri Bahâyî Efendi merhûmun defa-i saniye sadâret-i Rûmeli teşrifatından mülâzım ve kırkdan münfasıl oldukdan sonra bin altmış yedi Recebinde erbâb-ı semâhatin bülendi Bâlî-zâde Efendi'den ibtidâ-i hâriç elli ile Anbâr Gâzî Medresesine olup ba'dehû Bâlî-zâde ru'ûsu ile müderris olanlara i'tibâr olunmayıp anlardan hulvü'l-mezâk-ı merâm olanlar telhîde-kâm olmalarıyla mütercem-i merkûm dahi medrese-i mezbûrede on iki sene mikdârı meksden sonra bin yetmiş dokuz Rebîü'l-evvelinde dimâg-ı tâli'i bûy-âver-i kâm olup şeyhü'l-islâm müfti'l-enâm hasenetti'l-eyyâm fazıl-ı vâlâ-nâm allâme-i devrân yegâne-i cihân 'ulemâ-i kirâmın bülendi merhûm u magfur Minkârî-zâde Yahya Efendi hazretlerinin zamân-ı şeriflerinde hareket edip Magnisalı Çelebi Medresesine olup tashîh-i tarîk eylemişler ba'dehû seksen dört târihinde yine merhûm-ı sâbıkdan Kâsım Paşa Medresesiyle dâhil-i hatîre-i sürûr-ı tâm ve seksen beş Ramazânında şeyhü'l-islâm-ı bâlâ-nâm müfti'l-enâm Bû Hanîfe-makâm meşâyih-i İslâmiyye'nin ercümendi merhûm u mebrûr Alî Efendi'den Etmekçioğlu Medresesiyle ikrâm ve seksen altı Şevvâlinde yine anlardan Sinân Paşa Medresesiyle ihtirâm olunup seksen yedi Ramazânında Bosna mevleviyyeti ile gürûh-ı mevâlî-i kirama dâhil andan dahi 'âdet üzre mazûl olup toksan üç Muharreminde Belgrad kazâsına nâil oldular. Ba'dehû toksan sekiz Recebinde Diyârbekir pâyesiyle Kayseriyye'ye olup ba'dehû yüz dört târihinde tahkîk-ı pâye eyleyip bi'l-fil Diyârbekir kâzîsı olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tarîk-i kesb-i 'ulûma 'âzim olup refte refte tayy-ı medâris-i mu'tade ederek Diyâr-ı Bekr Mevleviyyeti ile mukzi'l-merâm olup kazâ-i mezbûrede hâkimü'ş-şer olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Mâ-lezime-i gerden-i mahdûmiyyet olan ma'ârifden hissedâr bir mahdûm-ı celîlü'l-mikdâr idi.	Asrın 'ilm ü fazl ile ma'mûr ve şi'r ü inşâda müsellem ü meşhûr olan şu'arâdandır.
Sosyal Muhit: Kayseri, Diyarbakır	İstanbul, Diyar-ı Bekr
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Müretteb *Dîvân*'ı ve muhayyel eş'âr-ı belâgat- 'unvânı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-

Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsarlarındandır.	Bu ebyât perveriş-yâb-ı nihâdı olan âsânndandır. Velî nâm bir mahbûb-ı devrânın âlüfte-i ‘aşkı oldukda nazm eylediği. Bu dahi hasb-i hâlini îhâm eder.
Ölüm: Ba‘dehû **yüz dört (1104/1692-1693)** târihinde tahkîk-ı pâye eyleyip bi’l-fil Diyârbekir kâzîsı olup medîne-i Âmid’de esnâ-yı hükümetlerinde irtihâl ve dâr-ı fenadan dâr-ı bekâya intikâl eylediler.	Diyâr-ı Bekr’de **bin yüz üç (1103/1691-1692)** hududunda tayy-i sicill-i hayât etmişdir.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Mehmed Abdü’l-kerîm Efendi” Safâyi tezkiresinde “Abdü’l-kerîm” , ölüm tarihi ise Sâlim tezkiresinde “1104” Safâyi tezkiresinde ise “1103” olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Hatt-ı ruhun nigâha ber-âverde gösterir
Mâh-ı girifte-hâle-sıfat perde gösterir

Baht-ı siyeh-eser nigeh-i ‘âşıkâne gör
Ol aftâb-ı hüsnü siyeh-çerde gösterir

Hemîşe beste olup zülf-i dil-bere gönlüm
Kalır gider o garibü’d diyâr gelmez mi

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Ve lehu
Bir nice demdir dilin zülf-i perişandır yeri
Mihre hem-serdir geh tarf-ı dâmandır yeri

Ârzûmend olma ey sayyâd düşmez damına
Ol tezerv-i ‘işvenin serv-i hırâmândır yeri

Gülşen-i kûyunda yârin âşiyan-sâz oldu dil
Bülbül-i âşüftenin Cezmî gülistandır yeri

Feyz-hâhâne geşt edip Cezmî
Taleb-i Hakk ümidi olmuşdur

Soyunup tekyegâh-ı ‘aşk içre
Bir velînin müridi olmuşdur

Meyhâne bizim hâne-i bî-minnetimizdir
Ol pîr-i mugân ise velî ni‘metimizdir

CÛDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Cûdî	Cûdî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir. Hilâl-i ramazanası zât-ı bî-hem-tâları eyyâm-ı cevânide müşârun bi'l-benân-ı i'tibâr iken Şaban-zâde Efendi merhumun âsitâne-i celilesin ihtiyâr edip ol zât-ı sütûde-sıfâtın hânedanında evkât-güzâr olmagla **Şaban-zâde Müzellefi Ahmed Çelebi** deyü şöhret-şi'âr olmuşlardır.	**Müzellef Ahmed Çelebi** denmekle şöhret-şi'âr olmuşdur.
Memleket: -	Rumeli'nden bedidârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol gül-i nesrin-i bag-ı marifet tabaka-i Sultân Mehemmed Han-ı Râbi ulemasından Kızıl Ali Efendi-nâm gül-i hamrâ-yı gülistân-ı faziletin birâder-zâdesidir.	-
Tahsil ve Meslek: Mesbûkû'z-zikr Şaban-zâde Efendi merhumdan şeref-i mülâzemetle müste'id olduklarından sonra bin toksan sekizde kasaba-i İznik'de vâkı Süleyman Paşa Medresesiyle kanâ'at edip evkât-güzâr iken tarikden ferâgat ve Medine-i münevvere canibine hicret edip ol belde-i mübârekede karâr ile âsude-hâldir.	Evâ'il-i hâlinde tarîk-i hidâyet-refîk-i 'ilme sülük ve gevher-i girân-mâyesi şâ'iriyyete dest-res bulup mahmiyye-i Burûsa'da müderris iken hidâyet-i Samedânî karîn-i hâli olup Medine-i Münevvere'de mücâveret arzusuyla 'âzim-i râh-ı Hicâz iken Kâhire-i Mısr'a varıp Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk hanedânına intisâb ile şeref-yâb oldukda bir rûbâ'î-i ra'nâ ser-zede-i dil-i gülzâr-ı sadâkatkârları olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Hoş-nüvis ve musiki-dân bir şâ'ir-i şirin-zebân idi.	-
Sosyal Muhit: İznik	Rûmeli, Burusa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı letâfet-şi'âr zâde tab-ı sihr-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ gazeliyyâtındandır.
Ölüm: Sene bin yüz on ikide (1112/1700-17011) intikâl eylemişlerdir.	Şâ'ir-i mezbûr Medine-i Münevvere'de nice zaman mücâvir olup bin yüz on iki (1112/1700-1701) tarihinde fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin ismi "Şaban-zâde Müzellefi Ahmed Çelebi" , Safâyi tezkiresinde ise "Müzellef Ahmed Çelebi" diye belirtilmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Rübâ‘i
Cûdî-i suhan-şinâs-ı fikriyim ben
Ser-halka-i ‘ârifâne zikriyim ben
Mestî-i şarâb-ı vahdet iftihârımdır
Dil- beste-i hânedân-ı bekriyim ben

Ve lehu
Bir gün ol meh-rû benimle cüz’i olsa sine sâf
Mihr-i bahtım bir dahi bulmazdı külli inkişâf
Salim tezkiresinden ise sadece şu beyti farklı olarak yer almıştır:

Görsün ne alır bey‘geh-i ayşda zâhid
Gelsin biricik hâtır-ı yârâne tokunsun

HÂFIZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâfız-ı diğer	Hâfız
İsim: Nâm-ı şerifleri Abdü’l-lâtifdir. Fi’l asl **Südcü-zâde** demekle şöhret-şi‘âr bir merd-i heyyin ü leyyin rûzgârdır.	**Südci-zâde Ali Çelebi** denmekle karin-i iştihârdır.
Memleket: İstanbul	İstânbul’dan bedidârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ekser evkâtda meşâyih-i kirâm ile ülfet ve sulehâ-yı zaman ile âmiziş ü sohbet ederek incizâb-ı bâli ve salâh-ı hâli kendüye vâdi-i felâha cerr edip Ümmi Sinân-zâde Hasan Efendi merhumdan ahz-ı yed-i inâbet ve nice enâm ol şeyh-i kâmile hidmet eylediklerinden beyne’l cumhur Ümmi Sinân-zâde Hâfızı demekle meşhur olmuşlar idi.	Evâ’il-i hâlinde kibâr-ı meşâyih-i Halvetiyye’den kutbü’d-devrân Ümmî Sinân-zâde Şeyh Hasan Efendi’nin nice zamân hidmet-i şeriflerinde olmagla Ümmî Sinan Hâfız’ı denmekle meşhûr-ı devrân olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Ehâli-i Sıtanbul’un sahib-tabiat ehl-i ma‘rifeti ve meclis-ârâ zarif me’munu’l gâ’ile bir merd-i hoş-sohbet olup sâ’ir ma‘ârifinden gayrı ilm-i edvârda da hayli mahareti ve zâde-i tab‘ından bir güfteyi beste etmeğe kudreti ve ashâb-ı derûnun sâhib-sadâkati idi.	Nazar-ı feyz-eser-i aziz ile tahsil-i kemâl-i ma‘rifet ve tekmil-i âdâb-ı tarikat edip ilm ü fazl ile ârâste ve ziver-i ma‘ârif ile piraste ve ‘ale’l-husus ‘ilm-i edvârda devrde akrânı nâdir ve beste vü ihtirâ‘ına kâdir ve her vâdide yedd-i tûlâsı zâhir makbûl-i cumhur şâ‘ir-i mahir olup ma‘ârif-i cüz‘iyye ve külliyyeden agâh bir merd-i pür-intibâhdır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-

Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:-	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Elsine-i nâsda hâliya şöhret-şi'âr olan bu ilâhi-i latifin güfte vü bestesi ol zâtın cümle-i âsârlarındandır. Bu beyt-i garra dahı mütercem-i mezkûrun zâde-i tab-ı olan gazeliyyât-ı ra'nasındandır.	Na'tiyyesinden bu bir kaç beyt bu mahalle tahrir olundu. Kendi bestesidir hâlâ miyân-ı sûfiyyunda hayli makbûldür.
Ölüm: Bin yüz hududunda (1100/1688-1689) ârzû-yı hacc-ı şerifle cânib-i Mısr'a irtihâl eyleyip ol cânibde intikâl eylemişlerdir.	**Bin toksan tokuz hudûdunda (1099/1688-1689)** ziyâret-i beytü'l-haram ve mücâveret-i ravza-i mutahhare-i Hazret-i Seyyidü'l-enâm arzûsuyla 'âzim-i râh-ı Hicâz olup Mısr-ı Kâhire'ye varıp müteveccih-i sûy-ı maksûd iken 'azm-i bâdiye-i bekâ etmişdir.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Südçü-zâde" Safâyi tezkiresinde ise "Südçi-zâde Ali Çelebi" olarak belirtilmiştir. Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1100" iken Safâyi tezkiresinde "1099" olarak ifade edilmiştir. Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu beyte yer verilmiştir:

Ve lehu
Nola üftadeni bir kerre pâ-mâl-i nigâh etsen
Ser-i kûyunda bir kemter türâbım yâ Resûla'llâh

HÂFIZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâfız Post	Hâfız
İsim: Beyne'l kibar **Hâfız Post Mehmed Çelebi** unvanıyla şöhret-şi'ârdır.	Nâmı Mehmed'dir. **Hâfiz Post** denmekle meşhûr-ı cihan olmuşdur.
Memleket: -	İstânbûl'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Eimme'den bir kâmil-i devrânın oğludur.
Tahsil ve Meslek: Ol ilm-i edvârda hâce cihanı ve fenn-i musikinin Fisagores-i devrânı tanbûr-ı bezm-i şevkın miyân-târ-ı nezâketi ve dâ'ire-i ülfetin mâ-lezime-i sohbeti olmuşdur. Evâhir-i ömründe Divân-ı Âli hâceleri zümresine ilhâk olunup mümtâz ve bîrûn-ı kâgıd emâneti mansıbı ile akrânından ser-firâz olmuşlar idi.	Evâ'il-i hâlinde bu ceride-i 'irfana âsârı sebk eden Nâ'ilî nâm şâ'ir-i mâhirin terbiyet-gerdesi olup tahsîl-i ma'ârif etmekle zurafâ-yı 'asrdan gâyet hoş-sohbet ve nâzük-tabi'at olup kibâr-ı devletin nedim-i hâssı olmuşdur. Ale'l-husûs 'ilm-i edvârda bî-nazir-i rûzgâr ve nezâket-i âgâze-i hoş-nevâsı reşk-endâz-ı zem-â-zem-i hezâr ve nakşkâr-ı etvâr-ı edvâr-ı terennümü hased-gerde-i rûh-ı revân-ı hâce ve lehçe-i pâkize-nagamâtı hûşrübâ-yı gûş-güşâyân-ı istimâ'dır. Mezbûr âhir-i kâr-ı ömründe dîvân hâceleri zümresine ilhak ve

	emânet-i kâgıd-ı bîrûn mansıbı ile nâ’il-i merâm olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Hâfız Post Mehmed Çelebi unvanıyla şöhret-şi‘âr olan ramişger-i râstkâr-ı bî-nâzir merd-i sütûde nakş u nigâr-ı nâzik-tâbirdir ki evc-i kadri musiki-şinâsan miyânesinde be-gayet bâlâ ve Rûm u Acem’de müştâkanına nihâyet ve dil-dâdegâhına hadd ü gayet yok bir vücûd-ı bî-hem-tâdır ki ashab-ı terkîb-i pençgâh-ı havâsda memalik-i Rûm u Hicâz ve hıtta-i Irak u Sıfahân’da ve iklim-i Nihâvend ve arz-ı Nişâbûr ve memleket-i Kürdî ve sa’ir nigârende-i sun‘ları olan beste ve semâ‘i ve kâr ve nakş ve şarkî ve türkîleri mâl-â-mâl ü bî-şumâr oldugundan mâ-adâ ol üstâd-ı ser-firâz her geh ki mecâlis-i kibârda ol bülend-i nâzik-âvâz ile bir perdenin dügâh ve segâhından nevaya agâz etse dem-sâz olduğu sadâ çârgâh-ı anâsırdan bîrûn belki felek-i sivümde gûş-ı Zühre’ye makrûn olurdu. Nesr: Ol bülbül-i gülzâr-ı mûsikî dâ’ire-be-kef bir kenâr-ı cûybârda ilm-i edvârd mahâret ü ma‘lumâtın izhâr etdikçe bağda bâd-ı sabâ vâlih ü medhûş ve nahl-i güllerde bülbüller kemâl-i lezzetinden ser-mest ü hamûş olurlar idi. İlm-i edvârda Hâce-i cihân-mânend bî-akrân u bî-nâzir iken vâdi-i ma’ârifde ve şi‘r-gûyâlikde de merd-i dilîr idi.	Fenn-i târihde dahi hayli mahareti vardır.
Sosyal Muhit: Rûm, Acem, Irak, Sıfahan, Hicaz	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Nesr: Hafız Post merhûmun cümle-i ma‘ârifinden gayri hûb eş‘ârı ve mergûb güftârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt-i ra‘nâ zâde-i tâb-ı zîbâlarındandır.	Şâ‘ir-i mezbûrun eş‘ârından dahi bir kaç beyt tahrîr olundu. Fevtine Cevrî-zâde ‘Itrî nâm şâ‘ir-i mâhir mersiye-gûne bu târihi nazm etmişdir. Ol ‘asrın vezir-i a‘zamı olan Bosnevi Süleyman Pâşâ’ya verdigi târihidir.
Ölüm: Bin yüz beş sâlinde (1105/1693-1694) mihnet-sarây-ı dehrden tarabgâh-ı bekâya intikâl eylediler.	Bin yüz beş senesinde (1105/1693-1694) cilvegâh-ı evc-i bekâyı âgâz-ı makam etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin mahlası “Hâfız Post Mehmed Çelebi” Safâyi tezkiresinde ise “Hâfiz Post” olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Mihnet-i ârızadır gerçi sadâ
Bâr olur âdeme bîhûde serâ

Sâmi‘a zevkı da inkâr olmaz
Gûşda böyle ‘araz bâr olmaz

Bâ-husûs eyleye bir savt-ı hasen
Gûşu leb-rîz-i safâ her sûdan

Ede ol nagme-i san‘at-bârîk
Bağda bâd-ı sabâyı tahrik

Geh hüseynîde karâr eyleye
Bûselikden lebi ola âgâh

Geh aşirân ede geh kürdîler
Âteş-efşân ola her nağme-i ter

Safayi tezkiresinde şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Târih-i Vefat-ı Hafız Post
Hâfız-ı el-Hâc İmâm-zâde Muhammed hak bu kim
Musikî ‘ilminde mahirdi ol üstâd-ı zaman

Seyr eden seyyâh-ı ‘âlem her makâm-ı mahfili
Ânın âsârın ederdi ehl-i tab‘a armağan

Oldu asarıyla pervâz-ı ‘Irâkıyla Hicâz
Hem Nihâvend ü Nişâbûr-ı ‘Acem ü hem Isfehân

Hâzin-i genc-i hünerdi bezl-i makdûr eyledi
Âşıkâne kıldı taksim etdi varın der-miyân

Germ ederdi bezm-i ‘uşşâkı büzürg ü kûçegî
Pâk-edâ vü hoş-tekellüm hûb-lehçe-i nüktedan

Germ ederdi bezm-i ‘uşşâkı nevâ-yı nâlesi
Mâye-i şevk olur idi açsa meclisde dehân

Bezmine dil-beste kalmışdı büzürg ü kûçegî
Pâk-edâ vü hoş- tekellüm hûb-lehçe-i nüktedân

Gördü kim devrin usûli kec-muhâlif-gerdişi
Ehl-i tab‘ın rast-ı kaddi dâ’im olmakda kemân

Alemin nakşın çıkardı bildi kârın kim ecel
Ne gulâma rahm eder ne hâceye verir âmân

Geçdi çarh-ı çenberinden rûhu evce ‘azm edip
Hâkde oldu nühûfte ol vücûd-ı nâştüvân

Pâye-i pest ü bülendinde çekip el ‘alemin
Azm-i ‘ukbâ etdi ol tarik-i bezm-i cihân

Postunu boş koydu gerçi nâmı ammâ zindedir
Ana âsârı vü tasnifi yeter nâm u nişan

Harf-i menkûtuyla târih oldu anın fevtine
Dedi ‘Itri ey Hafıza me’vâ ola ya Rab cinân

Târih-i Vezâret-i Süleyman Pâşâ
Mühr ile âsaf-ı mülk oldu Süleyman Pâşâ

HÂFIZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâfız-ı Diğer	Hâfız
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i sâmîleri Mustafa'dır. Ehâli-i İstanbul'dan **Gümrük Kâtibi Hâfız Çelebi** demekle şöhret-şi'âr bir zât-ı sütûde-etvârdır.	Nâmı Mustafâ'dır. **Gümrük Hâfız'**ı denmekle meşhûr-ı cihândır.
Memleket: İstanbul	Mihr-i vücûdu ufk-ı İstanbul'dan tulû' etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ehâli-i İstanbul'dan Gümrük Kâtibi Hâfız Çelebi demekle şöhret-şi'âr bir zât-ı sütûde-etvârdır.	İstânbul gümrüğüne meyve-i huşk kâtibi olmagla Gümrük Hâfız'ı denmekle meşhûr-ı cihândır. Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Asrın şu'arâ-yı nâzik-edâlarından ve vaktin zurafâ-yı bî-bahâlarından hoş-sohbet pâk-tabî'at bir şâ'ir-i pür-marifetdir. Şu'arâ-yı asrımızdan Burusî Râgıp Efendi ve İstanbulî Nâzım Çelebi ve Âsım Efendi-nâm nâzik-edâlar bu zeminde bir gazel-i âbdâr ile suhan-senc olup âzmâyiş-i güftâr eylediklerinde bunlar da bu nazire-i pâkize-edâ ile anlara pey-revlik eylemişler idi.	Asrın şu'arâsından hoş-sohbet ü pür-ma'rifet ve şûh-tabî'at ü sâhib-nezâket bir zât-ı hûb-hasletdir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: -	Bu bir kaç beyt-i latif zâde-i tabi'atı olan eş'ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Gümrük Kâtibi Hâfız Çelebi" Safâyi tezkiresinde "Gümrük Hâfız"ı diye belirtilmiştir. Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu beyitlere yer verilmiştir:

Ve lehu
Dem-i hattı visâl-i yâr ile dil oldu şenlikde
Bahâr oldukça hoşdur yâr ile 'işret çimenlikde

Sürüp hatt-ı sepidim sîne-i simin-i dil-dâre
Görüşdüm ol semen-simâ güzelle yâsemenlikde

Hatt-ı cânâneden ruhsâr-ı âle bir keder gelmez
Olur şükûfte vü handân gül-i ra‘nâ dikenlikde

Verirmiş duhter-i rez eskidikçe neşve-i taze
Arûs olur görünce şevheri zen-i pîrezenlikde

Dem-i firkat esenleşdikde sıhhatle demiş Hâfiz
Hemîşe lutfû vâr olsun ola yâdım esenlikde

HÂFIZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâfız-ı Diğer	Hâfız
İsim: Altuncu-zâde unvanıyla şehir bir şâ‘ir-i mâhir-i âteşîn-elfâz u dil-sûz-ta‘bîrdir.	Altuncu-zâde denmekle kârin-i iştihardır.
Memleket: Vücûd-ı bih-bûdları zehebü'l-hâlis-i mühezzeb-tıbâ-ı erbâb-ı ma‘ârif-i devrâna zarb-hâne-i terbiye-i bî-bahâne olan ma'den-i fizaz-ı irfân Kostantınıyye-i bî-akrândandır.	Bülbül-i nagme-pirâ-yı vücûdu gülistân-ı İstânbul'dan âşiyân-sâz-ı zuhur olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i ma‘ârif-i bisyâr edip hâfız-ı kelâm-ı kadîm olup eshâb-ı seb'adan olmagla şeyhü'l-kurrâ olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Bir şâ‘ir-i mâhir-i âteşîn-elfâz u dil-sûz-ta‘bîrdir ki her ma‘rifetden behredâr hoş-sohbet ve nâzik-etvâr hâfız-ı Kelâmu'llâh bir merd-i pür-intibâhdır. Asrımız şu‘arâsından olup elsine-i selâsede şi‘re kâdir bir merd-i mahirdir. Husûsâ semt-i tevârihde bî-nâzir ve mâlik-rikâb-ı hüsn-i ta'bîrdir.	‘Ulûm-ı ‘Arabi ve lisân-ı Fârisîde mahir ve nazm u inşâda kâdir ve fenn-i târihde sâhib-kudret gâyet ehl-i ma‘rifetdir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu tarîh-i âb-ı hayâtâsâ bin yüz dört târihinde icrâ olunan çeşmelerden bir çeşme-i zîbâya etdikleri târih-i ra‘nâdır.	‘Asrında Ali Pâşâ nâm vezirin binâ eyledigi çeşmeye bu târihi nazm etmişdir.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyte yer verilmiştir:

Tarih-i Çeşme-i Alî Paşa
Hazret-i zîşân ‘Ali Pâşâ ki Hak
Zâtın etmiş bezm-i lutfun zîveri

HAMDİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hamdî	Hamdî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Kân-ı irfân ve makarr-ı dânişverân olan belde-i tayyibe-i bî-adîl Kostantınıyye-i cennet-mesîldendir.	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i irfân ve kesb-i dest-mâye-i firâvândan sonra tarîka âzim ve âdet üzre mülâzım olup Rûmeli kuzâtından olmuşlar idi.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif edip mülâzım ve râh-ı kazâya ‘azim olmagla Rûmeli’nde ba‘zı kazaya kâzî vü hâkim olup ol ‘asrın şu‘arâsından idi.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İstanbul, Rûmeli	İstanbul, Rûmeli
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Âsârlarından bu beyt-i ma‘mûr be-gâyet elsine-i nâsda meşhurdur.	Âsârından bu beyt tahrir olundu.
Ölüm: Sene bin yüz altı (1106/1694-1695) Rebî‘ü’l âhirinde intikâl ve dâr-ı bekâya irtihâl eyledi.	Bin yüz altı (1106/1694-1695) târihinde fevt olmuşdur.

Her iki tezkirede de şairin aynı şiirlerine yer verilmiştir.

HAMDİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hamdî-i Diğer	Hamdî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed’dir.	Nâmı Ahmed’dir.
Memleket: Zurafâ-yı İstanbul’dan bir zât-ı ma’rifet-râtibdir.	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Zurafâ-yı İstanbul’dan bir zât-ı ma’rifet-râtib ve Devlet-i Aliyyede Mâliyye Kaleminde kâtib olup giderek rütbesiyle baş halîfe olup kat‘ı merâtib	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘rifet ve tekmîl-i fenn-i kitâbet edip mâliyye kalemi hulefâsı zümresinden olmagla hâlâ kalem-i mezbûrun baş halîfesidir.

eylemişdir.	
Şahsiyet Özellikleri: Asrın şu'arâ-yı nâzik-güftârından ve vaktin erbâb-ı tab' u pâk-etvârındandır. Gazel ü kasâ'idde bî-nazîr olduklarından gayrı semt-i tevârihde dahı muvaffak-ta'bîr bir merd-i dilîrdir.	Asrın şu'arâsından bir pîr-i mahmidet-semîrdir. Şi'r ü inşâda hayli kudreti ve fenn-i târîhde ziyâde mahareti vardır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bin yüz yigirmi yedide vâkı' olan fütûhât-ı celîleden Soda Atası'nın fethine bu târih-i pâki demişlerdir.	Bu bir kaç beyt gazeliyyâtındandır. Vezîr-i a'zam Çorlulu 'Alî Pâşâ İstanbul'da dîvân yolunda müceddeden ibnâ eyledigi medreseye bu târihi nazm etmişdir. Çorlulu 'Ali Pâşâ'ya bir sultân 'akd-i nikâh olundukda bu târihi demişdir. Mora ceziresine kable'l-feth dedigi târihidi. Soda ceziresi fethine dedigi tarihdir. Ayamavra fethine dediği târîhdir.
Ölüm: -	-

Safâyi tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Târih-i Medrese-i 'Alî Pâşâ
Sâhibü'l-hayr-ı mu'allâ-menzelet
Asaf-ı Cem-rütbe-i sultân-ı Rûm

Sadr-ı reviş-rây-ı vâlâ-menkabet
Ya'ni hem-nâm-ı der-i şehr-i 'ulûm

Eyledi bu buk'ayı lillâh binâ
Dense elkâbı nola muhyi'r-rüsûm

Hayrını makbûl-i dergâh ede Hakk
Ermeye zâtına âlâm u gumûm

Harf-i 'ömrü ders-i tekrârü'l-elûf
Nokta-i eyyâmı ta'dadü'n-nücûm

Çün temam oldu bina tarihinin
Fikrin eylerken bu kalb-i pür-hümûm

Erdi hâtif den hitâb-ı nâgehân
Zümre-i tullâb için billi'l-'umûm

Didi kim Ḥamdi budur tāriḫ aña
سارعوا فى الدرس فاسعوا با لعلوم

Hâme-i meşşate-i fikret çün oldı Hamdiyâ
Nev-'arûs-ı sâline ziynet-ger-i rûy-ı hisâb

Perde-dârân-ı şebistân-ı edeb târihini
Dediler mâh oldu sa'd ile karîn-i âfitâb

Geldi o dem bi'1-irtihâl
Bir mısra'-ı ferhunde-fâl

Feth̤-i 'umūma oldu dāl
بسر الهى باليقين [145]

Harfin hesâb etdi kalem
Bin yüz yigirmi yedi hem

Sâl-i seferle bin rakam
Buldu 'idâdını hemin

Hamdi o mısra'-ı güzîn
Budur ki eden tebşîr-i dîn

نصر الجنود المؤمنين [146]
حق من الله المعين

Tâb-ı çirk-i küfr ile atşân iken târih içün
Ab-ı seyf-i feth ile reyyân-ı pâk oldu Soda

Çıkdı içinden ayak kesdi denildi târih
Ayamavra dahi oldu bu 'umûma ilhâk

Âşık-ı hayâl-i dilîr ile vasl-ı cû gerek
Mir'ât-ı dilde 'aks-i ruhı rû-be-rû gerek

Yâd-ı ruhunla pâyüne eşküm revân olur
Dâ'im nihâl-i gülşene elbette şu gerek

Dil-i çâk-ı zahm-ı hecrindir ey sanem
Târ-ı nigâh-ı merhametiyle rüfû gerek

Tâk-ı zebercede yazılırdı naziresi
Tab'-ı selîm-i Hamdi'ye bir mâh-rû gerek

Sâlim tezkiresinde ise sadece şu tarihi vardır:

سارعوا فى الدرس فاسعوا بالعلوم

HÜSEYİN CAN	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hüseyin Can	Hüseyin Can
İsim: -	-
Memleket: Bursa	Mahrusa-i Burusa'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ahir-i ömründe Mevkufat kaleminde koyun halifesi olup haline göre katı paye eylemiş idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifetden sonra mevkufât kalemine intisâb etmekle koyun halifesi olup hoş-sohbet a'cûbe-hey'et ve gâyet maglûb-i keyfiyyet olmagla koynunda olan cüzdân-ı evrâk-ı kesîre ile def- ter-hâneden nişân verirdi ve miyânında olan üç hokkalı devât-ı kebîrinin her bir hokkasında birer reng mürekkeb olmagla dâ'imâ bu ebyâtı vird-i zeban etmiş idi.
Şahsiyet Özellikleri: Mütercem-i mezkur fazl u kemal ile meşhur sahib-i hal mahmudü'l- hısal ma'ruf-ı âfak hüsnü'l-ahlak bir şeyh-i vasıl ve mürşid-i kamil olup cümle-i ma'arifinden tabi'at-ı şi'riyyesi dahı olup 'ilm ü takvada 'alem	Hiç bir vakitde neş'e-i keyfiyyetden hâlî olmayıp hemîşe mest ü hem-vâre hayâl-i keyf ile kârı gördüğü mahbûb-ı gül-çehre medhinde mânend-i hezâr-zâr ve bir şem'-i gülü-sûz-ı cemâl efrûhte-i bezm-gâh-ı

ve salah u mücahedesi müsellem bir zat-ı bî-hemta idi. Elsine-i nasda tasavvufane ilahiyyatı vefîr ve evsâf-ı celilesi ma‘lum-ı sagîr ü kebirdir. Kendi derdi kendüye yeter iken bî-çare mahbub-dostluk ile şöhret-şi‘âr olup her gördüğü dil-rübaya sırrın aşikar ederdi. Belki bir saatde birkaç mahbuba dil-beste ve bir derdden şifâ-yâb olmadın bir derd ile dahı haste olur makulesi olup dâm-ı tedbire nahcîr olmayan âhuvan-ı harem-i hüsnün hiç olmazsa şeklini bezl-i mâl etmekle musavvirâne tasvir etdirip (mısra‘) Hiç olmaz ise tasvirinle ülfet eyleriz cana deyip ol tasviri pişgâhına koyup ol bî-çare garib hezar muzhik vaz‘ ve sad tarh-ı ‘acib ederdi. Garib ü acib bir şahs idi.	nezzâresi olsa ana pervâne-i bi-karâr olup yanıp yakılmakda ve dâ’imâ rast geldiği dil-firibe mâ’il olup evkâtını âh u enin ile geçirib ve dil-beste-i gisû-yı ‘aşkı oldugu mahbûb-ı perişân-kâkül hakkında sünbül-tırâz-ı ravza-i evsâf-ı hüsnü olarak dil-sitânı olan hurşid-i peyker-i makrun-iştihâr ile dâsıtân olup âhir-i kâr bir ‘ukkâb-i zavarîn pençe-i aglâm ol mahbûbu sayd ve bunun dest-i ülfetini nakdîne-i visâl-i mahbûbdan tehî vü bî-kayd edip âguş-ı tasavvur-ı hâle-dârı mâh-ı hayalinin cilve-gehi olup bi’l-âhire Bihzâd-ı ‘asr olan musavvirâne mürâca‘at ile sûret-i bî-cân ile gönül eglendirip zâr u nâlân olurdu.
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Ekser eş‘ârı suhre makulesi olup türrehât ve hezliyyât *Hâre-nâme*’si ve sa’ir ebyât-ı muzhikesi meşhur ol makule âsârı bî-şumârdır.	*Hâre-nâme*
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Tabiatı hicv-i hezle çesbân olmagla eş‘ârı şîve-i ma‘niden ‘ârî idi.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ilahi-i şerif ol şeyh-i latifin cümle-i âsâr-ı enfâs-ı ‘âliyye-i ‘âli-mikdarlarındır. Bu iki beyt Hare-nâme’si perişan- târından intihâb u tahrir olundu.	Mezbûr Hüseyin Cân eva’il-i hâlinde erkân-ı devletden ‘Osmân Pâşâ-zâde Sarı Beg denmekle ma‘ruf yâdigârın bir müddet hıdmet-i kitâbeti ile mukayyed olup ba‘dehu edâ’ü’l-hıdme ziyâde ihsân me’mulünde iken mezbûra hezâr cevr ile ol mir-i bî-sehâ bir hâre-i kem-bahâ verip tekdir etmekle yüz elli beyt mikdârı zemm ile bir Hâre-nâme nazm edip ol hivcin ba‘zı ebyâtı bu mahalle tahrir olundu. Bin seksen sekiz târihinde yumurtadan yılan çıkdı deyü İstânbul halkı nice zaman yumurta eklinden feragat etdikde Hüseyin Can bu târihi nazm etdi.
Ölüm: Bin yüz yedi (1107/1695-1696) tarihinde fevt oldu.	Bin yüz yedi (1107/1695-1696) târihinde sahbâ-keş-i câm-ı memât etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin biyografisine dair eksik sayfalar yer almıştır. Şairin Sâlim tezkiresinde yer alan farklı şiirleri şunlardır:

İlahi
Derviş olan ‘aşık gerek
Ol yolda hem sâbit gerek

Ahkâm-ı Kur'ân'a uyup
Her sünnete ragıp gerek

Terk eyleyip serkeşliği
İsbat ede dervişliği

İsbat edüben merdliği
Hem kâmile tâlib gerek

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Nazm
Üç hokka devatında dedi yâr ne vardır
Dedim ana ey hüsrev-i şîrîn-i şeker-leb

Zülf-i siyehin la‘l-i lebin çeşm-i kebûdun
Evsâfını tahrîr içün üç dürlü mürekkeb

Üç hokka devatında ne var derse o şahım
Hûn-ı cigerim dûd-ı dilim baht-ı siyahım

Şahbâ vü beng ü berşe bedel bade vü ‘arak
Cümle mükeyyifla yerüz keyfe mattefak

Ez-Hâre-nâme-i Hüseyin Cân
Hâre değildir veli hârâ idi
Reşk-i Semerkand ü Buhârâ idi

Tâ Venedik'den getirip piskopos
Tokumuş anda koca lancerciyos

Eylemiş ana nice bin afrûs
Der-şeb-i târik-i kara koncolos

Hâre bunun gerçi ki nâmıdurur
Perçemi dil-ber gibi şâmidurur

Ehl-i tevarihden aldım haber
Hârenin aslı bu imiş meger

Hind-i ciger-hâre bunu sâbıka
Hûn-ı ciğerle o zen-i bed-likâ

Nice nice san‘atla tokuyup
Şevheri Sufyân’ın önüne koyup

Ol dahi etmişdi nice tavsiye
Ya‘ni ki ferzendi Mu‘âviye’ye

Ola bu hârâ-yı ser-â-ser nişan
Hâfid-i bed-ahterime armağan

Eyleyicek ol dahi ‘azm-i sefer
Râyet-i Haccâc’a salıp şûr u şer

Yakdı nice bin dil-i âvâreyi
Sukka-tırâz eyledi bu hâreyi

Gâv-ı derfişi gibi ol bezleke
Kalmadı hiç gezmedigi ma‘reke

Al-i Ümmiye anı cânı gibi
Saklar idi hırz-ı yemânî gibi

Meclis-i fısk eylese ger ol pelîd
Ya‘ni ki ‘Abdü’l-melîk oglu Velîd

Eylese Hannâne ile ihtilât
Hem dahi Mennâne ile inbisât

Sofrada birine yemeklik idi
Raksda birine eteklik idi

Devlet-i merdân ile ol mühmele
Kaldı mı ya gezmedigi mezbele

Ya‘ni gelin eyleseler bir kızı
Bunu iderler idi ayak bezi

Vaz‘-ı hamilde bol olunca küsi
Sonra ederlerdi beşik örtüsü

Ebr-i sehâ gevrek gevrek güldü
Virdi begim dürük dürük dürüldü

Hâre velî şemanderüzi idi
Aklı kızıllıydı dü-rûzî idi

Nice zaman oldu o ‘ibret-nümâ
Gerden-i gûc üzre kebûdî ridâ

Bâni-i gâh-ı İrem-i pür-fesâd
İtmiş idi aşkı-i kasr-ı ‘İmâd

Hâre velî nâdire-i kevn idi
Zîb-i serâ-perde-i Fir‘avn idi

Hâre değil hâre ana âd idi
Sâde idi mevcden âzâd idi

Kim getirip koydu mi-âl-i adak
Önüme bir hâreyi çagıssadak

Gerçi anın begligi yalan idi
Verdiğine dahi peşimân idi

Beğ mi olur her kişi keyf-i yeşâ
Mâderini ….. ile bir pâşâ

Zâyi‘ olup arada bunca emek
Böylece reng etdi bana ol memek

Böyle olunca kerem-i a‘yanda
Can mı kalır ya Hüseyin Can'da

Dâd elinden Sarı'nın dâd dâd
Kullarını hıfz ede Rabbü'l-‘ibâd

Sârı'yı hısn-ı şeh-i mârâna at
Görmeye te'sîrin anın kâ'inât

Nâme-i harayı çün etdim tamâm
Etdi pesend ana havas u ‘avâm

Hâtif-i gaybî dedi târih ana
Nâme-i hâra-yı kebûdî lika

Bu sene takvimde âhir olup sâl-i mâr
Böyle yazar hükmünü kavm-i Hıtâ vü Hoten

Ekseri kavm-i kibâr kizbi ede ihtiyar
Turmayalar ‘ahdine ehl-i düvel cümleten

Küfr-i hayırsızları kavm-i Yehûd'un dahi
Beyza-i surhıyla hem bir güne düşmek neden

Nice mehâdım içün ‘âdet iken her seher
Çok çelebi el çeke taze koka yemeden

Koca imâm-ı horus tâ'ibü tâhir ola
Tavuk imam kocası ikide bir…. den

Var kıyâs eyle kim nolsa gerekdir bu sâl
Kim ana farig ola çıkdı yılan beyzâdan

HAKKÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hakkî	Hakkî
İsim: Nâm-ı cemîlleri İsmâ'il'dir.	İsmi İsmâ'il'dir.
Memleket: O merd-i fâzıl-ı âgâh ve vâsıl-ı İlâhî'nin fi'l-asl maskat-ı re'sleri dârü'n-nâsri ve'l-meymene **Edirne kurbünde Aydos-nâm kasabası**ndandır.	**Rûmeli**'nden zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Miskât-ı kalbleri mısbâh-ı envâr-ı envâ'ı atiyye-i İlâhî ile münevver olup kesb-i füyûzât-ı vehbiyye-i nâ-mütenâhi eyledikleri̇nden sonra medine-i Kostantınıyye'ye gelip sâhibü't-tesânif ve ma'rûfu'ş-şân yek-tâ-süvâr-ı vâdi'i irfân olan meşâyih-i kiramın refi'ü'l mekânı vâsıl-ı Rabbâni fâzıl-ı bî-müdâni sâdât-ı kiramın bülendi **Atbazarî Şeyhi es-Seyyid Osman Efendi** merhumdan ahz-ı yed-i inâbet ve müstes'id-i hilâfet olup ba'dehû bâ-işâret-i vâcibü'l- imtisâl medine-i Burusa'ya nakl ü irtihâl eylemişler idi.	Evâ'il-i hâlinde meşâyih-i târîk-i Celvetiyye'den **Atbazârî Emîr Şeyh** denmekle ma'rûf olan şeyhden telemmüz-i 'ilm-i ma'rifet ve tekmîl ü telezzüz-i âdâb-ı tarikat edip şeyh-i mezbûra dâmâd oldukdan sonra mahrûsa-i Burûsa'ya istihlâf ile irâdet ve ol mahrûsada ikâmetine işâret etmekle varıp ol belde-i ma'mûrede karâr edip refte refte mazanne-i hâl bir 'ârif-i agâh ve bir şeyh-i pür-intibâh olmagla ol şehrin şöhret-şi'ârı ve şeyh-i nâm-dârı olmuşdur. Nice zaman Burûsa'da sâkin olduktan sonra İstanbul tarafına 'azimet edip hâlâ Üsküdâr'da karâr edip ba'dehu Burûsa'ya 'azimet etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Meşâyih-i kiramın fuzalâsından zâhir ü bâtını ma'mûr bir pîr-i muhterem olup meclis-i şerîflerinden herkes mikdâr-ı isti'dâdına göre istifadeden hâlî değildir. Her vechile fâ'ik ve zât-ı şerîfleriyle iftihâr olunmaga layıkdır. Âsârı kâlem-i kesîr ve te'lifâtı vefîr muvffak-ta'bîr bir merd-i dilîrdir. Husûsan tarîk-i meşâyihde zât-ı bî-hemâli be-gâyet âlî ve lisân-ı tasavvufdan hakîkâtı üzre âgâh ve ma'ânî-i tefsir ü ahâdîsde zihn-i şerîfleri âyetün min-âyâtil'lâhdır.	Hakkâ ki 'ilm ü fazlile ma'mûr ve lutf-ı tâb ile meşhûr bir zât-ı feza'il-mevfûrdur.
Sosyal Muhit: Edirne, İstanbul, Aydos	Rûmeli, Burusa, İstanbul, Üsküdar

kasabası, Burusa	
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Üç cildde *Rûhü'l-Beyân*-nâm ve tefsir-i celîlü'ş-şânı hadîsde *Nuhbetü'l-Fiker*'e bir şerh-i celîl ve iki cildde Yazıcı-zâde'nin *Muhammediyye*'sine bir şerh-i cemili ve *Fâtiha-i Şerîf Tefsîri* ve *Nebe'-i Şerîf Tefsîri ve Fıkh-ı Keydânî'*ye bir şerh-i şerîfleri ve *Mesnevî-i Şerîf*'e bir şerh-i latîfleri ve *Tamâmü'l-feyz*-nâm bir te'lif-i tâmları ve sâ'ir mev'iza ve kısas ve mühimm olan mahallere resâ'il-i adîde husûsâ manzûr-ı âlîleri olan etrâf u hâmişlerde tahrîrâtına nihâyet ve âsârı kalemine hadd ü gayet yokdur. Cümle-i fezâ'ilinden fazla dâd-ı Hudâ olan vezn-i tab'ı âlem-ârâları makbul ve memdûh-ı cemî'i fuhûldür. Arabî ve Türkî ve Fârisî suhan-ı pâkde zihn-i âlîleri çâlâkdir.	Evkât-ı 'ömr-i 'azizin zayi' etmeyip dâ'imâ tahrirât ve hâlâ te'lîfât ile meşgul olup 'ulûm-ı 'akliyye ve nakliyyede ve lisân-ı tasavvufda nice risâ'il-i mu'teberât tahrir ü te'lîf edip cümle-i âsârından *Muhammediyye*'yi iki cildde yüz yigirmi cüz mikdân şerh ü beyân ve münâsib mahallerinde on iki bin beyt ile nice ma'âni 'ayân etmişdir. Müretteb *Divân-ı* belâgat-'unvânı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i dil-ârâ bu mecelle-i celîleye sebt ü tahrîr içün abd-i fakire kerem buyurdukları ebyât-ı zîbâ ve zâde-i tab'ı ra'nâlarıdır.	Bu bir kaç beyt-i latif nazm eylediği na't-ı şerîfdendir ki bu mahalle sebt olundu.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin doğum yeri "Edirne yakınlarında da Aydos isimli kasaba" olarak ifade edilirken Safâyi tezkiresinde "Rûmeli" diye belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin ilim öğrendiği şeyhin ismi "Atbazarî Şeyhi es-Seyyid Osman Efendi" olarak belirtilirken Safâyi tezkiresinde "Atbazarî Emîr Şeyh" olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Hançer-i ser-tîz-i 'aşkın nola çeksem minnetin
Dem-be-dem revzen-güşâ-yı beyt-i cânımdır benim

Gazel
Hamide kadd ile bakın ne hâle döndüm ben
Ya nûn şekline girdim ya dâle döndüm ben

Beni bu cism ile hergiz perî bile göremez
Meger ki peyker-i hâb-ı hayâle döndüm ben

Dirîg ağzına düştüm bu ehl-i dünyanın
Elemden incelip ‘ayn-ı hilâle döndüm ben

Geçinmedin bu ‘ömür sâyesinde birkâç gün
Miyân-ı rûzda fey’-i zevâle döndüm ben

Bu denlü lehçe-i bülbül-nevâ ile Hakkî
Olup girifte-i sad-gussa lâle döndüm ben

Fârisi

از شكاف نيرى ديدم جمال خوبرا   دل فراموشم بكرده خطبۀ مطلوبرا
شكر شكر بود يوسفرا و ليكن صبر صبر   زان سبب هركس ندارد شيوهء يعقو برا
از هواى دل دو چشم موج برموجى زند   كم بود تسكين بحر فتنۀ اشوبرا [203]

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Der-Na‘t-ı Şerif
Ser-â-ser bu cihânın canı sensin yâ Resûla’llâh
Bu ‘âlem cânının cânânı sensin yâ Resûla’llâh

Ezelden tâ-ebed mühr-i nübüvvet sendedir kat‘a
Hakikat mülkünün sultânı sensin yâ Resûla’llâh

Dem-i cân-bahşın ile bahş olupdur feyz-i kudsî
Bu ‘irfan dürrinin ‘ummânı sensin yâ Resûla’llâh

Ayagın topragının zerresidir Hakkî-i zârın
O zerre denlünün tabanı sensin yâ Resûla’llâh

Aşıka cümle-i işbâda tecellî görünür
Her tecellide nice kevne teselli görünür

Şol ki külliyet ile ‘aklı vere ‘aşkı ala
Bu ticâretde ana fâ’ide-i küllî görünür

Kimi kâ’im kimi râki‘ kimisi sâciddir
Kıl nazar cümle-i eşyâya musallî görünür

Nüsha-i ‘ilm-i ledündür dil-i ‘arif-i billâh
Her neye tâlib isen anda tecelli görünür

Kesret-i feyz ile Hakkî bu gün oldu derya
Gerçe sûretde kâmû halkın ekallî görünür

HÂSİM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâsim	Hâsim
İsim: 01 gül-gonca-i ser-âmedin nâm-ı emcedleri **Esad**’dır.	**Es‘ad Beg**’dir.
Memleket:	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Sultân Mehemmed Han-ı Râbi‘ ‘asr-ı şeriflerinde sadr-ı ekrem vezîr-i a‘zam olan vüzerâ-yı kirâmın dilîri ve vükelâ-yı ülü’l-ihtirâmın sâhib-tedbîri vezîr-i bî-hem-tâ Koca Köprülü Mehmed Paşa’nın nur-ı çeşm-i dil ü cânı mahdûm-ı sa‘âdet-mersûm-ı celîlü’ş-şânı olup yine Devlet-i Muhammediyye’de sadr-nişîn-i sadâret-i ‘uzmâ ve revnak-bahş-ı vekâlet-i kübrâ olan devrânın âsaf-ı Dârâ- ‘unvânı fazıl-ı bî-müdânî sadrü’ş-şühedâ ve bedrü’s-sü‘edâ vezîr-i dilîr Müşterî-tedbîr **Mustafa Paşa** merhûmun ferzend-i sa‘âdetmendi Es‘ad Paşa hazretleridir ki fazıl-ı cihân ‘ulemâ-i devrânın ulehâ-i ümmetin merd-i güzîde-himmeti merhûm u mebrûr *ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi’l-gafur* vezîr-i celîlü’ş-şân Nu‘mân Paşa hazretlerinin birâder-i kihteridir.	Vezîr-i a‘zam şehîd Köprülü-zâde **Fâzıl Mustafa Pâşâ**’nın ferzend-i sa‘âdet-mendi Es‘ad Beg’dir.
Tahsil ve Meslek: Ol vezîr-i rûşen-zamîr eyyâm-ı cevânîde dahi mîr iken ‘ulûm-ı ‘akliyye vü nakliyye iştigâl ve mehere-i zamâneden tahsîl-i kemâl eylediklerinden sonra bir müddet dahi mütâla‘a vü ifade ve te’sîs-i tahsîl ü istifade eyleyip ol seyyid-i mîrân-ı hânedân-ı vezâret bi’l-fi’l Sa‘dü’d-dîn-i kemâl ü fazîlet oldukdan sonra vâdî-i edebiyyât u Arabiyyâtda vaz‘-hıyâm-ı kıyâm buyurmalarıyla yed-i tûlâ-yı ikdâmları şol rütbede teshîr-i memâlik-i fesâhat-kelâm eylemişdir ki hayme-i belâgatlerinde Hayyâm mevvâl makûlesi bir ‘akkâm olsa	Ol mîr-i vâlâ-kadr sinn-i şebâbda tahsîl-i ma‘ârif-i bî-hesâb edip ‘ulûm-ı ‘Arabiyye’ye iştigâl ve lisân-ı Fârisî’de sâhib-makâl olup şi‘r ü inşâya heves ve gül-bün-i hoş-bûy-ı eş‘âra dest-resden sonra fenn-i silahşorîde mahir kâbiren ‘an kâbir bir zât-ı melek-hısâl ve şâyeste-i ‘izz ü ikbâl olmagla bin yüz otuz târihinde menşûr-ı sa‘âdetleri tugrâ-yı garrâ-yı devlet-pîrâ-yı vezâret ile mu‘anven bir vezîr-i rûşen-zamîr olmuşdur.

şâyeste ve gül-geşt-i deşt-i pehnâ-yı Fürsde şol mertebe bâlâ-nâm-ı ihtirâm olmuşlardır ki fıkr-i sâ'iblerinin şevket ü şânı ve tab'-ı selîmlerinin selâmet-i hayâl-i pür-ʿirfanı rûh-ı 'Urfî-i nâdire-dânı hayrân-ı edâ-yı ıstılah u 'ibârât-ı bedî u beyânı eylese bâyestedir.	
Şahsiyet Özellikleri: Vezâret mevrûs-ı hânedân-ı saʿâdet 'unvânı oldugu gibi fazl u ma'rifet ve sehâ vü mürüvvet zât-ı bî-akrânının mâ-lezime-i şanıdır. Gûyiyâ ʿâlem-i şuhûdda o 'urcûn-ı pür-cûdun şecere-i bih-bûdu bir nahl-i berümend-i hadıka-i vücûddur ki her mîve-i âbdârı perverde-i nesâyim-i ʿirfan ve ol gülistân-ı fazl u kemâlin her gonca-i handânı bir şüküfte-gül-i bagçe-i ʿizz ü şan olup ârâyiş-i destâr-ı iftihâr-ı cihâniyândır. Gerçi rüteb-i zâhire-i kirâm-ı enam müsteviyyetü'l-ikdâmdır fe-amma merâtib-i fazl u rüchân miyâne-i her-gürûh-ı vâlâda zahir ü 'ayândır.	Selâset-i suhan-ı rûh-efzâsı reşk-fermâ-yı âb-ı bekâ ve letâfet-i sutûr-ı eş'âr-ı belâgat-şi'ârı bir şâhid-i hoş-likâdır. Hakke'l-insâf ma'ârif ü kemâl ile mümtâz-ı akran olduguna âsâr-ı kalemleri dâldir.
Sosyal Muhit: -	-
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Lisân-ı ʿArab üzre zîver-ârâ-yı meslek-i edâ olan kasâyid-i bî-nazîri eger zamân-ı Mütenebbî'de vâkıʿ olup ol şâʿir-i mâhir kabâyil-i ʿArab'ın karʿ-ı semʿ-i fesâhat-âşinâsı olsaydı ol vezîr-i zî-şânın bî-şübhe mekteb-i ʿirfânına sebak-hân olmagı dâ'î ve İmrî'ü'l-kays ve Aʿsâlar çerâgâh-ı cihânda kelâmıyla igtinâm edip her subh u şâm vazîfe-i mülâzemet-i dehlîzü'l-bâb-ı istifadelerin dâʿî olacakları mâlâ-kelâm ve maʿlûm-ı zamâyir-i enâmdır. Maʿa-hâzâ şiʿr ile baʿzı evkâtda nâdire-sencân olmaları teşhîz-i ezhân makûlesi olup belki evkât-ı ʿazîzleri masrûf-ı iştigâl-i mebâhis-i fazl u kemâldir.	Pakize eş'âr u kasâyid ve târihleri vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i ra'nâ ol vezîr-i bî-hem-tânın mîr-i muhterem iken Şehîd ʿAlî Paşa'ya verdikleri kaside-i zîbâdandır.	Cümle-i âsârlarından evâ'il-i hallerinde nazm edip ol 'asrda vezîr-i a'zam olan 'Ali Pâşâ'ya verdiği kasîde-i garrâdan bir kaç beyt-i ra'nâ bu mahalle kayd ü imlâ kılındı.
Ölüm: -	-

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Es'ad" , Safâyi tezkiresinde "Es'ad Beg", babasının ismi Sâlim tezkiresinde "Mustafa Paşa" Safâyi tezkiresinde "Fâzıl Mustafa Pâşâ" olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde sadece şu beyitleri farklıdır:

Nazm
Ey vücûd-ı kâmilin ârâyiş-i rûy-ı zemîn
Hâk-i mesnûn oldu bâd-ı lutfun ile 'anberin

Hâs u 'âma olduguçün ni'metin mebzûl kim
Cümle 'âlem harman-ı lutfundan oldu hûşe-çîn

Şensin ol zât-ı mükerrem eylesen lâyık sana
Keykübâd'ı bâb-ı lutfunda gulâm-ı kemterin

Bestedir zencîr-i 'adle dest-i cevr-i zâlimân
Oldun 'adi etmekde sen Nûşirevân'a câ-nişîn

Feyz-i ta'lîm-i Huda'dan tertîb-yâb olmaga
İttifak etmiş cem'-i sâhib-rây-ı raşin

Devleti takdir-i Rabbâni sana lâyık görüp
Cümlenin içinde etdi zât-ı pákini güzin

Safha-i 'âlem mutarrâ oldu çirk-i fitneden
Sadmet-i kahrınla husf olup yere a'dâ-yı dîn

Zâtın olmuş yekke-tâz sâha-i fazl u hüner
Aferin ey dâd-hâh-ı kişver-i 'âlem aferin

Olmasın zâ'il cihan durdukça ey âsaf-nihâd
Beyza-i İslâm'a zâtın olmadan hısn-ı haşin

Sâlim tezkiresinde ise şu beyitleri yer almıştır:
فان تفق الانام و انت منهم   فان المسك بعض دم الغزال

HASİM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hasim	Hasim
İsim: Ol vücûd-ı nazîr-'adîmîn nâm-ı nâmileri İbrâhim'dir.	Nâmı İbrâhim'dir.
Memleket: Fi'l asl zât-ı kesîrü'l-mahâmidleri medîne-i Âmid'dendir.	Mihr-i vücûdu matla'-ı Diyâr-ı Bekr'den tulû' etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i 'irfân ve kesb-i ma'ârif-i firâvân edip diyarından hicret ve hızâne-i âmâl-i cihâniyân olan Kostantınıyye'ye 'azîmet eyleyip Devlet-i 'Aliyye kerreten ba'de merretin şeyhü'l-islâm müfti'l-enâm olan pîr-i pür-nûr âb-ı rûy-ı şühedâ-i buhur ashâb-ı hulusun bülendi merhûm u magfur Ebe-zâde Abdu'llah Efendi hazretlerinden mülâzım ve kırkdan münfâsıl olup ba'dehû kendi ihtiyâr u talebleriyel Rüşdî Mustafa Efendi yerine İzmir fetvâsını alıp bu mecelle-i celîle-i 'irfânı esnâ-i tahrîrimizde ol cây-ı zîbâda seccâde-nişîn-i iftâ vü ifâde olmakda idiler.	Evâ'il-i hâlinde vatan-ı me'lûfundan hicret ve sayd-ı kemâl-i ma'rifet içün tahrik-i şehbâl-i 'azimet edip Dârü's-saltanati'l-'aliyye mahmiyye-i İstanbul'a gelip tarik-i tedris iken İzmir kazâsının fetevâ-yı şerife hıdmeti ile (me'mur olup bir kaç seneden sonra ma'zûlen âsitâne-i hümâ-âşiyân olan devlet-i 'aliyyeye gelip bin yüz otuz yedi târihinde vâkı'imtihân-ı kebirde Şeyhü'l-İslâm olan Yenişehirî 'Abdu'llâh Efendi huzurunda beyne'l-'ulemâ *Mutavvel*'den ders okuyup makbûl-i tab'-ı fuhûl olup istihkâf-ı 'ilmiyyesi zâhir ü nümâyan oldukdan sonra medâric-i tarik-i tedrîsin derece-i ulâsı ki hâricden ibâretde kadem-i nûh-ihrâz olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Fazilet-i bâhirelerinden mâ'adâ şi'r ü inşâda dahı tab'ı 'âlem-ârâları bî-hem-tâ mâkbûl-i cihân bir zât-ı yegâne-i devrândır.	Hakka ki 'ulûm-ı 'Arabi ve lisân-ı Fârisî'de katı çok dikkati ve ziyâde kudreti olmagla rûz-ı şeb kârı ders ü ifade olup 'âlim ü fâzıl bir vücûd-ı fezâ'il- nümûddur. Şi'r ü inşâda hod-bî-nazîr-i rüzgârdır.
Sosyal Muhit: Amid, İstanbul, İzmir	Diyar-ı Bekr, İstanbul, İzmir
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	'Asrın şu'arâ-yı belâgat-şi'ârından olmagla bu bir kaç beyt âsârındandır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde farklı olarak şairin şu beyitlerine yer verilmiştir:

Bahtım sevâdı kıldı füzûn i'tibârımı
Hâk-i bütân mı seng-i siyâh-ı Harem miyim

Eyler serimde tîg-i belâ-rîzin imtihân
Dest-i sitem-nüvişt-i kazâya kalem miyim

Eş‘ârıma perestiş eder Hâsima bütân
Rengîn nukûş-ı ma‘niye beytü’s-sanem miyim

Safâyi tezkiresinde ise farklı olarak şu beyitler vardır:

Hârlar bâl-i hümâdır ser-i divârımda
Gül-i ikbâl açılır gûşe-i gülzârımda

Bâd-ı nev-rûz gibi gonca-güşâlık eyler
Mevce-i cûş-ı tebessüm leb-i dil- dârımda

O Felâtûn-hıredim tab‘-ı suhan-perverde
Mesel isbât ederim mülk-i dürerbârımda

Hâsimâ piçen-i ser geştegi-i âlâmı
Kıldı vâ-beste felek gerdîş-i destârımda

Ve lehu
Açılsa gonca-i maksûd tarf-ı bâgımda
Zükâm olur eser-i reng bu dimagımda

Hezâr olursa nola meclisimde pervâne
Fetile-i reg-i güldür yanan çerâgımda

‘Aceb ki halka-i âgûşdan remîde olur
O mâh-ı nev-bûyidi hâle-i kucağımda

Ve lehu
Müjgânların ki gamzene bâl-i hadeng olur
Her zahm-ı sürme günü çü dâg-ı peleng olur

Çokdur kenâr dil-berinin mâh-rûları
Amma Sıtânbul’un güzeli şûh u şeng olur

HÂSİB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâsib	Hâsib
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Fi'l-asl vilâyet-i Kastamonu'dandır.	Kastamonu'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ferdî mahlası ile silk-i tahrîr olunan Arayıcı-zâde Hüseyin Efendi'nin terbiyet-kerde-i himmeti sâhib-livâ-yı şi'r ü inşâ bir mîr-i kelâm şâ'ir-i mâhir-i hoş-tabi'atdir. Vezîr-i rûşen-zamîr Baltacı Mehmed Paşa merhumun def'a-i ûlâ vezâterlerinde menâsıb-ı dîvândan baş mukâta'a olup Çorlulu Ali Paşa merhumun vezaretine degin ol mansıb ile evkât-güzâr olup Ali Paşa vezir-i a'zam oldukda mansıb-ı mezbûru bunların üzerinden Kalem-i Küttâbda Ördek İsmâ'il Efendi-nâm ma'rûf-ı enâm olan zât-ı vâlâ-cenâba tevcih eylemişler idi. Ol esnâda Ali Paşa'ya bir kaside inşâd ve bir mikdâr gubâr-ı igbirâr izhâr eyleyip feryâd eylemiş idi. Ba'dehû mütercem-i mezkûr vüzerâ-yı kiramın kudemâ-yı umûr-dîdelerinin ekremi ve vükelâ-yı ülü'l-ihtirâmın kâr-âzmûdelerinin efhamı olan vezir-i rûşen-zamîr-i bî-hem-tâ Abdî Paşa hazretleri mısr-ı Kâhire'de vâlî iken Mısır mukabelecisi olup Şehîd Alî Paşa Nemçe seferine gitmezden mukaddem Âsitâne-i Sa'âdet'e gelip âsaf-ı 'asra mülâki olup kendilerden Mısr'ın ba'zı ahvâli su'âl olundukda tab'larına nâ-muvâfık ve 'azîmet eyledikleri emre gayr-ı mutâbık ba'zı kelimât sebkat ve kendilere bir Mısır takvimi irâ'et etdikleri bâdî-i işti'âl-i gazab-ı âsafi olup Bahr-i Sefîd'de Bozçaata ceziresine nefy ü iclâ ile ta'zîr ve bir müddet anda ikâmetle güncâyiş-pezîr-i gûşe-i tekdir olup vezir-i merkum sefer-i mezbûrda şehîd ve derdmendin suret-i bendegîde arz eylediği emânetin âsârı bedîd olduktan sonra ol vartadan halâs olup rehâ-yâb Mora defterdârlığın almışdır.	Evâ'il-i hâlinde bu cerîde-i 'irfana tercemesi sebk eden Arayıcı-zâde Hüseyin Ferdî nâm şâ'ir-i mâhirin terbiyesiyle tahsîl-i ma'ârif-i bî-şumâr edip ba'dehû dîvân-ı sultânî kâtibleri zümresine ilhak olmagla Kâhire-i Mısr mukâbelecisi olup 'asrın şu'arâ-yı şîrîn- kârındandır. Hatta vezîr-i a'zam 'Ali Pâşâ'ya bin yüz yigirmi târîhinde Nemçe üzerine sefer etmege hareket eylediği esnâda mezbûr Mısr'dan henüz gelmişidi Mısr takvimi getirmekle vezîr-i müşârün ileyhin şehîd olup 'asker-i İslâm münhezim olacagın remz ile işaret edip vezîr-i a'zam tarafına tefhîm eyledikde umûr-ı atiyyeden haber vermek töhmetiyle ma'zûb-ı âsafı olmagla Bozcaata ceziresine kal'a-bend olup çok geçmedin 'Ali Pâşâ ol seferde şehîd olmagla inhizâm vâki'olup mezbûr dahi ol cezireden itlâk olmak içün ferman sâdır olup devlet-i 'aliyye tarafına geldikde ba'zı mansıba mutasarrıf oldukdan sonra Mora defterdarı olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Hoş-tab' ve nâzik-	

kelâm bir şâ'ir-i mahbûb-ı enâm idi.	
Sosyal Muhit: Kastamonu, Mısır, Bozcaada, Mora	Kastamonu, Mısır, Bozcaada, Mora
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt ol kasidedendir. Bu güftâr âsârındandır.	Mezbûr kal'a-bend iken hasbihâl-gûne nazm eylediği ebyâtdır ki bu mahalle sebt olundu.
Ölüm: Mora defterdârlıgın alıp ol cezîrede dûr-kerde-i asdika vü ahbâb iken bin yüz otuz (1130/1717-1718) sâlinde intikâl ve dâr-ı meşakkatden âlem-i rahata irtihâl eyledi.	Mora defterdarı olup bin yüz otuz (1130/1717-1718) târîhinde Mora'dan tayy-ı defter-i hayât etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Beni kaz eyleyip Ördek Efendi yerime geçmiş
Gönül ser-pençe-i şahin-i gamda bestedir hâlâ

Eder giryeyle her geldikçe bin cân ile istikbâl
Hayâl-i yâri âyâ çeşm-i pür-nem nem kıyâs eyler

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Hasbihal- i Hod
Münşî-i takdirin idrâk olsa ger inşâları
Lafz-ı tedbire muzâf eyler idim ma'nâları

Sârih-i dibâce-i takdir olan 'âriflerin
Harf-ı teslim-i rızâ terkibidir imlâları

Fâ'il-i takdirgâhı merdûm-i gam-dideye
Masdar-ı ikbâl eder hod-gerde-i a'lâları

Devr-i nâ-sâz eyler 'uşşâkın makâmın der-hisâr
Beste-i zencir eder geh şi'r-i müstesnâlan

Kıymetin terviç içün cevher-şinâs-ı rüzgâr
Hıfz eder sanduk içinde lü'lü-i lâlâları

Râh-ı rev yok hod-be-hod pervâz eder bag içre zâg
Habs ederler nâlesiçün bülbül-i gûyâları

Giryeye tebdîl eder devrân si-rûze handesin
Habs-i inbik-i gül-âb eyler gül-i ra'nâları

Diller olduysa rehâyân-ı şikenç-i turresi
Kâmet-i yâre sarılmışdır yine sevdâları

Müstecâb olmazdı da'vet olmasam der-i dâ'ire
Ba'dezîn teshir mümkündür peri-simâları
İstikâmetde 'ilm kullukda dâmen-i der-miyân
Bâgbân âzâd eyler serv-i bî-hem-tâları

Mübtelâ-yı bend-i hâr olduysa bâgın gülleri
Bâgbân gözden çıkarır nergis-i şehlâlârı

Gâh olur bedr-i münîri hâle-bend ile felek
Hâne-bend-i sîm ü zerdir cevherin a'lâları

Tertîbât olmasa hısn-ı sadefde bir zamân
Pâdişâhlar zîb-i tâc etmez dürr-i yektâları

Gönlünü zencîr-i zülf-i yarda eyler esir
Boş degil meydân-ı 'aşkın 'âşık-ı şeydâları

Nefsini çîn etmese halvetde şeyh-i pâk-dil
Keşfe kâdir mi olurdu 'âlem-i ma'nâları

Zâhirâtının etseler me'vâsını sâfı dilin
Gülşen-i ma'nâyı seyrân ederdi rûyaları

Hall-i eşkâle mukayyed pîşe-i dil-bestedir
Dâm-ı fikre eyler üftâde suhan-fermâları

Beyt-i mahlas merdûm-i fikrin giriftar eylemiş
Dil-güşâd olmaz bu dehrin şâʻir-i garrâları

Sayda gâhî dâm eder sayyâdı âhir sayd olur
Bu kemîngâhın ʻacebdir resm-i nâ-bercâları

Pây-ı sayd u dest-i sayyâd oldu çün bir riştеden
Bir mahalle ʻakd eder üstâd-ı dest ü pâları

Âşiyân-ı murg-ı dil tek olsa da bî-bâl ü per
Bî-taʻb her lahza seyr etmekdedir dünyâları

Nüsha-i hısn-ı haşini eyleyen dâ'im tebâh
Eyler elfâzın sipâh o sulha maʻnâları

Lezzet-i fikr-i visâl olmaz müyesser herkese
Çâşni-yâb-ı firâk ol anla bu maʻnâları

Halka-i reng-i dem-i âhû-yı bî-cirm ü hatâ
Bend-i çîn-i nühûft eyler şîrâz-ı dersâları

Sende ey dil hazret-i Mevlâ'ya şükr et sâbır ol
Şad eder bir gün seni eltâf-ı lâ-yuhsâları

Bâd-ı âh-ı inkisar sanma te'sîr eylemez
Rüzgârı gör ki dâ'im ditredir deryaları

Küşte-i nâmus eder gururu kahr-ı Zü'l-celâl
Mûrlar eyler helâk ef ʻî-i ejderhâları

HULUSİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hulûsî	Hulûsî
İsim: Nâmı Ahmed'dir.	Nâmı Ahmed'dir.
Memleket: İstanbul	İstânbul'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Merhûm cennet-mekân firdevs-âşiyân Sultân Mehemmed Hân-ı Râbi' asr-ı şerîfleri vüzerasından Cerrâh Kâsım Pâşâ-nâm vezir-i dilîrin ferzend-i ercümendi bir mîr-i nâzik-tâbîrdir.	Sultân Muhammed Hân-ı Râbi' vüzerasından nice zaman Istânbul kaymakâmı olan Cerrâh Kâsım Pâşâ'nın oğludur.
Tahsil ve Meslek: Alem-i tufûliyetde Sarây-ı Hümâyûnda terbiyet olunmagla tahsil-i dest-mâye-i irfân eyleyip etmeği ile taşra çıkdıktan sonra evkâtın meşâyihle görüşmeğe hasr-ı kat'ı alâka güft(ü) gûy-ı vakt ü asr etmişdir.	Evâ'il-i hâlinde harem-i sarây-ı pâdişâhide hâne-i kilârda perverde olup peşkirbaşılık rütbesini ihrâz edip ba'dehu mu'tâd üzre nân-pâre ile taşra çıkup niyyet-i hâlisa ile tarik-i sufiyeye sâlik ve zamân-ı kalilde ma'ârif-i kemâle mâlik bir zât-ı sûfi-nihâddır.
Şahsiyet Özellikleri: Ekser edâsı sofiyâne ve bi'l cümle güftâr-ı ilâhî ve na't-ı şerîf olup ta'birâtı şeyhânedir.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Ekser eş'ârı âşıkâne ve güftârı sûfîyânedir.
Örnek cümlesi ve örnekler: İlâhiyyâtından bu iki beyt-i hoş-tâbir teberrüken bu mahall-i celîleye tahrîr olundu.	Medh-i resûlde nazm eylediği na't-ı şerifden bir kaç beyt-i latif tahrir olundu. Bu bir kaç beyt eş'ar-ı aşıkanesidir.
Ölüm: -	-

Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin şu beyitlerine yer verilmiştir:

Zihî 'izzet ana kim ol reh-i kûyunda hâk olur
Kavil şol garîbe firkatinle sîne-çâk olur

Genc-i 'aşkdır hânesi dil halka izhâr eylemem
Hâlimi dânâ-suhandan gayre işâr eylemem

Yandırırım külli vücûdum bilmeye agyâr-ı 'aşk
Şem'ine pervâneyim ol yârın inkâr eylemem

Lâ ile nefy eyledim cümle sevda endişesin
Dem-be-dem illâ'dan özge gayr-i efkâr eylemem

Ey Hulûsî ehl-i dilde hâl-i 'aşk bir nüktedir
Çün abesdir gûydur nâdâna iksâr eylemem

HULDİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Huldî	Huldî
İsim: Nâm-ı zîbâları Mustafa'dır.	Nâmı Mustafâ'dır.
Memleket: Burusa	Burûsa'dan neşv ü nemâ-yâb-ı zuhûr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Medine-i Burusa'da bir tâcir-i celilü'l- meâsirin ribh-i râbihâ-i hayatı ve veled-i hayrü'l hâlef-i sütûde-simâtıdır.	-
Tahsil ve Meslek: Tahsil-i ulûm-ı vefîre ve kesb-i kemâlât-ı kesîre eylediğinden sonra şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm merhûm u magfurun leh es-Seyyid Feyzullah Efendi'den mülâzım ve kırkdan münfâsıl olduktan sonra tarîkdan ferâgat ve medîne-i Burusa'da vâkı Sultân Orhân meşîhâti ile kanâ'at eylemişlerdir.	Bir Bâzergân zâde olup evâ'il-i hâlinde kesb-i 'ulûma harf-i evkat etmekle kalem-rev-i 'irfanı dest-yârı-i kilk-i câvidânî ile teshîr-i sahîfe-i ibrâza nice eş'âr-ı dürerbâr tastîr etmişdir. Mahrûsa-i Burusa'da 'imâret-i Orhân meşîhati ile kanâ'at üzre olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	Asrın şu'arâsından bir şâ'ir-i hoş- suhan ve bir nükte-senc-i nâdire-fendir.
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Gürûh-ı ehl-i dilândan bir merd-i celîlü'l- mikdâr ve bu güftâr zâde-i tab'ları olan âsârdandır.	Bu eş'âr anındır.
Ölüm: -	Bin yüz hududunda (1100/1688-1689) 'âzim-i huld-i berin olmuşdur.

Sâfâyi teziresinde şairin şu beyitleri farklıdır:

Kaçan bezm-i şarâb eylerse çeşmin kan eder ancak
Gelir her dem meşâme-bûy-ı lahnet dil-i kebâbından

Eder encâm-ı kârın tercîh-i hâb-ı perişânî
Siyeh-rûz-ı muhabbet-i gamla kalkar câme-hâbından

Harîf-i bâde erbâb-ı riyâya cür'a-efşândır
Sipihr-i bezm-i rindânın sakın zâhid-i şehânından

Bu hüsn-i 'âlem-arayile seyr-i gülsitân etsen
Yüzün gördükde güller âl olur hicâbından

Sakın sohbet-i ehl-i riya rind-i sebük-rûha
Hele bu bildigim düşvârı-terdir kabr azâbından

O kâfir 'akıbet olmuş der-i cânânede derbân
Rakíbin şimdi ey Huldî geçilmezmiş cenabından

Ve lehu
Çıkardık ol kadar gevher-şinâs-ı 'aşkı hâtırdan
Bunca dil-i sufteden kesdik 'alâka riştesin birden

Olur mu fikr-i reng-i rûy-ı la'linden gönül farig
Cihan hâli kalır mı hiç a'râz-ı cevahirden

Beni bir âteşin ihrâma sardı tâb-ı ruhsârı
Güneş tal'atli bir dâyi güzel geldi Cezâyir'den

Bana takdir iden hadden ziyâde dil-ber ey Huldî
Hele bir cürmüm olsaydı sagâyirden kebâyirden

Ve lehu
Şerâr-ı âteş-i 'aşkınla bunca can tutuşur
Bu sûz ile giderek korkarım cihan tutuşur

O âfitâba ne mümkin nigâh-ı kerem etmek
Pesendveş mûje-i çeşm-i nâzıran tutuşur

İzâr-ı dil-beri mevzû‘-ı bahs edip Huldî
Geceyle şem‘ile pervane her zaman tutuşur

Sâlim tezkiresinde ise şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Aceb mi düşmese ehl-i tecerrüd kayd-ı sâmâne
Olur mu âşinâ her lafz ile ma‘nâyı bigâne

Şeb-i târî sanırdı kâkül-i müşgîn-i cânâne
Müselsel her gece yâ Leylî derdi Kays-ı dîvâne

Duçâr olsam bir ehl-i derde yer eyler derûnumda
Ne pek benzer benim divâne gönlüm Beyt-i Ahzân'e

Benimle var mı at başı ber-â-ber bir yürür sâkî
Kümeyt-i meyle gül-gûn-ı sirişkim girdi meydâne

Seni ey âftâbım gelmeden tahvil eder agyâr
Nola dönse sabâh-ı ayşımız şâm-ı garibâne

Kadem-rence kılıp gam-hâneme gelse gece kalmaz
Bize geldikçe turmaz ol vefâsız ahd ü peymâne

Sarây-ı sîne-i Huldî'yi teşrif eylese bir şeb
Gelip imâna ol kâfir yakın olsa müselmâne

HANDİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Handî	Handî
İsim: Lefkoşalı Hızır Dede demekle şöhret-şi‘ârdır.	Nâmı Hızır'dır.
Memleket: Lefkoşa	Cezire-i Kıbrıs'da Lefkoşa nâm mevkiden zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Gürûh-ı Mevleviyândan bir merd-i nâmdâr olup cezîre-i merkûmede vâkı Âsitâne-i Mevlânâ'da kâri-i Mesnevi olmuşlardır.	Evâ'il-i hâlinde tarik-i Mevleviyye'ye sâlik ve nukûd-ı ma‘ârife mâlik bir şâ‘ir-i fesâhat- eser ve bir edîb-i sühanver olmagla mahall-i mezbûrda vâkı‘

	mevlevihânede kârî-i Mesnevi-i Şerif olup ‘asrın şu‘arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Lefkoşa	Kıbrıs, Lefkoşa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i zîbâ zâde-i tab‘ı râ‘nalarındandır.	Bu şi‘r-i âbdâr âsârındandır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyitler bulunmaktadır:

Harfü’d-dâl

Sebk edince harf-i hâ-i mu’ceme
Hâhiş-i dil etdi tecdîd-i garâm

Eyledik ber-vefk-i tertîb-i hayâl
Harf-i dâl-i mühmele sevk-ı kelâm

HALİS	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâlis	Hâlis
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâm-ı Mehmed’dir.
Memleket: Sûy-ı Sıtanbul’da leb-i deryâda revnâk-efzâ-yı sâhil-i bahr olan Kâsım Paşa nâm mahalde tevellüd etmişdir.	İstânbul kurbunda Kâsım Pâşâ nâm mahalden zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsil-i ma‘ârif ve kesb-i avârifden sonra tarîk-i aliyyeye âzim ve âdet üzre mülâzım olup yüz üç Zü’l-hiccesinde Ebû Sa’id-zâde Feyzûllah Efendi’den ibtidâ-i hâric ile hâmise-i Sarây-ı Galata’ya olup ba‘dehû yüz dört şâbânında yine anlardan ibtidâ-i dâhil ile Emre Hâce Medresesine ba‘dehu yüz beş Saferinde yine anlardan yerinde mûsıla-i Sahn-ı i‘tibâr olunup bin yüz tokuz Rebî‘ü’l-evvelinde Seyyid Feyzullah Efendi’den Sahn ve yüz on Saferinde yine anlardan ibtidâ-i altmışlı ile Nişâncı Paşa-yı Cedîde ve yüz on iki Şa’banında hareket-i altmışlı ile yine	Evâ’il-i hâlinde kesb-i ma‘ârif-i bi-şumârdan sonra hamele-i Kur’ân-ı ‘azîmü’ş- şândan hoş-savt olmagla Silâhdâr-ı Sultâni Bıyıklı Mustafâ Pâşâ vezir-i a‘zam iken imâmı olup tarîk-i tedrise dâhil olup refte refte kat‘-ı merâtib-i mu‘tade ederek Medine-i münevvere kâzisi olmuşdur.

anlardan Kadırga Limanı'nda Mehmed Paşaya olup ba'dehû yüz on beş Rebî'ü'l-ahirinde Mehmed Efendi'nin def'a-i sâniyesinde mûsıla-i Süleymaniyye ile Ayasofyaya ve yüz on sekiz Zü'l-ka'desinde Paşmakçı-zâde Efendi merhumdan hâmise ile Sultân Ahmede gelip yigirmi bir Muharreminde Medine-i Münevvere kâzısı olmuşdur.	
Şahsiyet Özellikleri: Melâmi-meşreb lafzan u ma'nen hâlis bir vücûd idi.	Asrın şu'arâsından derviş-meşreb bir vücûd-ı pür-ma'rifet olup hâlisân-ı tarik-i Mevlânâ'ya bende-i hâs olmagla ekser eş'ârı sûfiyânedir.
Sosyal Muhit: İstanbul, Kasım Paşa	İstanbul, Kasım Paşa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt-i garrâ eş'ârındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi bir (1121/1709-1710) Rebî'ü'l-ahirinin içinde intikâl eyleyip Medine-i Münevvere'de medfûndur.	Bin yüz yigirmi bir (1121/1709-1710) senesinde fevt olmagla ol genc-i ma'ârif ol buk'a-i mübâreke hâkinde medfûndur.

Her iki tezkirede de şairin aynı şiirlerine yer verilmiştir.

DÜRRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Dürrî	Dürrî
İsim: Ol zât-ı nâ-dîde-nazîr ü pâkîze-tabîrin nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir.	Nâmı Ahmed'dir.
Memleket: Erbâb-ı dânişe kân olan medîne-i Van'dandır.	Cümle-i mahbûbânında hüsn ü ân olan şehr-i Vân'dan bedîdâr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Zât-ı yek-tâsının çeşm-i ʿirfan ile güşâyiş bulan nâdire-dândan hurde-bîn bir şâʿir-i mâhir-i nâzenîn oldugundan manzûr-ı vüzerâ-yı kiram ve mültefit-i vükelâ-yı ülü'l-ihtirâm olarak Devlet-i ʿAliyye-i ʿOsmâniyye'de Dîvân-ı Hümâyun küttâbı zümresine vâsıl ve anlara mahsûs olan menâsıb-ı dîvâniyyeden nice câh-ı vâlâya nâʿil olup suhan-sâz u kâr-güzâr olmagla zât-ı vâlâlarına iʿtibâr olunup hıdemât-ı ʿaliyyede istihdâm ile pür-ʿizz ü şân ve esnâ-i tahrir-i tezkiremizde bin yüz otuz iki evâhirinde diyâr-ı 'Acem'e elçi olup	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip ba'zı vezírin hıdmetinde olup ba'dehu dîvân-ı sultanî kâtibleri zümresine ilhâk oldukdan sonra hâcegân-ı dîvân-ı bülend-eyvân-ı pâdişâhı rütbesiyle ser-efrâz olmagla nice manâsıb-ı celîleye mutasarrıf olup bin yüz otuz iki târihinde devlet-i 'aliyye-i 'Osmâniyye tarafından elçilik ile 'Acem şâhına gönderilmişdir.

revân olmuşlar idi. Sâl-i ferhunde-fal bin yüz on beş senesine resîde oldukda sultân-ı Ferîdûn-çâker İskender-reh-ber Îsâ-sîret Yûsuf-cemâl melik-i ʿâdil sultân-ı mahmûdü'l-hısâl olan halîfe-i devrân zıllu'lâhi teʿâlâ fi'l-ekvân es-sultânü'bni's-sultân es- Sultânü'l-Gâzî Ahmed Han ibnü's-sultân Mehemmed Han *halleda'llâhu hilâfetehü ve ebbede saltanatahü* hazretlerinin zât-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnu matlaʿ-ı envâr-ı feyz-ı jhdâ ve revzene-i esrâr-ı den eşi'a-pâş-ı zuhûr ve mefârık-ı 'âlemiyâna pertev-endâz-ı nur olup devlet ü sa'âdet ve şevket ü meymenet birle halîfe-i eyyâm ve sultân-ı enâm olup lihye-i şeriflerin irsal ile icrâ-yı sünnet-i seniyye etmege ikbâl buyurmuşlardır. Bu iki beyt-i dil-ârâ zâde-i tab'-ı bî-hem-tâları olan târih-i ser-âmed ü ra'nâlarındandır.	
Şahsiyet Özellikleri: Lisân-ı Türkîde pesendîde tevârîh ü eş'ârı ve zebân-ı Fârisîde acemâne güftârı ve lugaz-ı bisyârı oldugundan mâ-'adâ kendüye mahsûs hurde nâzik bir hatt-ı nâ-dîdesi olup dîvânî ve sâʾir kalemde hoş-nüvîs letâfetkâr bir zât-ı pür-ma'ârif-i celîlü'l-mikdâr ve asrın pür-gû şâ'ir-i pesendîde-güftârlarındandır. Bi-feyzi Mennân hamîre-i tıynetleri ser-rişte-i irfan olmagla gerek kendileri ve gerek bu mecelle-i celîleye tahrîr olunan Sadî ve Feyzî-nâm biraderleri bi'l-cümle hânedân-ı şi'r ü ma'ârifin perverde-i nîsân-ı ebr-i hüsn ü ânı olup mâlik-i dürer-i maʿânî ve nâʾil-i saâdet-i feyz-i Rabbânî olmuşlardır. Hususâ târîh-güyâlıkda muvaffakun min-ʿindi'llâh olup katı cüzî âzmâyiş-i tab'la ân-ı yesîrde bir göz yumup açınca bî- hem-tâ bir târîh-i bî-nazîr ederlerdi	'Asrın hadd-i teslime pâ-nihâde olan şu'arâsından şâhid-i âsârı gâjedâr-ı letafet mergûle-i ebkâr-ı ma'ânî-i eş'ârı nükhet-rîz-i fesâhât ve dürârî-i suhan-ı sihr-azmâsı perveriş-yâfte-i asdâf-ı belâgat bir şâ'ir-i hûb-hasletdir. Teferrüd-gerde-i dîde-i rüzgâr olan nükteverândan bir sihr- kârdır.
Sosyal Muhit: Van	Van
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Târih semtinden gayrı gazel ü kasâyid tarafı dahi ma'mûr bir vücûd-ı ma'rifet-mevfurdur ki evsâfında ne rütbe ıtrâ olunsa şâyeste vü sezâdır. Nûr-ı 'ayn-ı hadaka-i şu'arâ ve nergis-i mutarrâ-i hadîka-i zûrafadır. Eş'âr-ı zîbâsı sohbet-i	-

pâkîzesi gibi melih ve cebîn-i nâzenîni mezâmîni gibi sabîhdir. Âsârına nihâyet ve eş'ârına hadd ü gâyet yokdur. Ülü'l-basâyire 'ayân ve erbâb-ı 'irfana gayr-ı mahfî vü nihândır ki gazel-i mezburun makta' beytinden mukaddem olan beytde telâtum yerine sevâhil olsa dahi manîdâr olurdu.	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu iki beyt-i dil-ârâ zâde-i tab'-ı bî-hem-tâları olan târih-i ser-âmed ü ra'nâlarındandır. Bu ebyât-ı ra'nâ ol sıhhat-nâme-i dil-ârâdandır. Ve yine pâdişâh-ı ʿâlem *hafızahu'r-Rabbü'l-ekrem* hazretlerinin seyr-i deryâya teşrif buyurduklarında zât-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnları ile müstesʿid olan fülkçe-i hümâyûnun kitabesine mütercem-i pâkîze-ta'bîrin bu kıtʿa-i bî-nazîrleri sebt ü tahrîr olunmuşdur. Ve yine şevketli efendimizin zât-ı hümâyunlarına mahsûs olan çetr-i hümâyunlarından birinin kitâbe-i bî-nazîrine bu ebyât-ı zîbâsı kitabet ü tahrîr olunmuşdur. Ve dahi Çorlulu Alî Paşa merhumun medîne-i Kostantıniyye'de vâkı' Sırmakeş-hâne'nin yerine binâ eyledikleri tekye ve medrese-i pesendîdenin kapusu üstünde bu târih-i bî-hem-tâ vü nâ-dîdeleri sebt ü tahrîr olunmuşdur. Ve dahi vâlid-i mâcid-i kesîrü'l-mahâmidimiz sene bin yüz yigirmi altı evâhirinde şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm olduklarında bu târîh-i garrâyı inşâd eylemişlerdir. Ol cümleden bu gazel-i dil-pezîrleri teberrüken bu mecelle-i celîleye sebt ü tahrîr olundu.	Bu gevher-i nazm-ı âbdâr ser-rişte-i kân-ı pâk-nijâdı olan âsânndandır. Pâdişâh-ı cihân Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretlerine verdiği sakal târihidir. Pâdişâhımız Sultân Ahmed Hân-ı Gâzi hazretleri çiçek çıkarıp hoş-hâl oldukda nazm eyledigi sıhhat-nâmedir. Fülke-i Hümâyûn'un kıçına tahrîr olan bu ebyât anındır. Çorlulu 'Ali Pâşâ'nın binâ eyledigi tekyeye târihdir. Müşârün ileyhin binâ eyledigi medreseye dediği târihdir. Isma'il Efendi nâm sâhibü'l-hayrın binâ eylediği çeşmeye dediği târîhdir. 'Ali Pâşâ-yı 'Atik Câmi'-i Şerifi'nde binâ olunan Celvetî Tekyesi'ne dediği târihdir.
Ölüm: -	Şâ'ir-i mezbûr bin yüz otuz beş (1135/1722-1723) târihinde baş muhâsebeci iken fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak yer alan şiirleri şunlardır:

Ebyât

Ne hayme atlas-ı çarh-ı felek kumâş olsa
Bu mertebe olamaz nakş u zeyne erzânî

Târih
Hâme-i Dürrî semen-rîz oldu bu târihi le
Mustafa Mîrzâ Efendi oldu müftiyyü'l-enâm

Gazel
O şeb ki sâki-i ra'nâ yürür turur oturur
Ayag u şem'-i ahibbâ yürür turur oturur

Ne hâldir bu ki seyyare vü sevâbit ü hâk
Hevâ-yı 'aşk ile hâlâ yürür turur oturur

Bahara şükr ederek cûy u serv ü sebze-i bâg
Bu gülşen içre ne zîbâ yürür turur oturur

Düşüp telâtum-ı gird-âb-ı bahr-i 'aşka gönül
Misâl-i keşti-i deryâ yürür turur oturur

Bilir mi sor harekât u sükûn u hayretini
Egerçi Dürri-i şeydâ yürür turur oturur

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Nem kapsa dîde hattdan eger eşk-i ter verir
Deryâ sehâbdan alır âbı güher verir

Lutf eyle alma âhımı ey âfîtâb-ı hüsn
Mir'ât-ı tâbdâra nefes çok keder virür

Bir âh-ı subhgâha bakar 'ukde-i derûn
Zirâ güşâdı gonçeye bâd-ı seher verir

Kat' etme cûy-ı eşkim Dürrî bu bâgdan
Bir gün olur ki nahl-i ümidin semer verir

Dil hande-rîzî-i leb-i cânâna mübtelâ
Cânâne girye-i dil-i nâlâna mübtelâ

Gül mâ'il-i terennüm-i efgânı bülbülün
Bülbül tebessüm-i gül-i handana mübtelâ

Şem' ıztırâb-ı âteş-i pervaneye esîr
Pervane söz-ı şem'-i şebistâna mübtelâ

Dürrî eger hakikatle eylesen nigâh
Hep cümle şey tecellî-i Rahmân'a mübtelâ

Ve lehu
Kesdik ümîd riştesini zülf-i yârdan
Yok şimdi kılca minnetimiz rüzgârdan

Ey seng-dil tokunma sakın şîşe-i dile
Zulm etme tazesin hazer et inkisardan

Teşrîf-i bezm edip ol âteşîn-'izâr
Döndü kebâba cism-i nizâr intizârdan

Sabr et güşâyiş-i gül-i maksûda Dürriyâ
Feyz-i nesîm-i mevhibe-i Kirdigâr'dan
Ve lehu
Hayât-ı can leb-i cân-bahş-ı yâre kalmışdır
Safâ-yı tâb' mey-i hoş-güvâre kalmışdır

Bu bezmgâhda renc-i humâr-ı ma'siyyetim
Şarâb-ı magfıret-i Kirdigâr'a kalmışdır

Cülûs edince taht-ı devlete Hân Ahmed-i zîşân
Şeref-i burcuna gûya mihr-i rahşân eyledi tahvil

O sultân-ı Sikender kadar o hâkân-ı hümâyun fer
Ki 'ahdinde şer ü şûr oldı hayr u râhata tebdil

O denlü şâdmân oldu cihan yümn-i kudûmünden
Ki el verse ederdi dest-i pâkin serveran takbîl

Bu esnâda cemâl-i pâkmâli lihyedâr oldu
Mehâsin etdi hâkkâ şâh-beyt-i hüsnünü tezyîl

Zuhûr edince hatt-ı ‘anber-efşan levh-i yüzünde
Mübârek-bâd yine etdi melâ’ik berberin ta‘cîl

‘Aceb mi hâme-i hüsnünde olsa devr-i hatt peydâ
Beyâz gerden-i simini olmuş nûrdan kandil

Mutarrâ sünbül-i nev-reste-i gülzâr-ı cennetdir
Nola teşmim edip etse melekler kadrini tebcil

Mübârek ola vech-i enverine lihye-i pâki
Bi-Hakk-ı âyet-i Nûr bi-Hakk-ı Sûre-i Tenzîl

O hatt-ı müşgbârın kılmaga târihini tahrir
Ederken mû-şikâfan-ı hüner dikkade kâl u kîl

Hamdülillah kim edip lutf cenâb-ı Kirdigâr
Buldu sıhhat hazret-i şâhenşeh-i Cem-iktidâr

Hak bu kim fikrinden ol zât-ı hümâyun ta‘atin
Muztarib olmuşidi bi’l cümle sıgar u kibâr

Dem-be-dem el kaldırıp dergâh-ı Hakk’a hamd kıla
Cân u dilden derler idi yâ gani perverdigâr

Senden ümmid eyleriz ol zât-ı pâkin sıhhatin
Sen kıl anı cümle ‘illetden İlâhi dest-kâr

Tâ ezelden gerçi kim olmuşdu mahbûbü'l-kulûb
Cümle halk-ı ‘âleme ol şehriyâr-ı nâmdâr

Ya‘ni oldukça süvâr-ı rahş-ı devlet şânile
Seyr edenler tal‘at-i pâkin ederdi iftihar

Muktezâ-yı rûzgâr-ı dehr-i pür-âzâr ile
Kondu mir’ât-ı zamîr-i pâkine çün kim gubâr

Gûş edenler ‘illet-i cân-sûzunu bî-tâb olur
Taşlarla gömgök etdi tenlerin dîvâne vâr

Sıhhat-i zât-ı hümâyunun edip Hak’dan ricâ
Halk-ı ‘âlem gece vü gündüz ederdi âh u zâr

Ol zamân kim tâbiş-i nâr-ı harâret ser-be-ser
Etdi ol cism-i latif ü nâzenîni dâgdâr

Gûyiyâ bir tâze nahl-i gülşen-i firdevs idi
Câ-be-câ mânend-i gül-bün güller açdı şad hezâr

Yohsa bir ra‘nâ gül-i sadberg-i bâg-ı hüsn idi
Etdi anı tâb-ı te’siri tarâvet jâledâr

Yâ vücûdu bir sadefdir ol yemm-i cûdun meger
Kim zuhûr etdi nice pâkîze dürr-i şâhvâr
Yohsa bir rengin bahâristân-ı feyz-âsârdır
Oldu verd ü yâsemen ü lâleden işgüfedâr

Müntehib bir nüsha-i mergûbedir ol zât-ı pâk
Buldu la‘lin noktalarla ser-te-ser nakş u nigâr

Seyr edenler derler ol zât-ı taravet menba‘ı
Zahir oldu âbda yer yer hûbân-ı dânedâr

Bâzvânın şâh-ı gül gibi görenler dediler
Nice mercan yemm-i behcetden oldu aşikâr

Eyleyince saykâl-ı dest-i kader perdâhte
Cism-i pâki gıll ü gışdir oldu saf-âyînevâr

Gerçi buldu ‘akıbet ol menba‘-ı ‘ayn-ı şifâ
Hayli zahmet çekdi amma bir zaman leyl ü nehâr

Gûyiyâ şimdi mükâfât-ı ten-i bîmârına
Bir çiçekli hil‘at ihsân eyledi Perverdigâr

Yâ benekli atlas-ı zer-târdır pür-nakş u zîb
Destgâh-ı gaybdan gönderdi anı Kirdigâr

Ya İlâhî öyle ümmid eyleriz ki bir dahi
Ermeye ol zâta bir ‘illet nihân u âşikâr

Ser-firâz-ı tâc olup tahtında İskender gibi
Himmet ile eyleye ‘ömr-i tabî‘îde karâr

Zât-ı pâki dem-be-dem sa‘at-be-sa‘at gün-be-gün
‘Âfiyetler kesb ede ‘âlemde Dürrî bî-şumâr

Olmaya nâzük teni âzûrde-i dest-i tabîb
Görmeye ‘ömründe zahmet ol vücûd-ı kâmkâr

Zihî hüceste-eser hayme-i cihanbânı
Ki ehl-i tab‘a verir seyri zevk-i ruhanî

Ne hayme bir büt-i zerrin-nitâkdır gûyâ
Sütûnu oldu anın kâmet-i hıram anî

Derûnu ol kadar olmuş şükûfeden tertîb
Ki seyr edenler alır feyz-i bâg-ı rıdvânı

Harîmine olamazsa ‘aceb mi ruh-fersâ
Ki etdi şemsesi şermende şems-i rahşanı

Gören o şıkka-i zerrin ile tınâbların
Şu‘â‘-i pertev-i hûrşid zann eder anı

Nola sipihr-i berine ederse nâzişler
Bu bârgâh-ı mu‘allâ ki yokdur akranı

Eden bu çetr-i hümâyunu cângâh-ı safâ
Anar mı taht-ı hevâ pâye-i Süleymânı

Döner hümâya bu pervâz ile açarsa perin
Kaçan ki salsa ana sâye zıll-ı Yezdâni

Cenâb-ı Hazret-i Hân Ahmed hümâyûn-ı taht
Ki çarh-ı atlas olur sâyebân-ı eyvanı

Sadra‘zam-ı vezîr-i Ahmed Hân
Âsaf-ı Cem cenâb-ı ‘âli-câh

Ya‘ni kim Hazret-i ‘Ali Pâşâ
K’oldu tevfík-i Hak ana hem-râh

Sâlikânı reh-i hakikat içün
Yapdı bir tekye hasbeten lillâh

Hem edâ-yı salât içün mescid
Hem sülûk ehline ‘ibâdetgâh

‘Âleme öyle bir eser koydu kim
Hayr ile ismi yâd olur her gâh

Sa‘yi meşkur olup sevâbı kabul
Kılalar zikr-i hayrını efvâh

Dürriyâ hâtif-i ehl-i tevhidi
Edip esrâr-ı zikrden agâh

Didi bu tekyegâh içün târih
Zikr edin ……

Destûr-ı kerem-perver-i sadr-ı şefkat-güster
Dâdâr-ı semâhatver ya‘ni ki ‘Ali Pâşâ

Ol âsaf-ı dânâ-dil-i Hayrullah olup ma’il
Koydu bu cihan içre nice eser-i vâlâ

Bir bük‘a-i zîbâyı bünyâda kılıp himmet
İhlâsile sa‘y etdi yapdırdı güzel hakka

Hengâm-ı hitâmında bir kâmil-i rûşen-dil
Târihi içün görmüş bir vak‘a-i garrâ

İbn-i ‘amm-i Peygamber ya‘ni ‘Ali-i Haydar
Etmiş ola rüyada bu kavli ana inhâ

Kim gâyete erdikde bu medrese-i ‘âlâ
Târihini etsinler bu mısra‘ ile inşâ

Zira ‘âdeti anın bu sâle muvâfikdır
Vâki‘da hesâb etdik yek-pâre vü müstesnâ

Gûyâ ki kerâmetdir Dürrî ana bu târîh
من علمنى حرفا قد صيرنى عبدن

Nûş edip leb-teşneler Dürrî dedi târih
Etdi İsma‘il icrâ ‘ayn-ı mâ’-i zemzemi

Eyledi bu tekye-i dâr-ı betâlet bir zaman
Sânî‘-i kevn ü mekânin muktezâ-yı hikmeti

Devreden bu Ka‘betü'l-‘uşşâkı mânend-i hamam
Devr ederdi ehl-i tevhidin nigâh-ı hasreti

Piş-i tâkında ‘ubûdiyyet nitâkı bend içün
Tâk idi gûyâ ki erbâb-ı tarîkin tâkati

Çille-i çil sâle çekdi ehl-i ‘uzlet hasılı
Erba‘înin şimdi tekmil oldu hakka müddeti

Hamdüli'llah kuvvet-i kudsiyye-i ibrâr ile
‘Akıbet etdi zuhur erbâb-ı hâlin gayreti

Şübhe yok te’sîr eder amma birâz te’hîr eder
Feyz-i iksîr-i kerâmetin budur hâsiyyeti

Zâhir ü bâtın ‘ayân oldu bu emr-i hayrda
Ehl-i şer‘in nusreti ehl-i kulûbun himmeti

Âsaf-ı yektâ ‘Ali Pâşâ-yı ‘âli-menkabet
Hazret-i Hân Ahmed’in destûr-ı sâhib-devleti

Hükm-i şer‘u’llah ile vâcib görüp ihyâsını
Etdiler ma‘mûr u âbâdân bu dâr-ı behçeti

Âsumân oldukça pür-envâr zıkru’llah ile
Şâmil olsun Hâlık’ın mahlûka feyz-i rahmeti

Dürrî-i bende dedi ihlâsile târihin
Tekyegâh-ı evliya cây-ı kadîm-i Celvetî

Târih-i Vefât-ı Dürrî-i Yek-çeşm
Dürrî-i yektâ vü dûr-endîş ü tiz-idrâk kim
Hall ederdi bir nefesde her mûy-ı pîçîdeyi

Çünki çeşmin yumdu dünyâdan dedim târihin
Nâ-bedîd etdi felek bir cevher-i nâdîdeyi

Târih-i Diger
Çıkar bir ta‘miyeyle fevtinin târihini ey Vehbî
Güm oldu kân-ı dehrin göz göre pâkize bir Dürrî

ZİKRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Zikrî	Zikrî
İsim: Ebû Bekir Aga demekle şöhret-şi‘ârdır.	Nâmı Ebû Bekir'dir. Sipâhi denmekle şöhret-şi‘âr olmuşdur.
Memleket: Öziçe	Rumeli'nde vâki kasaba-i Öziçe'den bedidârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Öziçe diyarının sipâh u erbâb-ı tımarındandır.	Erbâb-ı tımârdan ve ‘asrın şu‘arâ-yı belâgat- şi‘ârındandır. Bu ceride-i ‘irfana âsârı sebk eden Vuslati Ali Bey nâm şâ‘ir-i mahirin reşehât-ı terbiyetleriyle gonca-i tabi‘atı güşâyiş-pezir olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Kadir-i güftâr sütûde-perveriş bir sâhib-i dâniş idi.	-
Sosyal Muhit: Öziçe	Rumeli, Öziçe
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Sâhib- Dîvân'dır. Külliyâtı dahi zâyi‘ olmagın eş‘ârı şüyû‘ bulmamışdır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu bir iki beyt anındır.	Bu bir kaç beyt kendü mecmû‘asından ba‘zı yârânın manzûr u hâtır-nişânı olmagla bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: Sene bin yüz (1100/1688-1689) hududunda intikâl ve ser-hadd-i fenadan kal‘a-i bedeninde mumâkata-i rûhdan da‘vet-i ile merci-i aslîsine irtihâl eyleyip güzâr ve eller gibi zikr ü nâmın yâdigâr-ı erbâb-ı güftâr eyledi.	Bin yüz senesinde (1100/1688-1689) ravza-i memâlik-i İslâmiyye'ye vezide olan tünd-bâd-ı feterâtda gül-berg-i vücûdu hazân-reside-i fenâ olmuşdur.

Safâyi tezkiresinde şairin farklı olarak sadece şu beyti yer almıştır:

Heman Mecnûn'a hem-pâ olduğum şimdi kıyâs etmen
Dil-i zârım eden şeydâ dahi peygam-ı vuslatdır

ZİHNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Zihnî	Zihnî
İsim: Nâm-ı nâmi ve ism-i sâmileri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Erbab-ı irfâna kân olan Kostantınıyye'den nümâyân olmuşdur.	Şem'-i vücûdu şebistân-ı Sıtânbul'dan fürûzân olmuştur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i dest-mâye-i 'irfan edip bu cerideye âsârı sebk eden müderris Dürrî Mehmed Efendi'ye dânişmend olup mülâzım oldukdan sonra terk edip küttâb-ı Sultânı zümresine dâhil olup hoş-sohbet ve yârân-tabi'at olmagla ba'zı vezirin nedim ü musâhibi olup refte refte dîvân hecelerine mahsus olan manâsıbdan ba'zı mansıb-ı celileye mutasarrıf olup bin yüz yigirmi altı senesinde mukabele-i süvâri rütbesine nâ'il olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Yek-tâ-süvâr-ı mızmâr-ı irfân fürsân-ı kelâm-ı azbü'l-beyândan pâk-dil hoş-sohbet nâzik-tabî'at bir ehl-i ma'rifet olup ahvâl-i dünyaya kemâl ıttılâ'dan ihtiyâr-ı inzivâ ve dâ'imâ kendi vahdet-hânesinde meşgul-i tedârik-i zâd-ı râhile-i ukbâdır.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Bin târihinden fevti târihine gelince gelip geçen 'ulemâ ve meşâyihi *Vefeyât* nâmıyla bir yere cem' ü tahrir etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı pâk cümle-i âsâr-ı tab'ı çâlâklarındandır.	Cümle-i asarından bu bir kaç beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hemtâları olan eş'ârından na't-ı şerifdir. İsti'lâ-yı külâh-ı 'arşsâ-yı Mevlevî medhinde nazm eylediği.
Ölüm: Bin yüz (1100/1688-1689) senesi târihi hududunda maraz-ı müzmin-i pîrîden rehâ-yâb-ı anâ olup 'âzim-i dâr-ı bekâ olmuşlardır.	**Bin yüz yigirmi altı (1126/1714-1715)** senesinde mukabele-i süvâri rütbesine nâ'il iken edhem-süvâr-ı râh-ı beka olmuşdur.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1100” Safâyi tezkiresinde ise “1126” olarak belirtilmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Ulüvv-i şanına nisbetle esfel kubbe-i gerdûn
Ne bilsin her denî kadr-i celâlin yâ Resûla’llâh

Komaz jeng-i kudûret ser-te-ser âyine-i dilde
Ziyâ-i pertev-i nûr-ı cemâlin yâ Resûla’llâh

Umar her dem cenâb-ı hazretinden Zihni-i şeydâ
Temâşâ-yı cemâl-i bâ-kemâlin yâ Resûla’llâh

Beyza-i tugrâ-yı devletdir külâh-ı Mevlevî
Tûde-i şehrâh-ı ‘izzetdir külâh-ı Mevlevî

Şevkile gerdandır bezm-i talebde muttasıl
Sâgar-ı sahbâ-yı vahdetdir külâh-ı Mevlevî

Lâbüd eyler mâlik-i dîhîm-i Mısr-ı i‘tibâr
Kalla-i kand-i hidâyetdir külâh-ı Mevlevî

Mürtesim mahfî heyulasında sad nakş u suver
Zihniyâ fânûs-ı hikmetdir külâh-ı Mevlevî

Sâlim tezkiresinde ise sadece şu beyit farklıdır:

Zalâm-ı cürmü perde eyleme lutf et dem-i mahşer
İnâyet kıl bize arz-ı cemâlin yâ Resûlâ’llah

RUHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Ruhî	Ruhî
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmileri Rûhu’llâh olmagla mahlas-ı mezkûmu ihtiyâr buyurmuşlardır.	Nâmı Rûhu’lah olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyâr etmişdir. Sadrü’d-dîn-zâde denmekle meşhûr-ı cihândır.
Memleket: -	-
Doğum: -	-

Akrabalık: Mütercem-i mezkur Sarü'd-dîn-zâde sadrü'ş-şehîd Rûhu'llâh Efendi'nin hafidi Abdül'l-kerim Efendi'nin mahdumu Mustafa Efendi'nin mahdum-ı necâbet-mersûmudur.	-
Tahsil ve Meslek: Mahâdim-i kiramın ikrâmı icâletü'l-vaktleri olan mülâzemetle rütbe-i ihtirama vusûl ve akreb-i akrabâları olan şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm merhûm u mebrûr *ed-daricü ilâ rahmeti Rabbihi'l-gafûr* Mehmed Sâdık Efendi'nin Rûmeli kâzı-askerliği teşrifinden mülâzım ve kırkdan ma'zûl olup esnâ-yı tezkiremizde ber-muktezâ-yı istihkâk-ı zâtî ve karâ'in-i hâl bir medrese-i celile-i hârice âgûş-güşâ-yı ikbâl idiler.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i fezâ'il-i bisyâr ve tekmîl-i ma'arif-i bî-şumâr edip mülâzım u müderris olup refte refte kat'-ı merâtib-i tarîk ederek İstânbul kâzîsı olup ma'zûl oldukdan sonra Köprülü Koca Mehmed Pâşâ vezîr-i a'zâm olup mukaddemâ mevlânâ-yı mezbûr Kuds-i Şerif kâzîsıdır.
Şahsiyet Özellikleri: Hakka ki sezâvâr-ı inâyet kirâm bir mahdum-ı vâcibü'l-ikrâmdır.	-
Sosyal Muhit: Rumeli	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Müretteb *Divân*-ı belâgat- 'unvanı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Mevlânâ-yı mezbûr 'asrın şu'arâsından eş'ârı bî-nazîr ve güftârı dil-pezîrdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Hattâ şehâdetinden bir hafta mukaddem bu gazel-i ciger-sûzu nazm etmişdir. Ol gazel-i ciger-sûz budur.
Ölüm: -	Köprülü Koca Mehmed Pâşâ vezîr-i a'zâm olup mukaddemâ mevlânâ-yı mezbûr Kuds-i Şerif kâzîsi iken Köprülü dahi Kuds-i Şerif sancağında mutasarrıf imiş ol vaktde monla ile pâşâ mabeyninde 'adâvet-i dünyeviyyeye bâ'is olacak ba'zı hâlet zuhûr etmekle derûnunda evvel 'adâvet merkûz imiş vezîr-i mezbûr gâyet hûnî ve bî-rahm olmagla bî-günâh katı çok müselmânı şehîd eylediği meşhurdur. Mevlânâ-yı mezbûru dahi 'adâvet-i kadîme sebebi ile bin yetmiş iki târihinde (1072/1661-1662) töhmet-i gayr-i vâki1 ile ittihâm edip Beğlikçî-i Dîvân-ı Hümâyun olan Vecdî nâm şâ'ir-i ma'mûr ile ma'ân mazlûmân seyf-i gadr ile şehîd edip da'vâları rûz-ı mahşere kalmışdır. Ol iki

	nefer-i mecmu‘a-i ma‘ârifin katline bâ'is ü bâdî olan zâlimler dahi zamân-ı kalîlde her biri bir töhmet ile katl olunmuşdur.

Safâyi tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Gamze-i hûn-rîz-i dil-ber etse sînem çâk çâk
Vâdî-i ‘aşk içre bu cism-i za‘ifim ola hâk

Dönmese hergiz dil-i âvâre râh-ı ‘aşkdan
‘Âşık-ı dil-dâdeler cân vermeden eyler mi bâk

Gör ne bî-rahmın sâçı zencîrine bend oldu dil
Bir nazarda gamzesi bin ‘âşıkın eyler helâk

Gamze-i mesti yeter dehri pür-âşûb etmege
Çeşm-i mahmûru olursa her ne denlü hâbnâk

Dökse kânım sinem üzre hançer-i hûn-rîz-i yâr
Yazılır her katresinden bî-gümân Rûhi medâk

RÜŞDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Dîvâne Rüşdî**	**Rüşdî**
İsim: Bekir Aga-zâde demekle ma’rûf bir zât-ı ma’rifet-mevsuf idi.	Nâmı Mehmed’dir. **Bekir-zâde** denmekle karin-i iştihardır.
Memleket: Kân-ı erbâb-ı irfân olan medine-i Kostantınıyye’de nümâyândır.	İstânbul’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kırkdan münfâsıl olduktan sonra ba‘zı gubâr-ı igbirardan nâşî muhtelü’d-dimag olmagla tarîkdan bi’l-külliye kendüye ferâg gelip fakr u fenâ ve cezbe-i dâ’ime mübtelâ olduğundan beyne’l-cumhûr Dîvâne Rüşdî deyü meşhur idi.	Mülâzım ve müderris iken muhtelü’d-dimâg olmagın tariki bi’l-külliye terk edip İstânbul’da Sivâsi-zâde Zâviyesi’ne bast-ı hasir-i ikâmet ve gûşe-nişîn-i hücre-i ‘uzlet bu inzivâda nice zamân halkdan vahşet-güzindir.
Şahsiyet Özellikleri: Miyân-ı şu‘arâda hayli nâm ü şânı var idi.	Şu‘arâ-yı ‘asrdan pâkîze-güftâr bir şâ‘ir-i belâgat-şi‘ârdır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân*-ı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra‘nâ ser-zede-i tab‘-ı güher-zâsı olan eş‘ârındandır ki rişte-i terkimde cây-gir-i tahrir olunmuşdur.

Ölüm: Bin yüz beş (1105/1693-1694) hilâlinde dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz beş (1105/1693-1694) senesinde terk-i tekye-i fena ve ‘azm-i mülk-i bekâ etmişdir.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Dîvâne Rüşdî” Safâyi tezkiresinde “Rüşdî” lakabı Sâlim tezkiresinde “Bekir Aga-zade” Sâfayi tezkiresinde ise “Bekir-zade” olarak ifade edilmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Nazm
Şekveden kasdın dil-i rindânı söyletmek midir
Cevr-i gerdundan hezâr-ı canı söyletmek midir

Hasta-i ‘aşka bu istignâ-yı bî-câdan garaz
Ey tabîb etdiklerin dermânı söyletmek midir

Her zaman tahmil-i minnetden murâd ey rûzgâr
Ehl-i tab‘a etdigin ihsânı söyletmek midir

Rüşdîyâ ol Yûsuf ı ihvâna etmekden su’âl
Niyyetin gerek dil-i nâlânı söyletmek midir

Ve lehu
Gelse demeziz meclîse bîgâne ne takrîb
Mahrum görünür zümre-i rindâna ne takrîb

Yaklaşmasın ol mehveşe agyâr-ı siyeh-rû
Şâh ile gedâ sohbet-i mîzâna ne takrîb

Rüşdî görücek ol mehi pâ-bûsına düşme
Bu dest-i dırâzî sana dîvâne ne takrîb

Ve lehu
Hûbân-ı ‘asr-ı mâ’il-i agyâr-ı dûn imiş
Her kadr-i nâ-şinâsa muhabbet cünûn imiş

Bir kerre olmadı bana râh-ı emelde râm
Ser-keşlik etdi yâre-i bahtım zebûn imiş

Ve lehu
Dünyâ turalı kimse ayak basmadı gûya
Hâli o kadar şimdiki meydân-ı harâbât

Ve lehu
Ne hâsıl Rüşdiyâ deşt-i talebde bu tekâpûdan
Kişiye nûş-ı baht olmayınca râm müşkildir

Ve lehu
Rüşdî bu bag-ı köhnede zann etme bir dahi
Ruhsârı gibi bir gül-i ferhunde-rû kopar

Ve lehu
Görünce dâl-ı hançer kec-küleh ‘aklım gider yâri
O tarz-ı şîve-i mestâne kurbân oldugum yerdir

Ve lehu
Gönül dil-dârveş sarılmaga bir serv-i nâz ister
Kenara çekmege amma o ser-keş çok niyâz ister

Sâlim tezkiresinde ise şu beyitler farklıdır:

Sun arz-ı hâli yâre gönül men ederse de
Sen vakt-cûy fursat olunca zaman geçer

Mûy-ı miyân hatıra geldikçe Rüşdiyâ
Dilden o dem hezâr hayâl-i nihân geçer

Bir dil-i sâlim mi var seng-i gumûm-ı dehrden
Cümle merdüm-zâdeler bir bârgâh altındadır

RÜŞDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rüşdî-i Sahhâf	**Rüşdî**
İsim: Esâlîb-i kelâma iktirâh-ı kariha-i hâtırı pîrâye-i tabîrât-ı bedî'atü'l-bedâyi' ve ebkâr-ı efkâr-ı letâfet-şi'ârı hem-âgûş-ı şâhid-i letâyif-i müstahsenü'l-metâli' olan **Rüşdî Ahmed Efendi**'dir.	Nâmı **Ahmed**'dir.
Memleket: Fi'l-asl mütercem-i nâzik-harekâtın zât-ı sütude-sıfatı maskat-ı reisleri olan **Sarâybosna**'dır.	Rumeli'nde vâkı' **Mostâr** nâm mahalden nihâl-i vücudu neşve- yâb-ı zuhûr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Sarâybosna'dan kenz-i âmâl ü câh olan Kostantıniyye'ye rû-be-râh olup lutf u ʿinâye-i zât-ı melekiyyü's-sıfatları şâmil-i aktâr-ı devrân olan cennet-mekân fırdevs-âşiyân pâdişâh-ı celîlü'ş-şân es-sultânü'bni's-sultân es-Sultân Mehemmed Han-ı Râbiʿ *'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufran* hazretlerinin 'asr-ı şeriflerinde Sarây-ı Hümâyûna çerâg olunmagla ihyâ ve ol maʿdenü'l-maʿârif Sarây-ı güzînden Büyük Odada baʿdehû Kilârda terbiyet-kerde olup bir mikdâr cedd-i emcedimiz merhûm u magfûr *ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihg'l-ğafûr* medîne-i Kostantıniyye'de Sultân Selîm Câmiʿ-i şerifi şeyhi ve Sarây-ı Hümâyûn hâcesi Şeyh ʿOsmân Efendi cenabından ahz u tahsil baʿdehu anların yerine Sarây-ı Hümâyûna hâce taʿyin olunan fazıl-ı bî-ʿadîl ü ser-amed ʿumde-i ʿulemâ-i kirâm Mîrzâ Mehmed Efendi'den ve ser-tâc-ı fuzalâ ve zübde-i ʿulemâ meşâyih-i İslâmiyye'nin bülendi vâlid-i mâcidimiz Mirzâ Mustafa Efendi hazretleri Sarây-ı Hümâyûnda iken ol zât-ı bî-ʿadîlden bi'l-cümle ʿulûmu ahz u kırâ'at ve bezl-i himmet eyleyip saʿy ü tekmil eyleyip zât-ı vâlâsı kesb-i maʿârif-i lâ-yuhsâ eyledig̃inden sonra Sarây-ı Hümâyûndan mu'tâd üzre kapu ortası vazifesiyle taşra çıkıp seksen üç târihinde Mekke-i mükerreme olan ʿAbdu'r-rahîm-zâde Mehmed Efendi'den mülâzım ve kırk akça medresesinden maʿzûl oldukdan sonra turukdan birine ragbet etmeyip kendüye kifâyet mikdârı maişetle evkât-güzâr ve kibâr ile sohbet ü ülfetde olup leyl	İstanbul'a gelip bir nice müddet hane-hâ-yı Harem-i Hümâyûn'da Galata Sarâyı'nda hıdmet ve ol esnada tahsîl-i ma'ârife sarf-ı dikkat edip 'âlim ü kâmil oldukdan sonra yevmi kırk akçe kapu ortası vazifesi ile taşra çıkıp isti'dâd-ı zâtı sebebi ile müderrisler silkine dâhil ve hâriç medresesine nâ'il olup hareket-i hâricden sonra dâhile vâsıl olup ma'işet ile terk-i medrese edip Kaz Tagı kurbunda Çan kazâsı kendüye ma'işet ta'yîn olunup dem-i irtihâline dek taht-ı tasarrufunda olmuşdur. Sahhaflık kânnı dahi zamîme-i kâr etmekle sahhaf Rüşdî deyü meşhûrdur.

ü nehâr kesb-i safâ-yı rûzgâr üzre olmuşdur.	
Şahsiyet Özellikleri: Erbâb-ı kemâlden hoş-sohbet nâzik-tabî'at letâife mâil bir şâ'ir-i mâhir-i şîrin-şemâ'ildir. Ki tuhaf-ı fünûna hatfü'l-bârık-i hayâli berâ'atü'l-istihlâl-i ehliyete ve kemâl ü müstazrıf-ı mecâlis olan dürer-i kelimât-ı cevheriyyü'l-mesâsı gülistân-ı ihvânü's-safâ miyânesinde ezhâr-ı muhâzarât-ı sohbete gül-deste-i mezâmîn-i ikbâl olup meşkûtü'l- envâr-ı kalb-i sâfları bâ'is-i tenvîrü'l-ebsâr-ı erbâb-ı 'irfan olmagla nûr-efzâ-yı hadâyıku's-sü'edâ-yı mecâlis-i dânişverân olup mânend-i zav' misbâh-ı sabâh-ı 'inâye-i bedâyi'-i sevânih ile karâyih-i metârihu'l-hidâye-i müstelzimü'l-kemâlleri feth-i kenzü'l-künûz-ı ma'ânîye gûyâ bir miftâh olmuş idi ve nuhbe-i hutbe-i fesâhati şifâ-sâz-ı 'ilel-i mevâkıf-ı şükûk ve her kâr-ı mücmel ü mufassalda müntehe'l-âmâl olan hulâsa-i telâhuk-ı hâtıra-i bâli keşşâf-ı müşkilât-ı makâsıd-ı kâ'inât olmakda câmi'-i mecmû'-ı cümû' u fükûk u sânihât olup tibyân-ı beyân-ı takriri mugnî-i letâyif-i eslâf ve fevâyih-i miskiyyetü'l-hitâm-ı ta'bîrâtı mu'attar-sâz-ı meşâmm-ı ârzû-yı gürûh-ı zurâf olup bâ'is-i ihyâ'u'l-'ulûm-ı fezâ'il ve revnak-bahş-ı milel ü nahl-i erbâb-ı fevâzıldır ve bahr-i muhît-i 'akl-ı selimleri müstecmi'-i le'âlî-i mezâmîn-i bî-hemâl ve meşârık-ı tab'-ı 'âlîleri envâc-ı envâr-ı ziyâ-i şemsiyyetü'l-isti'dâd ile mâl-â-mâl ve sandükatü'l-ma'ârif-i derûnu cevâhir-i tuhaf-ı belâgatle gencîne-i râz-ı kemâl bir nedîm-i ma'lûmu'l-'ayâr ve bir sadûk-ı ketümü'l-esrâr olup tavâli'-i suver-i ülfet ve metâli'-i mir'ât-ı sohbetde mukteziyât-ı makâmâta güruh-ı eşbâh ve nezâyiri miyânında sûret-nümâ-yı meclis olan hilye-i cemâl-i kelâm zeyl-i istitârı ile der-burka'-ı ihticâb-ı tâmm olup vâkı'ât-ı mevzû'âtü'l-mecâlis-i kibâr-ı enamı nakl ü beyândan pür-ihtirâz ve muzmerât-ı derûnlarına âgâh bir zât-ı mahzen-i râz nice mevâhib-i ledünniye-i e'âlîye mazhar olup sadrü'ş-şerî'a-i fezâ'il perverân-ı devrân olan 'ulemâ ve tâcü'l-mesâdir-i kerem ü ihsân olan vüzerâ vü vükelâ zât-ı 'âlî- cenâb-ı bedâyi'-nisâbına	Lâkin mecmû'a-i zâti envâ'-ı 'ulûm-ı garibe ile mâlî ve esnâf-ı ma'ânî-i acibe ile hâlidir ve merguleşi sutûr-ı eş'âr-ı latifi sümbülzâr-ı letâfet ve emvâc-ı bihâr-ı suhanı mürevveh-i şüküfe-sitâna fesâhat ve ebkâr-ı ma'ânî-i nazm-ı bedi'i hacle-ârâ-yı belâgat bir şâ'ir-i sutûde-hasletdir ve evrâk-ı şi'r ü dil- güşâsı şirâze-tâfte-i tertib ü tedvin olmuşdur

ikrâm u i'zâz ederlerdi. Nâ-dide-i rüzgâr bir şâ'ir-i sihr-âsâr idi. Mütercem-i bî-hem-tânın kasâ'id ü gazelliyâtı ve metâli' ü müfredatından mâ-'adâ tarih-gûyalıkda dahı hümâ-yı tab' bülend-pervâz bir şâ'ir-i müsellem ü mümtâz olup çekide-i hâme-i dil-pezîrleri olan makâli elbette bir nükte-i şâ'iriyyetden hâli değildi.	
Sosyal Muhit: Saraybosna, Kostantıniyye	Rumeli, Mostar, İstanbul
Hayatından Kesit: Âhir-i 'ömründe seri ile ber-â-ber ve mahsûl-i bâg-ı hayâtı ve ser-mâye-i ticâretgâh-ı karâr u sebatı olan püser-i necâbet-güsterinin dâr-ı bekâya rıhlet ve intikâli ile âşüfte vü bî-sâmân ve muhtellü'd-dimâg olup perîşân olmagla hayâtından me'yûs ve kesret-i ziyâret-i ehl-i kubûr ile me'nûs oldugundan kadehinden neş'e-yâb-ı mey-i ferâg-ı derûn-ı gam-meşhûn olmagın mâ-sadakı olup pür-dâg olduğundan gâh küçük ferzendi ile dil-i pür-kelâlin teselli etmekle ârâm ve gâh merhûm olan püserinin merkadi cenbinde kendüye bir lahd istihzâr etmekle ol canibe hırâm eylerdi. Bi'l-âhire bi-hikmeti'llâhi te'âlâ ol lahde nasîb olup târik-i dehr-i dûn olduklarında ol merkadde medfûn oldular. Kendiler dahı terk-i zâviye-i fenâ eyleyip 'âzim-i buhbûha-i tekyegâh-ı cennetü'l-me'vâ olduklarında şu'arâ-yı kirâm ve fuzalâ-yı pür-ihtirâmdan katı çok mehere-i devrân intikaline târih-sencân ve mersiyye-hân olmuşlardır.	-
Eser: Müretteb *Dîvân*-ı belâgat-'unvânı ve letâ'if-i firâvânı vardır.	-
Anekdotlar: ***Latife***: Rivâyet olunur ki mütercem-i mezkûr bu tarh-ı u'cûbeyi peydâ ve kable'l fevt kendüye Edirnekapusu haricinde kendüye bir merkâd ittihaz edip her bâr merkâdine varıp ber-kâ'ide kendi kendine ölü payesiyle kırâ'at-ı fatiha-i şerîf ve du'â etmekle evkât-güzâr ve Yenikapu Mevlevî-hânesine gidip geldikçe lahdi yanından bu hâlet ile 'ubûr u reftâr eylemeği kâr etdiğinden süfehâ-yı rûzgâr mezarına vaz' eylediği seng-i pâydâra ba'zı yâve türrehât gâh târih ve gâh gayrı ebyât-ı muzhike kitâbet etmeği 'âdet ü ısrar eyleyip bu gûne nâ-şâyan tahrîr ile bî-çâre-yı her bâr	-

takdir etdiklerinden bi'l-âhire mütercem-i mezkûr dahı 'âciz kalıp kabr-i mevzû'u ziyârete şitâb etdikçe bir süngerle bir ibrik istishâb edip merkâd-i mezbûrun pâ ve seri cânibinde ahibbâya merhabâvâr kıyâm edip bize selâmda hıram eyleyen seng-i lâzımü'l-ihtirâmda çekide-i kalem-i a'dâ-i li'âm olan halt-ı kelâmları şüst ü şû edip ber-muktezâ-i şâ'iriyyet ba'zı ma'kulce hicvleri tahsîn ile be-hem çerb-i şîrîn ile rû-be-rû ederek tathîr-i merkâdine ihtimâm vâfîr zaman bu hâlet ile kıyâm etmiş idi.	
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr müretteb Dîvân-ı müstetâbından bu mecelle-i celîleye tahrîr içün ihtiyâr olunan âsârı celîlü'l-mikdârlarındandır.	Şâkirdlerinden Sâkıb fevtine bu tarihi demişdir. Mezbûr fenn-i târihde dahi mâhir olmagla nazm eyledigi târihlerden bir mikdârı tahrîr olundu. Koca Mustafâ Pâşâ tekyesi şeyhi 'Alâ'eddîn Efendi fevtine dediği târîhdir. Kamançi kal'ası fethine dediği târîhdir. Köprülü-zâde Fâzıl Mustafâ Pâşâ'nın şehâdetine dediği târihdir. Bu eş'âr-ı latif ol rahş-rân-ı hilye-i fazl u 'irfânın ser-zede-i lâle-zâr-ı tab'-ı sihr-azmâsı olan âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz on bir (1111/1699-1700) Zü'l-ka'desinde irtihâl ve dâr-ı fenadan dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz on bir (1111/1699-1700) hududunda âşiyân-ı 'ukbâya tâ'ir-i ruhu per-güşâ-yı nhlet olmuşdur.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Rüşdî Ahmed Efendi" mahlası "Rüşdî-i Sahhâf" Safâyi tezkiresinde ise ismi "Ahmed" , mahlası "Rüşdî" diye belirtilmiştir. Memleketi Sâlim tezkiresinde "Saraybosna" Safâyi tezkiresinde ise "Mostar mahallesi" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu şiirleri yer almıştır:

Ve lehu
Ayağından bu bezmin el çekip dûr olmamız yegdir
Bizim mest olmadan bu meyle mahmur olmamız yegdir

Cihana dîde-i mihr-i felekveş nâzır olmakdan
Hilâlâsâ senin lütfunla manzûr olmamız yegdir

Ve lehu
Bu cevre sezâ çün seni ey şûh sevendir
Agyâre vefâ bana cefâ söyle nedendir

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri yer almıştır:

Ve lehu
Nedem ki meclise ol meh-likâ gelir görünür
Nesim-i vaz'-ı melâmet-nümâ gelir görünür

Olunca dâg-ı gam neylesin dil-i zâhid
Şarabâ rind dile ibtilâ gelir görünür

O denlü etse de biganeyiz cihanda biz
Bu demde sanma ki bir âşinâ gelir görünür

Bu çâr-sûda olunca yegâne ey Rüşdî
Metâ'-ı nazmına şad i'tina gelir görünür

Ve lehu
Yine mehtâb-ı 'aşkı şevkile nûş eylemiş deryâ
Ki mest olmuş dil-i 'âşık gibi cûş eylemiş deryâ

Cihâm sû-be-sû seyr eyleyip abdâlveş Rüşdî
Dürr-i şehvârdan gûşuna mengûş eylemiş deryâ

Ve lehu
Güftâra gelip dilleri pür-kand-ı nebat et
Ol teşneleri lutfile sîr-âb-ı hayât et

Pervâne-sıfat sen de hamûş olma ki Rüşdî
Sen bülbül-i gülzâr-ı suhansın nagamât et

Ve lehu
Bu fitne ki var gamze-i çeşm-i siyehinde
Bin tîr-i kazâ olsa nola her nigehinde

Kuhl edemedim dide-i giryânıma şad hayf
Hakk-ı nazarım kaldı senin hâk-i rehinde

Ve lehu
Tâ olmagıçün dest-i dil-i dil-bere lâyık
Bin dürlü eder sübha-i müjgânını ‘âşık

Ve lehu
Bekâ olmadıgın bilmiş gibi gülzar-ı dünyâda
Anınçün dâg-ber-dil geldi lâle bu gam-âbâda

Ve lehu
Dilim şevk-i derûnum gitdi ancak bana gam kaldı
Düketdim nakd-i eşkim aglamakdan dahi nem kaildi

Ve lehu
Eyledim haddim kadar ey hâme gûşiş-i nazmım ben
Kalmadı çün bende takat işte kâgıd işte sen

RIFKÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rıfkî	Rıfkî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: -	Serv-bâlâ-yı vücûdu bostân-ı Sıtânbul’dan neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Vâlid-i mâcidleri Mustafa Efendi fi’l-asl kasaba-i Tosya’dan dâr-ı âmâl olan medîne-i Kostantıniyye’ye rû-mâl edip sadru’s-sudûr merhûm u magfûr ‘Azmî-zâde pâyına intisâb ve vâfır zamân hidmet-i şerifleriyle mülâzım ve kırkdan münfasıl ve ol âsitâneden kesb-i şeref-i bî-hesâb etdikden sonra bir müddet Rûmeli’nde Hezargırad’da hidmet-i fetvâda ba‘dehu Havâs Mahmûd Paşada sahn pâyesiyle müderris ve hem ol kazânın hükûmetiyle ikâmet üzre iken rıhlet eylemişler idi.	Fuhûl-i ‘ulemâ-yı Rûm mecmû‘a sâhibi Kadri Efendi merhûmun hemşîre-zâdesidir.
Tahsil ve Meslek: Mütercem-i merkum dahi pederlerinin intikâlinden sonra Kostantıniyye cânibine şedd-i rihâl-i ‘azîmet ve ol beldede tahsîl-i ‘ilm ü ma‘rifet eyleyip	Evâ’il-i hâlinde tarik-i ‘ilme ‘azim ba‘dehu mülâzim ve müderris olup kat‘-ı merâtib-i tarîk ederek Anatolu kâzî‘askerliği pâyesi i‘tibârıyla Istânbul kâzisi olmuşdur.

merhum Kara Çelebi-zâde Mahmûd Efendi'nin dâ'ire-i 'aliyyesine intisâb ve ol âsitâneden çerâg olup mülâzemetle behre-yâb oldukdan sonra bin altmış yedi Muharreminde ibtidâ-i hâriç elli ile Dârü'l-hadis-i Damâd Efendi Medresesine müderris olup yetmiş iki Şevvâlinde Mi'mâr Sinân Medresesine hareket ve bin yetmiş üçde sâniye-i Hüsrev Kethudâya dâhil ve yetmiş dörtde medrese-i mezbûrenin ûlâsına hareketle vâsıl olup yetmiş altı Cumâdâ-yi âhiresinde Medrese-i Hâfız Paşaya mûsıla ile vusûl ve yetmiş tokuz Rebî'ü'l-evvelinde Siyâvuş Paşa Sultânına tekerrür ile mevsûl kılındıkdan sonra bin seksen Rebî'ü'l-âhirinde Sahn-ı Semândan biri ile handan ve seksen bir Zü'l-hiccesinde hazret-i Ebî Eyyûb-i Ensârî'de Zâl Paşaya ve seksen dört Recebinde Mahmûd Paşaya ve seksen altı Şevvâlinde ûlâ-yı Sarây-ı Galataya hîn-i ihdâsında evvel müderris olup bin toksan bir Muharreminde Medâris-i Süleymâniyyeden biri ile tarîkın itmâm ve toksan iki Şevvâlinde Halebü'ş-şehbâ mevleviyyeti ile makzi'l-merâm buyuruldukdan sonra toksan yedi Saferinde Burusa kâzîsı olup toksan sekiz Saferinde mansıb-ı merkûmdan cüdâ ve birkaç gün Bogaz Hisârı'na iclâ olunup ba'dehû İstanbul'a gelip Bazarköyü ve Burusa Yenişehri ve Atranus kazâları kendülere ber-vech arpalık ihsân ve yüz iki Cumâdâ-yı âhiresinde sene-i âtiye Muharremü'l-harâmında zabt eylemek üzre Mekke-i mükerreme kazasına şâyân olup ba'de'l-'azl yine evvelki gibi üç arpalıgla müterakkıb-ı kazâ-i İstanbul ve sene bin yüz altı Şevvâlinde bi'l-fi'l kâzî-i beled ve hâkim-i İstanbul olmagla şeref-i külliye vusûl bulup andan dahi mün'azil ve arpalıklarla mükerrem olmuşlardır.	
Şahsiyet Özellikleri: Hoş-sohbet sâf-tabi'at nîk-hısâl bir pîr-i mahmûdü'l-fi'âl idi.	-
Sosyal Muhit: Kostantıniyye, Rumeli, Bazarköyü, Burusa, Atranus,	İstanbul, Rumeli
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	'Asrın şu'arâsından hûb eş'ârı ve latif

	güftârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Medh-i Resûl'de nazm eylediği na't-ı şerifinden bir kaç beyt bu mahalle tahrir olundu. Sadât-ı zevi'l-ihtiramdan bir zat-ı şerif te'ehhül eyledikde teberrüken bu târihi nazm etmişdir. Bu bir kaç beyt rû-nümûde-i tabi'atı olan gazeliyyatındandır.
Ölüm: Bin yüz on bir (1111/1699-1700) Zü'l-ka'desinde intikâl ve dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya irtihâl eylediler.	Bin yüz on bir (1111/1699-1700) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Der Na't-ı Seyyidü'l-Mürselin
Ol hâtimü'r-risâle nebî-i celilden
Şol mu'cizât-ı bâhire kim eyledi zuhur

Her biri oldu sıdk-ı makâline beyyine
Şâhid nübüvvetine cihan belki mâr u mûr

Zahrındaki o hatem-i mükerrem delildir
A'nî ki hâtimü'r-rüsül olduğuna o nûr

Rıfḳī ḳapıña geldi şefā'at ricāsına
يا من له الشفاعة فى عرصة النشور
صلى عليك ربك بما افعل البشر
ما غنت الحمام و ما طارت الطيور

Ol şerifü'n-neseb ol mir-i mekârim-mu'tâd
Olucak meyl-nümâ minnet-i hayrü'l-beşere

Etdi bir duhteri pâkîze dile 'akd-i nikâh
Hak mübârek ede bu 'akdi ol 'âli-gühere

Dediler cem' olucak bir yere ol iki şem'
İktirân eyledi gûyâ ki Süreyyâ kamerde

Kilksi erbâb-ı hüner yazdı bu sûra târih
Geçdi burc-ı kamere oldu mücavir Zühre

Gelse hayâl-i la‘li dile tâze can gelir
Mu‘ciz değil mi feyz-i hayâliyle cân gelir

Gelmez egerçi dâ’ireme ol perîveşim
Amma hayâli gamzesi gibi nihân gelir

Girdi zücâc-ı kalbe hayâl-i periveş
Oldu musahhar ol meh-i nâ-mihribân gelir

Çemen çemen o sehî-kadle eyleriz gül-geşt
Bu lutf u bû-keremi nev-bahârdan biliriz

RESÂ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Resâ	Resâ
İsim: Nâm-ı Şâh Haydar’dır.	Nâmı Haydar’dır. Meşâyih-i Nakşibendiyye’den olup Özbek şehzâdelerinden olmagla Şâh Haydar deyü meşhûr-ı cihan olmuşdur.
Memleket: Miyân-ı medâyin-i milket-i Özbek’de şehr-i dil-ârâ olan semt-i sütûde-simât Buhârâ’dan zuhur etmişdir.	Hıtta-i Buhâra’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Buhârâ’dan Saltanat-ı Aliyye-i Osmaniyye *ebbedeha’llâhu te’âlâ ilâ yevmi’l kıyâm* cânib-i sa’âdetine seyâhat ile hırâm eylemiş Şâh Haydar-nâm gürûh-ı pür-fütûh-ı Nakşibendiyye’den bir merd-i mîr-kelâm olup fi’l-asl Özbek şehzâdelerinden olup ba‘zı avârız hasebiyle terk-i hân(ü) mân ve tahammül-i bâr-ı girân-ı devrân etmek üzre meşhur-ı cihân idi ve dehri geşt ü güzâr ederek medîne-i Kostantınıyye’ye vusullerinde pür-güftâr bir şâ‘ir-i nezâketkâr olmagla şehr-i Üsküdar’da Bülbüldepesi-nâm mahalli ihtiyâr edip kendüye bir zâviye peydâ etmekle ol âşiyânede ilâ vefâtihi karâr etmişdir.	Evâ’il-i hâlinde arzû-yı seyâhat ile vatan-ı me’lûfundan hicret ve bâl-efşân-ı evc-i vahşet ve tahrik-i şehbâl-i seyâhat ederek diyâr-ı Rûm’a gelip Üsküdar’a nüzûl ve karâr u ikâmete niyyet ve gâyet hevâsı hûb mahall-i mergûb olan Bülbül Depesi nâm mevzi‘-i dil-güşa firâzında âşiyân-sâz ve kendi mâlıyla Kalender-hâne nâm bir hânkâh bünyâd edip nice zamân ol zâviyede seccâde nişîn-i meşîhat-ı irşâd olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	Hakkâ ki ehl-i kemâl ve mazanne-i hâl bir aziz idi.
Sosyal Muhit: Özbek, Buhara, Rûm, Kostantınıyye, Üsküdar Bülbül Tepesi	Buhara, Özbek, Rûm, Üsküdar, Bülbül Tepesi
Hayatından Kesit: -	-

Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Kendi zebânı ve mu‘tâd olduğu lisânı olmagla ekser eş‘ârı Fârisî olup Rûm'da kesret-i ihtilâtdan n'aşî Türkî tekellüme de kâdir bir sâkin ü halûk şâ‘ir idi.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr zebân-ı Türkî'de olan eş‘ârındandır.	Aziz-i merkûm gâh-be-gâh eş‘âr ile azmâyiş-i tab‘ etmekle bu bir kaç beyt bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: Sâl-i hicrinin bin yüz on iki (1112/1700-1701) târihinde tekyegâh-ı bekâya güzâr eylemiş idi.	Bin yüz on iki (1112/1700-1701) târihinde tarîk-i zâviye-i fenâ ve sâlik-i tekyegâh-ı bekâ olmagla ol genc-i künûz-ı ma‘ârif ü kemâl ol zâviye hâziresi hâkinde medfûn olup merkadi ziyâretgâh-ı hâs u ‘âmdır.

Safâyi tezkiresinden Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin şu beyitlerine yer verilmiştir:

Senin câm-ı visâlin devletine teşne-leb çokdur
Kimi can verse kûyuna anı Mansûr'dur derler

Gönül çinisini sındurmaga üstâd-ı kâmilsin
Seni sultân-ı Çin şâh-ı Hoten-i fagfurdur derler

REFETÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Refetî	Refetî
İsim: Nâm-ı vâlâları Mustafa'dır.	Nâmı Mustafâ'dır.
Memleket: Kân-ı edeb ü irfân makarr-ı dânişverân olan şehr-i İstanbul'dan karîn-i iştihâr olmuş bir şâ‘ir-i nezâketkârdır.	İstânbul'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Bin yüz on üç tarîhinde Âsitâne-i Sa‘âdet kâ'im-makâmı olan vezir-i celîl ve sadr-ı sütûde-nâm İsmâ'il Paşa'ya tezkireci-evvel ve hidmet-i şerifleriyle mübeccel olup ba‘dehû vezir-i müşârün ileyhe yüz altı tarîhinde dîvân kâtibi olup mısr-ı Kâhire'de kendilerle bile manzûr ve yüz tokuzda vezir-i müşârun ileyh Bagdat vâlîsi oldukda yine sohbetlerinden dûr olmayıp paşayı merkum hasbe'l-iktizâ Acem	Evâ'il-i hâlinde ekser evkat u sa‘âtini tahsîl-i ma‘ârife sarf edip Dîvân-ı Sultânı kâtibleri zümresine ilhak olup ‘asrın şu‘arâsından hayli münşî ve hoş-nüvis olmagla ba‘zı vezírin dîvân efendiliği ile seferlerde iki defa Nemçe'ye esir olup halâs oldukdan sonra Mısr vâlisi İsma'îl Pâşâ'ya dîvân efendisi olmagla bir kaç sene Mısr'da sakin olmuşdur. Ba‘dehu Devlet-i ‘Aliyye-i Osmâniyye'de dîvân hâcelerine mahsus olan mevkûfâtı mansıbı ile

diyarına firâr edince yanlarında karâr ve hidmet-i şerîfleriyle evkât-güzâr idi. Paşayı mezbûrdan dûr olduktan sonra yine Âsitâne-i Sa'âdet'e ric'at ve ba'zı menâsıb-ı dîvâniyyeye olup yine ke'l-evvel hidmetde olmuşdur.	ser-efrâz olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Miyân-ı şu'arâda hayli şöhret-i şânı olduğundan gayrı sâhib-i re'fet ve mahlasının mâ-sadakı bir sâhib-i merhamet zât-ı sütûde sıfat idi.	-
Sosyal Muhit: İstanbul, Mısır, Kahire	İstanbul, Mısır
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân*-ı belâgat-unvânı vardır.	Mısr'da sakin iken Mısr ceffârlarıyla ziyâde ihtilât etmekle *Re'fetiyye* nâm risâlesi meşhûre mezbûrun nâmına te'lîf olunmuşdur.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç güftâr cümle-i âsârından bu mahalle tastîr ve dîvânından sebt ü tahrîr olundu.	Bu bir kaç beyt zâde-i tabî'ati olan âsârındandır. Koca Mustafa Pâşâ tekyesi şeyhi 'Alâ'ed-dîn Efendi fevtine târih. Gazzâz dil-beri demekle velvele-ârâ olan mahbûb-ı cihân sünnet oldukda demişdir
Ölüm: Bin yüz on (1110/1698-1699) Şevvalinde dâr-ı bekâya rıhlet eylediler**.**	**Bin yüz on sekiz (1118/1706-1707)** târihinde fevt olmuşdur.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1110" Safâyi tezkiresinde ise "1118" olarak belirtilmiştir. Şairin Safâyi tezkiresinde farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Var mı cihânda Re'fetî bâd-ı sabâ gibi
Zülfün meşâmme bûyunu şeb-tâ-seher verir

Sanma dil-i nâvek cângâhına per gösterdi
O kaşı yâya levendâne siper gösterdi

Seyr edin cünbîşin ol şah-suvâr-ı nâzm
Yine meydân-ı muhabbetde hüner gösterdi

Şu'le-i âhile mellâh-ı mededkâr-ı visâl
Keştî-i cana yemm-i gamda fener gösterdi

Re'fetî gör hele fânûs-ı hayâl-i çarhı
Bu devrde yine çok nakş-ı suver gösterdi

Rind-i pür-gam humları etdi tehî bilmem nedir
Sâkî-i devrin elinden çekdiği peymânenin

Başım üstünde değirmen yüriye çarh gibi
Ben nice fikr-i dakik ile cihanda ögünem

Alâ'ed-dîn Efendi gitdi yâ hû dedi devrâna

Getirip sûrgehe sünnet içün Gazzâz'ı
Giyer berber bulanup eyledi……….

Makalmân hânde-künân hep dediler târihîn
G...... acısı çıkdı ser-i …….hey hey

Ol güzel…….yolma serden geçdi

RÂZÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Râzî	Râzî
İsim: Nâmı ser-âmedleri Mehmed'dir. Pâyidâr-zâde demekle şöhret-şi'âr olmuşlardır.	Nâmı Mehmed'dir. Pâydâr-zâde demekle meşhûrdur.
Memleket: Tahtgâh-ı sânî ve Dârûl-mülk-i Osmâni olan dârün-nasri ve'l-meymene şehr-i Edirne'den zâhir ü âşikârdır.	Mahmiyye-i Edirne'den zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsil-i dest-mâye-i isti'dâddan sonra şeref-i mülâzemetle hûşe-çîn-i hırmen-i murâd olup silk-i kuzât-ı kirâma dahil olup hâkim-i bilâd olmuş bir zât-ı sâ'ibü'l-fuâd idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip mülâzım ve râh-ı kazâya 'âzim olmagla kazâya râzı olup nice 'âlî manâsıba kâzî olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Edirne	Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Asrın şu'arâ-yı hoş-güftânndan eş'ârı ma'mûr kasîde-gülukla meşhûr idi.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt âsânndandır.
Ölüm: Akıbet sath-ı basit-i gabrâsında	Bin yüz beş (1105/1693-1694)

kimesne pâyidâr olmayan âlem-i dünyâdan bin yüz beş (1105/1693-1694) tarihinde güzâr eyledi.	târihinde tayy-ı sicill-i hayât etmişdir

Şairin her iki tezkirede de aynı şiirlerine yer verilmiştir.

RÂSİH	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Râsih	Râsih
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmileri Yusuf'dur.	Nâmı Yûsuf'dur.
Memleket: Fi'l-asl zât-ı me'âli-şi'ârları Sofya diyârından zâhir ü âşikâr olmuşdur.	Ab u hevâsı safâ-bahş-ı hasta-dilân olan Sofya kasabasından zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ma'ârif ü kemâlde rusah-ı tâm hâsıl ve çerh-i nâ-şinâsiden idlâ-yı devl-i sa'y ile hazâ'in-i âb-ı hayât-ı irfâna vâsıl olduktan sonra aziz-i mısr-ı devlet ve kadr-âşinâ-yı erbâb-ı ma'rifet olan kayın atamız vezir-i mükerrem müşîr-i muhterem âsaf-ı bî-nâzîr vezir-i ruşen-zâmir merhûm u magfur *ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi'l-gafûr* Râmi Mehmed Paşa Kâhire-i Mısır'da vâli iken mütercem-i mezkûru hızâne-i esrarına hâfız eyleyip dîvân kâtibi etmekle ser-firâz ve cümle-i etbâ'-ı kirâmı miyânesinde kerem ü iltifatıyla mümtâz edip paşa-yı merkûm-ı sâhib-himmetin bütün müddetinde şeref-i sohbetleri ve yümn-i devletleriyle ferîhü'l-bâl ve müreffîhûl-hâl olup ba'dehû ol vezir-i memdûhü'l-hısâl-i nâmdâr ber-muktezâ-yı tekâlib-i leyl ü nehâr ve ber-de'b-i gerdiş-i rüzgâr mansıb-ı merkumdan dûr ve Rodos ceziresinde ikâmet etmege me'mûr oldukda etbâ'ı kirâmından herkes âşiyâne-i aslîlerine ric'ât eylemelerine me'zûn olup pirâmen-i şem'den resîden-i bâd-ı subh ile perâkende vü perişân olmuş pervâneler gibi âlân u tâlân oldukda mütercem-i mezkûr dahı beyt: Lenger-i sabr ile bu tûfânı Savarız biz Sefine-i Nuh'uz zemzemesiyle nâ-çâr ol âsâf-ı âli-câhın dâmen-i mekrümet-penâhın takbîl-i vedâ'-ı rûy-mâl ve bir zevraka süvâr olup sûy-ı	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip âsitân-ı hümâ-âşiyân-ı devlete gelip dîvân-ı bülend-eyvân-ı Sultânı kâtibleri zümresine ilhâk olup şi'r ü inşâda hâmeveş yedd-i tülâsı ve hayli makbûl tahrîr ü imlâsı olmagla ba'zı vezire dîvân kâtibi olmuşdur. Husûsan 'azîz-i Mısr-ı vezâret sihâm-ı tabla-dûz-ı mıstaba-i ma'rifet Râmî Mehmed Pâşâ Mısr vâlisi iken kâtibi olmuşdur.

İstanbul'a irtihâl eyledikde sâyık-ı kader feleğin güzerânına mânî'i güzer olmagla berây-ı belâ-yı rüzgâr rüfekâ-i sohbet-medâr ile Rodoscuk tabir olunan Tekfurtagı-nâm mahalle vusûl olmuşdur.	
Şahsiyet Özellikleri: Nâzik-tabiât ehl-i ma'rifet bir vücûd-ı bî-nazîr şâ'ir-i pâkize-ta'bîr idi.	-
Sosyal Muhit: Sofya, Mısır, Kahire, Tekfurdağı	Sofya, Mısır, Tekfurdağı
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Asrın şu'arâ-yı tâze-güyânından eş'ârı makbûl-i cihandır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır. Nesr: Binlik Gulâm-pâre deyü meşhûr olan kimesne ol 'asrda hüsn-i 'âlem-sûz ile velvele-ârâ olan dil-ber-i berber-i 'âşık-pereste mübtelâ olduğu şâyi' oldukda mezbûr kıt'ayı nazm etmişdir. Nesr: Ol 'asrda gül-bang-ı bülbülân-ı bâğ-ı cemâli leb-rîz-sâz-ı sâmi'a-i cihâniyân ve şöhret-i hüsn-i 'âlem-sûz-ı dâğ-ı derûn-ı mehâbib-i devrân Rûz-nâmeci-zâde denmekle meşhûr-ı zamân olan mâh-pâre-i evc-i letâfet ve ser-defter-i mîr-i melâhatin 'âşıklarına nush-ı ma'neviyi muhtevi bu kıt'ayı nazm etmişdir.	Bu birkaç beyt-i ra'nâ ol şâ'ir-i i'caz-nevânın zâde-i tab'-ı sihr-azmâsıdır ki bu mahalle tahrîr olundu. Küçük Hünkâr denmekle meşhûr mahbûba gönderdiği manzûm mektûbdur. Sülâle-i Hasan Cân'dan Ebû Sa'id-zâde Feyzullah Efendi Şeyhü'l-İslâm oldukda bu târihi nazm etmişdir.
Ölüm: Tekfurdağı-nâm mahalle vusûl ve birkaç gün leb-i deryâda olan ol sâhil-i latîfe nüzul eylediklerinde mütercem-i nâzik-imtizâcın keştî-i vücudu rahne-pezîr-i şikestegi-mizâc olmagla ol lîmân-ı huzurda ârzû-yı tashih-i mizâc ile ârâm üzre iken bahr-i gufrân-ı İlâhi'ye havz edip irtihâl ve bin yüz on sekiz (1118/1706-1707) senesi hududunda intikâl eyledi.	Ba'de'l- 'azl sûy-ı deryâdan gelirken Tekfûrtağı'nda bin yüz on sekiz (1118/1706-1707) senesinde 'âzim-i merhale-i bekâ olmuşdur.

Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu beyitlere yer verilmiştir:

Dil-i agyarı der-bend etmege turren kemendindir
Şehâ hûn-rîz-i gamzen kahramân-ı dîv-bendindir

Cefâ-yı yârdan rencide olma ey dil-i şeydâ
Gehî azar ederse gâhi lutf eyler efendindir

‘Aceb mi tab‘-ı Râsih olsa bir mecmû‘a-i kübrâ
Kitâb-ı dilde sevdâ-yı hatt-ı âlem pesendindir

Ve lehu
Süzme çeşmin gelmesin müjgân müjgân üstüne
Urma zahm sineme peykân peykân üstüne

Yardan mehcûr iken düşdük diyâr-ı gurbete
Dehr gösterdi yine hicrân hicran üstüne

Hem mey içmez hem güzel sevmez demişler hakkına
Eylemişler Râsih’e bühtân bühtân üstüne

Dilde gam var şimdilik sen gelme lutf et ey sürûr
Olamaz bir hânede mihmân mihmân üstüne

Ve lehu
Elinde hançer-i ‘işve o bî-aman geçiyor
Gören zemine düşüp kendüden heman geçiyor

Ko nâzı gün gecelidir beni hemân şâd et
Hattın dem-â-dem ibrişiminde hüsn ü an geçiyor

Demiş ki sinesine geçer hançerim bir gün
İnanmaz ana gönül yârına kalan geçiyor

Ve lehu
Ben kûyuna ‘azm etdim o meh hâneme geldi
Dil gökde ararken anı yerde bula geldi

‘İşretde iken yâr ile sûfi çıka geldi
Rûy-ı turûşu bâdemizi ekşide yazdı

Ve lehu
Bize geldikçe rahş tutdururmuş sana ol afet
Rakibâ yâr imiş bahtm yürü var bir zamân at tut

Ve lehu
Geh gird-i lebinde geh ‘izârında çıkarsın
Ey nev-hatt-ı yâr ekmedigim yerde bitersin

Ve lehu
Getürdi ruh-ı yâre hatt-ı âh u zârı
Ne tozlar kopardı görün rüzgârı

Ve lehu
Za‘fıyla helâk eylemiş ol şûh cihanı
Tutsam yer idim hâsılı bir gün Ramazân'ı

Kıt‘a
Ol berber-i kündâreye tâ lâyıkı olmuş
Bir turfa taşak usturası ‘âşıkı olmuş

Kettân gibi rişesini destine vermiş
Kâfir kocabâz……..in fâyıkı olmuş

Kıt‘a
Nakd-i dili verip yine al mansıb-ı ‘aşkı
Tecdîd-i berât-ı gam ey cân-ı fütâde

Var hâlini ‘arz eyle seni kayd ede şâyed
Ser-defter-i ‘uşşâkına Rûz-nâmeci-zâde

Habbezâ ey şeh-i hüceste-hısal
Bu durur ‘arz-ı hâl-i mâ-fi’l-bâl

O güzel gözlerinle kaşın içün
O sa‘âdetlü kuvvetlü başın içün

Bendeni kulluga kabûl eyle
Lutf u ihsânın ile kul eyle

Kulların gerçi bî-kıyâs amma
Kılma bana mukayese cânâ

Cümlesinden bu bende mümtazım
Râh-ı ‘aşkında merd-i ser-bâzım

Sebâk-âmûz-ı ehl-i derdim ben
Ders alır ehl-i ‘aşk hep benden

Hep bilir âşinâ vü bigâne
Suhte midir yanımda pervâne

Benden öğrendi nâleyi bülbül
Bülbülâsâ hezârı var ey gül

Ben iken ders-i ‘âmı ehl-i cünûn
Dahi velleyl-hân idi Mecnun

Ehl-i ‘âşkın benim ser-efrâzı
Pâk-bâz u ferid ü ser-bâzı

Lebin ey pâdişâh-ı mülk-i cemâl
Hüsn ü an dahi sende buldu kemâl

Sende hatm oldu şevket ü hûbı
Sende oldu tamâm mahbûbı

Hâsılı pâdişâh-ı hûbânsm
Tâ murâd-ı dilimce cânânsın

Hüsn ü behcetde sen ferîd-i cihan
‘Aşkda ben müsellem-i devrân

Var iken bir senin gibi dil-dar
Kimi yâr ittihâz ede dil-i zâr

RÂGIP	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Râgıp Çelebi**	**Râgıp**
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Erbâb-ı irfanının metâ'-ı dânişi ticâretgâh-ı sûdda râbih ü pür-ragbet ve nükte-perverânının kâle-i ma'rifetleri makbûl ü mergûb-ı erbâb-ı devlet olan belde-i bî-hem-tâ Kostantıniyye-i vâlâdan zahir ü hüveydâ olmuşlardır.	Gül-bün-i şâdâb-ı vücudu gülistân-ı Sıtânbûl'dan peydâ olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Akranından mümtaz ve silk-i vüzerâ-i kiramda rey ü tedbîr ü kiyasetle ser-firâz olan Köseç Halil Paşa merhûmun dâmâd-ı âlî-nijâdıdır.	-
Tahsil ve Meslek: Devlet-i Aliyyede muhâsebe-i evvel hulefasındandır.	Evâ'il-i hâlinde muhâsebe-i evvel kalemi hulefâsı güruhuna dâhil olup tahsîl-i ma'rifet edip asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Câm-ı tab-ı ser-şâr-ı mey-i 'irfan ve sâgar-ı tâb-âver-i zihni leb-rîz-i feyezân bir şâ'îr-i mâhir-i nükte-dân idi.	Enîs-i ma'ârif-mendân ve celîs-i ber-güzin-i yârân bir şâ'ir-i şîrîn-zebândır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb Dîvan-ı belâgat- unvânı ve mergûb dil-pezîr eş'âr-ı bî-nazîri var idi.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Asrın şu'arâsından olup letâfet-i eş'ârı mânend-i şâhidân-ı şûh-ı dil-güşâ ve selâset-i güftârı misâl-i âb-ı revân-ı ferah-zâ ve çemen-i sutûr-ı nazmı hemçü nihâl-i zîbâ ve gonca-i bâğzâr-ı suhanı gâyet ra'nâdır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i ra'nâ ol üstâd-ı fenn-âzmânın zâde-i tab-ı ra'nâlarındandır.	Bu ebyât-ı pür-nikât ol zât-ı melekü's-sıfâtın zâde-i tab'-ı mergûblarıdır ki tahrîr olunur.
Ölüm: Bin yüz yigirmi (1120/1708-1709) hududunda meclis-i ayş u safası telh-i zehr-âb-ı merg-i bî-amân ve rıtl-ı girân-ı endûh-ı firâvân-ı devrânı çekmekden farig u pâkize-dâmân olup ol hilâlde rahmet-i Rahmân'a intikâl eylemişlerdir.	**Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715)** senesinde fevt olmuşdur.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Râgıp Çelebi” Safâyi tezkiresinde” Râgıp” olarak anılmıştır. Şairin ölüm yıldönümü Sâlim tezkiresinde “1120” iken Safâyi tezkiresinde “1127” olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Nola feryâd edersem sille-i râmişger-i gamdan
Misâl-i def dili bir âteşîn ruhsâra gösterdim

Pür etdim reh-güzâr-ı yâri hûn-âb-ı sirişkimle
Yolun kan dökmenin ol dil-ber-i hun-hâra gösterdim

Kad-i ham-geştem ile Râgıbâ yandım o ruhsâra
Kemân-ı köhne-i pervânekârım nâra gösterdim.

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Nazm
O tıfl-ı nâza en evvel dil-i şeydâyı ben verdim
Bu denlü şöhret-i hüsnü sana hercâyi ben verdim

Muhaldir pâyımâl etse gurûr-ı hüsnile zirâ
O şûhuni destine mir’ât-ı istignâyı ben verdim

Dehânı nükte-i serbestini hall etmiş kimse
O sırr-ı mübheme cânâ yine ma‘nâyı ben verdim

Nola dîvâneveş Râgıb cünûn ‘arz etse Mecnûn’a
Dil-i şeydâya zirâ mâye-i sevdâyı ben verdim

O nahl-i nâzı gönül sanma kim temâyül eder
Hevâya uyma edip nâle vü figandan ümîd

Gülü görünce hezâr-ı âşîna-dil ey Râgıb
Eder mi bûy-ı vefayı bu gülsitandan ümîd

RÂGIP	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Râgıb-i diğer	Râgıb
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmileri ‘Alî’dir.	Nâmı ‘Ali’dir.
Memleket: Fi’l-asl medîne-i Burusa’dan şöhret-şi‘âr olmuşdur.	Mahrûsa-i Burûsa’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Bir merd-i kâmil-i rüzgâr olup cifr-i ‘aklîsinde nukûş-ı ‘âlem lâ-tâ’il ve câh u menâl-i rüzgâr bir emr-i zâ’il olduğun tahkîk-ı bâl ve zâyîçe-i hayâl-i kâmili ile istidlâl eylediginden sonra kırk akça medreseden ba‘de’l-infisâl câh-ı devrâna rağbet-i bâl etmeyip medîne-i Gelibolu fetvasıyla ol şehrde vâkı‘ Sarı Yahyâ Paşa Medresesine kanâ‘at eyleyip bu mecelle-i celîlemizi esnâ-yı tahrîrde ol cây-ı dil-güşâda revnak-dih-i bezm-i ifade olmakda idiler. Hakkâ ki vücudu nâ-yâb bir fâzıl-ı her-fen-kâm-yâb olup ba‘zı esnâ-yı ferâg-ı dersde teşhîz-i zihn içün eş‘âra ragbet ve suhan-ı pâkîze ile tecrübe-i âzmâyiş-i tabî‘at eylerdi. Zât-ı müstecmi‘ü’l-âdâbı hâyiz-i kasabü’s-sebak-ı her-fenn-i müstetâb ve sohbet ü meclisi bî-hem-tâ bir vücûd-ı nâ-yâb olmagla Sultân Mustafa Han-ı Şânî hazretlerinin ‘asr-ı şeriflerinde elçilik ile Nemçe cânibine taraf-ı Devlet-i ‘Aliyyeden revân olan vezîr-i mükerrem İbrâhîm Paşa mütercem-i merkûmun zât-ı ma‘ârif-me’âblarm istishâb eyleyip ol hidmetden ‘avdetlerinde yine vatanlarına ric‘at eyleyip ile’l-ân ol cây-ı güzîde-i emâkinde medrese-i merkûme ve hidmet-i fetvâ ile sâkindir. Vezîr-i merkûm paşa-yı merhûm ile tahtgâh-ı Engerüs olan Peç kal‘asına vâsıl ve ‘âdet üzre tevkîr ü ihtirâm ile dâhil olup cây-ı mezbûrun etrâf u eknâfın temâşâ-yı i‘tibâr ve enderûn u bîrûnun geşt ü güzâr eylediklerinden sonra taraf Devlet-i ‘Aliyye *dâmet bi’-‘izzi ve’l-ikbâle* bend-i rihâl eyleyip şehr-i İstanbul’a geldiklerinde gürûh-ı ahbâb-ı vâlâ-nisâba bu kıt‘a-i müstetâbı hediyye-i yârân ve reh-âverd-i suhan-perverân eylemişler idi.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘arif- i bî-hesâbdan sonra mülâzım olup lâkin râgıb-ı manâsıb u câh olmayıp ancak medâr-ı ma‘işet içün Gelibolu kazâsında fetevâ hıdmetiyle medreseye tâlib ü râgıb olup anınla kanâ‘at etmişdir.

Şahsiyet Özellikleri: -	‘Asrın şu‘arasından ma‘ârif-i cüz’iyye ve külliyyede mahir bir merd-i kabîldir.
Sosyal Muhit: Burusa, Gelibolu	Burusa, Gelibolu
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Ve şu‘arâ-yı ‘asrımızdan zamân-ı sâbıkda güzerân eyleyen ‘Âsım-ı pâkîze-edânın bu zemînde gazel-i zîbâsına İstanbulî Nazîm Çelebi ile gümrükde mîve-i huşk kâtibi Hafız Çelebi birer nazîre-i dil-pezîr eylediklerinde mütercem-i bî-nazır dahi bu gûne tanzîr eylemişler idi. ʿAsr-ı Sultân Mustafa Han-ı Sânî’de tîr-i tîz-şitâb-ı zihn-i serfü’l-intikâli ân-ı gayr-ı münkasimde vâsıl-ı hedef-i her-tâze hayâl olan pehlivân-ı ʿirfân vezîr-i mükerrem merhûm u magfur Râmî Paşa zemininde ramyetün min-gayri bir taze gazel sudur etmekle izhâr-ı âzmayiş-i tab-ı dil-pezîr buyurduklarında mütercem-i nâzik-tabir bu gûne tanzir eylemişlerdi.	Bu güftâr-ı âbdâr perveriş-yâfte-i tab‘-ı sihr-âsârı olan eş‘ârındandır.
Ölüm: -	Bin yüz otuz altı (1136/1723-1724) hudududunda terk-i ‘âlem-i fâni olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Etsen hezâr-mâye-i tufan bükâmızı
Mümkin degil beyân yine mâ-cerâmızı

Gülzâr-ı hasretin gül-i âli degil miyüz
Seyr eyler hûn-ı eşkile çâk-ı kabamızı

Ol kârvân-ı Ka‘be-i ‘aşkız ki Râgıbâ
Ber-gerden eyler üştür gerden-i derâmizi

Ve lehu
Vermiş gurûr-ı yâre o denlü şarâb-ı nâz
Cibril olursa ‘âşıkı eyler ‘itâb-ı nâz

Der defter-i ruhunda temâşâ eden hattın
Olmuş resîd hâme-i kudret hesâb-ı nâz

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Kı‘ta
Cûybâr-ı Tuna bir nemçe görünmez baksan
Nemçe hûbânı hevâsıyla akan gözyaşına

O kadar kesreti var Pec’de cevânânın kim
Bin peri düşdü desem var yeri âdem başına

Olursa ebr-i kerem katre-rîz-i bâg-ı giyâh
Olur nemâde-i gül-gonca-i sevâb şarâb

Görünce câm-ı leb-i rûh-bahşını oldu
Hurûş-ı âteş-i gayretle çün kebâb şarâb

Benim gibi hele bir mey-perest görmedi hîç
Olalı meygede-i dehrde şarâb şarâb

Zemîn-i dilden edip cezb gâh gam Râgıb
Bu eglenür k’ola bîçâre de müzâb şarâb

Nazîre
Nigîn-i hâtem-i câm etme la‘l-i gülfâmın
Keşide olmasın ey gonca-leb meded nâmın

O denlü za‘f ile Ragıp tenük-dimâgım kim
Yıkıldım üstüme düştükçe sâyesi câmın

REMZİ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Remzi-i Diğer	Remzi
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Gülistân-ı bülbülân-ı irfan olan şehr-i Kostantıniyye’den nümâyân olmuşdur.	İstanbul’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Hâfız-ı Kurân-ı azîmü’ş-şân ve hoş-elhân bir tûtî-i lâzik-güftâr ve bir şâ‘ir-i hoş-reftârdır. Fi’l-asl bu mecelle-i celîle-i ‘irfana evsâfı keşîde-i silk-i takrîr ve bu harf-i râ’da bundan esbak rûz-nâme-i hâlleri tahrîr kılınan Rüşdî Ahmed Efendi’nin perverdesi olmagla fenn-i şi‘re tahsîl-i intisâb eylemişdir.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bî-şumâr etmekle hâfız-ı Kur’ân ve mücevvid-i hoş-elhân olup bazı evkâf cibâyeti kârıyla kanâ‘at etmişdir. Bu ceride-i ‘irfâna âsârı sebk eden kâmil-i devrân Rüşdi-i şirin-beyânın tilmiz-i hâsı olmagla üstâdının eş‘âr u âsârını cem‘ ü tertib ü tedvîn etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Bir zât-ı vâlâ- cenâb	Asrın şu‘arâsından gâyet güzel tabi‘atı

ve ‘asrın güftâre pür-iktidâr olan şu‘arâ-yı müsellemü’l-etvârındandır.	vardır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu eş‘âr-ı âbdâr gazeliyyâtındandır. Nesr: Şöhret-i cemâl-i hüsn-i ‘âlem-sûzu dâğ-ı derûn-ı mehâbîb-i devrân olan Derviş Cemâl nâmında bir Bektâşi peçce-i sâhib-cemâl medhine nazm eylediği ebyâtdır. Sultân Mustafâ Hân-ı Sâni hazretleri bin yüz altı târihinde yümn-i ikbâl ile taht-ı Süleymânî’ye cülûs edip telehhî buyurduklarında şâ‘ir-i mezbûr bu târihi nazm etmişdir.
Ölüm: -	-

Şairin Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu şiirlerine yer verilmiştir:

Sanır ebr-i bahân perde olmuş ahter ü mâha
O rûyı hâldâr üzre gören zülf-i perişânı

Ve lehu
Ejderhâ-yı zülfden etmem tehâşî kıl kadar
Verdiler zehr-âbe-nûşân gamın şerbet bana

Ve lehu
Geçse safrâ-yı mizâca nola serdi-i şitâ
Postunu var iken penbeye girdi ayvâ

Nazm
Bir kalender peççenin meftûnudur dil âh eder
Görse abdâlân-ı Hak sad na‘re-i Allah eder

Kevkeb-i dürrü nola reşk eylese menkûşuna
Pâlehengin görse hûrşîd-i felek eyvâh eder

Seyr edip ebrûların ser-geştedir abdâl-ı çarh
Hüsnüne keçkûl-ı mâh nola eyva'llah eder

Pençe-i mihri eder lerzende tâb-ı tal'ati
Pûye-gerd-i kıssa-hânîde kaçan hem-râh eder

Hak-ı râhın sîm ü zerle pür ederler dümenin
Kûçe-şehr-i melâhatde geh şey'en-lillah eder

Sûrun alsa destine ol dem kıyametler kopar
Mürde-diller her tarafdan sayha-i cângâh eder

Her nigâhında hezâran kebş-i dil kurbân olur
Çeşm-i hun-rizi nedem ki harf-i bismillâh eder

'Aşk ola ey rind-i dil etdi seyâhat 'akl u huş
Reh-neverd-i 'aşkı Cibril olsa da gümrâh eder

Ey nice dervişdir ol hüsrev-i iklim-i hüsn
Pâdişâh-ı dehre istignâ-yı 'izz ü câh eder

Kâkül-i müşgînine dil-bestedir fagfûr-ı Çîn
İstese hâkân-ı Türkî bende-i dergâh eder

Pâdişâh-meşreb gedâ-sûret ferişte-menkabet
Âdemiyyet ol peri-sîmâ geh ü bî-gâh eder

Öl diril bir şeb ol âbdâl ile hasr ol Remziyâ
Gerdeni subh-ı kıyâmetden dili âgâh eder

RAHMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rahmî	Rahmî
İsim: Nâmı Abdu'r-rahmân olduğu mahlas-ı merkûme sebeb-i ihtiyar ve beyne'l-enâm Kubûrî-zâde demekle şöhret-şiâr idi.	Nâmı 'Abdu'r-rahmân olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyar etmişdir. Kubûrî-zâde denmekle meşhûr-ı dünyâ olmuşdur.
Memleket: -	Sandukatü'l- ma'ârif-i vücûdu hâkdân-ı İstanbul'dan peydâ olmuşdur.

Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip rûz-nâmçe-i evvel hulefâsı zümresine ilhâk olup asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Zihn-i pâki çâlâk iken dil-i pür-ma'rifetine rahm ü merhamet etmeyip vâdî-i mebâdî-i nedâmet vâdî-i hezliyyâta ragbet etmegin şihâb-ı sakıt gibi sipihr-i itibâr-ı ehl-i ma'ârifden lâkıt olmuş idi. Mütercem-i mezkûrun hüsniyâta âzmayiş-i tab-ı nâdir olmagla ol semtde (Mısır) âsârı kem-yâb ve taraf-ı hezliyâtda güftârı bî-hesabdır.	Şâhid-i âsârı şîve-engîz-i hayâl ve bülbül-i hoş-sarîr-i hâmesi rengîn-makâldir. Ma'ârif ile ârâste ve letâyif ile pîrâste bir şâ'ir-i mahirdir.
Sosyal Muhit: Mısır	İstanbul, Hicâz, Mısır, Kahire
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Hevâyî nâmına *Dîvân* tertîb eylemişdir.	Evâ'il-i hâlinde âzmâyiş-i tâb' edip Hevâyi mahlas ile vâfîr gazel nazm edip yârân-ı nükteverân-ı 'asr dahi ol zemîn-i tâzede rahş-rân-ı tegazzül olup bir Dîvân-ı Hande 'unvân nazm u tertîb etmişlerdir ki Hevâyi *Divân*ı deyü meşhûr-ı cihandır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı pâk ve güftârı sûz-nâkdır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr hüsniyâtda olan âsârındandır.	İstimâ'ı hande-âver-i merdûm-i tasvir olmagla ol ebyât-ı latifeden isbât-ı müdde'âyı tahrîr içün bir kaç beyt bu mahalle tastır olunmuşdur. Eş'ârından bu bir kaç beyt tahrir olundu. Mehâbib-i devrândan Rûz-nâmeci-zâde'ye rûz-nâmçe ıstılâhı nazm eylediği.
Ölüm: Sene **bin yüz yigirmi yedi (1127/1715)** tarihinde hacc-ı şerîfe âzim ve Mısır'da dâr-ı bekâya kâ'im oldu.	**Bin yüz yigirmi iki (1122/1710-1711)** târihinde arzû-yı hacc ile taraf-ı bahrdan 'âzim-i sûy-ı Hicâz olup Kâhire-i Mısr'a vardıkda tütî-i rûh-ı pür-fütûhu kafes-i tenden pervâz ve fezâ-yı 'ukbâda âşiyân-sâz olmuşdur.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1127" iken Safâyi tezkiresinde "1122" olarak geçmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Nazm

Bir kerre beng-i lutfûnile sersem olmadık

Tiryaki denlü mashara-i 'âlem olmadık

Bilmem niçün yabana atarsın bizi sefih
Söz arasına girdik ise balgam olmadık

Destârımız fes üzre Cezâyir-pesend ise
Dâyı senin yanında hemân şalgam olmadık

Ve lehu
Sar bir yanı yüksek sarıgı gûş görünsün
Sok ucun ardına külli menkûş görünsün

Aç tut kediyi ava harîş et o kadar kim
Yavrulan dahi gözüne mûş görünsün

Bir pîr-i zen-perest kaşık düşmeni al kim
Virân-gede-i hanede çavûş görünsün

Taksın tüyünü başına vardıkça Hevâyi
Yârana boza-hânede çavûş görünsün

Ve lehu
Gezmezdi sarıklarda ciger çeviren olaydım
Yatmazdı bataklarda kâmış-ı neyzen olaydım

Esmezdi denizde saganaklı karayeller
Bir çifte ‘Arab mavnasına yelken olaydım

Pīşīn ede gör genc-i ġam-ı ‘aşḳına teslīm
Nakd-i sırra-i eşki على ماجرى العاده[174]

Hem defter-i çeşminde edip masraf u irâd
Ol hâce-i hüsne anı kıl ‘arz u ifâde

Mizân-ı merâhim ile tatbik ola şâyed
İcmâl-i merâmın senin ey can-fütâde

Dil tezkiresi pençe-i lutfile olup sahh
Tomâr-ı kabulü der isen ola nihâde

Tahvil ede gör gayriden âlâyiş-i ‘aşkı
Suret vere tâ kim sana Rûz-nâmeci-zâde

Verir derûna safa cism ü cana tâb şarâb
Olur Ken‘ân-ı gama nûr-ı mâhitâb şarâb

Olunca neşve-fürûz-ı dil-i harâb şarâb
Gedâ-yı bezmi eder şâh-ı Cem habâb şarâb

Ve lehu
Ne şeb ki müjde-resan çeşme peyk-i hâb gelir
Sarây-ı kalbe o şâh-ı felek-me’âb gelir

Vefâ eserleri yok Rahmiyâ o mehveşde
Selâm-ı sâde dahi gelse pür-‘itâb gelir

Ve lehu
Ne dem o şûh ki bâlâ-yı kasr-ı nâza çıkar
Kadem kadem dilimiz süllem-i niyâza çıkar

Giderse kâfile-i nâz kûy-ı yâre eger
Sabâya hem-reh olup vâdi-i Hicaz’a çıkar

V e lehu
Zülfün hevesiyle o kadar râh edeyim kim
Târîkî-i şeb-reng ola dûd-ı siyehimden

Ve lehu
Bir miyâna mâlik olmuşsun ki ey rûh-ı revân
Mû-şikâfânı cihânın dediler cümle beli

Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu beyitleri vardır:

تكلّم وسدّد ما استطعت فانّما　　كلامك حى و السكوت جماد

فان لم تجد قولا سديدا تقوله　　فصمتك عن غير السداد سداد

Na’t-ı Şerîf
Yine seher şeh-i hâver serîr-i heft-gırâf
Cihânı eyledi kasr-ı hamelden istişrâf

Zamân zamân-ı safâ devr devr-i şâdîdir
Misâl-i âyine diller kederden olmada sâf

Uyandı bağda hep hüftegân-ı ezhârın
Yemîn-i deşt-i şimâli edince keşf-i lihâf

Miyân-ı bağda gül câmi‘ini ahbaba
Nukûd-ı eşkini bülbüller etdiler evkâf

Getirdi cûşa seher feyz-i şevk-ı murgânı
Teselsül-i nagamât etdi bir birin irdâf

Cihânı reşk-i bahar etdi şimdi ürd-i behişt
Behişt-i gülşene nisbet nümûne-i A‘raf

Rumuz-ı âyet sun’-ı Hudâ’yı tefsire
Çemende her varak olmakda nüsha-i Keşşâf

Güvâh-ı ‘adl-i rebî‘ u harîf ile buldu
Kazâ-yı da‘vi-i isbât haşr istinâf

Aceb müşâhedegehdir mezâhir insana
Eğer güşâde ise çeşm-i ‘ibret ü insâf

Bu nakş-ı fâniye dil-dâde olmaz ehl-i hıred
Mü’essirin eder ancak eserden istikşâf

Vücûd-ı sâni‘a aklen oldu delil
Hudûs-ı âlem ile nutk-ı nass ta‘bîr-i hilâf

Ne nass nümûde-i ahbâr-ı muhbir-i sâdık
Ki oldu bi’set-i bi’l-hakkı mubtılü’l-ircâf

Nebiyy-i hayr-ı ümem kıdve-i benî Âdem
Resul-i Hâlik-ı ‘âlem veliyy-i zü’l-is’âf

Şükûfte-i gonca-i nev-gül-bün-i Benî Hâşim
Güzîde nev-ber-i ser-nahl-i nesl-i Abd-i Menâf

Dür-i yetîm-i sadef zîb-i örf-i Adnanî
Hâsîb-i ‘an’ane-perverd-i eşrefü’l-eşrâf

Şeh-i şefâ’ât-erîke Muhammed-i ‘Arabî
Şi‘âr-ı şîme-i zât-ı mekârimü’l- evsâf

Teveccühünde teḳarrüble ḳıble-i Ḳuds’e
O şeh د نى فتدلا[234]’ya çünki oldu muṣāf

Müşerref olduğu dem bezm-i hâs-ı vuslâtla
Vücudu gevherini etdi hazrete ithâf

Sehâb-ı vahy tekâtur ederken olmaz idi
Hurûf-ı lafz u sadâ dürr-i ma’niye asdâf

Cemâl-i şâhid-i maksudu gördü bî-kem ü keyf
Şuhûd âyinesinden açıldı cümle gılâf

لقد رأى من أيات ربه الكبرى [235]
Beyānı menḳabe-i iʿtilā-yı şānına dāf

Simât-ı devletinin olmasa nevâli ‘amîm
Nüfus edilmez idi kût-ı ihtidâ-yı kifâf

Sen ol Peyāmber-i mevṣūf-i bi'l-celāletsin
Ki oldu kāf-ı لعمرك[236] ʿulüvv-i ḳadriñe kāf

Nebiyy-i hayr-i ümemsin ki iftihâr ederek
Mesîh ümmetin olmakdan etmez istinkâf

Derinden etdi beni dûr ittibâ-i hevâ
Reh-i sülûküme sedd oldu şugl-i kâr-ı güzâf

Siyeh-sahîfe derûn meşk-cây-ı hatt-ı hatâ
Galat-makâle zebân vakf-ı jâj-hâyi-i lâf

Pey-â-pey olmadadır hâr-ı fahş dâmen-gîr
Rehâ-pezîr değil bâkden libâs-ı ʻifâf

Havâli-i dili hâşâk-tûdeler tutdu
Bulup kinâse-i ʻisyân terkki-i iz'âf

Be-hakk-ı besmele vü Fâtiha be-küll-i süver
Be-Feth ü Nasr u be-İhlâs u Kevser ü İlâf

Be-sırr-ı sûre-i Yâsîn ü mu'ciz-i Tâhâ
Be-hükm-i seb'-i havâmîm-ser ü tâ Ahkâf

Be yümn-i āyet-i نون و القلم[238] be-ṭavāsīnha[239]
Ki iḥticāb-ı teşābühle oldu her biri ẖāf

Hudûd-ı kişver-i îmânımızsız o demde
Tasallutundan ʻadû-yı racîmin ola muʻâf

Nigâh-ı şefkâtini çâkerinden etme dirîg
O dem ki mahmil-i bâr-ı günâh ola eknâf

Şefâʻatinle tamâm eyle cümle noksânım
Gele terazû-yı aʻmâlime o gün ki hifâf

Hitâm ver suhana Rahmiyâ yeter tatvîl
Göründü kâfiyenin nedretiyle semt-i zihâf

Revân-ı pâkine olsun selâm-ı Rabbâni
Birûn-ı hıtta-i ta’dâd-ı gâyetü’l- âlâf

RAHMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rahmî	Rahmî
İsim: Ol mahdum-ı tab‘-ı selimin nâm-ı nâmîleri Abdu’r-rahîm olmagla mahlas-ı merkûmu ihtiyâr ve ol mahlas-ı zîbâ ile şöhret-şi‘âr olmuşlardır.	Nâmı ‘Abdu’r-rahîm’dir.
Memleket: -	Gonca-i vücûdu gülşen-i Sıtânbûl’dan neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye’de üç def‘a revnâk-efzâ-yı sadr-ı Rûm ve zînet-bahş-ı nişestgâh-ı kurum olan umde-i ulemâ-yı âllâm ser-defter-i sudur-ı kirâm merhûm u mağfur *ed-daricü ilâ rahmetî Rabbihi’l-gafûr* e’âlinin bülendi **Hakîmbaşı-zâde Yahyâ Efendi**’nin mahdum-ı vâlâ-kadrleri olup bin yüz yigirmi sekiz senesinde Mekke-i mükerreme kâzısı iken ol arz-ı mukaddesede vedâ’-ı âlem-i dünyâ ve menzilgehin buhbûha-i cennetü’l-mevâ eyleyen Mehmed Efendi merhumun mahdum-ı necâbet mersûmu ve ser-defter-i e’âli-i ulemâ sâbıku’z-zikr Yahyâ Efendi hazretlerinin hafîd-i bî-hemâlleridir ki dest-mâye-i irfân-vâye-i zât-ı pür-ma‘rifetleri ve ma‘ârif-i fîrâvan-ı ser-mâye-i hânedân-ı necabetleridir.	Asrında re’isü’l-‘ulemâ-i İstanbul olup üç def‘a mesned-i sadâret-i Rûm’a murabba‘-nişîn-i çâr-bâliş-i ‘izz ü temkin olan **Yahyâ Efendi**’nin oğlu Mekke kâzîsi Mehmed Efendi’nin mahdumudur.
Tahsil ve Meslek: Zât-ı melekiyyü’s-sıfatları bin yüz on altı tarihinde cedd-i emcedleri Yahyâ Efendi merhumun def‘a-i sâlise-i sadâret-i Rûmeli teşrifatından mülâzım ve kırk akça medreseden ma’zûl ve infisâlleri hasbe’l-âdeti’l-mer‘iyye medrese olmak mertebesine vusûl buldukda umde-i efâzıl-ı kirâm zübde-i ulemâ-yı a‘lâm fâzıl-ı nihrîr hibr-i mülhimü’t-ta‘bîr alemü’l-himem allâmetü’l-fazli ve’l-kerem vâlid-i mâcid-i kesîrü’l mahâmidimiz	Nev-sinn iken tahsîl-i ma‘ârife heves etmekle eş‘âr-ı âbdâra dest-res bulmuşdur. Bi-hasebi’l-‘âde tarîk-i tedrise pâ-nihâde olup ‘asrın şu‘arâsındandır.

sulahâ vü fuzalânın bülendi meşâyih-i İslâmiyye'nin ercümendi faziletli diyânetli Mirzâ Mustafa Efendi hazretlerinden bin yüz yigirmi yedi Muharreminde ibtidâ-i hâric elli ile Baba-zâde Medresesine müderris olup mesrûrü'l- fu'âd ve bin yüz otuzda şeyhü'l-islâm hasenetü'l-eyyâm müfti'l-enâm Bû Hanîfe-makâm faziletli Yenişehirli Abdu'llâh Efendi hazretlerinden hareket-i hâric ile sâniye-i Sarây-ı İbrâhîm Paşa Medresesine hareket-i mu'tâd etmişler idi. Esnâ-yı tahrîr-i tezkiremizde ol medrese-i celîlede idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Edeb ü ma'rifet ile beyne'l-akran mümtâz ve zât ü haysiyyet ile ser-firâz sütûde vü bihterîn bir mahdum-ı güzîndir. Selimü't-tab bir mahdûm-ı necâbet-mersûmdur.	-
Sosyal Muhit: Rumeli	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr zâde-i tab'ları olan âsârdandır.	Bu bir kaç beyt zâde-i tabî'atı olan eş'ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin dedesinin ismi Sâlim tezkiresinde "Hakîmbaşı-zâde Yahyâ Efendi" , Safâyi tezkiresinde ise "Yahyâ Efendi" olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Nazm
Terk-i mihen-i her büt-i deyr-i kühen eyle
Terk eyler isen sûreti çün berhemen eyle

Üftâde-i çâh-ı zekan oldu dil-i nâşâd
Târ-ı hatt-ı müşginini cânâ resen eyle

Açma ki rehâ bulmaya dil târ-ı hattından
Her turra-i gîsûyı şiken-ber-şiken eyle

Reftârını seyr eyleye 'uşşâk-ı hazinin
Ey serv-i çemânım yürü seyr-i çemen eyle

Katl eyledi 'uşşâkını ol gamze-i kâfir
Pirâhen-i hûnînini cânâ kefen eyle

Bu nazm-ı nizâm-âverî tertîb eyle Rahmî
Çek rişte-i eş‘ârını dürr-i ‘Aden eyle

Ve lehu
Bu âh u nâleler dilden çıkar çarh-ı berîn üzre
Kebûdî sâyebândır hıfz içün ol nazenin üzre

Görenler tâb-ı mülden rûy-ı beyzâsın kızardıkda
Karışmış şâh-ı güllerdir nihâl-i yasemin üzre

Gelür fitrâki üzre bî-tekellüf zevk-i şevkinden
Nigâh-endâz olucak âhû-yı vahşi-i Çin üzre

Sezadır vasfını ol âfıtâb-ı ‘âlem-ârânın
Çıkarsam Rahmiyâ ben âsumân-ı çârmîn üzre

Ve lehu
Hem-pâsı yok dedim görücek sâk-ı sakını
Ol dem ayakdan aldı beni ‘aşkı yârimi

Ve lehu
Ne mümkin kâm-yâb olmak doyunca duhter-i rezden
Talebkâr olmaga yokdur yüzüm bâg-ı visâlden

Ve lehu
O mâhı seyr-i deryada görenler dediler ol dem
Ararken yerde gökde bulduk ânı rûy-ı deryada

Ve lehu
Gönül sevdâ-yı zülf-i yâr ile fikr-i muhâl eyler
Miyânın fikr edem derse ‘aceb ince hayâl eyler

Şafak der-âsman ez aks-i rûy-ı yâr peyda şod
Nemî-dânem ki berk ez şu’le-i ruhsar peyda şod

Gerçi bâlâ-kad şeved serv-i sehî der-bûstân
Lîk bârest bâgbân ra sîle-i bî-bâd-ı û

Be-haber-i vasleş ne-bâşed merhem be-sîne rîşân ra
Be-haber-i sabr ez-dil-i aşık çi âyed cevr-i îşân ra

Küca bâz âyed ömr-i refte cânâ cây-ı derîn ra
Küca malum mi-bâşed zi pîş-i erbâb-ı pîşîn ra

REHÂÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rehâ'î	Rehâyi
İsim: Kalaycı-zâde Mustafa Çelebi demekle şöhret-karîn bir merd-i çerb-zebân u şîrîn-suhan olup asrın âteşîn-tabîrlerinden ve vaktin erbâb-ı ma'ârifinin dil-pezîrlerinden idi.	Nâmı Mustafâ'dır. **Kalaycı-zâde** denmekle şöhret-şi'ârdır.
Memleket: Maden-i irfan medine-i Kostantıniyye-i cennet-nişândan nümâyandır.	İstânbûl'dan bedîdardır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	-
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Asrın şu'arâsından eş'ârı hûb ve güftârı mergûbdur.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr zâde-i tab'ları olmak üzre sebt ü tahrîr olunan âsârlarındandır.	Bu eş'âr-ı dil-güşâ zâde-i tab'-ı ra'nâsı olan âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Kalaycı-zâde Mustafa Çelebi" Safâyi tezkiresinde ise "Kalaycızâde" olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitleri farklıdır:

Humâr âhir-i kârında münderic mi değil
Ne neş'e var bu cihânın safa-yı ayşında

Harü'z-zâ'i'l-mu'ceme
Bu güzide kitâb-ı vâlâda
Harf-i râ'yı çü eyledik tahrîr

Budur erbabı zâ-i mu'cemenin
Kim olundu mahalline tastîr

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Nazm
Bir yârdır gonca ki agyâr içindedir
Kûyunda gör bu râzı ki gülzâr içindedir

Aldı nukûd-ı sabrı da ol hacesi cemâl
Ol kân eyler oldu ki inkâr içindedir

Ol kim Rehâyî şi‘rile pindâr-ı zu‘m eder
Ol ‘âri eylemez mi ki eş‘âr içindedir

Ve lehu
Ol ki perdâg olmaya mâdâm mânend-i nigîn
Olmaya ‘aşk içre sâhîb-i nâm mânend-i nigîn

Olma hergiz sikke-sûret-i Tûr tezvirât edip
Tâ ki bir ‘aks olmaya encâm mânend-i nigîn

Ey Rehâyi olmaya şâyân-ı dest-i iltifat
Etmeyen ârâyiş-i endâm mânend-i nigîn

RESMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Resmî	Resmî
İsim: Ol şeyh-ı vâcibü't-tebcîlin nâm-ı nâmîleri İsmail'dir.	Nâmı İsmail'dir.
Memleket: Rûmeli canibinden karîn-i iştihar olmuşdur.	Rûmeli'nden zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Meşâyih-i Halvetiyye'dendir.	Tarîk-i Halvetiyye sûfilerindendir.
Şahsiyet Özellikleri: Bir merd-i nâzik-güftârdır.	Asrın şu‘arâsından sûfî-hey'et dervîş-sûret kalender-sîret hûb-haslet bir ‘âşık-ı sâdıkdır.
Sosyal Muhit: Rûmeli	Rûmeli, Edirne
Hayatından Kesit: -	Asrında harem-i hümâyûn âgâlarından musâhib Bilâl Âgâ nâm sâhibü'l-hayrât Edirne'de bir çeşme bina vü eczâ eyledikde ‘asrın şâ‘irleri musanna‘ vü âbdâr târihler nazm edip lâkin mezbûrun bu târihi Bilâl Âgâ'nın makbûlü olup

	çeşme üzerine yazdırıp ziyâde ihsân etmişdir.
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı sâde ve sûfiyânedir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt eş'ârındandır.
Ölüm: Bin yüz tokuz (1109/1697-1698) târihinde tekyegâh-ı bekâya intikâl eylemişler idi.	Bin yüz tokuz (1109/1697-1698) târihinde terk-i hânkâh-ı fenâ ve 'azm-i câygâh-ı bekâ etmişdir.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak sadece şu beyti vardır:

Eder rind-i mey-âşâmı Hızr-meşreb Mesîhâ-dem
Şu sagar kim o la'l-i mu'cize-perdâza dâirdir.

RESÎM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Resîm	Resîm
İsim: Nâm-ı zîbâları Mustafa'dır.	İsm ü resmi Mustafâ'dır.
Memleket: Ma'den-i fizaz-i irfan olan şehr-i cennet-nişân medîne-i Bursa'dan nümâyândır.	Mahrûsa-i Burûsa ahalisindendir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Medîne-i Bursa'da kuyumcubaşılık hidmeti ile ser-fîrâz idiler.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bisyârdan sonra san'at-ı ressâmlıkdan dahi ziyâde mahâret izhâr etmekle mahlas-ı mezbûru ihtiyâr ve mahrûsa-i mezbûrede kuyumcubaşılık kârında karâr etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Sîm-i hâlisü'l-'ayâr-ı zihn-i âlî-mikdârları tamgâ-zede-i kabûl-ı fuhûl olan ashâb-ı 'irfandan olup kalb-i pür-sâfları dahi pûte-i ma'rifetde kâl olmuş bir hâlisü'1- 'ayâr-ı merd-i suhan-sâzdır. Nakş-ı sevâd-ı eş'ârda bir merd-i san'at-âzmâ-yı mâhir ve sebîke-i hayâl-i bâlini dil-hahı üzre bir kâlıba ifrâg etmege kâdir bir şâ'ir idi.	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme:	Asrın şu'arâsından olup lisân-ı fariside 'Urfi-i zamân ve şâhib-devrân olmagla

	eş‘ârı nazikâne ve güftârı üstâdânedir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı pâk mütercem-i mezkûrun zâde-i tab‘-ı çâlâklarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ ol zât-ı sutûde-sıfatın mersûm-ı tab‘-ı nâdirezâları olan âsârındandır.
Ölüm: Sîm-i hulûs ve zer-i ‘irfandan ibâret olan vücûd-ı nâdire-dânları sene bin yüz yigirmi (1120/1708-1709) hudûdanda tîz-âb-ı nükte-i ile ifnâ-yı vücûd-ı mergûb ve eczâ-yı beden-i selâset-tab’ı hâk-i vasat-ı lahdine rüsûb eyledi.	Bin yüz yigirmi (1120/1708-1709) târihinde fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyitleri vardır:

Gösterip nâz ile gîsû-yı girih-gîr bana
Eyledi hab-ı perîşânımı ta‘bîr bana

Yetişir gerd-i gam-ı aşk u gubâr-ı hâtır
Rahne-i mülk-i dili etmege ta‘mîr bana

Gülü bî-hâr u hazân u mülü bî-derd-i humâr
Oldu menşûr-ı tarab şafha-i tasvîr bana

Etdi ey şûh-ı siyeh-çerde hayâl-ı rûyun
Zulmet-âbâd-ı gam-ı gülşeni Keşmir bana

Şem’-i pervâne zebân-ı gamım ey bülbül-i zar
Nâliş-i subh sana girye-i şeb-gîr bana

Ben şehîd-i eser-i zahm-ı ‘itabım ki Resim
Çîn-i ebrû görünür cevher-i şemşîr bana

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri vardır:

Şeref-i câmeden etdikde o hûrşid tulû‘
Çâk eder subh-sıfat sinesini pireheni

Tâbiş-i cismine nezzâre tahammül mü eder
Çözme dursun girih-i kâkül-i ‘anber-şikeni

Dilini micmer eder didesi minâ-yı gül-âb
Âb u tâbile Resimâ ören ol gül bedeni

Ve lehu
Ne sâmân-ı tahammül var ne sabr-ı vefâ kaldı
İşim ey çâre-sâz-ı ‘âcizân âhir sana kaldı

Ne çekdimse mükâfât-ı vefâdır bana amma sen
Ne cevr etdinse cümle yânına ey pür-cefâ kaldı

Ne var gel makdeminle hâkdan ref eyle teşrif et
Gözüm yollarda ey nûr-ı basar çün nakş-ı pâ kaldı

O denlü ‘arşa-i ma‘nâda irhâ ‘inân etdim
Tekâpûdan kümeyt-i hâme âhir Resimâ kaldı

Ve lehu
Gül-i sâdâb-ı sahn-ı bağ-ı ‘işret sagar-ı sahba
Şükûfte lâle-i deşt-i meserret sâgar-ı şahbâ

Dile hicr-i lebinle ey gül-i nev-bâve-i behcet
Olur pîrâye-sâz-ı dâg-ı hasret sâgar-ı sahbâ

Resîmâ tûti-i gûya eder rind-i mey-âşâmı
Zihî âyine-i pür-tâb-ı safvet sâgar-ı sahbâ

Ve lehu
Hirâsândır felek âh-ı dil-i zâr u zebûnumdan
O sakf-ı köhneyi Hak saklasın sûz-ı derûnumda

Resîmâ hayli demlerdir karîn-i bezm-i düşmendir
Temennâ-yı visâli çıkdı ol şûhun derûnumdan

Ve lehu
Güşâde ebrûvânın kim iki berceste mısra‘dır
Ser-i divân-ı hüsn-i behcete bir hûb matla‘dır

Ser-â-pâ şâhin-i tab‘ım gibi ol şûh-ı mevzûndur
Resîmâ ma‘ni-i rûşen ne matla‘ tâ-be-makta‘dır

Ve lehu
Güzeşte dil-berîn olma fütâde vü kirişi
Ufak gerekdir ufak dil-rübâ severse kişi

Ve lehu
Sadâ-yı ra‘d-ı pür-zûrı münebbihden ‘ibâretdir
Nigâh olsa felek bir iki günlü kubbe sâ‘atdir

REZMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rezmî	Rezmî
İsim: Ol mîr-i dilîr-i rahş-süvâr-ı rezmgâh-ı suhanın nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri **Mehmed**’dir.	**Sultân-zâde Mehmed Beg**’dir.
Memleket: İstanbul	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Fâtih-i Bağdâd-ı behişt-âbâd olan pâdişâh-ı kahramân-nijâd Sultân Murâd hazretlerinin duhter-i pâkîze-ahterleri fahrü’l-muhadderâti’l-hisân Safıyye Sultân merhumun ferzend-i ercümendidir.	Fâtih-i Bağdâd Sultân Murâd Hân-ı Gâzı kerîmesi Sâfiye Sultân’ın ferzendidir.
Tahsil ve Meslek: Bir mîr-i ser-bülend olup âlem-i sıgarından vakt-i pîrîye gelince gûşiş-i ma‘ârif ve taleb-i avârifden hâlî değiller idi. Devlet-i Aliyyede devr-i menâsıb-ı âlî ve eyyâm-ı izzet ü refahiyyeti tevâlî eyleyip pâdişâh-ı İslâm halîfe-i enâm sultân-ı felek-huddam Sultân Ahmed Han-ı Sâlis ebbedehu’llâhu te’âlâ ilâ yevmi’l-kıyam hazretlerinin asr-ı şeriflerinde ol pâdişâh-ı âlî-câhın dergâh-ı felek-destgâhlarında kapucular kethudâlığı şerefin ihraz eylediklerinden sonra Rumeli beglerbegisi pâyesiyle mütekâ‘id olup ser-firâz olmuşdur.	Sinn-i şebâba tahsîl-i ma‘ârif-i bî-hesâb edip şi‘r ü inşâya ve gül-bün-i hoş-bûy-ı eş‘âra dest-resden sonra fenn-i silahşorîde mâhir ve meydân-ı rezmde ‘arz-ı hünere kâdir olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyâr etmişdir. Pâdişâh-ı cihân Sultân Muhammed Hân-ı Râbi‘ hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında nice müddet silahşor-ı şehriyârî ve ser-bevvâbân-ı dergâh-ı ‘âlî rütbesiyle devlet-i ‘Aliyye’ye küllî hıdmeti sebkat etmekle kendüye ma‘îşet olmak üzre bir mikdâr hâs ta‘yîn olunmagla hâki müşg-sâ ve hevâsı dil-güşâ olan

	Beşiktaş-ı behişt-âsâda kadîmi hanedanında nice zamân sâkin ve güşe-i kanâ'atde 'uzlet-güzîn iken pâdişâhımız sâhib-kırân-ı zamân Gâzî Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretleri ol mîr-i muhteremin kadr-i şânın irtifa' içün zümre-i silahdârân âgâlığı ile şâd u handân edip ba'dehu dîvân-ı 'adâlet-'unvânda Defterdâr-ı şıkk-ı sânî rütbesiyle mümtaz etmişdir. Ba'dehu sadr-ı a'zam-ı 'asr olan dâmâd-ı şehriyâri İbrâhim Pâşâ himmetle rikâb-ı kâm-yâb-ı sultânide Kapucular kethudâlığı hıdmetinde olup ba'dehu Rûmeli Beylerbeyliği pâyesiyle tekâ'üd ihtiyâr etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Nâzik-tabi'at sütûde-ma'rifet nîk-nefs ve memdûh-etvâr bir zât-ı celîlü'l-mikdâr idi.	Hakka ki lâyık-ı 'izz ü ikbâl bir zât-ı hüceste-hısâl idi.
Sosyal Muhit: İstanbul, Rumeli	-
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr zâde-i tab'-ı 'âlîleri olan âsârdandır.	Gâh gâh eş'âr ile âzmâyiş-i tab' etmekle bu kelîmât-ı belâgat-âyât ol mîr-i iklîm-i sudandan ve kalem-rev-i mülk-i 'irfanın zâde-i tab'-ı bî-hemtâsı olan âsârındandır ki bu mahalle tahrîr olundu. Pâdişâhımız Sultân-ı cihan cenâb-ı Ahmed Hân-ı Sâlis hazretlerinin Sultân 'İsa nâm şeh-zâdesine nazm eylediği târih-i velâdetidir.
Ölüm: Sene bin yüz otuz bir (1131/1718-1719) hilâlinde dâr-ı bekâya intikâl eylediler.	Bin yüz otuz bir (1131/1718-1719) târihinde 'azm-i dârü'l-huld etmişdir.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Mehmed" Safâyi tezkiresinde "Sultan Mehmed Beg" olarak geçmiştir. Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Târîh-i Vefât-ı Sâfiye Sultân-zâde
Nahl-i pâk-i Sâfiye Sultân-ı Mehmed Beg dirîg
Kıldı rıhlet eyledi evlâd u ahbâbı hazin

Zübde-i a'yân idi pîrâye-i divân idi
Hem efendi idi hem beg hem âgâ-yı kâm-bîn

Kâmrân-ı 'ömr-i rûz-efzûn olup kırk elli yıl
Geh manâsıbla bî-kâm olurdu geh 'uzlet-güzin

Hüsn-i tarhına sehhâr-ı hıred hayrân idi
Eylemişdi hânesin reşk-i nigâristân-ı Çin

Nükte-senc idi hünermend ü suhan-perver idi
Zâtını kılmışdı Hakk mecmû'a-i nüzhet-rehin

Hayr-hâh-ı dîn ü devlet mîr-i 'âli-kadr idi
Halk hoşnûd idi hoşnûd ola Rabbi'l-'âlemin

Yâd edip nâmın desinler Rahmetu'llâh-ı 'aleyh
Ruhunu şâd eyleyip ihlâs ile ihvân-ı dîn

Hak Te'âlâ garka-i deryâ-yı gufrân eyleye
Ola bîm ü rûz-ı hevl-engîz-i 'ukbâdan emin

Düşdü yek pâre bu mısra' fevtine târih-i tâm
Ola yâ Rab kabr-i Sultân-zâde Beg 'Adn-i berin

Nazm
Pür iken rûy-ı zemin cümle halayıkla tamâm
Yine gör subh u mesâ birisi de aç değil

Deniz aygırına yem vermez imiş mâliki hiç
O yemin kendü bulur kimseye muhtaç değil

Ve lehu
Getürdi şemme ol bûy-ı zülf-i yârı pinhân
Umar mıydık sabâdan biz meger bu lutf u ihsânı

Ve lehu
Ayrılınca yârdan dil kaldı giryeyle o dem
Şimdi kan ağlar dü çeşm çâk o demdür ki bu dem

Yârin alam bûsesin dermiş rakîb-i bed-likâ
Erteye kalan kazadan korkma ey dil hayr ola

Ve lehu
Çekme dil-dâr elin öpmekle rakibin küslüyün
Ele al camı ki def‘ eyleye ânın küslüyün

Ve lehu
Artırıp meclisde ney-zen âteş-i sûzânımı
Sihr edip bir sâz ile yakdı ser-â-ser cânımı

Ve lehu
Etdigi lutf-ı mürüvvetleri devrinde o Cem
Sırça parmagı kadar eylememişdir Hâtem

Ve lehu
Çevrin efzûn etmeden çekmez mi yâr sonra hicâb
Bulur elbetde zevalin ister olsun âfitâb

Ve lehu
Ericek gülşene nev-rûz ile eyyâm-ı bahar
Yeniler derd-i dilin ‘âşık-ı bîçâre-hezâr

Ve lehu
İş seni söyletmedir cihânda hemân
Söz andan çıkarmış ey gonca-dehân

Ve lehu
Tenhâca şöyle sâki seyre seninle gitsek
Bir ben kulun yanınca bir de hemân piyâle

Ve lehu
Bezm-i ‘âleme yasâg olalı gör bâde-i nâb
Bir ayak seyrine kalmadı dahi kuvve-i tâb

Ve lehu
Şerhalarla doldu sinem oldu cismim pâyımal
Bulamaz dil bir aralık yâra ede ‘arz-ı hâl

Ve lehu
Bûselik nagmeleri gûşuma çalındığı ân
Eşk-i çeşmim tutar ol demde benim devr-i revân

Ve lehu
Görenler sinem üzre na‘l-veş hep ser-te-ser dâğı
Dediler kim budur ol şeh-suvârın atı oynağı

Gûş edince mevlidin ol nesl-i pâkin hamd edip
Böyle ilham oldu târihi dil-i üftâdeye

Rûy-ı ‘arza Hân Ahmed-i Mehdî hükmin vericek
Nâm-ı ‘İsa gökden indi şüphesiz şeh-zâdeye

Safâyi tezkiresinde ise sadece şu beyti farklıdır:

Suhan sihr-i helâl-i zevk-ı ruhani-i ma‘nâdır
Haram olsun eger anlarsa zâhid sırr-ı eş‘ârı

REFDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Refdî	Refdî
İsim: Kerîm-zâde unvânı ile mu‘anven bir şâ‘ir-i ser-âmed ve nâm-ı nâmî vu ism-i girâmîleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir. Kerîm-zâde denmekle meşhûr-ı cihandır.
Memleket: -	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Vücûd-ı fayıku’l-akranları hânedân-ı ‘irfandan olup peder-i âlî-kadrleri **Münşî Sami‘î Abdü’l-kerîm Efendi** ve ke-zâlik birâder-i kih-terleri harf-i fâda Fâ’iz	Mevâlî-i ‘izâmdan ‘ilm ü fazl ile ma‘mûr ve ma‘ârif-i kemâlât ile meşhûr münşi-i hakîkî **Bosnavî ‘Abdü’l-kerîm Efendi** merhûmun oğludur.

mahlası ile bu cerîde-i ‘irfana sebt li tahrîr olunan Abdu’llâh Efendi ve ke-zâlik ferzend-i hünermendi olup harf-i ayn-ı mühmelede İffetî mahlası ile keşîde-i silk-i sutûr kılınan Hâfız Mustafa İffetî Efendi bi’l-cümle erbâb-ı güftârdan ve ashâb-ı ma‘ârif olan nevâdir-i rüzgârdan idiler.	
Tahsil ve Meslek: Ol zât-ı sütûde-sıfat şeyhü’l-islâm-ı âlî-makâm ve müfti’l- enâm fuzalâ-i kirâmın bülendi Minkârî-zâde Yahyâ Efendi merhûm’dan karîn-i şeref-i mülâzemet olup şâd-kâm oldukdan sonra bin toksan dört Ramazanında şeyhü’l-islâm-ı Bû Hanîfe-makâm Çatalcalı Alî Efendi merhûmdan ibtidâ-i hâriç elli ile Merdümiyye Medresesiyle tarîk-ı müderrisîn-i kirama duhul ve bin toksan tokuz Cumâdâ-yı ûlâsında hareket-i hâriç ile Fâtıma Hanım Medresesine vusûl eylediklerinden sonra bin yüz bir Şevvâlinde Ebû Sa’îd-zâde Feyzu’llâh Efendi’den ibtidâ-i dâhil ile Hâs Otabaşı Medresesine dâhil ve bin yüz dört Rebiü’l-evvelinde hareket-i dâhil ile yine anlardan Ca’fer Aga Medresesine vâsıl olup bin yüz sekiz Recebinde mûsıla-i Sahn ile Seyyid Feyzu’llâh Efendi’den Cedîde-i Şeyhü’l-islâm Ankaravî Mehmed Efendi Medresesine hareket-i mu‘tâd ve bin yüz on bir Cumâdâ-yı âhiresinde yine anlardan Sahn-ı Semândan biriyle dil-şâd ve bin yüz on iki Cumâdâ-yı ûlâsında yine anlardan ibtidâ-i altmışlı ile Hayrü’d-dîn Paşa Medresesine hırâm ve bin yüz on dört Muharreminde altmışlı hareketiyle yine anlardan Zâl Paşaya kıyâm ve bin yüz on altı Recebinde meşâyih-i İslâmiyye’nin bülendi Paşmakçı-zâde es-Seyyid Alî Efendi hazretlerinden mûsıla-i Süleymâniyye ile hazret-i Ebî Eyyûb-i Ensârî Medresesine hırâm ve bin yüz on sekizde meşâyih-i İslâmiyye’nin melek-hasleti Sadrü’d-din-zâde Mehmed Sâdık Efendi’nin def‘a-i sâniyelerinde Medâris-i Süleymâniyyeden biriyle tarîkların itmâm eyleyip bin yüz yigirmi Rebî‘ü’l-evvelinde Selânik mevleviyyeti ile makzi’l-merâm ve yüz yigirmi altı Rebi‘ü’l- evvelinde Edirne	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bî-şumâr edip tarîk-i tedrise sâlik ve nukûd-ı ‘irfana mâlik olup kat‘-ı pâye-i mu‘tâde ederek Şâm-ı Dârü’s-selâm kazası ile mukzi’l-merâm olup ba‘dehu Mekke-i mu‘azzama kâzîsi pâyesi ile i‘tibâr olunmuşdur.

payesiyle Şâm-ı şerif kâzısı olup esnâ-yi tahrîr-i tezkiremizde ol mansıb-ı celîleden mazûl ve Mekke-i mükerreme kazâsın me'mûl ederler idi.	
Şahsiyet Özellikleri: Miyân-ı şu'arâ-yı kiramda hayli nâm u nişanı var idi.	-
Sosyal Muhit: Şam, Edirne	Şam
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvan*-ı belâgat-unvânı vardır.	Asrın şu'arâsından olmagla müretteb *Divân*-ı belâgat- 'unvânı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı âlî-mikdâr mütercem-i fazîlet-medârın Dîvan-ı şeriflerinden bu mecelle-i celîleye sebt ü tastîr içün ihtiyâr olunan âsârlarındandır.	Es'ad-zâde Kâşif Efendi'nin çekîde-i kalem-i 'anberin-rakamı olan le'âli-i medâyih-i latif-i takrizi budur ki bu mahalle tahriri münâsib görüldü. Bu bir kaç beyt Mevlânâ-yı mezbûrun eş'ârındandır.
Ölüm: -	Bin yüz otuz dört (1134/1721-1722) senesinde fevt olmuşdur.

Şairin babasının ismi Sâlim tezkiresinde "Münşî Sami'î Abdü'l-kerîm Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Bosnavî 'Abdü'l-kerîm Efendi" olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Neye mukâbil olur âftâb u mâh sana
Hüsünde var mı ber-â-ber felekde âh sana

Geceyle nâle vü zârım seherde efgânım
Gönül bu da'vi-i aşka yeter güvâh sana

Ve lehu
Ne denlü âşık-ı bî-sabr keşf-i râz eyler
O denlü dil-ber-i âlî-cenâb nâz eyler

O şivekâr kalırsa bu tarz u hâl üzre
Şeb-i fürâkımı zülfü gibi dırâz eyler

Ve lehu
Feryâd u zâr seng-dil ol yâri söyledir
Ferhâdın âh u nâlişi kühsârı söyledir

Nabz-âşinâ tabîb değildir tabîb-i dehr
Bilmez ilâc-ı derdini bîmârı söyledir

Ve lehu
Gülzâr-ı aşkı geşt ü güzâr eyledin gönül
Nâmın o bâğ-ı gamda hezâr eyledin gönül

Ferhâd kûha Kays ise sahraya düşdü hep
Sen kûy-ı dil-rübâda karâr eyledin gönül

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklı olarak yer almıştır:
Zîhî manzûme-i bî-misl ü hemtâ
Hoşâ mecmû‘a-i mazmûn-pîrâ

Gül-i nev-bâve-i gülzâr-ı ‘irfan
Tarâvet-yâb-ı tâb-ı mihr-i iz‘ân

Füruzan-ı gevher-kan-ı zarafet
Dürr-i yek-tâ-yı deryâ-yı nezâket

Dil-âra tuhfe-i lâhûr-ı fetanet
Nesîh-i hoş-kumâş-ı melek-cevdet

Yâhod bir selsebil-i rûh-bahşâ
Ki âb olmuş ana lafz-ı dil-ârâ

Yâhod ol âsumân-ı ma‘rifetdir
Nücûm-ı lem‘a-pîrâ-yı nüketdir

Muhassal Kâşifa olmuş o dîvân
Sezâ-yı ragbet-i erbâb-ı ‘irfân

Ey dîde hayâl-i ruh-ı dil-dârda kaldın
Pervane gibi şem‘-i pür-envârda kaldın

Ey Tûr-ı muhabbetde mücâb olmayan ‘âşık
Mûsâ gibi sen hayret-i dîdârda kaldın

Ey ‘âşık-ı âşüfte-dil-i âlüfte-tabî‘at
Mecnûn gibi dest-i gam u inkârda kaldın

Ey sûret-i bî-cânı yazan hâme-i Bihzâd
Arâyiş-i nakş-ı der ü dîvârda kaldın

Ey hâme-i Refdî suhan-sâz-ı felekde
Sen keşmekeş-i baht-ı siyehkârda kaldın

Ve lehu
Cihânı tutdu âh-ı nâle vü feryâdın ey bülbül
‘Aceb gülden mi gülşenden midir bîdâdın ey bülbül

Nedir bu hânkâh-ı gülşenîde her seher zârın
‘Aceb teshir eder mi gülleri evrâdın ey bülbül

Ve lehu
Dil-i mihnet-zede bir kase-i gül-fam ister
Meded ey sâkî-i gül-çehre meded câm ister

Nola vâdi-i muhabbetde olursa ‘alem
Her kişiyi Kays gibi şöhret-i yek nâm ister

Ve lehu
İçdin şarâb-ı nâzı ruhun gül gül eyledin
Erbâb-ı ‘aşkı bezmde sen bülbül eyledin

Ve lehu
Hâkister etdi kasr-ı dilim âteş-i firâk
Etdi tamâm hâlimi vallahi iştiyak

Ve lehu
Helâk-ı firkati oldum o yâr-ı cân gâfil
Hezârı bir gül içün gitdü bâgbân gâfil

Ve lehu
Ey şâh-ı cihân görmege beytü'l-hazenim gel
Ya'kûb kim ey Yûsuf-ı gül-i pirehenim gel

RAZÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Râzî	Râzî
İsim: Ol vücûd-ı şerifin nâm-ı nâmileri Abdü'l-lâtif'dir.	Nâm-ı latifleri 'Abdü'l-latîf'dir.
Memleket: Gül-gonca-i vücûd-ı bih-bûdları gülşen-i irfân makarr-ı dânişverân olan Dârü's-saltanati'l- aliyye Kostantınıyyetü'l-mahmiyyeden nümâyân olmuşdur.	Gül-bün-i şâdâb-ı vücûdu gülşen-i İstânbûl'dan neşv ü nema bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Asr-ı Sultân Mehemmed Han-ı Râbi' *aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufran*da Dârü's-sa'âde agası olan erbâb-ı himmetin bülendi agayân-ı selefin dil-pesendi merhûm u mebrûr Yusuf Aganın yazıcıgından çıkma beyne'l-akran **Kızlar Agası Yazıcısı Abdu'llâh Efendi** demekle şöhret-şiâr olup erbâb-ı devlet miyânesinde müşârun bi'l-benân olan zât-ı kerem mevsûmun mahdum-ı necâbet mersûmudur.	Asr-ı Sultân Muhammed Hân-ı Râbi'de nice zamân Dârü's- sa'âde âgâsı olan Yusuf Âgâ'nın yazıcısı '**Abdullah Efendi**'nin mahdumudur.
Tahsil ve Meslek: Eyyâm-ı tufuliyyet ve hengâm-ı sabâvetden beri kesb-i irfân ve tahsil-i ma'ârif-i firâvân eyleyip fazl u kemâlle râyık ve akranına her veçhile fâyık olduktan sonra sene bin yüz tarihinde Mekke-i mükerreme teşrifatından merhûm u mağfur Mehmed Efendi'den mülâzım ve tarîk-i tedrise âzim olup sene bin yüz otuz tokuz tarihinde merhûm u magfur es-Seyyid Feyzu'llâh Efendi'den ibtidâ-i hariç elli ile sâniye-i Dâmâd Efendi Medresesine ba'dehû ol vücûd-ı mükerrem dâhil ile şeyhü'l-hârem olup müfettiş-i Haremeynü'ş-şerîfeyn bulunmagla ol medrese-i celîleden mûsıla ile ûlâ-yı Hüsrev Kethûdaya andan Sahn-ı Semândan birine andan dahı ibtidâ-i altmışlı ile Fethiyye Sinân Paşasına ve ol	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i kesîreden sonra mülâzım u müderris olup refte refte kat'-ı merâtib-i mu'tâde ederek netîce-i tarîk-i tedris olan Süleymâniye'den Yenişehir kazâsı Mevleviyyeti ile mukzi'l-merâm olmuşdur. 'İlm ü fazl ile nâmdâr ve kemâl-i ma'ârif ile şöhret-şi'âr olmagla tedrîs-i hâlinde nice zamân Haremeynü'ş-Şerîfeyn müfettişi ve Mahmûd Pâşâ mahkemesi nâ'ibi ve kassâm 'askeri hıdmetlerinde olup beyne'n-nâs hükümeti memdûh-ı lutf-ı tâb ile mevsûf olmuşdur.

medreseden altmışlı hareketi ile Sinân Paşa Dâru'l-hadîsine andan mûsıla-i Süleymaniyye ile Kara Mustafa Paşa Medresesine ba'dehû Sultân Selîm Medresesine nakl olunup İstanbul Kısmeti hizmetinde ve ol medrese-i celîlede iken sâniyen Haremeynü'ş-şerîfeyn müfettişi olup Devlet-i Aliyye tarafına med'üvven rû-be-râh ve Edirne'de Süleymaniyye olup yüz otuz Zi'l-hiccesinde Yenişehirfenâr kâzısı olup iffet ü vakâr ile mansıb-ı mezbûru bir seneden ziyâde zabtdan sonra Devlet-i Aliyyeye vusûl ve esnâ-i tahrîr-i tezkiremizde ol mansıb-ıcelîlden ma'zûl idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakka ki zât-ı bî-hem-tâları her veçhile ikrâma şâyeste vü sezâ ve vücûd-ı şerîfleri kemâlât ile mevsûm her tarafı ma'mûr bir fâzıl mahdumdur. Mütercem-i mezkûr olan zât-ı ma'murun tarih semtinde dahı kilk-i nâdire-sencânları müşârun bi'l-benân olup kalem-i 'irfanlarından nice tarih-i ra'na çekide olmuşdur.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı latif ve güftârı nazîf bir vücûd-ı şerîfdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Âsâr-ı şerîflerinden bu mecelle-i celîle-i dil-pezîre bu güftârları sebt ü tahrîr olundu. Ez-cümle merhûm u mağfur *ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi'l-gafur* meşâyih-i kiramın bülendi pîr-i Ruşen-zamir Nakşî Efendi'nin rıhletlerine bir tarih-i vâlâları meşhur-ı cihân ve dil-pesend-i cümle-i hünerverândır.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hemtâlarındandır. Kibâr-ı meşâyihden İbrahim Nakşi fevtine dediği tarihdir. Yadest lugazı anındır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin babasının ismi "Kızlar Agası Yazıcısı Abdu'llâh Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Abdu'llâh Efendi" olarak geçmiştir.

Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Nedîm-i bezm-i hâsü'l-hâs idi eyyâm-ı Hâtemde
Kerem dedikleri bî-kes aceb şimdi ne âlemde

Felek ârâyiş-i endâmı bî-endâm içün saklar
Metâ'-ı kâm-ı hoş-fercâmı bed-fercâm içün saklar

Beyâz-ı nâme-i a'mâle âkiş bezl-i mâl etmez
Ki teksir-i sevâd-ı defter-i kassâm içün saklar

Hudâ dîvâr-ı devlet-hâne-i erbâb-ı ikbâli
Gehî bir lâne-i güncişk-i bî-ârâm içün saklar

Gazel
Şâh-ı serîr-i izz ü alâdır gedâ-yı şeb
Cemşîd'e bezl-i dahme eder bî-nevâ-yı şeb

İdrāk olunsa nükte-i النور فى السما [223]
Ḫurşīd gibi ẓāhir olur müddeʿā-yı şeb

Seyreyle şûr-ı aşkı ki her subh çâk olur
Bir âftâb şevkına ceyb-i kabâ-yı şebk

Şâm-ı şebâb u subh-ı meşîb oldu hayf kim
Gafletle geçdi fursat-ı endek-bekâ-yı şeb

Yok sende ihtimâm-ı taleb yohsa Râziyâ
Pürdür metâ'-ı kâm ile zîr-i abâ-yı şeb

Nergis-i bag-ı basiret dediğin hüfte çıkar
Sünbül-i kûh-ı vera' sandığın âşufte çıkar

Dergâh-ı Hak'a rûh-ı pâkini nisâr etdi
Şevk ile deyip bir kez yâ hazret-i Mevlâ hû

Saʿy eyleyerek cānı cānāna ulaşdırdı
قد نال من القربى ما ان يتمنّاه [224]

Ervâh-ı selef râzî geldi târihin
Cennetde de ey Nakşî gel hû diyelim yâ hû

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitler farklı olarak yer almıştır:

Cam elden ele gezmekde sebû dûş-be-dûş
Mey-fürûşun hele hep aldığın âlüfte çıkar

Dizilir rişte-i müjgâna sirişk akdıgı dem
Ma‘den-i ehl-i muhabbet güheri süfte çıkar

Sûz-ı ‘aşkile kebâb olma cigerden Râzi
Böyle bir çaşnî-i şevk verir güfte çıkar

Ve lehu
Bozdun o duhteri deyü ifk eyleyip hemân
Kuru ağaca kan sürer a‘dâ-yı bed-gümân

Ve lehu
Dahi erk etmeden inzal eder bir gün sâf olsa
Kişi hem ‘âlem etse hem kebâyirden mu‘âf olsa

Ve lehu
Şimdi dest-âvizdir şâyân-ı dest-i i‘tibâr
Tirşesiz yelpazeyi almaz ele hayl-i kibar

Nedir ol turfa bü’l-‘aceb dellâl
İşi ser-cümle mekr ü hile vü âl

El tutuşdursa iki insâna
Biri lâbüd erişe hüsrana

Birini şâd eder birin mahzûn
Biri mesrûrdur biri magbûn

Maskat-ı re'sidir Çatalca velî
Keşmekeş etmeden şikeste beli

Bana vasf eyleme o bed-mesti
Hem-demi yâ küp ola yâ desti

REFÎÂ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Refîâ	Refîâ
İsim: Ol refî'ü'l-mekân-ı erbâb-ı 'irfanın nâm-ı nâmîleri 'Abdu'r-rahmân'dır.	Nâmı 'Abdu'r-rahmân'dır.
Memleket: -	Gevher-i nâ-yâb-ı vücûd-ı mes'ûdu kân-ı Sıtânbûl'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Bu mecelle-i celîle-i 'irfanda harfü'n-nûn'da tercemeleri keşîde-i silk-i beyân kılınan şeyhü'ş-şüyûh pîr-i rûşen-zamîr Şeyh Mehmed Nazmî'nin mahdûm-ı necâbet-mersûmlarıdır.	Kibâr-ı meşâyih-i Halvetiyye'den Şeyh Muhammed Nazmi nâm 'azizin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Peder-i güzînleri intikâl-i 'adn-i berîn eyledikden sonra yerlerine Topkapusu kurbûnde olan **Mehmed Ağa** Zaviyesinde seccâde-nişın-i meşihat ü temkin olup pür-gû ve ehl-i ma'rifet bir şeyh-i hûb-rû idi kim va'z u cemâline müştak olan kesret-i 'uşşâkdan pîrâmen-i kürsîsinde hâlî bir yer bulunmayıp va'zında be-gâyet zihâm ve ta'bîr-i selisinde kendüye mahsûs bir lezzet-i kelam var idi kim takriri güncâyiş-pezîr-i havsala-i ta'bîr değildir.	Evâ'il-i hâlinde vâlid-i mâcidi terbiyesiyle tahsîl-i âdâb-ı tarikat ve tekmîl-i 'ulûm-ı ma'rifet edip Topkapusu kurbunda **Yavaşça Mehmed Ağa** zâviyesine pederi yerine mesned-nişîn-i meşîhat-ı 'izz ü temkin olmuşdur. Câmi'-i Bâyezid Hân'da vâ'iz olup gulgule-i iştiharı 'âlem-gîr olmagla bu fakîr câmi'ü'l-hurûf meclis-i va'zına ekseriyyâ hâzır olup kesret-i cemâ'atdan câmi'-i şerif mine'l-bâb ile'l-mihrâb tolup hakke'l-insâf 'asrda akrânı nâdir nutk-ı darbâ kadir olan vâ'izlerindendir.
Şahsiyet Özellikleri: Her tarafı ma'mûr bir zât-ı ma'rifet-mevfûr olduğundan mâ-'adâ tabî'at-ı şi'riyye bi'l-irs kendülere intikâl eyleyen mahdûm-ı celîlü'l-kadr ve şâhib-kemâllerden idi.	'Ulûm-ı zâhiriyye ve bâtıniyyede ma'mûr bir şeyh-i sâhib-vekâr bir vâ'iz-i nâmdârdır.
Sosyal Muhit: Topkapı	İstanbul, Topkapı
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Nâzik eş'ârı husûsâ	Şeyh-i mezbûrun eş'ârı dahi 'âşıkânedir.

ilâhiyyâtda dil-sûz güftârı vardır.	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i latîf âsârındandır ki teberrüken bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: Bu hâl üzre evkât-güzâr-ı eyyâm u leyâl ve ders ü va‘z ile kendi vahdetinde iştigâl üzre iken mütercem-i mezkûrun a‘dâsından birkaç hûnî bir gece şitâb ve müsâfir sûretinde varıp dakk-ı bâb eyleyip enderûn-ı hânesine duhûlden sonra nice mukaddimât-ı masnû‘a temhîd ve ol gece hanesinde bî-çareyi şehîd eyleyip firâr ve katilleri nâ-bûd u nâ-peydâ olup bir tarafdan âşikâr olmayıp geregi gibi egerçi cüst (ü) cûda bir vechile kusûr olmamışdı fa-ammâ sevâdî-i perde-i zuhûr olmuş idi. El-hâsıl ertesi gün şehîd- merkûmun cenazesine bî-‘add bî-ihsâ cemâ‘at hâzır ve ba‘de edâ’i’s-salât peder-i muhteremlerinin yanına defn olundular.	Kazâ-i nâgehânî bin yüz otuz iki (1132/1719-1720) târihinde bir gece bir kaç eşkiyâ hânesine girip şeyhi ve hâtûnunu şehîd etdiler. Der‘-akab ol şakiler ahz olunup kısâsı olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin görev yaptığı zaviyenin adı “Mehmed Ağa” Safâyi tezkiresinde ise “Yavaşça Mehmed Ağa” diye ifade edilmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu beyitleri Safâyi tezkiresinde yer almıştır:

Terk edip nâmus u ‘ârı kayd-ı tenden geçüben
Sağ u sola bakmayıp matlûba eyler ol sefer

Rütbe-câh-ı mâl ü mansıb cümlesin terk eyleyip
Dünyâ vü ‘ukbâda ‘izzet sana ‘aşk-ı Hak yeter

Zâhidâ vuslat dilersen gel karış ‘âşıklara
Pîr-i ‘aşka kul olup sultân olup sultâna er

Sâlim tezkiresinde ise şu beyti farklıdır:

Kesmiş atmışdır anı etme cedel
Tîğ-ı لا يسئل عما يفعل [255]

REFÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Refî‘	Refî‘
İsim: Nâm-ı latîf ve ism-i şerîfleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Şühûr şehr-i İstanbul'dan Sultân Selîm kurbünde Kogacı Dede Mahallesinde zât-ı vâlâları neşv ü nemâ bulmuşdur.	Nihâl-i vücûdu bostân-ı Sıtânbûl'dan nümâ-yâfte-i zuhûr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Sene bin yüz yigirmi beş tarîhine gelince beyne'l-akran hulûs-ı sadakat ile şöhre-i cihân olup Devlet-i Aliyye'de nice zman çavuşlar kâtibi olan Mustafa Efendi'nin mahdum-ı necâbet-mersûmlarıdır.	Asrında Divân-ı Hümâyûn'da çavuşlar kâtibi olan Mustafâ Efendi'nin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i envâ‘-ı kemâl ile evkât güzâr nehâr u neyâl iştigâl olarak perveriş-yâfte olmuş bir mahdum-ı necâbet-karîn ve bir pür-ma‘rifet zât-ı bihterîndir ki cümle-i ma‘ârifinden mecmû'atü'l-kübrâ-yı irfân ü bî-müdânî ve asrımızda kitâbet-i hüsn-i hatda İmâd-ı sânî olup bu mecelle-i celîlemizde zât-ı vâlâlarının evsâf-ı bî-hemtâları sebt ü tahrîr olunmak şerefiyle iftihâr ve meyâmin-i evsâf-ı meymenet-ittisâfların ser-nâme-i mübâhât ü i‘tibâr eylediğimiz âb-ı rûy-ı ‘ulemâ ‘umde-i nehârîr ü fuzalâ sandûkatü'l ma‘ârif lafzan ü ma'nen ârif kuzât-ı asâkir-i Devlet-i Aliyyenin ser-bülendi merhûm u mebrûr *ed-daricü ilâ rahmeti Rabbihi'l- gafur* Ârif Abdü'l-bâkî Efendi'nin nice zaman meclis-i şerîfleriyle şeref-yâb ve şîve-i reftâr-ı kalem-i ‘ârifânelerinden vâdî-i hattı ta‘allüm ü iktisâb eyleyip hüsn-i hattı kitâbetde müşârün bi'l-benân olan ol vücûd-ı şerîf-i ‘adimü'l-akrandan ‘alâ mâ-yelîk ta‘allüm-i hatt-ı ta'lîk eyleyip san‘at-ı bennân-ı kalem-i irfanının hürde vü bârîk şîve ve tahrik-i ma‘arifinden ahz-ı hezâr feyz etmekle ser-meşk-ı refî'u'r- rütbe olan tilmiz-i sâhib-ketebelerinin mîr-i tâcdâr ve İmâd-ı murakkı‘-ı iftihârları olup tefavvuk-ı tâm asrımızda hattâtların be-nâmı Turmuş-zâde merhûm şöyle tursun sâ'irden dahı vâdî-i mahsusunda rüchânı imzâ-kerde-i enâm idi. Kevkeb-i çihârum-tabaka-i isti‘dâd u akl ü kemâl olan âftâb-ı zât-ı ‘âlü'l-âllerinin tâli'-i	Evâ'il-i hâlinde tarîk-i ‘ilme ‘âzim ü mülâzım olup tahsil-i ma‘ârifden sonra pâye-i tedrise kadem-nihâde olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâsındandır.

bî-hemâlleri müsâ'id-i dîden-i rûy-ı âmâl olup nihâl-i gülzâr-ı kemâl olan vücûd-ı memdûhü'l-hısâllerinin şâyeste-i kâmet-i bâlâ-yı ikrâm-ı icâletü'l-hâlleri olan mülâzemetle karîn-i ikrâm ve kıt'a-i fâhire-i zât-ı vâlâları idhâl-i mürekkı'ı ihtirâm buyurulmasına mihr-i sipihr-i kerem pîr-i muhterem merhûm u magfur âb-ı rûy-ı şühedâ-yı buhur meşâyih-i İslâmiyye'nin bülendi Ebe- zâde 'Abdu'llâh Efendi hazretlerinin tab'ı 'âlîleri câzim olmagla bin yüz on yedi senesinde ol zât-ı melek-sıfâtın def'a-i sâniye Rûmeli kâzı-askerliğinde mülâzım olup ba'dehû Mahmûd Efendi şeyhü'l-islâm iken bin yüz yigirmi altıda tokuz sene infisâl ile ibtidâ'i hariç elli ile Mi'mâr Mustafa Medresesiyle iclâl buyurulup yigirmi tokuz Cumâdâ-yı âhiresinde şeyhü'l-islâm müfti'l-enâm kutb-ı ma'addil-i âdl ü 'alâ dâire-i muhit-i fazl u takva melce-i ulemâ sadr-ı sudûrü'l- fuzalâ faziletli sa'âdetli Yenişehirli Abdu'llâh Efendi hazretlerinden sâniye-i Şehîd Mehmed Paşa Medresesine hareket-i hâric ile nakl-i rüsum ve bu mecelle-i celîlenin hengâm-ı tahrîrinde ol buk'a-i celîlede murabba'- nişîn-i seccâde-i ifâde-i 'ulûm idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakka ki mahdum-ı merkumun zâtı ikrâma şâyeste ve hüsn-i nazar-ı ''atıfet-i kibâr-ı enâma bâyestedir.	Hatt-ı ta'likde dahi ziyâde mahâreti vardır.
Sosyal Muhit: İstanbul, Kogacı Dede Mahallesi	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Cümle ma'ârifinden fazla 'ilâve-i kemâlleri olan eş'âr-ı letâfet-şi'ârı dâhi şâ'irâne ve dil-pesend-i şu'arâ-yı zamanedir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr zâde-i tab'-ı ra'nâlarından ki bu 'abd-i fakire tanzir eyleyip çekide-i kilk-i tahrîr eylemişler idi.	Bu çend-ebyât mîve-i nihâl-i kalemi olan eş'ârındandır. Vezîr-i a'zam 'Ali Pâşâ'ya verdiği Bahâriyye Kasîdesi'ndendir.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde şu beyitlerine yer verilmiştir:

Dil-i pür-ıztırâba hâlet-i temkin yâr olmaz
Miyân-ı lücce-i sîm-âbda hergiz karâr olmaz

Hicâb etme ne var üftâdegâne rûy-ı dil göster
Cihânda zerre-perverlik şerefdir mihre ‘âr olmaz

Feza‘ vuslat deminde ehl-i ‘aşka ‘ ayn-ı noksandır
Nazar kıl hâline pervâne-i süzende zâr olmaz

Şeb-i deycûr-ı gamda feyz-resdir şâhid-i maksûd
Refî‘a gülşene rûz içre jâle dür-nisâr olmaz

Safâyi tezkiresinde farklı olarak şu beyitleri yer almaktadır:

Nazm
Hüsnün gubâr-ı hattile yazılmış kitâbdır
Vasf-ı ruhunda matla‘ımız âfitâbdır

Sâkî yürüd o zevrak-ı minâyı kim bu dem
Mehtâbdan fezâ-yı çemen tolu âbdır

Ol gamzeler şehla edeli sel-i seyf-i nâz
Hep hânumân-ı ‘âşık-ı bî-dil harâbdır

Bî-tâb-ı deşt-i hayret olursa ne denlü dil
Pîçîde râh-ı ‘aşkda güya şihâbdır

Oldu şu rütbe vuslata şâyân-ı Refî‘ kim
Gûya o mâh bizim ile câm-ı şarâbdır

Ve lehu
O huni gamze ile dil-rubâ gelir görünür
Füsûn-ı fitne-pezîr-i cefâ gelir görünür

Tegâfül etse de ‘uşşâkına o bahr-ı kerem
Hücûm-ı mevc-i nigâh-âşinâ gelir görünür

Şikâr mümkin idi ol gazal-i zîr-i kemin
Revân-ı deşt-i heves nâbecâ gelir görünür

Giyüp libâs-ı tuhûrı teceddüdü’l-emsâl
Bu kâr-hâneye sun‘-ı Hudâ gelir görünür
Firâk-ı hüsne te’essüf niçün çeker ‘âşık
Yakında ana da hatt u vefa gelir görünür

‘Aceb mi âyineveş düşse hayrete derya
Kenâr-ı cûya kı ol meh-likâ gelir görünür

Heman Refî‘ sen âmâde-i hayâl ola gör
Nihan nihan o peri-rû sana gelir görünür

Ve lehu
Dilini dâğ-ı muhabbetle pür et lâle gibi
Çeke gör sineye mâhveşi hâle gibi

Ve lehu
Dem-sâz olunca gonca-sıfat ‘andelîbine
Hiç yüz verir mi ol gül-i zîbâ rakibine

‘Umûm gerdîş-i gerdûnu ref ‘ edip takdir
Neşât verdi cihâna bahâr-ı feyz-i semîr

Ne musavvir feyz-i hayat ebr-i bahar
Şükufezârı gülzârın eyledi tasvir

Eline hâme-i zerrin alıp şu‘â‘ından
Sahîfe-i çemeni şimdi mihr eder tahrîr

Sikenderâne çıkınca çemen seririne gül
Gelip rikâbına yüz sürdü âfitâb-ı mir

Nesîm-i hulde eder nâz misk-rûylar
Alıp zemîn-i çemen tertîble reşk-i ‘abîr

Benefşe tutdu ise nola râh-ı meskenini
Ki olundu cevr-i sipihr ile tıyneti tahmîr

Nücûm sanma semâda şükûh-ı gülzârı
Sipihr-i âyineveş şimdi oldu pertev-gîr

Güzâr eyler deyü sahrâya serv-âzârın
Sarıldı payına cûlar olup girân zencîr

Değil kenâre-i sahn-ı çemende dil-cû cûy
Bahâr sa‘ad-ı sîmînin eyledi şemşîr teşmîr

Gam-ı sipâh şitâdan bu gülşeni hıfza
Bu demde sûsen alıp geldi destine şemşîr

Bahâr sanma eden nev-be-nev cihâna zuhûr
Zemîn-i ziyâna gelip lutfun eyleyip takrir

Nihâi turdu selâma gelir deyü bâga
Velini‘met-i gerdûn-penâh-ı ‘âlem-gîr

Cenâb-ı ‘sadr-nişin-i Hazret-i ‘Ali Pâşâ
Musâhib-i şeh-i ‘âlem bülend-pâye vezir

Nazîr-i dergehini görmek olmadı kat‘â
Nezzâre-senc-i cihan olalı bu ‘âlem pîr

‘Uluvv-i şanına nisbetle mihr fes-nigîn
Serîr-i kadrine nisbet sipihr pâye-i zîr

Hemişe lutfu olup ‘âleme safâ-güster
Nihâl-i ‘ömrü ola bâğ-ı dehre revnak-ı kebîr

RIF‘ATÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Rif‘atî	Rif‘atî
İsim: Ol zât-ı pür-kemâl-i ‘irfan-ı celînin nâm-ı nâmîleri ‘Alî’dir.	Nâmı ‘Ali’dir.
Memleket: Cevher-i girân-mâye-i vücûd-ı ma‘ârif- vâye-i kemâl-hem-sâyeleri ruh-ı cemâl-i cihâna bir hâl-i letâfet-misâl olan şehr-i Kostantıniyye-i bî-hemâlin mahallâtından Kumkapu kurbünde Nişancı Paşa-yı ‘Atik civârında Şeyh Ferhâd Mahallesinde sûret-nümâ-yı mücellâ-yı vücûd ve zîver-efzâ-yı mehd-i ‘âlem-i şuhûd olmuşdur.	Gevher-i girân-bahâ-i vücudu revâcgâh-ı İstânbûl’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Vâlid-i mâcidleri Fâtih Yanık Sinan Paşa’nı ‘akreb-i akrabasındandır.	Bir pâşâ-zâdedir.
Tahsil ve Meslek: Sene seb‘în ve elf hududunda vâkı‘ olan ihtirak-ı ‘âlem- güdâz-ı fîrâz-ı şehr-i Kostantıniyye’yi şîb ve şîbin fırâz eyledikçe: İzâ zakat biküm arzun fesihü vefkınca keştî-i vücudu Anatolu Hisârı sahilinde lenger-endâz-ı ikâmet olup ol cây-ı dil- ârâda yâlî takribi ile nekâve-i dûdmân-ı Hasancânî’den Selânik’den ma‘zûlen vedâ‘-ı ‘âlem- i fanî eden ‘îsâ-zâde ile hâl-i sabâdan evân-ı rüşd ü sedâda gelince ülfet üzre evkât-güzâr-ı eyyâm u leyâl ve merhûm-ı mebrûrun hân-ı yagmâ-yı fezâ’il-i nâ-mahsûrundan kurâza-çîn-i ‘ilm ü kemâl ve mahdûm-ı merkûmun Süleymâniyye Medrese-i celilesi teşrifinden olmak üzre mülâzemet ‘arzı ile dest-resîde-i âmal olup Isdar ve Rokça mülâzemeti içtin şedd-i rihâl-i ekdâr eyleyip ‘azm ü sefer ve ol ârzû ile Devlet-i ‘Aliyye canibine Edirne’ye güzer edip beyt: Olup berd-i şitâdan müncemîd âb Bürûdetden hava giymişdi sincâb medlûlünce tamâm vakt-i sermâ ‘ayân ve zemherir-i hârir arz-ı mefrûşa sad nakş-ı ‘acib nümâyân etdigi vaktler hengâm-ı şitâ ve eyyâm-ı sermâda ‘âzim-i dârü’l-meymene-i Edirne olup mahmiyye-i	Evâ’il-i hâlinde kesb-i kemâl-i ma‘rifete iştigâlden sonra tarîk-i ‘ilme ‘azim ü mülâzım olmagla müderrisin-i kirâmdandır.

merkûmeye vâsıl ve der-dest-i iddi‘âsı olan ‘arz ile huzûr-ı şeyhü’l- islâmîye dâhil oldukda mısra‘:

To în hayal tasavvur koni felek diğer
meğer merhûm-ı mesbüku’z-zikrin vazife dânişmendlerinden Karamanî İsâ nâmında bir kec-fi‘âl ta‘lîm-i hussâd-ı bed-nihâd ile Edirne cânibine itâre-i gurâb-ı hemmâz-ı ‘arz-ı hâl edip matâvîsi bu gûne bâdi-i nâ-kâmî ve bu havâlarda bâl-güşâ-yı evc-i gazab-ı şeyhü’l- islâmî olmuşdur ki cenâb-ı şeriflerinin Selânikî ‘Atâ Efendi’ye ictâ etmek karâr-dâde-i re’y-i ‘âlîleri iken hısn-ı metîn-i tasmîm-i celîllerin lerzende-i bârût-ı nesh u tahvil eyleyip bu tarafda iş‘âl-i nâr-ı fesâd ve dâmen-be-miyân-ı cehd ü ictihâd olup ‘İsâ-zâde’nin Selânik kâzîsı olmasına bâ‘is ü bâdî Rifatî’nin vezîr-i a‘zam Süleyman Paşa’ya tesvîd etdigi mekâtıb-i ‘ibret-esâlîbin eser-i beyyinü’t-te‘sîridir deyü bir vâfir tab‘-ı şeyhü’l-islâmı tekdir ile sâhib-i tercemeden tenfîr etmekle mesbûkü’l-mâdde mülâzemeti merkum ‘îsâ-yı râkıma işâret ve mütercem-i bî-günâh huzuruna ‘arz-ı mezbûr ile vardıkda kâlâ-yı girân- bahâ-i ‘ırkını rîze rîze eyleyip ‘arzı şakk ve kendüyü redd ve gazab-ı hâ’ilin pîşgâh-ı merâmına sedd eyleyip tarik-ı danişmendîde on altı sene ‘ale’d-devâm bâr-keş-i zahmet ve künc-i zâviye-i medârisde galtide-i hârzâr-ı hidmet oldukları bi’l-cümle ber-havâ olup levme-i lâ’im-i sitem-fermâ ve şemâtat-i pey-der-pey-i a‘dâdan fevvâre-i la‘l-rîz-i çeşminden hezâr cedâvil-i enhâr rîzân ve bu hirmânla nice zaman mâtem-zede-i gûşe-i külbe-i ahzân oldukdan sonra vefret-i hamiyyet ve fart-ı gayretinden tekrar ihtiyâr-ı haml-i şakıl-i dânişmendî edip Ankaravî Mehmed Efendi merhûma ba‘dehu Debbâg-zâde Mehmed Efendi’ye hâric-i hücre-i dânişmend olup şeş mâhda bir hücre münhal olup mahlûl ve ol hücreye ümmîd-i duhûl ederken Devlet-i ‘Aliyye ol ‘asrda Edirne’de olup Edirne’den şeyhü’l-islâm mektubu ile nev-be-nev ikişer üçer âdem dâhil-i hücre olmagla bunların merâmına bâ‘is-i te’hîr olmak sûretleri ile felek tekdir

etmek esnâsında iken Ebû Sacid-zade Feyzu'llâh Efendi mütercem-i bülend-kadrin hâli cümleye ma'rûf ve çâr-tâk-ı 'ömr dahi pâye-i erba'îne hatve-senc-i mevkıf-ı vukûf olduğundan hâl-i mükedderine dür-bîn-i merhamet ile nazar buyurup dest-i şefkatleriyle mir'ât-ı hatırından def-i keder eyleyip ol esnâda ki bin yüz iki senesi dâhil olup bu mecelle-i celîlede Rıfkî mahlası ile harf-i râ-i mühmelede rûz-nâmçe-i ahvâlleri tahrir olunan Mehmed Efendi Mekke-i mükerreme kazâ-i şerifine vâsıl olmuşlar idi. Anların Mekke-i mükerreme teşrifinden şefa'at buyurup mülâzemetle çerâg u bî-melâl ve bu tarik ile dâhil-i tarik-i 'âlî olup nâ'il-i âmâl müddet-i medîd dîde-dûz-ı intizâr ve tûl-i infisâlden sonra tamâm süllem-i sinîn-i sinni pâye-i inhitata resîde ve nihâl-i kaddi bâr-ı derd ü 'anâ ile hamide olduğu vaktler sene bin yüz on dört târihinde âsûde-i habgâh-ı hazâ'ir-i cinân ve bin yüz on beş târihinde çâr- bâğ-ı 'âlem-i 'anâsırdan güzerân eyleyen şeyhü'l-islâm-ı Bû 'Ali-fıkret ve müfti'l-enâm-ı pür-şöhret es-Seyyid Feyzu'llâh Efendi'den irtikâb-ı haml-i sakil-i igtirâb ile tohm-i ümmîdi şûre-zemîn-i tâli'den Edirne sahrâsına feşân olmagla ol canibe şedd-i rahl-i 'azîmet edip revân ve dîden-i hezâr-şiddet-i rüzgârdan sonra Pirinççi Medresesi hâriciyle dâne- çîn-i hırmen-i meram olup şâdân ve ba'dehu bin yüz on sekizde şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm Paşmakçı-zâde es-Seyyid 'Ali Efendi merhumdan Hâce Kemâl hareket-i hâriç ile tecdîd-i ikbâl ve yine anlardan bin yüz yigirmide ibtidâ-i dâhil ve yine anlardan ikinci dâhil ile Şâh-ı Hûbân Medresesine vâsıl ba'dehu on üç gün kadar yerinde mûsıla-i Sahn i'ibâr olundukdan sonrra sene bin yüz yigirmi yedi Ramazânında 'Abdu'r-rahim Efendi'den tekerrür tarîki ile Topkapusundaki Ahmed Paşaya olup bin yüz otuzda şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm faziletli Yenişehirli 'Abdu'llâh Efendi'den Sahn-ı Semândan biriyle şâdân ve yine ol zât-ı 'âlî-şândan sene bin yüz otuz bir Zü'l-ka'desinde ibtidâ-i altmışlı ile ülâ-yı Zekeriyyâ Efendi Medrese-i celîlesi ile	

mahsûdü'l-akrân olup esnâ-yı tahrir-i tezkiremizde ol buk'a-i medh ü senâ-hakîkda karîn-i şeref-i ders ü tahkîk olmuşlar idi. Mütercem-i mezkûrun hareket-i hâricde bir müddet meks ü aramdan sonra Sâdık Efendi merhum defa-i sâniyede şeyhü'l-islâm olmuşdur.	
Şahsiyet Özellikleri: İnşâsı be-gâyet a'lâ şi'r ü edası bî-hem-tâ lâyık-ı erbâb-ı kerem bir pîr-i muhteremdir.	Asrın şu'arâsından gâyet hoş-sohbet ve hûb-haslet olup ekser kibâr-ı 'ulemânın mecâlis-i fezâ'il-enisleriyle me'nûsdur. Ma'ârif-i külliyye ve cüz'iyye tasarrufuna kâdir ve nazm u inşâda mâhir hasılı nazm u neşri makbûl-i cumhur bir şâ'ir-i ma'mûrdur.
Sosyal Muhit: İstanbul, Kumkapı, Edirne	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu keşide-i sutûr-ı 'irfan olan âsâr-ı şâyân-ı istihsân ol şâ'ir-i nâdire-dânın zâde-i tab'-ı bî-akrânlarındandır. Bu dahi mütercem-i mezkûrun kalem-i ma'ârifinden çekide olan musammatlarından olup nâdirü'l-vukû' bir vâdi-i dil-pezîr olmagla bi-tamâmihî keşîde-i kilk-i beyân kılınıp tahrîr olundu.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı güher-zâları olan eş'ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Basdık rikâb-ı himmete Allah yol vere
Bindik semend-i gayrete Allah yol vere

Etdi seyâhat 'azmini ol şeh-suvâr-ı nâz
Düşdük vatanda gurbete Allah yol vere

Aldık derûna lenger-i deryâ-yı kesreti
Saldık muhit-i vahdete Allah yol vere

Vâdî-neverd olup nice dem âfet ü hız ile
Düşdük reh-i muhabbete Allah yol vere

Sürdüm semend-i ‘azmimi râh-ı mecâzdan
Bendergeh-i hakikate Allah yol vere

Çık Rıf‘atî terâzû-yı hâmen alıp ele
Ser-menzil-i belâgate Allah yol vere

Ve lehu
Ne dilde meyl-i kadd-i yâr-i bî-vefâmız olaydı
Ne serde serv gibi dâ’imâ hevâmız olaydı

Necat mümkin idi garkgâh-ı lücce-i gamdan
Eger ki sâhil-i himmetde âşinâmız olaydı

Sûretkar-ı ma‘âni bedid olurdu kederden
Gönülde âyîneveş Rıf‘ati safâmız olaydı

Ve lehu
Servin görüp âzâdelegin seng-i kederden
Çekdi eteğin nahl-i emel bâr-ı hünerden

Rez- duhterinin bârika-i hüsnünü gördüm
Şûrîdeligi ber ter etdi hâl-i sıgardan

Men‘ etme dili nâvek-i ciger-dûz-ı mûjenden
Havf eyler isen zerre kadar tîr-i kaderden

Ve lehu
Girih-i halka-i âhım zınh etdim câna
Cübbe sanmak nice olur göstereyim yârana

Ve lehu
Âh edersem âhıma hem-râh olurlar dağlar
Eşkime hem-çeşm olurlar sû-be-sû ırmâglar

Ve lehu
Zülfün esiri oldu dil-i mübtelâyı gör
Bâğlandı kaldı bir kıla miskin gedâyı gör

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Edip pertâb tîrin aşdı yayın tâk-ı vâlâya
Kemân ebruların gördü çekilmez değme bâzûdan

Olur rızân lebinden ‘âşıkın harf-i perişanı
Temennâ-yı visâl-ümmîdin etse ol cefa-cûdan

Hünerver kalmadı meydân-ı pehnâ-yı hakikatde
Mecâz erbabı aldı şâhid-i ma‘nâyı her sudan

Sadefasâ hamûş ol Rif‘ati ka‘r-ı yem-i gamda
Çıkarma gevherin elden eger sâf ise lü’lü’den

Gehî tuğyan eder seyl-i sirişk-i ehl-i derd ammâ
Benim cûy-ı dü-çeşmim mâ-cerâsı artar eksilmez

Ne denlü sille-i saht ile düşse tâk-ı nahvetden
Fürû-mâyân-ı ‘asrın kibriyâsı artar eksilmez

Neşât-ı hubb-i hâlin mübtelâsı sîr-çeşm olmaz
Şol ehl-i keyfe benzer kim gıdası artar eksilmez

Rübâ‘i
Ey fenn-i keremde nüsha-i sıdk-ı cevâb
Her mes’ele-i müşkileye fasl-ı hıtâb
‘Ahdinde reva mı dîde-i ümmîdim
Hâricde kala mesâbe-i halka-i bâb

Şeh-nâme-nüvîs-i nev-bahârı
Vassâf-ı bahâr-ı lâlezârı
Zîbende-i nakş-ı zer-nigârı
Nazm etmege şi‘r-i âbdârı
Destimde kalem çü tercemândır

Ahsente eyâ nesîm-i gülzâr
Her nefhası çar-sûy-ı ‘attar
Yâ zülfüne şâne saldı dildâr
Yâ sinesin açdı ol sitemkâr
Yâ bûy-ı nesîm-i gülsitândır

Bâğ etdi havâ-yı ‘adni hasıl
Serv oldu kad-i nigâra mâ’il
Bîd oldu kenâr-ı cûya nâzil
Bir böyle zamân-ı bi-mucâdil
Ser-mâye-i ‘ömr-i câvidândır

Gül oldu meger ‘arûs-ı ezhâr
Meşşâta ise nesîm-i kûhsâr
Âb âyine şâne yâsemen zâr
Yâ feyz-i bahâr-ı tîz-reftâr
Gül mâ’il-i rûy-ı mehveşândır

Serv oldu kıyama istâde
Sûsen de ana zebân-güşâde
Bâz etdi çenâr elin recâda
Gûya ki icâbet-i du‘âda
Saf-beste gürûh-ı kudsiyândır

Âmâde olup sipâh-ı ezhâr
Zanbak bu gürûha oldu serdâr
Bâ-yümn-i rebî‘-i feyz-âsâr
Açıldı çü mülk-i sûy-ı gülzâr
Nerkis çemen üzre pâsbândır

Gülşende hezâr edince nâle
Zerrin ele aldı zer piyâle
Fasl erdi be-gâyet i'tidâle
Bakma gam-ı dehr-i bî-me'âle
Eyyâm-ı fezâ vü büstândır

Ferrâş-ı şabâ-yı gülşen-ârâ
Oldu çemene şükûfe-pîrâ
Kumrî ser-i servi eyleyip câ
Kebg oldu hezâra hande-fermâ
Esbâb-ı neşât râyegândır

Ey dil me-taleb der-în zamanî
Esbâb-ı vefâ zi-dostani
Bâ-şâhid-i 'ıyş-ı câvidânî
Der-keş zi-rahîk-ı erguvânî
Vakt-i gül ü fasl-ı erguvândır

El cismu mine'l hümûmi nâhil
Ve'l-'aynu mine'l gumûmi sâ'il
Ercû bike yâ ze'l-fezâ'il
Min himmetike'l 'amîmi dahil
Aksa-yı niyâz-ı bî-kesandır

Hem-kuvvet-i Rüstem ü Nerîman
Vahşet-dih-i mülk-i şâh-ı İran
Revnâk-şiken-i gürûh-ı şâhân
Zîbende-i taht-ı Âl-i Osman
Hân Ahmed o şâh-ı kâm-randır

Tâ ebr ola bâga sâye-efken
Âbâd ola tâ ki mülk-i gülşen
Hançer-be-kef oldugunca sûsen
Pür-hûn ola saht-ı kalb-i düşmen
Dâğ-ı dil-i lâle tâ nihandır

Ey bâd eger güzâr edersen
Bûs-ı der-i i'tizâr edersen
Dîrineye i'tibâr edersen
Ger Rif'atî'yi şümâr edersen
Pîrîde o zâr ü nâ-tüvândır

RAŞİD	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Râşid	Râşid
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i sâmîleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: İstanbul	Gül-bün-i sâdâb-ı vücudu gülistân-ı İstânbûl'dan neşv ü nema bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol mecmû'atü'l-ma'ârif olan mahdûm- ı fazıl u 'ârif Devlet-i 'Aliyyede 'asr-ı Sultân Mustafa Han-ı Sânî'de Burusa kazâsından ma'zulen intikâl eyleyen 'ulemâ-i kirâmın ercümendi Malatiyyeli Mustafa Efendi merhûmun kurra-i 'ayn-ı zât-ı fazîletmendi ve mahdûm-ı necâbet-mersûm-ı dil-pesendidir.	Mevâlî-i 'izamdan Burûsa kazasında ma'zûlen fevt olan Mustafa Efendi'nin mahdumudur.
Tahsil ve Meslek: Ol mahdûm-ı bî-'adîl sene bin yüz dört tarihinde mahâdîm-i kirâmın ser-bülendi Ebû Sacîd-zâde Feyzu'llâh Efendi'den mülazım ve tarîk-ı tedrise 'âzim olup bin yüz on altı senesinde bâ-imtihân şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm şürefa-i kirâmın bülendi Paşmakçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merhûmdan ibtidâ-i hâric elli ile Hâcî İlyâs Medresesine ve sene bin yüz on tokuzda 'âlü's-sadr kamerü'l-bedr Sâdık Efendi merhûmdan Anbâr Gâzî Medresesine hareket ve bin yüz yigirmi üç târihinde yine es-Seyyid 'Alî Efendi'den dâhil rütbesiyle Halîl Paşa Medresesine ve sene bin yüz yigirmi altı Şa'bânında Mahmûd Efendi'den hareket-i dâhil ile Hâdim Hasan Paşa Medresesine nâ'il olup sene bin yüz yigirmi yedi Muharreminde 'Abdu'r-rahîm Efendi'den bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Sahn-ı Semândan biri ile mükerrem ü memnûn ve sene-i mezbûre Recebinde yine anlardan ibtidâ-i altmışlı ile Hânkâh-ı Ka'riyye olup bin yüz otuz Şevvâlinde şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm sa'âdetli fazîletli Yenişehirli 'Abdu'llâh	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bî-şumâr etmekle müderrisîn-i kiram zümresine dâhil olup kat'-ı pâye-i merâtib etmekdedir. Hâlâ İstanbul'da kassam 'askeri ve müfettiş-i haremeyn rütbesi ihraz etmişdir. Ba'dehu Haleb kâzisi olmuşdur. Osmâniyye tarafından vekâyi'-nüvislik hıdmetinde istihdâm olunmuşdur.

Efendi hazretlerinden Bayram Paşa Medresesine hareket ve bin yüz ikide anlardan birinde mûsıla-i Süleymâniyye i‘tibâr olundukdan sonra sene-i mezbûre Zü’l-ka‘desinde yine anlardan bi-tariki’n-nakl Ayasofya-i Kebîr’e gelip esnâ-yı tahrîr-i tezkiremizde ol medrese-i celîlede ifade-i ‘ulûm ve nihâyet-i medâris-i tarik-ı ‘aliyye medâris-i celîle-i Süleymâniyyeden birine muntazır-ı nakl-i rüsûm idiler. Devlet-i ‘Aliyyede vakâyı‘-nüvislik hidmeti ile me’mûr zât-ı melekiyyü’s-sıfatları manzur oldu.	
Şahsiyet Özellikleri: Nûr-ı ‘irfan u efzâl ile pîrâmen-i vücûd-ı bih-bûdları mâl-â-mâl olan zât-ı bî-hemâlleri ‘âlem-i sıgarlarında henüz hilâl iken bedrü’t-tâmm-ı envâ‘-ı kemâlât olacagı meşhûd-i bi’l-hâl olan mihr-i sipihr-i kemâlden olup hengâm-ı tufuliyyet ve eyyâm-ı sabâvetlerinden berü zât-ı sütûde-sıfatları hacr-i terbiye-i dâye-i kemâlde perveriş-yâfte-i güzâriş-i eyyâm u leyâl olarak bir mahdûm-ı bî-nazîr olmuşlardır ki ol mecmû‘atü’l-kemâlin zât-ı nîkû- hısâlinin şebîh ü misâli âyîne-i felekde sad sâlde ancak sûret-nümâ-yı müşâhede-i emsâl olur. Hakkâ ki kadr-i bülendleri evc-i ma‘ârifde be-gâyet bâlâ ve vücûd-ı gencînetü’l-kemalâtı beyne’l-akrân fazl u kemâlle bî-hem-tâdır. Ol zât-ı vâlânın vücûd-ı nâ-yâb-ı şâyân-ı ikrâmı Devlet-i ‘Aliyyede ne rütbe manzûr-ı hüsn-i nazar ihtiram olunsa lâyık u sezâ bir ehl-i hüner ma‘ârif-perver mahdûm-ı zîbâdır. Fazl u kemallerinden fazla şi‘r ü inşâda yegâne ve vâdî-i dil-pezîrinde bî-bahâne bir mahdûm-lü’l-kadr-i ma‘ârif-güsterdir. Evsâf-ı celîlesinde ıtrâ olunmaga şâyeste vü seza bir mahdûm-ı fezâ’il-perver-i bî-hem-tâdır. Tab‘ı ra‘nâ vü pâk zihni bî-hatâ vü çâlâk bir zât-ı sâ’ibü’l-idrâkdir. Âsâr-ı kalemine nihayet ve tuhaf-ı kilk-i nâdire-sencine hadd ü gâyet yokdur.	Fenn-i inşâda mâhir ve hüsn-i hatta kâdir ve zem- zemeşi eş‘âr u âsârı âfâk-gir bir şâ‘ir-i mahmidet-semîr olmagla devlet-i ‘aliyye-i ‘Osmâniyye tarafından vekâyi‘-nüvislik hıdmetinde istihdâm olunup güzel esere muvaffak olmuşdur. Her vadide yekke-tâz şâ‘ir-i mümtaz ve kaside ve gazelde ve târihde ser-efrâzdır.
Sosyal Muhit: Burusa, İstanbul	İstanbul, Osmaniyye, Haleb
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Gazel ü kasâyidi Sâ’ibâne ve fikr-i sâ’iblerinden bedîdâr olan ebyât u eş‘âr	-

bî-kusûr u bî-bahânedir. Şu‘arâ-yı ‘âlî-mikdâr zâtı ile iftihâr eyleseler şâyeste belki felek ebnâ-yı zamânına bu nâdire-senc-i ‘irfan olan vücûd-ı nâ-yâb ile imtinân eylese bâyestedir. Zamânımızda tertîb-i tezkiretü’ş-şu‘arâ in Safayî-nâm nâ-safvet fark-ı âhâd-ı ricâlü’l-kemâle kudreti olmadıgından böyle zât-ı kemâl-ittisâfın tercemesin sebt ü tastîr ve rûz-nâmçe-i hâllerin zabt u tahrîr eylediği de deşt-i pehnâ-yı suhanda mak‘ad makulesi olan Kıyâmî-nâm erbâb-ı kemâl-düşmen bir nâ-şâyân-suhanın hevâyî suyunda bunların ba‘zı gazellerine ictirâ eylediği tezyifi tahrîr ve bu misilli cerideler mecmû‘a-i edeb ü ‘irfan olacak iken bilâ-mûcib bu gûne türrehâtı sebk ü tahrîr eylemek mücerred kendinin hamâkatına ve tab‘-ı matbû‘unun belâhetine haml olunur ve illâ bunların hakku’l-insâf mecmû‘atü’l-‘irfan olan zât-ı hüner- ittisafları gibi bir vücûd miyânemizde ekalî-i kalîl oldugu âftâb-ı ‘âlem-tâb gibi ândır. Böyle bir mecmû‘a-i kübrâ zâtın tercemesinde ol makule hezeyân gayret-i cinsiyyemize binâ’en istikbâh değil fî-nefsîl-emr halt-ı mahz olduğu ‘ayandır.	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı ra‘nâ ol kân-ı ma‘ârifin zâde-i tab‘-ı zîbâlarındandır.	Bu eş‘âr-ı âbdâr âsâr-ı tab‘-ı sehhârıdır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu beyitleri yer almıştır:

Nazm
Reh-zen ne kâdir açmaga tîg ü sinânile
Bed-tıynetânın açdığı zalimi lisânile

Bil ‘âlemin hulûsunu hatt-âver olsa tâm
Der her gören o şûhu severdik zamânile

‘Âşık düşünce payına teslim-i rûh edip
Ol mest-i nâza hıdmet edip bâş u cânile

Bin nakd-i tevbe Râşid olur pâyma nisâr
Sâki gelince bezme mey-i erguvânile

Ve lehu
Sirişk-i hasrete mu‘tâd olan dilde enin olmaz
Mücerrebdir ki lebriz ola tâs anda çinin olmaz

Hatt-âverler tıynimiz ol kadar ibrâm-ı ‘uşşâka
Binâda sebze-i bigâne bitdikde metin olmaz

Riyâzetdir veren hep nâleye hâcet-i te’sir
Ney-i sükker eger âvâze de verse hazin olmaz

Ve lehu
Bar-ı nahl-i fikri şirin sanma bî-hengam iken
Mive-i endişeni yazık koparma hâm iken

Ademi eyler tama‘ pâ-beste-i bend-i bela
Dânedir sayd eyleyen zahirde âlet dâm iken

Ve lehu
Benzer mi zâhide dil-i ser-bâz başkadır
Mestur başka mest-i ser-endâz başkadır

‘Uşşâka şîve zann edip etme cefâ meded
Cevri ko ey peri-reviş nâz başkadır

Pek de uçurma kendini zâhid riyayıla
Bu ‘arşagehde cünbiş-i pervâz başkadır

Çokdur bulan egerçi ki hüsnile imtiyaz
Lâkin hele o âfet-i mümtaz başkadır

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Gazel
Gınâ-yı kalb ‘aceb kimyâ degil de nedir
Gedâ-yı çille-güzîn pâdişâ degil de nedir

Nizâm-ı dâ’ire-i kâr-hâne-i imkân
Delil-i vahdet-i zât-ı Hudâ degil de nedir

Eger te’emmül olunsa me’al-i devlet ü câh
Tahammül-i gam-ı bâr-ı cefâ degil de nedir

‘Ayân iken zarar-ı iktirân-ı şîşe vü seng
Hilâf-ı cins ile ülfet belâ degil de nedir

Musibe galib iken i‘tibârı sâhihin
Savab böyle mahalde hata degil de nedir

Eden şemâtet-i bigâneye beni râzî
‘Azab-ı tesliyet-i âşina degil de nedir

Suhan mihekk-i ‘ayâr-ı ‘ukul iken Râşid
Tefâhür-i ehl-i dile nâ-sezâ degil de nedir

Ve lehu
Cilve-i nakş-ı meveddet hâtır-ı ahbâbda
İn‘ikâs-ı suret-i eşyaya benzer âbda

Ve lehu
Nakd-ı hulûs kîse-i ‘âlemde kalmamış
‘Âsâr-ı sıdk şîme-i âdemde kalmamış

Pîrân sücûd-ı dâ’im-i ta‘zime meşk eder
Tâb-ı kıyâm sanma kad-i hamde kalmamış

Râşid kusûr zahm-ı nemek-perverindedir
Te’sir-i nef‘ sanma ki merhemde kalmamış

Ve lehu
Hicr ile ağyara rahat nâ-pezîr olsun demem
Düşmenim dahı bu zindâna esîr olsun demem

Ve lehu
Giran-sâmân olan dellâlveş kâlâ-be-dûş olmaz
Bilen kadr-i metâ‘-ı i‘tibârın hod-fürûş olmaz

Derûn-ı sîne-i ‘aşıkda jengâr-ı sivâ yokdur
Dil-i âyînede timsalden gayrı nukûş olmaz

Me‘âdın etmemek layık mıdır idrâk dânâya
Suhan-müdrik değilken güm-sürag-ı râh gûş olmaz

Derûnunda olur nevmidi-i ‘afv-i Hudâ galib
Budur ba‘is-i Râşid çehre-i zâhid beşuş olmaz

REŞİD	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Reşîd	Reşîd
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmileri Hüseyin’dir.	Nâmı Hüseyin’dir.
Memleket: Medîne-i İstanbul’dan zuhûr etmişdir.	İstanbul’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Yeniçeri Ocağında baş halife olmuş bir zât-ı mamûr idi.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif edip dergâh-ı ‘âli Yeniçerileri ocağı kalemi hulefâsı zümresine dahil olup refte refte kalem-i mezbûrda baş halîfe olup ba‘dehu tekâ‘üd ihtiyar etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: -	Asrın şu‘arâsından envâ‘-ı ma‘ârif ile ma‘rûf ve esnâf-ı ‘avârif ile mevsûf hoş-sohbet bir şâ‘ir-i sâhib-nezâketdir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra‘nâ âsârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz otuz üç (1133/1720-1721) hilâlinde vazîfe-i hayâtdan mütekâ‘id olup intikâl eyledi.	Bin yüz otuz üç (1133/1720-1721) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almaktadır:

Teveccüh ol hatt-ı nev-hîze hurdedânlıkdır
Temellük eylemek ol demde mihribânlıkdır

‘Asâ yerine tutarsa ‘aceb mi pîr-i mugân
Elinde câmı anın kârı nev-civânlıkdır

Zebân-ı hâme Reşîdâ ‘aceb mi olsa tebliğ
Hemîşe kân nezâketde tîr-zebânlıkdır

Urdu ayaga cür‘a gibi reşk edip felek
Çok gördü bezm-i dildeki câm-ı safâmızı

Tâ görmeyince dîde Reşîdâ şirişkimiz
Bilmez derûn-ı dilde olan mâ-cerâmızı

Ve lehu
Gelmez zebân-ı hâhişime nâm-ı vuslatın
Biñ ‘ömr-i câvidâna değer zevk-i hasretin

Bâd-ı sabâya müjde-künân el salar çenâr
Reftâra gelse bagıma eger seyr-i kâmetin

Mengûş-ı gûş ederdi dürr-i nazmım Reşid
Sarrâf-ı çarh bilse eger kadr ü kıymetin

REŞİD	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Reşîd	Reşîd
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Medîne-i Üsküdar’dan zuhûr etmişdir.	Üsküdâr’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Şu-arâ-yı asrımızdan suhan-perverânın ercümendi merhûm u magfûr **Üsküdarî Sırrî Efendi**’nin akrabasındandır.	Bu cerîde-i ‘irfana tercemesi sebk eden şâ‘ir-i şîrînkâr **İbrâhim Sırrî**’nin akrabasındandır.
Tahsil ve Meslek: Zâtı ma‘ârifle mevsûf olmagın kibâr-ı enama duhûl ve isti‘-dâd-ı râtibi ile menâsıb-ı dîvâniyyeden târîhcilik hidmetine vusûl bulmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde sarây-ı ‘atik teberdârlarından olup tahsîl-i ma‘rifet edip ba‘dehu ba‘zı vakfa mütevelli olup ve kibâr-ı devlet-i ‘aliyyeden bazı sâhib-sa‘âdetin kirişme-i iltifatıyla mahsûdü’l-akrân ve târihçi-i Dîvân olmuşdur.

	‘Asrın şu‘arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Asrın şu‘arâsının ma‘dûdlarından bir vücûd-ı bih-bûd olduklarından mâ-‘adâ fenn-i musikîde dahi mahâreti ve âvâze-i lezîzinin be-gâyet halâveti olup ol fenn-i azîzü’l-hâl (ü) sabü’l-menâlde üstâd-ı mâhir ve müceddeden beste ihtirâ‘ına kâdir bir şâ‘ir- i hüner-mübâdirdir.	Fenn-i mûsikide külli mahareti ve müceddeden beste vü ihtirâ'a kudreti olmagla haylice pesendîde-i cihân olmuşdur. Lâkin bir mikdâr sevdâ-zedelik el vermekle perişân-etvâr iken meşâyih-i tarîk-i Halvetiyye’den A‘rec Hasan Efendi nâm pîr-i muhteremin terbiyesiyle ol halet mündefî olmuşdu.
Sosyal Muhit: Üsküdar	Üsküdar
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: ***Latife*:** ‘Asrımızda tertîb-i tezkiretü’ş-şu‘arâ eyleyen Safayî’nin utrüfetü’l-istigrâb olan tertîb-i nâ-mürettebü’l-ebvâbında mütercem-i sâlifü’z-zikrin rûz-nâmçe-i hâlin takrîr etdigi mahalde bu lugazı kitâbet u tastîr, (mısra): Cevfı gerd-i gubardan ‘âri mısra‘ın ketb ü imlâ eyledikde ‘ârî lafzını nahle delalet etmek vechi üzre evvel-i hurûf-ı hecâ olan harf-i elifle tahrîr etmesini mehâric-i hurûfa ri‘âyet eyleyen ba‘zı nev-heves müteşâ‘irlerin esnâ-yı müşâ‘arede elifle Âlî Efendi’nin yok ‘ayn ile ‘Âlî Efendi’nin şi‘ri deyü ‘ari-ı hüner etdiklerinden bedter idigi rûz-ı rûşenden azherdir.	-
Değerlendirme: Mütercem-i mahbubü’l-kulûbun tavrı gazel ü kasâidde mergûb olduğu gibi lugaz semtinde dahi güftârı hûbdur.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Nat-ı şerîfde bu güftâr ol zât-ı hoş-âyende-ta‘bîrin cümle-i âsârlarındandır. Mütercem-i mezkûrun gazeliyyâtından bu beyti elsine-i nâsda meşhûrdur. Bu nev-lugaz-ı hoş-âyende-ta‘bir ol şâ‘ir-i sâf-zamirin zâde-i tab‘-ı halâvet-pezîrlerindendir.	Medh-i Resûl’de bu bir kaç beyt-i şerif anındır.
Ölüm: -	-

Şairin akrabasının adı Sâlim tezkiresinde “Üsküdarî Sırrî Efendi” Safâyi tezkiresinde “İbrâhim Sırrî” olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu beyitleri yer almaktadır:

Bab-ı lutfundan Hüdâvendâ meded dûr eyleme
Eyle sultânım şefi'atle Reşîd'i behre-yâb

Kıyâmetdir bana kaddin ser-i kûyun behiştimdir
Şumâr-ı hâl-i rûy-ı enverin rûz-ı hesabımdır

Ruhunla zülfüne dil bağlayıp hiç kılmadım tâ'at
Hudâ hod-hâle vâkıf bu günâhım ol sevâbımdır

Reşîd-i hoş-edâ nendir deyü sormuşlar ol lûb-dili
Demiş ol nâz-perver 'âşık-ı mest-i harabımdır

Ve lehu
Gönül her dem hayâl-i zülf-i cânân eyleyip neyler
Temâşâ-yı sevâd-ı kâfiristân eyleyip neyler

Görüp fenn-i cefâyı şîve-bâbın eylemiş ezber
O tıfl-ı nev-resm 'azm-i debistân eyleyip neyler

Bu devr içre kimi sîr-âb-ı sahbâ-yı neşât etdi
Felek bu sâgar-ı hûrşîdi gerdân eyleyip neyler

O şûh-ı Mevleví'nin Ka'betü'l-'uşşâk-ı kûyunda
Gelir yâr âna hâlet âh u efgân eyleyip neyler

Reşîd esîr eden mecmû'a-i eş'âr-ı rengînin
'Aceb 'azm-i temâşâ-yı gülistan eyleyip neyler

ŞERMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şermî-i diğer	Şermî
İsim: Şermî 'Alî Çelebi demekle şöhret-şi'âr olmuşdur.	Nâm-ı **Ali**'dir.
Memleket: Pîşgâh-ı Kostantıniyye-i safâ-medârda vâkı' Üsküdar'dandır.	Üsküdar'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Topçu tâ'ifesinden şeştârî ve bedîhe-gûy bir merd-i nâmdâr idi.	Zümre-i Tobcıyân'dan ve zübde-i şeş-târyândan hoş-sohbet ve haylice sâhib-

	nezâket ve bedîhe-gûlukda mâhir ve hüsn-i savt kâdir çalar ve çağırır ve encümen-i zurafâda hâzır u öndül olmakda bahâdır kahve-hâne şâyirlerindendir.
Şahsiyet Özellikleri: -	
Sosyal Muhit: İstanbul, Üsküdar	
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu birkaç beyt bi'l-bedâle nazm eylediği güftârındandır. Vezir-i a'zam Silahdar 'Âli Paşa'ya Lâle çırâgânında verdiği kasidedir.
Ölüm: Bin yüz yigirmi altı (1126/1714-1715) târîhinde vâkı' Mora seferinde intikâl eyledi.	Mora seferinde bin yüz yigirmi altı (1126/1714-1715) târîhinde sahba-keş-i câm-ı memat olmuşdur.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Şermî 'Alî Çelebi" Safâyi tezkiresinde ise " Ali" olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri bulunmaktadır:

Nazm
Tarf-ı rûyûnda şehâ kâkül-i gîsû bulunur
Sahn-ı gülşende belî sünbül-i şeb-rû bulunur

Dürr-i nisâr etmezdi ceybîn reşk-i 'ummân olmasa
La'l-pâş olmazdı tab'ın mâ-hasal-ı kân olmasa

Şeb-serây-ı hâtır-ı 'irfân olur mu rûşenâ
Pertev-i lütfun ana şem-i fürûzân olmasa

Kimse î'kâz edemez 'asrında derdim fitneyi
Zülf-i hûbân âh-ı 'âşıkdan perîşân olmasa

Der-niyâm olmazdı kahrın zülfikârı Haydar'a
Rişte-i lütfunla 'akd-i sulh-ı 'udvân olmasa

Gülşen-i vasfında olmazdım hezâr-ı hoş-nevâ
Gonca-i lütfun güşâyiş-yâb-ı handân olmasa

Lâlezâr-ı ‘âleme revnâk-ı çırâgânın yeter
Haşre dek gülzâr-ı fânide çıragân olmasa

Bahr-ı tab‘-ı Şermî böyle dürr-nisâr etmezdi ger
İltifât-ı sadr-ı ‘âlîden hurûşân olmasa

ŞEFÎK	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şefîk	Şefîk
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâm-ı Mehmed’dir.
Memleket: İstanbul	İstanbul’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: İstanbul’un şehrîlerinden mâlik-i hüsn ü edâ ve mâhir-i fenn-i şi‘r ü inşâ bir zât-ı bî-hem-tâ olmagla vüzerâ-yı kirâma dîvân kâtibi ve Devlet-i ‘Aliyye menâsıb-ı dîvâniyyesinin nâ’il-i ba’zı merâtibi olup küçük evkâf muhâsebecisi olmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde tahsil-i ma‘ârif edip fenn-i kitâbete sâlik ve vâdî-i şi‘r ü inşaya mâlik olduktan sonra dîvân-ı hümâyûn kâtibleri zümresine ilhâk olup ba‘zı vezire dîvân efendisi olmuşdur. Ba‘dehu vezîr-i a‘zam Şehîd ‘Âlî Paşa’ya vekâyi‘-nüvislik sebebi ile intisâb etmekle küçük evkâf muhasebecisi olmuşdur. ‘Âsrın şu‘arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Edâsı muhayyel ü bî-bâk ve fikri dakîk zihn-i nakkâdı çâlâk bir zât-ı huceste- idrâk idi.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: Mütercem-i mezbûr vezîr-i ma‘ârif-mevfûr kayın atamız Râmî Mehmed Paşa hazretlerinin karîn-i iltifâtları ve manzûr-ı devletleri oldugu mahaller ol vezîr-i âsaf-nazîr ile esnâ-yı sohbetde merkûma hıtâb buyurup Egerçi ma‘ârifde bî-nazîrsin, fe-ammâ âh neyleyim Şefîk pek sevdâyîsin ve hevayîsin. deyü buyurduklarında bedîheten bu beyt-i müstetâb ile cevâb vermişlerdir. Nizâr etmekde şem’-i mahfil-i ‘ayşım hevâ-yı dil Şikâyet şîve-i bâd-ı bahâr-ı rûzgârımdan	-
Eser: Derece-i ‘irfânı *Şefîk-nâme*-nâm mecmû‘asından ‘ayân ve haysiyyet-i zâtına anda keşîde-i silk-i sutûr olan güftârı delîl ü bürhân olmak erbâb-ı kemâle pûşîde vü nihân degildir.	-
Anekdotlar: -	-

Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı dil-ârâ ol şâ‘ir-i dikkat-âzmânın zâde-i tab‘-ı ra‘nâlarındandır.	Bu birkaç beyt-i ra‘nâ âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) sâlinde rahmet-i Rahmân’a intikâl eyledi**.**	Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târîhinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak yer alan şiirleri şunlardır:

Evvelîn dil tîg-i cân-perdâzı bâlîn eylesin
Gamzesine sonra cân vermegi tahmîn eylesin

Şöyle yan ol hüsn-i ‘âlem-sûza kim hâkisterin
Lezzet-i dîdârı nahl-i Tûr’a telkîn eylesin

Ser-â-ser târ-ı gül-gûn câmesi târ-ı reg-i güldür
Anınçün ol gülün nakş-ı libâsı çeşm-i bülbüldür

Nizâr etmekde şem’-i mahfil-i ‘ayşım hevâ-yı dil
Şikâyet şîve-i bâd-ı bahâr-ı rüzgârımdan

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Değil ten-perverâne cilvegeh merhem-serây-ı ‘aşk
Ki sengi rîze-i elmâsdır hep şahsrâhında

Şefîkâ Yûnus u Yûsuf da olsan kalmadı dehrin
Ne gird-âbında bir hûnî ne hod bir delvi çâhında

Ve lehu
Bahardır ki gönül seyr-i lâlezâr ister
Bir elde sâgar u bir elde dest-i yâr ister

Ve lehu
Nedem fikr-i nigâhın sadr-ı sinemde mekîn buldum
Bisât-ı hâb-gâhım dâmen-i Rûhü’l-Emîn buldum

Ve lehu

Libâs-ı Ka‘be-i hüsn-i cihana lâhutum

Şehîd-i ‘aşk-ı cevânâna zîb-i tâbûtum

ŞÂHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şâhî	Şâhî
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Şahin Giray olmagla mahlas-ı merkûmu ihtiyâr etmişlerdir.	Nâm-ı Şahin Giray'dır.
Memleket: -	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Âl-i Cengiz'den olup ‘asrında Kırım hanı olan Tohtamış Giray'ın ferzendidir.	Sülâle-i Âl-i Cengîz'den ‘asrında Kırım Hân'ı olup Tohtamış Giray Hân'ın oğludur.
Tahsil ve Meslek: Ol bâlâ-pervâz-ı evc-i ‘izz ü temkîn rüteb-i Cengiziyye'den nâ'il-i mertebe-i nûrü'd-dîn oldukdan sonra taraf-ı Devlet-i ‘Aliyyeden kendülere mahsûs olup ‘inâyet buyurulagelen sâliyânelerden kendüye kifâyet mikdârı sâliyâne ile tekâ'üd ihtiyâr edip bu hâl üzre evkât-güzâr olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i ma‘ârif-i bî-şumâr ile meşhur-ı cihân olup Nûrü'd-dîn rütbesiyle ser-efrâz olduktan sonra devlet-i aliyye-i Osmâniyye tarafından sâliyâne ihsanıyla tekâ‘üd ihtiyâr edip Yanbolu nâm mahalde sâkin ü mütemekkin olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Cevlân-ı tab‘ ile bir çâpük-süvâr-ı deşt-i ‘irfân ve bir merd-i meydân-ı suhan-dânândır. Suhana kâdir bir merd-i ma‘rifet-mübâdir idi.	-
Sosyal Muhit: Kırım	Kırım
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu mecelle-i celîleye evsâfı keşîde-i silk-i tahrîr kılınan Dervîş Fasîh merhûm ile be-gâyet hem-ülfet olup her bâr sohbet üzre olduklarından Fasîh-i merkûm terk-i zâviye-i fenâ eyledikde intikâline bu târîhi etmiş idi.	Husûsan fen-i târîhde olan mahâreti ma‘lûm olmak için Dervîş Fasîh-i Mevlevî fevtine nazm etdiği târih bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz otuz (1130/1717-1718) târîhinde merhale-i fenâdan sefer-i dârü'l-karâr eyledi.	Bin yüz otuz (1130/1717-1718) târîhinde terk-i cihân fâni etmişdir.

Her iki tezkirede de şairin aynı beyitlerine yer verilmiştir.

ŞUHÛDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şuhûdî	Şuhûdî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir.	Nâm-ı Mehmed'dir.
Memleket: Medîne-i Kostantıniyye'dendir.	İstanbul'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Medîne-i Kostantıniyye'de vâkı' kutbü'l-'ârifîn zahrü'l-vâsılîn Emîr Buhârî 'aleyhi rahmetü'l-bârî Camî'-i şerîfinde 'asrımızda hatîb idiler.	Hamele-i Kur'an-ı 'azîmü'ş-şândan olup hüsn-i savt ile mevsuf olan hutebâ zümresindendir. İstanbul'da Hazret-i Emîr Buhâri Câmî'-i Şerîfi hatibi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Fenn-i mûsikîde zamânında mâhir ve mevlid-hân-ı nâzik-nefes bir zât-ı fâhir idi. Erbâb-ı ma'ârifden hoş-nüvîs ve kemân-keşdir.	Fenn-i mûsikîde dahi mücerreden beste ve ihtira'a kâdir olmagla 'asrın mevlûd ve na't-hânlarının mümtâzı ve ser-efrâzıdır. Meşâyih-i 'izâm hazarâtıyla me'lûfdur ve dahi hatt-ı nesîh ü sülüsde mâhir ve kemân-ı keşlikde kemâl-i zâhir olmuşdur.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Sûfiyâne eş'ârı ve şeyhâne güftârı var idi.	Eş'ârı tasavvuf-âmîz ve ricâ-engîzdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu eş'âr âsârındandır.
Ölüm: -	Bin yüz otuz (1130/1717-1718) târîhinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Kimseye kalmaz ricâsı bu bekâsız dünyâda
Ol kişi kim 'arz-ı hâlin dergeh-i Rahmân eder

Sa'y edersen şer'ine peygamberin Kur'ân ile
Bu sülûkun canını bil lâyık-ı cânân eder

Kimseye etme Şuhûdî gel hakâretle nazar
Bir gedâyı Hâk dilerse 'âleme sultân eder

ŞEKÎB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şekîb-i diğer	Şekîb
İsim: Ol dervîş-i ma‘ârif-güsterin nâm-ı nâmîleri ‘Ömer'dir.	Nâm-ı Ömer'dir.
Memleket: -	İstanbul'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Evâ'il-i hâlinde tarîk-i kuzâtdan iken hakîkat-i hâlden âgâh olmagla cübbe vü destârdan ferâgat ve çille-i dervîşîye mu‘tâd olup kût-ı lâ-yemût ile kanâ‘at eyleyip gürûh-ı Mevleviyândan olmagı mollâlıga tercîh edip fârig-i dünyâ tarîk-i mâ-sivâ bir dervîş-i zîbâ idi.	Kat‘-ı menâzil-i sinîn ü şuhûr ederek vâsıl-ı serhadd-i kemâl-i şu‘ûr oldukda envâ‘-ı dâniş ü ‘irfân ile ber-murâd olduktan sonra mülâzım ba‘dehu tarîk-i kazaya salik-i pîş-ezan-ı fenâ-pezîri-i dehr-i bi-bekaya ıttılâ‘-ı ma‘nevi hasıl edip tarîk-i hidâyet-refîk-i Mevleviyye'ye sülûk etmişdir. Ve ta‘alluk-ı ‘âlem-i bed-hencâr eyleyip nice zaman Burûsa'da sakin ba‘dehu İstanbul'a gelip Galata ve Yenikapu Mevlevi-hânesi'nde karâr eylemişdir. ‘Asrın şu‘ârasındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu birkaç beyt âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Saltanat-ı fakr ile fahr etmek imiş ‘âlemde
Ne bilir kadrin anın memleket ü mâl ehli

Var-gel ‘ald ile sen yâr olamazsın ey dil
Ehli başka anın da behey âbdâl ehli

Cânı cânan yoluna vermede ihmâl etme
Eremez menzîl-i maksuduna ihmâl ehli

ŞEYHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şeyhî-i diğer	Şeyhî
İsim: Nâm-ı ser-âmedi Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Medîne-i Burusa'dan karîn-i	Burûsa'dan zuhûr etmişdir.

iştihâr olmuşlardır.	
Doğum: -	-
Akrabalık: Medîne-i merkûmeden Sâlih Dede-nâm pîr-i dilîrin ferzendidir.	Mahrûsa-i mezbûrede Mevlevi şeyhi olup Sâhib mahlası ile bu cerideye âsârı sebk eden Sâlih Dede'nin ferzendidir.
Tahsil ve Meslek: Burusa'da Yeşil 'İmâret meşîhati ile ser-efrâz olmuşlar idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip mahrûsa-i Burûsa'da Yeşil 'İmaret meşihati ile kana'at etmişdir. 'Asrın şu'ârasındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ki elsine-i nâsda metlüvv ü makrûdur, ol zâtındır.	Bu ebyât eş'ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin her iki tezkirede de aynı şiirlerine yer verilmiştir.

ŞEYDÂ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şeydâ	Şeydâ
İsim: Nâm-ı Şeydâ'dır.	Ol bülbül-i şeydâ-yı gülşen-i ma'ârifin nâmı dahi Şeydâ'dır.
Memleket: Buhârâ	Mâ-verâü'n-nehr-i Buhârâ'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Bir dervîş-i dil-rîş-i nâzik-kelâm olup nâmı gibi bî-sabr u karâr bir şeydâ-yı rûzgâr oldugundan seyâhatle diyâr-ı Rûm'a gelip bir zamân Kostantıniyye'de bir vâfir zamân da pîşgâh-ı Kostantıniyye'de olan Üsküdar'da karâr ihtiyâr etmişdi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip seyâhat-ı kesireden sonra tarîk-i Rûm'a gelip İstanbul kurbunda Üsküdâr'da karâr etmişdir. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Tarîk-ı Nakşibendiyye fukarasındandır.	Tarik-i Nakşibendiyye'den derviş-hey'et sikke vü sûret bir 'âşık-ı şeydâdır.
Sosyal Muhit: Buhârâ	Buhârâ
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı hûb ve güftârı mergûbdur.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt-i garrâ ol dervîş-i dil-rişîn eş'ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Safâyi tezkiresinde farklı olan beyitleri şunlardır:

Gerdûn eger tulû‘ u gurûb arzu koned
Der-şâhrân-ı sîne-i mâ ser-fürû koned

Tâ lâlezâra döndü dil-i dâgdarımız
Rûşendir elsfarz bu çemende çerâgımız

Sâlim tezkiresinde ise şu şiiri farklıdır:

Beyt-i Fārisī

كردون اكر طلوع و غروب ارزو كند   در شاهراه سينهٔ ما جستجو كند

Harfü’s-sâdi’l-mühmele
Harf-i sâd’ın edip erbâbını yek-ser tahrîr
Eyledik cümlesini yerli yerinde tastîr

Vefk-ı dil-hâh üzere anlara etdik hidmet
Komadık lâzıme-i vasfa mugâyir ta’bîr

ŞEHDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şehdî	Şehdî
İsim: Ol şehd-i pâk-i mısr-ı belâgatin ve ol mâhir-i fenn-i nâzik-dehen-i pür-fesâhatin nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Mustafâ’dır.	Nâm-ı nâmî ve ismi sâmîleri Mustafâ’dır.
Memleket: Zât-ı ma‘rifet-mevfûrları Antakiyye diyârından zuhûr etmişdir.	Belde-i kadîme-i Antakya’dan şehristân-ı ‘âlem-i imkân-ı vücûda pâ-nihâde cilve-i zuhûr-ı şuhûd olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Muktezâ-yı tab‘-ı mâder-zâdları tahsîl-i ma‘ârif-i makbûle dil-dâde vü mecbûl olmagla tekmîl-i ‘irfân içün der-i devlet-medâra şedd-i rihâl ve deryâ-yı cevâhir-i ‘irfân ve fazl u ma‘ârife kân olan Kostantıniyye’ye gelip ba‘zı âsitâneye rûy-mâl ile zurafâ-yı zamân ile ülfet ve elsine-i selâsede ebyât u eş‘âr tarafında âzmâyiş-i dâniş ederek ba‘zı kasâyid ve gazeliyyât inşâdına mübâşiret eyledikde bir mahlas	Perveriş-i şîr ü şeker ve nüvâziş-i tertîb-i mâder ü peder ile isti‘dâd-ı zât-ı mâder-zâd ve Hudâ-dâdîleri muktezasınca tahsîl-i bî-şumâra heveskâr olmagın zâde-i tab‘-ı güftâr-ı şîrîn ve âsâr-ı eş‘âr-ı dil-nişîn hâsıl idüp ba‘dezîn revâc-gâh-ı kâlâ-yı ma‘ârif ve ârâmiş-gâh-ı erbâb-ı himem ve ‘avâtıf olan âsitâne-i devlete ‘âzim ü câzim olup vüzerâ-yı ‘izâm ve safâ-dîd-i fuhûl-i kiramın hıdmet-i kitâbetlerinde istihdâm

ittihâzı içün Şeyh Sa'dî merhûmun Gülistân-ı bî-hazânından teberrüken tefe''ül eyleyip keyfe mattefak ser-safha-i kelâm-ı kerâmet-encâmında şehd-i fâyık-ı lafz-ı şîrîni meşhûd-ı bâsıra-i yakîni olmagla işâret-i feyziyye-i revân-ı şeyhe lâyık ve teberrüken bu mâddeyi ahz eyleyip Şehdî mahlası ile akrânına fâyık olmuşlardır. Devlet-i 'Aliyyede ba'zı vüzerâ-yı kirâmın kitâbeti hidmetiyle istihdâm ve menâsıb-ı hâcegân-ı dîvândan ba'zısı ile ikrâm olunmuşlar idi.	olunarak himem-i vâlâ-yı evliyâ-yı fimem eshâb-ı kerem ile refte refte manâsıb-ı hâcegân-ı divâniyyeye nâ'il ve nice merâtib ve ümîd-i âmâle vâsıl olmagla beyne'l-akrân-ı müşârun bi'l-benân ve hayli zamân mu'ammer olup Türkî Fârisî nice kasâyid ve eş'âr-ı letayîfleri görülmüşdür.
Şahsiyet Özellikleri: 'Asrın şu'arâsından bir pîr-i sâl-horde rûzgâr- dîde olmagla murâd üzre nutka kâdir ve tûl-i 'ömrden kâm-revâ olmak hasebi ile yâd-dâştı vâfir fenn-i suhanda mâhir bî-tekellüf söyler bir şâ'irdir.	-
Sosyal Muhit: Antakya	Antakya
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	Mu'ammâ Be-nâm-ı Kelb 'Ali Bu ismin diyâr-ı 'Acem'de Şi'i-mezheb-i surh-sehân miyânında şuyû'ı var iken Rum'da bi-hasebi'l-iktizâ mu'ammâ olup işa'atına bâdî budur ki merhum u magfurla huld-âşiyân Sultân Ahmed Hân-ı Sâni zamanında Basra havâlisinde olan 'Aryan eşkiyâsının istilâsıyla Mâni nâmında bir 'Arab harb ü darb ile kal'a-i mezbûru istishâb edip şâh-ı 'Acem-i şehinşâh-ı cihâna ızhâr-ı muhâlesat-ı gayret-keşî ile tahlis ü güşâde edip dergâh-ı 'âlem-penâh-ı pâdişâhiye miftâhın firistâde kıldıkda bir pil-i peççe-i bî-mu'âdil ve bir kaç esb-i ablak-nümâyiş gerden-bend-i hamâ'il ve bir iki kişi zûrmend-i sâh-ber-şâh-ı 'acibü'l-heyâkil ve üştürân-ı surh-mûy-ı şirin-şemâ'il ve kâliçe-hâ-yı münakkaş ve serâ-perde-hâ-yı merzkeş ve nice tuhaf nevâdir-i dil-keş-i piş-keş ile gelen elçi-i kâmrânın nâmı Kelb 'Ali Hân olup merkûm erbâb-ı dâniş ü 'irfandan haylice bir zarif-i harif-i nüktedân olmağın şu'arâ-yı Rûm'dan ba'zılar varıp görüşdükde 'alâ târîkü'l-imtihân ebyât-ı müşkilât-ı 'Urfi'den dermiyân ve fenn-i mu'ammâda yedd-i tûlâ sâhibi olduğun i'lân ile tefâhürden hâli olmamagla şâ'ir-i mezbûr bu mu'ammâyı inşâd ve piş-i nihâd

	eyledikde azmâyiş-i tab-'ile kavâ'id-i mu'ammâ üzre bâlânın 'arabisi 'âli ve servden murâd elif olduğun zâhir ve 'âlinin elifi nâ-peydâ olucak 'Ali kalıp mısra'-ı evvelde istihracı ancak Kel 'Ali hâsıl olmagın mısra'-ı sânide olan ser-nüvişt-i bül-bülânı ser-güzeşt ü ser-encâm ma'nâsına sarf eylemekle bu mu'ammâ ancak Kel 'Ali nâmınadır noksânı nümâyândır deyü mu'arazaya başladıkda be hey hânım kâ'ide-i intikâd üzre ser-nüvişt-i bülbülândan murâd harf-i bâdır pây-ı kelde peyda oldukda kelb olur siz hayâl-i ma'nevisine zâhib olup kâ'ide-i intikâda mürâ'at buyurmamışsız deyü cevâb verdikde ziyâde istihsân u nevâziş eylemişdir.
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Elsine-i selâsede eş'ârı görülüp bir mikdârı sebt ü tahrîr ve bu mecelle-i celîle-i zurafâya tastîr olundu. Bu güftâr-ı Fârisî ol şâ'ir-i pâkin dürr-i yek-tâ-yı deryâ-yı mekârim ü cûd vezîr-i rûşen-zamîr-i nâ-yâb- vücûd âsaf-ı 'âlî-şân 'asrımızın dâmâd-ı pâk-nijâdı vüzerâ-yı ülü'l-kadrin necâbet-nihâdı kâpudân-ı ekrem vezîr-i muhterem sa'âdetli Mustafâ Paşa hazretlerine inşâd eyledikleri tehniyyet-nâme-i nâzik-edâlarındandır. Bu dahı mütercem-i mezkûrun lisân-ı Türkîde olan âsârındandır.	Bu cerîde-i kem-havsala cümlesin câmi' olmaga mâni' olmagla ancak güncâyiş-pezîr olduğu kadar bir kaç gazel ve lugaz-ı muhayyel ve târîh-i güzîde ve mu'ammâ-yı nâ-şînîdesi tahrir olunmak lâzım geldi. Fenn-i lugazda mâhir olmagla nazm eylediği hammam lugazıdır. Câmi'-i Ebâ Eyyûb-i Ensâri'de medfûn Derviş 'Abdülgani-i Gisüdâr'ın fevtine dediği târihdir ki kûşe-i dîvân-ı mezarında dervâze-i pehnâver üzerinde mermer sengine hatt-ı celî-i 'İmâd-pesend ile yazılmışdır. Bu dahi târih-i âhirdir ki ayagı ucunda olan divârın dervâzesinde nükâşte kılınmışdır.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin şu şiirleri Safâyi tezkiresinden farklıdır:

Kaṣīde

ببین چرخ فلك فلك كزین از چنبر اندازد   که در دریای احضر ناخدایش لنكر اندازد
چنین نقش نكار دلفریبش خرده كاری ساخت   بفانوس مه و خورشید زیب و زیور اندازد
ز رعد و برق طوب اتش افشانش مهیّا كردكه   هریك دانه اش در جنك دشمن صد سر اندازد
هزاران اختر سیاره چون خنپاره شد ابریز   که از كمتر شرر بر كوره تار اخكر اندازد
بكف آورده مرغان وغایش مرغ دست اموز   سمندروش بر اعدا مرغك اتشپر اندازد [288]

Mehveşim dîvânçe-i hüsnünde matla' gösterir
Ebruvânın şakk-ı mâhâsâ dü mısra' gösterir

Vechi vardır kıt'a-i mîr olsa bâ-hatt-ı 'İmâd
Hüsn-i hattıyla o çâr-ebrû murakkâ' gösterir

Ve lehû
Fâş etdi halk-ı 'âleme râz-ı nihânımı
Gözden bırakdım 'âkıbet eşk-i revânımı

Ol murg-ı pür-şikeste-i gülzâr-ı hayretim
Hâr-ı cefâda yapdı felek âşiyânımı

Şimdi o şâh-ı hüsne fedâ etmedir garaz
Mühlet verip Hudâ eger almazsa cânımı

Ve lehû
Gözünde neşve-i câm-ı şarâb mevc ursun
Ruhunda şa'şa'a-i âftâb mevc ursun

Ümîd-i âb-ı zülâl-i lebinle niceye dek
Fezâ-yı deşt-i emelde serâb mevc ursun

Safâyi tezkiresinde ise farklı olan şiirleri şunlardır:

Gazel-i Müstezâd
Ey şûh-ı cefâ-pişe bu nâz u sitemin ne
Tâkat getirilmez
Üftâdelere tâ bu kadar bâr-ı gamın ne
Billâh çekilmez
Sen pâdişâh-ı mülk-i hüsnsin ana söz yok
Yusuf gibi amma
Görsem hele gâhice gedana keremin ne
Bu bezm ele girmez
Hamyâze-keş-i rencîş-i humar olur âhir
Rindân-ı mey-âşâm
Meyden ne imiş neş'esi âyâ ki Cem'in ne
Alâmına değmez

Kûyın dolaşır zülfüne yârın ulaşırsın
Her vakt-i seherde
Bilmem hele ey bâd senin de elemin ne
Cânâna el ermez
Bin hande eder gayr leb-â-leb bize Şehdî
Bir kasdi mi vardır
Ağzın bile açmaz sözü ol gonca-femîn ne
Vallâh bilinmez

Ve lehu
Çekerler hâle-i âgusa âhir ol mehi agyâr
Edâ-yı şekve -zâ-yı ‘âşık-ı dîdârı kim dinler

Çıkıp kürsüye vâ‘iz pendini ‘âlem-pesend etmiş
Sadâ-yı na‘re-i mestâne-i mey-hârı kim dinler

Ve lehu
Nişân-ı tîrin ol kaşı kemânım dûr bulmuşlar
Çekenler çile-i ‘aşkı katı pür-zûr bulmuşlar

Berat-ı hüsnünün ancak nişanı kalmış ebrûda
Hatt-âver-i dil-rubâ hakkında bir menşûr bulmuşlar

Hatt-ı sebzin görenler nev-demîde gird-i la‘linde
Hızrveş anda âb-ı zindegî mestûr bulmuşlar

Gubâr-ı hattı etmiş pîçîş-i zülfile âmizîş
Dolaşır genc-i hüsnü nice mâr u mûr bulmuşlar

Kimi der meh-‘izâr ol şûhâ kimi âteşin ruhsâr
O kâfir-i mâ-cerâ vasfinda nâr u nûr bulmuşlar

Düşüp çâh-ı zenehdânında dil bir ‘Yûsuf-ı hüsnün
Anı sevdâ-gerânı ‘âşıkân mecbûr bulmuşlar

Sakın dûrîsi çeşm-i yârdan bir lahza ey Şehdî
Nişân-ı tîrin ol kaşı kemânım dûr bulmuşlar

Nedir ol hânkâh-ı âmed ü reft
Der-i dervâzesi be-penç ü be-heft

Ana kim girse şâd u hurrem olur
Terk edip mâ-sivâyı bî-gam olur

Olur âzâde-ser ferîhü'l-bâl
Baş açık sine çâk bir abdâl

Halvetîler içinde nâm-âver
Şeyhî Mûsâ-yı Eş'eri derler
Vücûdu hâlinde gâh olup 'üryân
Depesinden çıkarmış âhı hemân

Kimisi keştî-ger-i zûr-âver
Birbirin eylemekde zîr ü zeber

Nicesi pîç-i tâb ile dil germ
Nice ser-keşleri edermiş nerm

Cihanda ger fakîr ü ger ganî der- 'akıbet kârı
Olur mülk-i bekânın nakd-i can ile haridârı

Sadâ-yı irc'i gûş eyleyip 'Abdülgani merhum
Geçip bu mâ-sivâdan kaydı gitdi tâc u destarı

Bu idi hak bu kim bu hânkâhın pâk-i dervişi
Garibin dil-nevâzı ehl-i hâlin hem-dem ü yâri

Bu idi 'anberîn bu saçlı sünbül gibi mûy-efşân
Sipihrin gûyiyâ bir necm-i gîsûdâr-ı seyyârı

Kemer-beste olup şeb zindedâr-ı kûşe-i vahdet
Ederdi zikr-i teşbih ile Hakk'a girye vü zârı

Budur ser-mahfili bu câmi'-i vâlâ-yı pür-feyzin
'İlm-dâr-ı Resûl-i Kibriyâ'nın hod şenâkârı

Çekip zir-i cenâha cezb edip ol tâ'ir-i kudsî
Anı âsûde kıldı sayesinde oldu hem-cârî

İlahi bülbül-i cân-ı 'azizin neşvedâr eyle
Ola pervâzgâhı bâg-ı 'Adn'nin sahn-ı gülzârı

Gül-i sad-berg 'avf u magfiretle eyleyip tâ'tir
Enîsi hûr u pür-nûr ede kabrin Hazret-i Bârî

Du'â edip dediler hırka-pûşân Şehdiyâ târ'ı
Şefi' ola ana yâ Rab Ebû Eyyûb-i Ensâri

Bu merkad sâhibi 'Abdülgani'nin
Riyâz-ı cennet olsun hâbgâhı

İlahi behre-yâb-ı magfiret kıl
Ne denlü var ise cürm-i günâhı

Sabah-ı haşre dek nûr et makamın
Tulû' etdikçe çarhın mihr ü mâhı

Nola bir fatihayla etseler şâd
Gelip geşt eyleyen bu şâh-râhı

Edip yâd ismin etdim ana târih
Çıkardım çarha ammâ medd-i âhı

ŞEHRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şehrî	Şehrî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Tekfurtagı demekle meşhûr olan Rodoscuk-nâm kasabadan zuhûr etmişdir.	Dürr-i şâhbâz-ı vücûd-ı ma'ârif-şikârı her mahbûb-ı serv- endâmı ragbet-şiken-i tâbân-ı sanem-hâne-i Çin olan Tekfûrtağı'ndan neşv ü nemâ-yâfte-i zuhûr u iştihârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kuloglu demekle şehîr bir mîr-i livâ-yı ta'bîrdir ki bu mecelle-i celîle-i 'irfâna harf-i sâ-i müsellesede evsâf-ı celîleleri keşîde-i silk-i tahrîr kılınan Sâbit Efendi merhûm ol beldede hidmet-i fetâvâ ile ikâmet edip evkât-güzâr iken ol zât-ı bî-'adîlden envâ'-ı 'irfânı tahsîl eyleyip erbâb-ı makâlin sâhib-kemâlinden olmuşlardır.	Bu cerîde-i 'irfâna terceme vü âsârı sebk eden edîb-i fâzıl ve lebîb-i kâmil Sâbit Efendi nâm şâ'ir-i mâhirin tilmîz-i hâsından olup mezâmîn-i eş'âr-ı letâfet-şi'ârında üstâdına peyrevlik etmekdedir.
Şahsiyet Özellikleri: Şu'arânın pâkîze-gûylarından bir vücûd-ı bî-hem-tâdır.	-
Sosyal Muhit: Tekfurdağı, Rodoscuk	Tekfurdağı, Rodoscuk
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı dil-ârâ zâde-i tab'-ı ra'nâlarındandır.	Bu güftâr-ı dü-rerbâr ol nâzım-ı 'ıkdü'l-leâl-i letâyifin manzûmesindendir.
Ölüm: -	-

Şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Ve lehû
Eb ü cedd ile tefâhur etmek
Nakd-i gayrı sayıvermek gibidir

'Îd-i azhâda ziyâfet etmek
Halka kurbân pâyı vermek gibidir

Ve lehû
Encâmın anıp Kûh-ken-i mahzûnun
Gadr eyledigin bilmedi mi gerdûnun

Leylâ'ya niçün hâlini 'arz eylemedi
Agzın deve mi depmiş idi Mecnûn'un

Ve lehû
Şundan bir iki çekdirigörsün bize sâkî
Bî-zevrak-ı sahbâ çekilir mi yem-i hasret

Kıt'a
Zâlim-i ber-geşte-hâle şeş-der-i idbârda
Baht-ı zâr-ı hîle-bâzı bir düşeş göstermesin

Olmasın gîsûda pîç ü tâb-ı gamdan kîne-cû
Mâr-ı sermâ-dîdeye Tanrı güneş göstermesin

Safâyi tezkiresinde ise farklı olan beyitler şunlardır:

Sırça-serâ-yı câmda rez duhteri bu şeb
Saldı ayağını dil-hâhım üzre tâ

Bend-i kafesde habbeye muhtâc derdmendi
Olmuş hezâr dil-şûde bî-reng vü bî-nevâ

Ve lehu
Lüle-i yâre zâhid-i nâdân
Bir bahâneyle kulb takayım der

Ne bed-râyiha diyerek
'Ud yerine ağaç sokayım der

Ve lehu
Kâfir kedi oğul diyerek zevkin etmede
Bâde-fürûş-ı mugbeççeye oldu mübtelâ

Kuyruk sallar demiş o na'l-bend içün rakîb
Mıhlar duyarsa ol hârı vermez amân

Magrur olma hattına agyardan sakın
Dedim o nev-tırâşa bıyık burdu Şehriyân

ŞEHRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şehrî	Şehrî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Şehenşâh-ı şuhûr u büldân olan Kostantıniyye şehrinden nümâyân olmuşlardır.	İstanbul'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Zümre-i küttâb-ı vâlâ-cenâb miyânesinde zât-ı ma'ârif-medârları kemâl-i dâniş ile pür-iştihâr idi. Yegâne-i selâtîn-i güzîn ve 'umde-i havâkîn-i bihterîn sultânü'l-berreyn ve hakanü'l-bahreyn pâdişâh-ı kerem-mu'tâd hâmî-i bilâd şevketli mehâbetli pâdişâh-ı İslâm halleda'llâhu mülkehû ilâ yevmi'l-kıyâm hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde şıkk-ı evvel defterdârı olan Dâmâd Mehmed Paşa'nın mektûbculugu hidmetinde olup hüner ü ma'rifet ile cihâna şöhret vermişler idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bî-şumârdan sonra dîvân-ı sultânî kâtibleri zümresine dâhil olup ba'zı sâhib-sa'âdet sohbetine enîs ü celîs ve münşî-i hoş-nüvîs olmagla pâdişâhımız sultân-ı cihân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde defterdâr-ı şıkk-ı evvel Dâmâd Muhammed Pâşâ'ya mektûbcu olup hâlâ divân hâceleri silkine sâlik olmagla ba'zı manâsıb-ı divâniyye ile ser-efrâz olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: 'Asrımızın şu'arâsından nâzik-tabî'at şehrî-hareket bir şâ'ir-i pâkîze-güftârdır.	Asrın şu'arâsından hayli nüktedân ve eş'ârı makbûl-i hünerverândır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu eş'âr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ âsârındandır. Mora Kıla'ının feth ü teshiri müyesser oldukda bu târihi nazm etmişdir. İnebolu fethine nazm edip 'Ali Pâşâ'ya verdiği târîhdir.
Ölüm: -	-

Safâyi tezkiresinde şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak şu beyitleri bulunmaktadır:

Sûret-i Hakk'a perestiş eden ehl-i tahkîk
Suver-i deyr-i sivâdan dili iclâ ister

Vâmık-ı fikrime mahrem olamaz her mazmûn
Duhter-i tevriye mânende-i ‘izâr ister

Tutuk-ı lafza giren bikr-i hayâl ey Şehrî
Çehreşdâr olmaga meşşâte-i ma‘nâ ister

Ve lehu
O hilâl-i neve ‘ayb etme nigâh etdigime
Herkesin matmahıdır re’s-i şuhûr-ı taze

Şehper-i hatt-ı siyeh hüsnünü perrân edeli
Dil-i sevdâ-zededen uçdu huzûr-ı tâze

Ve lehu
Sanma kim hattını tahlil eyler engüşt ile yâr
‘Aşıkın düşürmege bir dâma dahi yol arar

Düşse yektâ ne ‘aceb Şehrî bu ra‘nâ târih
Mora alındı bütün geçdi kılıçdan Venedik

ŞÂKİR	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şâkir	Şâkir
İsim: Bî-reyb ü meyn nâm-ı nâmîleri Hüseyin’dir.	Nâmı Hüseyin’dir.
Memleket: İstanbul	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Devlet-i ‘Aliyyenin ‘asrında çâker-i hâs-ı çârûb-keş-i ‘ubûdiyyeti ve miyân- beste-i peymânçe-i rıkkıyyet ü hidmeti olarak gümrük emânetinden rütbe-i vezârete irtikâ ve Basra vâlîsi iken bu merhaleden göçüp ‘azm-i dâr-ı bekâ eyleyen Hüseyin Paşa’nın merdüm-i siyeh-çeşm-i behceti ve revnak-fezâ-yı sâha-i râhatı ve kurretü’l-’ayn-ı merdümiyyeti olup anlar dahı tarîk-i ‘ulemâ-i ‘izâmdan bi’l-fi’l mansıb-ı celîl-i Edirne olup hıyâm-ı kıyâm-ı menzilet ü ikbâlleri zînet-bahş-ı çerâgâh-ı bülendî ma’rûf-i enâm Mustafâ-nâm olan beg efendinin mahdûm-ı hünermendidir.	‘Asrında nice zamân gümrük emini olup ba‘dehu eyâlet-i Basra valisi iken ‘âzim-i merhale-i bekâ olan Hüseyin Pâşâ’nın oğlu sâbıkân Edime kâzîsi olan Mustafâ Beg Efendi’nin mahdumudur.

Tahsil ve Meslek: Anlar dahı bûstân-ı tarîk-i ‘aliyye-i ni‘met- firâvândan hissedâr-ı ebr-i matîr-i ihsân olup çetr-i ârzû-yı bâllerin vaz‘-ı sahrâ-yı pehnâ-yı âmâl eyleyip murgzâr-ı tarîk-ı ‘aliyyenin cûybâr-ı nuhustîn-i merâmı olan mülâzemetle şâd-kâm oldukdan sonra âsaf-ı ‘asr-ı vâlâ-nâm vezîr-i ‘âlî-şân Behrâm-ihtişâm Hâtem-şiyem Bermekî-’alem sa‘âdetli ‘inâyetli İbrâhîm Paşa hazretlerine bir kasîde-i garrâ verip kumâş-ı nazmının târ u pûd-ı nesc-i belâgati makbûl olup tamgâ-zede-i hüsn-i kabûl buyurulmagla bir hâric medresesiyle çerâg-efrûhte buyurulup ihyâ olmuşlar idi.	Sinn-i şebâbda tahsîl-i ma‘ârif-i bî-hesab etmekle ‘asrın şu‘arâsından olup pâdişâh-ı cihân Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretlerine ve dahi vezîr-i a‘zam dâmâd-ı pâdişâhi İbrâhim Pâşâ hazretlerine ve şeyhü’l-islâm-ı ‘asr olan ‘Abdullah Efendi hazretlerine pâkîze kasideler verip makbûl-i fuhûl olup ehliyyeti zahir olmagla ibtidâ hâric medresesi ihsân olunmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki mütercem-i mezkûr miyâne-i akrânda bir hayli ma’mûr vücûd olup ‘asrın suhan-sencânından gırbâl üstüne gelen şu‘arâdandır. Hoş-nüvîs tab‘ı nefîs çerb-zebân bir şâ‘ir-i nükte-dândır.	Asrın şu‘arâsından lâyık-ı ‘azm-i ikbâl bir vücûd-ı hûb-hısâldir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Birkaç beyt-i ra‘nâ zâde-i tab‘-ı zîbâları olan kasîde-i mesbûkü’z-zikrdendir.	Bu çend ebyât âsârındandır ki bu mahalle tahrir olundu. Sadr-ı a‘zâm İbrahim Pâşâ hazretlerine verdiği ‘Iydiyye kasîdesindendir. Şeh-zâde Sultân İbrâhim’in mevlûd-ı ınes’ûduna nazm eylediği târihdir.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Gazel
Hilâl-i ‘îdi teşbîh eylemek ol mâh-ı tâbâne
Sebebdir inhirâf-ı ebru-yı garrâ-yı cânâne

Giyip ‘îdiyye her gül-çehre çeşm-i bülbülî câme
Cihân-ı köhneyi döndürdüler sahn-ı gülistâne

Hevâ-yı dil-güşâ-yı nâz ü ‘işveyle salınmakda
Sehî-kadler temâşâgâh-ı ‘îd içre levendâne

Agız miskî salıp birbirini öpsün şeker-lebler
Hulûs-ı bâl ile gelsin halâvet hayl-i hûbâne

Kenârında olup her sâgarın bir mâh-ı nev-peydâ
Neşât-ı ‘îd ile mestâne diller çekse peymâne

Süvâr oldukça hûban rûzgâra hükm eder gûyâ
Dönüp her tahta-i dōlâb bir taht-ı Süleymân’e

Safâyi tezkiresinde Sâlim tezkiresinden farklı olan şiirleri şunlardır:

Nazm
Meyl etmekile dil-ber-i mehveş bahâsına
Aldı kettân-ı sabrımı âteş bahasına

Yagma edince gamze-i tâtârı dilleri
Verdim o şâha cânımı tir-keş bahasına

Çokdur niyaz-ı vasl ederek nakd-i can be-kef
Nâz eylesin o Yûsuf-ı ser-keş bahasına

Çıkmazsa alma hatt-ı siyeh-rûy eline
Değmez metâ‘-ı sâde münakkaş bahasına

Sûk-ı hünerde bu gazel-i penç-beyt ile
Verdim kumâş-ı nazm-ı terim beş bahasına

Ve lehu
Ümîd-i hâtırâ-yı serv-i sehi-kadd tâzelenmişken
Uzatma kâmeti kâlâ-yı şevk endâzelenmişken

Mekârim-perverâ mümted olup eyyâm-ı ikbâlin
Füzûn olsun zamân-ı devletin ‘îdin sa‘îd olsun

Sabâh-ı haşre dek ey mihr-i gerdûn-ı keremkâr
Fürûg-ı lem‘a-i hûrşid-i iclâlin hadîd olsun

Olup erbâb-ı câhın bûsegâhı tarf-ı dâmânın
Der-i cûdûn hemîşe melce-i ehl-i ümîd olsun

Vücûd-ı kâmilin Allah hatâlardan emin etsin
Harim-i devletinden dide-i a‘dâ ba‘îd olsun

Senin ey mâh-ı burc-ı ‘âtıfet evc-i sa‘âdetde
Zevalin her kim isterse zelîl ü nâ-bedîd olsun

Efendimsin veli‘nimetimsin gayrisin bilmem
Safâ vü ‘izzet ü ikbâl ü iclâlin mezîd olsun

Olup koç başına kurbân ‘adû-yı devlet ü câhın
Füzûn olsun zamân-ı devletin sa‘id olsun

Şehinşâh-ı ‘adâlet-pişe Sultân Ahmed-i Sâlis
Zamân-ı haşre dek yâ Rab ola revnak-dih-i dîhîm

O deryâ-yı muhît-i şevketin salıp şerîfinden
Yedd-i kudret cihâna bir der-i pâk eyledi tanzîm

Nice dürr-i lü‘lü-yi şehvârdır yây-ı hilâfet kim
Nola yerde beşer gökde melekler etseler tazîm

Cihâna mâh-ı mevlûd-ı nebîde oldu pîrâye
Kudümine revâdır cümle ‘âlem etseler tekrîm

[210]بحق مفخر عالم بحق ليلة الا سرا
بحق ماه مولود و بحق سورهٔ حم

Gezend-i çeşm-i bedden dâ‘imâ mahfûz olup yâ Rab
Ola ‘ömr-i tabî‘i safha-i ikbâline terkîm

Bu müjdeyle semâ‘ şarka girdi ser-be-ser eflâk
Nola şehnâz u kûçekde ederse mutribân taksîm

Çerâg-ı hâs u ihyâ-gerdesi Şâkir dedi târihini
Sarây-ı kevne geldi yümnile şeh-zâde İbrâhim

ŞEVKÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Şevkî	Şevkî
İsim: Çömez-zâde Mehmed Efendi demekle pür-iştihâr idiler.	Nâmı Mehmed'dir. Çömez-zâde denmekle meşhûr-ı cihandır.
Memleket: Medîne-i Burusa'dan şöhret-şi'âr olmuşdur.	Gevher-i vücûdu kân-ı Burûsa'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i bî-hesâb edip 'ulûm-ı 'akliyye ve nakliyyede mâhir ve ma'ârif-i kemâlâtı zahir olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Âsâr-ı kalemi vefîr ma'ârif ü ma'lûmâtı kesîr zâtı dilîr şöhreti hakîr bir zât-ı hoş-ta'bîrdir.	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Cümle-i tasnîfâtından *Şerh-i Mahsûsât ve Zübdetü'l-Makâl* nâm te'lîflere muvaffakdır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Asrın şu'arâ-yı şîrîn-beyânından olmagla bu bir kaç beyt-i latîfi bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Nazm
Tâbiş-i mihr-i ruhundan eylediler ilticâ
Nize-dârân-ı hayâlim sâye-i müjgânına

Fitneler salıp perîşân eylemezdi dilleri
Ey perî yüz vermesen zülf-i 'anber-efşânına

SUBHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Subhî	Subhî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir.	Nâm-ı Ahmed'dir.

Memleket: Ol eşi‘‘a-pâş-ı sâha-i ‘avârif-i zât-ı pür-ma‘ârifin hurşîd-i vücûd-ı bih-bûdları ufk-ı sabîhu’l-cemâl şehr-i İstanbul’dan bedîddir.	Subh-ı vücudu ufk-ı İstanbul’dan tulû‘ etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Hezâr-pâre Ahmed Paşa merhûmun kerîmesinin hafididir.	-
Tahsil ve Meslek: Bu köhne-takvîm-i hezâr-etvâr olan rûzgâr nice zamân şehr-emînî rûz-nâmçeligi hidmetinde evkât-güzâr olup Devlet-i ‘Aliyyede kendülere ba’zı menâsıb teveccüh etdikçe maraz-ı nikrîse ibtilâları ‘arsageh-i ta’ab u meşakkate vusûle mâni‘-i pâ-nihâden-i kabûl olmagla pây-ı ‘uzleti dâmen-i kanâ’atle pûşîde eyleyip her şeyden ferâgat etmişlerdi.	Devlet-i ‘aliyye-i Osmaniyye’de nice zamân şehremîni rûz-nâmecisi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Şi‘r ü inşâsı ma‘mûr ve hatt-ı nezâketle meşhûr ekser evkâtı kırâ‘at-ı tefsîr ü hadîs ile güzerân eder bir vücûd-ı şerîf-i fâyıku’l-akrân idi. El-hâsıl pâk-tabî‘at pür-ma‘rifet bir vücûd-ı muhterem ve nâzik bir mahdûm-ı mükerrem idi. Miyân-ı şu‘arâda hayli nâm u şânı var idi.	‘Âsrın şu‘arâsından tarzında ferîd vâdîsinde vahîd bir vücûd-ı edîb ü lebîb olmagla zülâl-i ser-çeşme-i tabî‘atı şîrîn ve gül-gonca-i âsâr-ı nihâd-ı fesâhat-disârı rengindir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: Sâhibü’t-terceme ile ol ‘asrda arpa emîni olan şahs ile bir mikdâr miyânelerinde ba‘zı mertebe mukâvele güzerân eyleyip mütercem-i mezkûra dahı merkûmun tarafından ba’zı arpasıyla atı çekişdirmek bi’t-tab‘ mâ’il olan yârân vâsıtasıyla bir vâfir kelâm-ı nâ-şâyân ilkâ olundugundan hâtır-ı mütercem-i merkûma bi’l-cümle igbirâr gelip emîn-i mezbûr tarafından vâkı‘-ı hâli istihbâr eyledikde tebri’e-i zimmet eyleyip bi’l-külliye sûret-i inkârda reftâr ile i‘tizâr eyledikde der-hâl bu beyti bir varak-pâreye tahrîr edip taraf-ı emîne irsâl eylemişler idi. Beyt Âhirde bir yemîn veririz etsin ihtizâr Arpa emîni hâsılı göstermesin cevâz	-
Eser: Müretteb *Dîvân*’ı vardır.	Şâ‘ir-i mezbûrun müretteb *Dîvân*-ı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Hattâ bu cerîdede harf-i ‘ayn-ı mühmelede ‘Abdî	Fevtine bu tarîh nazm olunmuşdur. Bu birkaç beyt-i latîf âsârındandır ki rişte-i

mahlası ile keşîde-i silk-i sutûr olan merhûm Himmet Efendi-zâde Şeyh ‘Abdu’llâh Efendi ile uhuvvet mertebesinde ülfetleri olmagla anlar da bu târîhi eylemişler idi. Bu keşîde-i silk-i sutûr kılınan, ol mecmû‘a-i envâr-ı envâ‘-ı kemâlât olan zât-ı ma‘ârif-iktidârın subh-ı tab‘larından bedîdâr olan eş‘âr-ı tâbdâr-ı mihr-âsârlarındandır. Bu matla‘-ı garrâ dahı mütercem-i bî-hem-tânın bî-nukat olan ebyât-ı dil-ârâsındandır. Bu çend ebyât-ı pür-nikât dahı müşârün ileyhin mu’ammeyâtındandır.	sutûra keşîde kılındı.
Ölüm: Bin yüz bir (1101/1689-1690) senesinde sadrü’ş-şühedâ Köprülü-zâde Mustafâ Paşa, merhûm ile ülfet-i dîrîneleri olmagla taraf-ı Edirne’ye da’vet eyleyip anlar dahı ber-vech-i fermûde taraf-ı şerîflerine rû-be-râh olup ol beldede ikâmet üzre iken bi-emri’llâhi te’âlâ sene-i mezbûrede mahmiyye-i merkûmede intikâl eyleyip Kıyık Câmî‘-i şerîfinin hazîresine defn olundular.	Bin yüz bir (1101/1689-1690) senesinde rûz-nâmçe-i ‘ömr-i girân-mâyesi intihâ bulup tayy-gerde-i defterî-i ecel olmuşdur. Bu birkaç beyt-i latîf âsârlarındandır ki rişte-i sutûra keşide kılındı.

Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şairin şu şiirleri yer almıştır:

Târîh
Tâlib-i ‘ilm idi hem gurbetde oldu müntekıl
İki vech ile şehâdet rütbesin verdi Hudâ

Beyt
Hâk-i pâyın çeşm-i câna tûtiyâ olsun da gör
Nûr-bahş-i dîde-i ehl-i safâ olsun da gör

Ve lehû
Habâbâsâ degildir âbile etrâf-ı sahbâda
Hirâs-ı fitne-i la’linle sâgar dâg-ber-dildir

Ve lehû
Mehcûr ola sad-merhale âsâr-ı kesâfet
Bir câm ile sâkî dil-i nâ-şâda yolunsun

Ve lehû
Zahm-i dil-berle mübâhât eyleyip rûz-ı kıyâm
Gösterirler küşte-i tîg-i cefâlar birbirin

Ve lehû
Gelir deyü o şeh-i fitne-sâza muntazırız
Hezâr zâr ile biz de niyâza muntazırız

Gelince hatt-ı ruhu el yuduk vefâsından
Ki vakt-i şâm erişdi namâza muntazırız

Ve lehû
Va’d etmiş iken vuslatını ‘ahdine turmaz
Hayretdeyiz ikrâr ile inkâr arasında

Rübâ’î
‘Âsîler içündür kerem-i Rabb-i cevâd
Mahşerde çeker ‘azâbını ehl-i ‘inâd

Olmaz kerem-i lutf-ı Hudâ’dan me’yûs
Ârâyiş-i dûzah olan erbâb-ı fesâd

Kıt’a
İstirâhat bir nefes erbâb-ı tab‘a mümteni’
Sâye-i ‘izzet ‘adîm û mihr-i zillet ber-karâr

Etmede her nev-heves tazyî’-i tohm-i iltimâs
Kiştzâr-ı sâha-i devlet olaldan sengsâr

Matla’-ı bî-nukat
Dilâ ‘âlemde dildârım hele ehl-i kemâl olsa
Ana kimse hevesdâr olmasa sevmek muhâl olsa

Beyt
Âhirde bir yemîn veririz etsin ihtizâr
Arpa emîni hâsılı göstermesin cevâz

Mu’ammâ be-nâm-ı Bekir
‘Âşıkın dâg-ı derûnu olur elbette ‘ayân
Tarf-ı ruhsârında hâlin oldu pey-der-pey nihân

Be-nâm-ı Mühürdâr

Sû-be-sû encümen-i dehri edip geşt ü güzâr
Eyleye bir kapuda bârî nezâketle karâr

Be-nâm-ı Murtazâ
‘Aks-i kaddi eylemez âyîne-i dilde karâr
Ol sebebden halka halka oldu eşk-i katre-bâr

Safâyi tezkiresinde ise şairin farklı olan şiirleri şöyledir:

Nazm
Esîr-i derd-i firâkuz visâle-i müştakız
Harîk-i âteş-i ‘aşkız zülâle müştakız

Felek şu denlü bizi dûr etdi dil-berden
Visâle mi erer el ‘arz-ı hâle müştakız

Ederse dil nola bülbül gibi figân her dem
Hemîşe şevkile bir gül hayâle müştakız

Miyân-ı mûy u elif kaddi vasfına Subhî
Güşâde tâb‘ ile ince hayâle müştakız

Ve lehu
Kûy-ı dil-berde bulurlar mübtelâlar birbirin
Kûşe-i mihnetde yoklar âşinâlar birbirin

Fülk-i cân u dil düşe bahr-ı gama ta‘cîl edip
Basdırırlar âh kim mevc-i belâlar birbirin

Vasf-ı ruhsâr u leb-i dil-berde Subhî buldular
Ma'nî-i rengîn ile şîrîn edâlar birbirin

SIHHATÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sıhhatî	Sıhhatî
İsim: Nâm-ı şerîfleri 'Abdü'l-latîf'dir.	Nâm-ı 'Abdü'l-latîf'dir.
Memleket: Maskat-ı re'sleri medîne-i Tokat'dır.	Büldân-ı cihân içre kasaba-i Tokad'dan karîn-i zuhur olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tokat'dan dârü'l-mülk Kostantıniyye'ye vâsıl ve Yeniçeri Ocagı tâlib-i 'ilmî zümresine dâhil olmuş idi.	Evâ'il-i hâlinde vatan-ı melûfundan hicret edip makarrü's-selâtin-i dâd-âyîn olan Kostantınıyye'de karâr u ikâmet ve envâ' aksâm-ı şi'r ü inşâ tahsiline sarf-ı himmet ve bu vâdîde tamâm-ı mümâreset hâsıl edip Hacı Bektâş ocağı âgâlarına intisâb ve ba'zılarına imâmet ve ba'zılarıyla musâhabet etmekle yeniçeri ocağı tâlib-i 'ulemâları zümresine dahil olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Tokat, İstanbul	Tokat, İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	'Asrın şu'arâsından olmagla âsârından bir iki beyt tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz dört (1104/1692-1693) târîhinde nisbet-i sıhhatden kat'-ı 'alâka-i hâl ve tevâlî-i maraz u şikestegî birle 'âlem-i fenâdan intikâl eyledi.	Bin yüz dört (1104/1692-1693) târihinde dest-i şûy-ı cûybâr-ı sıhhat ve cânib-i bekaya 'azimet etmişdir.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde sadece şu beyti yer almıştır:

Gam değil üftâde olmak Sıhhatî ol şûha lîk
Pây-ı yâre düşmege agyardan nevbet mi var

SIDKÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Sıdkî Kadın**	**Sıdkî**
İsim: Bunlar dahı hânedân-ı ma'ârifin yâdigârlarından beyne'n-nisvân Emetu'llâh Kadın demekle meşhûr-ı cihân olan zen-i	Zenândan Emetu'llah Kadın denmekle meşhûre-i hâs u 'âmdır.

merdâne-revişdir.	
Memleket: -	
Doğum: -	-
Akrabalık: Bir def'a bin seksen üç târîhinde ve bir def'a dahı yetmiş tokuz târîhinde kerreten ba'de merretin kâzi'l-beled olan Kâmetî-zâde merhûmun duhter-i pâkîze-ahteridir.	İstânbûl kazasından ma'zûlen 'âzim-i nüzhetgâh-ı cinân olan Kâmetî-zâde nâm bir merd-i hünerverin duhter-i pâkîze-ahteridir.
Tahsil ve Meslek: Bir zen-i ma'rifet-iktidâr ve Bayramî tarîkından Şeyh Himmet Efendi merhûmdan inâbet-keş olmuş bir mere-i merdâne-reftârdır.	Nâkısatü'l-'akldan iken 'arûs-ı ma'ârif ü kemâlât ile hacle-nîşin-i ma'nâ olmuşdur. Kutb-ı 'asr olan Himmet Efendi'den irâdet ile sâlike-i tarik-i Bayrâmi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Mütercem-i mezbûrenin gazel semtinde belâgatinden mâ-'adâ vâdî-i târîhde dahı bir hayli mehâreti var idi. Katı çok kimesne hakkında bî-bedel târîhler demişdir.	
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân* sâhibidir.	'Asrın şâ'ire-i devrânı ve müretteb *Divân*'ı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ol kebg-i bâg-ı eş'ârın âsâr-ı nagamât-ı tab'-ı sihr-âsârlarındandır. Pederleri Kâmetî-zâde merhûmun intikâline bu târîhi demişlerdir.	Himmet Efendi terk-i hânkâh-ı fenâ ve 'azm-i tekyegâh-ı bekâ eylediğine bu târihi nazm etmişdir. Pederi Kâmeti-zâde Efendi fevtine bu târihi nazm etmişdir. Medh-i Resû'lde mezbûrenin müretteb Dîvân'ı görülüp bir kaç beyt-i şerif tahrîr olundu. Bu gazel-i merdânesi tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz beş (1105/1693-1694) târîhinde intikâl ve dâr-ı visâlde gılmân-ı cinân ile âsûde-hâl olmuşlardır.	**Bin yüz on beş (1115/1703-1704)** târihinde vefat etmişdir.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Sıdkî Kadın" Safâyi tezkiresinde ise "Sıdkî" olarak ifade edilmiştir. Yine şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1105" iken Safâyi tezkiresinde "1115" olarak geçmiştir. Şairin Safâyi tezkiresinde farklı olan şiirleri şunlardır:

Ger nebî vü ger velî tutmadı 'âlemde mekân
'Akıbet mevtin şarâbın hep içer pîr ü cevân

Kâmetî-zâde Efendi cennete 'azm edicek
Ağladı anın içün mâtem edip ins ile cân

Eyleye lâyık anı dîdârına Rabb-i Rahîm
Hûr ede ânın enîsin ruhu olsun şâdmân

Dedi târih-i vefâtını kızı Sıdkî anın
Kâmetî-zâde'ye a'lâ-yı İrem ola mekân

Tâ'atim yok gark-ı 'isyân olmuşum
Yâ Resûla'llah şefa'at kıl bana

Kıl tarahhum bana hayran olmuşum
Ya Resûla'llâh şefâ'at kıl bana

Tâpuna yalvarı geldim yâ Resûl
Beni redd etme olam kâpında kul

Ne kadar lâyık degilsem kıl kabûl
Yâ Resûla'llâh şefa'at kıl bana

Sıdkî çün 'arz eyledi ahvâlini
Kimse bilmez ol garibin hâlini

Hak Te'âla 'afv eder 'isyânını
Yâ Resûla'llâh şefâ'at kıl bana

Kim su'âl eylerse hâlim yârdan ayrılmışam
Bir melek-tal'at-i şekker-güftârdan ayrılmışam

Müşkil imiş gâyet ile ayrılmak cânâneden
Hâlime 'ayb eylemen dil-dârdan ayrılmışam

Çeng ü ney dem-sâz olur mu ey 'aceb efdgânıma
Bir garibce bülbülüm gülzârdan ayrılmışam

Kime dersin Sıdkîyâ ahvâlim kim gûş eder
Kime disen şöyle bir gam-hârdan ayrılmışam

SADRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Şeyh Sadrî**	**Sadrî**
İsim: Mehmed-nâm mîr-i kelâm şeyh-i pür-ihtirâmdır.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Maskat-ı re'sleri olan hıtta-i isti'dâd makarr-ı zühhâd Bagdâd-ı behişt-âbâddır.	Bağdâd-ı bihişt-âbâd tarafından zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: Bagdâd-ı behişt-âbâddan dârü'l-feyzi'l-celiyye Kostantıniyye-i 'aliyyeye gelip ol sevâd-ı a'zamda ol 'asrda merkez-i dâ'ire-i kutbiyyet Atabek-tarîkat olan şeyh-i hakîkat-tedbîr pîr-i rûşen-zamîr meşâyih-i kirâmın bülendi Şeyh Mehmed Nazmî Efendi Tekye-i şerîfesine nice zamân hidmet ve ol 'azîz-i muhteremden tekmîl-i âdâb-ı tarîkat eylediginden sonra 'azîz-i mezbûrdan Mihâliç kasabasında hilâfetle me'mûr olup nice zamân ol mahalde ber-mûceb-i fermûde karâr etdikden sonra evâhir-i saltanat-ı Sultân Mustafâ Han-ı Sânî'de kendüye müte'allık ba'zı husûs içün taraf-ı Devlet-i 'Aliyyeye rû-be-râh ve ol 'asrda Devlet-i 'Aliyye Edirne'de olup şeyh-i merkûm dahı maslahatı tamâm olunca ol beldede ikâmet iktizâ etmekle meks esnâsında mu'tâd oldugu hidmet ve kendüye va'z u nasîhat tabî'at-ı sâniye oldugundan ba'zı cevâmi' ü mesâcidde kürsîlere çıkıp hasbî va'z u nasihat etmişdir.	Evâ'il-i hâlinde İstanbul'a gelip meşâyih-i Halvetiyye'den Şeyh Mehmed Nazmi denmekle meşhûr-ı cihân olan 'azîze intisâb ve nice müddet hıdmet ve tahsîl-i ma'rifet ve tekmîl-i merâsim-i âdâb-ı tarikat ve Mihâlıc kasabasına me'zûn-ı hilâfet ve meşîhat ile me'mûr ol kasabada makbûl-i cumhur olup nice zaman ol mahalde karâr ve bir vâ'iz-i nâm-dâr olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Tab'ı âteş-pâre bir şâ'ir-i şûh-kevkeb ve bir şeyh-i sebük-rûh-ı lâ'übâlî-meşreb idi. Taraf-ı şi'rde tabî'ati ve reftârı bî-bâkâne ve suhanları hem nâzikâne hem şâ'irâne idi.	Güzel tabî'atı vardır.
Sosyal Muhit: Bağdad, İstanbul, Edirne	Bağdad, İstanbul, Edirne
Hayatından Kesit: Ba'zı cevâmi' ü mesâcidde kürsîlere çıkıp hasbî va'z u nasîhat ederken kazıyye-i ittifâkıyye bir cum'a günü nehr-i Tunca kenârında olan Süleymâniyye Câmi'-i şerîfinde va'z içün hâzır iken halîfe-i eyyâm pâdişâh-ı enâm sultânü'bni's-sultân-ı bî-müdânî Sultân Mustafâ Han-ı Sânî 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretleri câmi'-i şerîfe gelip edâ-i salât-ı cum'adan sonra istimâ'-ı va'z içün	Evâhir-i saltanat-ı Sultân Mustafa Hân-ı Sânî'de ba'zı husûs içün taraf-ı devlet-i 'aliyye dârü'n-nasri ve'l-meymene mahmiyye-i Edirne'ye gelip müsâfiren sakin iken ba'zı câmi'-i şerîfde hasbî va'az edip bir cum'a Tunca kenârında Süleymâniye Câmi'inde va'aza çıkıp pâdişâh-ı 'âli-câh hazretleri salât-ı cum'ayı ol cami'de kılıp şeyh-i mezbûrun va'azını istima'edip tab'-ı

tarakkub buyurduklarında mütercem-i mezkûr dahı fursatı ganîmet bilip kendüye mahsûs olan ta'bîr-i dil-pezîr ile pây-endâz-ı talâkat ve icrâ-yı ma'ârif-i celîle vü hakîre edip 'arabâne edâ-yı cân-te'sîr ve nesâyihi müştemil olan ma'ânî-yi bî-nazîrinde mülûkâne ta'bîr ile edâ-senc-i rişte-i cevâhir-i takrîr ederek şöyle bir te'sîs-i va'z-ı nefîs eyledi kim zarûrî pâdişâh-ı deryâ-nevâl şeyh-i merkûmun asl u künhünden su'âl buyurup va'z-ı mevzûnundan tab'-ı hümâyûnları hazz buyurdugun ol 'asrda şeyhü'l-islâm olan es-Seyyid Feyzu'llâh Efendi cânibine 'icâleten haber irsal ve şeyh-i merkûmu kendüme cum'a şeyhi eyledim kangı câmi'e gidersem ol câmi'e gelip va'z eylesin deyü bir hatt-ı şerîf îsâl etmekle mütercem-i mezkûru hazîz-i hâkden evc-i âsmâne terfî' ve bu şerefle sadr ü menziletin refî' buyurup Sultân Mustafâ Han 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretlerinin hâtime-i 'asr-ı şerîflerine degin pâdişâh-ı İslâm kangı câmi'e teşrîf buyururlar ise mütercem-i mezkûr dahı ol câmi'de hâzır olup hidmet-i va'zda kıyâm eylerdi.	mülûkânelerine hoş gelmekle hatt-ı hümayun ile vâ'iz-i sultanî olmuşdur.
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır. Mütercem-i mezkûrun 'asrında otlak emîni olan agalardan birinin bir ferzend-i ercümendi olup çemenistân-ı hüsnde bir gül-i zîbâ ve gâyetü'l-gâye mahbûb-ı ra'nâ olmagla herkes ol tâze giyâh-ı gülşen-fezâ-yı letâfetin münâsib-endâm-ı ân u behceti olup evsâf-ı âteşîn ile birer kıt'a-yı nâzenîn eyledikleri mahal mütercem-i âteş-pâre-güftâr bu kıt'a ile hidmet-i mezbûre der-kâr olmuşlar idi.	Bu bir kaç beyt âsârındandır.
Ölüm: Ba'dehû gelip medîne-i Kostantıniyye'de gûşe-nişîn-i 'uzlet iken sene bin yüz on sekizde (1118/1706-1707) intikâl eyledi.	'Akıbet bin yüz on sekiz (1118/1706-1707) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinde mahlası “Şeyh Sadrî” Safâyi tezkiresinde ise “Sadrî” diye geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Kaçan ol zıll-ı Hudâ sâye-i Yezdan görünür
Ne meh-i ‘âlem ü ne mihr-i dırahşan görünür

Hased etdim lebine dil-berin öykündigiçün
Getir ey sâkî şarâbı gözüme kan görünür

Sensiz olsam kaçan ey Yûsuf-ı Mısr-ı hüsnüm
Gözüme kasr-ı cihan kûşe-i zindan görünür

Leb-i yârile gözümden dökülen kanlı yaşım
Çeşm-i erbâb-ı dile la’l-i Bedehşan görünür

Korkarın sinemi sad-çâk ede tîg-i mihnet
Sadrî-i sâde-dile sûret-i hicran görünür

Ne mümkin sayd-ı nazîr-i hümâ-yı nazmım ‘âlî-câh
Meded şâhinsi tab‘m Sadrîyâ avarelendirme

âlim tezkiresinde ise şu kıta farklıdır:

Kıt’a
Ne dem ki eşk-i dem-âlûd kûy-ı yâre akar
Hezâr hasret ile dîde rûy-ı yâre bakar

Çıkarsa dûd-ı figânım nola sipihre degin
Çayır çayır beni otlak emîni-zâde yakar

SADRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sadrî	Sadrî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Şecere-i semere-i vücûd-ı bih-bûdları bûstân-ı refî‘ü’ş-şân-ı erbâb-ı kemâl olan Kostantıniyye-i bî-hemâlden nâbit ü	Mahmiyye-i İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.

zâhir olup hâmlık zâ'il olup kemâl rû-nümâ ve ol belde-i tayyibenin âb u havâsıyla neşv ü nemâ bulmuşdur.	
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tarîk-i 'aliyye-i müderrisîn-i kirâma insilâk ârzûsu ile bûstân-ı âmâl-ı cihânda yaktînâsâ vâfir zamân üftân u galtân olup dil-i nâ-şekîbi âbyârî-i feyz me'mûlünden bî-nasîb oldugunu îkân u tahkîk eylediginden bi'l-âhire terk-i cübbe vü destâr-ı tarîk eyleyip tarîkat-ı Mevleviyye'yi ihtiyâr medrese ve monlâlık olmadıysa ne gam Mevlevîlik âsân kârdır deyip âsitâne-i hazret-i Mevlânâ'ya intisâb ve ol der-i güşâde-feyzden feyz-yâb olup ba'de tekmîli'l-levâzım Mısır Mevlevî-hânesi şeyhi olup Kâhire'ye 'âzim ba'dehû 'avâyık-ı rûzgâr ile sefîne-i güm-geşte-i vücûdları Kıbrıs cezîresi meşîhatinde karâr etmişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip mülâzım ve tarîk-i tedrise 'azim iken nice zaman kassâm 'askeri kâtibi zümresinde istihdâm olundukdan sonra Konya kazâsında nâ'ibü'ş-şer' iken cezebât-ı İlahîden feyz-yâb-ı sa'âdet olmagla dâ'iye-i ma'âşını selb ve tarîk-i Mevlânâ'yı celb ve tarik-i câh u ihtişam ve mâlik-i vâdi-i hayr-ihtitâm ile âsitân-ı hazret-i Mevleviyye'ye çehre-sâ-yı ibtihâl ile bende-i gerden-beste ve cemi ta'allukat-ı dünyeviyyeden ferâg-ı küllî ile kât'-ı rişte edip zîb-i destârı külâh-ı istignâya tebdil ve ol âsitân-ı feyz-resân-ı Mevlânâ'da sâhib-makâm-ı irşâd olan Çelebi Efendi hazretlerinin nice zamân hıdmet-i şeriflerinde tahsîl-i merâsim-i tarikatdan sonra Kâhire Mısr Mevlevi-hânesi'ne şeyh olup ba'dehu Kıbrıs Mevlevî-hânesi'ne şeyh olmuşdur. 'Âsrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Fe-ammâ tabbâh-ı ta'mîr ile sımât-ı erbâb-ı 'irfâna sezâvâr olur.	Nazm u inşâda hayli mahareti vardır.
Sosyal Muhit: İstanbul, Mısır, Kahire	İstanbul, Mısır, Kahire
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Egerçi eş'ârı biraz âbîcedir, fe-ammâ oldukça yine âbdâr ve güftârı nâ-pohte oldugundan bir mikdâr gülû-gîrdir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu ebyât âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin her iki tezkirede de aynı şiirlerine yer verilmiştir.

SÂHİB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Sâhib Çelebi**	**Sâhib**
İsim: Nâm-ı zâtı ser-âmed ashâb-ı ma'ârifden sâhib-i haysiyyet ü kemâl bir	Nâm-ı emcedi Mehmed'dir. Pîrî-zâde denmekle karîn-i iştihardır.

vücûd-ı şerîf-i sütûde-hısâldir ki miyâne-i pîr ü cevân-ı erbâb-ı ‘irfânda Pîrî-zâdelik ‘unvânı ile meşhûr-ı cihândır.	
Memleket: -	Nihâl-i vücûdu bostân-ı Sıtânbûl’dan keşîde-bâlâ olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Dergâh-ı ‘âlî yeniçerileri âgâyânından Pîrî Agâ nâm Pîr Sâlih’in ferzendidir.
Tahsil ve Meslek: Evâ’il-i hâllerinde müsebbiha-i halka-i erbâb-ı ma‘ârif-i zât-ı ‘ârifleri cümleye takdîm olunup ikrâm olunmaga şâyeste-i tevkîr ü ihtirâm oldugundan kadr-âşinâ-yı erbâb-ı kemâl olan vezîr-i melek-hısâl merhûm u magfûr ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi’l-gafûr vezîr-i rûşen-zamîr âsaf-ı Felâtûn-tedbîr kayın atamız Râmî Mehmed Paşa hazretlerine imâm olup bin yüz on üç Saferü’l-hayrında şeyhü’l-islâm müfti’l-enâm es-Seyyid Feyzu’llâh Efendi’den ibtidâ-i hâric elli ile ‘Âlîcân Medresesine müderris olup ba‘dehû hareket-i hâric ile Dârü’l-hadîs-i İbrâhîm Aga Medresesine ba‘dehû bin yüz yigirmi târîhinde Şeyhü’l-islâm Ebe-zâde ‘Abdu’llâh Efendi’den dâhil ile Halîl Paşa Medresesine vâsıl ve bin yüz yigirmi üç târîhinde es-Seyyid ‘Alî Efendi’den hareket-i dâhil ile Abdu’llâh Aga Medresesine nâ’il olup bin yüz yigirmi dört târîhinde yine Ebe-zâde Efendi’den mûsıla-i Sahn ile Hâfız Paşa ile tecdîd-i merâm ve ol medreseden birkaç ay sonra Koca Mustafâ Paşa Medresesiyle mûsılada tekerrür eylediklerinden sonra bin yüz yigirmi yedi Muharremi târîhinde vâlidimiz Mîrzâ Mustafâ Efendi’den (vâsıl-ı sahn-ı kâm ve bin yüz yigirmi yedi Şevvâli târîhinde ‘Abdu’r-rahîm Efendi’den) ibtidâ-i altmışlı ile Haydar Paşa Medresesine kıyâm ve andan dahı hareket-i altmışlı ile Top-hâne’de Kılıç ‘Alî Paşa Medresesine menkûl ve bin yüz otuz bir târîhinde fazîletli ‘Abdu’llâh Efendi’den mûsıla-i Süleymâniyye ile Kalender-hâne Medresesine olup esnâ-yı tahrîr-i tezkiremizde yine şeyhü’l-islâm müfti’l-enâm fuzalâ-yı kirâmın bülendi fazîletli Yenişehirli ‘Abdu’llâh Efendi hazretlerinden hâmis-i Süleymâniyye ile hasretü’l-	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bisyâr ve tekmîl-i ‘avârif-i bî-şumâr edip şi‘r ü inşâda mâhir ve fazîlet-i bâhiresi zâhir fakâhet ile meşhûr bir vücûd-ı ma‘mûr olup vezîr-i a‘zam Râmî Mehmed Pâşâ’ya imâm olmagla müderrisîn-i kiranı zümresine dâhil olup kat‘-ı merâtib-i târik etmekte iken İstanbul’da haremeynü’ş-şerîfeyn müftîsi olup (netîce-i tarik-i tedrîsî olan dârü’l-hadîs müderrisi oldukdan sonra Selânik ve Yenişehir Mevleviyyeti ile mukzi’l-merâm olmuşdur.)

müderrisîn olan Şeh-zâde Medrese-i celîlesinde vaz'-ı seccâde ve ol buk'a-i mübârekede encümen-efrûz-ı bezmgâh-ı ifâde olmakda idiler. Nice zamân müfettiş-i hazret-i şeyhü'l-islâm ve nice müddet medîne-i Kostantıniyye'de Mahkeme-i Mahmûd Paşada niyâbetde oldukdan sonra ehl-i 'ilm olan erbâb-ı kemâlin bülendi 'İlmî Ahmed Efendi yerine Haremeynü'ş-şerîfeyn müfettişi olup esnâ-yı tastîr-i hurûfda ol şerefle dahı müteşerrif idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki sâhib-kemâl melek-hısâl elsine-i selâsede murâd üzre güftâra kâdir bir vücûd-ı şerîf-i celîlü'l-me'âsirdir.	Hakke'l-insâf lâyık-ı 'izz ü ikbâl bir zât-ı hûb-hısâldir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul, Selanik, Yenişehir
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	'Asrın şu'arâsından nâzûkâne eş'ârı ve üstâdâne güftârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı dil-ârâ ol şa'ir-i sencîde-tab'ın âsâr-ı zîbâlarındandır.	Bu çend ebyât ol sâhib-kemâl-i ma'ârifin netâyic-i tab'-ı pür-iktidârı olan âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Sâhib Çelebi" Safâyi tezkiresinde ise "Sâhib" olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şairin şu şiirleri yer almıştır:

Gazel
Bir gün sehâb-ı feyz-i Hudâ reşha-bâr olur
Her dâg-ı sîne bir gül-i 'âlî-bahâr olur

Kalmaz zemîn-i dilde gubâr-ı keder gider
Feyz-i nesîm-i lutf-ı Hudâ âşikâr olur

Bahtın ne denlü olsa siyâh olma muztarib
Âhir sevâd-ı bâsıra-i i'tibâr olur

Künc-i belâda ser-be-girîbân-ı sabr olan
Gerden-firâz-ı 'âtıfet-i Kirdigâr olur

Sâhib-‘adûların dahı bu rûzgârda
Evrâk-ı ‘ayşı bir gün olur târ-mâr olur

Ve lehû
Fevvâre-i çeşm-i terimin âb-ı revânı
Akdıkça olur Kûh-ken'in şâd-revânı

Bir câm ile ‘aklın suvarıp pîr-i harâbât
Ter-dâmen-i ‘aşk eylese zühhâd-ı zamânı

Çeksin ne kadar saht ise de çille-i cevri
Bir kere çeken sîneye ol kaşı kemânı

Ser-dest-i gam-ı hicr ile ol âfet-i devrân
Çâk eyledi dâmân u girîbân-ı amânı

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Ve lehu
Tokunmak târ-ı gîsû-yı dile hâtır-şîkenlikdir
Tahammül tîşe-i bîdâd-ı dehre kûhkenlikdir

Cebîn pür-çîn-i nahvet çeşm-i mest-âmâde-i pür-hâş
Murâdı ol perinin gâliba sûriş-fikenlikdir

Olur âzûrde-i hâr-ı cefâ gül-çîn-i ikbâli
Gülistân-ı cihan pür-hâtır-ı yekser dikenlikdir.

Hayâl i vasl-ı ‘andelib-i la'liyle dil-dârın
Mezâk-ı nazmı şîrîn eylemek şîrin-suhanlıkdır

Meşâmm-ı cânı ta‘tîr etdi bûy-ı perçemi Sâhib
‘Arak-çîni o şûhûn bâg-ı hüsne feslegenlikdir

Ve lehu
Hüsn ü bahâda pâdişâh-ı bî-bahânedir
Her veçhile o Yûsuf-ı sânî yegânedir

Âyîne-i cemâlini jeng-âver eyleyen
Te'şîr-i sıklet-i nigeh-i 'âşıkânedir

Murg-ı ümîdi mezra'a-i kehkeşâna dek
Ser-der-i hevâyı himmet eden âb u dânedir

Subh-ı ümîdi rûşen edip mihr-i visâlle
'Uşşâkla mu'âmelesi sâdıkânedir

Zâhid usûle girse de zencîr-i 'aşkile
Reftâr-ı bî-nizâmı yine sûfiyânedir

SÂHİB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sâhib-i diğer	Sâhib
İsim: Ol merd-i cemîlin nâm-ı nâmîleri İsmâ'îl'dir. Hâcî Mehmed Aga-zâde demekle şöhret-şi'âr bir merd-i ma'ârif-iktidâr idi.	Nâmı İsmail'dir. Hacı Mehmed Âgâ-zâde denmekle meşhûrdur.
Memleket: Maskat-ı re'sleri şehr-i Burusa'dır.	Mahrûsa-i Burûsa ahalisindendir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Evâhir-i hâlinde terk-i dünyâ ve kat'-ı 'alâka-i mâ-sivâ eyleyip tarîk-i Mevleviyye'den ahz-ı yed-i inâbet birle terk-i cübbe vü destâr ve bir hırka vü külâha kanâ'at eyleyip sûy-ı dil-cûy-ı hakîkate bu incizâb-ı küllî endâhte-i 'alâka-i cüz'iyyât etmekle matlûb-ı rûhâniyyetin cüst (ü) cû içün 'âlemi seyâhat tarîki ile geşt ü güzâr etdikden sonra pîşgâh-ı Kostantıniyye'de olan Üsküdar'da karâr etmiş idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bisyârdan sonra terk-i zîb ü destar ile bir dervîş-i dil-rîş olup tekmil-i âdâb-ı tarikat içün hayli zaman seyahat ba'dehu Üsküdar'da ikâmet etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Nâzik-tabî'at bir merd-i pür-ma'rifet idi.	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-

Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	‘Asrın şu‘arâsından olmagla bu bir kaç beyt-i ra‘nâ âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Düşdü vâdi-i zühd-i takvâya
Pek yakışdı o habl akvâya

Sohbet-i sûfiyân ile her bâr
Tekyelerde ederdi geşt-i güzâr

Hoş gelip tab‘-ı pâkine amma
Tarz u tavr-ı tarîk-i Mevlânâ

Olmuşidi derûndan râgıb
Bi’t-tâb‘ Mevlevilige tâlib

Reh-rev-i menzil-i felâh oldu
Sûret-i sâhib-i salâh oldu

Dil fülkü yemm-i gamda yatır kaldı şikeste
Pey-der-pey olup yine gelir mevc-i belâlar

Ve lehu
Yayı çekilmez oldu ol ebrû kemânın
Her mûyu döndü tîre ten-i nâ-tüvânın

Ve lehu
Hatt gelmek ile revnak-ı hüsn eylemez güzer
Vermez gubâr-ı keyfî dil-i ‘ârife keder

Sâlim tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Ruh-ı hoy-kerdesinde haller ol âfetin güya
O hindu peççelerdir ki şinâh-ı rûy-ı âb eyler

Ve lehu
Recep namında bir şehri cevâna mübtela oldum
O meh-mâhiyyetin şa‘banıyım ardından ayrılmam

Ancak sana mahsusdur ey sahib-i hoş-dem
Bir taze-zebânsın hele bu hüsn-i edâlar

SADÎK	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Sadîk	Sadîk
İsim: Ol ser-defter-i ezkiyânın nâm-ı nâmîleri Yahyâ’dır.	Nâmı Yahyâ’dır.
Memleket: Medîne-i Kostantıniyye’de Dâye Hatun Mahallesinde tevellüd etmişdir.	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: Bin yüz iki (1102/1690-1691) Receb-i şerîfinde tevellüd eylemişdi	-
Akrabalık: Ma‘den-i cevâhir-i ‘ulûm ve tuhaf-ı ma‘ârife kân olan gencîne-i ‘irfân Kostantıniyye-i sitâyiş-şâyânda ‘ilmde ‘alem fazlda müsellem yegâne-i fuzalâ-yı cihân ‘allâme-i devrân deryâ-yı bî-pâyân-ı fazl u takvâ zât-ı mecma‘u’l-fezâ’ili her vechile iftihâra sezâ olan ser-tâc-ı meşâyih-i kirâm ‘umde-i nehârîr-i vâcibü’l-ihtirâm Ayasofya-i Kebîr’de cum‘a şeyhi olup re’îsü’l-meşâyih olan fuzâlanın bülendi Şeyh Süleymân Efendi’nin mahdûm-ı sagîr ve necl-i necîb-i dil-pezîrleridir.	‘Asrında re’isü’l-meşâyih olup Ayasofya-i Kebîr Câmi‘-i Şerîfi’nde cum‘a şeyhi olan ‘allâme-i cihan nihrîr-i zaman fâzıl-ı devrân Şeyh Süleymân nâm edîb-i kâmilin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Hacr-ı terbiye-i zekâ-i sâyıgda mertebe-i ‘irfân u kemâle bâlig olduklarında bin yüz on senesinde ‘allâme-i bülend-neseb efzal-i fuzalâ-yı ‘Acem ü ‘Arab meşâyih-i İslâmiyye’nin ercümendi es-Seyyid Feyzu’llâh Efendi hazretlerinden mülâzım ve tarîk-ı tedrîse ‘âzim olup ‘âdet üzre kırkdan infisâli tamâm ve tarîk-ı ‘aliyyeye mülâzemetleri müsâ’id-resîden-i merâm oldukda şürefâ-yı ülü’l-ihtirâmın bülendi Şeyhü’l-islâm Paşmakçı-zâde es-Seyyid ‘Alî Efendi merhûmun def‘a-i sâniyelerinde bin yüz yigirmi iki târîhinde ibtidâ‘-i hâric rütbesine ‘âric olup bin yüz	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bî-hesâb ile mümtâz-ı akran olmagla müderrisin-i kirâm silkine dâhil olmuşdur.

yigirmi altıda hareket ve yüz yigirmi tokuz Zü'l-hiccesinde Halîl Paşa Medresesine dâhil ve bin yüz otuz üç Muharreminde hareket-i dâhil ile İbrâhîm Paşa Medresesine vâsıl olup esnâ-yı tahrîr-i tezkiremizde ol buk'a-i celîlede bast-ı seccâde-i ifâde ve zînet-efken-i encüm-i talebetü'l-kirâm-ı istifâde olmakda idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki zât-ı şerîfleri meydân-ı hünerde hâyiz-i kasabü's-sebak-ı kemâl olup ol fâzıl-ı yegânenin püseri olup peder-i muhteremlerinden ahz-ı 'ilm ü kemâl edip ser-firâz ve miyâne-i akrânda müsellem ü mümtâz olmuşlardır. Vâlid-i mâcid-i kesîrü'l-mahâmidlerinden fazla şi'r ü inşâya verziş ve mahâdîm-i kirâmın lâzım-ı şân-ı refî'ları olan ma'ârif-i cüz'iyye semtine dahı sa'y ü gûşiş eyleyip nice ashâb-ı fazl u kemâl ile kesret-i ülfetleri sebebi ile envâ'-ı kemâlâtı tahsîl ve ân-ı yesîrde hiddet-i zihn ve kuvvet-i zekâsı sebebi ile şi'r ü inşâda dahı bî-'adîl olup nice vüzerâ-i kirâma ve meşâyih-i İslâm'a kibâr-ı enâma târîhler ve kasîdeler verip mazhar-ı hüsn-i kabûl ve cemahir-i e'âlî miyânesinde mergûb u makbûl olmuşlardır. Nutk u edâsı dil-ârâ reftâr u dânişi zîbâ bir şâ'ir-i fenn-âzmâdır. Fârisî ve 'Arabî ve Türkî murâd üzre güftâra kâdir bir şâ'ir-i mâhirdir. Miyân-ı şu'arâda hayli nâm u şânı vardır. Mütercem-i mezkûrun kasâ'id ü gazeliyyâtda mahâreti oldugu gibi semt-i tevârîhde dahı tab'ının ciyâdeti vardır.	'Asrın şu'arâsından dehrin zûrafasından şi'r ü inşâ ile meşhûr bir zât-ı ma'mûrdur.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Mürettеb *Dîvân*'ı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Venedik'in nakz-ı 'ahdine: Venedik eyledi nev-âyîne-i 'ahdi şikest târîhi gibi ve bu mecelle-i celîleye evsâfı keşîde-i silk-i tahrîr kılınan şâ'ir-i bî-hemâl Yûsuf Nâbî Efendi'nin intikâline: Zelîhâ-yı cihândan çekdi dâman Yûsuf-ı sânî târîhi gibi nice bî-nazîr tevârîh-i dil-pezîri vardır ki her biri birer dîvân ile vezn-i	-

‘adâletle hem-terâzû ve behcet ü letâfetde mihr ü mâh ile hem-zânû olur.	
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu çend güftâr-ı pâk ol şâ‘ir-i tab‘-ı çâlâkin Dîvân-ı müstetâbından tahrîr ve keşîde-i silk-i kilk-i dil-pezîr olmuşdur.	Bu ebyât-ı pür-nikât âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Ve lehu Fârisî
Harîs-i nefs-i hod râyî nevâ dem-sâz-ı şek sâzed
Ki mihnet der-zemin bîned şikâyet ez-felek sâzed

Ayar-ı merdüm-i sencîde-râ der-yek nazar dâned
Nazar-bâzân sevâd-ı dîde-i hod-râ mihek-sâzed

Çü dârî safvet ez-aşk âyedet eşyâ heme yeksân
Sükûnet ez-hevâ emvâc-ı yem-râ cümle yek sâzed

Koned ehl-i tekarrub mücrimân-râ mekrümet-kârî
Sadîka hûb-sîret nefs-i Âdem-râ melek sâzed

Uşşâkı cünbiş-i leb-i dil-ber yapar yıkar
Erbâb-ı ‘ayşı gerdiş-i sâgar yapar yıkar

Hemçün habâb hâne-i ehl-i hevâyı hep
Neccâr-ı rûzgâr-ı sitemger yapar yıkar

Âyîne gibi gâh ‘ayân geh nihân olur
Beyt-i dili o rûh-ı musavver yapar yıkar

Eyler kalem kalem-rev-i ma‘nâda fetk u retk
Çok tarz-ı dil-nişîni o suhanver yapar yıkar

Ehl-i heves bu ‘arsada mânend-i kûdegân
Bî-had Sadîk beyt-i müzevver yapar yıkar

Ve lehû
Her ne dem bülbül terennümle leb-i hâmûş açar
İstimâ'a gonca-i neşgüfteler hep gûş açar

Rûhdur te'sîre menşe' yohusa mikrâs-ı şem'
Şu'leye âgûş-ı pervâneyle dûş-a-dûş açar

İstemez bîgâne hâhişmend-i vuslat oldugun
Ebruvânı kendi çeşm-i şûhuna âgûş açar

Nagme-i mutrıbla ancak şevk gelmez meclîse
Şâhid-i germiyyeti gülbâng-i nûş-â-nûş açar

Etdiler zıddıyla her şey'e 'ilâcın ey Sadîk
Mi'desin mest-i humâr-âlûdenin meyhôş açar

Li-mühşi'ihî
Levhaşa'llâh o zihn-i nakkâda
Hiç söz olmaz Sadîk üstada

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklı olarak yer almıştır:

Nazm
Olup Mecnûn-ı zencîr-i belâ-yı zülf-i pür-çînin
Görelden bî-karâr oldum ham-ı gîsû-yı müşgînin

Meded şemşîr-i gamzen der-gulâf-ı çeşm-i mest ile
Terahhum kıl Sadîk-i derdmende var ise kinin

Ve lehu
Muhtesib-i tîgile Behrâm olsa da mâni' degül
Çarhdan ger zühde ibrâm olsa da mâni' degül

Tek hemân ehl-i safâ bir vakt bulsun 'işrete
Nev-bahâr olmazsa bayram olsa da mâni' degül

Cismi ser-tâ-pâ mahaldir bûseye nezzâreye
Perde-keş-i hatt-ı siyeh-fam olsa da mâni‘ degül

Hâtem-i yâkut-ı rümmânî vü la‘l olmazsa ger
Zîb-i dest ey dil bize câm olsa da mâni‘ degül

Vermesin zahmet heman dendânına sinn-i selâm
Hasretle kaddimiz lâm olsa da mâni‘ degül

Hâtır-ı yârân içün dilden kopardım ey Sadîk
Mîve-i ma‘nâ birâz hâm olsa da mâni‘ degül

Kabâ-yı kâle-i Tebriz Sultân Ahmed’e lâyık

ZAMÎRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Zamîrî	Zamîrî
İsim: Nâm-ı vâlâları Mustafâ’dır.	Nâmı Mustafa’dır.
Memleket: Zât-ı ma‘ârif-iktidârları Kostantıniyye’de vâkı’medîne-i Üsküdar’dan şöhret-şi‘âr olmuşdur.	Üsküdar’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Devlet-i ‘Aliyyede Dîvân-ı Hümâyûn kâtibleri zümresinden olup Âsitâne-i Sa‘âdet’de ba‘zı vüzerâya tezkirecilik şerefin iktisâb etmiş idi.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif ve kitabete sarf-ı dikkat edip dîvân-ı hümâyun kâtibleri zümresine ilhâk olup hoş-nüvis olmagla âsitânede ba‘zı vezire tezkireci olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Güftârı şeyhâne ve vâdîsinde dilîrâne bir merd-i celîlü’l-mikdârdır.	Bir ma‘rifetli vücûd-ı rûşenî-nümûddur. Fenn-i târîhde yegâne-i devrândır.
Sosyal Muhit: İstanbul, Üsküdar	Üsküdar
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı güzel ve güftârı katı bî-bedeldir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu ebyât ilâhiyyâtda olan âsârındandır.	Bu ceride-i ‘irfana tercemesi sebk eden Sadık Muhammed Efendi def‘a-i ûlâda şeyhü’l-islâm olduğuna bu târihi nazm etmişdir. Nazm eylediği na‘t-ı şerîfden bir kaç beyt tahrir olundu.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Cümleniñ tācın alıp dedi żamīri tārīḫ
صادق القول محمد و عليه الفتوا [220]

Mihr-i rahmetsin vücûdunla cihan pür-nûrdur
Eşref-i halk etdi Hak Kur'ân ile mesturdur

Mâyedir erbâb-ı cirme bir nigâh-ı şefkatin
Hâşa li'llâh sâ'il-i lütfun kapından dûrdur

Nâr-ı firkat sûz eder 'uşşâkını pervâneveş
Şem'-i bezm-i vuslatın hasret-keşi mehcûrdur

TÂLİB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Tâlib-i Burusî**	**Tâlib**
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir. Kürd İmâm-zâde denmekle karîn-i iştihardır.
Memleket: Medîne-i Burusa'dır.	Mahmiyye-i Burûsa'dan bedîdârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: Kürd Mustafâ Efendi-nâm zümre-i sulehâdan bir imâmın ferzend-i ercümendi olup âdemiyyetli bir zât ve insâniyyetli bir vücûd-ı sütûde-sıfat idi.	-
Tahsil ve Meslek: Kemâl ile âmâl-i mütelâzım oldugundan tarîk-i 'ulemâya 'âzim olduklarında Hâbil-zâde'den ahz-ı feyz etmek kâbil olup ol zât-ı latîfin Medîne-i münevvere teşrîfinden mülâzım oldukdan sonra bin toksan yedi Şevvâlinde maskat-ı re'sleri olan medîne-i mezbûrede 'Arabiyye Medresesi hâricine 'âric olup toksan tokuz Cumâdâ-yı âhiresinde yerlerinde dâhil i'tibâr ve sene-i mezbûre Ramazânında yerlerinde hareket ve yine sene-i merkûme Zü'l-ka'desinde yerlerinde mûsıla-i Sahn i'tibâr olunup bin yüz tokuz Cumâdâ-yı âhiresinde sahn i'tibârıyle ol diyârda Müftî Ahmed Paşa Medresesine nakl ü güzâr ve yüz on bir Cumâdâ-yı ûlâsında altmışlı i'tibârıyla yine ol beldede Hüsrev Paşa Medresesine vâsıl ve	Evâ'il-i hâlinde tarîk-i 'ilme 'azim ü mülâzim olup tahsîl-i ma'ârif edip 'ulûm-ı 'arabiyyenin merd-i meydânı ve beste vü ihtirâ'a kâdir olmagla fünûn-ı şettâda mahâreti zahir olup Burûsa müderrisleri silkine münselik olup kat'-ı merâtib-i mu'tâde ederek Kütahya kâzîsi olup ba'dehu Erzurum kâzîsi olmuşdur.

yüz on dört Cumâdâsında ol medreseden Kütahiyye mevleviyyetine nâ'il olup 'âdet üzre ol mansıbdan ma'zûl oldukdan sonra yüz on yedi Şevvâlinde Erzenü'r-rûm mansıbına mevsûl kılınmışdır.	
Şahsiyet Özellikleri: Fenn-i şi'r ü inşâda tab'ı pâk bir şâ'ir-i huceste-idrâk idi. Miyân-ı şu'arâda hayli nâm u şânı var idi.	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân*'ı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu çend ebyât-ı müstetâb bu cerîde-i cedîdeye tahrîr içün Dîvân-ı müstetâblarından tefe''ül olundukda 'arz-ı dîdâr eyleyen âsârlarındandır.	'Asrın şu'arâsından olmagla bu nazm -ı selis ol tâlib-i ma'ârif celîlin âsârındandır
Ölüm: Yüz on sekiz (1118/1706-1707) Recebinde ol beldede intikâl ve dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya irtihâl eylediler.	Bin yüz on sekiz (1118/1706-1707) târihinde terk-i 'âlem-i fâni etmişdir.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Tâlib-i Burusî" Safâyi tezkiresinde ise "Tâlib" olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Reng-i mey-i nâbı ruh-ı dil-dârda gördüm
Ben neşve-i sahbâyı leb-i yârda gördüm

Pâ-beste vü dil-hasta yatır zâr u perişân
Murg-ı dili ol zülf-i siyehkârda gördüm

Döndüm felegin mansıb u câhı hevesinden
Ol mâhı kaçan halka-i ezkârda gördüm

Ya'kûb-sıfat gelse gözümden nola hûn-âb
Ben Yusuf'um agyârile bâzârda gördüm

Bir mugbeçenin bendesi olmuş gibi Tâlib
Zîrâ anı dün hâne-i hummârda gördüm

Ve lehu
Çîn oldu çemen sünbül-i ‘anber-şikenimden
Dehr oldu Hoten ‘ıtr-ı gül-i yâsemenimden

Bu nazm-ı teri Tâlib-i şîrîn-suhanımla
Bir bûse-i cân-bahşa değişdim dehenimden

Ve lehu
Cihanı girye-i mestâneden pür-âb edelim
Binâ-yı zühdi o seyl-âb ile harâb edelim

Nihâl-i ‘ayşa su vermek ziyandır sâkî
Dem-i baharda nûş-ı şerâb-ı nâb edelim

Sürâhî-i kalemi al ele yine Tâlib
Şerâb-ı nazmile yâr ânı neşve-yâb edelim

Ve lehu
Safâ-yı hâtırı kimdir eden cihandan ümîd
Olur mu bu güher ol tîre hâkdandan ümîd

‘Aceb o çeşm-i kebûdu görür müyüz der-hâb
Ben eylemem hele bu lutfu asumandan ümîd

Üzüldü teşnegî-i âb-ı tîg-i tîrinden
‘Aceb mi hasta-i ‘aşkın keserse candan ümîd

Ve lehu
Sürme-âlûde iken nergis-i çeşm-i siyehi
Yine söyler dil-i bîmâra zebân-ı nigehi

Hiç çıkmaz çemenistân-ı hayâlimden âh
Fikr-i âgûş-ı miyânı gibi ol serv-i sehî

Ve lehu
Ne hoşdur zevk-yâb-ı çaşnî-i ‘aşk-ı pâk olmak
Ne ‘âlemdir hele bir kerre görsen derd-nâk olmak

Hemân çek tîg-i nâzı bildiğinden kalma ey hûni
Su içmek denlü gelmez teşne-i ‘aşka helak olmak

Ve lehu
Bir iki câm ile ey pîr-i harabat ne var
Dil-i vîrânımı yapsan da yıkılsam gitsem

Ve lehu
Hatt geldi dil-firîbî-i cânân dögünmedi
Hüsn âhir oldu va‘de-i ihsân dögünmedi

Sâlim tezkiresinde farklı olanlar şiiler ise şunlardır:

Ebyât
Görünce tîgini handân olur safâsından
Derûnda (düşmen-i bih-bûd) bir cerâhat var

Egerçi çok nigeh-i âşinâda lutf ammâ
Tegâfülünde dahı başka bir letâfet var

Meger ki la’lin ede def’-i teşnegî yohsa
‘Akîki âb eder dilde bir harâret var

Vefâdan eylemez ol dem cefâyı Tâlib fark
Cünûn-ı ‘aşk ile dilde bir özge hâlet var

Ve lehû
Câm-ı zerrîni felek halka dem-â-dem ne tutar
Sâkî-i çarh o tehî sâgarı bilmem ne tutar

Dest-gîr olacagın bilmese üftâdelere
Dâmen-i berg-i gülü katre-i şeb-nem ne tutar

Bilmese pîr-i mugân hürmetini sâkînin
Dâ'imâ sübha gibi elde mükerrem ne tutar

Şâh-bâz-ı nigeh-i lutfu şikâr etmezse
Murg-i cânı kafes-i sînede âdem ne tutar

Tahta mahsûli hemân derd ile dâg-ı sîne
Mansıb-ı 'aşkı bilir Tâlib-i pür-gam ne tutar

Ve lehû
Yâ Rabb beni mazhar-ı ihsân eyle
Feth-i der-i ümmîdimi âsân eyle

Zulmetkede-i ye's ile kaldım meded et
Şem'-i şeb-i kâmımı fürûzân eyle

ZARÎF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Zarîf	Zarîf
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Mehmed'dir.	İsmi Mehmed'dir.
Memleket: İstanbul	İstânbûl'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Şehr-i Sıtanbul'un zurafâsından ve dergâh-ı 'âlî yeniçerileri hulefâsından zarâfet-pîşe zevk-endîşe keyfe mâ-yeşâ suhana kâdir bir şâ'ir-i mahirdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet etmekle 'asrın şu'arâsından olup dergâh-ı 'âlî yeniçerileri kalemi hulefâsı zümresine dâhil olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Yârân-ı safâ bölügünden hoş-sohbet bir nedîm-i nâzik-tabî'at idi.	Perîşân-destâr nâ-şinîde-güftâr maglûb-ı keyfiyyet a'cûbe-kıyâfet gâyet hoş-sohbet ve kâbil-i ins ü ülfet mecâlis-i kibârın celîsi vezir-i ma'ârifin enîsi ma'lûm-ı safâ-rev-i kibâr ve meşhûr-ı dâr u diyâr bir zât-ı zerâfet-şi'âr olup cemî' ahvâli zâtı gibi hande-âver bir zarif hünerverdir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	Mahbûb-dostluk vâdîsinde akrânına tevaffuk etmekle her kanda bir dil-ber-i nâm-dâr karin-i iştihâr olsa leyl ü nehâr ol meh-pâre-i cihânı hâlevâr devvâr olarak 'âkıbet 'uşşâkın hücûm-ı şûmuna takat getiremeyip nice zamân âh u efgân ve nâle-künân-ı giryân u sûzân olmakdan hâli

	olmayıp kulakdan her işüddiği mahbûba görmeden ‘âşık olmak kârı olup birgün yârân-ı ‘aşrdan bir zârif bu harife Girid ceziresinde olmak üzre bir mahbûb medh etmekle hemân-dem ol mahbûbun ancak ismini işitmekle ‘âşık olup ol tarafa ‘azimetle çâre talebiyle vardığı kibara niyaz edip ‘âkıbet hâline merhameten Girid ceziresinde Resimo kal‘ası yeniçeri kâtibliginin menşûrunu buna alıverirler. Mezbûr bilâ-tevakkuf ‘âzim-i râh-ı maksûd olup cezire-i mezbûreye vardıkda zukâk-be-zukâk çarşû-be-çarşû cüst ü cûda pûyân ve her gördüğü mahbûbu kulakdan ‘âşık oldugu cevân itikadıyla çereş geçinmiştir.
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı dil-ârâ ol nâdire-senc-i bezm-i ma‘nânın dil-pesend-i zurafâ-yı cihân olan ebyât-ı dil-sitânındandır.	‘Asrın şu‘arâsından olmagla bu bir kaç beyt âsârındandır. Bin yüz sekiz tarihinde bu fakir-i cami‘ü’l-hurûf defteremîni oldukda bu kasideyi nazm edip vermişdir.
Ölüm: Sene bin yüz on beş (1115/1703-1704) hilâlinde Girid cezîresinde müsâfir iken intikâl eyledi.	Bin yüz on beş (1115/1703-1704) hudûdunda fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Misâl-i şem‘ safvet kesb eder sûzân olan her şeb
Bulur feyz-i sabûhu tâ-seher giryân olan her şeb

Bulur mu mâ-hazar hiç bûy-ı zülf-i yârdan gayri
Ziyâfet-hâne-i âmâlde mihmân olan her şeb

Zarif olsa nola hâzır-cevâb rûz-ı rüstâ-hîz
Nedem tîr-zebân-ı meclis-i cânân olan her şeb

Ve lehu
İnsânı Hızr olursa da zulmet-nişîn eder
Şem‘-i murâd bir zen-i gîsû-berîdedir

Ve lehu
Kâbil degül hemîşe gam-ı yârdan ferâg
Mümkin midir gönül o sitemkârdan ferâg

Bu çeşmim eyledi sevdâ-ger-i emel-i pür-nem
Metâ'-ı vuslat içün nakd-i eşk dökdi selem

O mehveşin bana bûs-ı lebi harâm oldu
O sırr-ı mübheme 'ömrümde olmadım mahrem

Hemân benim başıma dehr teng olur yohsa
Karini vaslı ederler cihan cihân-ı 'âlem

O mâh bendesin âzârile tamâm etdi
Hele yanında hiç eksikligim nedir bilmem

Komaz hümûm bu bigâne-i neşâtı tehi
Zarîf kesb-i safâ eyler âşinâdan gam

Meger o pâkize-i lutfa ilticâ idevüz
Ki odur ehâli-i 'irfana vâdî-i eslem

Ümîd odur ki kabûl eyleye bu nazm-ı teri
Cenâb-ı kâm-revâ hazret-i veliyyü'n-ni'am

Kerem nisâb-ı Safâyî Efendi kim olur
Emin-i defter-i devlet mu'în-i kâr-ı ümem

Cenâbıdır gül-i ra'nâ-yı bâg-ı 'âlem-i feyz
Vücûd-ı bedrdir yektâ-yı sihr-i cûd u kerem

O fazl-ı cûd ki zâtında var anın olsun
Dü sad kasîde o memdûh-ı pâka farz-ı ehem

O zât-ı pâk-bülend-i iktidâr-ı devrânın
Şu'â'-ı re'yine hurşîd eder hemîşe kasem

İlahi dâ‘im o zât-ı ‘Utârid-i âsârun
Berâ‘ası ola hâtır-nevâz-ı ehl-i kalem

Sâlim tezkiresinde ise farklı olan sadece şu dörtlüktür:

Harfü’l-’ayni’l-mûhmele
Kilk-i ter harf-i ‘ayn-ı mühmelede

Şu’arâyı edip yine tastîr
Sebt edip ol gürûh-ı vâlâyı
Her birin hâlin eyledi tahrîr

‘İFFETÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘İffetî-i diğer	‘İffetî
İsim: Sâ’atçi-zâde Ahmed Efendi demekle şöhret-şi‘âr bir zât-ı ma‘ârif-iktidârdır.	Sâ’atî Ahmed Efendi denmekle meşhûr-ı cihân olmuşdur.
Memleket: Ol zurafâ-yı vaktin dakîka-şinâs-ı ma‘rifeti olan zâtın maskat-ı re’sleri olan dârü’n-nasri ve’l-meymene şehr-i Edirne’de şöhret-şi‘âr olmuşdur.	Nahle-i vücûdu gülzâr-ı Edirne’den nümâyân olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Erbâb-ı istihkâkın lâzım-ı şânları olan mülâzemetle zât-ı refîleri iktisâb-ı rıf’at eyledikden sonra Edirne müderrisîn-i kirâmından olup Kütahiyye ve Lefkoşa kazâları ile makzi’l-merâm olmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘rifete ‘âzim ü câzim ve mülâzim olmagla Edirne müderrisleri silkine dâhil ve nihâyet merâtib-i tarîke vâsıl olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	‘Asrın şu‘arâsından hayli makbul şâ‘irdir.
Sosyal Muhit: Edirne	Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt âsârındandır.
Ölüm: Yüz (1100/1688-1689) târîhi hudûdunda dâr-ı bekâya hırâm eylediler.	Bin yüz (1100/1688-1689) târihinde fevt olmuşdur.

Safâyi tezkiresinde şairin farklı olan beyitleri şunlardır:

Ateş-i hicrile yandım vâsıl-ı kâm olunup
Bir peride kaldı âhir hasret-i dil-sûzumuz

Rûz-ı şeb cevr eyleyip pâmâl-i nâz eyler bizi
Ol meh-i nâhşeb yüzü mihr-i cihân-efrûzumuz

'İffeti hâhiş-ger-i kâm-ı dil olma kim felek
Ber-murâd etmek değil bildim dil-i pür-sûzumuz

Ve lehu
Eyler gedâ-yı teşne-i mey-i hâtem neşât
Olsa ne denlü müflis-i bî-derhem neşât

Yârin lebi zülâline cân-teşne olalı
Dil çekmez oldu minnet-i câm-ı Cem neşât

'Alem-i safâda vuslat ile herkes 'id eder
Ben bilmezin felekde nedir 'âlem-i neşât

Sâlim tekiresinde ise şairin sadece şu beyti farklıdır:

Ve lehû
Rengîn olup gider gazel-i 'İffetî şehâ
Zikr-i dehânın olalı vird-i zebânımız

'ABDÜ'L-HAY	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: 'Abdü'l-Hay	'Abdü'l-Hay
İsim: -	-
Memleket: Şehr-i Edirne'de mülket-i vücûda teşrîf buyurmuşdur.	Mahmiyye-i Edirne'den zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol sünbül-i bâg-ı ercümendî Saçlı İbrâhîm Efendi merhûmun mahdûm-ı dil-pesendi olan vücûd-ı şerîfdir.	Meşâyih-i tarîk-i Celvetiyye'den 'asrında kerâmet-i velâyet ile meşhûr olan Saçlı İbrahim Efendi nâm 'azizin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Zihn-i nakkâdı vâsıl-ı nisâb-ı isti'dâd oldukdan sonra vâlid-i	Evâ'il-i hâlinde pederi terbiyesiyle tahsîl-i ma'rifet ve tekmîl-i sülûk-ı

muhteremlerinin nefes ü himmeti ile mâlezime-i mahdûmiyyeti tahsîl ve âdâb-ı tarîkati kemâ-yenbagî tekmîl eyleyip Rûmeli'nde Kızanlık kasabasında Şeyh 'Alâ'ü'd-dîn Efendi Zâviyesine şâyeste-i hilâfet buyurulup bir müddet ikâmetden sonra bin yetmiş senesi Recebinde vâlid-i mâcidleri mahlûlünden maskat-ı re'sleri olan şehr-i Edirne'de Sultân Selîm Han 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân va'ziyyesi ihsân ve pederleri zâviyesinde ikâmet eyleyip evkât-güzâr iken bin toksan yedi târîhinde Kâzî-zâde Mahmûd Efendi mahlûlünden medîne-i Kostantıniyye'de Kadırga Limanı-nâm mahalde vâkı' Mehmed Paşa Zâviyesine nakl olunmalarıyla bir müddet dahı ol mahalde fülk-i vücûdları lenger-endâz-ı ikâmet olup bin toksan tokuz târîhinde Vâlide Sultân tâbet serâhâ Câmi'-i şerîfi va'ziyyesiyle ikrâm buyurulup yüz üç Saferinde keştî-i ikbâlleri keşîde-i sûy-ı iclâl olup medîne-i Üsküdar'da vâkı' kutbü'l-'ârifîn zahrü'l-vâsılîn merhûm u magfûr **'Azîz Mahmûd Efendi** hazretleri âsitâne-i 'aliyyelerinde seccâde-nişîn-i meşîhat olmuşdur.	tarikat etmekle meşâyih-i tarik-i Celvetiyye'den olmagla nice zamân babası zâviyesinde Edirne'de şeyh olup ba'dehu kudemâ-i tarikden olmagla kutbü'l-'ârifin **Hüdâyi Mahmûd Efendi** âsitânesine mukîm-i seccâde-i meşihat olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Bir pîr-i rûşenâyî-zamîr şeyh-i nâzik-ta'bîr idi. İlâhiyyâtı kesîr ve lisân-ı tasavvufa intisâbı 'âlem-gîrdir.	-
Sosyal Muhit: Edirne, Rumeli, İstanbul	Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i latif-i tasavvufânesi teberrüken tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz on yedi (1117/1705-1706) Receb-i şerîfinde intikâl eylediler.	**Bin yüz on beş (1115/1703-1704)** hudûdunda terk-i zâviye-i fena ve 'azm-i bâdiye-i bekâ etmişdir.

Şairin yanında şeyhlik yaptığı kişi Sâlim tezkiresinde "Azîz Mahmûd Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Hüdâyi Mahmûd Efendi" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin ölüm tarihi "1117" Safâyi tezkiresinde ise "1115" olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Vuslat-ı dil-dâr-ı cânân eyledikçe arzû
‘Aşıkın sermâyesidir dâ‘imâ tekrâr-ı hû

Sufî-i sâfi ki vecd ü halet ile devr eder
San melekdir ‘arş-ı a‘lâda eder güftâr-ı hû

Hicr ile tevhid yine ‘Abdü’l-hay’ın dahi eyleme
Hisse-dâr olan tecellîden eder izhâr-ı hû

Ve lehu
Ey gönül sabr et belâya bulasın râhat tamâm
‘Adet-i Mevlâ budur sabr ile bulur kul merâm

Dünyâ vü ‘ukbâ hakkındır gayriden yok fâ’ide
Bî-‘abes sa‘y eyleyip kendini yorma ey gulâm

Hamd ü şükrü koma elden pes rızâ-yı Hakk budur
İzdiyâd-ı ni‘mete verir sebeb bil ey hümâm

Eyle ‘Abdü’l-hay kelâmın muhtasar matlûbdur
Tâ olasın ehl-i ‘irfan meclisinde sen imâm

Der-Na‘t-ı Seyyidü’l-Mürselîn
Ey sa‘âdet nuru ey sultân-ı hayrü’l-mürselîn
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûla’llâh meded

Dedi şânında senin levlâk Rabbi’l-‘âlemîn
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûla’llâh meded

Mahrem-i esrâr-ı Mevlâ nakş-ı mihr-i ıstıfâ
Şeh-suvâr-ı sahn-ı ev ednâ güzin-i enbiyâ

Mustafâ vü müctebâ vü murtazâ vü muktedâ
Umarım senden şefâ‘at yâ Resûla’llâh meded

Ahmed ü Mahmûd olupdur ism-i pâkin ey habîb
Mazhar-ı nûr-ı Hudâ'sın derdlere sensin tabîb

Koma 'Abdü'l-hay-ı kasîri ey kânı garib
Umarım senden şefa'at yâ Resû'llâh meded

'AKLÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: 'Aklî	'Aklî
İsim: İştibî Mehmed Efendi demekle meşhûr bir bî-'akl ü şu'ûrdur.	Nâm-ı **Mehmed**'dir.
Memleket: İştib	Rumeli'nde vâkı' İştib nâm kasabadan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ankaravî Mehmed Efendi merhûmdan birtarîk ile mülâzım oldukdan sonra sâlik-i kazâ ve birkaç yerde mâlik-i hükm ü imzâ olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde İstanbul'a gelip kesb-i kemâl-i ma'rifete 'âzim olmagla mülâzım olup tahsil-i 'ulûmdan sonra kazâya rızâ diyerek sâlik-i râh-ı kazâ olup ba'zı kasabâta seccâde-nîşin-i hükm ü imzâ olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İştib	Rumeli, İştib, İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr anındır.	'Asrın şu'arâsından olup bu eş'âr-ı tâb-dâr ol merd-i gâfilin ve şâ'ir-i deryâ-dilün âsârıdır.
Ölüm: Bin toksan tokuz (1099/1687-1688) tarîhinde izhâr-ı bagy u fesâd eyleyen **Yegen** dedikleri bâgî-i zulm-mu'tâdın ordu-yı menhûsunda hâşâ kâzî ve ol şakiyy-i mekrûhun zîr-i itâ'atinde bulunmaga râzî olup bile bulunmagla ol gürûh-ı mekrûha taraf-ı pâdişâhîden tertîb-i cezâ olundukda bu dahı maktûl olup mahv-ı vücûd ve kendini rüfekâsıyla dâr-ı bevârda hem-dem-i ashâb-ı uhdûd eylemişdir.	Bin toksan tokuz (1099/1687-1688) tarîhinde vâkı' Nemçe saferine ser'asker olan **Yeğen Osman Pâşâ** nâm bağının yanında ordu kâzîsi olduğu sebep ile mazlûmen katl olunmuşdur.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "İştibî Mehmed Efendi" Sâfayi tezkiresinde ise "Mehmed" olarak geçmiştir. Şairin ölümünün gerçekleştiği yer Sâlim tezkiresinde "Yegen" Safâyi tezkiresinde ise "Yeğen Osman Paşa" diye

ifade edilmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Seyr et o şâhı hatt-ı müşg-bûyıla
Sulh etdi mülk-i hüsnde gûyâ ‘adûyıla

Sür âsitânına yüzünü sen de ‘Akliyâ
Hâk-ı derinde hıdmet et ebrûyıla

Ve lehu
Ser-i kûyun gören meyl-i behişt-i câvidân etmez
Ruhun seyr eyleyenler arzû-yı hûriyân etmez

Deme etmez nigâh-âşinâyı ‘Aklî-i zade
Budur tarz-ı cevânın iltifât-ı ‘âşıkân etmez

‘ITRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Itrî	‘Itrî
İsim: Nâm-ı vâlâları Mustafâ’dır. Ol ‘ilm-i edvârın Hâce-i sânîsi ve fenn-i mûsîkînin Şeyh Nizâm u Hâkânî’si ‘uşşâk-ı vâlâ-nâm miyânında Buhûrî-zâdelik ‘unvânıyla şöhret-i tâm hâsıl eyleyen zât-ı ‘âlî-makâmdır.	Nâmı Mustafa’dır. Buhûrî-zâde denmekle şöhret-şi‘ârdır.
Memleket: -	İstânbûl’dan bedîdârdır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ol zât-ı dil-ârânın bu gûne nazîri nâ-peydâ bir mâhir-i fenn-âzmâ oldugundan merhûm cennet-mekân firdevs-âşiyân pâdişâhân-ı cihânın dürr-i yek-tâ-yı gencîne-i ‘irfânı sultân-ı celîlü’ş-şân-ı bî-müdânî nûr-ı sâtı’ Sultân Mehemmed-i Râbi‘ hazretlerinin meclis-i hümâyûnlarına kerreten ba‘de merretin dâhil ve kirâren ve mirâren ‘atâyâ-yı husrevânîlerine nâ’il oldugundan mâ-‘adâ öteden berü esîr-i hubb-ı câhı oldugu esirciler kethüdâlıgına bâ-hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûn vâsıl olup bu hâl üzre güzârende-i eyyâm u leyâl olmuşdur.	‘Asrın şu‘arâ-yı şîrîn-güftârındandır. ‘İlm-i edvârda devrin hâce-i sânîsi ve fenn-i mûsikîde şehrin gulâm-ı şâdîsi olmagla sadâ-yı nevâ-yı nâlesi ‘Irak ile Hicâz’ı pervâz ve nezâket-âgâz-ı hoş-nevâsı Nişâpûr-ı ‘Acem ü Isfehânı reşk-endâz etmişdir. Fenn-i mu‘ammâda dahi sâhib-i nâm u nişân olmagla pâdişâh-ı ve’l-imkân Sultân Muhammed Hân-ı Râbi‘ hazretlerinin meclis-i hümâyûnlarına dâhil olup ma‘rifeti pesendîde-i pâdişâhî olmagla İstânbûl’un esirciler kethüdâlıgını ‘arzuhal etmekle hatt-ı hümâyûn-ı sa‘âdet-makrûn ile teveccüh ü ihsân buyurulup vefâtına dek zabt edip kendüye medâr-ı ma‘işet

	olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Zât-ı ‘âlî-makâmdır ki bâg-ı şîrîn-i servistân-ı dil-ârâ-kadân-ı mahâbîb-i rûzgârın mâye-i revnak-ı sebz-bahârı olan bezm-î âhenginde ol râmiş-i cânın nizâm-ı mürâ’ât-i levâzım-ı fennine nisbet nagme-i hârken-i Fârâbî-i perîşân-târ bir nevâ-yı kalenderî ve hokka-i kâvus-ı dehânından haste-i hicrâna safâ-bahş-ı dâd-âferîd olan cân-bahş ve rûh-perver elhânıyla her çend ki ol serv-i sehî-i gülistân-ı ülfet bir meclisde encümen-efrûz-ı ferruh-rûz-ı sohbet ola perde-i hürremî-i agyâr olan dâmen-i teşrîf-i kabâ-yı i‘tibârı ol gülşenin nagme-serâ-yı bezmi olan sâ’ir murgân-ı nâle-perdâzına mânend-i perde-i kumrî vü perde-i bülbül zeyl-i hicâb olup hemçün perde-i ‘ankebût-ı bend-pây-ı reftâr ve ol üstâd-ı bî-akrânın nagme-i gülbâm ve nagme-i berkûhân ile hem-mîzân ola elhân-ı şekker-efşânın mukâbelesinde anlar *Mantıku’t-tayr* mesâbesinde olan savt-ı nâdir-ber-â-berlerin izhârdan kı’de-nişîn-i hayret olup pâ-hüften-i iktidâr olurlardı. Fenn-i mûsîkîde hâce-i ‘âlî-makâm oldugu beyne’l-enâm mâlâ-kelâm olup hezâr âsârı meşhûd-ı çeşm-i cihân ve mesmû’-ı sımâh-ı ins ü cân ve nakş kâr-ı sanâyi‘i revnak-bahş-ı dâ’ire-i devrân iken bâg-ı gülistân-ı eş‘ârda dahı bir bülbül-i hoş-güftârdır. Miyân-ı şu‘arâda hayli nâm u şânı vardır.	-
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: ‘Itrî mahlası ile nice âsârı ve müretteb *Dîvân*’ı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Âsârından bu bir kaç beyt bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz yigirmi üç (1123/1711-1712) hudûdunda intikâl eyledi.	**Bin yüz yigirmi iki (1122/1710-1711)** senesinde mâye-i hayât-ı râhatü’l-ervâh olan rûh-ı revânı ‘âlem-i evce ‘azimet etmişdir.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1123” Safâyi tezkiresinde ise “1122” olarak geçmiştir. Şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Beyt
Dili âvâre kılan fikr-i kad-i dil-cûdur
Beni mecnûn eden ol kâkül-i ‘anber-bûdur

Görmedik yok yere sen etme sakın kîl ile kâl
Kim der ise dersin ‘Itrî o miyâna mûdur

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Bakmazsa rûy-ı dil-bere adâ safâ nazar
Sen eyle sun‘-ı Hakk’ı temâşâ sâfâ nazar

Mihr ü mehe bakar mı cemâlin gören dedim
Bakdı dedi ol âyîne-sîmâ sâfâ nazar

Dil-i nâzır gubâr-ı derindir dedim didi
Câ’izse kuhl-ı dîde-i bînâ safâ nazar

Dil-dâr hâl ü hatt u lebin gösterip dedi
Habb ü gubâr u bâde-i şehlâ sâfâ nazar

Yokdur nazîr-i hüsnüne birdir iki değil
Mislin görürse nergis-i şehlâ sâfâ nazar

Bu nev-zuhûr-ı şâhid-i nazmın görüp eger
‘Itrî nazîre derse ehibbâ sâfâ nazar

Dil-ber henüz satmada kâlâ-yı nâzını
Germ-âteş içre yanmadadır ‘andelîb ise

Bir genc-i bî-misâldir ‘Itrî harîm-i yâr
Ejderdir etmiş anda temekkün rakîb ise

Ve lehu
Hasretle nola kalsa gözüm hâk-i rehinde
Göz dikdigi yerlerdir o mihrin de mehin de

Dâmen-keş ola ey ‘Itrî hemân çirk-i riyâdan
Gam çekme giran yok deyü bahr-ı künhünde

Ve lehu
Şevk-i gülzâr-ı ruhunla dil kaçan kim cûş eder
Nâlesi hep bülbülân-ı gülşeni hâmûş eder

Gülşen-i kuyun anıp ger nâle kılsam ‘Itriyâ
Meclisinden lâl olup bülbül figânım gûş eder

‘İZZÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘İzzî-i diğer	‘İzzî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Diyâr-ı Şirvân’dan zuhûr etme bir şâ‘ir-i pür-’irfân idi.	İklîm-i ‘irfân ve şehr-i Şirvân’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Fi’l-asl bir tarîk ile murg-i cânı vatan-ı aslîsinden rem-gerde olmagla terk-i âşiyân ve ârâmgâh-ı her-sınf-ı erbâb-ı ‘irfân olan Kostantıniyye cânibine revân olup ol memleket-i cennetâsâya vusûl buldukda ma‘rifeti sebebi ile ba‘zı kibâr-ı enâma duhûl edip anların kitâbeti hidmeti ile def‘-i zarûret eder bir ehl-i kanâ‘at idi.	İstânbûl’a gelip tahsîl-i ma‘rifet ve fenn-i inşâda kesb-i mahâret etmekle devlet-i ‘aliyye-i ‘Osmâniyye’de ba‘zı kibârın kâtibi ve nedîm ü musâhibi ve şu‘arâ-yı ‘asrdan bir şâ‘ir-i sihr-kâr olup ba‘dehu arzû-yı vatan ile ‘azm-i Îrân etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Fârisî ve Türkî eş‘âra pür-iktidâr bir dervîş-i garîbü’d-diyâr idi.	
Sosyal Muhit: Şirvan, İstanbul	Şirvan, İstanbul,
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu cerîde-i ‘irfânın ba‘zı mahallinde zikri mürûr edip ‘asrında karîn-i şöhret-i hüsn-i ‘âlem-sûz olan Küçük Hünkâr nâm mahbûbun hakkında bu kıt‘ayı nazm etmişdir.
Ölüm: Bin yüz beş (1105/1693-1694) târîhinde fevt oldu.	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde sadece şu beyti yer almıştır:

Rivâyet muhtelifdir gerçi amma kavl-i mugtabe
Bu şehrin şöhret-âyîni Küçük Hünkâr'ı bulmuşlar

‘ABDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **‘Abdî Paşa**	**‘Abdî**
İsim: Ol vezîr-i ‘âlî-şânın nâm-ı nâmîleri **‘Abdurrahman**'dır.	Ser-defter-i dîvân-ı vezâret ve kalem-rev-i iklîm-i fesâhat **Nişancı ‘Abdurrahman Pâşâ**'dır.
Memleket: İstanbul	Nihâl-i çemen-i zîb-i vücûdu İstânbûl sevâhilinden münezzeh-i hâs u ‘âm olup Nazm Cihânın matâfı vü mes‘âsıdır Anın Göksuyu ‘ayn-ı zerkâsıdır Nola olsa ruhsârı pür âb u tâb Seher anda yur yüzünü âfıtâb mantûkuna vesîle-i şöhret olan Göksu kurbunda vâkı‘ Anatolu Hisârı nâm mahall-i dil-firîbden nümâ-yâfte-i zuhûr olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Evâ'il-i hâllerinde Sarây-ı Hümâyûna dâhil ve Büyük Otaya yolları ile vâsıl olup bin elli tokuz târîhinde Seferli Hânesine menkûl ve bin altmış tokuz Şa'bânında bi'l-istihkâk Hâs Otaya menkûl olup perveriş-yâfte-i sa'âdet ü iclâl olan agayân-ı muhteremlerin zümre-i celîlelerine ilhâkla pür-ikbâl oldukdan sonra sır kâtibi ba'dehû rikâbdârlık şerefiyle müteşerrif olup bin seksen Saferü'l-hayrında ol şem'-i şebistân-ı ‘ubûdiyyet ü ihlâs rütbe-i vezâret ile çerâg-ı hâs buyurulup tevkî'îlik mansıb-ı celîli ile ikrâm ve bin seksen tokuz Muharreminde Âsitâne-i Sa‘âdet'e kâ'im-makâm ve toksan üç Ramazânında Basra vâlisi olup toksan sekizde ma‘zûl ve toksan tokuzda sâniyen Basra mansıbına olup bin yüz Muharreminde ma‘zûl ve yüz bir Recebinde Kandiye muhâfazasına ta‘yîn olmuşdur.	Hâl-i şebâbda harem-i sarây-ı sultânîde perveriş ve hıdemât-ı ‘aliyye-i şehriyârîde sarf-ı âvân-ı gûşiş edip hânçe-i mekârim-i hünkârîden nân-pâre-rübâ-yı ihsân oldukda menşûr-ı zât-ı rakîka ‘unvân-ı vezâret-i ziynet-efzâ ve hıdmet-i tevki‘i tâc-dârî ile kâm-revâ olmagla zîr-i kubbe-i iclâl-i heft-gerdûn mümâss-ı cilvegâh edip refte refte müsteşâr-ı umûr-ı dîvânî ve müşkil-güşâ-yı kavânîn-i ‘Osmânî olup nice müddet devr-i Sultân Muhammed Hân-ı Râbî'de tuğrâ-keş-i pâdişâhî ba‘dezân âsitâne-i sa‘âdetde sadâret-i ‘uzma kâ'immakâmı olup ba‘dehu eyâlet-i Basra hükümeti kendüye tevfîz olunup eyâlet-i mezbûrede ol vezîr-i ‘âdilin Kâzî Şerih'a mu‘âdil ‘adâleti mesmû‘dur

Şahsiyet Özellikleri: Şâ‘ir-tabî‘at bir sadr-ı pür-ma‘rifet idi. Meclis-i şerîflerinde ‘ulemâ vü fuzalâ ve şu‘arâ vü zurafâ cem’ olup her bâr sohbet-i şerîfleri ma‘ârif ü eş‘âr ve erbâb-ı ‘irfânın meclis-i şerîflerinde ‘azîm i‘tibârı olup nâzik-edâya ve pâkîze-gûy olan şu‘arâya ragbet buyurduklarından ashâb-ı ma‘rifet bâb-ı sa’âdetlerine intisâba müsâra’at ederler idi. Kendilerden dahı ba‘zı hoş-âyende güftâr sâdır oldukça zurafâ gürûhuna izhâr buyururlar idi. Li-ecli zâlik âsitâne-i sa’âdetlerinde mezâmîn ü ma‘ârife dâ’ir olan varak-pâre elden ele gezip kemâl ragbet olunmakda idi. El-hâsıl sohbeti pâk zihni çâlâk mâ’mûrü’z-zât bir vezîr-i huceste-sıfât idi.	Hakkâ ki ‘adl-i vedâd ile ve rüşd-i sedâd ile ma‘mûr bir vezîr-i ma‘ârif-mevfûr idi ki zât-ı sa‘âdet-simâtı zîver-i ‘ilm ü fazlile ârâste vezîr-i ma‘ârif ü kemâl ile pîrâste olup şu‘arâ-yı ‘asrdan bir şâ‘ir-i sihr-âsâr idi.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul, Göksu, Anadolu Hisarı
Hayatından Kesit: -	Ez-cümle pâşâ-yı cemîlü’ş-şiyem Basra ahâlisinden bir kimseye boyama ta‘bîr olunur bir makrame verip ol kimse boyamayı getirip kendü hâtunına verir meger ol hâtûn hâmile imiş vaz‘-ı hamilde ziyâde sıklet çeker ol mahal hâtırına hutûr eder ki ol vezîr-i ‘âdilin verdigi boyamayı teberrük niyetiyle i‘tikâd-ı pâk ile hâtûn beline bağlar emr-i Hak ile ol an hâtûn vaz‘-ı hami eder bu ma‘nâ şehr-i Basra’da şâyî‘ olur her kanda bir hâmile hâtûn vaz‘-ı hamilde zahmet çekdikde ol boyamayı ta‘zîm ile elden ele gezdirerek hâlâ ebe kadın iskemlesiyle ma‘ân kat kat boğçalar içinde hezâr ‘izz ü nâz ile gezdirdikleri meşhûr u mütevâtiredir.
Eser: -	Cümle-i âsârından zamân-ı saltanat-ı Sultân Muhammed Hân-ı Râbi‘ de vâki‘ olan vekâyi’i edâ-i şîrîn ve ta‘birât-ı dil-nişîn ile tahrîr edip tarzı hûb ve inşâsı mergûb müdevven tevârîh te’lîf etmişdir. Beyne’n-nâs *Nişancı ‘Abdî Pâşâ Tarîhi* deyü meşhurdur. Manzûru olanların ma‘lûmudur ve dahi *Dîvân-ı ‘Urfî*’nin kasâyidi ve *Şeyh ‘Attar’ın Pend-nâme*sini Ka’b bin Züheyr’in *Kasîde-i Lâmiyye*’sini Türkî ‘ibaret ile şerh etmişdir. Müretteb *Dîvân*-ı belâgât-‘unvanı vardır.
Anekdotlar: -	-

Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i dil-ârâ ol vezîr-i muhteremin zâde-i tab'-ı şerîfleri olan ebyât-ı ra'nâlarındandır.	Ekser eş'ârı na't-ı resûl olmagla bu bir kaç beyt-i şerif na'tiyyesindendir. Bu bir kaç beyt gazeliyyâtındandır.
Ölüm: Bin yüz üç (1103/1691-1692) Muharreminde Sakız muhâfazasına rehîn olup sene-i merkûmenin Recebinde intikâl ve cânib-i 'ukbâya sefer ü irtihâl eyledi.	**Bin yüz iki (1102/1691-1692)** hududunda Cezîre-i Kandiye muhafızı iken mevkib-nümâ-yı güzergâh-ı beka olmuşdur.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Abdî Paşa" Safâyi tezkiresinde ise "Abdî" olarak ifade edilmiştir. İsmi Sâlim tezkiresinde "Abdu'r-rahmân" Safâyi tezkiresinde "Nişancı 'Abdurrahman Pâşâ" ölüm tarihi ise Sâlim tezkiresinde "1103" Safâyi tezkiresinde ise "1102" olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olan şiiri şudur:

Gazel
Ruh-ı dil-cû da güzel zülf-i semen-bû da güzel
Nice tercîh edeyim o da güzel bu da güzel

Nice sarılmasın Allâh'ı seversen âdem
Sîne sîmîn ü miyân ince o pehlû da güzel

Böyle pâkîze bir âşûb-ı cihân sev 'Abdî
Yohsa şâyeste degil 'aşka her âlûde güzel

Safâyi tezkiresinde ise farklı olarak yer alan şiirleri şunlardır:

Der-Na't-ı Seyyidü'l-Mürselin
Es-selâm ey kâ'inâtın âfitab-ı enveri
Hazret-i Hakk'ın habîb-i ekremi peygamberi

Mazhar-ı ta'zîm-i Levlâk iftihârü'l-enbiyâ
Mesned-ârâ-yı risâlete dâver-i ins ü peri

Muktedâ-yı münkinât pîşvâ-yı mürselîn
Evvelin ü âhirinin ser-firâz u serveri

Hazret-i şâhenşeh-i kevneyn-i Ev-Ednâ makam
Bûs-ı na'lin şerifi oldu 'arşın mefhari

Yâ Resûla'llâh nice vasf edeyim mi'râcını
Bir yere vardın ki yokdu anda mahlukun yeri

Zâtına ta'zim edip bi'z-zât Hallâk-ı cihan
Kıldı dîdâr-ı cemâl-i lâ-yezâlin mazharı

Lutfuna kalmışdı ancak hâlimiz ey nûr-ı Hak
Zulmet-i 'isyanımız hep kapladı bahr u beri

Hâlimiz gâyet mükedderdir ma'aza'llah şehâ
Lutfun olmazsa eğer bu bendegânın yâveri

Görme lâyık duzaha ey kân-ı rahmet kıl kerem
Hırka vü pâyine sürdük rûy-ı âlûde-teri

Ben ne hâkem yâ Resûla'llâh ne haddimdir benim
Tâ edem na't-ı şerifinde fazilet-güsteri

Bir vücûdu kim anı Hallâk-ı 'âlem medh ede
Haşr olur anda cihânın şâ'ir-i dânişveri

Maksadım ancak cenâbından şefa'atdir hemân
Eyleyip bin şermile ümmîd-i bende-perveri

Al ü ashâb-ı güzînin hürmet içün lutf edip
Ummetimdir diyesin bu 'âsî-i 'acz-âveri

Kıl şefi'at yâ Resûla'llâh Hudâ 'afv eylesin
Bu garîk-i masiyyet 'Abdî-i zâr u ahkarı

Hatt eder gamzen âh u zârımdan
Nâzın âşûfte-i niyazımdır

Nola havf eylesem nigâhından
Bâ'is-i inkişâf-ı râzımdır

O şeh-i hüsne bu gazel-i ‘Abdî
‘Arz-ı hâl-i sitem-tırâzımdır

Ve lehu
Nâ-ümîdim halkdan Mevlâ mu‘înimdir benim
‘Avn u tevfîki refikimdir kârinimdir benim

Ceyş ü âlâm u kudûretden emin olsam nola
Hıfz-ı Hakk her hâlde hısn-ı hasînimdir benim

İlticâ-yı cân u dil ancak cenâb-ı Hakk’adır
Ger ‘atası yaverim lütfu zamînimdir benim

Şükr-i bî-hadd kim pey-ender-pey fütühât-ı Hudâ
Çâre-sâz-ı hâtır-ı zâr-ı hazînimdir benim

Feyz-i Yezdânî ile söylendi bu nazm-ı latîf
Sanma ey ‘Abdî ki şi‘r-i nev-zemînimdir benim

‘ABDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Abdî	‘Abdî
İsim: Ol şeyh-i pür-intibâhın nâm-ı şerîfleri ‘Abdu’llâh’dır. Himmet-zâde ‘unvânıyla şehîr bir şeyh-i nâzik-ta’bîr idiler.	İsm-i şerifleri ‘Abdu’llah olmağla mahlas-ı mezbûru ihtiyar etmişdir.
Memleket: -	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Tabaka-i Sultân Mehemmed Han-ı Râbi’ meşâyih-i kirâmından kutb-ı dâ’ire-i himem Himmet Efendi hazretlerinin sırr-ı a‘zam ve mahdûm-ı mükerremleridir.	Kutb-ı ‘asr-ı kibâr-ı meşâyih-i tarîk-i Bayrâmiyye’den Şeyh Himmet Efendi nâm ‘aziz-i muhteremin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Bin toksan beş Saferinde vâlid-i mâcidleri dâr-ı fenâdan güzâr edip vâsıl-ı makâm-ı ‘illiyyîn olduklarında Kostantıniyye’de olan va’ziyyeleri ve Yenibâgçe kurbünde olan zâviyeleri meşîhatine bunlar peder-i muhteremlerinin yerine câ-nişîn olup Ebu’l-feth Câmi‘-i şerîfi kurbünde Halîl Paşa Câmi‘inde birkaç sene vâ‘iz olduklarından sonra va‘ziyye-i mezkûreyi Ebû Sa’id-zâde Feyzu’llâh Efendi’nin def‘a-i sâniyelerinde hüsn-i	Vâlid-i buzurgvârları yerine İstanbul’da Şehremini çarşûsu kurbunda olan zaviyede seccâde-nişîn-i meşîhat-ı irşâd olup hakkâ ki meşâyih-i ‘asrın fazl u kemâl ile mevsûfu ve ‘ilm ü ‘irfan ile ma‘rûfu olup istidâd-ı zâtı sebebiyle silsile-i meşâyih-i cevâmi‘i selâtiniye münselik olup refte refte Süleymân Hân Câmi‘-i Şerifi’nde cum‘a şeyhi olmuşdur.

rızâları ile âhara fârig olduklarının altıncı şehrinde ki bin yüz üç Cumâdâ-yı âhiresidir hasretü'l-meşâyih olan Sultân Selîm Han Câmi'-i şerîfi va'ziyyesi bunlara ihsân olunup silsile-i meşâyih-i kirâma dâhil ve bin yüz beş Cumâdâ-yı âhiresinde ebu'l-feth ve'l-megâzî Sultân Mehemmed Han-ı Gâzî va'ziyyesine nâ'il ve bin yüz yigirmi Cumâdâ-yı ûlasında Sultân Bâyezîd-i Velî Câmi'-i şerîfi va'ziyyesine vâsıl olup bin yüz yigirmi iki Rebî'ü'l-evvelinde Sultân Süleymân Han 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân meşîhatine nakl ü hareket eylemişdir.	
Şahsiyet Özellikleri: Nâzik-tabî'at hoş-sohbet meşâyih-i kirâmın mahdûm-ı ercümendi erbâb-ı 'irfânın bülendi bir zât-ı 'âlî-kadr-i şîrîn-edâ ve bir sebük-rûh-ı vücûd-ı bî-hem-tâ idi.	Gevher-i nazmı âbdâr bir zât-ı nükte-perver-i sihr-kârdır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Mürettеb *Dîvân*-ı bülend-'unvânı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı pâk ol şeyh-i kâmilü'l-idrâkin zâde-i tab'-ı çâlâklarındandır.	Cümle-i âsânndan bu bir kaç beyt-i dil-pezîri tahrir olundu. Sultân Süleymân Hân-ı Sânî yerine Sultân Ahmed Hân-ı Sânî hazretleri murabba'-nişîn-i taht-ı Süleymân oldukda bu târihi nazm etmişdir.
Ölüm: Bin yüz yigirmi iki (1122/1710-1711) Rebî'ü'l-evvelinde Sultân Süleymân Han 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân meşîhatine nakl ü hareket eylediklerinden sonra sene-i mezbûre Şevvâlinde dâr-ı bekâya rıhlet eylediler.	Süleymân Hân Câmi'-i Şerifi'nde cum'a şeyhi iken bin yüz yigirmi iki (1122/1710-1711) târihinde tarîk-i zâviye-i dünyâ ve sâlik-i merhale-i 'ukbâ olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu şiirlerine yer verilmiştir:

Matla'
Âsitânın ey şeh-i levlâke me'mendir bana
Hâk-i pâyın tûtyâ-yı çeşm-i rûşendir bana

Ve lehû
Hırâm eyle giyip haftân-ı âlı derse bî-diller
Kad-i bâlânı âlile temâşâ etmek isterler

Ve lehû
Cefâsın çekmege âdem gerek sâ'atçi dildârın
Demirdendir çekilmez yayı ol şûh-ı cefâkârın

Ve lehû
Etine tolu sükker donlu bilûrîn ellü
Mû-miyânân arasında o cefâ-cû bellü

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Yâ Rab dil-i virânımı âbâd eyle
Bir lutf-ı nigâhınla beni şâd eyle

Reh-i güm-şüde vü mest-i mey-i gafletdir
Âgeh-i dil edip bendeni irşâd eyle
Ve lehu
Ne meyl-i dil-ber ü ne rağbet-i sabûh edelim
Cemî'-i ma'siyyete tevbe-i nasûh edelim

Bükâ ile açalım çeşmi hâb-ı gafletden
Teheccüdi sebeb-i mâye-i fütûh edelim

O denlü girye-zen-i vâdî-i nedâmet olup
Sirişki gâlib-i tufân-ı Nûh edelim

Hemîşe virdimiz olsun seherde istiğfar
Müdâm zikr-i Hudâ'yı gıdâ-yı rûh edelim

Ve lehu
Gönülde 'aşk-ı cânân âşinâ olmuş bulunmuşlar
Gam-ı cânân ile cân âşinâ olmuş bulunmuşlar

Hayal-i hüsn ü fikr-i vuslat-ı gam hâne-i dilde
'Acebdir iki mihmân âşinâ olmuş bulunmuşlar

Dil-i ‘Abdi nice garkâb-ı tufân-ı sirişk olmaz
Ruhile çeşm-i giryân âşinâ olmuş bulunmuşlar

Ve lehu
Çeker cevr-i keman-ebrûm dil piç ü tâb olmaz
Nişân-ı tire müjgânında havf-ı ıztırâb olmaz

Nola sekân-ı kûyun şevkile bidâr ise her şeb
Ki ehl-i cennetin gönlünde gam çeşmine hâb olmaz

Hitâb-ı gamze-i müşkil-pesend-i yârdan gayri
Su’âl-i tab‘ıma ‘Abdî bu mebhasda cevâb olmaz

Ve lehu
Düğün etdikde ‘arûs-ı güle dâmâd-ı sabâ
Bülbülistân-ı çemen okuyucu çıkdı ana
Ve lehu
Etmiş o gül-fütâdeler çevri kâ’ide
Şeb-nem-misâl üstüne düşsen çi fâ‘ide

Ve lehu
Müyesser olmadı halvetde görmek ol dil-ârâmı
Bu hammâmın egerçi Sûfiler Hammâmıdır nâmı

Ve lehu
Meğer kim oldu bir dürr-i yetimin cây-ı ârâmı
Bu hammâmın egerçi Vâlide Hammâmıdır nâm

Ve lehu
Tîrveş doğruluk etsen yine etmez rağbet
Çilesizdir o kaşı yâyile olmaz ülfet

Ve lehu
Ne sîm eğlenir elde derûn-ı cebde ne zer
Güzel tıraşa çeker müşterilerin bir bir

Ve lehu
Fasl-ı şitâda böyle hevâ Hakk ‘atâsıdır
Kırtâs-ı müşgi destgeh-i âl yaz hevâsıdır

Ve lehu
Gönülde oldu hayâl-i ruhi çü nakş-ı füşûş
Kitâb-ı hüsn-i dil oldu fakîre ders-i husûs

Ve lehu
Sarışın dil-ber ile sohbet edince Âdem
Sarıyer seyrine varmış kadar eyler ‘âlem

Ve lehu
Ser-mâye-i cân anladılar âb ile nâbı
Ashâb-ı şikem bilmedi kadr-i Ramazân’ı

Hakk Süleymân mülkin a‘tâ etdi Sultân Ahmed’e

‘ARİF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Arif Efendi	‘Arif
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Abdü’l-bâkî’dir.	İsm-i şerifleri ‘Abdü’l-bâkî’dir.
Memleket: Fi’l-asl dürr-i şehvâr-ı vücûd-ı ‘âlî-mikdârları kân-ı cevâhir-i kemâl olan Kostantıniyye-i bî-hemâlden Kâsım Paşa-nâm mahalden nümâyân olmuşdur.	Gül-bün-i şâdâb-ı vücûdu İstânbûl kurbunda Kasım Pâşâ nâm mahall-i dil-güşâdan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Tersâne-i ‘Âmirede mahzen kâtibi ‘Ammî-zâde Mehmed Efendi-nâm zât-ı bî-akrânın mahdûm-ı necâbet-mersûmudur.	‘Asrında Tersâne-i Âmirede mahzen kâtibi Muhammed Efendi nâm pirin ferzendidir.
Tahsil ve Meslek: kendi karîha-i ‘âlîsinden şeb ü rûz tahsîl-i kemâlâta sa’y u gûşiş eyleyip her fenni kemâ-yenbagî tekmîl ve hüsn-i hatt ve sâ’ir ‘irfânı bî’l-külliye tahsîl eyledikden sonra bin altmış iki Cumâdâ-yı ûlâsında ol ‘asrda Rûmeli kâzî-’askerliginden ma’zûl Memik-zâde Mustafâ Efendi merhûma ‘Ayıntâb kazâsı ber-vech arpalık ‘inâyet buyurulup ol vaktde ba’zı ikrâm kasd olunan kuzât-ı ‘asâkir	Evâ’il-i hâlinde envâ‘-ı ‘ulûm u fezâ’ilden kâm-yâb-ı tahsîl olup şeref-râ-yı mülâzemet ile tarık-i tedrise ‘azimet edip bî-hasebi’l-‘âde kat‘-ı merâtib-i mu‘tâde ederek şân-ı fezâ’il- nişânına ikrâm ve imtiyâz-ı ‘ilmiyyesiyle ihtirâm olup Selânik kazâsıyla müfti’l- merâm ba‘dehu mahrûsa-i Burûsa kazâsı ihsân olunup ba‘dehu Mekke-i mu‘azzama kazâsı pâyesiyle Kâhire-i Mısr kâzîsi olup

hazarâtının arpalıkları tebdîl oldukça taraf-ı şehenşâhîden bir iki teşrîf ihsân olunmak ma'rûf oldugundan mesbûku'z-zikr Memik-zâde merhûma dahı sâlifü'z-zikr 'Ayıntâb arpalıgı ile ihsân olunan teşrîfden mütercem-i mezkûr hazretleri karîn-i şeref-i mülâzemet olmuşlar idi. Bu vech üzre zât-ı vâlâları mükerrem olup mülâzım ve kırk akça medreseden münfasıl oldukdan sonra 'allâme-i cihân fâzıl-ı devrân şeyhü'l-islâm müfti'l-enâm Minkârî-zâde ca'ala'llâhu min-ellezîne lehümü'l-hüsnâ ve ziyâde hazretlerinden meşhûr-ı 'âlemiyân olan Kogacı Dede imtihânında ser-âmed ders okuyup bi'l-istihkâki'z-zâtî defter-i a'lâ-güsterlerine dâhil ve ol zât-ı melekiyyü's-sıfatdan ibtidâ-i hâric elli rütbesiyle bir medreseye nâ'il olup ol medreseden dahı 'âdet üzre hareket buyurduklarından sonra sene bin seksen üç târîhinde ibtidâ-i dâhil ile Hüsrev Kethudâ Medresesine ve bin seksen dörtde def'aten mûsıla-i Sahn ile Sekbân 'Alî Medresesine ve seksen altı târîhinde yine hareket-i misliyye ile Hayrü'd-dîn Paşa Medresesine andan dahı çok zamân mürûr etmedin ol sâlde Sahn-ı Semândan birine gelip seksen yedide ibtidâ-i altmışlı ile Murâd Paşa-yı 'Atîka ve seksen tokuzda hareket-i altmışlı ile Mahmûd Paşa Medresesine ve bin toksan târîhinde mûsıla-i Süleymâniyye ile medîne-i Üsküdar'da vâkı' Vâlide Sultân Medrese-i celîlesine ve bin toksan birde Medâris-i Süleymâniyyeden biriyle tarîk-i müderrisîn-i kirâmı itmâm ve bin toksan iki Recebinde bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn Selânik mevleviyyeti ile makzi'l-merâm buyurulup ba'de'l-'azl bin toksan sekiz Rebî'ü'l-âhirinde Burusa mevleviyyeti ile pür-temkîn andan dahı ma'zûl oldukda Biga kazâsı kendülere arpalık ta'yîn buyurulup bin yüz üç Şevvâlinde Mekke-i mükerreme pâyesiyle mısr-ı Kâhire kâzısı olup ma'zûl oldukdan sonra Aksarây ba'dehû Zile arpalıgı evkât-güzâr iken bin yüz sekizde İstanbul pâyesiyle mükerrem olup bin yüz tokuz Şa'bânında bi'l-fi'l kâzi'l-beled olduklarından sonra Burusa Yenişehri ve	ba'dehu İstânbûl kâzîsi olup ba'dehu Anatolu kâzi 'askeri oldukdan şonra iki defa sadâret-i Rum'a murabba'-nişîn-i çâr bâliş-i mesned-i 'izz ü temkin olmuşdur.

Mudurnu ve Bigadiç arpalıkları ile ma’zûl olup yüz on birde yalnız Birgi kazâsı arpalık olup yüz on ikide Anatolu pâyesi olup yüz on üçde bi’l-fi’l Anatolu kâzî-’askerligi ba‘dehû Rûmeli pâyesiyle ma’zûl olup Edremid ve Gemlik ve Sandıklı kazâları arpalık olmuş idi. Ba’dehû bin yüz on sekizde bi’l-fi’l Rûmeli kâzî-‘askeri olup ‘Ayıntâb ve Mudanya arpalıkları ile ma’zûl olup ba’dehû ‘Ayıntâb kazâsı Magnisa kazâsına tebdîl olunup ba’dehû bin yüz yigirmi ikide def’a-i sâniye-i sadâret-i Rûm’a teşrîf eyleyip Ebî Eyyûb-i Ensârî kazâsı arpalıgı ile ma’zûl oldular. Ba‘dehû ol esnâda birkaç gün Burusa’da meks buyurmalarına me’mûr olup ba‘dehû çok zamân mürûr etmedin yine sa‘âdet-hânelerine gelip meks ü ârâm üzre olmuşlardır.	
Şahsiyet Özellikleri: Vücûd-ı nâ-yâb-ı devrân bir zât-ı mecmû‘atü’l-’irfân idi. Elsine-i selâsede a’lâ-yı fesâhat ve aksâ-yı belâgat üzre tekellüm-senc olurlar idi.	Ol ‘ârif-i zamane ve ol fazıl-ı bî-bahânenin evsâf-ı hamîdelerinde kümeyt-i hoş-hırâm-ı kalem hayâl-i mızmâr-ı evtâr-ı sutûrda bu tarz-ı dil-firîbâne ile tahrîk-i ikdâm-ı eş‘âr eder ki ol ‘ulemâ-i yegâne merâtib-i kemâlâtı ihrâz ve berâhîn-i makâlât ibrâz eylemiş ve nice te’lîfe muvaffak olmuş bir vücûd-ı muhteremdir. Hakke’l-insâf ol fâzıl-ı bî-nazîr ve ol şâ‘ir-i mahmidet-semîrin fezâ’il-i kemâlâtı zemzemesi âfâk-gîr ve ma‘ârif-i nazm u inşâ-i hoş-ta‘biri velvele-endâz-ı suhan-perdâzân-ı Sıfâhân u Keşmir’dir. ‘Ale’l-husûs hatt-ı ta’likde ol ‘İmâd-ı hıtta-i Rûm’un hâme-i âhenın-i nâyı ‘İmâd-ı beytü’l-eşrâf-ı cihan ve nüvîd-i kilk-i hoşhırâmı halbe-i nazm u inşâda sâhib-i meydândır. Mevlânâ-yı mezbûrun gevher-i girân-kadr-i ‘ömri ‘azizi rişte-i sinîn-i seb‘ine muntazım olunca gavvâs-ı bihâr-ı ‘ulûm ü ma‘ârif olup sadef-i sîne-i bîşkînesi envâ‘-ı dürâri-i şahvâre gencine olmuşidi.
Sosyal Muhit: Kostantıniyye, Ayıntap, Üsküdar, Rumeli, Burusa, Biga, Kahire, Edremit, Gemlik	İstanbul, Burusa, Selanik, Kahire, Mekke, Rumeli,
Hayatından Kesit: Ol fâzıl-ı cihân ve ‘allâme-i devrâna nice erbâb-ı ‘irfân mâtem-keş olmasınlar ki zât-ı bî-hem-tâsı bedr-i münîr-i sipihr-i kemâl ve vücûd-ı ‘âlîsi mihr-	Mevlânâ-yı mezbûr evâhir-i ‘ömründe sülüs-i mâlını vücûh-ı hayra sarf olunmak üzre vasiyyet etmekle fevtinden sonra dâmâd-ı ‘âli -nişâ-n Fâ’iz Efendi civâr-ı

i tâbende-i burc-ı fazl u efzâl oldugundan gayrı meclis-i şerîfleri fâ'ideden hâlî degil idi. Bir sâ'at sohbet-i şerîfleri ile müteşerrif olan hezâr müşkilini hall eyleyip meclisinden öyle kıyâm ve dâhil-i meclis-i 'âlîsi olan tîre-diller şeref-i sohbetleri ile tahsîl-i tesliyetü'l-hâtır eyledigi mâlâ-kelâmdır.	Ebi Eyyûb Ensâri'de bir medrese-i celile bünyâdı ile rûhunu şâd etmişdir.
Eser: Elsine-i selâsede *Dîvân*'ı ve Türkî latîf inşâ ile bir *Siyer-i şerîf*i ve etrâf-ı kütübe olan ta'lîkâtı ekserü min-en yuhsâdır.	Şâ'ir-i mezbûrun nazm u nesrde katı çok te'lifi vardır. Cümle-i âsârından *Minhâcü'l-Usûlnâm* te'lifi ve *Siyer-i şerîf*i ve meşhûr-ı âfâk olan *Mi'râciyye* nazmına muvaffak olup hattâ kendi mâlından şeker ü şerbet ve 'öd ü 'anber vakf edip her sene Mi'râc Gîcesi Ebû Eyyûb Ensârî türbe-i şerifinde 'ulemâ-i 'izâm ve meşâyih-i kirâm vesâ'ir eşrâf ve a'yân-ı mahsûs da'vet ile 'azim-i cem'iyyet olup nazm eylediği Mi'râciyye 'den bir mikdâr ebyât hüsn-i savt ile kırâ'at olunup du'âlar okunmakdadır. İnşâa'llahu Te'âla sebeb-i magfireti olacak bir eser-i celîldir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Şi'r-i şerîfi âb-ı hayât ve inşâ-yı latîfi sohbeti gibi nümûne-i kand-i nebât idi.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu çend ebyât-ı pür-nikât ol zât-ı melek-sıfâtın eş'âr-ı latîfinden tahrîr olunan âsârındandır.	Mevlânâ-yı mezbûrun fevtine Seyyid Hüseyin Vehbi bu târihi nazm etmişdir. Nazm eylediği Mi'râciyye'nin hatimesinden ebyât-ı münâcât bu mahalle tahrir olundu. Bu ebyât-ı pür-nikât ol zât-ı sütûde-sıfatın âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi beş târîhinde (1125/1713-1714) ravza-i Rızvân'a hırâm buyurdular. Merkad-i şerîfleri hazreti Ebî Eyyûb-i Ensâri 'aleyhi rahmetü'l-bârî türbe-i şerîfesinin hazîresindedir.	Âhir şirâze-i mecmû'a-i hayât küşte-i ser-pençe-i memât olmagla bin yüz yigirmi beş (1125/1713-1714) hududunda ol server-firâz-ı bâg-ı ma'ârif çemenzâr-ı huld-berine 'azm-i hırâm edip Ebâ Eyyüb Ensârî türbesi civârına defn olunmuşdur.

Şairin Safâyi tezkiresinde farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Der-Münâcât-ı Bari Te'âlâ

Yâ ilahi be-resûl-i şakaleyn

Mihr-i tâbende-i burc-ı Haremeyn

Be-kerem-kârî-i şâh-ı esrâ
Be-cihân-tâbî-i mâh-ı İsrâ

Nûr-ı peygamber-i zi-şânın içün
Ol resânende-i fermanın içün

Hürmeti Hakk'ı cemi'-i rüsûlün
Dahi ol râh-nümâ-yı sübülün

Beni ser-mest-i mey-i tahkit et
Sâlik-i şâh-ı reh-i sıddîk et

Eyle her işde refikim tevfik
Beni sıddîklere eyle refik

Hürmetine şeh-i muhteremin
Beni kıl lâyık-ı lutf u keremin

Kıl kerem ey şeh-i 'âli-şânım
Ne kadar mücrim isem sultânım

Hâtem-i cem'-i rüsûl hürmetine
Bâ'is-i hilkat-i kül hürmetine

Kerem et bendene ihsan eyle
Nazar-ı cûduna şâyân eyle

Nûrunun hürmetine ol şahın
Yüzü suyuna o vâlâ-câhın

Koma mahzun derûn-ı hasta beni
Renc-âsâm ile işkeste beni
Mahfil-i vuslata reh-yab eyle
Pey-rev-i meslek-i ashâb eyle

Ey kerem-pîşe cemîl ü settâr
Ne kadar mücrim ise ‘Arif-i zar

‘Afv edip cürmini magfur eyle
İki ‘âlemde de server eyle

Ne kadar garka-i ‘işyân ise de
Ne ‘itâb etmeğe şâyân ise de

O dil-i âzürdeyi âşüfte koma
Gül-i âmâlini neşgüfte koma

Ne kadar yogise istihkâkı
Mazhar-ı lutf ola ‘Abdü’1-bâkî

Dildâra gönül kendüni hem-râz edemezsin
Bî-çâresin ol rütbeyi ihrâz edemezsin

Gam-hâneye teşrifini hâhiş güzel ammâ
Ol mest-i mey-i nuhvete i ‘râz edemezsin

Keyfiyyetin ey sâgar-ı Cem olsa da bâlâ
Mestâne mey-i ‘aşkı ser-endâz edemezsin

Mir’ât-ı ruhun olmaz ise ‘Arife der-pîş
Ol tûtî-i hoş-gûyu sühan-sâz edemezsin

Ve lehu
Bugün bezme o mihr-i mâh-rûy kec-küleh geldi
Yanınca sâyeveş ammâ rakîb-i rû-siyeh geldi

Nice âşüfte-hâli sabr idün bî-sabr u hûş eyler
Miyân-ı meclise mestâne ol câdû-nigeh geldi

Seher-i teşrifin ol mihrin görünce gönlüme ‘Arif
Figân-ı şâm u te’sîr-i du‘â-yı subh-geh geldi

Ve lehu
Görünce ‘arızını güller ol melâhatle
Şikeste reng olalar germî-i hacâletle

‘Aceb mi bülbül pervane olsa vâ-beste
‘İzâr-ı pâkine ol tâbiş ü taravetle

Nigâh-ı lutfile kılmaz mı ‘Arifin ma‘mûr
Kalem-rev-i dil-i işkestesin ri‘âyetle

Ve lehu
Bülbül çemende nağmede feyz-i bahar ile
Biz künc-i gamda hasret-i dâr u diyar ile

Bilmez bahar zevkini hem-sohbet olmayan
Bir lâle-had-i gonca-fem ü gül-‘izâr ile

Hayli dem oldu ‘Ârif-i nâ-kâmı görmedük
Bilmem nice oldu hâli dil-i bî-karâr ile

Ve lehu
Sipihre dûd-ı dil-i şu‘le-bâr değmez mi
O sakf-ı köhneye hiç bir şerâr değmez mi

Kef-i ümidime girmez mi rişte-i emel
O zülf-i ham necm-i târumâr değmez mi

Nizâm-ı ye’sile ‘Arif kalır mı efsürde
Meşâmm-ı cana şemim-i bahâr değmez mi

Ve lehu
Ne geşt-i sahn-ı gülşendir ne seyr-i tal‘at-ı güldür
Murâdım istimâ‘-ı nâle-i pür-sûz-ı bülbüldür

Ba‘id olmaz nigah-endaz-ı naz olmak dil-i zara
O tıfl-ı nâz-perverdim nev-âmüz-ı tegafüldür

Eder her demde hâmen tarh-ı resm-i sîmâ-kârı
Senin ey ‘Ârif-i sâhir devâtın çâh-ı Bâbil’dür

Ve lehu
Olup nehâle-riz-i arzû-kâm-ı taleb şimdi
Vücûdum pây-tâ-ser dâğ-ber-dâğ oldu hep şimdi

Ayagı andadır seyl-âb-ı tufân-hîz-i şahbânın
Nola aksa der-i mey-hâneye ehl-i tarab şimdi

Ve lehu
Hüsn o şûhun hâne-zâd-ı ‘ânz-ı dil-cûsudur
Kim tarâvet-i şeb-nem berg-i gül-i hod-rûsudur

Bağlamışlar der-i reh âmed-şûd nezzâreyi
Hâller kim derkimin güşe-i ebrûsudur

Bir gonca-tıfl-ı gonca-neşât-ı bahardan
Bilmez firîb-i dehr-i vefa nâ-resîdedir

Ve lehu
Bülbül-i âşüftenin sahn-ı gülistandır yeri
‘Aşık-ı bî-hânumânın kûy-ı cânandır yeri

‘Alemin şimdi rüsûm-ı mihri mensûh oldu hep
Köhne takvim-i vefânın tâk-ı nisyandır yeri

Ve lehu
O bî-dil kim harim-i sohbetinden dûr kalmışdır
Temâşâ-yı riyâz-ı kâmdan mehcûr kalmışdır

Tegâfül-kâr olup ketminden ol bîdâd-ı hû
‘Arif Yanında hâl-i dil-i efsûs kim mestûr kalmışdır

Ve lehu
Derûn-ı dilde gam-ı ‘aşkı câvidân buldum
Harim-i sinede bir genc-i şâyegân buldum

Ve lehu
Bilmem gazab mıdır nigehin pür-sitiz eden
Tîg-i nigâh-tâb-ı mûjen böyle tîz eden

Ve lehu
Bütan ol kâkül-i ‘âşık-firibe mübtelâdır hep
Gazâlân-ı hurrem pâ-beste-i dâm-ı belâdır hep

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Gazel
Ne lâlezâr gerekdir ne seyr-i bâg bana
Yeter müşâhade-i cism-i dâgdâg bana

Şemîm-yâfte-i gülşen-i temennâyım
Olur mu bûy-ı gül âlâyiş-i dimâg bana

Yegâne ‘âşık-ı âzâde-kayd-ı her-kâmım
Girân gelirse nola minnet-i sürâg bana

Olur füsürde yine serd-bâd-ı âhımdan
Olursa şem’-i meh ü mihr eger çerâg bana

Tenük-mizâc-ı gamım dil-hırâşdır ‘Ârif
Hurûş-ı zemzeme-i ‘andelîb ü zâg bana

Ve lehû
Gönül o seng-dile âh-ı cân-güdâz ederek
Visâle rıfk ile nerm eyledik niyâz ederek

Açıldı zülfün edip ber-taraf o meh-rûyum
‘İzâr-ı pâkini meclisde nîm-bâz ederek

Ve lehû
Mihre bakdım âftâb-ı rûyu geldi yâdıma
Servi gördüm kâmet-i dil-cûyu geldi yâdıma

Ve lehû
O cefa-cûyu görüp ‘âşık-ı pür-gam ne desin
Kâdir-i güft ü şenîd olmayan ebkem ne desin

Gâh pür-germ-i gazab gâh nüvâzişkârî
Böyle fettân-ı cefâ-pîşeye âdem ne desin

‘AZÎZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Azîz	‘Azîz
İsim: Nâmı Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: -	Gevher-tâbân-ı vücûdu kân-ı fazl-ı kemâl olan İstanbul’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol nûr-ı çeşm-i bînâ mevâlî-i kirâmdan bundan akdem dâr-ı bekâya intikâl eyleyen Şehlâ ‘Abdu’r-rahmân Efendi’nin kurra-i ‘ayneyni olan mahdûm-ı ma‘ârif-mersûmlarıdır.	Mevâlî-i izâmdan Şâm-ı Dârü’s-selâm kazasından munfasıl Şehlâ ‘Abdu'r-râhmân Efendi’nin mahdûm-ı e‘azzıdır.
Tahsil ve Meslek: Müderrisîn-i kirâmdan iken altmışlı rütbesinden kendüye Sofya kazâsı tevcîh olundugundan dil-teng olup dîdeden cân gibi nihân olup firâr ve birkaç zamân inzivâ ve ihtifâyı ihtiyâr etmişler idi.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘rifet ve tekmîl-i müddet-i mülâzemet ile pâye-i tedrise kadem-nihâde ve meşgûl-i ders-i ifâde olup (refte refte kat‘-ı pâye-i medâris ederek bin yüz otuz sekiz târihinde feth ü teshiri müyesser olan Tebriz’e Halebü’ş-şehbâ mevleviyyeti rütbesiyle kâzî olmuşdur.)
Şahsiyet Özellikleri: -	‘Asrın şu‘arâ-yı tâze-güyân-ı belâgat-‘unvan ve bu devrin fusahâ-yı bedi‘ü’1- beyanındandır.
Sosyal Muhit: Sofya	İstanbul, Tebriz, Halep
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: ‘Asrın şu‘arâsından olmagla sebt ü tastîr ve âsârından bu güftârları tahrîr olundu.	Rû-nümûde-i tab‘-ı âyine-i safveti olan âsârından bir kaç beyt tahrîr olundu.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde sadece şu beyitleri yer almıştır:

Ve lehu
O kim cellâd-ı çeşm-i fitne-hâhın neydügün bilmez
Kazâ-te’sir olan tîg-i nigâhın neydügün bilmez

Ve lehu
Gönülde neşve-i ‘aşk-ı cihân-ârâ nihân olmaz
Dil-i mestânede keyfiyyet-i sahbâ nihân olmaz

‘AZÎZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Azîz-i diğer	‘Azîz
İsim: -	-
Memleket: Bagdâd-ı behişt-âbâddan nümâyân olmuşdur.	Der-i Bağdâd-ı bihişt-âbâddan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Diyâr-ı Rûm’da tarîk-ı Mevleviyye’den inâbet ve vâfir zamân seyr ü seyâhat eyledikden sonra tekmîl-i tarîkat edip mücâhedeleri bî-encâm olmayıp vatan-ı me’lûfları olan Bagdâd-ı behişt-âbâdın Mevlevî-hâne şeyhligini müntic olup nice zamân ser-halka-i gürûh-ı Mevleviyân olup sûdmend-i tarîkat ve seccâde-nişîn-i meşîhat olmuşlardır.	Evâ’il-i hâlinde tarik-i Mevleviyye’ye sâlik olup nice zamân serhat ve tahsîl-i ‘ilm ü ma‘rifet ve tekmîl-i âdâb-ı tarikatdan sonra Bağdad Mevlevî-hânesine şeyh olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Fârisî ve Türkî eş‘arâ pür-iktidâr bir şâ‘ir-i pâk-güftârdır.	
Sosyal Muhit: Bağdad	
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu kıt’a cümle-i âsârlarındandır.	‘Asrın şu‘arâsından eş‘ârı latîf ve güftârı nazîf olup Bağdâd şu‘arâsından meşhûr-ı cihân şâ‘ir-i devrân Nazmî-zâde Murtazâ nâm kâmilin te’lîf eylediği Siyer-i Şerif’in zahrına tahrîr eylediği takriz-i latîf bu mahalle yazılmak münâsib görüldü. Bağdadı Nazmî-zâde Murtazâ nâm şâ‘irin te’lîf eylediği Siyer-i Şerif e yazdığı takrîz-i latîfdir.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Hamdüli'llah bu tesânîf-i bedi't-tahtın
Resm-i evrakı bulup kilkim ile pâyânı

Ne tesânîf ki her nüsha-i zîbendesi seyyîddir
Mahz-ı ilhâm u füyûz-ı kerem-i sübhânı

Ya'ni üç cild-i şerif siyer-i pâk-ı nebi
Ki etmiş üç kâmile Hak cem'in anın erzâni
Vâzı'ü'l-asl biri Veysî-i pâkize-edâ
Ki ibtidâ eyledi ol vaz' bu hoş-'unvânı

Saniyen Nâbî-i kâmil ki anın resm oldu
Hâme-i sihr-i beyânı ile cild-i sânî

Biri de ol se sühandan seri'ü'r-rahmetin
Murtazâ Nazmî-i dânâ-dil ü 'irfan kânı

Verdi cild-i sivvuma revnak u zîb ü ikmal
Kilk-i endîşesi vü hâme-i zer-efşânı

Bâreka'llah zihi pâk-tesânif k'ola
Câmi'sîret gazvât-ı rüsül-i sultani

Şâfi'-i rûz-ı ceza hâdî-i din şems-i dücâ
Bâ'is-i hilkât-ı 'âlem şeref-i insâni

A'ni Sultân-ı rüsül Ahmed-i Muhtâr ol kim
Kıldı engüşt ile şak kurs-ı meh-i tâbânı

Eser-i tâbiş-i zıll-ı kadd-i dil-cûsudur
Mihr-i gerdün ile cirm-i felek-i nûrânî

'Alem ü 'âlemiyâne dükeli olmuşdur
Rahmet-i mahz-ı Hudâ zât-ı kerimü'ş-şânı

Şer-i ahkâmı cihân içre olaldan câri
Kalmadı sâ’ir rüsüle hadd-i ferman-rânı

O şahenşâh-ı mülk-i hayl-ı felek-tevsen kim
Dergehinin ola Cibril-i emin derbânı

Kıldı Hallâk-ı cihan hâseten icâd hemân
Resm-i medhiçün anın hâme ile ebnânı

Kıl heman bâ‘is-i tersimi olan bu nushun
Zât-ı dâniş-ver-i ‘âli-neseb ü devrânı

Nâ’il-i hayr-du‘a-hâ-yı icâbet mü’esser
Geh du‘âdır zırıh-ı hıfz-ı ten-i insânı

Eyleye zât-ı şerîfiyle vücûd-ı pâkin
Her belâlardan emin-i ‘âtıfet-i Yezdânî

Pâye-i kadrini hem ede o denlü ‘âli
Geh ola mültecâ vü müstenid-i akrânı

‘ÂSIM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Âsım	‘Âsım
İsim: Ol zât-ı şerîf-i lâzımü’t-tebcîlin nâm-ı nâmîleri İsma’îl’dir.	İsm-i sâmileri İsmail’dir.
Memleket: Üşküfte-gül-i sad-berg-i pür-letâfet-i gülistân-ı ‘ismet olan vücûd-ı pür-ma‘rifetleri hadîkatü’s-sü’edâ-yı Kostantıniyye-i bî-hem-tâdan nesîm-i ‘irfân ile üşküfte vü handân olmuşdur.	Gonca-i vücûdu gülzâr-ı İstanbul’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Vâlid-i mâcidleri olan Küçük Çelebi küberâ-yı Devlet-i ‘Aliyyede ‘asrında re’îsü’l-küttâb olmuş ehl-i ma‘ârifden bir vücûd-ı nâ-yâb olmagla hânedân-ı hâllerinin şeref ü kemâl-i lâzım-ı ikbâli olmagla her bir ma‘rifet-i bî-hemâl bi’l-irs kendüye intikâl eyleyen ashâb-ı hayâlden bir şâ‘ir-i bî-misâldir.	Devlet-i ‘âliyye-i ‘Osmâniyye’de re’isü’l-küttâb olup Küçük Çelebi lakabıyla şöhret- yâb olan Mehmed Efendi merhûmun ferzendidir.
Tahsil ve Meslek: Zât-ı sütûde-sîretleri mizmâr-ı kâbiliyyetde hâyiz-i kasabü’s-sebak-ı her-ma‘rifet oldukdan sonra bin yüz sekiz senesi	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif etmekle maşrık-ı cebîninde envâr-ı zekâ zâhir ve müftî-i said Seyyid Feyzullah Şehîd’den

şeyhü'l-islâm-ı ser-firâz sadrü'ş-şehîd es-Seyyid Feyzu'l-lâh Efendi'den müstakillen mülâzım olup ol şerefi ihrâz etdikden sonra bin yüz yigirmi Recebinde meşâyih-i İslâmiyye'nin bülendi Paşmakçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi'nin def'a-i sâniye-i fetvâlarında ibtidâ-i hâric elli ile Ken'ân Paşaya müderris olup bedr-i münîr-i sipihr-i tevkîr olan zât-ı dil-pezîrleri meh-i Ken'ânâsâ ol buk'aya pertev-endâz olmagla miyâne-i ihvân-ı safâdan bu vech ile mümtâz olup ba'dehû bin yüz beş Şa'bânında Dizdâriyye Medresesine hareket ü hırâm ve ol buk'ada dahı dört buçuk sene kıyâm eylediklerinden zât-ı bedîhiyyü'l-isti'dâdlarına bâb-ı murâd güşâd olup Timürkapu'da Ahmed Paşa Medresesine dâhil ve yüz otuz bir Cumâdâ-yı âhiresinde ol medreseden dahı hareket-i ma'a'l-bereket edip zât-ı mecmû'atü'l-'irfânlarına şâyân 'Ârifiyye Medresesine vâsıl olup bu mecelle-i celîleyi esnâ-yı tahrîrde ol buk'a-i bî-nazîrde encümen-efrûz-ı bezm-i ders ü takrîr idiler.	ihrâz-ı şeref-i mülâzemet ile sitâre-i seyyâre-i ikbâli mütelâli ve zevâhir olup bin yüz yigirmi târihinde hâriç medresesine nâ'il ve 'unfuvân-ı bahâr-ı şebâbda dâhil-i hıyâbân-ı tarika-i tedris olmagla mahsûd-ı etrâb u emâsil olmuşiken ba'zı reh-zenân-ı târik-i hâdis ve semend-i sebük-cevelân-ı ikbâlinin âheste- hırâmlığına bâ'is olup Beyt Erişir menzil-i maksûduna âheste giden Tiz-rev olsa kişi payına dâmân dolaşır mazmûnuyla tesliyet-bahşâ-yı hâtır-ı melâl olmuşdur. Mahdûm-ı merkûm hamir-i mâye-i hâk-i Sıtânbûl olan cevher-i isti'dâd u kâbiliyyetden mâye-dâr-ı cevelân-ı tab'-ı felek-peymâda müşârik ba'zı ezkiyâ-yı rüzgâr olup nice şuhûr u eyyâm 'Arif Efendi gibi 'allâme-i enâmın meclis-i hâslarına şeref-yâb-ı duhûl olmagla âşinâ-yı ıstılâhat-ı ma'kûl u menkûl kâtib-zâdelik takribiyle fi'l-cümle âşinâ-yı bahr-ı inşâ ve Fârisi ve Türki 'ibâr-ı eş'ârı tahrir olunan ebyâtından hüveydâ olur.
Şahsiyet Özellikleri: Şu rütbe isti'dâd-ı mücessem bir zât-ı muhteremdir ki a'dâ-yı 'adûsu bile rüchânına teslîm edip hîn-i iktizâda güftârında hoş-gûlugun tasdîk u ikrâr eder. Miyâne-i müderrisîn-i kirâmda hoş-güftâr bir şâ'ir-i mâhir oldukları müsellem ve vâdîsinde reftâr-ı nâzikânesi dil-pesend-i 'âlemdir. 'Asrın gülistân-ı ma'ârifde pür-gû olan şu'arâsından mazmûn-şinâs ve kadr-âşinâ bir bülbül-i gûyâ-yı bâg-ı hüsn ü edâdır.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Eş'âr-ı melâhat-nisârı mâye-i neşât-ı hâtır ve güftâr-ı letâfet-şi'ârı pesendîde-i esâgir ü ekâbirdir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç güftâr ol murg-i hezâr-destân-ı bâg-ı 'irfânın elhân-ı şekker-efşânlarındandır.	-
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Nigâh-ı ragbet etmez hatt-ı sebz-i yâre keç-tâb'ân
Temâşâ-yı zümürrüd sâzkâr-ı çeşm-i mâr olmaz

Mecâz erbâbıdır âzürde-i agyâr olan yohsa
Hakîkat bâgının verd-i mutarrâsında hâr olmaz

Dil-i himmet-bülendim 'Âsımâ her şûha meyl etmez
Hümâ-yı evc-i dâniş degme şeh-bâza şikâr olmaz

Ve lehû
Bu hayret-hânede rûşen-güher endûhgîn olmaz
Nümâyândır bu kim âyînede çîn-i cebîn olmaz

Dil-i sad-pâre-i 'âşıkda feryâd u enîn olmaz
Belî bir kâse kim işkestedir anda tanîn olmaz

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Nîk u bed râ nist rûşen imtiyâziş-i mâ
Çün gül-i ra'nâ nümâyed küfr ü dîn der kîş-i mâ

Kadr-i erbâb-ı tevâzû heme câhest bülend
Be sihr-i çeşm-i bûd câyi ki ebrûhe

Cân âr ebristân ne-guzered ez âsmân
Tâ leb bâ-mest ber cinânî-i tâvusha

Ve lehu
Dil-i şad-pâre-i 'âşıkda yâr ey enîn olmaz
Belî bir kâse kim işkestedir anda tanîn olmaz

Hemîşe çeşm-i derpey olduğundan anladım tirin
Ki hûn-âşâm olan her kanda 'azm etse emîn olmaz

Turûş-rûyân-ı nahvet-i düşmen güftâr-ı şirinidir
Mizâc-ı mey-perestân-ı sâz-kâr-ı âgîn olmaz

Ve lehu
Emin olma o künc-i lebdeki hâl-i siyeh-rûdan
Nemek hakkın ri'âyet gelmez ol 'ayyâr-ı hindûdan

Cihanda kec-nihâdın rast-binden kadri 'âlidir
Nigâh etsen nümâyândır bu ma'ni çeşm-i ebrûdan

Erişir menzil-i maksûduna âheste giden
Tiz-rev olsa kişi payına dâmân dolaşır

'ÂZİM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: 'Âzim	'Âzim
İsim: -	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: -	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Devlet-i 'Aliyyede Anatolu sadâretinden ma'zûlen intikâl eyleyen Şa'bân-zâde Mehmed Efendi'nin ferzend-i ercümendidir.	Sudûr-ı kirâm-ı devlet-i 'aliyye-i 'Osmâniyye'den 'asrında revnak-efzâ-yı sadr-ı Anatolu olan Şa'bân-zâde Mehmed Efendi'nin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Bir ehl-i keyf zât-ı hünermend olup mahâdîme muhtass olan mülâzemetle mükerrem oldukdan sonra yüz on sekiz Rebî'ü'l-evvelinde Tûtî Latîf Medresesiyle ibtidâ-i hâric ve yüz yigirmi iki Cumâdâ-yı âhiresinde be-yek baş hakkı olan Rahîkî Medresesine 'âric olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip Şeyhü'l-İslâm Ankaravî Mehmed Efendi'den mülâzım olup ba'dehu Şeyhü'l-İslâm Paşmakçı-zâde Seyyid 'Ali Efendi'den ibtidâ hâriç medresesine dâhil olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Miyân-ı şu'arâda hayli nâm u şânı oldugu ma'lûm-ı esâgir ü ekâbir bir ma'rifetli nâzik şâ'irdir.	Hakkâ ki bir mahdûm-ı ma'ârif-nihâd ve zarâfet- i'tiyâd idi. Zihn-i vekkâd ve tab'-ı nekkâd sâhibi olmagla müddet-i yesîrde eş'âr-ı kesîre inşâ vü inşâdına kâdir idi. 'Unfuvân-ı şebâbda semend-i tab'-ı hünermendini girîve-i şi'r ü inşâya 'atf edip vâdî-i nazmda tekâpû etmekle 'arabiyyetde çendân behresi mevâzin-i keffe-i tabî'at-ı şi'riyyesi dükel idi.
Sosyal Muhit: -	-
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb Dîvân'ı vardır.	Âsârından Leylâ vü Mecnun nâm te'lîfi zeyl

	edip hayli mergûb nazm etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu bir kaç beyt gazeliyyâtındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi dört (1124/1712-1713) Cumâdâ-yı âhiresinde ‘âzim-i dâr-ı bekâ olup reh-rev-i dâr-ı ni’met-i mütevâsıl ve rahîk-i rahmet-i Rahmân’a vâsıl oldular.	İsti‘dâd-ı zâhirisi kadr-ı merâtib-i dünyeviyyeden sûdmend olmayıp hâriç haraketi müderrisi iken bin yüz yigirmi dört (1124/1712-1713) târihinde tayy-ı defter-i manzûme-i hayât edip ‘âzim-i dârü’l-bekâ olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Cihanda bezl-i cûd olmaz meğer tâ devr-i Âdem’den
Kerem kem bûde şahs-ı mekrümet-i tahmîr nâ-ma‘lûm

Edenler fenn-i ‘aşkı böyle etmiş ihtiyâr ‘Âzim
Ki elfâzı heme-nâ-âşinâ tâ‘bîr nâ-ma’lûm

Ve lehu
Ey âfet-i câm ‘Âzim-i nâlânın
Leb-rîz-i gayb etme meded çeşmânın

Şâyed ede âzürde ‘izâr-ı pâkin
Aşûb-gîrî-i sâye-i müjgânın

Ve lehu
Guluvv-i hasret nakş-ı hatt-ı zülf-i ‘izârınla
Hıyâbân-ı emelde meşk-i bülbül kâr-ı gîsûdur

Sâlim tezkiresinde ise u beyitler farklıdır:

Ve lehû
Şeh-per-i bülbül çü pür-tîrdir sensiz bana
Gonca-i gül hançer-i tedmîrdir sensiz bana

‘İşve-i hûrâ-yı cennet safha-i endîşeme
Çün nükûş-ı hâme-i tasvîrdir sensiz bana

‘Âzimâsâ teşneyim cân-bahş-ı la’l-i nâbına
Mevc-i sahbâ cevher-i şemşîrdir sensiz bana

‘İZZET	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **‘İzzet Beg**	**‘İzzet**
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Alî’dir.	Nâmı nâmîleri ‘Ali’dir.
Memleket: -	Gonca-i şüküfte-i vücûdu Dârü’n-nasr ve’l-meymene olan mahmiyye-i Edirne’de güşâyiş bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol gül-gonca-i gülistân-ı ‘irfân devlet-i Sultân Ahmed Han-ı Sâlis hazretlerinde kerreten ba‘de merretin defterdâr olup ba‘dehû rütbe-i vezârete irtikâ eyleyen Dâmâd Mehmed Paşa’nın mahdûm-ı necâbet-mersûmudur.	Dâmâd Muhammed Efendi denmekle şöhret-yâb iken eyyâm-ı saltanat-ı Hân-ı Ahmed-i Sâlis’de merreten ba‘de-uhrâ hem- âg’uş-ı ‘arûs-ı duhteri oldukdan sonra kadem-nihâde-i rütbe-i vâlâ-yı vezâret olan Dâmâd Muhammed Pâşâ oğludur.
Tahsil ve Meslek: -	Cebin-i hâlinde fürûg-ı nûr-ı kiyaset lâmi‘ ve selîkası şi‘r ü inşâ şi‘ârını câmi‘ olduğundan vâlid-i mâcidleri mektûbculuk hıdmetinde istihdam edip ol vezîr-i rûşen-dil merhale-i ‘ukbâya ‘âzim olmagla yerine defterdâr olan ‘Osmân Pâşâ’ya ve andan sonra defterdar olan Hâcı Mustafâ Efendi’ye ve andan sonra defterdâr olan el-Hâc İbrâhim Efendi’ye mektûbcu olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Mîr-livâ-yı suhan bir şâ‘ir-i mâhir-i fen zât-ı sütûde-sıfatdır.	Şâ‘ir-i mezbûrun fenn-i târihde dahi mahareti vardır.
Sosyal Muhit: -	Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Eş‘âr-ı tâbnâki likâ-yı pâki gibi mahbûb ve mezâmîn-i dil-sitânı sohbet-i dil-ârâsı gibi lezîz ü mergûbdur. Ebyât u kasâ’idi ve gazeliyyat u kıt’aları ekserü min-en yuhsâdır.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı hoş-âyende-ta’bîr zât-ı bî-nazîrlerinin bedîhiyyâtından bir bedîhiyye-i dil-pezîrdir.	Henüz ‘unfuvân-ı şebâb-eyyâmı olmagla me’mûldür ki refte refte tahsîl-i dest-mâye-i ma‘rifet ve tekmîl-i vâye-i menkabet eyleye hattâ bu cerîde-i ‘irfana tahrîr olunmak içün eş‘ârından bir iki gazel taleb olundukda bu fakîr-i câmi’ü’l-hurûfa iki gazel ile irsal

	eylediği tezkiredir ki vâdî-i inşâda dahi rütbe-i mahâreti ma'lûm olmak içün bu mahalle tahrîr olundu. Hemedân fethine dediği tarihdir.
Ölüm: -	-

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "İzzet Beg" Safâyi tezkiresinde ise "İzzet" olarak belirtilmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak yer alan şiirleri şunlardır:

Beyt
'Uşşâka zahm-ı sîne degil zahm-ı cân gerek
Zîrâ ki ber-güzâr-ı mahabbet nihân gerek

Sâz-ı niyâz başka düzendir visâl içün
Âhengi nâle nagmeleri el-amân gerek

Nazm
Mekr-i düşmendan hazer yokdur dile nâ-kâm iken
Şerhadan fass-ı nigîn âsûdedir benâm iken

Kör eder çeşmin mükafatında âhir rüzgâr
Şem'-i meclis sürme-i çeşm-i siyâh şâm iken

Reh-revân-ı 'aşkına âzâdelik düşvârdır
Sûret-i her halka-i nakş-ı kadem bir dâm iken

Bâ'is-i işkestegîdir hâsıl-ı encâm-ı kâr
Her kederden kısr-ı âsâyiş-geh-i bâdâm iken

Düşmen-ârâm olur menzil-res-i cedd-i kemâl
Çîdelikden mîveler âsûde-terdir hâm iken

Nola 'âlem-gîr ise devr-i hattında güft ü gû
Cilve eyler devrde her savt-ı şeb-hengâm iken

‘İzzetâ bîgâne-i ‘irfan olmaz âşinâ
Bikr-i ma‘nâ hâne-zâd-ı dûde-i ilhâm iken

Ve lehu
Her katre-i sirişkim eder âşikâr mevc
İzhâr eder belî güher-i âbdâr mevc

Âzâde-meşrebân olurlar güşâde kef
Eyler kenâra bulduğunu hep nisâr mevc

Fersûde-i telâtum-ı ‘aşk oldu cism ü cân
Lâbüd eder sevâhil-i deryaya kâr mevc

Garkâb-ı ‘aşk olan bulamaz ruhsat-ı necat
Etdikçe dest-i red görür ‘azm-i kenâr mevc

Yârin seyrini cilve-nümâ-yı hayâl olur
Urdukça pîş-i dîdede sîmâ bâzâr mevc

Teskîn-i cûşîş-i dil eder eşk-i didedir
Bârân olunca olmaz imiş pâydâr mevc

Kâbildir eşk-i ‘âşıka ârâmiş ‘İzzetâ
Bu rûzgâr içre bulursa karâr mevc

Güfte-i ‘İzzet Bey
Hüsrev-i maşrık u magrıb ü şeh-i dîn Ahmed Hân
Aldı yân Ahmed-i ‘âdil Hemedân ülkesini

Sâye-endâz olalı tahtına saltanata
‘Adl ile eyledi ma‘mûre cihân ülkesini

O cihân-dâver-i dâd a‘zamet-i himmet ile
Etdi Hak câyına emn ü emân ülkesini

Bir Süleymân-ı zamandır ki eden ʻasfîdir
Mülk-i mevrûsuna sanem etdi Keyân ülkesini

Sadr-ı sımâh-ı ʻatâ-pîşe ki hâs etmişdir
Hüsn-i tedbîr ile âsûde her an ülkesini

Çünki takdîr-i Hudâ ile kızılbaşların
Ana sultân-ı kerem-i Bermekiyân ülkesini

Berg ü bârı ʻaceb mi sarsar-ı idbâr döküp
Etdi bir hem zede te'sîr-kırân ülkesini
Etdi fetvâyile sultân-ı cihan baʻs-i cünûd
Kıldı pejmürde-i âsîb-i hazân ülkesini

Oldu serʻ askeri peykârile Luristanın
Dârü's-selâm ede tâ ser-i hüsrevân ülkesini

Şöyle bir nusret-i gazâya muvaffak oldu
Hamle-i vâhîdede tâ Hemedân ülkesini

Şeh-i İslâm-ı penâha umarız Mevlâ'dan
Ki tarabgâh-ı sürûr etdi cihân ülkesini

Kendi âsûde olup düşmeninin hem-vâre
Ki karîben ala Tebrîz ü Revân ülkesini

Saklayıp zât-ı hümâyûnunu âfetlerden
Mütezelzil ede renc-i hafakân ülkesini

Lutf-ı Mevlâ ile çün tantana-i feth ü futûh
Hıfz ede şam u seher kutb-ı zaman ülkesini

Eyledi velvele-nâk üns ile cân ülkesini
Ben de bu feth-i cemîle dedim ʻİzzet târih

Aldı Hân Âhmed-i ʻâdil Hemedân ülkesini

‘ARİF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Arif-i diğer	‘Arif
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed’dir.	Nâmı Ahmed’dir.
Memleket: Rûmeli’nde Peçoy kasabasından zuhur etmişdir.	Rumeli’nde vâkı‘ Peçoy nâm mahalden zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Gülşenî meşâyihinden meşhûr-ı velâyet olan Şeyh Mustafâ Efendi-nâm ‘azîz-i muhteremin ferzend-i pür-necâbetidir.	Velâyet ve kerâmet ile meşhûr-ı cihan olan Gülşenî Şeyh Mustafa nâm ‘azizin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i ma‘rifetden sonra ‘âlem-i mükâşefede medîne-i Konya tarafına da’vet olunup seyr ü seyâhat tarîki ile Konya’ya hicret ve Âsitâne-i Hazret-i Mevlânâda nice zamân hidmet ve tekmîl-i âdâb-ı tarîkat eyleyip vatan-ı aslîsine ric’at eyleyip ve Peçoy’da vâkı’ Mevlevî-hânede nice müddet ikâmet etdikden sonra ol havâlîye Nemçe’nin istîlâsı sebebi ile hicret edip gelip Filibe’de bir müddet zâviye-nişîn-i meşihat olup bu hâl üzre güzârende-i eyyâm u leyâl iken sene bin yüz yigirmi altı târîhinde Yenikapu Mevlevî-hânesi şeyhi Seyyid Nesîb Dede intikâl edip bunlar ol buk’a-i nâzenîne anların yerine câ-nişîn olmuşlardır.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârife sa‘y edip vâsılı ser-hadd-i ‘ilm ü kemâl oldukdan sonra hâlet-i mükâşefe ile Konya tarafına da‘vet olunmagla seyâhat târiki ile varıp âsitân-ı Mevlânâ’da nice zamân hıdmet ve tekmîl-i âdâb-ı tarikat edip me’zûn-ı hilâfet olmagla vatan-ı aslisi olan Peçoy Mevlevî-hânesine şeyh olmuşdur. Ba‘dehu ol havâliye kefere istilâ eyledikde Filibe’ye hicret edip Filibe Mevlevi-hânesine şeyh olmuşdur. Ba‘dehu İstânbûl’da Yenikapı hâricinde vâkı‘ Mevlevi-haneye Nesib Dede’den sonra şeyh olmuşdur. Hâlâ zâviye-i mezbûrede mesned-nişîn-i meşîhat-ı ‘izz ü temkin olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Melek-haslet nâzik-ta’bîr pîr-i vakûr rûşen-zamîr idiler.	Hakkâ ki bir edîb-i kâmil ve bir şeyh-i derya-dildir. ‘Ulûm-ı ‘arabiyyede mâhir ve lisân-ı fârisîde nakl-i Mesnevî-i Ma‘nevi’ye kadir ‘asrın şu‘arâsındandır.
Sosyal Muhit: Rumeli, Peçoy, Konya, Filibe, Yenikapı	Rumeli, Peçoy, Konya, Filibe, İstanbul, Yenikapı
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr bu mecelle-i celîleye tahrîr içün bu fakîre irsâl eyledikleri âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra‘nâ ol ‘ârif-i dananın âsârındandır.

Ölüm: -	Bin yüz otuz yedi (1137/1724-1725) târihinde ‘âzim-i vâdi-i hâmuşân olmuşdur.

Şairin Safâyi tezkiresinde şiirlerine yer verilmemiştir. Sâlim tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Gazel

Zât-ı pâkinledir ey hazret-i sultân-ı semâ‘
Şeref-i dâ’ire-i mecma’-ı dîvân-ı semâ‘

Yeridir mahşer-i ervâh-ı tekaddüs olsa
Çünki cevlângeh-i rûhun ola meydân-ı semâ‘

Böyle bir meclis-i pür-mâ’ide-i şevk içre
Yaraşır rûh-ı Halîl’in ola mihmân-ı semâ‘

Dâg-ı ‘uşşâk gül-i ravza-i ‘aşk-ı ezeli
Dûd-ı âh-ı fukarâ sünbül-i bustân-ı semâ‘

Kereminden umulur ‘Ârif’i mahşerde dahı
Edesin dâhil-i cem’iyyet-i yârân-ı semâ‘

‘ADLÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Adlî	‘Adlî
İsim: Nâm-ı emcedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Zurafâ-yı şehr-i Sıtanbul’dan bir şâ‘ir-i ser-âmeddir.	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Dergâh-ı ‘âlî Yeniçeriyân Ocagında ‘asrında kul kethudâsı olan Süleymân Beg’in ferzend-i hünermendidir.	Dergâh-ı ‘Âli Yeniçerileri ocağına ‘asrında kul kethüdâsı olan Süleymân kethüdanın oğludur.
Tahsil ve Meslek: Zât-ı hatîrları tahsîl-i ma‘ârif-i vefîrden sonra dîvân-ı sultânî hâceleri silkine münselik olup taşra kâgıd emâneti ve kal‘a tezkirecilikleri ve rikâb-ı hümâyûnda yeniçeri efendiligi gibi ba‘zı menâsıba olmuşlardır.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif edip divân-ı bülend-eyvân-ı sultâni hâceleri zümresine dâhil olmagla ba‘zı manâsıb-ı dîvâniyyeye mutasarrıf olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Pür-isti’dâd dervîş-nihâd lisân-ı meşâyihe muttali‘ ve sırları ile hem-râz ve tasavvuf-âşinâ-yı kemâl bir	Gâyet pür-gû ve nik-hû ve lisân-ı tasavvufda mâhir ve salâh-ı hâli zâhir bir zât-ı dervîş-nihâddır.

merd-i suhan-sâz olup kibâr-ı meşâyihden ‘ulûm-ı zâhire ve bâtınada müşârün bi’l-benân-ı erbâb-ı hakâyık u ‘irfân olan pîrîmiz pîr-i pür-nûr velî-kerâmet meşhûr-ı gonca-i ser-sebz-i bâg-ı siyâdet bülbül-i gülistân-ı hakîkat Emîr Buhârî şeyhî efendimiz es-Seyyid Fazlu’llâh Efendi hazretleriyle ve şeyhü’ş-şüyûh Şeyh Nakşî Efendi merhûm ile ve Koca Mustafâ Paşa şeyhi merhûm ‘Alâ’ü’d-dîn Efendi’yle ve bunlardan mâ-’adâ nice ser-tâc-ı erbâb-ı tarîkat olan e‘izze-i kirâm ile ülfet ü sohbet-i cân eyleyip meclis-i muhteremlerinden ahz-ı ‘irfân ve şem‘-i sûzân gibi meclis-i cennet-nişânlarında sabâha degin kıyâma şâyân olmagla nice esrâra vâkıf olup sırları ile hem-zebân olan merd-i suhan-dândandır. Miyâne-i şu‘arâda hayli nâm u şânı vardır.	
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân*-ı belâgat-’unvânı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu çend ebyât ol tûtî-i hoş-güftârın cümle-i âsârındandır.	Sultân-ı kevneyn ve resûlü’s-sakaleyn Sallallahu Te’âla ‘Aleyhi ve Sellem hazretlerinin medh-i şeriflerinde nazm eylediği na‘t-ı şerîfden bir kaç beyt-i latîf bu mahalle tahrir olundu. Gazeliyyâtındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Gazel

Vasf-ı safâ-yı câm-ı meyi gûş eder miyiz
Hîç biz kühen-sifâl ile mey nûş eder miyiz

Anmaz mıyız gamınla geçen günleri meger
Eyyâm-ı hoş-güzârı ferâmûş eder miyiz

Ey meh-cemâl hâleveş âyâ miyânını
Bir şeb felekde biz de der-âgûş eder miyiz

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri Sâlim tezkiresinden farklıdır:

Der-Na‘t-ı Seyyidü’l-Mürselîn
Rûz-ı kıyâma dek o şeh-i hüsn ü behcetin
Âyine ‘aks-i hüsnüne hayran değil midir

Hâk-i der-i sa‘âdet-i iksîr-i kudreti
Kuhlü’l- ‘uyûn-ı cümle-i a’yân değil midir

Rûz-ı vegâda beş kalem-i âbı revân eden
Kef-i kerîmi çeşme-i hayvân değil midir

Ko sâkî penbe-i sinem gül-i zibâ-yı dâğ olsun
Şarâb-ı la‘li sun şimdengerü dâg üstüne bâg olsun

Ba’id olur mu Bagdâd ‘âşık-ı zâr u dil-figâra
Heman her kanda ise sevdiğim ‘âlemde sâğ olsun

Ve lehu
Unutdurur gamın en kâmrânı söyletsen
Zebûn-ı keşmekeş-i gam cihânı söyletsen

Figân u şekve-i devrânı senden evvel eder
Felek dedikleri nâ-mihribânı söyletsen

Ve lehu
Olsam nola ‘uşşâkın reftârda mümtazı
Gülşende salındırdım ol serv-i ser-efrâzı

Ve lehu
Şol ‘âşıkın ki serde gül-i taze dâgı var
Gülşen-serâ-yı şevke söyünmez çerâğı var

Ve lehu
Ey mâh-ı nev tehî koma toldur piyâleni
Noksânını gözetmededir çeşm-i âfîtâb

‘AKLÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Aklî-i diğer	‘Aklî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed’dir. Hazret-i Ebî Eyyûb-i Ensârî’de sâkin olmaları ile Eyyûbî ‘Aklî Efendi deyü meşhûr-ı cihân olmuşlardı.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: Ma’den-i erbâb-ı ‘irfân olan Kostantıniyye’den nümâyân olmuşdur.	Şem‘-i vücûdu şebistân-ı Sıtânbûl’dan firûzân olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Dîvân-ı ‘Âlî küttâb-ı vâlâ-cenâblarından olup ba‘zı hâceliklere olmuşlar idi.	Evâ’il-i hâlinde ‘asr-ı Sultân Muhammed Hân-ı Râbi’de valide karındaşı Yusuf Agâ nâm pîr-i sâlikin hıdmetinde olup tahsîl-i ma‘rifet-i fenn-i kitâbet etmekle ba‘zı evkâfa kâtib olup ba‘dehu dîvân hâceleri silkine sâlik olmagla manâsıb-ı dîvâniyyeden ba‘zı mansıba mutasarrıf olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Umûr-dîde bir pîr-i rûşen-zamîr ve meclis ü sohbeti lezîz bir merd-i hoş-âyende-ta’bîr idi. ‘Asrın pîrâne-ser olan zurafâsından ve vaktin şu‘arâsındandır.	‘Asrın şu‘arâsından hoş-sohbet olmagla ba‘zı kibâra nedîm ü musâhib olup Ebâ Eyyûb Ensârî ‘Aleyhi Rahmeti’l-Bâri hazretlerinin türbe-i münevvereleri civârında sâkin olmuşdur.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu mecelle-i celîleye tastîr ve güftârından bu bir iki beyti tahrîr olundu**.**	Ol sultân-ı nûr -ı kerametin medh-i şeriflerinde bu gûne lü’lü-feşân nazm olmagla bu mahalle tahrîr olundu. Bu bir kaç beyt gazeliyyâtındandır. Yeniçeri odaları ta‘mîr oldukda mezbûr bir târihi nazm edip kapı üzerine tahrir olunmuşdur.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olan beyti sadece şudur:

Ve lehû

Ma’ârif bilmeyen dil-ber hemân bir nakş-ı dîvârdır
Bakar şahin gibi ammâ hakîkatde sıgırcıkdır

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Der-Medh-i Ebî Eyyûb Ensârî
Ayâ Rûm'a veren nûr-ı ziyâ şân
Sebeb teşrifin oldu fethe imkân

'Alem-dânsın ol fahr-ı cihânın
Budur sâlâr-ı rütbe 'âlî- 'unvan

Kerâmet şemsi zâhir oldu sende
Nişangâh-ı sa'âdet-i feyz-i Yezdân

Civarın gülistân-ı cây-ı bihişt-i bû
Der-i hâkin nesîmi 'anber-efşân

Zımâm-keş-i nâfe-i Cibrîl rehber
Süvârı hâtem-i şâh-ı resûlân

Bu şehr sâhibi Hâlid makâmın
Sa'âdetle olup dârında mihmân

Hilâfet mevki'i me'zûn-ı devlet
Şeref buldu bununla âl-i 'Osmân

Kerîm kıl ümîdim çünki medhin
Derûna lâyık oldu vasfın evzân

Benem ol cürm-i bî-pâyân-ı siyeh-rû
Garikim bir yemm-âlûd-ı 'isyân

Kapında 'Aklî miskinin ricası
Şefâ'atdir niyâzı yevm-i mîzân

Neyle def'-i zâr eder ol nâle-i sûz-ı dili
Bu hevâlar mutribâ sâzile elhân istedür

Esmede bâd-ı fiten zülfün perîşân olmada
Başdan aşmış 'aşk-ı Mecnûn'a beyâbân istedür

Olmada pâmâl-i zillet sâyeveş üftâdeler
Kor mu tâkat neylesin çâk-ı girîbân istedür

O şehin pâyına yüz sürmek ne mümkin ‘Aklîya
Midhat-i hüsnün dahi bir başka dîvân istedür

Oldu ilhâm-ı Hudâ ‘Aklî dedi târihini
Açıla yâ Rab müdâm bu bâb-ı Bektâş-ı Velî

‘ULVÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: ‘Ulvî	‘Ulvî
İsim: Nâmı Hüseyin’dir.	Nâmı Hüseyin’dir.
Memleket: Burusa’da mütevellid olmuşdur.	Şükûfe-i vücûdu sünbül-zâr-ı Burûsa’dan nügûfte vü handân olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Zümre-i Sipâhiyân’dan idi. ‘Asr şu‘arâsındandır.	Evâ’il-i hâlinde kesb-i kemâl-i ma’rifet edip ba‘dehu ‘uluvv-i himmeti olmagla tâ’ife-i ‘askeriyyât ve gürûh-ı sipâhiyâne dâhil olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâ-yı belâgat-nişânındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı şûh u selîs ve güftârı gâyet nefîsdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Tastîr ve güftârından bu beyti tahrîr olundu.	Bu ebyât ol şâ‘ir-i ‘uluvvü’ş-şânın eş‘âr-ı âbdârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Safâyi tezkiresinde şiiri yer almamıştır. Sâlim tezkiresinde sadece şu beyti yer almıştır:

Beyt
‘Arz u i‘lâma ne hâcet sûziş-i derd ü gamı
Sînede her mûy-ı ‘âşık bir zebân-ı hâl olur

GINÂYÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Gınâyî	Gınâyî
İsim: Ol pehlivân-ı ser-âmedin nâm-ı emcedleri Ahmed'dir.	Nâmı Ahmed'dir.
Memleket: İstanbul	İstânbûl'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Mücâhidîn-i fî-sebîli'llâh zümre-i şerîfesinden tîg ile kalemi cem' eyleyen mecma'u'l-bahreyn-i hüner ü kemâlden ve ol gürûh-ı muhteremin sipâhiyânının ehl-i ma'rifet olan fâ'iku'l-emsâlindendir.	Zümre-i sipâhiyândandır. Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip vüzerâ-yı 'izâmdan ba'zı pâşâların hıdmetinde olmuşdur.
Şahsiyet Özellikler Vâdî-i cemîlü'l-mebâdî-i eş'ârın dahı hâyiz-i kasabü's-sebak-ı mizmâr-ı belâgati ve meydân-ı bî-pâyân-ı 'irfânın dahı ber-vech-i dil-hˇâh rahş-süvâr-ı pehnâ-yı fesâhati idi.	Şu'arâ-yı 'asrdan bir şâ'ir-i hoş-sohbet ve kâbil-i üns ü ülfet olup şâ'iriyyetden gayri tîr-endâzlıkda dahi kuvvet ve kudreti olmagla meydân-ı belâgatde tîr-i mazmûnu resîde-i hedef-i ma'nâ etmişdir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra'na ol seng-i nişânî benânın çekîde-i güher-zâsıdır ki tahrîr olundu. Ol 'asrda hüsn-i 'âlem-sûz ile meşhûr-ı cihan ve makbûl-ı devrân olan Mevlevi Küçegi medhinde nazm eylediği ebyâtdır. Olur nûr-ı zâmir-i şems-i cemâlin medhinde bu fakir-i câmi'ü'l-hurûfun dahi nazm-ı bedîhesidir ki bu münâsebet ile tahrir olundu.
Ölüm: Sene bin yüz beş (1105/1693-1694) hilâlinde dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz beş (1105/1693-1694) hudûdunda fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Nigehi tîgine göğüs gereriz
Gör ne keskin kazâlara siperiz

Kasd-ı tavaf-ı harîm-i yâr etdik
Bu hevesle bürehne pâ vü seriz

Müzmin-i ‘aşkız ey keman ebrû
Ne kadar saht ise o yây çekeriz

Feth-i bâb olmadı Gınâyî bize
Yâr kuyunda der-be-der gezeriz

Ve lehu
Olma hem-âgûş-ı sîm-endâm mânend-i nigîn
Rû-siyehlikle çıkarma nâm mânend-i nigîn

Nâm-darânı eder güm-geşte dest-i rüzgâr
Ger olursa Hâtem-i eyyam mânend-i nigîn

Levh-i dilde nakş-ı nâm u mühr-i dil-ber eylesin
Bûse-cûyân-ı leb-i gül-fâm mânend-i nigîn

Be mey kon çâre-i kadd-i pîrân-ı fâni râ
Ki ne-tevân çez be-âteş rast kerden kec-kemânî râ

Ne-nâ şâd-ı ârifân-ı dil-suht ez goftârî bed-gûyâ
Kim ne-şenîdem zi dî yahbeste bahr bî-girânî râ

Der-Münâcât-ı Kâdî’l-hâcât
Pak eyle sevdâdan dil-i nâlânımı yâ Rab
Bî-jeng kıl âyîne-i ‘irfânımı yâ Rab

Saçın çemen-i merhamete cûy-ı revân et
Eşk-i terim dîde-i giryânımı yâ Rab

Der Nat-ı Habîb-i Hudâ
Ey matla‘-ı envâr-ı hidâyet-i Hudâ
Ver rûşenî-i ‘âlem-i dîn ü dünyâ

Vaz‘ eylemesen hâke mübarek kademin
Olmazdı ana mihr ü kamer nâsiye-sâ

Bend etdi benim bu dil-i azadımı dervîş
Ney gibi ziyâd eyledi feryadımı dervîş

Zevk-i nazar mushaf-ı vechile ferâmûş
Etdirdi bana ders ile üstadımı dervîş

Di hânkâhın hazret-i Monlayı seversen
Lutf et bana göster reh-i irşadımı dervîş

Bir himmet ede şeyhe tevessül edeyim de
Görsen eser-i da‘vet-i evradımı dervîş

Döndürdü Gınâyi teni fânûs-ı hayâle
Sûzile semâ‘ eyledi mutadımı dervîş

Devr eder ol serv-kamet-i gül‘izârım Mevlevî
Ney-veş efzûn eyledi feryâd-ı zârım Mevlevî

Mevlevîler başına ‘âlem fer-â-fer çevrilir
Ger semâ‘ etse kaçan ol ‘işve-kârım Mevlevî

Gitmekile hep rikâb-ı esb-i nâzmda senin
Fahr eder erbâb-ı dil yek-tâ-suvârım Mevlevî

Ser-bürehne sana eyva’llah der abdal kim
Mülk-i hüsnün pâdişâhı tâc-dârım Mevlevî

Gel kudümünle müşerref kıl gönüller tahtını
Müstemendindir Safâyi şehriyârım Mevlevî

GAVSÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Gavsî Dede	**Gavsî**
İsim: Ol gavs-i zamân ve kutb-i devrânın nâm-ı emcedleri **Ahmed**'dir.	Bostân-ı fünûn-ı ma'ârifin serv-i ser-efrâzı ve gülistân-ı bezm-i letâyifin hezâr-ı nagme-perdâzı **Şeyh Ahmed Gavsî**'dir.
Memleket: Mahmiyye-i Kostantıniyye dâhilinde cây-ı bî-hem-tâ Dâvûd Paşa İskelesinde gülmîh-i sakf-ı merfû'-ı beyt-i 'ilm ü ifâde merhûm u mebrûr Çivi-zâde Mescid-i şerîfi civârında ol 'ârif-i hakîkat-dem 'âlem-i mecâza vaz'-ı kadem eylemişdir.	Mahmiyye-i İstânbûl'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Hazret-i Mevlânâ kaddesena'llâhu bi-sırrihi'l-a'lâ hulefâ-yı 'âlî-makâm-ı ülü'l-ihtirâmından olup Devlet-i 'Aliyye-i Muhammediyye-i bî-zevâl ve debdebe-i asliyye-i saltanat-ı Ahmediyye-i müttefaku'l-iclâlleri'ulemâ-i kirâm-ı vâcibü't-tebcîlden vâkıf-ı esrâr-ı Ahmedî ve vâsıl-ı âsâr-ı Muhammedî Muhammediyye sâhibi efzal-i 'ulemâ-i Rûm Yazıcı-zâde merhûmun rûh-ı kâlıb-ı 'irfân olan birâder-i cân-ber-â-beri Ahmed-i Bî-cân'ın evlâdındandır.	-
Tahsil ve Meslek: Mertebe-i sinn-i temyîzi tekmîl eylediklerinde 'ulûm-ı zâhireyi kemâ-yenbagî tahsîl eyleyip zât-ı bî-hemâllerin fazl u 'irfân ile istikmâl eylediklerinden sonra ol 'asrda Selânik kâzîsı olan İmâm-zâde Efendi merhûm ile medîne-i mezbûreye 'azm ü hırâm ve ol zât-ı sütûde-sıfâtın ol mansıbda keşf-i niyâbeti hidmetinde istihdâm olunup keşf-i hidmetinde müstahdem iken şâhid-i maksûdun cemâlinden burka'-ı hicâb-ı ihticâb-ı dîdârı dîde-i bîdârına keşf olup bu vech üzre zuhûra tecellî-i nûr eyledikde o peyker-i sâdıka ez-dil ü cân 'âşık olup kantara-i mecâzdan cenâheyn-i fikr ü müşâhade ile 'ubûr ve cinân-ı 'aşk-ı hakîkîye lâhik olup *li-münşi'ihî:* Geçdi teksîr-i sevâd-ı mülk-i sevdâdan hemân Vech-i sırrîsi cihânın ana oldukda 'ayân	Evâ'il-i hâlinde Beyt Mesneviden işiden kimse kelâm-ı mu'ciz Döne döne dolanır ol harem-i ma'nâyı mefhûmuyla tarik-i hidâyet-refik-i Mevleviyye'ye sâlik ve nakd-i vakt-i ma'ârife mâlik olup tekmil-i âdâb-ı tarikat ve tahsîl-i kemâl-i ma'rifet edip mertebe-i kemâle vâsıl oldukdan sonra me'zûn-ı hilâfet olmagla ba'zı hânkâhda şeyh olup ba'dehu Galata Mevlevî-hânesi'ne seccâde-nişin-i meşihat olmuşdur.

güzârişince terk-i fikr-i cihân edip dü-dîde-i giryânından rîzân olan eşk-i hasret ü nedâmet sûret-i zâhirde mâni'-i ârzû-yı sadr-ı şerîfleri olan evsâh-ı sûriyeye mebâdî-i tahâret olup havz-ı bâli ser-şâr-ı cûşiş-i şevk-i visâl ve bu cûş u hurûş ile bî-sabr u bî-mecâl olup terk-i nevâyib-i niyâbet ve ihtiyâr-ı seyâhat edip Burusa diyârına 'azîmet eyleyip ol 'asrda medîne-i Burusa'da Mevlevî-hâne şeyhi olan 'umde-i 'ulemâ zübde-i sulehâ meşâyih-i Mevleviyye'nin fazîletmendi Sâlih Dede Efendi hidmetine cân ü dil ile âmâde ve ol gavs-i zamân ve kutb-i dâ'ire-i 'irfânın terbiyet-i şerîfelerine teslîm ü irâde getirip dört sene mikdârı ol şeyh-i cemîlin feyz-yâb-ı meclis-i şerîfi olup hidmetlerinde müstahdem ve terbiyeleriyle mugtenem oldukdan sonra yine ol şeyh-i latîfin nutk-ı şerîfi ile tarîkü's-seyâhe Asitâne-i Hazret-i Mevlânâ-yı Rûm'a medîne-i Konya'ya revân ve ol 'arz-ı kîmyâ-etribede yıllarca mihmân olup pûte-i iksîr-i hikmet olan külâh-ı âgâhîyi ber-ser ve bî-ceyb-i ârzû ve girîbân-ı iltizâm olan hırka-i dervîşâneyi ber-dûş ve pâlheng-i dâg-ı iştiyâkın be-sîne müştâk eyleyip miyân-beste-i hidmet-i fukarâ olarak çille-keş-i kemâl-i dervîşî kesb-i hâlet ve on altı sene 'alet-tevâlî bu fakr u fenâ ile gâh bast-ı seccâde-i ikâmet ve gâh seyr ü seyâhat etmekle tayy-ı menâzil ve kat'-ı merâhil eyleyip iktisâb-ı kadr ü menzilet eylediklerinden sonra medîne-i Kostantıniyye'ye gelip Galata Mevlevî-hânesinde kârî-i Mesnevî ve hem-râz-ı esrâr-ı ma'nevî olup bu hâl üzre güzârende-i eyyâm u leyâl iken işâret-i 'âlem-i gayb ve istid'â-yı fermân-ı lâ-reyb muktezâsınca medîne-i İstanbul'da Sultân Selîm Han *'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân* Câmi'-i şerîfi kurbündeki hânelerinde bir müddet ârâm ve ol dâr-ı inzivâ-medârda bir zamân kıyâm eyleyip yine her bâr Kâsım Paşa şeyhi 'azîz-i cemîl fâzıl-ı nihrîr es-Seyyid Halîl Efendi'nin sohbeti ile safâ-yâb olmagla iktisâb-ı şeref-i bî-hesâb ederler idi. Ol esnâda merkûm Halîl Efendi'nin ilhâh u ibrâmı ile Devlet-i 'Aliyye ol 'asrda	

Edirne’de olmagla Galata Mevlevî-hânesi meşîhatini taleb etmek içün Devlet-i ‘Aliyye cânibine rû-be-râh olmaga tasmîm ü ikbâl edip pâ-der-rikâb-ı ‘azîmet iken hikmet-i Hudâ âsitâne-i hazret-i Mevlânâ tarafından nûr-ı ebsâr-ı sulehâ ve kurret-i ‘ayn-ı fukarâ Çelebi Efendi taraf-ı bâhirü’ş-şereflerinden Galata Mevlevî-hânesi meşîhatinin ‘arzı bilâ-taleb bunlara vâsıl bunlar da ‘azîmet-i sâbıkların te’kîd eyleyip ‘arz ile hem-râh olup cânib-i Edirne’ye rû-be-râh ve ‘arz mûcebince fermân etdirip yine cânib-i me’mûl olan taraf-ı İstanbul’a vüsûl ve bu takrîb ile ol tekye-i pür-meymenetde seccâde-nişîn-i meşîhat olurlardı.	
Şahsiyet Özellikleri: Miyâne-i meşâyih-i kirâmda makbûl-ı enâm meşhûd-ı bi’l-hâl bir şeyh-i ‘adîmü’l-emsâldir. Ulûm-ı bâtına ve zâhirede ma‘mûr bir zât-ı ma‘ârif-mevfûr oldugundan mâ-‘adâ şi‘r ü inşâsı gâyet latîf bir vücûd-ı şerîf idi.	Meşâyih-i kirâmdan olup bir bahr-ı bi-kenâr-ı ma‘ârifdir ki sebze-zâr-ı hânkâh-ı cihânda bezl-i kudret ve îsâr-ı nisârı cevâhir-i ma‘rifet etmiş bir pir-i rûşen-zamirdir.
Sosyal Muhit: İstanbul, Bursa, Konya, Kasımpaşa, Edirne	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: ***Hikâyet:*** ‘Azîz-i merkûmun cümle-i kerâmâtından olmak üzre rivâyet olunur ki Galata Mevlevî-hânesi meşîhati içün merhûm u mebrûr Edirne’ye varıp meşîhat-ı merkûmeyi alıp geldiklerinde bu makûle şey’ ile ülfet-güzâr olmadıklarından seleflerinin kaydını bozdurmak hâtır-ı şerîflerine hutûr etmeyip öylece gelip seccâde-nişîn olmuşlar. Selefleri olan şeyh Edirne’ye rû-be-râh u rûy-mâl ve Dîvân-ı Hümâyûna ‘arz-ı hâl eyledikde kaydına nazar olunup meşîhat-ı merkûme hâlâ senin üstündedir deyip Çelebi Efendi’nin kâgıdı olmaksızın berâtini tecdîd eyleyip İstanbul’a gelip bu zuhûr ile Gavsî Dede’yi bî-huzûr eyledikde sâlifü’z-zikr Kâsım Paşa şeyhi es-Seyyid Halîl Dede mütercem-i merkûme Elbette yine Edirne’ye gidip itmâm ve emrine bir nizâm vermek gereksin. deyü ibrâm-ı tâmm eylediginden tekrâr Edirne’ye rû-be-râh olup bunlar dahı dîvâna ‘arz-ı hâl edip tekye-i merkûmeyi taleb eyledikde müsâ’ade olunmayıp def’ ile cevâb	-

verildiginden bir mikdâr igbirâr hâsıl olup kendi kendine Bizim husûsumuz husûl-pezîr olmaga devlet İstanbul'a gelmege muhtâcdır. deyü nutk eyleyip İstanbul'a ric'at buyururlar. Hikmet ol esnâda pâdişâh-ı vâlâ-cenâb Sultân Mehemmed Han hazretleri bilâ-sebeb mine'l-esbâb def'î İstanbul'a teşrîf buyurmak ârzû buyurup İstanbul cânibine teşrîf ü vusûl ve dogru Ok Meydânı'na nüzûl buyurup anda meks esnâsında bir gün rahş-süvâr olup Galata Tekyegâhının sa'âdetle pîşgâhından 'ubûr ederken fukarâ-yı Mevleviyân'dan birkaç dervîş-i dil-rîşe duçâr olup Bu tekyede hâlen şeyh kimdir ? deyü istifsâr ve ba'zı hâllerinden istihbâr buyurduklarında fukarâ vâkı'-ı hâli ve ser-güzeşt-i mâziyeyi nakl ü beyân ve fukarânın bi'l-cümle marazîsi Gavsî Dede olup kendiden dervişân-ı şâkirîn iken ma'zûl ve şeyh-i dîger tekyegâha mevsûl kılındıgın ol gürûh-ı sâdıku'l-etvâr pâdişâh-ı gerdûn-iktidâra ihbâr etmeleriyle devlet ü sa'âdet ile anlar dahı Gavsî Dede'yi tercîh buyurup 'inâyet-i şâhânelerine şâyân ve tekye-i merkûmeyi Gavsî Dede'ye keremim olmuştur ölünceye dek kimesne ta'arruz eylemesin. deyü bir hatt-ı şerîf ihsân buyurmalarıyla tekrâr meşîhat-ı hikâyet-i garîb bi'z-zât kutb-ı 'âlemden Gavsî Dede cenâbına nasîb olup tekye-i merkûmede yigirmi bir sene 'ale't-tevâlî meşîhat eylemişlerdir.	
Değerlendirme: Nice na't-ı şerîfleri ve lisân-ı tasavvufda nice eş'ârı ve zebân-ı mecâz üzre gazelleri ve bunun emsâli nice âsârı vardır ki her biri bir revnak-ı mecmû'a-i ma'ârif ve ser-levha-i dîbâce-i letâ'if-nâme-i zarâyifdir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Ez-cümle bu gazel-i bî-nazîr ve bu birkaç beyt-i dil-pezîr ol şeyh-i cemîlin zâde-i tab'-ı 'âlem-gîrlerindendir.	Bu ebyât-ı pür-nikât ol gavs-i 'asrın eş'ârındandır ki tahrîr olundu.
Ölüm: Ol şems-i ufk-ı kemâl sene bin yüz tokuz (1109/1697-1698) târîhinde irtihâl ve ol sâlin Cumâdâ-yı ûlâsının beşinci çihârşenbe günü âftâbın gurûbuyla bile gurûb eyleyip intikâl eyledi.	Bin yüz tokuz (1109/1697-1698) târihinde şems-i hayâtı ufk-ı ecelden gurûb etmekle bu hâkdân-ı fenâdan güzergâh-ı bekâya rıhlet etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin mahlası “Gavsî Dede” Safâyi tezkiresinde ise “Gavsî” ismi Sâlim tezkiresinde “Ahmed” Safâyi tezkiresinde “Şeyh Ahmed Gavsî” olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olan şiirleri şunlardır:

Gazel

Kûre-i ‘aşk-ı Hudâ’dır hânkâh-ı Mevlevî
Pûte-i iksîr-i hikmetdir külâh-ı Mevlevî

Çeşm-i zâhir-bîni kullanmaz ma’ânî seyr eden
Dîde-i dilden zuhûr eyler nigâh-ı Mevlevî

Tûşesi ihlâsdır tecrîd-i dildir reh-beri
Dergeh-i maksûda ilter şâh-râh-ı Mevlevî

Mâli ta’dâd etmedin meyl eylemez mâl âdeme
Hâsılı ta’dâd-ı eşyâdır günâh-ı Mevlevî

Güft (ü) gûy-ı dehri Gavsî gûşuna koyma sana
Râstî nefy-i nişândır pençgâh-ı Mevlevî

Gazel

Ruh-ı piyâleye dil dâg dâg-ı hasretdir
Hemîşe rîhte-rûgan çerâg-ı hasretdir

Serimde âteş-i ‘aşkınla dâg-ı teslîmim
Şüküfte bir gül-i sad-berg-i bâg-ı hasretdir

Fetîli çâr-sûy-ı nâr-ı ‘aşkdan yanmış
Metâ’-ı hüsn ü bahâ dilde dâg-ı hasretdir

Hümâveş etme ta’alluk cihâna ey Gavsî
Konan dıraht-ı ümîd üzre zâg-ı hasretdir

Sen ol zâhid hasedle ragmına mey-nûşdur Gavsî
Karîn-i magfiretdir vaz’-ı küstâhâneden sonra

Harfü’l-fâ
Harf-i fâ’da edip tetebbu’-ı tâm
Edip imkânı rütbe istikrâ

Ketbe şâyân olanları yek-ser
Bir bir etdik netîce hep imlâ

Şairin Safâyi tezkiresinde yer alan Sâlim tezkiresinden farklı şiirleri şunlardır:

Beyt
Mesnevîden işiden kimse kelâm-ı mu‘ciz
Döne döne dolanır ol harem-i ma‘nâyı

Beyt
Habbezâ pir-i tarikat-ı fâzıl u hikmet-şinâsın
‘Âlim-i ‘ilm-i ledün-i müşkil-güşâ-yı Mesnevî

Nazm
Şevk-i visâl-i dost tenim cân cân eder
Sûd u zebânı zevk ü gamı bi-nişân eder

Gâhi tebessüm ile selâm-ı tamâm-ı nâz
‘Aşk-ı âşinâya secdeye âyet beyân eder

Bir tâb var ki şu‘le-i ruhsâr-ı yârda
Cibril-i ‘aşkı lem’asına dide-bân eder

Bi-hûş eder o gamze-i mestûr-ı ‘âşıkı
Lâyık mı hem yine nigehin imtihân eder

Çeşminde nâb-ı ‘aşk nihân olmaz ‘aşıkın
Sâfî şarâb kendüyi sagarda gösterür

Gavsî dâkîka-i hüneri ‘arz eder mi dil
Dâğ-ı derûnu dehre ne bir ferde gösterür

Ve lehu
Olduk yine biz secde-ber-i nâr-ı muhabbet
Olamaz dilimiz beste-i zünnâr-ı muhabbet

Can u dili eyler idim gamzene teslim
Mahrûmî-i gam olsa dil-i zâr-ı muhabbet

Levh-i dil-i Gavsî'de komaz nakş-ı kudûret
Şevk-i heves-i bâde-i gülzâr-ı muhabbet

Ve lehu
Canıma kâr etdi istilâ-yı derd-i rüzgâr
Hiç göz açdırmaz bana bir lahza gird-i rûzgâr

Olma Sührâb-ı gamın ma'lûbu tâ kim diyeler
Aferin ey Gavsî-i Rüstem-neberd-i rüzgâr

Ve lehu
Göz deyip gezdirdiğin bag pâresinin şu'lesi
Nûr-ı Hak'dandır bu razı bilmeyen a'mâ imiş

FÂ'İZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâ'iz-i diğer	Fâ'iz
İsim: Nâm-ı nâmî ism-i girâmîleri 'Abdu'llâh'dır.	Nâm-ı 'Abdu'llâh'dır.
Memleket: Bosna	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Terceme-i hâlleri birâderleri Şâm-ı şerîf kazâsından ma'zûlen intikâl eyleyen Kerîm-zâde Refdî Efendi merhûmdan istifsâr olundukda bi'aynihî böylece ihbâr eylediler ki mütercem-i mezkûr pederimiz **Sâmi'î 'Abdü'l-kerîm Efendi**'nin mahdumudur.	Bu cerîde-i 'irfâna Sâmi'î mahlas ile tercemesi sebk eden **Bosnavî 'Abdü'l-kerîm Efendi**'nin mahdumudur.
Tahsil ve Meslek: Kırkdan infisâlinden sonra sene bin toksan beş târîhinde Sarâybosna'da Malkoç Efendi Medresesine müderris olup ba'dehû ol medresede hâric i'tibârı olup ba'dehû hareket-i hâric ba'dehû dâhil i'tibâr olunup medîne-i	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i fezâ'il-i nâ-mahmûd ile ma'dûd olup mülâzım ve müderris olmagla kat'-ı merâhıl-ı medâris etmişdir.

Kostantıniyye'de bizim ile bile olurlar idi.	
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Bosna, İstanbul	Bosna
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	'Asrın şu'arâsından şâ'ir oglu şâ'ir olmagla âsârından bu beyt numunedir.
Ölüm: Vatan-ı aslîleri diyâr-ı Bosna'ya haremin götürmek içün rû-be-râh ve ol tarafa vardıkda sene bin yüz (1100/1688-1689) târîhinde bi-emri'llâhi te'âlâ mebtûnen intikâl eyledi.	Bin yüz tarîhinde (1100/1688-1689) fevt olmuşdur.

Şairin babasının ismi Sâlim tezkiresinde "Sâmi'î 'Abdü'l-kerîm Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Bosnavî 'Abdü'l-kerîm Efendi" olarak geçmiştir. Her iki tezkirede de şairin aynı beytine yer verilmiştir.

FEYZÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Feyzî-i diğer	Feyzî
İsim: Nâm-ı müstahsenleri **Hasan**'dır.	Meşâyih-i tarik-i Halvetiyye'den **Simkeş Hasan Efendi** denmekle meşhûrdur.
Memleket: -	İstânbûl'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kutbü'l-aktâb şeyh-i vâlâ-cenâb meşâyih-i kirâmın bülendi Nûrî 'Abdü'l-ahad Efendi merhûmdan inâbet eyleyip 'asâdârlıkları şerefin iktisâb etmekle serv-i gülistân ile kâmet-i mübâhâti hem-ser idi. Bin altmış iki târîhinde Topkapusu hâricinde Takyeci Câmi'i meşîhati ile peyveste-i nüh-tâk-ı âsmân olup felekde mihr ü mâha ber-â-ber olup mahbûb-ı meşâyih ve mergûb-ı enâm olmagla herkes gıyâbında kılıcın salarlar idi. Li-ecli zâlik yetmiş sekizde Top-hâne'deki Kılıç 'Alî Paşa Câmi'inde ehad günü çıkmak üzre bir va'ziyyeye himmet buyurulmuş idi ve seksen altı târîhinde Edirnekapusu hâricinde Emîr Buhârî Zâviyesi meşîhati ile kanâ'at eylemişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i 'ilm ü ma'rifet ederek dâne-çîn-i 'amel olup kâr- hâne-i dünyâda taleb-i tahsîl-i sîm ü zer bir hayâl-i hâm ve neticesi fenâ olduğundan hisse- dâr-ı kâm olup ol devrin kutbı 'Abdü'l-ahad Nûrî'den feyz-yâb-ı inâbet ile tekmîl-i adâb-ı tarikat edip me'zûn-ı hilâfet olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Topkapı, Tophane,	İstanbul

Edirnekapı	
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Tefsîr-i Beyzâvî'nin ba'zı mahallerine risâleleri ve *Gamze vü Dil* ve *Mi'râc-nâme* ve *Cevâb-nâme* nâmına Türkî manzûmeleri vardır. Bunlardan gayrı Türkî *Dîvân*'ı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı 'âşıkâne ve güftârı sûfiyânedir. Manzûmâtını rişte-i tertîb ü tedvîne keşîde etmişdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu eş'âr-ı güher-bâr anındır.
Ölüm: Bin yüz iki (1102/1690-1691) Saferinde intikâl eyledi**.**	Bin yüz iki (1102/1690-1691) hudûdunda terk-i zâviye-i fenâ edip merhale-i bekâya çille-bend-i miyâne-i rıhlet olmuşdur.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Hasan" Safâyi tezkiresinde ise "Simkeş Hasan Efendi" olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Şerh-i gam-ı dil beyâna gelmez
Ol sırr-ı nihân lisâna gelmez

Hâlim nice 'arz edem huzûra
Tahrîr edemem zebâna gelmez

Fikriñ gibi bir nihāl-i mevzūn
Maḳṣūre-i كن نكان [251] 'a gelmez

Ayînede gördüler nazirin
Mislin sanemâ cihâna gelmez

Feyzi o periyle vasl müşkil
Halvet-geh-i 'âşıkâna gelmez

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Beyt
'Arz etse subh-dem yüzün ol şeh-süvârımız
Sahrâ-yı sabr-ı 'aşkda kalmaz karârımız

Nev-rûz-ı vasl-ı maksada baht erse Feyziyâ
Yeksân olurdu şevk ile leyl ü nehârımız

FÂMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâmî	Fâmî
İsim: Nâm-ı cemîli İsma'îl'dir.	Nâm-ı İsma'îl'dir
Memleket: Âmîd-i kesîrü'l-mahâmidden zuhûr etmişdir.	Diyâr-ı Bekr'den zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i ma'ârif-i kesîr ve tekmîl-i 'avârif-i vefîrden sonra Sultân Ahmed Han-ı Sânî 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân zamân-ı saltanatlarında Devlet-i 'Aliyyeye gelip sâgar-ı la'lînfâm-ı dehânı pür-neş'e-i 'irfân bir zât-ı fâyıku'l-akrân ve 'ilm-i mahzarîsi pesendîde-i ekâbir bir vücûd-ı celîlü'l-me'âsir husûsâ 'ilm-i ferâyizde be-gâyet müstahzır ve münâsaha ve taksîmde hâzır olmagla kibâr-ı enâma ta'alluk-ı tâmm edip şi'r ü inşâsı dahı i'tibâra şâyân olmagın manzûr-ı ashâb-ı 'izz ü şân olup ba'zı erbâb-ı devletin lutf u i'âneti ile vilâyetinin mahkemesinin baş kitâbeti kendüye himmet olunup ol hidmetle makzi'l-merâm ve cânib-i diyârına hırâm edip pîşgâh-ı Kostantıniyye'de ibtidâ-i merhale-i erbâb-ı sefer olan Üsküdar cânibine güzâr eylemişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i ma'rifet edip devr-i Sultân Ahmed Hân'ı Sânî'de âsitân-ı hümâ-âşiyân-ı devlet-i 'aliyyeye gelip nazm ü inşâda mahâreti olmagla kibâr-ı devletten ba'zı sâhib-sa'âdete intisâb etmekle matlabı olan Diyâr-ı Bekr mahkemesinin başkitâbeti kendüye teveccüh ü inâyet buyurulmagla ziyâde mesrur olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Hoş-güftâr bir şâ'ir-i nâzik-reftâr idi.	İlm ü fazl ile ma'rûf ve lutf-ı tab' ile mevsuf bir kimesne idi. Şu'arâ-yı 'asrdan bir fâyiz-i kasabü's-sebâk-ı belâgat idi.
Sosyal Muhit: Amid, İstanbul, Üsküdar	Diyar-ı Bekr
Hayatından Kesit: Hattâ intikâl esnâsında medîne-i Üsküdar'da haste vü bîmâr olup 'alâyim-i mevt âşikâr oldukda, Beyt: Ne mümkindir dile ol gamzeden bî-vehm ü bâk olmak Şifâsı olmayan bîmâra sıhhatdir helâk olmak beyti ile bedîhe-gûy olup bu beyti âhir-i güftârı ve hâtime-i eş'ârı oldugu şöhret-şi'ârdır. Mütercem-i mezkûr agleb-i fennî olan 'ilm-i ferâyizde gâyet ma'mûr olup gülşen-i nazmın bülbül-i pür-gûsu ve bâg-ı ma'rifetin pür-gonca-i hoş-bûsu oldugundan ferâyizde üç bin beyt mikdârı bir manzûmesi	-

oldugu meşhûrdur fe-ammâ bî-çâreyi kassâm-ı ezel ta‘yîn-i ecel ile hücüb-i hisse-i şâyi‘a-i vâhime-i emel eyleyip sehm-i kısmeti melhûzundan bî-nasîb olup kendin derdmend ‘asabe-i irs kemâl-i farz eyleyip hezâr ihtimâl-i âmâl hayâl ederken her ‘asabe ve zü’l-erhâm ta‘yîn olunan evkât u âcâlden vakt-i mukadderi hulûl etmegin murâd üzre nâ’il-i âmâl olmadın dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	
Eser: -	Cümle âsârından *Kitâb-ı Ferâ’iz*’i üç bin beyt ile terceme ve nazm etmekle *Nâzım-ı Ferâ’iz* deyü meşhur-ı cihân olmuşdur.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç beyt-i ra‘nâ cümle-i âsârlarındandır.	Bu ebyât gazeliyyâtındandır.
Ölüm: Sene bin yüz beş (1105/1693-1694) târîhinde intikâl ü rıhlet eyledi.	Bin yüz beş (1105/1693-1694) tarîhinde Üsküdâr’da râh-ı bekâya terâne-senc-i deryâ-yı ‘âzimet olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Görenler ebruvânın mâ’il olmazlarsa meh-i ‘iyde
Ederler sâye-i zülfünde diller ta‘ne hurşîde

Şarâb-ı la‘l-i nâbından gönül mestâne oldukda
Olur san‘at-nümâ-yı fenn-i ‘işret rûh-ı Cemşîd’e

‘Aceb mi ‘ıtr-pâş olsa cihana Fâmîya nazmın
Suhan bağında eyler çün gül-i mazmunu berçîde

Ve lehu
O denlü nazre-i dil verdi reng-i ‘âb sana
Ki reşk eder bu nümâyişle âfîtâb sana

Niçün mukayyed-i târ-ı belâ-yı zülf oldun
Sezadır ey dil-i ser-geşte ıztırâb sana

Ne sihr-sâz-ı suhansın ki Fâmîya olmuş
Zebân-ı mu‘ciz-i ‘acz-âver cevâb sana

Ve lehu
O cellâdın ki tig-i gamzesi destinde ‘uryandır
Dil-i Cibril’e vehm-endâz-ı zahm âfet-i candır

Almada zülfikâr-ı hâme şîr-i ‘arsa-i nazm
Sala nazm-âverân-ı dehre gelsin Fâmî meydandır

FETHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fethî-i diğer	Fethî
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Abdü’l-kerîm’dir. Zurafâ-yı İstanbul’un miyânesinde Bolbolcu-zâde demekle şöhret-şi‘âr bir şeyh-i celîlü’l-mikdârdır.	Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Abdü’l-kerîm’dir. Bolbolcu-zâde denmekle meşhur-ı dünyâ olmuşdur.
Memleket: İstanbul	İstanbul’dan peydâ olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Evâ’il-i hâlinde şeyhü’l-islâm ve müfti’l-enâm Koca Yahyâ Efendi merhûmdan mülâzım olup kırk akça medreseden ma‘zûl ve hâric medresesine müteheyyi’ iken meşâyih-i kirâm ve e‘izze-i ülü’l-ihtirâm ile kesret-i ülfetlerinden nâşî ol târîkat-ı ‘aliyyeye ez-dil ü cân ragbet eyleyip meşâyih-i Halvetiyye’den e’izze-i kirâmın nûr-ı sudûru ve envâr-ı enfâs-ı tayyibesi şu‘le-senc-i mişkât-ı kulûb-ı ehl-i tevhîd olan ‘Abdü’l-ahad Nûrî Efendi merhûmdan ahz-ı yed-i inâbet ve âsitâne-i şerîfelerinde nice zamân hidmetden sonra pertev-i enzâr-ı ‘aliyyelerinden müstenîr olup Topkapusu’nda Ahmed Paşa meşîhatine nâ’il olup ba‘dehû meşîhatleri Nişâncı Paşa-yı Cedîd va’ziyyesiyle tebdîl ba‘dehû silsile-i meşâyih-i kirâma dâhil ve giderek bin seksen sekiz Şevvâlinde ebû’l-feth Sultân Mehemmed Han-ı Gâzî meşîhatine nâ’il oldular. Ba‘dehû toksan Rebî’ü’l-evvelinde Sultân Bâyezîd Han-ı Velî meşîhatine ve bin yüz bir Recebinde Süleymâniyye Câmi‘-i şerîfine ve bin yüz Cumâdâ-yı âhiresinde Ayasofya-i Kebîr meşîhatiyle tevkîr olunmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde tahsil-i ma‘rifet edip meşâyih-i tarikat-ı ‘aliyye-i Halvetiyye’den kutb-ı ‘asr olan ‘Abdü’l-ahad Nûrî nâm ‘aziz-i muhteremden inâbet ve nize zamân ol ‘azîze hıdmet ve tahsil-i ilm ü ma‘rifet ve tekmîl-i merâsim-i âdâb-ı tarîkatdan sonra me’zûn-ı hilâfet olmuşdur. Silsile-i meşâyih-i cevâmi‘i-i selâtiniyyeye dâhil olup refte refte tayy-ı merâtib-i mu‘tâde ederek Ayasofya-i Kebîr Cami‘-i Şerîf’nde cum‘a şeyhi olmagla re’isü’l-meşâyih-i İstanbûl olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Mütercem-i mezkûr her tarafı ma‘mûr şeyh-i nâzik-edâdır.	Meşâyih-i tarikin kibarından olup hakkâki ‘ulûm-ı ‘akliyye ve nakliyyede mâhir ve fazîlet-i bâhiresi zâhir memdûh-ı âlem bir

	zât-ı fazıl ve şeyh-i kâmil olmuşdur.
Sosyal Muhit: İstanbul, Topkapı	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Cihet-i ‘ilmiyyesinden fazla Fethî mahlası ile eş‘ârı ve ilâhiyyâtda bî-nazîr güftârı var idi.	Cümle fezâ’ilinden fazla eş‘ârı hûb ve güftârı gayet mergûbdur.
Örnek cümlesi ve örnekler: İlâhiyyâtından teberrüken bu bir iki nazm-ı dil-pezîri bu mecellemize tahrîr olundu.	Bu eş‘âr-ı hakikat şi‘âr ol zât-ı buzurgvârın âsâr-ı dürerbârındandır.
Ölüm: Bin yüz altı (1106/1694-1695) Rebî‘ü’l-âhirinin altıncı hamîs günü intikâl eylediler.	**Bin yüz yedi (1107/1695-1696)** hududunda ol serv-i ser-firâz-ı bag-ı ma‘anî hırâmân-ı çemenzâr-ı huld-berîn olmuşdur.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1106” Safâyi tezkiresinde ise “1107” olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

İlâhî-i Dîger
Cemâlin pertev-i nûr-ı Hudâ’dır yâ Resûla’llâh
Kelâmın cümle vahy-i Kibriyâ’dır yâ Resûla’llâh

Ra’ûf u hem Rahîm ile müsemmâ oldu çün zâtın
Şefâ‘at eylemek sana sezâdır yâ Resûla’llâh

Zülâl-i ru’yete atşân olup yandım harâretden
İçir câm-ı visâlinden şifâdır yâ Resûla’llâh

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitler farklıdır:

Münâcât-ı Der-Kâzî’l- Hâcât
Yeter yandım firâkın âteşine
Tecelli et meded sübhânım Allah

Yeter kanlar katıldı gözyaşına
Tecelli et meded sübhânım Allah

Gönülde zikr ü fikrin ola mevcûd
Dahi ‘aşkımın visâli zikr-i ma‘bûd

Umarım ki visâlin ola meşhûd
Tecelli et meded sübhânım Allah

Fenâ oldu bekâdan çün kinâye
Erişdir Fethî’yi evc-i visâle

Fakiri vâsıl eyle bu gınaya
Tecelli et meded sübhânım Allah

FETHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fethî	Fethî
İsim: Nâm-ı celîlü’l-i‘tibârı Fethu’llâh olmagla mahlas-ı merkûmu ihtiyâr eylemişlerdir.	Nâm-ı Fethu’llâh’dır.
Memleket: Halebiyyü’l-asl bir nâzik çelebi olup metâ‘-ı ‘irfânı hoş-kumâş bir zât-ı dakîka-şinâs idi.	Letâfet-i âb u hevâ ile meşhur Halebü’ş-şehbâ-i ma‘mûrdan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kibâr-ı enâma hidmeti mukâbelesinde rıf’at bulup Dîvân-ı Hümâyûn küttâbı zümre-i celîlesine münselik olup vüzerâ-i kirâma dîvân efendiligi hidmetinde müstahdem olarak baht u tâli‘i süvâr-ı gerdûne-i ikbâl olup ser-efrâz ve sudûr-ı ülü’l-ihtirâmdan vezîr-i a‘zam-ı esbak ‘Arabacı ‘Alî Paşa’nın mektûbcusu olup beyne’l-akrân mümtâz ve Dîvân-ı ‘Âlî hâcelıklarından ba‘zı mertebe-i ‘âliye ihrâz eylemişler idi.	Evâ’il-i hâlinde vatan-ı me’lûfundan hicret ve ba‘zı kibâr-ı devlete hıdmet ederek tahsil-i ma‘rifet ve tekmîl-i fenn-i kitâbet edip ba‘dehu vezîr-i a’zam ‘Arabacı ‘Ali Paşa denmekle meşhur olan vezire mektûbcu olup ba‘dehu dîvân hâcelerine mahsus ba‘zı mansıb-ı celîle ile ihraz-ı rütbe etmişdir. ‘Asrın şu‘arâsından dehrin zürafasındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Zihni gibi lisânı hadîd ve akvâli gibi ef’âli sedîd olan zâtlardan meşhûr-ı cümle-i kâ‘inât âteş-pâre-tabî‘at bir şâ‘ir-i huceste-simât idi**.**	-
Sosyal Muhit: Halep	Halep
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Nazmı hûb ve nesri dâhi mergûb fenn-i inşâda hod-müsellem-i cumhur bir zât-ı

	ma‘mûr idi.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt-i sûznâk ol şem’-i şebistân-ı bezm-i ‘irfânın lem’a-i feyzinden pertev-endâz olan mazmûn-ı dil-sitânındandır ki vüzerâ-i kirâmın kadr-şinâs-ı pür-ma‘rifeti vezîr-i bî-hem-tâ kayın atamız merhûm u magfûr **Râmî Paşa** hazreti ile ol ‘asrda miyânelerinde vâkı‘ olan ba‘zı nâz ü niyâz esnâsında tahrîr eyleyip firistâde-i nâdî-i devlet-masîrleri kılmışdır.	Lâkin mezbûr ziyâde hadîdü’l-lisân olmagla ‘asrında mansıbdan hâlî kalmayıp lisânı havfından mansıbına kimse tâlib olmayıp rüzgâr-ı rûzgârda bu dâhi bu veçhile kâm-revâ olmuşdur. Ol ‘asrda re’isü’l-küttâb olan **Râmî Efendi**’ye nâz u niyâz müş‘ir nazm edip verdiği kasideden bir beyt tahrîr olundu. Bu birkaç beyt gazeliyatındandır.
Ölüm: Bin yüz altı (1106/1694-1695) hilâlinde hayâtda olup ol esnâda çok zamân mürûr etmeden intikâl eyledi**.**	**Bin yüz (1100/1688-1689)** tarîhinde fevt olmuşdur.

Dönemin vezirinin ismi Sâlim tezkiresinde “Râmî Paşa” Safâyi tezkiresinde ise “Râmî Efendi” diye anılmıştır. Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1106” Safâyi tezkiresinde ise “1100” olarak belirtilmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Mest-i sahbâ-yı elem çeşm-i terinden bellidir
Rind-i ‘işretgâh-ı muhabbet sâgarından bellidir

Tâc-ı zer gibi nümâyan serde âh âteşin
Şâh-ı mülk-i ‘aşk zerrîn efserinden bellidir

Nûr-bâhş oldu şu‘a‘ı âteş mey-i meclise
Bezm-i şevk-engîz şem‘-i enverinden bellidir

Münker olmaz tab‘ına Fethî dürr-i nazmın gören
Bahr-ı pür-cûş-ı ma‘ânî güherinden bellidir

Ve lehu
Bihamdi’lâh ol âfet zümre-i ‘uşşâkı yâd etmiş
Dil-i üftâdegâne lütfunu güya zımâd etmiş

Bırakdı ‘asker-i müjgânile sad-fitne devrâna
Figân-ı çeşm-i siyehkârından anın kim fesâd etmiş

Râkîb-i rû-siyâhı cevrile fetil etmiş ol âfet
Hemîşe payidâr olsun ‘acebe özge cinâd etmiş

Dehân-ı nokta-i sırrı İlâhî’dir o mahbubun
Ki kârın rûz-şeb perverde-i bûy-ı ziyâd etmiş

Nazîre söylemek üstada hiç Fethî’ye câ’izi
Misâl-i mûr dest-âvîzini recül-i cerd etmiş

Ve lehu
Dil-i mecruha zahm urdukda kalmış katre-i hûnî
Görünen mevc-i cevher sanma hançer-i dag-ber-dildir

Ve lehu
‘Arsa-i mahşerde ferdâ germî-i hûrşîdden
Sâye-dâr-ı nev-nihâl-i kâmetin kimdir aceb

FAZLÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fazlî	Fazlî
İsim: Ol seyyid-i sahîhü’n-neseb olan şeyh-i zî-şânın nâm-ı nâmîleri ‘Osmân’dır. **Atbazarî Şeyh** demekle şöhret bulmuşlar idi.	Meşâyih-i tarîk-i Celvetiyye’den **Atbazarî Seyyid ‘Osman Efendi** denmekle meşhur bir şeyh-i nâmdârdır.
Memleket: Vilâyet-i Rûmeli’nden Şumnu kasabasında pâ-nihâde-i halvetkede-i ‘âlem-i şuhûd olmuşdur.	Rûmeli’nde vâkı‘ Şumnu kasabadan zuhura gelmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Şeyh-i mezkûrdan hilâfetle Aydos-nâm mahalle hırâm ba‘dehû bir müddet dahı Filibe şehrinde meks ü ârâm eylediginden sonra cânib-i Kostantıniyye’ye rahş-süvâr-ı ‘azîmet ve ol şehr-i pür-meymenetden semend-i tab‘-ı hoş-hırâmları izhâr-ı memnûniyyet etmekle ol beldede ikâmet ve anda vâkı’ Kul Câmi‘i demekle şöhret-şi‘âr olan câmi‘-i şerîfin imâmet ü hitâbeti ile kanâ‘at edip evkât-güzâr olup câmi‘e karîb bir menzil iştirâ ve te’ehhül eyleyip ba’dehû câmi‘-i merkûma talebe-i	Evâ’il-i hâlinde Zâkirî Şeyh ‘Abdullah Efendi’ye hıdmet ile tahsil-i ‘ilm-i ma‘rifet ve tekmîl-i âdâb-ı tarikat edip me’zûn-ı hilâfet olmagla refte refte İstanbul’da selâtin câmî‘lerine vâ‘iz ve nâsıh ve ders-i ‘âm olmagla bir şeyh-i benâm olup bin yüz târîhinde gülşen-i devlet-i ‘aliyyeye vezîde olan nesîm-i feterât sebebi ile zuhur eden tâ‘ife-i bugât def‘ ve istîsâlinde hüsn-i tedbir ile devlet-i ‘aliyeye katı çok hıdmeti sebkât eylediği meşhurdur. Ba‘dehu

‘ulûm içün münâsib hücrecikler binâ edip gâh va‘z ve gâh ders ve geh tevhîd-i şerîf eyleyip ol mekânda evkat-güzâr olmagla Atbazarî Şeyh demekle şöhret bulmuşlar idi. Ba‘dehû Şeyh Ebu’l-Vefâ Câmi‘-i şerîfi va‘ziyyesi verilip ba‘dehû bin toksan beşde Sultân Selîm meşîhati ile tekrîm olunup esnâ-yı cülûs-ı Sultân Süleymân Han-ı Sânî’de esb-i hoş-hırâm-ı i’tisâmı bir mikdâr sürçmekle ıstabl-ı ferâmûşîde nisyân ile bir mikdâr te’dîb olunup yüz bir Şevvâlinde Kıbrıs cezîresine iclâ vü irsâl ve ol beldede sâkin olmuşdur.	ba‘zı hussâd ilkâsıyla Kıbrıs ceziresine nefy olunmagla evkâtını te’lifât u tasnîfâta sarf edip ‘ulûm-ı ‘arabiyyede çok te’lîfi vardır.
Şahsiyet Özellikleri: Mevlânâ-yı merkûm fuzalâ-yı Rûm’dan ehl-i haysiyyet ve sâhib-faziletdir.	‘Alim ü fâzıl bir şeyh-i kâmildir.
Sosyal Muhit: Rumeli, Aydos, Filibe, İstanbul, Kıbrıs	Rumeli, İstanbul, Kıbrıs,
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Âsâr-ı celîlelerinden *Telvîh ve Tavzîh*’a ve *Muhtasar* ve *Mutavvel*’e ve Sadrü’d-dîn-i Konevî’nin *Sûre-i Fâtiha Tefsîri*’ne ve *Şerh-i Fusûs*’a müstakil havâşîsi oldugundan mâ-‘adâ meydân-i şi‘rde fârisü’l-hayl-i makâl ve hâyiz-i kasabü’s-sebak-ı kemâl olup bî-nazîr ilâhiyyât u eş‘ârı ve nice âsâr-ı celîlü’l-mikdârı vardır.	Cümle-i te’lifâtından *Telvîh ve Tavzîh* ve *Mutavvel ü Muhtasar*a ve Sadrü’d-dîn-i Konevî’nin *Fâtiha-i Şerîf* ta‘bîrine ve *Şerh-i Fusûs*’a müstakil tahrîrâtı vardır. Hatta evâhir-i ‘ömründe fenn-i kâfda meşhur-ı cihân olan *Celdegî* nâm kitaba mufassal şerh tahrîr etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı tasavvufâne ve güftârı ‘âşıkânedir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ilâhiyyâtda olan âsârındandır.	Bu birkaç beyt-i latîf ol merkez-i dâ‘ire-i kerâmetin güftârındandır.
Ölüm: Kıbrıs’da sâkin iken yüz iki (1102/1690-1691) Zü’l-hiccesinde dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz iki (1102/1690-1691) târîhinde cezîre-i merkûmede tarîk-i zâviye-i fenâ ve sâlik-i tekyegâh-ı bekâ olmuşdur.

Şairin lakabı Sâlim tezkiresinde “Atbazarî Şeyh” Safâyi tezkiresinde ise “Atbazarî Seyyid ‘Osman Efendi” olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu beyitleri yer almıştır:

Nazm

Câm-ı ‘aşkı nûş eyleyen ‘aceb olmuş mestânesi
Deryâ gibi cûş eyleyen ‘aceb olmuş mestânesi

Bir mekânda kılmaz karar Mecnûn gibi Leylâ'ya zâr
Mevlâ deyip gezer her bâr 'aceb olmuş hayrânesi

Ey Fazlî kul bulan Hakk'ı unudur ol gayr-ı zevki
Dil sahrâsı olup 'aşkı 'aceb olmuş dil-hânesi

FASÎHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fasîhî	Fasîhî
İsim: Nâm-ı vâlâları Mustafâ'dır.	Nâm-ı Mustafâ'dır.
Memleket: Rûmeli'nde vâkı' Nigbolu havâlisinden nümâyân olmuşdur.	Rûmeli'nde vâkı' Nigbolu havalisinden zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Devlet-i 'Aliyye tarafına şitâbân olup medîne-i Kostantıniyye'ye vusûl ve ol belde-i tayyibede Dîvân-ı Hümâyûn küttâb-ı celîlesi miyânına duhûl eyleyip giderek vüzerâ-i kirâma intisâb ve dîvân efendilikleri hidmetleriyle iktisâb-ı şeref-i bî-hesab eyledikden sonra sadr-ı a'zam-ı sâbık El-Hâc 'Alî Paşa vezâretinde defter-i hakanî emâneti ihsân olunup vâfir zamân ol mansıbda eyyâmı güzerân eylediginden sonra nice demler hazz u ârzûsu câh-ı dehr-i denîden bî-nasîb ve evâhir-i 'ömründe irtihâline karîb Beşiktaş'da vâkı' Yahyâ Efendi Zâviyesinde seccâde-nişîn-i irşâd olan şeyh-i celîlü'ş-şân-ı takvâ-mu'tâd **Otabaşı Şeyhi** ma'rûf-ı enâm 'azîz-i pür-ihtirâmdan inâbet ü bî'at ve ol şeyh-i kâmile nice zamân hidmet ü 'ubûdiyyet ve tekyegâha karîb bir menzil peydâ ve ol meskende nice eyyâm 'ibâdet ü inzivâ eylemişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i ma'ârif bisyârdan sonra dîvân-ı sultânî kâtibleri zümresine dâhil olup fenn-i kitâbetde mâhir olmagla ba'zı vezire dîvân efendisi olup gâh dervîşâne rüzgâr güzâr ve gâh kibârâne reftâr ederek Sultân Ahmed Hân-ı Sânî hazretlerinin zamân-ı saltanatında vezîr-i a'zâm olan Hâcı 'Ali Pâşâ nâm vezire intisâb etmekle dîvân-ı 'adalet-'unvân-ı sultânîde defter-i hâkânî emâneti mansıbı ile ser-efrâz olmuşdur. Evâhir-i hâlinde Beşiktaş kurbunda Şeyh Yahya zâviyesinde post-nişîn olup **Odabaşı Şeyh Fenâyi** denmekle meşhur-ı cihân olan pîr-i fâniden inâbet etmekle ol zâviye-i feyz-karîn kurbunda müceddeden mesken binâ edip nice zamân sâkin olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Dânâ-dil ve sâf-derûn bir kâmil idi.	'Asrın şu'arâsından dehrin zürafasından 'ulûm-ı garibe ve fünûn-ı 'acîbe isti'mâline kâdir her fende kemâl-i kudreti mâhir bir şâ'ir-i mahirdir.
Sosyal Muhit: Rumeli, Niğbolu, İstanbul, Beşiktaş	Rumeli, Niğbolu, İstanbul, Beşiktaş
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-

Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu eş‘âr ol tûtî-i bag-ı fesâhatin âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz altı (1106/1694-1695) senesinin Rebî‘ü'l-evvelinde rahmet-i Rahmân'a intikâl eyledi.	Bin yüz altı (1106/1694-1695) hududunda ‘âzim-i dâr-ı bekâ olmuşdur. Türbe-i Şeyh Yahya civârında defn olunmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şeyhin ismi " Otabaşı Şeyhi" Safâyi tezkiresinde ise "Odabaşı Şeyh Fenâyi" olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde sadece şu beyti yer almıştır:

Ve lehu
Bûy-ı zülfün her kim buldum derse müşk-i nâbda
Hep hatâdır sözleri nezd-i ulü'l-elbâbda

FASÎH	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Derviş Fasîh**	**Fasîh**
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir	-
Memleket: Ol bülbül-i gülzâr-ı fesâhat ve tûtî-i şekker-hây-ı belâgat mısrü'l-belâga-i dânişverân ve kân-ı envâ‘-ı ‘irfân olan belde-i nimet-firâvân Kostantıniyye-i cennet-nişândandır.	Kevkeb-i vücûdu ufk-ı İstânbûl'dan tulû‘ etmişdir.
Doğum:	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Evâ'il-i hâlinde küttâb-ı dîvânî zümresine dâhil ve ol gürûh-ı müstetâbın miyânesinde hayli şöhret ü şân hâsıl eyleyip ba‘dehû fâzıl-ı bî-müdânî ‘asrının Hâtem-i celîlü'ş-şânı sadr-ı ekrem vezîr-i a'zam Köprülü-zâde Ahmed Paşa dâ'iresine intisâb ve ol zât-ı vâlâ-cenâbın hüsn-i nazar-ı iksîr-te'sîrleriyle kâm-yâb olup devlet-i veliyyü'n-ni‘am ile mugtenem ve erbâb-ı ‘irfân miyânesinde mükerrem ü muhterem iken bir gün cezbe-i ilâhî kendüye gâlib ve fakr u fenâ meslegin tâlib ü râgıb olup devlet-hâne-i sadr-ı a‘zamîden rücû‘ ü kufûl eyleyip kendi hânesinin sahn-ı nerdübânına vusûl eylemişdir.	Evâ'il-i hâlinde kesb-i kemâl-i ma‘rifete iştigâl edip dîvân-ı bülend-eyvân-ı sultânî kâtibleri zümresine dâhil olup vezir-i a‘zam Köprülü-zâde Fâzıl Ahmed Pâşâ'ya intisâb ile nice zamân girişme-i iltifatıyla mültefit iken ‘aşk -ı İlâhi ve cezebât-ı nâ-mütenâhi dil ü canında cay-gir ve bu ‘âlem-i bi-bekânın encâmı fenâ-pezîr olması zamir-i münîr-i hûrşid-tenvîrine te'sir etmekle terk-i câh u ihtişâm ve ihtiyâr-ı zâviye-i ferâg-ı hayr-ihtitâm edip Beyt Gûş-ı cânı tut neye dinle sadâ-yı bişnevi Ney imiş hall-i rumûz-ı müşkilât-ı Mesnevî

	mefhûmuyla meslek-i fukara-yı Mevleviyye'ye sâlik olup Galata Mevlevî-hânesi'nde güşe-nişin ve 'uzlet-güzîn olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	Serv-i âzâd gibi devlet-i hâkîden berçide-dâmen bir derviş-i melâmiyyûn-sûret ve bir 'âşık-ı dil-riş-i pâk-siret ve bir suhandan-ı sütûde-hasletdir. Her fende izhâr-ı yedd-i beyzâ-yı mahâret edip Fir'avn-ı bî-endişi müstagrak-ı haclet etmişdir. Cümle-i ma'ârifinden ma'adâ fenn-i ressâmlıkda mânend-i Mânî ve nakkaş-ı Çîn-i sâni olup nügâşte-i kilk-i bedi'ü'l-etvân pirâye-i kusûr ve ma'âni-i nukûş-ı dil-pezîri bî-nazîrdir.
Sosyal Muhit: İstanbul, Galata	İstanbul, Galata
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Hattâ bu 'abd-i fakîrde mütercem-i mezkûrun kendi hattıyla mahdûm-ı merkûma tahrîr etdigi mecmû'alardan üç 'aded mecmû'a-i dil-pezîr bulunup egerçi müretteb *Dîvân*'ı eyâdî-i nâsda mevcûd ve elsine-i selâsede eş'ârı ve âsârı meşhûddur fe-ammâ ol mecmû'alar kendi kilk-i mu'temedü't-tahrîri ile tastîr olundugundan bu mazbataya keşîde kılınan güftârı ol mecmû'alardan tahrîr olunmuşdur. Sâ'ir âsârı ve vâdî-i inşâda hod 'uluvv-i mikdârı cümlenin ma'lûmudur. Latîf inşâ ile *Gül ü Mül* nâmına bir eser-i celîli ve *Hâs Ayâz Ser-güzeşti* ve *Dâstân-ı Hüsrev ü Şîrîn* ve bunun emsâli âsârına nihâyet ve münşiyâne ta'bîrât-ı belîga ile müsveddât-ı mekâtîbine hadd ü gâyet yokdur.	'Asrın şu'arâsından olmagla müretteb *Dîvân*-ı fesâhat-'unvânı vardır.
Anekdotlar: El-kıssa: Sahn-ı nerdübân-ı bâlinden gülistân-ı dehr-i bî-bekâyı fikr ü hayâl edip nesâyim-i hayât-ı sırr-ı meknûn sâha-i endîşe-i derûnuna bu gûne vezân oldu ki gülzâr-ı cihânın şükûfe-i her-kâmı hazân-resîde-i âhir ve ebr-i matîr-i ikbâl-i rûzgâr 'âkıbet-i kâr bârân-ı idbârı mütekâtır olup çenârâsâ çemenzâr-ı istirâhatde hezârân sâl 'ömr-güzâr olsan da âteş-i hasretle elbette bir gün işti'âl-i bâl mukarrer ve hadîka-i âmâlde şüküfte-i bâd-ı ikbâl olan verd-i hayâl bi'l-âhire pejmürde-hâl olup zâ'il ve gülşen-fezâ-yı bâg-ı merâmın sâyesinde	-

müstazıll oldugun zıll-ı himâyet müstedâm olmayıp zâ'il olması muhakkakdır. Beyt: Ey çarh-i denî sende bu evzâ' ki vardır Gark-ı ni'am etsen yine mihmâna cefadır deyip bi'l-külliye hâhiş-i dünyâdan ferâgat-yâb ve bir külâh ile bir hırka istishâb eyleyip fukarâ-yı Mevleviyân gürûhuna mülhak olup 'âlemi safâ-yı bâl ve refâh-ı hâl ile geşt ü güzâr ba'dehû Galata Mevlevî-hânesinin bir gûşesinde teng ü târîk bir hücrede karâr etmiş idi. Zâhirde harâbâtî ve bâtında ma'mûr ve sûret-i fakr u fenâda kadri bilinmemiş bir gencûr idi. Aslında küttâbın ehl-i ma'ârifinden ve âgâhların 'âriflerinden olmagla envâ'-ı kalem ü kitâbetde mahâreti ve her hattı nâzikâne kitâbet etmege kudreti olup âsâr-ı kalemi bî-hadd ü firâvân ve dîv-dest bir merd olmagla kalemi ile encâm-resîde olan mecmû'alar bî-pâyân idi. Bu mecelle-i celîle-i dil-pezîrde Şinâsî mahlası ile harf-i şîn-i mu'cemede keşîde-i silk-i tahrîr olan Rûz-nâmeci-zâde Mehmed Aga henüz cevân-ı bâ-ân ve 'âlem nigerân-ı âftâb-ı cemâl olup hüsnüne hayrân oldukları vaktler ol kadr-şinâs-ı ashâb-ı kemâl Dervîş Fasîh merhûmun zeyl-i mürâfakatin vâv-ı 'Amr gibi iktisâb ve ol dervîş-i dil-rîş-i pür-ma'rifetin mecmû'atü'l-ma'ârif olan zât-ı bî-müdânîsin istishâb eyleyip 'âlem o şâh-ı hüsnün gedâ-yı bî-sâmânı ve cihân bir kerre dîden-i dîdârının hayrânı olup mütercem-i merkûm ise sûretâ bir gedâ-yı bî-zâd ve fakr u fenâ ile zâhirde harâb-âbâd iken li-münşi'ihi: Sanma bu çarhi bir karâra döner Gâh şâhı gedâya 'âşık eder vefkınca ol serv-i ser-âzâde ez-dil ü cân Fasîh'e dil-dâde olup anlar dahı hâtır-ı mahdûma ri'âyet ve 'ilm ü ma'rifetinden ümîd-cûy oldugu emrde bezl-i kudret eyleyip şeb-tâbe-seher merkûma mecmû'alar tesvîd etmekle evkât-güzâr ve elsine-i selâsede vâkı' olan pâkîze güftârları ile nice sefîneler istihzâr edip mahdûm-ı merkûme ihdâ etmekle Şinâsî-i bî-hem-tâ zamân-ı yesîrde ma'ârifde deryâ olup şîrâze-i	

mecmû‘a-i hüsnü perîşân-târ-ı sarsar-ı fenâ ve safha-i ‘ârızı ‘âkıbet-i her-hüsn ü ân olan belâ-yı hatt ile mübtelâ oldukda mâye-i ‘irfân kendüye ser-mâye-i i‘tibâr-ı yârân olup ahbâb pergârvâr dâ’ire-i sohbetden kenâr çizip bi’l-cümle dûr ve ebnâ-yı zamân zâtında olan haysiyyeti sebebi ile ülfetden bi’l-külliye mehcûr olmamışlar idi. ***Hikâyet***: Rivâyet olunur ki bülbül-i gülzâr-ı fesâhat ve bebgâ-yı şekkeristân-ı belâgat olan mütercem-i merkûm Fasîh merhûmun (mısra‘): Cây edinsem etmen istib’âd deyr-i mihneti güfte-i dürr-i yek-tâsı hızâne-i derûn-ı safvet-nümûndan bâzâr-ı rûzgâra ‘arz-ı dîdâr etmege bâ’is ü bâdî bu kâr olmuşdur ki bir gün Fasîh-i zâr rıtl-ı girân-ı ekdârı çekmekden bîzâr olup beyt: Mâ-dâm mey-i mugân çekilmez Bâr-ı sitem-i zamân çekilmez terânesin dil-i bî-karâra iş’âr ve mîzân-ı bâl ve terâzû-yı hayâlinde beyt: Yâ bâde-i gülfâm ola yâ şûh-ı gül-endâm Âdem dahı bir gayrı günâh etmege değmez terdîdinin tercîh ü rüchânın der-kâr ederek li-münşi’ihî: Gumûm-âlûde olmakdan humâr-ı dehri çekmekden Varup pîr-i mugâna yine sarhoş olmamız yegdir mısdâkınca kandîl-i derûnu ol âteş-i gam-ı sûz ile şu‘le-perver ve şâh-râh-ı neşâta hurşîd-ruhsârân-ı sâkiyânı reh-ber etmek içün Fenâr iskelesinden bir zevrakçeye süvâr ve pîşgâh-ı Kostantıniyye’de olan deryâçe-i ra’nâyı güzâr ve Galata-nâm mahalde güşâde-i bâb-ı gürûh-ı ahbâb olan meykedelerden birine şitâb ve ‘âdet-i nefîsî üzre meclis-i me’nûsuna celîs olup mısrâ’: Sâkî ser-i engüşt-i surâhîyi ter eyle nagmesiyle izhâr-ı şevk-i tab‘-ı müyûl ederek keyfiyyet-i inbisât-perverine meşgûl olup sevâd-ı kâse-i çeşmi habâb-ı mül ile çerâgân ve gam-ı şeb-lehçeye süveydâ-yı	

dilinden bülbül-i pür-terâne-i şevk sadâyü'r-rahîl ile elhân etdikde câsûs-ı nigâhın zevâyâ-yı habâyâ-yı meykedeye irsâl ü inhâ ve ol mecma'-ı ehl-i safâ olan mecmû'a-i ehl-i 'irfânın gûşe vü künclerin dûr-bîn-i im'ân ile dûrdan temâşâ ederken nâ-gehân çeşmi ol câygehin cânib-i yemnâsındaki suffede tertîb olunan meclise dûş ve ol meclis ile kâse-i çeşm-i pür-nigerânı devr-i erbâb-ı meclis nûş ederken dîde-i ârâmın bir şu'le-i cevvâle-i behcet ü ân bî-tâkat-ı tâb-ı nezzâre etmekle perîşân edip dikkatle o sûya nigâh etdikde görür ki o encümen miyânesinde bir şem'-i dil-sûz-ı pür-ân ziyâ-bahşende-i meclis-i germ-â-germ olup fürûzân olmuş ki cümle-i erbâb-ı meclis ol şem'-i şebistân-ı harem-i hüsne pervâne ve ser-cümle huzzâr vâlih-i hüsn-i pür-âşûbu olup mest ü dîvâne olmuşlar. Ol meclis-i safâ-güsterde sad yâl ü bâl ve hezâr gunc u delâl ile bir dil-ber-i âlü'l-âl sâkîlik eyleyip her idâre-i ke'sinde halka-i rindâna endûh-ı cihânı ferâmûş ve her sâgarında bî-çârelerin 'akl ü fikr ü hayâlin târâc edip mest ü medhûş etdirip câm ber-kef kenâr-ı meclisde hırâm etdikçe erbâb-ı nûşa pîrâmen-i meclisde sabr u ârâm eylemegi kat kat harâm ve câm-ı ser-şârda olan mey-i hoş-güvâr ol gül-çehrenin pertev-i ruhsârından kesb-i reng ü bû eyledikçe gâh âteş ve gâh bir gül-i hamrâ-yı gülzâr oluyor. Netîce ol sâkî-i rûh-efzâ ve dil-ber-i ra'nâ hüsn ü bahâda şöyle yek-tâ ve şol rütbe pür-hüsn ü bahâ ki bir pîr-i fânî ve şeyh-i bî-müdânî rûy-ı âteşîn-i duhter-i rezi görmemege leb-rîz ü ser-şâr sad hezâr 'azîmet-i hâlisle mâl-â-mâl peymâne-i 'ahd içmiş olsa ve nûşî-i câm-ı sahbâya yek kadem-i hulûs üzre bin tevbe-i nasûh etmiş olsa yine bu gül-endâm-ı nâzik-hırâmın elinden *beyt:* Tevbe-i meyde sebât-ı kademimden sorma Orasın sâkî-i gül-çehrenin ibrâmı bilir nüshasınca sad hâhişle bilâ-cür'a nûş ve içdigi yemîn ve eyledigi 'ahdi bi'l-cümle ferâmûş eder. Fasîh-i bî-çârenin çeşm-i bülbül-i bî-karârı bu gül-gonca-i çârbâg-ı melâhate duçâr oldukda bi'l-külliye elden	

gidip bî-hûş ve müterassıd-ı fursat-ı çeşm ü gûş olup dîde-dûz-ı intizâr ve dâ'ire-i dîdesin halka-i resîd gibi pîşgâhındaki yârânın nezzâresine vakf-ı sebât ü istikrâr edip meclis âhir olup neş'eler tamâm ve ashâb-ı sohbet hânelerine 'azm etmege hırâm eyleyip ol gül-endâm dahı bunları ta'kîb ederek kıyâm ve der-i mey-hâneye dogru hırâm etdikde Fasîh-i bî-çâre beyt: Nice bir gûşede hamûş olalım Beri gel sâki bâde-nûş olalım nagmesiyle 'arz-ı meyl ü mahabbet ederek ol dil-ber-i ra'nâyı nezd-i dervîşânesine da'vet eyledikde Fasîh-i nâdire-dânın hurşîd-i sipihr-i 'irfân olan zâtı 'âmme-i 'âlemiyâna nümâyân olmagla bî-tereddüd o müştâk-ı pür-tefi müşerref eyleyip câm ber-kef Fasîh'in oldugu meclise gelip sad-sâlden beri âşinâ gibi bî-tekellüf sohbete âgâz geh çîde-i nukl-i sofra-i dervîşânesi ve geh sifâl-i köhnesine keşf-i râz etmekle hezâr nüvâziş edip bî-çâreyi dil-şâd ve ol hâne-nişîn-i harâbâtın dil-i vîrânesin dest-i lutf ile âbâd edip yek-pây-ı ihtirâm üzre kıyâm ve ol bî-çâre ile hem-râz-ı derûn-ı câm olur. Fasîh-i hâne-harâb dahı ol dil-ber-i 'âlî-cenâba hitâb edip Ey gül-i nev-hîz-i gülistân-ı melâhat vey âhû-yı harem-i hüsn ü behcet, ben gedâ oturam, sen şâh-ı milket-i zîb ü bahâ bu hüsn ü ân ile makâm-ı hidmetde olmak revâ degildir. Li-münşi'ihi: Kırılsın sâgar-ı 'işret derûnum gam ile tolsun Şehâ sensiz mey-i gül-gûn bana kat kat harâm olsun diyerek ol serv-i semen-endâmı zânû-be-zânû eyleyip ihtirâm ve sûretde dîger ve sîretde yek-laht olup münâvebe ile idâre-i câm eylediler. Fasîh-i pür-gû ez-dil ü cân her cüst (û) cûda nigeh-sâz oldukça âyîne-i tahkîkde müşâhede-i rûy-ı tasdîk eyledi ki bu gül-çehreye keyfiyyet-i tekâpû eyledikçe beyt: Ruh-ı alin olunca neşve-i sahbâ ile gül gül 'Arak-rîz oldu tâb-ı şermile sâgarda rûy-ı mül	

vefkınca rûy-ı mül bu gül-’izârdan şermende olup al al ve habâb-ı tâze-tâb-ı nezâresine tâkat getirmeyip bî-mecâl oluyor. Der-hâl bî-çâre Fasîh mısra‘: Bir dili kalmış idi eyledi anı teslîm medlûlünce murg-i dil-i pervâz-ı bülendin ol cânânın kâkül-i ham-der-hamına bend ve der-kemend-i dâm-ı ibtilâsı olmagı ‘ayn-ı sa’âdet ve âşiyâne-i kâkülünde ârâm etmegi mahu-ı rıf’at bilip li-münşi’ihi: Ko gitsin dil giderse tek seninle âşinâ olsun Yolunda nâzenînim dil degil cânım fedâ olsun diyerek ol şâhın kulu olmaklıga sad vechile kâ’il ve gül-gonca-i ruhsârına hezâr dil ü cân ile mâ’il oldu. El-hâsıl bu hâl üzre vakt-güzâr ve o mecmû‘a-i hüsn ü bahâda dîde-i im’ân ile temâşâ-yı ruhsâr edip tururken şeb karîb olmagla mahall-i zehâb ve vakt-i gurûb-ı âftâb olmagın ol hurşîd-i sipihr-i behcet ü ân Gayri dem-i fürkat nümâyân oldu. diyerek ‘azm ü hırâma istîzân ve ertesi gün ale’s-seher âftâb ile bile tulû‘ eyleyip ‘arz-ı dîdâr ve teşrîf eylemek vechi üzre hânesine hırâmân oldu. Fasîh-i mürde-dil dahı nâ-çâr ruhsat ve pîşgâhından âftâbveş gurûb eyleyinceye degin dîde-i firâk ile nigâh-ı hasret edip li-münşi’ihi: Nihân-ı rûh sıhhatde görülmez deyü lecc etme Gözümle gördüm oldu dîdeden ol dil-sitân gâ’ib zemzemesiyle nâlân ve ol külbe-i ahzânda ol şeb mihmân oldu, fe-ammâ beyt: Şeb-zindedâr-ı hasret olur tâlib-i visâl Gelmez hayâl-i vuslat ile hâb bir yere mısdâkınca ol şeb ne hâl ise zâr u gamîn ol câygehde mekîn olup ‘ale’s-seher âftâb-ı ferruh-fâl lisân-ı hâl ile beyt: makâliyle ikbâl edip ruhsar-ı mihr-i tâbdâr şeb-i târı pür-envâr etdikde Fasîh-i zâr mısra‘:	

Sâkî ‘acebâ meclis-i rindâna gelir mi
terânesin tekrâr ederek ‘akl ü fikr ü hayâlin ‘ale’t-tertîb pây-endâz-ı iclâl eyleyip rû-be-rah-i istikbâl ve kendi li-münşi’ihi:

Ne kadarsa yine mey dâfi’-i gamdır ey dil
deyip bir meclis ihzâr ve bûse-i kenâr-ı câm-ı gül-gûna iştigâl eyledi. Fe-ammâ mısra‘:
Dil muntazır ammâ ne gelir var ne gider var
mısdâkınca ahşama degin bu ârzû ile zâr ve dîde-dûz-ı revzene-i intizâr olup beyt:

Gün yüzün görmeyeli gündüzümüz şâm oldu
Ey efendim dahı gelmez misin ahşam oldu
diyerek bî-çâre intizâr ile âvâre olup ve şâm dahı tamâmen resîde olmagla o hurşîd-ruhsârın ‘arz-ı dîdâr etmeyecegi bedîdâr oldukda beyt:

Fârig olamam deşt-i talebde tek ü pûdan
Ol gözleri âhûyu şikâr eylemeyince
deyip erbâb-ı harâbâta mâye-i nizâm olan pîr-i mugâna varıp ‘arz-ı kâm ve Dünki gün temâşâ-yı mihr-i ruhsârıyla karîrü’l-’ayn olup karîn-i visâl oldugum hurşîd-cemâlin burc-ı şeref-karîni olan sa‘âdet-hâne-i nâzenîni kandadır. deyü su’âl eyleyip pîr-i mugân dahı karârgâhın bi’t-tamâm i‘lâm u ihbâr eyledikde yine meclisine hırâm ve nısfü’l-leyle degin geh ye’s ve geh ümmîd ile ne hâl ise kıyâm eyleyip nısfü’l-leyl mertebeleri mürûr u güzerân etdikden sonra karâr ve sükûna bî-sabr u bî-sâmân olup mısra‘:

Kûyun dileyen tîr-i belâdan hazer etmez
deyip der-i mey-hâneden güzer ve cânib-i cânâneye sefer edip haber aldıgı minvâl üzre hâne-i yâre varıp hâkine rû-mâl ve ol şeb subha degin anda mihmân olmak hayâli ile eşigi taşına vaz‘-ı ser-i ikbâl eyledi ammâ mısra‘:

Hîç ne yâr agyârsız ola ne gonca hârsız
medlûlü üzre meger ol serv-i hoş-hırâm u şîrîn-lebe baldırı çıplaklardan Pirpirî Mustafâ ve Bekrî Hasan nâmına iki nefer-i levend-i şekâvet-mu‘tâd dil-dâde ve mey-

hâneden güzerân eyleyen ser-güzeştden haberdâr olduklarından şâyed gele deyü bir gûşede âmâde imişler. Fasîh'in de ruh-ı bî-reng ve dil-teng ile bî-vakt ü bî-zamân ârzû-yı cânân ederek nümâyân ve seng-hâneye köhne-hasîr gibi ferşîde vü galtân oldugun gördükleri gibi ikisi birden na'ra-sâz olarak mânend-i kâzâ-yı nâ-gehânî nâzil ve evvel emrde dervîşâna girîbân lâzım degildir sûretli ibtidâ girîbânın çâk-ender-çâk ve kendin der-gil eyleyip Senin gibi gedâ bizim şeh-i hûbânımıza 'alâka eylemek ne revâdır mısra':

Hevâ-yı saltanat düşmez gedaya
ve sen bu şeb-i târda tek ü tenhâ burada ne ararsın. deyü ol sîne-çâki şemşîr-i gadr u hayf ile helâk eylemek murâd eylediklerinde bî-çâre Fasîh beyt:

Cây edinsem etmen istib'âd deyr-i mihneti
'Âşıkım bir kâfir-i hüsne Muhammed ümmeti
Geceler 'azm etdigim ol mâha sâyem havfidir
Bir tarîk ile kabûl etmez mahabbet şirketi
güfte-i müstetâbıyla ol hûn-rîzlere cevâb verir. Sâlifü'z-zikr Bekrî Hasan aslında zümre-i ehl-i 'irfândan ve medîne-i Kostantıniyye'nin tîz-fehmânından olmagla safâ-yı hâtırı olan yâri Pirpirî'ye Birâder, adam şöyle ma'rifetle mâl-â-mâl olan vücûd-ı 'adîmü'l-misâle ne vechile kıyıp i'dâm eyler ve böyle bir zât-ı sütûde-sıfâta kişi nece intikâm eyler. deyip ikisi birden Fasîh'i alıp leb-i deryâya nüzûl bir zevrakçeye süvâr edip cânib-i İstanbul'a irsâl eylediler. El-hâsıl mütercem-i mezkûr sûretâ geh mest ü geh mahmûr idi. Ammâ ahvâline ıttılâ'-ı tâmmı olanlar tesettür makûlesi ba'zı etvâr ve kendide nice hâl zâhir ü âşikâr oldu deyü nakl ü hikâyet eder.
Hikâyet: Rivâyet olunur ki mütercem-i esrâr-mahrem intikâlinden bir iki gün mukaddem hukûk-ı ni'meti oldugu ahbâbı devr eyleyip istihlâl ve dâd u sitedden fakîrâna muhtâc-ı redd ü edâ oldugu hukûku ashâbına îsâl ve Galata Mevlevî-hânesinde

hücre hücre gezip Fasîh'le alacagı olan gelsin deyü hemçü dellâl nidâ ederek esmâ'-ı ricâl ve ol tekyede olan fukarâya bi'l-cümle vedâ' eyleyip hücre-i mahsûsasına girip dâr-ı bekâya intikâl eylemişler. Cenâzesine katı çok kimesne hâzır olup cem'iyyet-i 'azîm ve intikâline şu'arâdan nice mersiyye vü tevârîh takdîm olunmuşdur. Rahmetu'llâhi 'aleyh.	
Değerlendirme: -	Tûti-i hâme-i mu'ciz-âsân sükkeristânından şirîn-gûy-ı beyân ve lezâiz-i eş'ârı halâvetinden zevk- bahş-ı dil ü cândır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ol merd-i ma'ârif-iktidârın âsârlarındandır.	Bu ebyât ol zât-ı fesâhat-semîrin âsânndandır.
Ölüm: -	Bin yüz on iki hududunda (1112/1700-1701) 'âzim-i vadî-i hamuşân olmuşdur.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Derviş Fasîh" Safâyi tezkiresinde ise "Fasîh" olarak anılmıştır. Safâyi tezkiresinde şairin şu şiirleri farklıdır:

Merhabâ-yı vaslin ümidiyle çok 'id etdiler
Rûze -dârân-ı muhabbet hep bir elden gitdiler

Gül gibi rengin ü sâdeyken cemâlin ey peri
Hatt-ı rûy-ı 'ârızın bilmem ne yüzden yetdiler

Koydular berg-i lisân-ı mecmû'a-i ünse Fasîh
Nerm iken yârin dil-i bî-rahmını berg etdiler

Ve lehu
Ol mûy miyan hançerini der-kemer eyler
Rüstemler o belden güzer etmez hazer eyler

Bir gûşe ki peygâm-ı visâli güzer etse
Gül gibi meşâmm-ı dile bûyu eser eyler

Bu bâğda yer yok gam u şâdîye Fasîhâ
Kim fasl-ı bahâr ile hazânı güzer eyler

Ve lehu
Bu şeb görünüp dedim ey mâh sür‘atin kimedür
Kimi müşerref edersin ‘azimetin kimedür

Elinde hançer-i ser-tîz-i cevr-i bîdârın
Miyân-ı ‘âşık-ı şeydâda niyyetin kimedür

Şarîre başladın ey kemâl-i hoş-edâ-yı Fasîh
Kimin senâ-geri oldun bu midhatin kimedür

Ve lehu
Ey peri-ruhsâr bilmem ülfetin kimlerledür
Hiç görünmezsin ‘aceb ünsiyyetin kimlerledür

Kangı meclis-i feyz-yâb nûr-ı hüsnündür henüz
Şem‘-i bezm-ârâ gibi germiyyetin kimlerledür

Ve lehu
Hatt-ı siyehle ruhun bir kitâb-ı nâz olmuş
Ki her varakda nice fasl-ı bâb-i tâz olmuş

Niyâz-ı âhile amed-şûd-ı tegâfülden
O nâzenîne reh-i intisâb-ı nâz omuş

Ve lehu
Geldi güşâd-ı fâl-ı bahara gül âyeti
Bülbüllerin makâm-ı nevâda kıra’atı

Tolmuş nikât-ı şeb-nem-i ter sahn-ı güllere
Bir bir hezâr yâda getirmiş rivayeti

Ve lehu
Ne kadar pâyına yüz sürdüm ise âb gibi
Ser-keş oldu o peri âteş-i pür-tâb gibi

Şevk-i rûyunla olan dağını ‘arz etse Fasîh
‘Alemi rûşen eder mihr-i cihantâb gibi

Ve lehu
Nahl-i tûbâ kâmet-i canana etmiş ser-fürû
Belki bûs-ı kûşe-i damana etmiş ser-fürû

Bulmamışlar hiç nazir gevher-i dendânını
Gerçi kim gavvaslar ummana etmiş ser-fürû

Ve lehu
Garazın ni‘met-i visâle erip
Sadra çekmekse ol gül endamı

Ebruvânı işâre sen güzele
Ay gör sonra eyle bayramı

Ve lehu
Ruhuna âyineveş sâde ederken nazara
Hattile görmek ise ba‘de harâbü’l-Basra

Ve lehu
Nağme-i beyni hırâş-ı hicrile oldum fıgâr
Bûy-ı vaslı şimdi burnumdan getirdi rüzgâr

Ve lehu
Uç çifte kayıkla çekilip seyr-i Hisâra
Çekdik hele biz de o peri rûyu kenara

Sâlim tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Olup âvâre-i ‘aşk-ı ilâhî
Çıkardı hâtırından fikr-i câhı

Tecellî eyleyip ol nûr-ı idrâk
Gönül mir’âtın etdi çirkden pâk

Mihekk-i fakra çekdi sîm-i hâsın
'Ayân etdi o derde ihtisâsın
Olup envâr-ı feyz-i Hakk'a sîr-âb
Dil ü hûşun güşâde etdi her bâb

Girince revzen-i ihlâsa ol nûr
Derûnun mülkü oldu lem'a-i Tûr

Olup pür-nûr bâtın 'âleminden
Dil ü cân çeşmi oldu cümle rûşen

Hümûmun hemm-i vâhid kıldı ihlâs
Mahabbet kalb-i pâkin eyledi hâs

Ne dil kaldı derûnunda ne ümmîd
Cihânı hâtırından etdi teb'îd

Gelip irşâdının vakt ü zamânı
Hemân mahz-ı mahabbet oldu cânı

Geçen evkâta edip hayf ü düşnâm
Dilinde kalmadı bir zerre ârâm

Tecerrüd zevkın etdi cümle der-pîş
Soyundu mâ-sivâdan oldu dervîş

Kıt'a der-na't-i şerîf
Sensin ol yek-tâ vücûd-ı bî-nazîr ey nûr-ı Rab
Zâtın oldu on sekiz bin 'âlemi halka sebeb
Sensin ol ser-meclis-i peygamberân kim cümlesi
Mu'cizâtın câmının bir katresine teşne-leb

Ez-gazeliyyât
Mir'ât-ı dilde sûret-i hâhiş görülmedi
Ol jengzâr-ı gamda güşâyiş görülmedi

Yâ Rab ne tîre-ahter-i ye’s-ülfetim ki ben
Mihr-i emelde zerrece tâbiş görülmedi

Etdi garîk-ı hûn-i ciger dem-be-dem beni
Bir dâg-ı serde böyle terâviş görülmedi

Etdi hücûm-ı kâviş-i gam giryemi füzûn
Çeşm-i terimde katrece kâhiş görülmedi

Zeyn etdi cismi dâg ile ol hadde kim Fasîh
Hemgâm-ı gülde böyle nümâyiş görülmedi

Ve lehû
Mecrûh-ı tîg-i cevr-i firâvânınım senin
Merhem-gedâ-yı kûçe-i ihsânınım senin

Geh mest-i câm-ı bâde-i la’l-i lebin gehî
Mahmûr-ı çeşm ü gamze-i fettânınım senin

Râh-ı derinde böyle gubâr olmama sebeb
Müştâk-ı bûs-ı gûşe-i dâmânınım senin

Etmem ümîd nükhet-i vaslın Fasîhveş
Bûy-âşinâ-yı mihnet-i hicrânınım senin

Kıt’a
Nazar mı etdi isâbet o çeşm-i bîmâra
Ki renciş-i remed âzürde eylemiş cânâ
Bu demde hûn-ı dil-i ‘âşıkândan et perhîz
Hazer ki ‘ayn-ı zarardır bu ‘illete sahbâ

FENNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fennî	Fennî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Mehmed'dir. Encümen-i zurafâda hezâr-fen bir şâ'ir-i nâzik-dehen olmagla mahlas-ı merkûm ile pür-iştihâr olmuş idi.	Nâmı Mehmed'dir.
Memleket: Dürr-i meknûn-ı kulzüm-i ma'ârif-i fünûn olan vücûdu sâhil-i deryâ-yı Rûm'a revnak-efzâ olan şehr-i Kostantıniyye-i bî-hem-tâdan şöhret-şi'ârdır.	Gevher-i girân-bâr-ı vücûdu kân-ı İstânbul'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Encümen-i zurafâda hezâr-fen bir şâ'ir-i nâzik-dehen olmagla mahlas-ı merkûm ile pür-iştihâr olmuş idi. Âgâz-ı hâlinde şehr-i Kostantıniyye'de şeyh-i hakîkat-âgâh veliyy-i bî-iştibâh aktâr-ı cihânda nâmı cihân-gîr ve miyân-ı meşâyih-i kirâmda kerâmât-ı bâhire ile 'arîf ü şehîr olan kutbü'l-'ârifîn ve zahrü'l-vâsılîn meşâyih-i ülü'l-ihtirâmın bülendi Cihân-gîr Şeyhi Hasan Efendi merhûmdan münîb ve vâfir zamân ol zât-ı 'âlîye hidmet etmek nâsîb olup ba'dehû Burusa'da Mevlevî-hâne şeyhi zübde-i sulehâ melce-i fukarâ Sâlih Dede Efendi'ye bir zamân tereddüd edip anlardan dahı mecâz ve enfâs-ı tayyibelerinden bûy-âşinâ-yı dimâg-ı imtiyâz oldukdan sonra vüzerâ sudûrunun fahr-i devleti ve eshiyâ-yı cihânın âb-ı rûy-ı midhati merhûm Köprülü-zâde Ahmed Paşa hazretine bir kasîde-i nâzikâne ile dâhil-i huzûr-ı âsafâneleri olup ol kasîdenin edâ-yı latîfi şâyân-ı nazar-ı 'âlîleri ve makbûl-i şerîfleri olmagla ol kasîdeye câyize olmak üzre ber-vech-i te'bîd cizye kitâbetin ihsân ü 'inâyet buyurup ba'dehû bu mecelle-i celîlede harf-i elifde rûz-nâmçe-i hâlleri keşîde-i silk-i beyân kılınan necm-i dünbâledâr-ı sipihr-i 'irfân Müneccimbaşı Ahmed Dede'nin ol köhne takvîm-i devrân-ı hezâr-destân olan şâ'ir-i u'cûbe-tarz-ı bî-akrânı terbiye ve ta'liyyesiyle dergeh-i felek-cenâb-ı hazret-i Sultân Mehemmed Han-ı Râbi' intisâb etdirip pür-feyz-i duhûl-i huzûr-ı hümâyûn ve pîşgâh-ı pâdişâh-ı gerdûn-iktidârda nice hünerler izhâr etmekle	Envâ'-ı fünûndan behre-yâb olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyar etmişdir. Evâ'il-i hâlinde ol 'asrın kutbu Cihangiri Şeyh Hasan Efendi'den inâbet ve ol 'azîze nice müddet hıdmet ve tekmîl-i âdâb-ı tarikat edip ba'dehu Burusa Mevlevî-hânesi'nde post-nişîn-i makâm-ı irşâd olan Sâlih Dede nâm pir-i sâlihden mücâz olup Beyt Hamduli'llah ki bulup mertebe-i a'lâyı Bekleriz hâk-i der-i Hazret-i Mevlânâ'yı diyerek nice mâh u sal şeref-yâb-ı sülûku olup ba'dehu âb-rûy-i vüzerâ vezir-i a'zam Köprülü-zâde Fâzıl Ahmed Pâşâ'ya bir kasîde-i garrâ nazm edip pesendîde-i âsâfı olmagla mukâbelesinde ol 'asra mahsûs olan cizye kitabetini mezbûra ber- vech-i te'bîd teveccüh ü ihsan edip ol kitâbet ile gûşe-gîr-i kanâ'at iken ol 'asrda müneccimbaşı olan Ahmed Dede türbesiyle cenâb-ı Sultan Muhammed Hân-ı Rabi' hazretlerine intisâb edip dâhil-i meclis-i pâdişâhî olup huzûr-ı hümâyûnda nice ma'rifet u hüner 'arz etmekle tab'-ı hümâyuna hoş gelip iltifât-ı pâdişâhî ve in'âmât-1 şehinşâhîye mazhar olmuşdur.

envâ'-ı 'inâyât-ı hüsrevânîye makrûn oldukdan sonra sûy-ı dil-cûy-ı Sıtanbul'da cennet-i dünyâ denmege lâyık u sezâ olan Rûmeli Hisârı'nda kendi masnû'-ı yed-i san'at-şi'ârı olan sâhil-hâne-i latîfinde sâkin olmuşdur.	
Şahsiyet Özellikleri: -	Fi'l-hakîka mezbûr zen-dostlukda kârını kemâle erişdirip çok hatun almış bırakmışdır. Ve dâhi dâ'imâ binâ ile meşgûl bi't-tab' yıkıp yapmaga mâ'il olmagla hâline münâsib bu beyti nazm etmişdir. Beyt Hâne-i zühdü yıkıp etdim esâsından harâb Nakza ile hâne-i hummân ta'mîr eyledim mezbûrun tab'-ı mi'mârîsi olmagla hakkâ ki mi'mâriyyet-i ma'ârif olmuşdur.
Sosyal Muhit: İstanbul, Bursa	İstanbul, Bursa
Hayatından Kesit: -	Cümle-i letâyifindendir ki bir gün pâdişâh-ı Cem-câh hazretleri mezbûra hitâb edip buyurur ki 'acaba 'âlem-i dünyâda bir zevk var mıdır ki pâdişâhlar ol zevki etmek mümkin olmaya dedikde mezbûr dahi cevâbında Hakk subhânehu ve te'alâ şevketlü pâdişâhın vücûd-ı hümâyûnların hamlardan hıfz eyleye cins-i zevkiyyâtda ve elezz-i lezîz-i eşyâdan bir zevk vardır ki pâdişâhlara müyesser değildir ya ne olmak gerek dediklerinde pâdişâhım evvelâ bir âdemin nâ-münâsib dört menkuhası olup yek tahtadan dördünü de talâk-ı selâse ile tatlîk eyleye 'ârif nazarında bundan leziz bir zevk olmaz hazretü'l-mülûk dedikleri ancak bu zevkdir dedikde pâdişâh-ı 'âlî-câh hazretleri vâfir tebessüm buyurup 'azîm ihsâna mazhar oldum deyü kendü lisânından istimâ' olunmuşdur. Âhir-i 'ömründe Rumeli Hisârı iskelesi kurbunda leb-i deryâda bir kasr-ı dil-ârâ bünyâd edip nukûş-ı gûn-â-gûn ile kendü nukûş etmişdir.
Eser: Müretteb *Dîvân*'ı vardır.	-
Anekdotlar: -	Pâdişâh-ı cihan Sultân Muhammed Hân-ı Râbi' hazretlerinin tarîk-i Mevleviyye'ye ziyâde muhabbetleri olmagla Beşiktaş Mevlevî-hânesi nazar-ı meymenet-i makrûn-ı hümâyûnlarına manzûr olup gâh

	gâh mukâbele günlerinde kudûm-i behcet-lüzûm-ı pâdişâhî ol zâviye-i feyz-karîni reşk-i bâğ-ı behişt buyururlar idi.
Değerlendirme: Gerçi vâdî-i lâ'übâlîsinde öyle pek hurde-gîr degildir fe-ammâ yine eş'ârı mezeden hâlî degildir.	Güzel eş'arı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bin toksan yedi târîhinde güzîde-i selâtîn-i mütekaddimîn ve ser-âmed-i havâkîn-i güzîn sultân-ı celîlü'ş-şân pâdişâh-ı bî-akrân Sultân Mehemmed Han-ı Râbi' 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretleri Beşiktaş Mevlevî-hânesin karîn-i nazar-ı kîmyâ-eserleri ve makrûn-ı iltifât-ı hümâyûnları buyurup dil-i 'âşık gibi harâb u fenâ-pezîr olmuş iken reşk-i heft-târem eyleyip ta'mîr buyurmalarıyla 'inâyete muhtâc olan fukarânın tâc-ı ibtihâcın hem-ser-i Farkadân ve gird-bâd-ı fakr u fenâ ile vîrân olan kulûb-ı dervîşânı bu ta'mîr-i şerîfleriyle ma'mûr u âbâdân oldukda mütercem-i nâdire-dânın tekye-i müşârün ileyhin ta'mîrine bu târîhi müşârün bi'l-benân-ı cümle-i erbâb-ı 'irfândır.	Bu bir kaç beyt âsârındandır. Beşiktaş Mevlevî-hânesi şeyhi Dede Yûsuf fevtine dediği târihdir. Ol zaviye dil-i 'âşık gibi harâb olup ta'mîre muhtaç olmagla bin toksân yedi târihinde ol pâdişâh-ı deryâ-hurûş ve ol şehriyâr-ı encüm-cuyûş kariha-i sabîha-i hümâyunlarından zâviye-i mezbûrun ta'mirine fermân-ı cihân-meta'ları sudûruyla ta'mir olundukda şâ'ir-i mezbûr bu ebyâtı nazm edip kendü resm ü hattıyla tekye-i mezbûrun semâ'-hânesi etrâfına tahrir etmişdir. Tarik-i hacda fevt olan Pervâne-zâde intikâline mersiye-gûne nazm eylediği târîhdir.
Ölüm: Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târîhinde dâr-ı bekâya rıhlet eyledi.	**Bin yüz yigirmi (1120/1708-1709)** târihinde fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin ölüm tarihi "1127" Safâyi tezkiresinde ise "1120" olarak belirtilmiştir. Safâyi tezkiresinde şairin şu beyitlerine yer verilmiştir:

Beyt
Hamdüli'llah ki bulup mertebe-i a'lâyı
Bekleriz hâk-i der-i Hazret-i Mevlânâ'yı

Âyâ bulunur mu bize bir 'ârif-i âgâh
Hâk-i teni iksir ede feyz-i nazariyle

Ve lehu
Etdik gıdâ hümâ-yı gama üstühânımız
Olsa 'aceb mi evc-i felekde mekânımız

Dil-hastasına bûs-ı lebin etmedi dirig
Hakkâ ki geldi yerine bir pâre cânımız

Kaddim hemîşe eyler idim hâleveş kemer
Agûşa gelse ol meh-i nâ-mihribânımız

Ve lehu
Nedem ki bezm-i gama eşkimi şarâb ederim
O bezme mâshazarı bagrımı kebâb ederim

Nikâb-ı zülfü verâsında eğlenir gönül
Cemâline bakamam def'a-i hicâb ederim

Ve lehu
Lâbüd olur gözüne anın dil diken diken
Bu hâr-ı zâr-ı dehre gelip bir diken diken

Vuslat deminde çâk ederin dest-i şevkile
İdrîs olursa cismime ger pîrehen diken

Ruhsar-ı yare sanma o nev-hatt zarar verir
Şehbâz-ı hüsnüne yeniden bâl ü per verir

İsbât ü nefî içinde lebin sırr-ı noktadır
Vardır diyen dehânını candan haber verir

Arz et o yâre sineni bir iki yâre çek
Ol yârelerle bari o yâri kenara çek

Deryâ-yı ma'siyyetde yeter eyledik şinâh
Terk et hevâ-yı zevrâkı cismi kenâra çek

Ve lehu
Bilip kadrin dirîgâ olmadı dil-ber haridân
'Aceb düşdü nazardan 'âşıkın eşk-i güher-bârı

Nedir bu sûz-ı dilden eşk-i ter Fenni'ye sihr etdin
Ki bir mizâb içinde âb u âteş eyledin câri

Vasıl-ı sırr-ı Hudâ Hazret-i Derviş Yûsuf
Bûy-ı pîrehen-i vasl ile olup şevk-engîz

Erdi Ya'kub-sıfat asl-ı merâm-ı kurba
Gûş-ı cânına o dem erdi sadâ-yı ber-hîz

Fenniyâ gûş edicek fevtini dedim târih
Oldu Yûsuf Dedemiz Mısr-ı na'im içre 'aziz

Nazm
Habbezâ tekye-gâh-ı Mevlânâ
Hâk-i pâyına yüz sürer dünyâ

Bâreka'llah hankâh-ı şerif
Dil-i mü'mîn gibi latif ü nazif

Târih-i Ta'mir-i Mevlevi-hâne-i Beşiktaş
Hâris-i mülk ü milel-i pâdişâh-ı deryâ-dil
Eyleyip mertebesin hazret-i Mevlânâ'nın

Kalb-i 'âşık gibi virâne iken nice zaman
Nazar-ı 'âtıfeti oldu hamd-i Hudâ'nın

Etdi bu tekyeyi ma'mûr misâl-i cennet
Gönlüne girmek içün zümre-i dervişânın

Ragmına münker-i 'aşkın bunu ihsân etmek
Oldu reşk-âveri hakka ki bütün dünyanın

Şemsden zerre değil belki bahrden bir katre
Dest-i cûduna göre hâsılı bahr u kânın

Dâye-i lutfu Beşiktaş'ı alıp âgûşa
Ağlamaz kimse zam ânında şeh-i devrânın

Böyle bir cây-ı müferreh vâr iken yâd etmem
Çâr-ı bağın gamın ravzasını rıdvânın

Nâle-i neyden erer vecd ü safâ ihvâna
Zâhidâ sanma 'abes cünbişini deryanın

Dâgdâr eyleye sinemizi neyâsâ
Piş-rev edinelim himmetini pirânın

Feyz alır rûh-ı kelâm hükm-âmizinden
Gûş eden Mesnevî-i pâkini ol sultânın

İzn-i Barî ile hüsn-i nazar-ı Monladır
İbtidâ şan veren mülkine 'Osmân Hân'ın

Etme her câna hakârede nazar eyle hazer
…. hâlini bil merdânın

Kâr-ı erbâb-ı dile sûfî sakın duhûl etme
Hızrile bilme misin kıssasını Mûsâ'nın

Bende-i mukbîli hep zümre-i dervişândır
Fakr ile fahr eden ol pâdişâh-ı zî-şânın

Terk ü tecrîd olalım biz dahi dervîşâne
Ne belâ başımıza kaydı serv-i sâmânın

Neşve-i bezm-i elest ile sema' eyleyelim
'Aşkile hem yoluna can verelim cânânın

Fenniyâ şâh-ı cihândâra du'âlar eyle
Yüz sürüp dergehine hazret-i Mevlânâ'nın

Ere bir mürşide bu hankâh-ı ‘âlemde
Mazhar-ı lutfu ola tâ ebedi Rahmân’ın

Ba‘dezîn târîh-i ta‘mîrine âgâz edelim
Böyle bir cây-ı ferah-fezâ-yı bihiştâsânın

Bir sihr-i hâme-i müşgîn-rakam-ı nâdire-fen
Feyzine mazhar olup şems-i cihânâsânın

Şem‘-i ‘ömr erişdi pâyâna
Gitdi ‘âlemden İbn-i Pervâne

Erdi bad-ı ecel ana hayfâ
Püf dediler sanki şem‘-i sûzâna

Azim-i Ka‘be-i hakikat olup
Verdi cân-ı ‘azizin canana

Ericek şama şâm olup subhu
Bezm-i fânide içdi peymâne

Sa‘y edip buldu sâhibü’l-beyti
Can atıp gitdi kurb-ı Rahman’a

İrci‘î nagmesini gûş edicek
Başladı murg-ı rûhu cevlâna

Tavla-bâz idi bezm-i şâhîde
Mazhar idi ‘ate vü ihsana

Verdi nerrâd-ı dehre nakd-i dili
Kapı aldı bekâda merdâne

Ka‘besin murâda buldu vusûli
Dü şems etdi cihanda rindâne

Şeşder-i çarh içinde buldu güşâd
Seyr edip dehri hâne -ber-hâne

‘Afv olup cirmi Fenniyâ anın
Hem-celîs ola hür u gılmâne

Sâlim tezkiresinde ise sadece şu beyti farklı olarak yer almıştır:

Beyt
Sikender-seyr isen de sedd-i nutk et pîş-i kâmilde
Felâtûn-ı hakîkat-bîne nakl-i mâ-cerâ düşmez

FÂYIK	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâyık	Fâyık
İsim: Nâm-ı mes‘ûdları Mahmûd’dur.	Nâmı Mahmud’dur.
Memleket: Ruha	Mecma‘-ı zurafâ olan belde-i Ruhâ’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Melikü’ş-şu‘arâ-yı ‘asr olan Nâbî-i şîrîn-güftârın akrabasındandır.
Tahsil ve Meslek: Bu mecelle-i celîle-i ‘irfâna harf-i nûnda sebt ü tahrîr olunan şâ‘ir-i mâhir dil-pezîr-ta‘bîr şu‘arâ-yı kirâmın ser-bülendi merhûm Yûsuf Nâbî Efendi’ye ma‘rifetde kurbiyyet-i tâmmı olup anlar gül-bün-i gülistân-ı ‘irfânda bir bülbül-i hoş-elhân oldukları gibi bunlar dahı nârven-i hadîka-i eş‘ârda bir fâhte-i mevzûn-reftâr idiler. Belki vâdî-i ma‘rifetde anlara hem-pâ ve anlar gürûh-ı şu‘arâda bî-misl oldukları gibi bunlar da bî-hem-tâ idiler. Zât-ı vâlâları ma‘rifetle mâl-â-mâl olup letâyif-i sohbeti bâdî-i izmihlâl-i kelâl oldugundan a‘yân-ı devlet ve ekâbir-i pür-himmet bi’l-cümle kendülere ikbâl edip müddet-i yesîrde Anatolu Kaleminde tahtabaşılık rütbesine hatve-senc-i vusûl olmagla ser-firâz ve kerreten ba‘de merretin menâsıb-ı sitteye olup akrânından mümtâz olup tarîk-ı kuzâtda müddet-i medîde pâ-nihâde-i vusûl olucak rütbe-i himmet-i ‘âlî-i e‘âlî ile müddet-i yesîrde vusûl bulmagla ol gürûh-ı müstetâb miyânesinde müşârün bi’l-	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bisyârdan sonra mülâzim ve tarîk-i kazâya ‘azim olmagla refte refte eşrâf-ı kuzât-ı kasabâtdan olmuşdur.

benân-ı akrân ve makbûl-i e'âlî-i devrân ve mergûb-ı ehâlî-i cihân olmuş bir zât-ı şîrîn-dâstân olup merhûm u mebrûr ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi'l-gafûr kuzât-ı 'asâkirin bülendi Erzincânî 'Alî Efendi merhûmun def'a-i sâniyesinde kuzât miyânesinde mahsûd-i cümle-i akrân olan tahtabaşılık rütbesiyle pür-'unvân olup ol 'asrda sadr-ı a'zam olan merhûm 'Ammî-zâde Hüseyin Paşa hazretleri hâssaten zât-ı fâ'iku'l-akrânlarına bir mollâ-yı celîlü'ş-şân kadar ikrâm etmekle mahsûd-ı akrân ederler idi.	
Şahsiyet Özellikleri: Egerçi mütercem-i müşârün ileyh 'âlem-i şuhûdda reftârında leng olmagla istedigi yere hatve-senc olmadıgından kusûr-ı pâyı var idi, fe-ammâ deşt-i ma'rifetde cüst ü çâpük olup iklîm-i suhanda yed-i tûlâsı var idi. Egerçi evâyil-i hâlinde kendinin güftârı olan, beyt: O denli eyledim vâdî-i maksûdumda pûyânı Şikest etdim ser-i râh-ı talebde 'âkıbet pâyı beytinin mâ-sadakı üzre etvârından fi'l-cümle şikâyet ederdi fe-ammâ sonra devrân müsâ'ade eyleyip tarîkında kat'-ı kıdemât-ı pâye vü i'tibâr ederek kâh-ı kâmın bâlâ-yı merâmına ve sarây-ı i'tibâr u şânının sahn-ı nerdübânına su'ûd eyleyip bir mikdâr ayagı düz basdıkda ferahu'l-bâl olup bu şikâyetler bi'l-cümle kendüye hikâyet olunmuş idi ve himmet-i evliyâ-yı ni'amla tarîkında be-kâm olup az zamânda hayli rıf'at bulmuş idi. Zât-ı sütûde-sıfâtları miyâne-i erbâb-ı 'irfânda pür-şöhret olmagla rûz-nâmçe-i hâlin tafsîl etmege hâcet yokdur.	'Asrın şu-'arâsından halâvet-i eş'ârı şehd-i fâyık ve letâfet-i güftârı medhe lâyık ve nazm-ı şâhid-âsârı şîve- engîz-i letâfet ve zâde-i tab'-ı sihr-kârı hoş-hırâm-ı minassa-i fesâhatdir. Zebâne-i kilk-i sûhan-sâzı şem'-i bezm-ârâ-yı 'irfan ve terâne-i 'andelîb-i hâme-i mu'ciz-tırâzı reh-yâb-ı sımâh-ı şîrîn-suhânân-ı zamândır.
Sosyal Muhit: Ruha	Ruha
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: ***Latîfe:*** Rivâyet olunur ki mütercem-i mezkûr menâsıbdan birine mu'tâddan ziyâdece düyûn ile revân ve ol mansıbda bir az zamân güzerân edip ahbâbı nisyân sûretleri nümâyân ve asdıkayı mektûb ile dil-şâd u handân etmemekle bu emre i'tizâr edip Kara Hasan-zâde mührdârı Nigînî'ye yazdıkları mektûbda bu beyti tahrîr edip isti'fâ eylediler. Beyt:	-

Kesret-i dâm etmedi âzâde pîç ü tâbdan Eyledi şermende bu mansıb beni ahbâbdan Beyt-i mezbûr müşârün ileyhe vâsıl oldukda anlar da tahrîr-i cevâb-nâmede bu beyt ile mukâbele eyleyip ol tarafa gider kâsıd-ı sebük-pây ile bu müfredi tastîr eyleyip huzûrlarına inhâ eylemişler idi. Beyt Râst-rev ol dest-i dâyinden halâs et dâmenin Yohsa bir gün dâm-hâhân aksadır Fâyık seni	
Değerlendirme: Eş'ârı hod her mecmû'a-i dânişverânda mâl-a-mâl olmagla kesret-i tahrîr ile teksîr-i sevâd etmek kilk-i çâpük-seyr-i 'arsageh-i beyândan ib'âd olunmuşdur.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu bir iki beytini tahrîr ile iktifâ olundu.	Ol serv-i riyâz-ı ma'ârifin pay-ı hıramı leng olmagla kendi ahvalini müş'ir kâzî 'askerin birine verdiği kasideden bir iki beyt tahrîr olundu. Nâbî-i şîrîn-suhan Fâyık ağzından nazm edip Haleb'den İstanbul'a gönderdiği gazeldir. Mezbûrun eş'âr u âsârından bir kaç beyt tahrîr olundu.
Ölüm: 'Âkıbet İzmigid'de seccâde-nişîn-i hükûmet iken bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târîhinde bezm-i cihândan keşîde-pâ olup vâdî-i hâmûşâna vaz'-ı kadem (ve yek cestede)70 sahn-ı fenâdan meydân-ı bekâya hatve-cünbân-ı 'azîmet olup 'azm-i bâg-ı İrem eyledi**.**	Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târihinde İznikmid kâzısı iken bezm-i cihândan ayak çekip Sahbâ-yı memâtı nûş etmişdir.

Şairin Sâlim tezkiresinde şu beyitleri farklı olarak yer almıştır:

Kesret-i dâm etmedi âzâde pîç ü tâbdan
Eyledi şermende bu mansıb beni ahbâbdan

Beyt
Râst-rev ol dest-i dâyinden halâs et dâmenin
Yohsa bir gün dâm-hâhân aksadır Fâyık seni

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Ḳāżi‘asker leng ü Fāyıḳ leng ü Taḥtabaşı leng
[257] حيف صد افسوس كه ما در اعرجستان مانده ام

Kazâ-yı kamda sür‘atle irhâ-yı ‘inan etdim
Nice zabt eyleyem bu rahş-ı tab‘-ı nâ-şekîbânı

Kış mevsiminde bulmazsa farsak
Mar‘aş gibi ten ditrerdi sak sak

Saff-ı rakibe sunmak kolaydı
Kuyuna yârin hançerle varsak
Dest-i cefâdan feryada gelsek
Zahm-ı cigerden bâr bâr bagırsak

Dest-i taleble gelmez şikâra
Ol murg-ı vahşi bin kez ok ursak

Bir dâne vermez dihkân-ı gerdûn
Her dâne içün bin dâm kursak

Yârin lebinden sahbâ-yı nâbı
Zehr olsa içsek şişsek kabarsak

Fasl-ı bahârın zevkini sürsek
Gülzâra Fâyık su gibi aksak

Sanman ki bu iksîr-i muhabbet-i ‘amelîdir
Bu neşve bize neş‘e-i feyz-i ezelîdir

Sermâye-i hüsn olsa sezâ zülfüne amma
Ebru varak-ı hüsnüne bir hatt-ı celidir

Elbette olur ruh-ı humarı mey-i nâbın
Hicrin elemi keyf-i visâlin keselidir

Fehm eyleyemez nükte-şinâsân-ı zamane
Her bir suhan-ı müşkili bir cifr-i ‘Alidir

İnkâr edemem şi‘rini her şâ‘irin amma
Tahsin edicek Fâyık-ı zârın gazelidir

Bâziçegâh-ı ‘aşkda ser-germ-i seyr iken
Bir tıfl-ı ney-süvâra verildi ‘inânımız

Bî-tâkat etmez âhımızı feyz-i kadd-i ham
Etmez şikeste tîrini zûr-ı kemânımız

Ve lehu
Kişi cihâna ne câha ne mâla gelmişdir
Hakikat üzre heman bir kemâle gelmişdir

O gonca-leb bizi meclisde görmez oldu meger
Gözüne neş’e -i keyf-i piyâle gelmişdir

Elinde hançer-i hûn-rîzi dâ’imâ Fâyık
O şûh ‘âleme güya kattâle gelmişdir

Ve lehu
Nâ-sezâdır şarâba pîr-i dü-tâ
Duhter-i tâki merd-i şâbe verin

Bozdu âvâre-i neşâtımı gam
Derd-i meyden meded kebaba verin

Derd-i tevhide eşk-i sâf gerek
Dâne-i pakı âsiyâba verin

Ve lehu
Degil hâl-i siyeh ruhsâr-ı yâr-ı nazenin üzre
Ümîd-i şehdile konmuş megesdir engebin üzre

Sipihri geşt edince tîr-i ahım berilek kaldı
Kamer yüzlüm meh-i nev sanma bu çarh-ı berin üzre

Kasem etmiş kadem basmamaga meyhaneye Fâyık
Hele sâbit kadem olur mu seyr et bu yemin üzre

Ve lehu
Dûr oldugu o şehin huzûr olmak var
Firkat yine bir başka sürûr olmak var

Kütâh gören metâ‘-ı kadd-i yâri
Endâze-i çeşminde kusûr olmak var

FÂHİR	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâhir	Fâhir
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Sâlih'dir.	Nâmı Sâlih'dir.
Memleket: Hilyetü'l-kümeyt-i mübârizîn ve makarr-ı mücâhidîn olan **Sarâybosna**'dandır.	**Bosna**'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	**-**
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Sufûf-ı rezmde muktezâ-yı şecâ‘atleri ‘asâkire pîşvâ oldugundan ba‘zı paşalar hazarâtına imâm u muktedâ olarak nâm u şân peydâ ve makbûl-i kibâr-ı vâlâ olup ba‘dehû Dîvân-ı Hümâyûn küttâb-ı vâlâ-cenâbı zümresine dâhil ve nice ikrâm u inâyete vâsıl olup medîne-i Sakız'da seccâde-nişîn-i irşâd olan kutbü'l-'ârifîn Şeyh İlyâs Efendi merhûmdan ahz-ı yed-i ‘inâbet ve ol pîr-i muhteremin bereket-i enfâs-ı tayyibesinden pür-feyz-i tarîkat olduklarından himmet-i pîrleri ile kalemlerinde hayr-ı kesîr ve fevâ'id-i vefîr görmüşler idi. Ba‘dehû bin yüz yigirmi yedi senesinde vâkı‘ olan fütûhât-ı celîlede nâ'il-i ganâyim ü ikbâl ve Mora cezîresinde Anabolu kal'ası mukâbeleciligi ile anda kalıp evkât-güzâr olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma‘rifet etmekle ba‘zı mîr-i mîrâna imâm olup şi‘r ü inşâda mâhir olmagla divân-ı hümâyun kâtibleri silkine münselik oldukdan sonra hulefâ-i bâb-ı âsiyâb-ı merâmı mehcûr-ı dest-i taleb edip dervişane reftâr ile kutb-ı ‘asr Şeyh İlyâs nâm ‘azizin dâmen-i himmetine teşebbüs ve ol pîr-i sâlihden şeref-yâb-ı bi‘ât olup mesâlik-i tarîk-i sûfîyyeyi ihtiyâr-ı sülûk edip nice zamân seyâhat edip ba‘dehu gelip kalem-i mezbûrede karâr etmekle Mora kıla‘ı feth oldukda İnebolu kal‘ası hazînesine mukâbeleci olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Saraybosna, Sakız, Mora	Bosna, Mora, İnebolu
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Asrın şu‘arâsından eş‘ârı ‘âşıkâne ve

	güftârı nâzikânedir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu bir kaç beyt ol merd-i sâlihin eş'ârındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) senesinde **Mora** cezîresinde intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târihinde **İnebolu**'da fevt olmuşdur.

Şairin memleketi Sâlim tezkiresinde "Saraybosna" Safâyi tezkiresinde "Bosna" , öldüğü yer Sâlim tezkiresinde "Mora" Safâyi tezkiresinde "İnebolu" olarak belirtilmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Görünmez ‘âleme ol nev-cihân nâzikdir
Olur peri gibi gözden nihân nâzikdir

Eder su'âl ü cevâbı rumûz-ı gamze ile
Tekellüm etmez o gonca-dehân nâzikdir

Dehân-ı nâziki ile miyânı vasfında
Misâl-i Fâhir-i tâze-zebân nâzikdir

Ve lehu
Terahhum eyleyip kalb-i hazînim şâd etmez mi
Beni o serv-kamet gussadan âzâd etmez mi

Harâb etdi şeb-i firkatde dil mülkin sipâh-ı gam
‘Aceb bir gün gelip ol şâh-ı hüsn âbâd etmez mi

FENÂYÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fenâyî	Fenâyî
İsim: Ser-hücre-nişînân-ı ‘irfândan Otabaşı Şeyhi demekle şöhre-i cihân olan âgâh-ı esrâr-ı mektûm **Şeyh Mustafâ Dede**'dir.	Nâm-ı **Mustafa**'dır. Odabaşı Şeyhi denmekle meşhur-ı cihân olmuşdur.
Memleket: -	Rumeli'nde vakı‘ Şumnu kasabasından zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Dergâh-ı ‘âlî dâmet mahfûfeten bi'l- me'âlî yeniçeriyânî zümresinden olup ol tekye-i kerâmet-esâsın merâtib-i mu'tâde-i celîlü'l-mesâsından kat‘-	Evâ'il-i hâlinde İstanbul'a gelip dergâh-ı ‘âlî yeniçerileri odalarından yigirminci bölükde karakullukçu olup refte refte aşçı ve vekil harç ve odabaşı olup yoluyla

ı menâzil-i ma'lûm ve tayy-ı merâhil-i rüsûm ederek yolu ile otabaşı olup miyân-ı suffe-i velâyetin ferşîde-i bezm-i hâmûşî-i intibâhı olan mak'ad-ı sıdkının nişestegâhında ta'ayyüşün takdîr ile bunlara dahı bir yer gösterilmegin bi'l-cümle nes'e olan emr-i dünyeviyyeyi nakd-i hâzır-ı masrafgeh-i sûd olan nakdîne-i uhreviyyeye degişip meşâyih-i kirâmın şeyh-i hakâyık-kelâmı Üsküdarî merhûm Şeyh Selâmî Efendi'den inâbet ve anlardan selîm ü irâdet etmekle tekmîl-i esmâ'ü ezkâr ve nice erbâ'înler güzârından sonra berekât-ı nefs-i pür-hâletlerinden az vaktde kat'-ı merâtib-i tarîkat eyleyip me'zûn-ı hilâfet ve Kostantıniyye'de Galata muzâfâtından merhûm **Şıbtalı Yahyâ Efendi** civârında kendiler içün bir tekye binâ ve ol havâlîyi ma'mûr u ihyâ etmişdir.	etmek aldıkdan sonra Beşiktaş kurbunda medfûn kutbü'l-'ârifin Şeyh Yahya Efendi evlâdından Emetu'llah Kadın'ı nikâh ile alıp Yahya Efendi türbesi civârında nice zaman sâkin olup bir ümmî âdem iken rûhaniyyet-i Şeyh Yahya'dan feyz-yâb-ı sa'âdet olmagla ol 'asrda meşâyih-i tarîk-i Halvetiyye'den Şeyh Selâmi Efendi'nin dâmen-i himmetine teşebbüs edip müsta'idd-i iksir-i irşâd olmagla zamân-ı kalîlde tahsil-i 'ilm-i ma'rifet ve tekmîl-i âdab-ı merâsim-i tarikat edip 'azîz-i mezbûrun nazîr-i feyz eseriyle me'zûn-ı hilâfet olmagla **Yahya Efendi** türbesi civârında zâviye binâ edip giderek 'ârif-i âgâh bir şeyh-i pür-intibâh olup mahall-i dil-güşâ ve ol civâr-ı feyz-bahşâda nize zaman halvet-nişîn ve 'uzlet-güzîn olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Lisânı mecmû'atü'l-esrâr bir râz-dân-ı hakîkat-i zât-ı 'âlî-mikdâr idi.	Hakka ki ma'ârif-i cüz'iyye ve külliyede mahâret ile ma'rûf ve salâh-ı hâldi.
Sosyal Muhit: Üsküdar, İstanbul, Galata	Rumeli, İstanbul, Beşiktaş,
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır**.**	Ekser güftârı nu'ût-ı şerîfe-i nebeviyye mahsus olmagla bu birkaç beyt-i şerîf âsârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz on beş (1115/1703-1704) sâli ki târîh-i intikalleridir.	Bin yüz on beş (1115/1703-1704) senesinde 'âzim-i tekyegâh-ı bekâ olmuşdur.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Şeyh Mustafa Dede" Safâyi tezkiresinde ise "Mustafa" diye belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin "Şıbtalı Yahya Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Yahya Efendi" civarında kendisine bir tekye inşa ettiği ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak sadece şu beyti yer almıştır:

Beyt
Keşf olur ana bütün mâhiyyet-i kevn ü mekân
Sırr-ı tevhîd olsa bir âyîne-i dilde 'ayân

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Der-Na‘t-ı Fahrü’l-Mürselîn
Vücûdun pertev-i nûr-ı Hudâ’dır yâ Resûla’llâh
Cihan şems-i cemâlinden ziyâdır yâ Resûla’llâh

Ererler zât-ı Mevlâ’ya gidenler îsr-i pâkinden
Senin ser-i şerifin reh-nümâdır yâ Resûla’llâh

‘Urûc etdik semâvâta erişdik menzil-i zâtına
Vücûdun manzar-ı zât-ı Hudâ’dır yâ Resûla’llâh

Mukaddem yaradılmışdır habibâ yâ Resûla’llâh
Anınçün muktedâ-yı enbiyâdır yâ Resûlâ’llâh

Günâhlar derdine çâre benimdir ümmetim dersen
Kamu emrâz-ı ‘isyâna şifâdır yâ Resûla’llâh

Fenâyı mücrime hiç çâre olmaz senden olmazsa
Ma‘âsîde ki zîrâ müntehâdır yâ Resûla’llâh

Ve lehu
Ey cemâl-i pür-nevin ‘âlemde peydâ eyleyen
Yine ol âyînede hüsnün temâşâ eyleyen

Bir avuç toprağa çalmış câm-ı ‘aşkın cür‘asın
Kimini ‘âkil kimini Mecnûn-ı şeydâ eyleyen

Şems-i vahdet zerresinden âb-ı gilde var eser
Çeşm-i ‘âldı pes odur dânâ vü bina eyleyen

Her mekânı kendi îcâd etdi hayyü’l-imkân
Kendüye mü’mînlerin kalbini me’vâ eyleyen

Perdeler kalkar aradan Hak cemâlin seyr eder
Hûb cemâlin görmege dâ'im temenna eyleyen

Ey Fenâyî cân-bahâdır çün metâ'-ı vuslata
Müşteridir nakd-i cânını müheyyâ eyleyen

FERDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Ferdi	Ferdi
İsim: Bî-reyb ü meyn nâm-ı nâmîleri Hüseyin'dir. Arayıcı-zâde demekle şehîr bir şâ'ir-i nâzik-ta'bîrdir.	Nâmı Hüseyin'dir. Arayıcı-zâde denmekle karin-i iştihardır.
Memleket: Cevher-i nâ-yâb-ı vücûd-ı müstetâbları leb-i deryâya zînet-efzâ olan kân-ı şeb-çerâg-ı 'irfân mâ'den-i suhanverân Kostantıniyye-i bî-hem-tâdandır.	Ser-çeşme-i zülâl-i vücûdu menba'-ı cûybâr-ı erbâb-ı ma'ârif olan İstânbûl'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Bin yüz on beş târîhinde sultânü'bni's-sultân es-Sultân Mustafâ Han 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretlerinin 'asr-ı şerîflerinin hâtimesinde hatmü'l-vüzerâ ve hâtemü'l-eshiyâ olan âsaf-ı celîlü'ş-şân vezîr-i 'âlî-şân mecmû'atü'l-'irfân pehlevân-ı meydân-ı dâniş ü zekâ mâlik-i hüsn ü edâ hasbe mâ-yeşâ merhûm u magfûrun leh kayın atamız Râmî Mehmed Paşa hazretlerinin perverde-i tab'-ı bülendleri olmagla ol deryâ-yı 'irfân olan zât-ı bî-akrân ile şeb ü rûzân germ-ihtilât ve meclis-i şerîflerinden nâ'il-i hezâr-'irfân ve feyz-i sohbet-i şerîflerinden feyz-yâb ve vâsıl-ı eltâf-ı bî-kerân olup cevâhir-i nefîs-i mezâmîn ve dürr-i semîn-i nikât-ı bihterînden her ne gûne cevher-i fâhir ki cüst(ü)cû ederdi ol kân-ı hünerin kenâr-ı yem-i ma'ârifinde matlûbuna dest-resîde olup feyz-â-feyz-i şeref-i sohbetleri olurdu ve gülistân-ı 'irfândan her ne gûne üşkûfe-i tâze vü ter ârzû ederdi o nahl-bend-i bâg-ı mezâmîn-i dil-sitânın mergzâr-ı hadîkatü'l-ma'ârif-i tab'-ı 'âriflerinden gül-çîde-i ezâhîr-i firâvân olup bülbül gibi ol şevk ile nagme-sencân ve güller gibi handân ve zerrîn-kadehâsâ leb-rîz-i kâse-i şeb-nem-i 'irfân ve sâha-i gülşen gibi ihsân ile pür-	Evâ'il-i hâlinde kibardan ba'zı kimesneye hıdmet edip tahsîl-i ma'rifetden sonra paşalara kethüdâ ve Kâhire-i Mısr'a şehr-havâlesi ve mukâbeleci olup ba'dehu dîvân hâceleri zümresine mülhak olmagla sipâhi kâtibi olup ba'dehu mâliyye tezkireciliğinde bu fakîr-i cami'ü'l-hurûfa selef olmuşdur.

dâmân olurdu Li-ecli zâlik bir an meclis-i muhteremlerinden dûr ve bâb-ı sa'âdetlerinden mehcûr degil idi.	
Şahsiyet Özellikleri: Zât-ı sütûde-sıfâtları erbâb-ı ma'ârifden hoş-sohbet pür-mâ'rifet bir şâ'ir-i mâhir olmagla miyâne-i küttâb-ı celîlü'l-mikdârda müşârün bi'l-benân-ı i'tibâr idi. Nâzik-zebân bir şâ'ir-i fâyıku'l-akrân idi. Husûsâ lugaz-gûlukda muvaffak u tîzkâr ve tab'-ı âteş-pâresi ol vadîde pür-iktidâr idi.	Ma'ârife dâ'ir ba'zı ihtirâ'ı ve fenn-i târih ve lugazda ziyâde nâm u şânı vardır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: *Şâpûr-nâme* ve *Esmâ-i Büldân* ve bunun emsâli mesnevî manzûmeleri meşhûr-ı cihândır.	Cümle-i âsânndan *Şâd-nâme* bin beyt mikdârı bir manzumesi ve dahi *Esmâ-i Bilâd* ismiyle müsemmâ manzum bir te'lîfi vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt-i zîbâ ol şâ'ir-i bî-hem-tânındır. Bu lugaz-ı meşhûr dahı ol şâ'ir-i mümtâzın elsine-i nâsda meşhûr olan elgâzındandır.	Ol manzumenin bir mikdârı bu mahalle tahrîr olundu. Mezbûrun nazm eylediği İlik -Düğme lugazıdır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi bir (1121/1709-1710) hilâlinde dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi bir (1121/1709-1710) târihinde fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Esmâ-i Bilâd-ı Arayıcı-zâde
Eyle ey hâme-i hoş-lehçe-i ra'nâ-ma'nâ
Zikr-i esmâ-i bilâd eylemede taze eda

Va'de-i vaslım Sîrûz'a salınca dil-ber
Tıfl-ı dil şimdi Beşikler'de ider vâveylâ

Nîş-âzâre tahammül güle baksa mümkin
Olımaz mesken-i bülbül hele her Bağçe-serâ

Alasonyâ kadehi Babnevin çeşm-i Atina
Men-i Mora ne revâ vâdi-i hecre saliba

Bir Urusçuk n’ola kim boza Tâtâr Bâzârı
Alaman sabrımı isterse de etsin yagmâ

Dü-lebânvar ise dil-berle kolaydır bâzâr
Yohsa ince bil içün Çekmece’dir bend-i belâ

Çâk-dâmân ü giribânı nedir fark etmez
Muğla vü Peşte değil kisve-i erbâb-ı fena

Peçler kese Varâdın yolunu gözle zâhid
Ayluk atma Muğla sanma vara da menzil ala

Nahl-i zakkumu kat’eyle cihanda Venedik
Hâli Gördüs ne mazi vü ne fikr-i ferdâ

Kuh-kenlik ise maksûdun eger Kâz Tâğı
Sa‘y-ı bî-hûde ile gence erişmek ne reva

Dilde kalmasa kişi olmasa Magnisa’da
Kimse Elmalı ile eylemese ‘arz-ı sehâ

Diye ol rûh-ı Revân-ı tıfl ise de her lahza
Hülle takrîb idemez zevk içün erbâb-ı safâ

Baht-i bidâr değil remele hâcet-i ikbâl
Tıfl-ı âmâli bilen merkez-i gafletde Kula

Alaşehr’i bu varışla edelim hamd-i Hamîd
Yohsa Kırşehr’i denmez gamzene hayl-i zu’afâ

Dokunurmuş yine kendi oku Kartal’a dedim
Pendigi Gegboze’yi Uzuncaova itme Dilâ

Mey-i Engûrı sakın Sûfiya etme teslim
Havsala sâhibi ol çek ayağı verme şehâ

Yenice hâtûn eli girse eger Kocaeli’ne
Kızılağaç gibi Vardâr yerine derler ana

Bir Mısr mansıbı azdır böyledir cedde göre
Arpalık eylese ceziresini sana n’ola

Hele Bolayır ‘ulûfecileri ‘irfâneden
Sonra mahsûb ederiz ücretini Tırhala’ya

İnebahtı deyü Kalkandelen’e verdi
Budîn İstife çekdi Kefalonya’yı erbâb-ı şekâ

Rusçuk şevki içün yakdı Baba Tagı’nı
Güyiyâ eyledi bir âteşi âvize semâ

Söyle İsmail’e başda Kili var ise dahi
Bakmasın Balçıg’a yollarda şitâb eyleye tâ

Kefe girince Karaman kırı oldun dehrin
Etme gelmez çü Gümüşhane’ye bî-hûde rica

Teni gark eyledik ey çeşm-i terim bâri Az ak
Döndü Karadeniz’e berre bahr verdi fenâ

Ka‘be-i kûya varmağa bulunmadı tarik
Çekdi ‘aşkın katarın Ahyolu deyü ‘urefâ

Yenice Karasu indi var ise ağyârın
Gözleri gördüm eder Akbunar’ı ‘arz ‘amâ

Döndü âteşde Semendere Dimeşvâr ise ger
Gam-ı cân-sûz-ı firâkmda beni görmüş ola

Şayda varsak biraz atsa……………….
Dil-i nâ-şâde yine etdirelim kesb-i hevâ

Gözü yaş bağrı yanık ‘âşıka Eğri bakarak
Uyvâr agyâra görem o Sigetvâr’a da

Kızıl Elma zenahı oldu benefşe hattı
Sığacakdır topuğu pâyına gelse deryâ

Gam-ı ferdayı ver at gel görelim İmroz’ı
Dedi bir gâzi boğaz derdi içün çekme belâ

Karabağlar ne ‘aceb nazile inmiş gibi yâr
Çeşme lâzım koluna ta Bilecük’den amma

Gözleri Aydın ola Tire derûn-ı ağyârın
Zevki var yâr ile Bandırm’ya yârân-ı safâ

Biri kalkarsa konar biri Gögercinlik’dir Zile
Kuş Adası’dır muglim ise Akbâbâ

Taşözü’dür dili hiç Mermere söz kâr ede mi
Etmez ‘Uşşâka kemer etse de kaddini dü-tâ

Nerede aldı ola bilmeziz Ayâşoluğ’u Gerçe
Akyâra’da çarpıldı bu derdüm amma

Ne yetişmezdi ‘Arabgir’i yedi bunca zaman
Kirmastî-i………………… ilhak ana

Gül ü şeftalü derende tura gögsin Gerede
Hısn-ı Mansûr gibi ol kadi şimşâd sana

Zîr-i Fesde görüp ebrusunu mânend-i hilâl
Bildi Magribde togân çağını şemsin dünyâ

Lebleri la‘l-i Bedehşân u ‘Aden dendânı
Sûretâ Keşmîrî’dir baksan o Hindû şeklâ

Bakmayup hiç tarab-efrûz-ı visâle Limeson
Ya Hasankeyf ile bulunsa da kalsak tenhâ

Bosna teşne imiş dil-berin agyar amma
Hersek'e eylemesin âb-ı hayâtı icrâ

Bi'l-bedâhe görüp İstanbul'u düşme Galata
Üsküdâr'ndır o vardıkda bize eyle du'â

Haşr gösterince gel Turgut
Esb-gîre var iken gün gibi Ulukışla

Gösterince Zagra vermiş o kuzu Melemen
Bâ-husûs ola o Samsun-sıfat ana hem-pâ

Hele Ey Ferdi bu vâdîde teferrüd güçdür
Var iken şehr-i Sıtanbul'da gürûh-ı zurefa

FÂYİZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâyiz	Fâyiz
İsim: Nâm-ı vâlâları Mustafâ'dır. Efvâh-ı nâsda Börekçi-zâdelikle şöhret-şi'âr bir şâ'ir-i pohte-güftârdır.	Nâmı Mustafa'dır. Börekçi-zâde denmekle meşhûr olmuşdur.
Memleket: Maskat-ı re'sleri olan dârü'n-nasri ve'l-meymene şehr-i Edirne'dendir.	Mahmiyye-i Edirne'den zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Edirne'de Emîniyye müderrisi olup şi'r ü inşâsı ve fazîleti makbûl ve hatt u imlâsı pesendîde-i fuhûl olmagla huzûr-ı hümâyûnda derse intihâb olunan vücûd-ı şerîflerden bir zât-ı müstetâb idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsil-i 'ilm-i ma'rife te iştigâl edip tarik-i fayizü'l-berekât-ı 'ulûmdan feyz-yâb ve kemâl-i dâniş ile makbûl-i cumhur olmagla Edirne müderrisleri silkine münselik olup 'asrın şu'arâsından bir şâ'ir-i mâhir-i sihr azmadır.
Şahsiyet Özellikleri: 'Asrında nice güftâr-ı şâ'irânesi ve bî-had letâyif-i nâzikânesi elsine-i nâsda şöhret-şi'âr olan zarîf-i rûzgârdandı kim her bir latîfe-i nâziki tahrîr olunmak olsa ser-mâye-i neşât-ı ahbâb ve mezâmîn-i dil-sitân cem' olup tastîr olunsa bi-re'sihî mücelled bir kitâb olurdu.	Eshâb-ı 'ulûm u kemâl ve erbâb-ı ma'ârif ü efdâl içre bi-'adîl ve bî misâldir.

El-hâsıl bir şâ'ir-i mâhir-i nâzik-sohbet ve bir ehl-i 'ilm-i zât-ı pür-ma'rifet idi.	
Sosyal Muhit: Edirne	Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân*-ı belâgat- 'unvânı vardır.	-
Anekdotlar: ***Latîfe*:** Mütercem-i mezkûrun cümle-i letâyifindenir ki ol 'asrda şehr-i Edirne'de âvâze-i medâyih-i 'âlem-gîri şöhre-i her-şehr ü her-iklîm olan zât-ı nazîr-'adîm şâ'ir-i tabî'at-ı selîm Hânende-Nazîm Çelebi ki ol vaktde Gırbâl nâmına bir perî-sîmâya hem-âgûş-ı ibtilâ oldugu mahaller bir meclis-i safâ-güsterde mütercem-i mezkûr ve sâbıku'z-zikr Nazîm Çelebi ve mahdûm-ı mezbûr cem' olup yârân-ı safâ Nazîm Çelebi'den meclise münâsib bir fasl istid'â eyleyip Nazîm üstâd dahı erbâb-ı meclisi zevk-yâb-ı enfâs-ı tayyibesi eyleyip birkaç nâzikâne beste ve semâ'î âgâze eyleyip gûşlar leb-rîz-i feyz-i elhân ve erbâb-ı ülfet bu gıdâ-yı rûhânî-i şevk-bahş ile zevk-yâb-ı sohbet-i cân olup âgâze tamâm oldukdan sonra herkes yer yer ahsent nagmesiyle terâne-i istihsâna kıyâm eyledikde mütercem-i mümtâz dahı medh ü senâya nâzikâne âgâz eyleyip "el-hak Nazîm-i nâ-dîde-i rûzgârın mertebe-i şânı nice inkâr olunur, hak bu ki dîde-i insâf ile nigerân olunsa zümre-i hˇânendegânda gırbâl üstüne gelen hânendelerin eslah u a'lâsı bir merd-i bî-nazîr ve mecmû'atü'l-ma'ârif bir zât-ı nâzik-ta'bîrdir" dedikde yer yer ahbâb leb-rîz-i tebessüm belki cûş-â-cûş-ı hande olup vâfir zamân bu mazmûn-ı dil-sitân şehr-i Edirne zurafâsına mâye-i neşât ve ol diyârın âlüftegânına ser-mâye-i inbisât olup vird-i zebânları olmuş idi.	-
Değerlendirme: -	Nazikâne eş'ârı ve zarifâne güftârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç güftâr ol zâ-ı 'âlî-mikdarın âsârındandır.	Bu eş'âr-ı belâgat-şi'âr-zâde-i tab'-ı sihr-âsân olan asârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz otuzda **(1130/1717-1718)** mahmiyye-i Edirne Sultân Bâyezîd müderrisi iken intikâl eyledi.	**Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717)** târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinde ölüm tarihi "1130" Safâyi tezkiresinde ise "1129" olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm
Sâki meded et bana leb-rîz-i câm ver
Eksikliğime kalma benim sen tamâm ver

Bezm-i çemende sâgar-ı gül-fâmı sun bize
Sâkî bırakma sâgarı elden müdâm ver

Ey şûh-ı bî-vefâ ne var insâfa kâ'il ol
Gördükçe hâtırım ele al bir selâm ver

Ve lehu
Benzemez Leylî'ye bir Mecnûn'ı var ancak anın
Bir nigehle ol peri bin âdemi Mecnûn eder

Men' içün nezzâreden güyâ sipihr-i kec-nihâd
'Aşıkın kaddin ham eyler dil-berin mevzûn eder

Ve lehu
Kaçan gelür deyü âyâ mâni' şayanın kuçmaga
Vermek Allah'ın gönül devlet-i kazâyâtından

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri vardır:

Beyt
Erişmez oldu gûşuna âh ü figânımız
Ol nahl-i nâz var ise artırdı kâmeti

Cân ile harîdâr-ı metâ'-ı gam-ı 'aşk ol
Bir fâ'ide etmezse de Fâ'iz zarar etmez

Ve lehû
Besdir misâl-i cevher-i ferde dehân-ı yâr
Söylen hakîme yok yere gavgâda olmasın

FÂYİZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâyiz	Fâyiz
İsim: Nâm-ı cemîli Halîl'dir. Câbî-zâde demekle pür-şöhret bir merd-i pür-ma'rifetdir.	Nâmı Halil'dir. Câbî-zâde denmekle meşhûr-ı dünyâ ol- muşdur.
Memleket: Velvele-i nâmı sipihr-i heftümde resîde-i gûş-ı Behrâm olan Kostantıniyye şehrinden Yedikule-nâm mahalden zuhûr-yâfte olmuşdur.	İstânbûl'dan peyda olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâil-i hâlinde kesb-i kemâl-i ma'rifet ve tahsîl-i 'ilm ü fazilet edip 'ilm-i felekiyyâtda mahir ve gerçekden şâ'irdir.
Şahsiyet Özellikleri: 'Akl-ı mebâdîâsâ fikr-i hendesîsi be-gâyet sâhib-i zihn-i garrâ bir zât-ı vâlâdır ki 'ilm-i felekiyyâtda âvâze-i zihn-i serî'ü'l-intikâli müsellem ü mümtâz ve tabaka-i eflâkde hümâ-yı tab'ı bülend-pervâz oldugundan mâ-'adâ şi'r ü inşâda dahı ser-firâz olup 'asrın şu'arâsından ve vaktin zurafâsından bir merd-i suhan-sâzdır.	-
Sosyal Muhit: İstanbul, Yedikule	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Gâyet hûb güftârı ve hayli mergûb eş'ârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı pâk ol şâ'ir-i sencîde-tab'ın zâde-i zihn-i çâlâklarındandır.	Bir kaç beyt âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde sadece şu şiiri yer almıştır:

Nazm

Cûy-ı eşki nev-bahâr-ı şevk-i cûşân eyledi
Râz-ı 'aşkı sinede hâşâk -ı tûfân eyledi

FÂYİZ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Fâyiz-i diğer	Fâyiz
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri 'Abdu'llâh'dır. Ol rahş-süvâr-ı meydân-ı	Nâmı 'Abdu'llah'dır. Sarâc-zâde denmekle şöhret-şi'âr olmuşdur.

ma‘rifet Sarrâc-zâde demekle pür-şöhret olmuşdur.	
Memleket: -	İstanbul
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Râkib-i hayl-i cemîlü’r-rükûb-ı mülâzemet ve ol tevsen-i her-reh-âşinâ ile tarîk-ı kuzâta ‘azîmet ve ba‘zı menâsıb ile karîn-i rıf’at olmuşdur	Evâ’il-i hâlinde râkımü’l-hurûf-ı ‘abd-i fakır ile bir üstâddan telemmüz edip tahsil-i ma‘ârifden sonra mülâzım ve tarik-i kazâya ‘âzim olmagla kuzât-ı kasabât-ı kesirü’l-ifâzâta dâhil ve eşrâf-ı kuzâtdan mâlik-i memâlik-i ma‘ârif ü fezâ’il bir zât-ı kâmildir.
Şahsiyet Özellikleri: Kitâbet-i nesh ü sülüsde mahâreti oldugu beyne’l-akrân ke’ş-şemsi celî vü nümâyândır. Sâ’ir ma‘ârifinden fazla şi‘r tarafı dahı ma‘mûr bir zât-ı ma‘ârif-mevfûrdur.	Cümle-i ma‘ârifinden ma‘adâ hatt-ı nesih ü sülüsde nâdir’l- akrân hattât-ı cihân ve gâyet hoş-şohbet ve pür-ma‘rifet olmuşdur.
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Müsellem-i sâgir ü kebîrdir ve böyle bir fütûhât-ı ‘azíme bu ana dek cilve-ger-i mücellâ-yı zuhûr olmadığı dahi ma‘lum-şinâsân-ı vekâyi‘-nüvîs-i eyyâm u şuhûrdur.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu eş‘âr âşârındandır. Fenn-i inşâda olan mahâreti ma‘lum olmak içün Mora feth oldukda ‘Ali Pâşâ itbâ’ından birine tahrîr eylediği mektubdur ki bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: -	Bin yüz otuz üç târihinde (1133/1720-1721) fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Ve lehu
Ol murg-ı hevâyi sana hiç kayd olunur mu
Terk eyle tekâpûyu hemân sayd olunur mu

Beyt
Feth-i Hayber olalı eylememişdir kimse
Zür-ı bâzu ile bir böyle hisârı Rüstem-hîz

Nazm
Aferin ey rüzigârın şehsuvâr-ı safderi
‘Arşa as şimden gerü tîg ü süreyyâ cevheri

Ser-firâz etdin livâ’ü’l-hamd-i din-i Ahmed’i
Kâfire gösterdin el-hak dest-bürd-i Hayder’i

Sadr-ı devletde sa‘âdede ser-efrâz ola hem
Ede düşmanlarını kahr-ı İlâhi tahkir

Eksik olmaya ser-i düşmân-ı bed-bahtından
Sâye-i per-i hümâ yerine zahm-ı şemşir

NİZÂMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nizâmî	Nizâmî
İsim: Mincel Ahmed Efendilik ile şöhret-şi‘âr olan fâzıl-ı ma‘ârif-iktidârdır.	Müneccel Ahmed Efendi denmekle meşhur olan fâzıl-ı cihandır.
Memleket: Rûmeli’nde Aydonat’dandır.	Rûmeli’nde vâkı‘ Aydonat kasabasından zuhur etmiştir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Devlet-i ‘Aliyye cânibine gelip ‘allâme-i devrân Minkârî-zâde Yahyâ Efendi merhûmdan mülâzım ve kırk akça medreseden münfasıl oldukdan sonra bin yüz yedi Rebî‘ü’l-evvelinde buk‘alik ile Piyâle Paşa Dârü’l-hadîsine ve sene-i merkûme Şevvâlinde buk’a-i tedrîsi Gazanfer Aga Medresesine nakl ü tebdîl ve Sarây-ı Cedîd hâcelıgı ile tebcîl olunmuşlar idi.	Evâ’il-i hâlinde İstânbûl’a gelip tahsîl-i ma‘ârif-i bi-hisâbdan sonra sarây-ı cedide sultânî hâceleri silkine münselik olmagla dâ’imâ ders ü ifâdeye meşgul bir kâmil-i devrândır.
Şahsiyet Özellikleri: -	‘Ulûm-ı ‘Arabiyye’de mâhir ve lisân-ı fârisîde mahâreti zâhir olmuşdur.
Sosyal Muhit: Rumeli, Aydonat	Rumeli, Aydonat
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Ba‘zı tahrirât u te’lîfâta muvaffak olmuşdur.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı şöhret-şi‘âr ol fâzıl-ı nâmdârındır.	‘Asrın ‘ulemâsından ve şu‘arâsından olmagla bu ebyât-ı meşhûr âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz sekizde (1108/1696-1697) fevt oldu.	Bin yüz sekiz (1108/1696-1697) hudûdunda fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Nazm
Benefşeler eğilmişler nişân-ı pâyın ararlar
Çemende ben gibi bu ser-fürûlar hep seninçündür

Nizâmî arzûlardan kesilmek istedi ammâ
Dilinde bakdı gördü arzûlar hep seninçündür

NASÛHÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nasûhî-i diğer	Nasûhî
İsim: Bî-reyb ü meyn nâm-ı nâmîleri Hüseyin'dir. Nasûh Aga-zâdelikle şöhret-şi'âr ve bu mülâbese mahlas-ı merkûma sebeb-i ihtiyâr olmuş idi.	İsmi Hüseyin'dir.
Memleket: -	İstânbul'dan zuhur etmişdir
Doğum: -	-
Akrabalık: Dergâh-ı 'âlî dâme mahfûfen bi'l-me'âlî Yeniçeriyânî Ocagında 'asrında kul kethudâsı olup sene bin toksan üç hilâlinde vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyleyen Nasûh Aga merhûmun mahdumudur.	Devlet-i Sultân Muhammed Hân-ı Râbi'de Yeniçeri ocagına kul kethüdâsı olan Nasûh Ağa'nın oğludur.
Tahsil ve Meslek: Gûşiş ü sa'y-ı kemâl ve tarîk-ı 'ulemâya ikbâl eyleyip bin toksan sekiz Zü'l-hiccesinde mülâzım ba'dehû bin yüz dört Ramazânında Hâcegî Medresesine hâric ile olup yüz altı Muharreminde yerinde hareket i'tibâr ve yüz sekizde hareket-i misliyye ile Neccâriyye'ye varıp yüz tokuzda yerinde dâhil i'tibâr ve yüz on Recebinde hareket-i dâhil ile Bâzergânbaşı Medresesine gelmişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif etmekle mülâzım olup hâriç müderrisi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr anındır.	'Asrın şu'arâsından olmağla âsârından bu bir kaç beyt tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz on (1110/1698-1699) Recebinde şehr-i mezbûrda fevt oldu.	Bin yüz on (1110/1698-1699) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Hezâr-ı dil nola dâ'im nezâr u zâr u zâr olsa
O yâr-ı dil-firîbim gonca-i bâg-ı melâhatdir

Nola pervâneveş yanıp yakılsa tab'-ı sûzânım
Ruh-ı tâbân-ı yârim şem'a-i bezm-i letâfetdir

NAZMÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nazmî	Nazmî
İsim: Şeyh Mehmed Nazmî'dir.	Ol gencîne-ma'arif ü esrarın nâm-ı emcedi **Mehmed**'dir
Memleket: -	İstanbul'dan zuhur etmişdir.
Doğum: O pîr-i rûşen-zamîr-i velâyet-semîrin 'âlem-i şuhûda teşrîfleri bin otuz iki (1032/1622-1623) târîhindedir.	-
Akrabalık: Şeyh Mehmed Nazmî ibni Ramazân bin Rüstem Efendi hidmetleridir.	Büyük oğlu Refi'a Çelebi Efendi'dir.
Tahsil ve Meslek: Mertebe-i sinn-i temyîze resîde olduklarından sonra nihrîr-i 'ulemâ-yı zamân Fâzıl Süleymân Efendi'den tahsîl-i 'ulûm-ı firâvân edip ba'dehû meşâyih-i Halvetiyyenin nûrü'l-'ayn-ı cumhûru şeyhü'ş-şüyûh 'Abdü'l-ahad Nûrî'den tenvîr-i dîde-i kalb-i âgâh ve tahsîl-i mâ-lezime-i tarîkat-i hidâyet-penâh eyleyip ahz-ı yed-i inâbet ve tekmîl-i esmâ-i 'aliyye ve nice zamân hidmetden sonra bin altmış beş hilâlinde medîne-i Kostantıniyye'de Yavaşça Mehmed Aga Zâviyesinde seccâde-nişîn-i irşâd ve Câmi'inde va'z u nasîhât-i 'ibâd eyleyip ba'dehû bin yüz beş târîhinde yine medîne-i Kostantıniyye'de vâkı' Vâlide Sultân 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân Câmi'-i şerîfi va'ziyyesi kendülere tevcîh buyurulup bu hâl üzre evkât-güzâr olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde meşâyih-i tarık-i Halvetiyye'den 'Abdü'l-ahad Nûrî'den inâbet ve ol velî-i kâmile nice zamân hıdmet etmekle nazar-ı feyz-eser-i pîr ile mertebe-i kemâle vâsıl olup refte refte müsta'idd-i iksîr-i irşâd olup me'zûn-ı hilâfet olmagla ezmine-i 'ömr-i 'azizin hıdmet-i tevhid-i Bârî'ye sarf ile 'ulûm-ı zâhiriyye ve bâtıniyyeyi tahsil ve mertebe-i makâmât-ı mükâşifeyi tekmil eyledikden şonra İstânbûl Şehremini çarşûsu kurbunda Yavaşça Mehmed Agâ zâviyesinde müddet-i medîd seccâde-nişîn-i mihrâb-ı meşihat iken zâtına ta'zîm olunup Vâlide Sultân Câmi'-i Şerifi'ne cum'a şeyhi olmuşdur. Mezbûr ziyâde pîr ü ihtiyâr olup sinn-i şerifleri yüz seneyi tecâvüz etmekle büyük oğlu Refi'a Çelebi Efendi'ye hilâfet postunu teslim edip kendisi Koca Mustafâ Pâşâ Câmi'-i Şerifi civârında mesken ittihâz edip nice eyyâm sâkin olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Zâhir ü bâtını ma'mûr bir zât-ı fezâ'il-mersûm idiler kim gürûh-ı meşâyih-i kirâm zamân-ı hayâtlarında vücûd-ı 'âlîleri ile igtinâm ederlerdi. Şeb ü rûz halvet-hânelerinde 'ilm ü 'ibâdetle	-

mukîm ve ‘ilm-i zâhir ü bâtında zihn-i şerîfleri müstakîm bir zât-ı sütûde-sıfât idi.	
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Tarîkat-ı Halvetiyye meşâyih-i kirâmından güzerân eyleyen meşâyihin terceme vü beyânında *Hediyyetü'l-İhvân*-nâm bir te'lîf-i celîlü'ş-şânı ve etvâr-ı seb'a beyânında *Mi'yârü't-Tarîka* ismi ile şehîr bir eser-i bî-nazîri ve sâ'ir âsâr-ı kalemi oldugundan gayrı Nazmî mahlası ile müretteb *Dîvân*-ı celîlü'l-'unvânı vardır.	Cümle-i âsârından *Hediyyetü'1-İhvân* ve *Mi'yârü'l-Tarîkat* nâm te'lîfleri vardır. ‘Azîz-i merkûm cevâhîr-i nazmın keşîde silk-i tertîb ü tedvin etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ol bülbül-i gülzâr-ı esrârın cümle-i âsârlarındandır.	‘Aziz-i merkûmun nazm eylediği na‘t-ı şerifden bir kaç beyt tahrir olundu. Bu bir kaç beyt-i latif zâde-i tab‘-ı nazifleri olan gazeliyatındandır. ‘Abdü'l-ahad Efendi fevtine dediği târihdir.
Ölüm: Bin yüz on iki (1112/1700-1701) Şevvâlinin yigirmi dördüncü ehad günü rahmet-i Rahmân'a şitâbân ve ‘âzim-i dâr-ı cinân oldular**.**	Bin yüz on iki (1112/1700-1701) hududunda ‘âzim-i merhale-i bekâ etmişdir.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Şeyh Mehmed Nazmî” Safâyi tezkiresinde ise “Mehmed” olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Gazel

Gam degil geşt-i gülistân etmesem bülbül gibi
Eksik olmasın hemân destimde sâgar gül gibi

Târ ü mâr eyler girer aralarına rûzgâr
Bir yere cem‘ olsalar âşüfteler kâkül gibi

Hûn-i eşkimle tola destimde sâgar Nazmiyâ
Bir karanfüldür ki gitmez hîç elimden gül gibi

Safâyi tezkiresinde yer alan farklı şiirleri ise şunlardır:

O dem ki geldi hamel burcuna şeh-i hâver
Nisâr-ı nakd-i bahâr etdi gülşene yekse

Zebân-ı bergile eşcâr başladıvasfa
Tokundu gûşuna zirâ ki na‘t-ı peygamber

Tırâz-ı sûret-i ma‘ni medâr-ı kevn ü mekân
Şefî‘-i her-dem cihân hatib-i nüh-minber

Emin-i cümle-i ümmet aman-ı her millet
Emin-i dâr-ı bihişt şâh-ı lâ-mekân-kişver

Cenâb-ı Ahmed-i mürsel medâr-ı dîn ü düvel
Habîb-i hazret-i Mevlâ nebî-i hûb-siyer

Ve lehu
Garîk-i bahr-i ‘isyân u hatâyım yâ Resûla’llâh
Veli senden şefâ‘at-ı müdde’âyım yâ Resûla’llâh

Senin ihsânına kaldı benim hâlim mükedderdir
Ki derd-i zîb-i cürme mübtelâyım yâ Resûla’llâh

Murâdım hazretinden bir nigâh-ı âşinâyîdir
Kapın sâ’illerinden bir gedâyım yâ Resûla’llâh

Bu Nazmi bendene şâyeste-i nakd-i şefa‘at kıl
Fakîrim derdmend-i ehl-i riyâyım yâ Resûla’llâh

Ve lehu
Ey hâbıb-i hazret-i Hallak-ı ‘âlem Mustafâ
Eşref-i peygamberân-ı fahr-ı âdem Mustafâ

‘Alem ü âdem seninle buldular cümle vücûd
‘İllet-i ga’iyye sensin ey mükerrem Mustafâ

Sensin eden cümle mi‘râcı beyne’l-enbiyâ
Ey nedîm-i bezm-i vuslat Hakk’a hemdem Mustafâ

Şad-salâtile selâm olsun revân-ı pâkine
Âline evlâdına eshâbına hem Mustafâ

Umarım edesin cennetde dahi hem-civâr
Ey eden dünyâda çeşmim vasla mahrem Mustafâ

Dâ'imâ meddâhın olan Nazmî'ye ol dest-gîr
Derdlere derman gönüller zahmına em Mustafâ

Yâ İlahi 'aşk u 'irfân-ı 'ilm ü hikmet ver bana
Kalb-i d âna 'akl-i ma'nâ çeşm-i 'ibret ver bana

Bu pesîn sahrâ-yı nefs olmaz semâ'-ı câna câ
Hânkâh-ı 'aşkda cevelâna ruhsat ver bana

Ve lehu
Yârdan nâme ki 'uşşâka peyâm-âver olur
Ana ta'zîm ile Cibril kıyâm-âver olur

Zen-i dünyâdan olan Nazmı gibi rû-gerdân
Vuslat-ı şâhid-i dil-hâhile kâm-âver olur

Ve lehu
Bend oldu ser-i zülfüne çün pây-ı selâmet
Bâlin-i belâdır ser-i sevdâ-yı selâmet

Şemşîr-i tegâfülle hayât olmada küşte
Nazmî kim eder bir dahi gavgâ-yı selâmet

Ve lehu
Dil-i erbâb-ı 'aşkı zahm-ı hicr-âlûfte isterler
Bu bahrin dürrini elmâs-ı gamla sufte isterler

Dil-i âsûde cem'-i hâtır olmaz bezm-i muhabbetde
Derûn-ı çâk çâk u hâtır-ı aşûfte isterler

Ve lehu
Reşk ol rind-i safâ-meşrebe kim gam bilmez
Ana âdem mi denir nîk ü bed-i dem bilmez

Heves-i râhat eden peyrev-i Mecnûn olsun
Vâdî-i ‘aşkı o dîvâne yine kem bilmez

Yâr u agyarı nola eylemese fark o şûh
Mey-i nâzile siyeh-mestdir âdem bilmez

Ve lehu
Devlet-i hüsnünde nakd-i nâza çekmem ihtiyâç
Rüstemem feth-i tılısm-ı nâza çekmem ihtiyaç

Eyledi mâh-ı saferde dâr-ı ‘ukbâya sefer
Hazret-i ‘Abdü’l-ahad ol nûr-ı pâk ü tâbnâk

Nûr-ı zâtı pür-şeb oldu hâne-i dilde bedîd
Nazmiyâ zulme-serâ-yı dil olup nûr-ı semâk

Sordum ol dem menzilin târihile verdi cevâb
Rûh-ı pâkim ‘âlem-i lâhûtı etdi cây-ı pâk

Ve lehu
Dağlarla cism-i ‘âşık gördü olmuş sahn-ı bâg
Câmesi elinde yakdı yarda bir tâze dâg

NAKŞÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nakşî	Nakşî
İsim: Ol ‘azîz-i bihîn-temyîz-i vâcibü’t-tekrîmîn nâm-ı nâmîleri İbrâhîm’dir.	Ol şems-i âsumân-ı tarîkatin nâmı şerifleri İbrâhim’dir.
Memleket: Zât-ı vâlâları kân-ı hezâr-’irfân olan Kostantıniyye’den nümâyan olmuşdur.	İstânbûl’dan zuhur etmişdir.
Doğum: Sâl-i hicrînin bin elli birinci (1051/1641-1642) târîhinde nümâyân olmuşdur.	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i dest-mâye-i fehm ü zekâdan sonra Koca Mustafâ Paşa şeyhi merhûm u magfûr ‘Alâ’ü’d-dîn Efendi’den ahz-ı	Evâ’il-i hâlinde tarik-i Halvetiyye’ye sâlik olup Koca Mustafâ Pâşâ zâviyesi şeyhi

yed-i inâbet ve ol tarîkate murâd üzre hidmet ve nâ'il-i feyz ü bereket olup haremgâh-ı 'irfân ü sedâd olan kalb-i şerîflerinden naşk-ı mâ-sivâyı bi'l-külliye ib'âd eylediklerinden sonra bin toksan senesi hudûdunda hacc-ı Beytu'llâhi'l-harâm ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhare-i seyyidü'l-enâm 'aleyhi efzalü's-salâti ve ekmelü's-selâm ile karîrü'l-'ayn-ı şevk u garâm olup ba'de kazâ'i'l-vatar yine maskat-ı re'sleri olan şehr-i defînetü'l-berekeye güzer edip zühd ü takvâ ile evkât-güzâr-ı subh u mesâ iken bin toksan yedi târîhinde medîne-i Kostantıniyye'de Galata-nâm şehrin muzâfâtından Rûmeli Hisârı'nda vâkı' Fâtih Sultân Mehemmed Han 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân Câmi'-i şerîfinin va'ziyyesi verilip ba'dehû medîne-i Üsküdar'da vâkî' Vâlide Sultân-ı 'Atîk Câmi'-i şerîfine nakl ba'dehû bin yüz altı târîhinde Şeh-zâde Sultân Mehemmed Han va'ziyyesine menkûl olup ol câmi'-i şerîfde va'z u nasîhat ile hidmet-i 'ibâdetde olup bu hâl üzre evkât-güzâr-ı eyyâm u leyâl olmuşdur.	'Alâ'eddin Efendi'den inâbet ve nazar-ı feyz-eseriyle tahsîl-i kemâl-i fazilet ve tekmîl-i âdâb-ı tarikat edip 'ulûm-ı zâhiriyyede fezâ'il-i mevfûr ile meşhûr ve esrâr-ı bâtıniyyede ma'mûr-ı 'ârif-i billâh belki ehlu'llâh zühd ü salah ile me'lûf ve vüfûr-ı tâ'ât ile mevsûf mücâhede ve riyâzât ile ma'rûf bir pîr-i muhterem olup cihet-i 'ilmiyyesiyle zâtına ta'zîmen İstanbul'da Şehzâde Câmi'-i Şerîfi'ne cum'a şeyhi olmuşdur. Evâ'il-i hâlinde Hisâr Câmi'-i Şerifi'nde nice zamân vâ'iz olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Mütercem-i mezkûr zâhir ü bâtını ma'mûr bir vücûd-ı fezâ'il-mevfûr idi. Sâ'ir fezâ'ilinden gayrı şi'r ü ilâhiyyâtda dahı nazîri nâ-yâb bir zât-ı vâlâ-cenâb idi. İlâhiyyâtı meşhûr ve makbûl-i cümle-i cumhûrdur.	-
Sosyal Muhit: İstanbul, Rumeli Hisarı, Galata, Üsküdar,	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Anlardan mâ-'adâ lisân-ı mecâz üzre gazeliyyatı ve nice âsârı ve nâzik ü latîf güftârı vardır**.**	Şeyh-i mezbûrun eş'ârı 'âşıkâne ve güftân tasavvufânedir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt-i dil-ârâ ol zât-ı vâlânındır.	Âsârından bir kaç beyt-i latif bu mahalle tahrîr olundu. Hisâr medhinde nazm eylediği gazel bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz on dört (1114/1702-1703) Saferinin yigirmi altınca sebt günü rahmet-i Rahmân'a intikâl eyledi.	Bin yüz on dört (1114/1702-1703) târihinde (terk-i nukûş-ı cihân-ı fâni ve 'azm-i dârü'n-na'îm-i câvidânî edip) gülzâr-ı cihândan rû-gerdân ve riyâz-ı bekâya şitâbân olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Bir nazar kıl hâlime âsân ola cümle sünbül
El-meded ey fahr-i ‘âlem şâh-ı sultân-ı rüsûl

Bâg-ı gülzâr-ı derûnumdan açılsın tâze gül
El-meded ey fahr-i ‘âlem şâh-ı sultân-ı rüsûl

Nakşî-i gam-hârı dergâh-ı Hudâ’da eyle yâd
Eyle ol bî-çâreyi zevk-i visâlin ile şâd

Nâr-ı ‘aşkın rûz u şeb bula derûnumda ziyâd
El-meded ey fahr-i ‘âlem şâh-ı sultân-ı rüsûl

Ve lehu
Ol dil-ber gör ki hûn-ı gamzesin hûn-âb göstermiş
Ham-ender-ham o zülf-i anberîn pür-tâb göstermiş

O mahbûbun vücûdu halk olunmuş dürr-i yek-tâdan
Yine âsâr-ı kudret gevher-i nâ-yâb göstermiş

Hayâl edip o mahbûbun cemâli nûrunu Nakşî
Gönül levhinde bir mir’ât-ı ‘âlem-tâb göstermiş

Ve lehu
Oldu gönlüm mülk-i halvet-hâne-i sultân-ı ‘aşk
Menzil ü me’vâ edindi kalbimi mihmân-ı ‘aşk

Na‘re-i feryâd edip bezm-i visâl-i yâr içün
Cânile Hak’dan münâcât eyledi mestân-ı ‘aşk

Ve lehu
Tâ sende ola ey yüzü gül gonca-dehenlik
Bülbüllerine lâzım olur tâze suhenlik

Her mes’ele-i nâzı birer tarz ile şerh et
Üftâdelere böyle gerek nâdire-fenlik

Hep mâ-melekin Nakşî nisâr etdi yolunda
Bir pîreheni kaldı hemân ol da kefenlik

Ve lehu
Dahi gîsûları ol âfetin nakş u nigâr oldu
Açıldı bâg-ı hüsnün sünbülü evvel bahâr oldu

Hikâyetler ederdi feyzile bezm-i visâlinde
Haberler vermedi bâd-ı sabâ çok rüzgâr oldu

Hoş-makâm-ı dil-güşâ semt-i ferâh-râdır Hisâr
Bâ'is-i cem'iyyet-i dil-i hâlet-efzâdır Hisâr

Serv-i şimşâd ile pür her kuşesi bir gülsitân
Dâmen-i kûh u leb-i deryâ-yı dil-ârâdır Hisâr

Seyrine bin şevk ile ikbâl ederler ehl-i dil
Ol leb-i deryâda gûyâ dür-i yek-tâdır Hisâr

'Andelîb ü tûtiyân eyler terennüm subha dek
Bir 'aceb mecmû'a-i 'uşşâk-ı şeydâdır Hisâr

Kûy-ı yâri andırır seyr eyleyen 'âşıklara
Nakşiyâ gûyâ ki bir mahbûb-ı 'ankâdır Hisâr

NÂZIM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nâzım-ı dîger	Nâzım
İsim: Sefîd-ruhsâr-ı bezmgâh-ı ma'ârif olan âgâh u 'âriflerin miyânesinde Kara Nâzım Mehmed Efendi deyü şöhret-şi'âr bir merd-i ma'ârif-iktidâr idi. Dil-i fârig u âzâdesi pâ-keşîde-i her-ümmîd-i dil ü cân ve sâha-i 'âlemde kayd-ı nizâm-ı tahammülden bi'l-külliye ber-çîde-dâmân olup cell-i himmeti ve aksâ-yı gayreti tathîr-i evsâh-ı bâtına olmagla pelâs-pâre-i libâs-ı zâhirîsin çirk-i sûrîden şüst ü şûya bezl-i evkât-ı bihterîn ile işgâl-i 'ömr-i nâzenîn etmeyip siyâbını dîrterce gusl ü	Nâmı Mehmed'dir. Kirli Nâzım denmekle meşhûr-ı cihân olmuşdur.

tathîr eylediginden pâk-tıynetân miyânesinde Kirli Nâzım deyü şehîr idiler.	
Memleket: Ehâlî-i nâzik-tabî'atleri karîn-i nezâfet ü letâfet olan şehr-i Kostantıniyye-i pür-şöhretdendir.	İstânbul'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Şeyhü'l-islâm Ebû Sa'îd-zâde Feyzu'llâh Efendi'den şeref-i mülâzemete vusûl ve kırk akça medreseden ma'zûl oldukdan sonra bir tarîka sülûk etmeyip gencîne-i ma'ârifinden harc u sarf etmegi mu'tâd ve kibâr-ı enâmın 'inâyet ü keremlerinden imdâd-ı masraf u îrâd edip ol hâl üzre evkât-güzâr idi. Ba'dehû iklîm-i Kırım hanı Selîm Giray Han'ın medîne-i Kostantıniyye'de Çatalca kurbünde olan çiftliginde eylendigi mahaller mütercem-i mezkûru han-ı celîlü'ş-şân-ı merkûme ba'zı nüdemâsı medh u yâd-ı ma'rifet ve sohbet aralıgında ba'zı mertebelerin îrâd eylediklerinden evlâdlarına hâce olmak üzre merkûmu yanına da'vet eyleyip bir müddet yanlarında ikâmet ve hoş-hâl-i rûzgâr ve bu hâl üzre evkât-güzâr olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tarîk-i 'ilme 'âzim ü mülâzım olup keş-â-keş-i infisâlden ceyb-i intizâm-ı hâli çâk-hurde olmagla ba'zı kibâra hâcelik ile râtibe-hâr ve hoş-nüvîsân-ı ta'likden olmagın kitâbet kaydıyla evkat-güzâr olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri:	'Âsrın şu'arâsından hakkâ ki nâzım-ı gevher-makâl ve şâ'ir-i pâkîze-hayâl bir zât-ı sütûde-hısâldir ki velvele-sâz-ı hâmesi 'âlem-gîr-i tahsîn ve murgûle-i suhanı 'anberâgîn bir şâ'ir-i sihr-âyindir. Ve reyhân-ı hoş-bûy-ı nazmı zîb-âver-i nigâh-ı müşkil-pesendân ve gevher-i âbdâr-ı güftârı âvize-i istihsân-ı füsehâ-yı âvândır.
Sosyal Muhit: İstanbul, Çatalca	İstanbul, Çatalca
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb *Dîvân*'ı ve miyân-ı şu'arâda hayli nâm u şânı var idi.	Müretteb *Divân*'ı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu eş'âr-ı güher-nisâr ol şâ'ir-i pâkîze-âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz on altı senesi (1116/1704-1705) hilâlinde dâr-ı bekâya irtihâl eyledi.	Ol 'asrda hâkân-ı Cengîzîyyân'dan ma'ârif-i kemâl ile ma'rûf olan el-Hâc Selim Girây Hân'ın ogulları hâcesi olmagla İstanbul kurbunda Çatalca

	nâhiyesinde Hânçifdigi denmekle ma‘rûf olan çiftlikde bin yüz on altı(1116/1704-1705) hudûdunda tarîk-i kiştzâr-ı cihân olmuşdur

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitlerine yer verilmiştir:

Habbezâ bezm-i muhabbet kim nevâ-perdâzının
Şu‘le-i âvâzı dâg-ı sîne-i nâhid olur

Nâzımâ zer-bâliş-i hûrşide eyler ittikâ
Her geh ‘İsiveş şeh-i kişvergeh-i tecrîd olur

Söyle ey tûtî-i şîrîn-suhan-ı ‘aşk henüz
Sükkerin sâmi‘a-i kand-i makâlin kimdir

Nâzım-ı şifteden gayri bu vahşetinde de
Ünsiyyet-gerde-i âhû-yı hayâlin kimdir

Ve lehu
Fikr-i gîsû-yı büt-i taze zuhûr eylemişiz
Kişver-i can u dili mahşer-i şûr eylemişiz

Nola memnûn-ı nihâl-i kadd-i cânân olsak
Biz anın sâye-i lutfunda huzûr eylemişiz

Yine bir iki kadeh bade ile hemçü habâb
Dilimiz hâne-ber-endâz-ı şu‘ûr eylemişiz

Ve lehu
Belâ-yı ‘aşkile bu derdi ben mi isterdim
Ne çâre neyleyeyim Nâzıma mukadder imiş

NİʻMETÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Niʻmetî	Niʻmetî
İsim: Nâm-ı ser-âmedi Ahmed'dir.	Nâmı Ahmed'dir.
Memleket: Fi'l-asl Anatolu'da Bolu sancagından bir karyede mütevellid olmuşdur.	Anatolu tarafında Bolu sancağı havâlisinden zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kostantıniyye'ye ʻazîmet ve şehr-i merkûm içre ol ʻasrda meşhûr-ı bi'l-kemâl olan zât-ı ʻâlî-cenâb şâʻir-i mâhir ʻİsmetî Efendi dâ'ire-i ʻaliyyesine intisâb ve hidmet-i şerîflerinde feyz-yâb olup giderek kethudâlıkları şerefin iktisâb edip feyz-i mukarenetlerinden kesb-i hezâr maʻrifetden sonra veliyy-i niʻmetlerinin intikâlinden sonra elindeki ser-mâye-i kitâbet ü ʻirfân kendilere küttâb-ı dîvân zümresine mülhak olmalarına vesîle olup menâsıb-ı dîvândan teşrîfatçılık hidmeti ile müstahdem olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde sudûr-ı kirâmdan ʻİsmeti Efendi'ye hıdmet ve zîr-i terbiyesinde tahsîl-i maʻrifet edip kethüdası olmagla ʻİsmetî Efendi vefatından sonra dîvân-ı sultânı kâtibleri zümresine ilhak olup baʻdehu dîvân-ı ʻadâlet-unvânda nice zamân teşrifatçılık hıdmetinde müstahdem olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Bolu, İstanbul,	Bolu, İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Mezbûr ʻasrın şuʻarâsından olmagla âsârından bir kaç beyt bu mahalle tahrîr olundu
Ölüm: Bin yüz yigirmi bir (1121/1709-1710) senesi dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi bir (1121/1709-1710) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Geh nagme eder Niʻmetî geh ʻaşkile feryâd
Kec-bînler ana gül dediler bülbülü buldum

Ve lehu
Şemîm-i bûy-ı zülfün ben o şuhun bâddan gördüm
Cefâ-yı âşinâdan lutfu hergiz yâddan gördüm

Eder bir zerre-i nâçizi hûrşid-i cihân-ârâ
O feyz-i tab‘-ı isti‘dâdı baht-ı şaddan gördüm

Hezârın bâde vermiş Ni‘metî sabr u sükûnun gül
Perîşan oldugun sünbüllerin bîdâddan gördüm

Ve lehu
Dil-dâdeleriz zülf-i bütan sünbülümüzdür
Sevdâ-yı siyeh serde bizim kâkülimizdir

Ruhsâr-ı cemâlinde olan hâl-i siyehler
Revnak-dih-i gülzâr-ı fiten fülfülümüzdür

Âfâka verir velvele-i nagme-i şânı
Ey Ni‘metî dil-i sinede bir bülbülümüzdür

Ve lehu
Kimseler dil-dâde-i zülf-i siyahın olmasın
Mâ’il-i cellâd-ı çeşm dil-i penâhın olmasın

NESÎB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nesîb-i dîger	Nesîb
İsim: Ol seyyid-i sahîhü’n-nesebin nâm-ı nâmîleri Yûsuf’dur.	Ol tûtî-i Mısr-ı belâgatin ismi Yûsuf dur.
Memleket: Maskat-ı re’sleri olan medîne-i Konya’dır.	Konya
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Sâdât-ı kesirü’l-berekâtdan hasib ü nesîb olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyar etmişdir. Hâk-i pâki kuhl-ı dîde-i ‘âşıkân ve her seng-pâre-i tâbnâki pâleheng-i miyân-beste-i dervişân olan mahmiyye-i Konya’dan Şeyh ‘Ömer nâm ‘azizin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Medîne-i Konya’dan mısr-ı Kâhire’ye hicret ve ol vaktlerde ol beldede vâkı‘ Âsitâne-i Mevlânâ’da seccâde-nişîn olan Siyâhî Dede hidmetlerine vusûl ve ol zâtdan ahz-ı yed-i inâbet eyleyip bir az zamân mekslerinden sonra yine vatanına	Evâ’il-i hâlinde fi’l-cümle ‘ilm ü ma‘rifete dest-res bulup ba‘dehu dârü’l-ferr ve’ş-şeref İstânbul’a gelip nice müddet ‘ulemâ ve meşâyihin dârü’l-ifâdelerinde hıdmet-i kefş-gerdâni rütbesiyle mefahir u mübâhi

‘azîmet ve âsitâne-i Mevlânâ’da Bûstân Efendi’nin kârî-i Mesnevî-i şerîfleri olup şeyh-i merkûmla yüz altı târîhinde tarîk-ı hacc-ı şerîfde refâkat ve ba‘de edâ‘i’n-nüsk yine medîne-i Konya’ya gelip bir müddet dahı anda meksden sonra bin yüz yigirmi üç târîhinde medîne-i Kostantıniyye’de Yenikapu Mevlevî-hânesinde şeyh olmuşdur.	olup ve kibâr-ı ‘avamdan ba‘zı sâhib-sa‘âdetin üstadı olup ba‘dehu seyahat arzûsuyla cânib-i Mısr-ı Kahire’ye rû-be-râh olup gınâ-encâmi gerdiş-i etvâr-ı ‘âlemden âgâh olmagla Beyt Kutbü’l-aktâb-ı velayet Hazret-i Mollâ-yı Rûm Kim kul olmakdır derinde ‘izz ü câh-ı Mevlevî mefhumunu tasdîk etmekle ol ‘asrda Mısr’da Mevlevî-hâne şeyhi olan Siyahi Dede nâm pîr-i nûr-zamîrden inâbet edip tarîk-i Mevleviyye’de kemer-bend-i hıdmet oldukdan sonra Konya tarafına gelip ol mahalde câ-nişîn-i Hazret-i Mevlevi Bostân Çelebi Efendi hıdmet-i şeriflerinde şeyh olan Pindârî Ahmed Dede ‘âzim-i tekyegâh-ı bekâ olmagla yerine Nesîb Dede şeyh olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Hoş âyende güftârı var idi.	-
Sosyal Muhit: Konya, Mısır, Kahire, İstanbul, Yenikapı	Konya, Kahire, Mısır, İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	‘Asrın şu‘arâ-yı belâgat- şi‘ârından olup tertîb-i *Divân* etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı şûh u selis ve güftarı gâyet nefîsdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu şi‘r anlarındır.	Bu bir kaç beyt âsârındandır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi altı (1126/1714-1715) Muharreminde intikâl eyledi. Hâlâ o tekyede medfûndur.	Bin yüz yigirmi altı (1126/1714-1715) târihinde Yenikapı Mevlevî-hânesi şeyhi iken terk-i hânkâh-ı fena eylemişdir.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitlerine yer verilmiştir:

Nazm

Deştüne teşne olan kâni‘-i şemşîr olmaz

Aba müsteskî-i mahrûr-ı ciger sîr olmaz

Hâlet-i ehl-i fenâ mevtile tagyir olmaz
Zer-i pâkîze-eser gerde-i iksir olmaz

Cevr ile dilleri teshir edemez meh-rûyân
Devlet-i şâh-ı sitem-pîşe cihân-gîr olmaz

Hüsn-i tedbîr ile mümkin mi kazâyı tebdil
Re'y-i sâ'ib-i siper nâvek-i takdir olmaz

Perde-i 'aşkda yeksân görünür şâh-ı gedâ
Târ-ı tanbûr-ı muhabbetde bem ü zîr olmaz

Dil murâd etse de eserin men' edemez
Dâm-ı âgûş-ı kemân sedd-i reh-i tîr olmaz

Ehl-i dilden haber alınmaz ise nola Nesîb
Sebak-âmûzî-i 'irfânda tekrîr olmaz
Sâlim tezkiresinde ise şu şiirlere yer verilmiştir:

Gazel
Ne şahs-ı zevk u ne timsâl-i 'ayş ü dem görünür
Bakarsam âyine-i bahta 'aks-i gam görünür

Felekde şimdi o mahsûd-ı 'âlemim ben kim
Elimde köhne-sifâl olsa câm-ı Cem görünür

Kumâş-ı vuslatı âyâ ne cins olur görsem
Nukûd-ı girye-i 'âşık o şûha kem görünür

Garaz Nesîb o şûha muhâtab olmakdır
'İtâb u hışm u kerem bana hep kerem görünür

NİKÂTÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nikâtî-i diğer	Nikâtî
İsim: Nâmı ‘Alî’dir.	Nâmı ‘Ali’dir.
Memleket: Kân-ı ‘irfân şehr-i Kostantıniyye’den nümâyân olmuşdur.	İstânbûl’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kibâr-ı enâmın birinden mülâzım ve kırk akça medreseden münfasıl oldukdan sonra Rûmeli kuzâtı silkine münselik olup esnâ-yı mülâzemetde gâh medîne-i Kostantıniyyenin Kısmet-i ‘Askeriyye Mahkemesinde ve gâh ba‘zı mehâkimde hidmet-i kitâbetde olurdu. Bu hâl üzre evkât-güzâr olmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde tarîk-i ‘ilme ‘âzim ü mülâzım olup tahsîl-i ‘ilm ü ma‘rifet edip mesâlik-i tarîk-i kazâ olmağla ba‘zı bilâd-ı celîlede fermân-revâ-yı hükm ü imzâ olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	‘Asrın şu‘arâ-yı şîrin-beyânından hûb eş‘ârı ve mergûb güftârı vardır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i eş‘ârındandır.	Bu bir kaç beyt-i pür-nikât ol şâ‘ir-i şîrîn-harekâtın âsârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) hilâlinde intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târihinde tarîk-i mahkeme-i cihân olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Kalırmış dilde dâg-ı ‘aşkı câm-ı lâle-rû taze
Edermiş köhne zahm-ı sineyi âb-ı sebû taze

Cigerde zahm-ı derdin mâ-cerâsı köhnedir bilmem
Ne hâletdir gelir fevvâre-i hûn-ı gulû taze

Pür olmuş sâgar-ı şahbâya dönmüş tâb-ı ‘işretden
Açılmış lâleler tarf-ı çemende sû-be-sû tâze

Bu deyr-i köhnede hergîz Nikâti görmedim gitdi
Söze sûret verir bir şâ‘ir-i pâkize-gû tâze

Ve lehu
Tir-i müjgânlar ki tarf-ı ebruvânından çıkar
Sehm-i dil-dûz-ı kazadır kim kemânından çıkar

Ve lehu
Sirişkim dîdede ‘aks-i ruh-ı cânâna dönmüşdür
O lü’lüdür ki semt-i mercâna dönmüşdür

NA‘ÎMÂ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Na‘îmâ	Na‘îmâ
İsim: Nâmı Mustafâ’dır.	Nâmı Mustafâ’dır.
Memleket: Zâtı Halebü’ş-şehbâ’dandır.	Âb u hevâsı reşk-endâz bilâd-ı ‘arab şehr-i Haleb’den zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i dest-mâye-i ‘irfândan sonra dâhil-i teberdârân-ı Sarây-ı ‘Atîk olup ba‘dehû gürûh-ı küttâba mülhak ve vüzerâ-i kirâmdan Kalaycı Ahmed Paşa cenâbına intisâb ve ol vezîr-i ‘âlî-şânın dîvân efendiligi rütbesin iktisâb edip ba‘dehû paşa-yı mesbûkü’z-zikr vezîr-i a‘zam oldukda mer‘i vü manzûru olup muhterem ve Anatolu muhâsebeciligi ile mükerrem olmuş idi. Anlardan sonra gâh matrûd ve gâh makbûl ve sonlarında bir müddet dahı Varadin’de şehîd olan ‘Alî Paşa’nın dâ’iresine hulûl edip ba‘dehû Şâm defterdârı olup Şâm-ı şerîfe revân olmuş idi.	Evâ’il-i hâlinde İstânbul’a gelip ma‘ârife iştigâl eyleyip sarây-ı ‘atik te-berdârları zümresine ilhâk olup ba‘dehu taşra çıkıp Kalaylı Ahmed Pâşâ’ya intisâb edip nice zamân dîvân efendiliği hıdmetinde olmagla pâşâ-yı mezbûr vezîr-i a‘zam oldukda dîvân hâceleri silkine sâlik Anatolu muhâsebeciligi mansıbına malik olmuşdur. Vezîr-i a‘zâm Şehîd ‘Ali Pâşâ’nın dahi mahrem-i esrarı olup nazar-iksîr-i eser-i âsafî ile manâsıb-ı dîvâniyyeden defter emânetine dek paye kat‘ etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Nev’i şahsına münhasır bir garîb ü ‘acîb şâ‘ir olup her dem fikr-i beşîri hayâline tebşîr-i tarîk-ı yesîr u râhat ve kâmet-i bâlâ-yı hüsn-i zannına hayyât-ı zann hüsn-i kabâ-dûzu her bâr murâdınca kat‘ libâsın tahmîn-i suhûlet eylediginden zu‘munca zâtı pûte-i ma‘rifetin nefs-i kîmyâ-yı câvidânîsi ve mahkeme-i gayr-ı marziyyü’l-hükm-i zâhirü’l-hilâf-ı ‘akâyidin bi-’aynihî ‘aynü’l-kuzât-ı bî-müdânîsi olup fenn-i edebiyyâtda mâhir ve tasavvuf gâ’ib olsa zu’munca îcâdına kâdir geçinip şol mertebe da‘vâ-yı mahâret eylerdi ki reftârı âyîne-i nümâyişde gûyiyâ Kasîde-i Hamriyye’yi tashîf ü tebdîl ve elfâzına halel	‘Asrın şu‘arâsından dehrin zurafasından ma‘ârif-i cüz’i ve külli vusûliyle kimmiyâ-sâz-ı husûl-ı savâb ve ‘akd-i sîm-âb-ı ıztırâb eden şâ‘ir-i sâhirdir. Fenn-i tevârihde mümâreseti ve bu vâdîde hayli mahareti olmagla müddet-i ‘ömrünü târih tahriri ile geçirip vakt-i irtihâline dek müdevven târih tahrir eylediği meşhûr-ı cihandır.

gelmedin ba‘zı tasarrufla ma‘nâsın tagyîr ü tahvîl etmek ‘indinde bir şey‘-i kalîl görünürdü. Bundan mâ-‘adâ ‘ilm-i dekke müte’allık ba‘zı şu’bede ve hüner ve kimyevî ‘amellerden ba‘zı şey’ler izhâr eylerdi. El-hâsıl bir harîf-i zarîf-i lâ’übâli-meşreb ve bir şâ‘ir-i vâsi’u’l müzehheb idi. Ancak fenninde mâhir ve nazm u nesr-i suhana kâdir idi.	
Sosyal Muhit: Haleb, Şam	Haleb
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Tevârîh-i Âl-i ‘Osmân’da bir mükemmel târîhi ve nazm u nesr vâfir âsârı ve kasâ’id ü gazeliyyât ve mukatta‘ât u müfredâtdan nice eş‘ârı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır. Mütercem-i nâzik-kelâm vüzerâ-i kirâmdan bir zât-ı pür-ihtirâmda ferşîde olmuş bir eyüce ihrâm görüp der-hâl ol makâmda bu güftâr ile ihrâm-ı merkûmu cerr etmege kıyâm eylemişlerdi.	Bu bir kaç beyt ol kimmiyâkâr-ı rüzgârın perveriş-yâfte-i pûte-i kalb-i tabi‘atından zuhur edip kâlıb-ı nazma sebük eylediği âsânndandır.
Ölüm: Ba‘dehû bin yüz yigirmi sekizde (1128/1715-1716) fevt olup terk-i zâviye-i cihân eyledi.	‘Akıbetü’l-emr ol kimmiyâ-kâr-ı emel pûte-i ecel ile tas‘îd-i eczâ-yı rûh edip bin yüz yigirmi sekiz (1128/1715-1716) târihinde vedâ‘-ı şems ü kamer ve vâdî-i ‘ademe sefer etmişdir.

Şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu beyitleri yer almıştır:

Ve lehû
Safâ-yı kalb ile sa’yim bu ey düstûr-ı sâhib-nâm
Müretteb âsitânın eyleyem takbîl ü istîlâm

Harîm-i Ka’be-i kûyun tavâfa eyledim niyyet
Misâl-i hâcı ‘uryânım ‘inâyet eyle bir ihrâm

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

‘Aşık-ı bîdâdına söyleye ey şâh-ı hüsn
Çeşmini ser-mest eden nâz mı uyhu mudur

Turreleri müşgâsâ gamzesi merdûm-rübâ
Bilsen o vahşi-sıfat şîr mi âhû mudur

Şi‘r değil ey Na‘îm eylediğin sihirdir
Yoksa bu destindeki hâme mi câdû mudur

Ve lehu
Her kimde ki sûz-ı şeb ü âh-ı seher olmaz
Da‘vât-ı recâsına havass-ı eser olmaz

Hâsid ayagıma çalsa da kâlâ-yı kemâlim
Ser-mâye-i ‘irfânıma aslâ zarâr olmaz

Nazmımdan alır her kişi bir hisse Na‘îmâ
Hâl ehline böyle ni‘am-i müddahar olmaz

NÂ’İL	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Nâ’il-i Antaki-zâde**	**Nâ’il**
İsim: Ol seyyid-i sahîhü’n-neseb ve ol mahdûm-ı cemîlü’l-hasebin nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Abdu’llâh’dır.	Nâmı ‘Abdu’llâh’dır.
Memleket: -	-
Doğum: -	-
Akrabalık: Devlet-i ‘Aliyye-i ‘Osmânî’de İstanbul’dan ma’zûlen vedâ’-ı ‘âlem-i fânî eyleyen ‘ulemâ-i kirâmın fazîletmendi Antakıyyeli Mustafâ Efendi merhûmun mahdûm-ı ercümendidir.	‘Asrında İstânbûl kâzîsi olan Antakyalı Mustafâ Efendi’nin oğludur.
Tahsil ve Meslek: -	Evâ’il-i hâlinde tarîk-i hidâyet-refîk-i ‘ilme ‘âzim ü mülâzım olup tahsîl-i ma‘rifetden sonra ihrâz-ı rütbe-i medâris etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Mütercem-i nâzik-zebân şeb ü rûz bir yerde hem-ülfet oldugumuz yârândan olup bir nazîri nâdir murâd üzre inşâya kâdir meclisi mezâk üzre bir şâ‘ir-i mâhir olup ‘âlem-i dünyâda böyle nâ-murâd gitmesi te’essüfle yâd olacak vücûdlardan bir zât-ı pâk-nihâd idi. Evâhir-i ‘ömründe yigirmi seneden mütecâviz bi’l-külliye tâ’ib ü tâhir olup eyyâm-ı güzeştesine dâ’imâ melûl ve Delâ’ilü’l-	‘Unvân-ı berât-ı hayâtı tugrâ-yı garrâ-yı siyâdet ile mu‘anven ve şu‘arâ-yı ‘asrdan bir şâ‘ir-i pür-fenndir.

Hayrât ve salavât-ı şerîfe ve yevmiyye katı çok evrâd u ezkâra meşgûl rûz-ı cezâ zikr ü yâd olundukça dü çeşminden belâ bârânı gibi eşk-i revânın seyl-âb eyleyip feryâd ederdi ve nâm-ı pâk-i risâlet-penâh salla'llâhu 'aleyhi ve sellem bi-'adedi men sekete ve kellem hazretleri anıldıkça ber-kâ'ide-i hâl galebe eyleyip elbette bükâ ve izhâr-ı şevk u zevk ile 'arz-ı 'ubûdiyyet ü vilâ ederdi ve her bâr kendi güftârından, Kıt'a: Dil-i gam-ülfetim yâ Rabb şâd et Der-i gencîne-i lutfun güşâd et Edip gül-gonca-i kâmım şüküfte Beni nev-bülbül-i bâg-ı murâd et terânesiyle dergeh-i kâdi'l-hâcâta şeb ü rûz du'â ederdi.	
Sosyal Muhit: İstanbul, Trabzon	-
Hayatından Kesit: Peder-i muhteremlerinin zamân-ı hayâtında mahâdîm-i kirâma muhtass-ı ikrâm-ı 'icâletü'l-vakt-i tevkîr olan mülâzemetle ikrâm olunduklarından sonra vâlid-i mâcidleri ravza-i Rızvân'a revân olup ve çok zamân mürûr etmedin vâlide-i muhteremeleri fahrü'l-muhâdderât Şerîfe Hatun dahı bu pister-i şeref-i mecâzî olan ârâmgâh-ı fenâdan dârü'l-hulde 'ubûr etmekle vâlideyninden mütercem-i mezkûra bir haylice mîrâs zuhûr eyleyip mahdûm-ı merkûm dahı, li-münşi'ihî: Ne bilsin öyle kalır zann edip bî-çâre devrânı Su yerine hemân harc etdi destinde olan kânı mısdâkınca tâzelik serde belâ-yı vârûn ser-mâye hadden efzûn 'âlem meftûn-ı zülf-i müşk-bûyu oldugu Miskî Emîr'in evsâf-ı sünbül-i gîsûsuyla meşâmm-ı dil ü cân-ı her-müştâk leb-rîz ü mâl-â-mâl oldugu mahaller ve tâs-ı gerdûn âvâze-i medâyih ve istihsân-ı nagamât ve sadâ-yı Küçük Mü'ezzin ile velvele-endâz-ı senâ vü sitâyiş olup herkes ol bülbül-i bâg-ı terennümün dâ'ire-i sohbetine âgûş-güşâ-yı ikbâl oldugu demler (mısra'):	-

Gâh Kâgıd-hâne gâhî edelim ‘azm-i Hisâr terânesiyle bî-çâreye sad hezâr dâl kavuklar her künc ü her gûşeden zâhir ü âşikâr olup mir’ât-ı nasîhatden izhâr-ı rûy-ı hakîkat ederek (mısra‘): ‘Âlem ana degmez ki cefâsın çeke âdem şîvelerinden burka‘-güşâ-yı duhûl olarak geh nush u geh igvâ ile iblîs gibi ‘urûk u mefâsılına hulûl edip geh zevrak-ı sebük-pâ ile seyr-i deryâya cerr edip icrâ-yı hezâr-dâm- tezvîr geh peder-mânde olan hânelerinde yârân-ı safâya tekellüflüce ziyâfetler tedbîr ederek berr u bahrde derdmende nice masraflar peydâ geh zerrîn nohûdlarla pilâvına nice tohm-i fesâd zer‘ u feşân ve geh nokrasın sular gibi deryâ seyrlerinin şebîke-i mekr ü hîlesine cereyân etdirip fiskiyye-i kasr-ı âsâyişine hud‘a-i nihânî künklerinden isâle-i miyâh-ı tîz-âb-ı kezzâbî ve gâh san‘at-ı cerr-i ‘alaka ile künc-i dâmen-i hırka-i ‘abâ-yı hayâlden vaz‘-ı dōlâb-ı hârâbî etmeleriyle beyt: Harca sürüp hâsıl ol dil-sâdeyi Elde olan sîm ü zerrin aldılar mantûkunca ol hîlelerle gûyiyâ mîrâsında müşterekler gibi tamâm-ı zer u sîmin hây u hû ile ekl ü bel‘ edip itmâm etdikleri gibi evc-i nush u pende pervâz edip bir tedbîr-i dîgere dahı âgâz etdiler ki çünki bu üslûb üzre hareketden nâşî kîseler tehî olmagla masraf kâtiblerine cevâb ve sîm ü zer harca sürülmekle hesâb u kitâb dil-i ‘âşık gibi harâb oldu. Mezbûrlar mahdûm-ı merkûma pend ü nusha âgâz ve yine cürm-i nâ-kerdesin kendüye bulup şeyhâne her biri biraz mukaddime-i masnû‘aya âgâz eyleyip *Âh çelebim neyleyelim dest-i deryâ-nevâlin sehâda kulzümden berter ve kef-i güşâden ‘atâda kân u gencînelerle ber-â-ber idi. Deryâ seyrlerinde sîm ü zerin sular gibi harc u sarf etme dedikçe deryâ-yı gazabın cûş-â-cûş olup bizi ısgâ etmedin ve tohm-ı her-hasâd-ı murâdât-ı mütenevvi’a olan nokraları dest-i bî-dehşet-i ârzûlara saçıp reh-i gûş-ı pende gitmedin gel imdi şimden sonra bizleri biraz gûş eyle bir re’y-i savâb*	

edelim. Şunda ʻukalâdan birkaç merd-i güzîdekârız. Her birimiz fikr edip bir sûret-i hüsn intihâb edelim. Bir az bisât-ı bî-fâ'ideden ve bir mikdâr size lâzım olmadık kütüb-i zâ'ideden nakd-i vakt edip dōsta ve düşmene karşu celâdet eyleyip bir ʻilâc ve bu tedbîr ile def'-i zarûret ü ihtiyâc eyleyelim. deyü bir kat dahı sûret-i hakdan görünüp kârlarına revâc verdiklerinden sonra *Bu böyle olmaz sen Antakıyyeli Efendi merhûm gibi bütün erkân-ı devlete maʻlûm bir zâtın mahdûmusun. Sen bu tarîk-ı ʻulemâya duhûl etmemek ne sezâ ve bir medrese-i hârice dest-resîde olmak yoluna gitmemek ne revâdır. Gel şeyhü'l-islâm cânibine mürâca'at edelim ve bir medrese olmana himmet edelim.* deyip sene bin yüz on altı târîhinin Cumâdâsında Sâdık Efendi merhûmun fetvâsının defʻa-i ûlâsında Devlet-i ʻAliyye Edirne'de olmak hasebi ile dâ'ire-i veliyyü'n-ni'amîye hediyyeler ile ve bakiyye kalan parçalar ile nice tuhfeler gönderip etrâfına mürâcaʻat ve kendüye bir ʻarz-ı hâl ile ʻarz-ı hâcet etmekle sene-i merkûme Recebinde ibtidâ-i hâric ile Şerîfe Hâtûn Medresesine olup vusûl-i rü'ûs ile bir kat dahı dökülüp saçılıp bir mu'allâ tehniye ve bir az zamânda bu ʻunvân ile evkât-güzâr olup izhâr-ı tekellüfât-ı vefîre ve bu reftârın zımnında mübtelâ-yı düyûn-ı kesîre olmak esnâsında belâ-yı ihtiyâcdan nâşî Bōstâncı Ocagından dört kîse kadar akça mürâbaha ile istikrâz etmegin gün-be-gün ʻarsa-i tedbîrine gars etdigi nahl-i deyn-i pür-ribâ leb-i cûda nihâl-i bîd gibi neşv ü nemâ bularak nemâsı aslın sâbık ve tecdîd-i temessük etdikçe fer'i aslına lâhik olup devlet ü huzûru mütebeddil-i envâʻ-ı fütûr olmagla şem'-i encümeninden subh-resîd olmuş pervâneler gibi yârân-ı safâlar perâkende vü perîşân ve bî-çâre bu külhan-ı ıztırâbda âteş-i efkâre sûzân olup medresesi dahı Feyzu'llâh Efendi'nin ol ʻasrda şeyhü'l-islâm bulunup ekser müderrisîn bulundukları rütbede nice sinîn ü sâl hareket etmemeleriyle perîşân-hâl oldukları vaktlere müsâdefe eylediginden bu bî-çâre dahı hâric medresesine tokuz sene kadar meks etmesi ile hâli dîger-gûn u pür-	

melâl ve dâyinleri dahı *Bunun bir dahı bu hâk-i mezelletden ref‘ olması emr-i muhaldir*. deyip ol esnâda ba‘zı mertebe tahrîk ve dâyinlerinin âteşlerin iş’âl ve elindeki hâneyi bey’ edip Sizin akçanızı vermemek revâ mıdır. deyü bir alay seng-diller kîl ü kâl etmeleriyle kilâb gibi bî-çâreye dâyinleri hücûm ve yüzüne karşu hezâr şütûm etdikleri gibi bu âteş ile derdmend hânesin bey’a ‘arz etmege mûm olmagla elinde bulunan şey’leri bi’l-cümle fürûht edip kapan kapana bir bâzâr-ı hezâr-dellâl kurulup beyt li-münşi’ihî: Ne hâne kaldı ne eşyâ elinde nâ-kâmın Kapan kapana ne böyle görüldü bir bâzâr vefkınca hânesin elinden teb’îd ve eyyâm-ı tufûliyyetden beri hezâr igtirâr ile pelengâsâ nişîn olup cây u ârâmgâhı olan hânesin dahı bey‘u men yezîd eyleyip mâl u mülkünden dûr ve bi’l-külliye evvelki zevk u şevkinden mehcûr olup bu hâl üzre bin yüz on beş târîhine degin ibtidâ-i hâric ile oldukları medresede meks ü ârâm ba‘dehû sene-i merkûmede bir mikdâr ‘âlem-i fenâda baht u tâli‘ güşâde olup hareket-i hâric ile Kapanî Medresesine kıyâm edip yüz on yedi Şa’bânında ibtidâ-i dâhil ile Nişâncı Paşa-yı Cedîde ve yüz on tokuz Saferinde hareket-i dâhil ile Nişâncı Paşa-yı ‘Atîka ve yüz yigirmi bir Recebinde musıla-i sahn ile Hâcî Hasan-zâde Medrese-i celîlesine ve yüz yigirmi dört Recebinde Medâris-i Sahn-ı Semândan birine ve yüz yigirmi beş Rebî‘ü’l-evvelinde ibtidâ-i altmışlı ile Ebu’l-fazl Mahmûd Efendi Medresesine ve bin yüz yigirmi yedi Muharreminde hareket-i altmışlı ile Mehmed Aga Medresesine gelip bir mikdar nizâm-ı hâl bulmuş iken derdmend nâ’il-i âmâl olmamışdır.	
Eser: Katı çok âsârı ve kasâ’id ü gazeliyyâtdan nice güftârı vardır. Hattâ ba‘zı ahbâbla dîvânın tertîb etmege şürû‘ etmiş idik. Kemâl-i edeb ve hazm-ı nefsinden nâşî Benim dîvân olmaga sezâ ne eş‘ârım var. deyü minnet ü recâ edip sâde mecmû‘alarda kitâbet olunması istid‘â ve bi-gayri’t-tertîb hâl-i perîşânı gibi tahrîr etmekle iktifâ etmiş	-

idi.	
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı latif ve güftârı nazîfdir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Esnâ-yı intikâlinde dahı bu fakîr-i râkımü'l-hurûf belde-i Trabzon'dan muhâceret-i zarûriyyemiz hasebi ile evkât-güzâr bulunup kendinin dahı yanında ma‘ârif-âşinâ bir âdem bulunmamagla mecmû‘a vü kitâbları bi'l-külliye zâyi' u perîşân olup kendi hattıyla âsârı sebt ü tahrîr olunan mecmû‘asına dest-resîde olmaga imkân olmayıp ancak evvelden bizlerde bulunan ebyât u eş‘ârından bu bir iki güftârı tastîr ve bu mecelle-i celîle-i zurafâya bu birkaç eseri terkîm u tahrîr olundu.	Bu bir kaç beyt anın âsârındandır.
Ölüm: Kostantıniyye'de bin yüz yigirmi sekiz (1128/1715-1716) Cumâdâ-yı âhiresinde dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi sekiz (1128/1715-1716) târihinde terk-i medrese-i fenâ ve ‘azm-i buk‘a-i bekâ etmişdir.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Nâ'il-i Antaki-zâde" Safâyi tezkiresinde ise "Nâ'il" olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin şu beyitleri farklıdır:

Ne hâne kaldı ne eşyâ elinde nâ-kâmın
Kapan kapana ne böyle görüldü bir bâzâr

Dil-i gam-ülfetim yâ Rabb şâd et
Der-i gencîne-i lutfun güşâd et

Edip gül-gonca-i kâmım şüküfte
Beni nev-bülbül-i bâg-ı murâd et

Gazel
Ümmîd-i ‘afvın olmasa yâ Rab penâhımız
Etmezdi sûd-ı cürme nedâmetle âhımız

Yâ Rabb âb-ı rahmet ile eyle şüst ü şû
Çirk-i pelâs-pâre-i cürm ü günâhımız

Yâ Rabb eyle reşk-i sabâh-ı şeb-i Kadir
Envâr-ı magfiret ile rûy-ı siyâhımız

Bir lem'a ver derûna ki envâr-ı 'aşkdan
Hâk-i siyâhı zer ede feyz-i nigâhımız

Âgâh-ı sırr-ı zât u sıfâtın olup gönül
Gülşen-sarây-ı vahdet ola cilvegâhımız

Yâ Rab be-hakk-ı ravza-i pür-nûr-ı Ahmedî
Etme harîm-i cürm ü hatâ pûyegâhımız

Yâ Rabb pûye-gerd-i fezâ-yı hüdâ olup
Hem-kadr-i nahl-i cennet ola hâk-i râhımız

Yâ Rab şehîd-i 'aşkın olup zîb (ü) fer olan
Bir sünbül-i behişt ola kemter giyâhımız

Nâ'il recâyı biz der-i Mevlâ'ya eyleriz
Yokdur husûl-i kâmımıza iştibâhımız

Ve lehû
Felek der idi edem mübtelâ cefâya seni
Odur ki eyledi 'âşık o bî-vefâya beni

Ve lehû
Zahm-ı ibtilâ-yı hâr-ı firâkı olup gülün
Tutdu figânı gülşeni bî-çâre bülbülün

Ve lehû
Bir gün nihâl-i huşk-i emel bârver olur
Ber-vefk-ı kâm işlerimiz hep biter olur

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklı olarak yer almıştır:

Nazm

Düşme ey dil kayd-ı zülf-i yâra Allah ‘aşkına
Uyma ulaşma o ser-keş yâra Allah ‘aşkına

Bir iken bin eyleme derdim hezar-ı zarveş
Meyl edip her şûh-ı gül-ruhsâra Allah ‘aşkına

Bir nigâh-ı şefkat et üftâdene gâhî şehâ
Olma derkâr-ı gazab hemvâre Allah ‘aşkına

Büt-perest-i hüsn olup rüsvâ-yı ‘aşk olma sakın
Bakma mir at-ı ruh-ı dil-dâra Allah ‘aşkına

Kân ede şâyed ki gamzen mest olup çeşmin gibi
Varma cânâ hâne-i hummâra Allah ‘aşkına

Ol kuloglu âfetin çevrinden âzâd et beni
Nâ’il-i ‘arz-ı hâl edip hünkâra Allah ‘aşkına

Ve lehu

Tesliyet-bahş ol visâlinle dil-i nâlânıma
Bir kadem-i rencide kıl gel külbe-i ahzânıma

Rahm ederdin mâ-hasal ey nûr-ı çeşm-i ‘âşıkân
Bir nigâh etsen sirişk-i dîde-i giryânıma

Şerbet-i câm-ı leb-i gül-fâm-ı cân-bahş sunar
Her ne dem ki sûziş-i dil ‘arz edem cananıma

Bu dil-i âşüfte-mey sevdâ-yı kayd-ı kâkülün
Boynu baglı bir kul etdi sen şeh-i hûbânıma

Ve lehu

Döküp ruhsârına kâküllerin müşgîn nikâb etme
Gürisne-çeşm-i dîdârından ey meh-rû hicâb etme

Dil-i ma'mûremiz kim garka-i şâh-ı hayâlindir
Yıkıp ser-rişte-i çevrinle sultânım harâb etme

Rakîb-i rû-siyâhı bâde-nûş-ı visâl edip cânâ
Dem-â-dem nâr-ı hicrinle benim bâgrım kebâb etme

NÂTIK	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nâtık	Nâtık
İsim: Nâmı Mehmed'dir.	Nâmı Mehmed'dir
Memleket: Mahmiyye-i Edirne'de karîn-i iştihâr olan erbâb-ı tabî'atlerdendir.	Mahmiyye-i Edirne'den zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: 'Asr-ı Sultân Mustafâ Han-ı Sânî'de yeniçeri agası olan Dogramacı merhûmun âsitânelerinde terbiyet-kerde ve aga-yı merkûma hidmeti sebkat etmegin agır vazîfe ile müteka'id olup sarrâf-ı suhan bir yâdigâr olmagla sonralarında 'attârlıgla sarrâflık san'atın pîşe vü kâr ve âhir-i 'ömrüne degin kifâf-ı nefs anınla evkât-güzâr olurdu.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip Yeniçeri agalarına hıdmet etmekle Yeniçeri ocağı tekâ'üdleri zümresine dâhil olup sarraflık san'atını ihtiyâr ve 'attarlıgı dahi zımmiye-i kâr edip hubûbât-ı eş'ârın kısr u lübünü temyize kudreti ve icrâ-yı a'şâb-ı güftârının ıslâha kabiliyyeti olmagla nâsere-i kem-'ayân eş'ârını şayân-ı sikke-i i'tibâr edip hayli suhan-sarraflıgı olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Edirne	Edirne
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	*Tuhfetü'l-Haremeyn* nâm bir risâlesi vardır ve ba'zı hikâyât-ı garîbe vü 'acibeyi hâvi manzûm bir mecmû'ası vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	İstânbul'da mehâbib-i devrândan Halebli-zâde denmekle meşhûr-ı cihân olan civân-ı nâzik-endâmı gördügü anda bedihi bu gazeli nazm etmekle bu mahalle tahrir olundu. Bu bir kaç beyt gazeliyyâtındandır. Ma'cûn-ı mübeyyin tabhında meşhûr Seyyîd Yasin nâm tabîb-i hâzık fevtine yazılmışdır.
Ölüm: Sene bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) târîhinde intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) senesinde terk-i dükkânçe-i fenâ etmişdir.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Der-Medh-i Halebli-zâde
Gördüm ahşâma yakın mâh-ı cebin bir çelebi
Subh-ı sâdık gibi togdu dile mihr-i talebi

Her gün ol mâh-ı münevver togar ahşâma karib
Gûyiyâ ‘âşıkının rûza bedel ola şebi

Duruşu oturuşu hayli mülâyim ammâ
Bî-amân gamzesi cellâd-ı kazâ müntehâbı

Çeşm-i bâdâmı dil almakda füsûn-ı sâhir
Rûh vermekde dem-i ‘İsî o la‘l-i ‘inebi

Tâlib-i bûsu olan çehresini etmeli zer
Oldu şeftâlü-yi bâg-ı ruhu gûyâ zehebi

Gamzesi tig-be-kef kasd-ı dil-i zâr etse
La-tuhaf lutfın eder ‘âşıka mahfîce lebi

Ebruvâneş ki kitâbe şûde ber kasr-ı cemâl
Hatt-ı yâkut imiş mısra‘-ı beyt-i ‘arabi
Kıllet-i mâ vasfın ayâ kurret-i ‘ayn-ı Nâtık
Kâl-i fi‘lim ana mevsûf be-İbn-i Halebi

Mısır benefşesi olurdu olsa hatt-ı ruhu
Ya şâm-ı zülf-i sabûhunda ‘anberîn şeb-bû

O şişedir ki hayâl-i ruhuyla dîde-i ter
Ki vaz‘ olunmuş ola bir iki gül-i hod-rû

Semîm-i dil-keşi ‘ıtr-ı dimâg olur Nâtık
Ne hoşdur ‘ânz-ı dil-berde zülf-i ‘anber-bû

Etdi eczâsını Yasin Çelebi'nin devrân
Zîb-i dükkânı iken zîver-i sanduka-i sîn

Haylice hazık idi tıbda veli çâresi ne
Maraz-ı mevte 'ilâç olmadı ma'cûn-ı mübeyyin

Göricek 'aczini târihini dedim Nâtık
Rûhuna okuyalım fâtiha Seyyîd Yâsin

NÂBÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nâbî	Nâbî
İsim: Ol harîr-bâf-ı kâlâ-yı ma'ârif cenâbının nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Yûsuf'dur.	Ol tûti-i şekeristân-ı fesahatin ism-i sâmîleri Yûsuf'dur.
Memleket: Ol mecmû'a-i kemâlâtın menşe-i aslîsi diyâr-ı Ruhâ'dandır.	Mihr-i cihân-tâb-ı vücûdu matla'-ı Ruhâ'yı şeref-yâb-ı tulû u zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Zamân-ı Sultân Mehemmed Han-ı Râbi' 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrânda Dârü's-saltanati'l-'aliyyeye gelip ol 'asrda nedîm-i sultânî vezîr-i bî-müdânî musâhib-i şehriyâri vüzerânın mâ-bihi'l-iftihârı olan Musâhib Mustafâ Paşa'nın dâ'ire-i sa'âdeti mevâ-yı erbâb ve mecma'-ı hünerverân olmagla sâyık-i takdîr-i Rabbânî mütercem-i mesbûkü'z-zikri ol âsitâne-i felek-sâyeye erzânî görüp ol vezîr-i bih-bûda intisâb ve meclis-i şerîfleriyle envâ'-ı şeref iktisâb eyleyip der-i vâlâlarında dîvân kâtibi ve ol vezîr-i 'âlî-şânın nedîm ü musâhibi olup ol vezîr-i kerem-mu'tâdın zamân-ı sıhhatlerinde bâb-ı sa'âdetlerinde nâ'il-i hezâr-ikrâm ve hacc-ı Beytu'llâhi'l-harâm edip himmet-i âsafâne-i paşa-yı muhterem ve hüsn-i terbiye-i âsaf-ı mükerrem birle pâdişâh-ı 'âlem-penâh Sultân Mehemmed Han-ı Râbi' 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân hazretlerinden Mısır vâlisine hitâben bir hatt-ı şerîf ihsân ve mazmûn-ı hatt-ı münîfde mütercem-i mezkûre Refâh üzre hacc etdirmek murâd-ı hümâyûnumdur hacc-ı mebrûrunda sa'y-i meşkûrunuz bile bulunmak matlûbumdur.	'Asrın melîkü'ş-şu'arâsı ve evc-i ma'ârif ü kemâlin ferhunde-hümâsı 'azîz-i Mısr-ı belâgat suhan-rân-ı kalem-rev-i fesahat bir zât-ı sütûde-haslet olup devr-i Sultân Muhammed Hân-ı Râbi'de âsitân-ı hümâ-âşiyân-ı devlet-i 'aliyyeye gelip ol 'asrda vezîr-i sânî nedîm-i sultânî dâmâd-ı pâdişâhî Musâhib Mustafâ Pâşâ nâm vezir-i âsaf-nazîrin mazhar-ı girişme-i iltifât ve kâtib ü musâhibi olup ol vezîr-i zî-şânın sûret-i lutf u ihsanı mir'ât-ı tab'-ı belâgat- 'unvânında zahir ü 'ayân olmagla ser-i sa'âdet-medârı evc-i devvâre beraber olup hakka ki ol mâlik-i memâlik-i iklîm-i 'irfân sezâvâr-ı sohbet-i vüzerâ ve nedîm-i pâdişâhî olmagla sezâ meclissârâ ve nüktedân-ı letâyif-gûyâ bir merd-i ferhunde-likâ olmuşdur. Tavâf-ı Beytu'llâhü'l-harâm ve ziyâret-i Ravza-i resûl-i enâm 'aleyhi efdalü's-salatü ve's-selâm arzusu ile sâz-ı 'azimeti hem-âheng-i Hicaz olmuşdur. Mezbûr bir müddet musâhib pâşâya kethüdâ olup 'azl olunmuşdur. Şâ'ir-i mezbûr otuz sene mikdân Halebü'ş-şehbâda gûşe-gîr-i kanâ'at olup bin yüz yigirmi iki hududunda Haleb vâlisi iken sâniyyen mühr-i vezâret içün

deyü ketb ü tahrîr buyurulmagla hacc-ı şerîfe varıp gelince hezâr ikrâm ve celb-i hâtırında kemâ-yenbagî ihtimâm olunarak hacc-ı şerîf etmişlerdi. Hacc-ı şerîfden geldiklerinden sonra bir müddet dahı paşa-yı mezkûr hazretlerine kethudâ olup kethudâlıkdan ma'zûl olduklarından sonra yine ke'l-evvel mükerrem ve bâb-ı sa'âdetlerinde manzûr-ı girişme-i çeşm-i iltifâtları olup muhterem olmuşlar idi. Ba'dehû ol eyyâm kürûr-ı a'vâm ile münkalib oldukda medîne-i Halebü'ş-şehbâda bast-ı kâlîçe-i sükûnet ve müddet-i medîd ol beldede ihtiyâr-ı ikâmet eyleyip taraf-ı Rûm'dan bi'l-külliye izhâr-ı ferâg ile ol memleketde âsâyiş ve îrâd u masrafını bir kâlıba ifrâg etmiş iken Baltacı Mehmed Paşa merhûm iki sadâretinin miyânesinde Haleb'de vâlî iken zât-ı ma'rifet-tâlibleri ile kemâl sohbet ü ülfet edip paşa-yı celîlü'l-kadr-i merkûm taraf-ı Devlet-i 'Aliyyeye sâniyen mühr ile da'vet buyuruldukda mütercem-i merkûmun İstanbul'a gelmesini murâd eyleyip ol sebeb ile yine Devlet-i 'Aliyyeye gelip merhûm hazretlerinin zamân-ı sadâretlerinde baş muhasebecilik mansıbı ile ikrâm olunmuşdur.	taraf-ı devlet-i 'aliyyeye da'vet olunan Baltacı Mehmed Pâşâ ol mecmû'a-i ma'ârif ü kemâli hezâr 'izzet ü ikram ile revâcgâh-ı kâlâ-yı ma'ârif ve ârâmişgâh-ı erbâb-ı himem ü 'avâtıf olan âsitâne-i sa'âdet-âşiyâne-i devlete getirip divân-ı 'adâlet-'unvân-ı pâdişâhîde başmuhâşebecilik ve mukâbele-i süvârî mansıblarıyla ser-efrâz etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Lisân-ı tasavvufdan âgâh bir pîr-i muhterem ve 'irfânı hak bu ki müsellem idi. Eger 'irfânı kadar fazîlet-i zâhiresi ve cevlân-ı himmeti kadar ma'rifet-i bâhiresi olsaydı fazlda dahı kemâli gibi 'alem ve beyne'ş-şu'arâ müsellem oldugu gibi beyne'l-fuzalâ nâdire-i 'âlem olurdu. Lisân-ı Fârisîde ve zebân-ı Türkîde ve fesâhat-i 'Arabiyyede zihni çâlâk bir cevher-i pâk sâhib-i tab'-ı derrâk idi. Dehânından sâdır olan kelâm-ı mevzûn mücelledât olmaga mütehammil ve bir sâlden bir sâle varınca güftâr-senc oldugu âsâr bi-re'sihî bir dîvân-ı müstetâb olmak kâbildir.	Mezbûr 'asrın sultânü'ş-şu'arâsı oldugu meşhûr-ı cihandır. Safâyih-i 'âlem mâl-â-mâl eş'âr u âsâr-ı tab'-ı sihrkârı oldugu ta'rifinden müstagnidir.
Sosyal Muhit: Ruha, Haleb, Rum, İstanbul	Ruha, Haleb
Hayatından Kesit: -	Şâ'ir-i mezbûr bundan akdem hâhiş-keri-i ihrâz-ı merâtib-i devletden ferâgat ve hicret etmege 'azimet edip âb u hevâsı hûb ve letâfet ile mergûb Halebü'ş- şehbâ-yı dil-güşâda ikâmet ve karâra niyyet etmekle ol tarafda kendüye münâsib mâlikâne ve

	ma‘işet ile devlet-i ‘aliyyeden ikrâm olunup nice zamân anınla te‘ayyüş ve kanâ‘at üzre olmuşdur.
Eser: Şu‘arâ-yı Rûm’un şâ‘ir-i nâ-yâbı üstâd-ı küll melikü’ş-şu‘arâ Nâbî Efendi merhûmdur ki *Dîvân* ü âsârı dillerde dâstân ve *Siyer-i Veysî’ye Zeyl* ve *Tuhfetü’l-Haremeyn* ve *Hayriyye* ve nazm u nesr ile münşiyâne *Gazâ-nâme* ve *Münşe’ât*’ı ma‘rûf-ı cihândır. *Tuhfetü’l-Haremeyn*-nâm te’lîf-i cemîlleri ol esnâda reh-rev-i hacc-ı Beytü’l-harâm iken sebk ü te’lîfi hidmetine kıyâm eylemişler idi. Mütercem-i mezkûrun âsârına nihâyet ve mu‘ammerînden bir pîr-i sütûde-ta’bîr olmagla güftâr-ı manzûm u mensûrına hadd ü gâyet yokdur.	Rakam-zede-i kilk-i ‘anberîni âvîze-i küngüre-i seb‘-âsumân kabul ü istihsân olan *Tuhfetü’l- Haremeyn* nâm risâle-i mu‘tebere tahrir edip cevâhir-i zevâhir-i ma‘ârif-i girân-bahâ ve dürer-i elfaz-ı belâgat-intimâ dere ve gevher-i miknet-i kemâlâtı ol kitâb-ı müstetâba ferc etmişdir ki kalem-i seri‘ü’r-rakam ile evsâfının tahrîri mümkin degildir. Bundan akdem çekîde-i kilk-i güher-pâş-ı Veysî-i üstâd ki *Siyer-i Resul-i Kibriya* alla’llâhu Te’âlâ ‘aleyhi ve sellem hazretlerinin ahvâl-i sırrıyye ve gazavâtın tamamen tahrîre ‘ömrü vefa etmeyip nâ-tamâm kalmagın şâ‘ir-i mezbûrun kudreti der-miyân ve bezl-i ma‘ârif-i bî-pâyân edip ol siyer-i şerifi zeyl ü itmam ve memlû-i cevâhir-i hayr-ı ihtitâm etmişdir. Ve dahi nazm u nesr ile bir *Gazâ-nâme*-i garrâ tahrîrine güher-nisâr-ı asrâf-ı dikkat olmuşdur. Şâ‘ir-i mezbûr Ebu’l-Hayr nâm ogluna envâ‘-ı neşâyih ü pendi muhtevi iki bin beyt mikdârı nazm ile *Hayriyye* nâmında pend-nâme tahrir eylemişdir. Müretteb *Dîvân*-ı fesâhat-‘unvânı vardır.
Anekdotlar: Hattâ şöyle rivâyet olunur ki intikâlden birkaç sâ‘at mukaddem “Nâbî be-huzûr âmed” güftârın terâne-senc-i figân olurken intikâl eylemişler. Güftâr-ı merkûm hesâb olunup târîh-i vefâtı olmagla sebt ü tahrîr olunmuş.	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı melâhat-nisâr mütercem-i merkûm ile diyâr-ı Haleb’den Kostantıniyye’ye geldigi vaktler ülfet ü sohbet olunup bu fakîrden zemîn-i âti’z-zikrde bir gazel sudûr ve ‘arz-ı huzûrları kıldıgımızda pesend buyurup tanzîr ve kendi kalemleriyle Dîvân-ı fakîrânemizin kenârına tahrîr buyurdukları gazel-i bî-nazîrdir. Ancak her sınıfdan bu mecelle-i celîleye tahrîr içün âsârından tefe’’ül olundukça zuhûr u bürûz eden eseri tastîr olundu. Bu dahı mütercem-i mezkûrun mu‘ammeyâtındandır. Bu dahı mütercem-i mezkûrun elgâzındandır. Bu gazel dahı	Bu bir kaç beyt ol kitâb-ı belâgat-simâtdandır ki Medine-i münevvereye vardıkda hazret-i sultân-ı kâ’inât ve mefhar-i mevcûdât-ı ‘aleyhi efdalü’s-salatü ve’s- selâmın merkad-i tâbnâkî ve ravza-i ‘ıtrnâklerin ziyâret-i vedâ‘ eyledikde bu gûne terennüm-sâz-ı niyaz olup vedâ‘-nâme pervâz olmuşdur. Velini‘meti olan Musâhib Pâşâ’ya dedigi sakal târihi bu mahalle tahrîr olundu. Mezbûr bir müddet musâhib pâşâya kethüdâ olup ‘azl oldukda bu ‘azliyye kasidesini nazm etmekle bir kaç beyti tahrîr olundu. Şâ‘ir-i mezbûr Ebu’l-Hayr

mütercem-i mezkûrun eş'âr-ı Fârisiyyesindendir.	nâm ogluna envâ'-ı neşâyih ü pendi muhtevi iki bin beyt mikdârı nazm ile Hayriyye nâmında pend-nâme tahrir eyledigi kitâb-ı müstetâbın cevâhir-i elfâzı mütâle'a-yı neşât-bahş-ı kulûb-ı 'ârifân olmagla makale-i evvelinden kesb-i kemâl-i ma'ârif ü 'uluma sa'yi terğib eyledigi mahal tahrir olundu. Şâ'ir-i mezbûrun vezîr-i a'zam Râmî Mehmed Pâşâ ile beynlerinde 'alaka-i külliyyesi olup (bin yüz on beş târihinde Edirne'de vezîde olan nesîm-i feterâtda Rami Mehmed Pâşâ firâr ü iktifa edip Beyt Harem-i Arayıcı-zâde'de pinhân oldun Hay Râmî Çelebi şâm-ı vezâret bu mudur dedikleri zamânda şâ'ir-i mezbûr bu kasîde-i ihtifâ'iyye'yi nazm etmekle bu mahalle tahrir olundu. Bin yüz yigirmi târihinde vezir-i a'zam bulunan Çorlulu 'Ali Paşâ mâlikânesini ref' ve medâr-ı m'işetini kat' ile dil-gir ü tekdir etmekle mefhumuyla bu ebyâtı nazm etmişdir. Bunu dahi anın hakkında nazm etmişdir. Bu eş'ar-ı tâbdâr ol şâ'ir-i sihr-âsârın yâdigârıdır. Sûk-ı Mercân'da zuhur eden berber hakkında. Sultân Muhammed Han-ı Rabi' Kamânçe Kal'asını feth eyledikde bu tarihi demişdir. Fevtinden bir kaç gün mukaddem kendi bu târihi dedigi meşhûrdur.
Ölüm: Sene bin yüz yigirmi dört (1124/1712-1713) târîhinde medîne-i Kostantıniyye'de intikâl ve dâr-ı fenâdan huzûrgâh-ı bekâya irtihâl eylediler.	Bin yüz yigirmi dört târihinde (1124/1712-1713) bebga-yı nâtıka-i 'irfânın tûtî-i rûh-ı revânı kafes-i tenden pervâz etmişdir.

Sâlim tezkiresinde şairin şu şiirleri farklı olarak yer almıştır:

Gazel
Yokdur âsâyiş bize bir âfetin meftûnuyuz
Gamze-i câdûsunun âlûde-i efsunuyuz

Yokdur imkân-ı teneffüs çâr-mevc-i şükrden
Biz Hudâ'nın garka-i ihsân-ı gûn-â-gûnuyuz

Münşe’ât-ı dehrde her lafz bir ma‘nâyadır
Biz de bu inşâ-yı kevnin tâze bir mazmunuyuz

Eylemez ta‘yîn-i Rabbânî kabûl-i inkıtâ‘
Gayre memnûn olmamak ihsânının memnunuyuz

Nâbiyâ olsak nola vâ-beste-i fikr-i hesâb
Çünki Vehhâb-ı Kerîm‘in bende-i medyunuyuz

Gazel
Bîdâri-i tâli’ ruh-ı nîkû ile olmaz
İkbâl-i cihân çeşm ile ebrû ile olmaz

Tevfîk-i ‘inâyetdir olan kârger ancak
Tahsîl-i gınâ kuvvet-i bâzû ile olmaz

Tedbîr ile efzûn edemez kimse nasîbin
Teshîr-i murâdat tekâpû ile olmaz

Bâzâr-ı harîdâr-ı ‘inâyet götürüdür
Hîç bey‘ u şirâ anda terâzû ile olmaz

Ma‘mûrlugu ‘adl iledir şehr-i vücûdun
Burc-ı beden ü rıf‘at-i bârû ile olmaz

Esbâb-ı tarab cümlesi âmâde gerekdir
Yohsa yalınuz sâki-i gül-rû ile olmaz

Nâbî kadem-i saht gerek menzil-i ‘aşka
Ol râha reviş ‘ukde-i zânû ile olmaz

Ve lehû kıt’a
Erzân metâ‘-ı fazl u hüner tâ o rütbe kim
Bin ma‘rifet zamânede bir âferînedir

Ebnâ-yı dehr her hünere âferîn verir
Yâ Rab bu âferîn ne dükenmez hazinedir

Ve lehû rübâ'î
Hâmûş olayım desem dehânım yokdur
Takrîr edeyim desem zebânım yokdur

Ben kanda vü kanda da'vi-i hicr ü visâl
Da'vâ-yı vücûd etmege cânım yokdur

Ve lehû
Subha dek olmazsa sûzan nola kandîl-i fenâr
Kimsenin subha çerâgını çıkarmaz rûzgâr

Ve lehû
Leb-i hatt-âverin olmagla matmah-ı nazarım
Benefşe şerbetine döndü eşk-i çeşm-i terim

Ve lehû
Ol tâ'ife-i zühd-perestiz ki safâdan
'Îd eyleriz evvelki gününde ramazânın

Ve lehû
Turamam görmeyince ruhsârın
'Ârızîdir sana mahabbetimiz
Mu'ammâ be-nâm-ı Dâvûd

Dil-i zârı sorarsan meclis-i ülfetde yâr ile
Basıp ayagını hasmâne nerd oynar kumâr ile

Ve lehû be-nâm-ı Hasan
Gördüm güher-i dehân-ı yâri
Ârâste kıldı her kenârı

Ve lehû be-nâm-ı Nûh
Hat geldi ruh-ı âline yâr oldu müzellef
Devr ile olur âlet-i tashîf musahhaf

Lugaz
Nedir ol bâz-gûne fevvâre
Ola evc-i havâda âvâre

Eli var lîk âteşî-meşreb
Halkı bir şehrin edinir matleb

Cem‘ olur ise olur âb-ı revân
Şemle-i çâk çâk-i dervîşân

Ve lehû lugaz
Nedir ol hâne kim derûnu ‘adîm
Baksan ammâ hasîr-i halveti sîm

Kimseyi gerçi feth-i bâb etmez
Her gören girmeyince de gitmez

Gerdi olunca derûnuna reh-yâb
Der u dîvârını siler ahbâb

Sâni‘-i kâr-ı nâme-i kudret
Komuş adını halvet ü vahdet

Baht u ikbâldir içinde müdâm
Resm-i idbâr halvetinde harâm

Sîm ü zer çok olur civârında
Kuvvet-i sûz var hisârında

Gürk-meşreb velîk mü’mindir
Bede bed muhsinîne muhsindir

Olmaz anın mu‘âdili ‘ayyâr
Düzdvâr eylese nola ber-dâr

Sîmyâ san‘atında mâhirdir
Yapmaga her ne görse kâdirdir

Sâlik-i Hâlvetî nahîf-beden
Lîk sâhib-nefes ile düşmen

Gerçi bed-hûlügü degil medhûl
Reh-nümâ-yı tarîk-i ehl-i hulûl

Rûzı mansûbdur şebi ma’zûl
Câmi‘-i hey’et-i fürû‘u usûl

Ve lehū Fārisī

ز نبض نالهٔ ما خالی از طپید نهاست — شرنك جهرهء ما فارغ ازبريد نهاست
بشهر دوست رسانيد همرهان فرزند — رباط سامعه خرسند با شنيد نهاست
كسان ز ميوهء وصل امتلا شدند و هنوز — به پيش باغ دلم در شكوفه چند نهاست
اميد انس مكن ز اهوان اين صحرا — كه چشمشان بهوا دارئ رميد نهاست
كمان قامت من نابيا كپاده شد است — هنوز درهوس لذت كشيد نهاست [373]

Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Vedâ‘iyye
Elveda ‘ey hâk-ı râhın kuhl-ı imân elvedâ‘
Senin kuyun gevher-i tâc-ı Süleymân elvedâ‘
Pençe-i hûrşid-i tâbın şâne-i zülf-i vücûd
Safvet-i nûr-ı ruhun mir’ât-ı Kur’ân elvedâ‘

Gevher-i yek-tâ-yı beyzâ-yı vücudun tâ ezel
Revnak-ı halvet-serâ-yı kurb-ı Yezdan elvedâ‘

Kuhl-ı gerd-i âsitânından olurken vâye-gir
Kanda sarf etsin nigâhın çeşm-i hayran

Kâmet-i nahl-i harîm-i âsitânından cüdâ
Nice gelsin bir yere âğûş-ı müjgân elvedâ‘

Pişgâhında olurken nagme-i şeyhü’s-selâm
Kande olsun bülbül-i dil zâr u nâlân elvedâ‘

Şermsârım yâ Resûla’llâh vedâ‘ından senin
Böyle olmuş neyleyim takdîr-i Yezdân elvedâ‘

Keştl-i cism-i nizârım mevc-i tufan kadar
Etmek ister sâhil-i hicranda vîrân elvedâ‘

Dûr düşdüm âsitân-ı devletinden sûretâ
Lîk ma‘nîde mücavirdir dil ü cân elvedâ‘

Yâ Resûla’llâh nigâh-ı şefkatin her hâlde
Eyle Nâbî-i hazin üzre nigehbân elvedâ‘

Âşaf-ı dehr Musâhib Pâşâ
Ki odur gül çemen-i ikbâle

Bir anın gibi vezîr-i ‘ârif
Gelmedi kâr-geh-i iclâle

Kodu be-izn-i hümâyûn hattın
Sünbüle cilve-ger oldu lâle

Gûş edip izn-i hümâyûnu hemân
Geldi gûyâ ki hatt-ı istikbâle

‘Anberin perdeye girdi hûrşîd
Gûyiyâ Ka‘be büründü şâle

Fikr-i târihe düşüp ehl-i suhan
Kimi gül dedi kimisi jale

Nâbî-i bende dedi târihin
Hatt-ı nevdir meh-i hüsne hâle

Kimdir ol kim mey-i mansıbla olup şirin-kâm
Ana hamyâze-i ‘azl olmasa âhir encâm

Bezm-i ikbâlde ser-mest olanm hâli budur
Gâh peymâne çeker gâh humâr-ı âlâm

Ne kadar encümen-efrûz ise şem‘-i ikbâl
Bestedir târ-ı fetilinde yine reng-i zulâm

Meclis-i ‘âlemi ki târgehi rûşen eder
Budur âyin-i nizâm-ı felek-i nâ-fercâm

Kimse âzâde degildir siteminden çarhın
Hâlesin mâh-ı şeb-ârâya ede halka-i dâm

Kanı kim kulunuz deyü perestişler eder
Eylemez yolda düçâr olsa dahi redd-i selâm

Kanı ol terk-i edeb deyü ku‘ûd eylemeyen
Eylemez şimdi mecâlisde bulundukça kıyâm
Ni‘met-i câha eden destini serpûş-ı du‘â
Sonra eyler dehenin kâse-i zehr-i düşnâm

Kanı bindikçe rikâba sşlan-ı çâpükler
Dest-i şekvasın eder sonra miyân-gîr-i lüccâm

Rûymâl etmege dâm ânına fursat gözeden
Yapışıp dâmenine cevr içün eyler ibram

Nerdibânlarda bagal-girliğe sür‘at eden
Nerdibân üzre ider sebkatına şimdi ikdâm

Sarsar-ı ‘azl salıp tefrika bâg-ı ‘ayşa
Haneden mansıbın ardınca bile gitdi nizâm

Alınır şimdi ‘avâyid yerine vaz‘-ı girân
Verilir şimdi hedâyâya bedel sâde selâm

Matlab-ı Dâniş-i Envâ‘-ı ‘Ulûm
Ey nihâl-i çemen-ârâ-yı edeb
Nûr bahşâ-yı dil ü dîde-i eb

Sa‘y kıl ‘ilm-i şerife şeb ü rûz
Kalma hayvân-sıfât ol ‘ilm-âmûz

‘İlme sa‘y eylememekden hazer et
‘İlm ü sa‘y ikisi birdir nazar et

Müdde‘âma bu suhan şâhiddir
‘İlm ü sa‘yin ‘adedi vâhiddir

Bulamaz ‘ilm-i bilâ-sa‘y vücûd
Biri gitse biri olur nâbûd

Sıfat-ı hazret-i Mevlâ’dır ‘ilm
Cümle evsâfdan a‘lâdır ‘ilm

Taleb-i ‘ilme çalış ol a‘lem
Farzdır dedi Resûl-i Ekrem

Dahi emr eyledi ol sâhib-i ‘ilm
Mehden lahde dek ol tâlib-i ‘ilm

‘İlm içün oldu şeh-i hıtta-i nûr
رب زدنی[311] ṭalebiyle me'mūr

Bula gör öyle Medine’ye vüsûl
Ki kapısı ola dâmâd-ı Resûl

‘İlmdir ma’ide-i Rabbani
‘İlmdir mevhibe-i Yezdâni

‘İlmdir mâşita-i rûy-ı vücûd
‘İlmdir vâsıta-i bûd u nebûd

‘İlmdir râbıta-i ‘izz ü ‘alâ
‘İlmdir bâ‘is-i temkin ü safâ

‘İlmdir zâbıta-i câh u celâl
‘İlmdir râbıta-i berr ü nevâl

‘İlm bir lücce-i bî-sâhildir
Anda ‘âlim geçinen câhildir

Cehle Hak mevt dedi ‘ilme hayât
Olmaya hem-hâl gürûh-ı emvât

Olma mahrûm-ı hayât-ı ebedî
‘İlmile fark ede gör nîk ü bedî

‘İlmin envâ‘ı ile ol hâli
Belki lâzım gele isti‘mâli

Bilmek elbette degil mi ahsen
Sorsalar ben anı bilmem demeden

Hazretin nâsa budur telkini
اطلبو العلم ولو بالصين :

Etme ‘âr öğren oku ehlinden
Her şey’in güzel cehlinden

Cühelâ ‘âlime nisbet hardır
Belki har-dîde bile bed-terdir

Kandadır bî-hayr u kanda habîr
Müsâvî degil a‘mâ vü basîr

Ne kadar bulsa da ferr ü şevket
Câhile câh ile gelmez rif‘at

Cehldir mâye-i şerm ü haclet
Cehldir mûris-ı zill ü nikbet

Cehldir âdeme zindân-ı belâ
Ki düşenler göremez rûy-ı rehâ

Cehldir mahz-ı ‘adem-i ‘ilme vücûd
Hiç beraber mi olur bûd u nebûd

Matlabın eyle me‘âli-i umûr
Vâdî-i felsefeden eyle ‘ubûr

Olmaya ‘ilm kadar emr-i bülend
‘İlmden görmedi hiç kimse gezend

Ger re‘âyâ vü gerek sâhib-i tâc
Lâbûd olur ‘ulemâya muhtaç

Şeref-i ‘ilme nihayet yokdur
Sıfat-ı Bâri’ye gâyet yokdur

Olmayınca mütenâhi ma‘lûm
Mümkin olur mu tenâhi-i ‘ulûm

Kalma kışrında ‘ulûmun amma
Ola gör vâsıl-ı lübb-i ma‘nâ

Zahirin bâtınına eyle ‘ubûr
Yekke perle uçabilsin mi tuyûr

Hanenin zahiridir cây-ı güzâr
Halvet-i bâtınıdır cây-ı karâr

Sâhil-i bahrde olsun mu le'âl
Gevher istersen eger ka'rına tal

Sarf u nahv ü 'arabiyyet lâzım
'Arabi bilmege âlet lâzım

Lîk âletle geçirme evkat
Bî-te'emmül neye yarar âlât

'İlmin et cümlesini istihsâl
Cümlesin etme veli isti'mâl

Sana kâfidir ola nakş-ı zamir
İlmden fıhh u hadis ü tefsir

Gayrisin oku veli etme 'amel
Olma pâmâl-i de'avî vü cedel

Fıkıhdan eyle 'ibâdata nazar
Eyle hem semt-i de'âvîye güzer

Nakz vermez iki 'âlemde sana
Bilmek mes'ele-i bey' ü şirâ

Kaside-i İhtifâ'iyye
Nûr-ı çeşm perdelendi Ka'be-i 'ulyâ gibi
Gûşe-gîr-i halvet oldu dîde-i binâ gibi

Oldu çün kim 'âlem-i şûride âsâyiş 'âdim
Dîde-i agyardan oldu nihân ma'nâ gibi

Gördü yokdur merdüm-i 'âlemde âsâr-ı vefâ
Girdi ismi bî-müsemmâ şekline 'ankâ gibi

‘İllet- âşûb-ı sâri oldugın dehrin görüp
Hum-nişîn oldu Felâtûn-ı hükm-fermâ gibi

Hırmen-ı devrânı etdi çün savâ‘ik târ u mâr
Etdi ebr içre tevâri beyzâ-i beyzâ gibi

Rûzgârın şiddetinden oldu âsâyiş-güzîn
Zîr-i dâmân-ı hafâda şem‘-i bezm-ârâ gibi

Mesned-i ‘uludan etdi âb-ı nisânveş nüzûl
Muhtefî oldu şadefde lü’lü-i lâ’lâ gibi

Dîdelerden çeşme-i âb-ı hayât oldu nihân
Oldu rûz-ı hicr-i tûlânî şeb-i yeldâ gibi

Dest-dürdi simmiyâ-perdazi-i eyyamdan
Ceyb-i gaybi eyledi menzil yedd-i beyzâ gibi

Görmedi zahirde râhat-ı bâtına itdi ‘ubûr
‘Ârif-i sâhib-sülûk ‘âlem-i bâlâ gibi

Oldugundan mes’ele müşkil makâsıd muhtelif
Oldu nâdândan hafi mâhiyyet-i eşyâ gibi

Ni‘met-i tâ-ber-karârın çaşnısın bulmayıp
Oldu ‘âlemden keşide dest-i istignâ gibi
Eyledi takdir sanduk-ı taharrüzde nihân
Mevsim-i eyyâm-ı ‘iyde saklanan kâlâ gibi

Rûhdûr ruhun olur hâmiyyet-i zâtı hafî
Bûy-ı gül-tab‘-ı ma’âdin neşve-i sahbâ gibi

Gâh olur yâri hele zevk-i mülâkâta sebeb
Gayri yok bana teselli-bahş olur rü’ya gibi

Oldu gönlüm Nâbiyâ bâziçe-i emvâc-ı gam
Çalkanır geh ye’s ü geh ümmid ile deryâ gibi

Der-Hakk-ı Çorlulu ‘Ali Pâşâ
Bâg-ı dehrin hem hazânın hem baharın görmüşüz
Biz neşâtın da gamın da rüzgârın görmüşüz

Çok da magrur olma kim meyhâne-i ikbâlde
Biz hezâran mest-i magrurun humarın görmüşüz

Tob-ı âh-ı inkisâra pâyidâr olmaz yine
‘Arsa-i câhın nice sengîn hisârın görmüşüz

Bir nefesde kaldırır bin bârgâh-ı devleti
Ehl-i derdin seyl-i eşk-i inkisârın görmüşüz

Bir gün eyler dest-beste pâygâh-ı câygâh
Bî-‘aded magrûr-ı sadr-ı i‘tibârın görmüşüz

Kâse-i derbûzeye tebdil olur câm-ı murâd
Biz bu bezmin Nâbiyâ çok bâde-hârın görmüşüz

Çok görmüşüz nevâlini gaddâr olanların
Hengâm-ı fursatında dil-âzâr olanların

Sabun pend etmez eser-i habş-i tab‘ına
Aslı denî cibiliyyeti murdâr olanların
Vâ-bestedir umûru mücâzât-ı gayriyye
Bî-rahm-ı bî mürüvvet ü mekkâr olanların

Zilletde der-karân eger sag olursa da
Kütâhdır hayâtı sitemkâr olanların

Yâ Rab zâlime koma sûz-ı derûnunu
Nâçâr ilticada ana zâr olanların

Encamı bed-gurûra ser-âgâz edenlerin
Noksân-ı halka dîdelerin bâz edenlerin

Çok görmüşüz nigûnlugun endek-i zamânede
Zu‘munca câh u rütbeler ihrâz edenlerin

Eyle şikeste bal ü berin gayret-i Hudâ
Nâbî cenâh-ı gayr ile pervâz edenlerin

Çerâga sarf-ı nefes etme yandırıncaya dak
Visâle eyleme akdâm usandırıncaya dak

Kümeyt-i bâdeyi sür kan kaşındırıncaya dak
Ohunu hâle-i bezme dâd erdirinceye dak

Olunca hâbda nâ’il visâl-i cânâna
Çalışma buse kenara uyandırıncaya dak

Bu dehr içinde kime verdi sâkî-i devrân
Piyâle-i mey-i ümidi kandırıncaya dak

Hayâl-i dikkat eyle çeşme-sâr-ı ma‘nâyı
Karışdırır nice nadan bulandırıncaya dak

Öpüp kitâb-ı ruhun eyledim hezâr kasem
O şuha sıdk-ı derûnum inandırıncaya dak

Çalışdı bu gazel-i âbdâra ey Nâbî
Zeban hâme-i haşegi sulandırıncaya dak

Ve lehu
Bahr-i sefîde geldim güm oldu yemm-i siyâh
‘Afv-ı Hudâ’ya nisbetle böyledir günâh

Eyler beyâz-nâme-i ‘isyânı nûr-ı ‘afv
Kalmaz siyâh mihre mukabil cebin-i mâh

Kesmem ümid-i rahmeti Hak'dan günâh ile
Mahv eyledikçe tire şebi nûr-ı subhgâh

Rûy-ı siyâh vâsıta-i rahmet olmaga
Mûy-ı siyâh-fâm sefid oldugu güvâh

Ve lehu
Var mıdır sûziş-i gam sende de pervane gibi
Yohsa ey murg-ı çemen bir kuru âvâze midir

İki per gibi zuhûr eyledi hatt ruyunda
Murg-ı hüsnün 'acaba niyyeti pervâze midir

Tîrveş sen düşicek sinesine agyârın
'Aşıkın kuş-sıfat hissesi hem-pâze midir

Ve lehu
Olmak müyesser olmadı dil-berle rû-be-rû
Yollarda kaldı âyîneveş çeşm-i arzû

Ey meyl-i sürme gözlerin öp benden o mehin
'Arz et siyahkâri-i hicranı mû-be-mû

Gül-bûse-i dehânın içün eyleyen du'â
Agzın gül-âb eyle meger ede şüst ü şû

Ve lehu
Olmaz karib hurdesi ikbâl-i devletin
Kadrin bilen selâmet-i genc-i kanâ'atin

Tâ geçmeyince medrese-i lal u kalden
Anlanmaz ıstılâhı kitâb-ı muhabbetin

Zâtı gerek kemâl-i hüner yohsa Nâbiyâ
'İlm ü hünerde medhali yokdur kıyâfetin

Ve lehu
Gül-çîn olamaz dest-i temâşâ çemenimden
Leb-beste-i nâzım söz alınmaz dehenimden

Ol Yusuf-ı hüsnüm ne kadar olsa da ter dest
Bu düzd olımaz bâd-ı sabâ pîrehenimden

Gülistân-ı dehre geldik reng yok bû kalmamış
Sâye-endâz-ı kerem bir nahl-i dil-cû kalmamış

Eylemiş der-beste dükkânın tabîb-i rüzgâr
Hokka-i pirûze-i gerdûnda dârû kalmamış

Ve lehu
Çokdur egerçi dilde mürâdât-ı sâ’ire
Vaslındır ibtidâ gelen ammâ ki hâtıra

Maksadları miyân u dehânın beyânıdır
Ma‘dûm-ı i‘tibârın edenler nevâdire

Ve lehu
Gamın gelir dil-i hûn-keştemi mekân edinir
Hümâ-yı devleti gör kanda âşiyân edinir

Ve lehu
Bir zamân biz dahi hem-sohbet-i cânâne idik
Gülüne bülbül idik şem‘ine pervâne idik

Ve lehu
Ol şûh-ı mâh-rûyı ten-i dâgdâra çek
Gelsin misâl-i gül tarf-ı lâlezâra çek

Ve lehu
Nola âhım çekerse tâk-ı ‘arşa ‘anberîn perde
Beni leb-riz-i sevdâ etdi bir şûh-ı siyeh-çerde

Ve lehu
Ram eylerim niyâz ile ol şivekârımı
Şehbâz-ı dest-i himmetim aldım şikârımı

Ve lehu
Gül-i gülşeni terk eyledi sohbet cana kaldı
Bülbül yine meydân-ı muhabbet sana kaldı

Ve lehu
Tevbe-i meyde sebât-ı kademden sorma
Orasın sâkî-i gül-çehrenin ibramı bilir

Ve lehu
Oldu meclise bu şeb âteş-i ahım sârî
Şem'-i bezmin yana yazdı gecelik destarı

Ve lehu
Bindikçe salıncaga o ser-defter-i hûbân
Gûyâ ki terâzûya girer Yusuf-ı Ken'ân

Ve lehu
Lükneti var demek aña bî-vukûf
Ayrılamaz tatlı dilinden hurûf

Ve lehu
Zevk-i sadâ-yı nâyı bilenler ehl-i zahir
Elhâk kıyâs olunmaz zirâ semâ'a dâ'ir

O ser-tırâşâ gözüm âb-gîne dükkândır
Kenâr-ı dîde firâkıyla sûk-ı Mercân'dır

Düşdi Kamançe hısnına nûr-ı Muhammedî

Târîh-i Vefât-ı Nâbi Güfte-i Hod

Çun rūḥ-ı kemīn-i Nābī der lücce-i nūr āmed
Ez rengī-i vārest der dār-ı sürūr āmed
Taḥḳīḳ-şināsān-ı ma'nā-yı şuhūdü'l-ġayb
Gūyend pey-i tārīḫ-i Nābī be-hużūr āmed:'

Târîh-i Vefât-ı Nâbi Güfte-i Sıddık-ı Ma'ârif-refîk
Suhendan-ı hakikat nükte-senc-i nüsha-i hikmet
Hünermend-i ma'ârif-pîşe ya'ni hazret-i Nâbi

Gazelde Sâ'ib ü 'Urfî idi semt-i kasâyidde
Tasavvufda Celâleddin idi hikmetde Fârâbî

Nedim-i bezm-i hâşü'l-hâs idi mîr-i vezirane
Kibâr-ı devlet idi ekseriyyâ yâr u ihsânı

Veli bûy-ı vefa reng-i hakikat bulmayıp gitdi
Bu gülzâr-ı fenadan terk edip gülhâ-yı şâdâbı

Biri ihvânının yazdı te'essüf birle târihin
Züleyhâ-yı cihândan çekdi dâmân Yusuf-ı Nâbî

Târîh-i Vefât-ı Nâbi Güfte-i Şefik Ez-Lisân-ı Ahâli-i Haleb
Nâbi Yusuf Efendi kim nâgâh
Haleb ehlinden oldu çün münfekk

Geldi 'izâz ile Sitânbul'a
İltifât edenler o kâmile pek

Gördi ikrâm bir nice eyyâm
Döndü vefk-i murâdı üzre felek

'Ömrü amma ki âhir olmagla
Sûy-ı 'ukbâyı eyledi meslek

Meger ol zât-ı pâki bu semte
Âbı vü hâki itmiş çeken bi-şekk

Can verip istedi cânân bâgın
Hak müyesser ede ana girmek

Hikmeti gör Şefik kim anın
Çünki olmuşdu nuhusti gerçek

Çıkdıgı gün Haleb'den ol peri
Seyr eden cümle dişi vü erkek

Kasd-ı târih edip demişlerdi
Gitdi Nâbi Efendi cennete dek

Târîh-i Dîger
Keyfinde devâm bulmadı bu bâde-i nâbın
Nûş eyledi câm-ı eceli Yusuf-ı Nâbî

NÂDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nâdî	Nâdî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir.	Nâmı Ahmed'dir.
Memleket: Anatolu'da Kastamonu havalisindendir.	Hûrşid-i cihântâb-ı ma'ârif ü kemâl olan vücûdu havâlî-i Kastamonu'dan tulû' etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i dest-mâye-i 'irfân ve dârü'l-mülk Kostantıniyye'ye 'atf-ı 'inân edip serî'ü'l-kalem ve hoş-rakam olmagla ba'zı ümerânın kitâbetinde olarak Sultân Mustafâ Han-ı Sânî 'aleyhi'r-rahmetü ve'l-gufrân 'asr-ı şerîfleri vüzerâ-yı kirâmından 'Arabacı 'Alî Paşa'nın tezkireciligi şerefiyle müteşerrif olup ba'dehû Şâm defterdârı ve ba'dehû Kâhire-i Mısır'da nice rûzgâr birkaç vâlîye dîvân efendiligi ile ârâm u karâr eyledikden sonra şevketli mehâbetli pâdişâh-ı 'âlem-penâh ebbedehu'llâhu bi'l-'izzi ve'l-câh es-sultânü'bni's-sultân es-	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet edip ba'zı ümerâ ve mîr-i miranın şeref-yâb-ı hıdmet-i kitabeti olup ba'dehu dîvân-ı sultanî kâtibleri zümresine dâhil olup 'asrın şu'arâsından hoş-rakam ve seri'ü'l-'ilm ve fenn-i inşâda mâhir olmagla pâdişâh-ı cihan Sultân Ahmed Hân-ı Sânî hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde vezîr-i a'zam olan 'Arabacı 'Ali Pâşâ'ya baştezkireci olup ba'dehu Şâm-ı cennet-meşâmm defterdârı olup ba'dehu Kâhire-i Mısr'da bir kaç vezîre dîvân efendisi olup ba'dehu pâdişâhımız sultân-ı

Sultânü'l-Gâzî Ahmed Han binü's-Sultân Mehemmed Han hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde bin yüz yigirmi yedi târîhinde rikâb-ı hümâyûnlarında baş tezkirecilik şerefiyle müteşerrif ba'dehû Basra vâlîsine kethudâ olmuşdur.	cihan Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde bin yüz yigirmi yedi târihinde rikâb-ı kâm-yâb-ı hüsrevânîde Rikâb kâ'im-makâmı Mehmed Pâşâ'nın büyük tezkirecisi olup ba'dehu Basra vâlisi Ahmed Pâşâ nâm vezire kethudâ olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Şu'arâ-yı rûzgârdan bir merd-i ma'ârif-iktidâr idi.	Hakka ki şâhid-i nazmı şîve-engiz-i selâset ve ebkâr-ı ma'nâ-yı hacle-i sudanı gül-gûne-endûde-i letâfetdir.
Sosyal Muhit: Kastamonu	Kastamonu
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı rûh-efzâsı olan âsârındandır. Mısr'da kadem-i nebi oldugu mahall-i feyz-resânı ziyâret edip bu beyti tahrir etmişdir.
Ölüm: Basra'da bin yüz otuz bir (1131/1718-1719) senesinde intikâl ve dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya irtihâl eyledi.	Bin yüz otuz bir (1131/1718-1719) senesinde Basra'da merhum olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm

Yazan keyfiyyet-i erbâb-ı 'aşkı hoş-nümâ yazmış
Elinde sâgar-ı 'işret yanında dil-rubâ yazmış

Görüp çîn-i cebininde mukavves kaşların resmin
Felek müjgânını sehm-i ciger-dûz-ı kaza yazmış

Leb-i meygûnu vasfından görüp erbâb-ı dil-i nazm
Desinler Nâdî-i aşûfte şi'r-i dil-güşâ yazmış

Ve lehu

Ey peri gül-çîn-i bâg-ı vuslatın kimdir 'aceb
Bî-tekellüf nâ'il-i cem'iyyetin kimdir 'aceb

Ey gül-i bâg-ı melâhat bülbül-i şeydâ gibi
Dâhil-i gülşen-serâ-yı sohbetin kimdir 'aceb

Nâdiri bîmâr-ı ‘aşk-ı bî-devâ oldun yine
Bâ‘is-i derd-i dili bî-‘illetin kimdir ‘aceb

Zâyirân-ı makdemin olmaz şefâ‘atdan beri
Çünkü sensin mahşerin çâpük-süvâr-ı reh-beri

Reng-i nālet mīdihed gülrā şarīr-i ḫāme em
Mīşeved piçīde der ṭumār-ı ġonca nāme em
Ez ġam-ı bīdādī-i an sebz-i ne gülgūn-ḳabā
Hem çū fānūs-ı muvarraḳ kāġıd pin şod cāme em
Keşt-i gülşen kerde em bāyādān-ı gülrū şode
Bülbülānrā bā‘iş-i şūrīdegī hengāme em
Çun taḫayyül mīkonem zülfeş bā ṭaraf-ı çemen
Būy-ı sünbül mībered bād-ı ṣabā ez şāme em
Nādiyā bestem be-bāliş nāme-i ez sūy-ı dil
Şu‘le-i āteş-feşān şod sipihr-i ḥamāme em: " Na

Ez mey-i nevmīdīm pür keşte cām-ı maṭlabam
Şod tehī ez bāde-i telḫ temennā meşrebem
Sürme şod der dīde-i aḫter ġubār-ı ḫāṭıram
Meyşeved ez kuḥl-i istiġnā münevver kevkebem
Çun nākāmī be-ṭab‘-ı merā edeb āmūḫte
Men heme ṭıfl-ı aṣlhārā edīb-i mektebem
Çun gül-i ṣubḥ-ı ümīdem ber-demed ez dāniş
Dīde neküşāyed felek ez ẓulmet kerdeşem
Mest-i ser-şārem nedārem ez ḫumār-ı ġam hazer
Men becām-ı nāmurādī Nādîyā leb-ber-lebem:'

NA‘TÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Na‘tî	Nâ‘tî
İsim: Nâmı Mustafâ’dır. Nu’ût-ı nebeviyye ‘aleyhi efzalü’s-salâti ve ekmelü’t-tahiyyeye kemâl mertebe selîkası düşüp ol vâdîde pür-istihzâr olmagla mahlas-ı merkûmu teberrük edip ihtiyâr etmişler idi.	Nâmı Mustafa’dır. Ekser güftârı nu‘ût-ı şerife-i Nebeviyye’ye mahsûs olmagla mahlas-ı mezbûru ihtiyar etmişdir.
Memleket: -	Gevher-i vücûd-ı safvet-nümûdu İstanbul’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: ‘Asr-ı Sultân Süleymân Han-ı	‘Ahd-i Sultân Süleymân Hân-ı Sâni’de

Sânî'de vüzerâ-i celîlü'ş-şândan olup defterdâr olan Hüseyin Paşa'nın ferzend-i ercümendidir.	vezâret ile defterdâr-ı evvel olan Hüseyin Pâşâ nâm vezirin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Vâlid-i sütûde-hısâlleri rahmet-i Rahmân'a intikâl eylediginden sonra Enderûn-ı Sarây-ı Hümâyûna alınıp o beytü'l-'ilmde terbiyet-kerde olup kat'-ı merâtib ederek isti'dâd-ı râtibi kendüyü sır kâtibi edip ba'dehû pâdişâh-ı 'âlem-penâh halîfe-i gerdûn-iktidâr şevket-penâh 'azamet-câh şevketli mehâbetli Sultân Ahmed-i Sâlis efendimiz hazretlerinin zamân-ı sa'âdetlerinde etmegi ile taşra çıkıp silahdâr kâtibi ba'dehû rikâb-ı hümâyûnda yeniçeri efendiligi vekâleti ba'dehû sipâh kâtibi olup bu hâl üzre evkât-güzâr olmuşdur.	Eyyâm-ı cevânide devlet-serâ-yı sultaniye çerâg olup nice zamân enderûn-ı hümâyûn hıdmetinde olmagla gevher-i isti'dâd-ı mâderzâdı iktizâsıyla tahsîl-i dest-mâye-i 'ilm ü 'irfan ile mümtâz-ı akrân olmagla pâdişâh-ı gerdûn-vekâr Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis hazretlerinin sır kâtibi olup taşra çıkdıkda dîvân-ı 'adâlet-'unvân hâcelerine mahsûs olan manâsıb-ı dîvâniyyeden zümre-i silâhdârân kitabeti ile ser-efrâz olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Nâzik-tabî'at bir ehl-i ma'rifet idi.	Ma'ârif-i cüz'iyye ve külliyyede mâhir hüsn-i hattâ kâdir olup 'asrın şu'arâsındandır.
Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Cümle-i âsârından *Kasîde-i Âmâlî*'yi bir nâzik tahmîs ve bundan akdem Cevrî merhûm 'aşere-i mübeşşereden çihâr-yâr-i güzînin hilye-i şerîfelerin sebt ü tahrîr edip bir nazm-ı celîl ve 'ömrü vefâ etmediginden tekmîl edemedigi eser-i cemîle muvaffak olmuşdur. Bundan mâ-'adâ nu'ût-ı nebeviyyede müretteb *Dîvân*'ı ve nâzikâne nice güftârı vardır.	Na't-ı şerifden müretteb *Dîvân*-ı belâgat-'unvânı olup *Kasîde-i Amâli*'yi tahmis etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bunlar dahı sitte-i bakiyyenin hilye-i şerîfelerin zam ve nazm eyleyip bir manzûme-i bî-nazîr ve ol eserin hâtimesinde bu beyt-i latîfi tahrîr eylemişlerdir. Bu rüba'î ol zât-ı bî-hem-tânındır.	Bu bir kaç beyt-i şerif ol eser-i celîlenin matla'ıdır ki bu mahalle tahrir olundu. Bu bir kaç beyt-i münacat-gûne kalem-zede-i 'aşıkanesi olan âsârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz otuz bir (1131/1718-1719) târîhinde intikâl eylediler.	Bin yüz otuz bir (1131/1718-1719) târihinde şîşe-i hayâtı seng-i ta'n-ı ta'un ile meksûr olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu beyti yer almıştır:

Umarım kim ola bu nazm-ı güzîn
Hüccet-i mesken-i firdevs-i berîn

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Matla‘-ı Tahmîs-i Kaside-i Amâli
Zihî âsâr-ı feyz-i Lâ-yezâli
Ser-â-ser hoş edip bahr-ı kemâli
Müzeyyen eyleyip mülk-i makâli

[318] يقول العبد من بدالا مالى
لتوحيد بنظم كاللالى

Görüp sun‘-ı bedi‘i cümle a’yîn
Beyânı kudretinde ebkemü’s-sin
İdüp bu muhaddisât-ı inhâ dün ü gûn

[319] اله الخلق مولانا قديم
و موصوف با صاف الكمال

Der-Na‘t-ı Şerif-i Seyyîdü’l-Mürselîn
Nur etdi dehri tal‘at-ı sultân-ı enbiyâ
Tutdu cihânı devlet-i sultân-ı enbiyâ

Âlâyiş-i fenâya eder mi hiç iltifat
Anda gâvile muhabbet-i sultân-ı enbiyâ

Şad hamd ü sad senâ o kerîm ü rahîme kim
Na‘tî’yi kıldı ümmet-i sultân-ı enbiyâ

NEHCÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nehcî	Nehcî
İsim: Şerîf Nehcî demekle şöhret-şi‘âr bir merd-i rûzgâr idi.	Şerif Nehcî denmekle ma‘rûf-ı cihandır.
Memleket: Kasaba-i Besni’den zuhûr etmişlerdir.	Kasaba-i Besni’den zuhûr etmişdir.

Doğum: -	-
Akrabalık: Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: Gürûh-ı Mevleviyândandır.	Evâ'il-i hâlinde Beyt Ey gönül çün reh-rev-i 'aşk olmaga 'azm eyledik Togru yol istersen işte şâh-râh-ı Mevlevî mefhûmuyla tarîk-i hidâyet-refîk-i Mevleviyye'ye sâlik olup tahsîl-i ma'ârif ve tekmîl-i 'avârif etmekle sâhib-i fâzıl u efdâl ve ser-çeşme-i zülâl-i kemâl olan zât-ı Hâtemî-hısâldir. 'Asrın şu'arâ-yı şîrin-beyânındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Besni	Besni
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Cümle-i âsânndan meşhûr-ı cihan olan bu ebyâtı keşîde-i rişte-i sutûr kılındı.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyti yer almıştır:

Nazm

O kaşı yaya sabâ bir iki nişân mı söyle

Cigerde tîg-i gamın tende üstühân mı söyle

NAHÎFÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nahîfî	Nahîfî
İsim: Ol bülend-pervâz-ı evc-i 'irfânın nâm-ı nâmîleri Süleymân'dır.	Ol gencîne-i künûz-ı ma'arifin ismi Süleyman'dır.
Memleket: Hilâl-i vücûd-ı sipihr-i kemâlleri ufku's-sa'âde-i şehr-i Kostantıniyye'den nümâyân olmuşdur.	Hilâl-i vücûdu ufk-ı İstanbul'dan tulû' etmiştir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Dergâh-ı 'âlî dâme mahfûfen bi'l-me'âlî Yeniçeriyânî Ocagının	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bî-şumârdan sonra dergâh-ı 'âli yeniçerileri

hulefâsından olup vücûd-ı bî-hem-tâsı iftihâre sezâ ve zât-ı bî-akrânına ser-i ma'ârif-şinâsânda âşiyân etmege şâyân oldugundan Ebû Kavuk Mehmed Paşa merhûm sene bin yüz târîhinde elçilik ile diyâr-ı 'Acem'e revân oldukda hıtta-i Rûm'dan diyâr-ı Îrân'ın ma'ârife tâlib olan ferzendlerine bir hediyye olmak üzre zât-ı sütûde-sıfât-ı 'âlî-cenâbların istishab ol sebeb ile vilâyet-i 'Acem'de katı çok menâkıbı keşîde-i ser-safha-i zamân-ı sâbık olmuş idi ve anların müşkil deyü 'arz eyledikleri ebyât-ı Fârisîyyeyi bî-muhâbâ hall ü beyân ve mukâbelesinde nice ebyât-ı Fârisî ve 'Arabî ve Türkî irâd eyleyip ol zümre-i nâdir-ber-â-beri vâlih u hayrân ederdi. Revân ve Tebrîz ve Nahcıvân ve Kazvîn ve Kâşân ve Isfahân şu'arâsı ve ol kavmin 'ulemâsıyla nice müşâ'are ve mübâhasesi vâkı' olup ser-cümle pesend ü tahsîn 'alâ mâ-yelîk ve zât-ı vâlâları bir mecmû'a-i rûzgâr oldugun tasdîk eylemişlerdi ve bundan mâ'adâ diyâr-ı Engerûs'a elçilik ile giden İbrâhîm Aga ile sene bin yüz otuz târîhinde rû-be-râh olup ol memleketde dahı millet-i nasârânın batârika ve ahbârı ile hezâr mukâvele ve bahs ü mücâdele eyleyip cümlesin mülzem eylemişdir.	kalemi hulefası zümresine dâhil olup kalem-i mezbûr hulefâsına mahsus olan ba'zı hıdemâtda istihdâm olunup bin yüz on târihinde saltanat-ı Sultân Mustafâ Hân-ı Sâni'de devlet-i 'aliyye-i 'Osmâniyye tarafından 'Acem şahına elçilik ile irsâl olunan Ebu Fârûk Mehmed Pâşâ ile ma'ân na'ibeyn olunmagla iklîm-i 'Acem'den Revân ve Tebriz ve Nahcivân ve Kazvîn ve Kum ve Kâşân ve Isfahân ve sâ'ir mahallerinde 'Acem şu'arâsı ve zurafası ve üdebâ ve 'ulemâsıyla muhâverât-ı kesîresi vâkı' olmuşdur. Muktezi-i tafsil olmagla tayy olunmuşdur. Hattâ Sıfahân'da vâkı' tekye-i Sâ'ib ve medrese-i Kâşi'ye vardıkda dîvânlarına mâni'-i mahv u izâle olur. Şehîd 'Ali Pâşâ Rikâb kâ'im-makâmı iken şâ'ir-i mezbûr dîvân efendisi olup ba'zı mertebe çevrine tahammül edemeyip hıdmetinden pâ-keşîde-i ferâg ile gûşe-i inzivada olmuşdur. Bin yüz otuz senesinde Nemçe ile vâkı' olan sulh içün devlet-i 'aliyye tarafından elçi ta'yin olunan İbrâhim Agâ ile ma'ân me'mûr olup ba'dehu itmâmü's-sulha hıdmeti mukabelesinde dîvân-ı sultani hâceliklerindan başmukata'acılık mansıbı ile tekrîm olunmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Gencîne-i fazl u ma'ârif ve defîne-i mâ-lezime-i her-'ârif olan zât-ı sütûde-sıfâtları bir vücûd-ı nâ-yâb-nazîr ve bir şâ'ir-i mâhir-i muvaffak-ta'bîrdir. Zâtı ma'mûr ve kemâl ile meşhûr bir vücûd-ı ma'ârif-mevfûrdur. Zamânında nice âsâra muvaffak olan suhan-sâzlardan ve vâdî-i ma'ârifde ka'bı 'âlî olan bülend-pervâzlardandır.	Şâ'ir-i mezbûr asrın şu'arâ-yı tâze-güyânından olup ma'ârif-i cüz'iyye ve külliyyede ma'mûr ve kemâl-i dâniş ile meşhûr bir zât-ı ma'ârif-mevfûrdur.
Sosyal Muhit: İstanbul, Acem, Rum, Revan, Tebriz, Nahcıvan, Engerus, Kaşan, Kazvin	İstanbul, Osmaniye, Acem, Revan, Tebriz, Nahcıvan, Kazvin, Kaşan, Isfahan
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Nu'ût-ı Nebeviyyeyi hâvî *Hilyetü'l-Envâr* ismi ile müsemmâ bir te'lîf-i celîl ve mevlid ve mi'râc ve hicreti mübeyyin bir eser-i cemîli ve *Mesnevî-i şerîfi manzûm terceme* ve *Kasîde-i Bür'e*'yi elsine-i	Ekser güftârı nu'ût-ı şerife-i Nebeviyye'ye mahsûs olup *Hilyetü'l-Envâr* ismi ile müsemmâ hilye-i şerife ve hicret ü mevlîd ü mi'râcı hâvî bir manzumesi vardır. Şâ'ir-i mezbûrun

selâsede tahmîs ve *Bânet Su'âd* kasîdesin ve Câmî'nin üç 'aded na't-ı meşhûrun bu gûne tahmîs-i latîf eylediginden mâ-'adâ nice âsârı ve lugaz ü kasâ'id ü müfredât ve rübâ'iyyât u gazeliyyât u mukatta'âtdan bî-had güftârı vardır. Mütercem-i mezkûrun *Kasîde-i Bür*'e'ye eyledigi tahmîs-i 'Arabîdir.	cümle-i âsârındandır ki *Şeh-nâme vezninde Fârisî gazavât-ı Nebeviyye'*yi bin beyt mikdârı nazm etmişdir. Ve *Mesnevî-i Şerîfe'yi terceme* etmişdir. Münâcât-ı Bârî ve Na't-ı Resûl-ı cihândâride müretteb rubâ'iyyâtı vardır. Müretteb *Dîvân*-ı belâgat-'unvanı vardır.
Anekdotlar: ***Latîfe:*** Eyyâm-ı güzeştesinde mütercem-i pâkîze-ta'bîr bir nev-cevân-ı serv-kâmetin kemend-i zülf ü dâm-ı sevdâsına giriftâr ü esîr oldugu demler bâr-ı tâkat-güzâr-ı 'işve vü nâzdan esîr-i firâş olup dil-hûn ve pister-i derd ü mihnetde zâr u zebûn olmagın ber-kâ'ide haste ve zahm-ı bî-'ilâc-ı 'aşk ile şikeste yatır iken dil-dâdesi oldugu yâr-i nâzik-zâmîr bunun hâste vü derdnâk oldugundan habîr olup ol zâr u bî-çâreyi 'iyâdet ve hasteligin görmege gelip ziyâret eylediginde dest-i sîmînin ol dil-şudenin sîne-i gamgînine koyup bî-çârenin hâl ü hâtırın su'âl eyledikde yatdıgı yerden derdmend bu hasb-i hâl ile bed'en makâl eyledigi mütercem-i sâf-bâlin şâyeste-i merhamet olduguna istidlâl olunur.	-
Değerlendirme: 'Âşıkâne güftârı ve üstâdâne eş'ârı vardır.	Eş'ârı 'âşıkane vü enîs ve güftârı dil-pezîr ü selîsdir. Fi'l-hakîka şâ'ir-i mezbûrun muvaffak oldugu âsâr-ı celîle mücerred mutavakkuf-ı ilhâm-ı Rabbani ve mevhîbe-i fazl-ı Rahmanı olup 'ahd-i karib ü ba'îdde emsalinden bir şâ'ire müyesser olmamışdır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr dahı mütercem-i mezkûrun âsârındandır.	İmân-ı gulâz ile tahrir eylediği ebyâtından ba'zısı bu mahalle sebt olundu. Bu beyt-i şerif ol âsâr-ı latîfdir. Bu bir kaç beyt münâcât-gûne olan âsârındandır. Zamân-ı tufûliyyetde nazm eyledigi bu na't-ı şerif meşhûr-ı cihândır. Zâde-i tab'-ı pür-iktidârı olan eş'ârından dahi bir mikdâr ebyât-ı pür-nikât tahrîr olundu.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Kimsenin ser-mâye-i ârâmı gâret olmasın
Kimseler âvâre-i deşt-i melâmet olmasın

Bir ser-âmed dil-rübâ gördüm dedin gülzârda
Gördügün ey bâd-ı subh ol serv-kâmet olmasın

Kâse kâse zehr-i gam nûş eyledim ‘aşkınla ben
Dest-i cevrinden neler çekdim şikâyet olmasın

Gam yeme bir gün erersin vaslıma dersin bana
Mev’id-i vaslın sakın rûz-ı kıyâmet olmasın

Ol kadar âmâdedir çâk-i girîbân etmege
Çeşm-i şevkından Nahîfî’ye işâret olmasın

Ve lehû
Gör derdimi kim bî-dil olan böyle olur
Dâg-ı gam ile hâsıl olan böyle olur

Ża‘f ile hilâl olmadadır cism-i nizâr
Meh-pârelere mâ’il olan böyle olur

Ve lehû
Eşk-i ter ile kalbimi tenkîh ederim
Ben aglamagı gülmege tercîh ederim

Zâhid sakın etdiklerime ta‘n etme
Ben Rabbimi her vechile tesbîh ederim
Safâyi tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Nazm
Rûh-ı bu Bekr u Osman u Hayder-i İslam
Râfızirâ lanet-i Hak bâd efzûn subh u şâm

Rubâ‘i

An fırḳa-i bedrā ki revāfıż laḳabest
Der her dū cihan lāyıḳ-ı ḫışm u ġażabest
Dūrend zi fermūde-i peyġamber-i Ḥaḳ
Da‘vā-yı Müselmānī ezişān ‘aceb est: "
Ey Rāfıżī ender reh-i Ḥaḳ şekdārī
Bā levs̱-i derūn-ı ṭıynet çun şekdārī
Mendīli beser ḫıraın mużḥik sāzī
Dest-yār-i buzurg u ‘aḳl-ı kūçek dārī:"

Der-Nahcivân Gofte

Ol gabgab ile bakdım hûbân-ı Nahcivân'a
Hüsn değer verirmiş çâh-ı zenâh-ı civana

Der-Isfahân Gofte

Egerçi deşt-i gamdan ‘azm edip geldim Sıfahân'a
Yine gam geldi bulmadım ben bir safâ-hâne

Beyt

Müşg-i Hoten zâr u ser-efgendesi
‘Anber anın bir Habeşî bendesi

Çekdigi evca‘ı zen-i bâr-dâr
Çekmedi ol mâder-i ‘iffet-şi‘âr

Sıklet-i haml etmedi anda zuhur
Mûcib-i sıklet mi olur haml-i nur

Edip vücūd-ı şerīfin rehīn ferr ü mehī
Cihāna vāṣıṭa-i raḥmet eylediñ o şehī
Anıñla buldu şeref ümmetān-ı pür-günehī
[329] وصل رب على الهادى و شيفته
و صحبه من لطى الدين قد نشرو

Muhācirin ile Enṣār o zümre-i nīgū
Anıñ ra'nā-yı şerīfinde etdiler tek ü pū
Ki oldu her birisi dāġ-sāz-ı ḳalb-i 'adū
[330] و جاهدو امه فى الله و اجتهدوا
وهما جرو اوله اووا و قد نصروا

Der-Tevhîd-i Bârı 'İzz ü Esmâ
Lâ etmede nefy-i şürekâ-yı mevhum
İllâdan olur vahdet-i Bârî ma'lum
İllâda elif-i şâhid-i zât-ı vâhid
Lâyı elif etmekde sivâyı ma'dum

Der-Münâcât-ı Bârî Te'âlâ
Kan aksa revâ dîde-i giryân üzre
Kim olmadı dil mûcib-i fermân üzre

Ya Rab nice şerm ile helak olmayayım
Sen bana 'atâ ben sana 'isyân üzre

Der-Na't-ı Fahrü'l-Mürselîn
Şâhâ seni hallâk-ı bedi'ü'l-eşyâ
Lutf u kerem ü 'afv ile etmiş inşâ

A'dâya hidâyete du'â eyler iken
Ahbâb ola mahrûm-ı şefâ'at hâşâ

Bu gülşende hezâr-ı bî-nevâyım yâ Resûla'llâh
Velî âzûrde-i hâr-ı cefâyım yâ Resûla'llâh

Nola olsam devâ-cûyende-i dârû-yı ihsânın
Esîr-i derd-i 'aşkım mübtelâyım yâ Resûla'llâh

Beni gencîne-i fazl-ı Hudâ’dan behre-yâb eyler
Der-i lutfunda muhtâc-ı ‘atâyım yâ Resûla’llâh

Kerem kıl lutf-ı ihsanınla dilşâd eyle ben zârı
Nahifîyim kapında bir gedâyım yâ Resûla’llâh

Nazm
Derûn-ı safâ gider fikr-i mâ-sivâdan olur
Tevekkül ehline gam gayra ilticadan olur

Bu ‘ukde nâhun-ı tedbîr ile güşâd olmaz
Olursa himmet-i merdân-ı bî-riyâdan olur

Ümid-i feyz-i safa etme tîre-dillerden
Benim sana dediğim kalb-i rûşenâdan olur

Emîn olur kişi bigâneden umûrunda
Cihanda her ne sitem olsa âşinâdan olur

Heman hulûs ile dâ’im tevekkül eyleyelim
Nahifîyâ bize lutf u kerem Hudâ’dan olur

Ve lehu
Cevri buldukça terakki o şeh-i bidâdın
Oldu efzûn elem-i ‘aşkı dil-i nâ-şâdın

Zahm-ı dâg-ı serimi cümle görenler dediler
Gelmemişdir bu belâlar bâşına Ferhâd’ın

Sûret-i hüsnünü seyr eyleyen erbâb-ı nazar
Dediler işte budur istediği Bihzâd’ın

Ey Nahifi bana tâ rûz-ı ezelden dedi Kays
‘Aşka benden dahi a‘lâ senin isti‘dâdın

Ve lehu
Gam degil bana cefâ ise eger mu‘tâdın
Bî-vefâdır deyü meşhûr olur ancak adın

Kendinin kesb-i yeddi olduğuna şekk etme
Başına her ne dokunduysa hele Ferhâd'ın

Seyre çıkdıkda benimle ol nihâl-i taze
Kâr edip renc-i hased-i canı çıkardm

Vakti ma‘mûrunu kim gördü gel insâf edelim
Böyledir tarh-ı esâsı bu harâb-âbâdın

Rindler şevk-i lebinle ele câm aldıkça
Reşkden kanı kurur hasret ile zühhâdın

Ve lehu
Göz gördü gönül sevdi seni ey yüzü mâhım
Kurbânm olam bunda benim var mı günâhım

‘Aşıklıga şâhid-i ‘âdil mi değildir
Evzâ‘-ı hazinimle garîbâne nigâhım

Bir bağrı yanık ‘âşık-ı muhabbet-zededir gel
Ağlatma Nahîfî kulunu çevrile şâhım

Ve lehu
Râz-ı derûnum ellere izhâr eder misin
Cânâ ‘adûyu vâkıf-ı esrâr eder misin

‘Âlemde bir ben ölmek içün nâmın ey peri
Bî-rahm u bî-mürüvvet ü gaddar eder misin

Kurbânın olduğum bana sâfi cevâb ver
Zahm-ı derûn-ı ‘âşıka tımâr eder misin

Ve lehu
Cânâ seni ben mihr-i vefâ sâhibi sandım
Sevdim seni bilmezlik ile âteşe yandım

Can ise garazın bunca cefâdan senin olsun
Ben muhabbet-i hicrân ile cândan usandım

Ol teşne-dilim kim bu habâb-ı fenada
Zehr-âb-ı gam u mihnet-i derûn eliyle kandım

Söyleşmek olurdu nigeh-i şûh ile amma
Hasıl bu ki ol merdüm-i çeşmimden utandım

Gark gark şerm olup ol ruhleri gülden
Dâğ-ı dil ile lâle-sıfat kana bulandım

Ben bilmez idim n'olduğunu mihnet-i hicrin
Der-hâb idim eyvah dahi şimdi uyandım

Ümmîd-i visalinle Nahifî gibi hayfa
Ol vâde-i ferdalara gerçekden inandım

Ve lehu
Terk eylemem hat-âver olursa o mâhımı
Hatt-ı şerif ile severim pâdişâhımı

Ve lehu
Miyân-ı nâzükini mûya benzedirsem eger
Gürûh-ı ehl-i suhan öyledir belî derler

Ve lehu
Harf-i 'illet gibi yanında 'adû mu menhûs
Eyledi kadrini nâkış o perinin efsûs

Ve lehu
Sanma rahminden sunar destin dil-i mecrûhuma
O kemân-ebrû cigerde tîr-i müjgânın arar

Ve lehu
Mir'ata bakma bir iki gün eyle tecrübe
Sabr eylemek firâkına müşkil değil midir

Kalem katmak dilersen nakş-ı hüsrev-i hat-ı hûbâna
Ne sûretle varırsın 'arsagâh-ı haşre ey Bihzâd

Ve lehu
Zülâl-i ehl-i nâb-ı yârdan sîr-âb olam derken
Düşürdüm 'âkıbet delv-i dili çâh-ı zenehdâna

Ve lehu
Bu vaz'-ı nâ-becâyı şimdi görmüşdür kıyâs etme
Bana bu şiveyi baht-ı siyah çok kere etmişdir

e lehu
Yedd-i kazada cilâ-dâde tîg-i 'üryânım
Benimle mel'abeden ihtiraz lâzımdır

Ve lehu
Bin nâz ile tâ dîde-i cân üzre basarsa
Olmam yine âzûrde o nûr-ı başarımdan

Ve lehu
Def'-i gamdır deyü nûş etme sakın câm-ı Cem'i
Ki gamından dahi efzûn-ter olur sonra gamı

Ve lehu
Meyi def'-i gam-ı dünyâ diyerek nûş etdik
Ne 'aceb gussa-yı 'ukbâyı ferâmûş etdik

Ve lehu
Duhanı zemm ile rindâna ateşin saçmış
Çubuk gerek hele şeyhe büyük kabâhatdir

Ey gâfil eger hem-ser isen eflâke
Gel etme hakâretle nazarın hâke

Derse boynum hıdmet-i ni‘metde idi
Mahşerde cevâbın yine şeh-i Levlâk’e

‘Aceb hayaline mevt-i türâb gelmez mi
Sana bu dagdagadan pîç-i tâb gelmez mi

Kusûr-ı ‘âliyeden kabre rıhletin yok mu
Esâs-ı ‘ömrüne vakt-i harâb gelmez mi

Görüp tekâsîr-i emvâl ü câha harem mi
Derûna fikr-i hesâb u ‘itâb gelmez mi

Hemîşe etmedesin gerçi cem‘ mâl-ı harâm
Helâl-i fikrine havf-ı ‘azâb gelmez mi

Egerçi farz-ı muhâl olsa kesb-i ‘âdil
Neticesinde va‘îd-i hesâb gelmez mi

Nedir bu nahvet ü kibr ü gurûr zâtında
Sana cenâb-ı Hudâ’dan hicâb gelmez mi

Değil mi rıf‘at ü ikbâlin âhiri idbâr
Nizâm-ı hâle dem-i inkılâb gelmez mi

Vüfûr-ı cirm ü günehden kusûr-ı tâ‘atden
Huzûr-ı Hak’da sana ıztırâb gelmez mi

Ümîd-i rahmete söz yok Nahîfiyâ amma
Biraz da hatıra bîm-i ‘itâb gelmez mi

NAZÎM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nazîm	Nazîm
İsim: Ol her dem tâze mîve-i bâg-ı edânın nâm-ı hayât-bahşâları Yahyâ'dır.	Nâmı Yahya'dır. Nice zamân Halîm tahallus edip ba'dehu Nazîm'de âheng-i karâr ihtiyâr etmişdir.
Memleket: Zât-ı sütûde-sıfatları perverde-i enderûn-ı şehr-i İrem-nazîri olan dil-berânının lebleri gûyâ birer kirâs-ı ter ve çeşm ü dîdeleri bâdâm ve sîb-i zenehdânları tuhfe-i bâg-ı bahâ olup pistânları turunc-ı tâze ile hüsn-i letâfetde ber-â-ber olan cevâhir-i ma'rifetin kânı 'âlem-i dünyânın bâg-ı cinânı medîne-i kâ'inât-makbûl şehr-i İstanbul'dandır.	İstanbul'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i ma'ârif-i vefîr ve tekmîl-i 'avârif-i kesîrden sonra hâssaten 'ilm-i mûsikîde 'alem ve ol fenn-i 'âlî-makâmın üstâdânı miyânesinde müsellem olup nice rûzgâr 'ilm-i edvârda gûyiyâ felekle bile devr ü güzerân ve ol 'ilmin Hâce-i cihânı olup velvele-i nâmı tâs-ı felegi leb-rîz-i âvâze-i nâm ü şânı eyleyen üstâdlardandır. Zât-ı dakâyık-şinâsı ol fenn-i bî-hem-tâda şu rütbe sâhib-i mahâretdir ki hâlâ âgâze olunan makâmlardan bir makâm yokdur ki ol ser-defter-i erbâb-ı tıbâ' anda bir vâfir beste vü semâ'î ihtirâ' etmemiş ola. Bu bâg-ı 'âlemde vücûd-ı bih-bûdları bu gûne ter-mîve-i bahâr-ı 'irfân-ı bî-hazân oldugundan kendilere medîne-i Kostantıniyye'nin mîve bâzârbaşılıgı hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn ile kendülere tevcîh ü ihsân olunup hâlâ o hidmetle çerezlenmişdir.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif-i bisyâr ile 'asrın şu'arâsındandır. İstânbûl bâzârbaşılıgı kendüye medâr-ı ma'işet olmak üzre tâbîden teveccüh olunup hâlâ anınla kanâ'at etmişdir
Şahsiyet Özellikleri: Nukûş-ı mecmû'a-i enâm kâr-ı nâzik-reftârları ile tahsîl-i revnak-ı tâm ve nâm u nişânı şi'r ü mûsikîde zât-ı vâlâsı gibi 'âlî oldugu mâlâ-kelâmdır. Dâ'imâ devlet-i 'adâlet-masîre du'âda bir pîr-i rûşen-zamîr ve şu'arâ-yı 'asrımızdan bir şâ'ir-i üstâd-ı muvaffak-ta'bîrdir. Hâsılı vücûdu mahz-ı bereket bir pîr-i pür-ma'rifetdir.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Evâ'il-i hâlinden beri güftâr-senc oldugu makâl bir yere cem' ü imlâ olunsa	Katı çok na't-ı şerif nazmına muvaffak olmuşdur.

birkaç dîvân-ı belâgat-‘unvan cem’ ü peydâ olmak bî-merâdır. Hâlâ müretteb *Dîvân*’ı ve harîr-bâf-ı nesc-i edâsı olmak müte’azzir olan zemînlerde tab‘ının cevlânı oldugundan gayrı yalnız na’t-ı nebevîde her harfi câmi‘ ber-kâ‘ide müretteb Dîvân’ı vardır.	
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Cümle-i âsârından eş‘ârı bî-nazîr ve güftârı dil-pezirdir. Sürûd-ı hâmesi terennüm-sâz-ı suhan oldukça ‘anâdil-i gülistân gınâsın verir ve selâset-i güftâr-ı âbdârı lezzet-i bûs-ı leb-i dil-ber safâsın dimâg-ı câna işrâb eder. Halâvet-i istimâ‘-ı güftârı misâl-i ‘âlem-i âb-ı gam-fersâ ve eş‘ârı mânende-i hevâ-yı i‘tidâl-i bahara dil-güşâdır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu birkaç güftâr ol şâ‘ir-i ‘âlî-mikdârın cümle-i âsarındandır. Âsaf-ı ‘asr olan sadr-ı a‘zam vezîr-i pür-ihsân ü mükerrem devletli sa‘âdetli İbrâhîm Paşa hazretlerine verdikleri kasîde-i mültezimdendir.	Bu bir kaç beyt-i latif nazm eylediği na‘t-ı şerifdendir. Mezbûr Nazim’in nazm eylediği manzûmâtından bir kaç gazel-i tâze-zemîn ile bu mahal tezyin olundu. Mevlevî Şeyhi Dede Yûsuf fevtine dedigi tarîhdir. Mevlevî şeyhî Seyyîd Halil Efendi fevtine dedigi tarîhdir. Mevlevî şeyhi Neşâti Ahmed Dede fevtine dedigi tarîhdir. Şeyh Mehmed Mısri fevtine dedigi tarîhdir. Bir meh-pâre-i evc-i letafet lihye-dâr-ı hüsn oldukda dediği târih. Keman-keş Hamamcı-zâde fevtine dediği tarîhdir.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Tahmîs-i Na‘t-ı Şerif
Yogiken ‘âlem ü âdem muhakkak yâ Resûla’llâh
Sen olmuşdun habîb-i hazret-i Hak yâ Resûla’llâh
Ne devletdir kabul etdik kul olmak yâ Resûla’llâh
Gussa çünki ferdânesin eşfak yâ Resûla’llâh
Sana kaldı benim de kârım ancak yâ Resûla’llâh

Sipihr-i kurbe zâtın oldu hûrşîd-i cihan yâ Resûla’llâh
Senin zîr-i nigînindir bütün dünyâ vü mâ-fihâ
Bu kâr kimde var kuvvet ü kadrine bî-pervâ
Sen etdin asumanda mâh-ı bedri eyleyip imâ
Benân-ı mu‘cizâtınla iki şakk yâ Resûla’llâh

Cemâlin mihr-i kudret mâh-ı rahmet cebhe-i sâfın
Vücûdun matla‘-ı envâr-ı ‘adl ü dâr u insâfın
Olup ins ü melek bin cânile meddâh-ı vassâfın
Sabâh u şâm etse tâ haşr evsâfın
Degil mümkin sitâyiş sana elyak yâ Resûla’llâh

Tulû‘-ı ber-i zâtın rûşen etdi şâm-ı deycûru
Ziya-yı berk-i şer‘in yakdı hâşâk-ı şer ü şûru
Münevver eyledi şem‘-i cemâlin beyt-i ma‘mûru
‘Aceb mi pertev-i hüsnün pür etse ‘âlem-i nûru
Fürûg-ı nûr-ı Hak’dan oldı müştak yâ Resûla’llâh

Derûnun bahr-ı bî-ka‘r u kenâr-ı şefkat ü rahmet
Vücûdun gevher-i pâk-ı muhît-i kudret ü hikmet
Seni Hak eylemişken felek-rân-ı kulzûm-i fıtrat
Sen olmuşken livâ-bend-i firâz-ı keştî-i hilkat
Dahi nâbûd idi bu heft zevrak yâ Resûla’llâh

Debistân-ı ledünde ‘ilm ü ‘irfânile ‘alemsin
Rüsülden enbiyâdan kadr ü şânile mükerremsin
Vücûd-ı pâkile hakka ki mümtâz u müsellemsin
Nola âhirde gelsen âferinişden mukaddemsin
Bu mevcûdâta zâtın oldu esbak yâ Resûla’llâh

Hidivv-i mesnedsin Hudâvend-i yakîn-i dergâh
Şeh-i Levlâk efser-i pâdişh li ma‘Allah ı câh
Dırahşân eylemişdir şem‘-i zâtın Hazret-i Allâh
Dikildi câmi‘-i nûh-kubbe-i gerdûnda mihr ü mâh
Fürûzân iki kandil-i mu‘allak yâ Resûla’llâh

Şefî‘-i ‘âşiyânısın ‘âcizânın eyleme mahzun
Şefîk-i âşiyânısın eyle lutfunla bizi memnûn
Olur şeh-râh-ı ‘aşkında seninçün ‘âşık-ı Mecnûn
Görenler kehkeşân sandı olunca gerdûn
Kemend-i derd-i ‘aşkınla mutavvak yâ Resûla’llâh

Zuhûra gelmeden ketm-i ‘ademden hilkat-i ‘âlem
Sirişte olmadan zîbâ hamîr-i tıynet-i âdem
Sücûd etmezden evvel Âdem’e hayl-i melâ’ik hem
Dahi mahfuz iken levh u kalem olmuş idi ol dem
Vücûd-ı kâmilin mevcûd-ı mutlak yâ Resûla’llâh

Şebângâh-ı cihanı nûr-ı teşrifinle etdin zeyn
Göze çekmek gubâr-ı âsitânın oldu farzü’l-‘ayn
Hudâ zât-ı şerifin eylemişken seyyîdü’l-kevneyn
Sen olmuşken Hudâvend-i serir-i kişver-i dâreyn
‘Ademdeydi bu nûh-çetr-i mu‘allak yâ Resûla’llâh

Mey-âşâmân-ı bezm-i ‘işrete ey hâne meyhâne
Husûsa sâki-i meclis suna kestâne mestâne

Sözün zehr-âbe-nûşân-ı gama tiryâk-ı şevk ile
Zebânın niş-âzâr eyleme yârâne mârâne

Mesihâsâ serhat eyleyenler pây-ı himmede
Basar evvel kademde kürsi-i gerdâne merdâne

Safâsından eder sa‘y tavâf-ı Ka‘be-i maksûd
Girip ihrâm-ı şevke yüz rûy-ı cennâne mennâne

Gelir bir gâh-ı kemterden sebük kûh-ı girân olsa
Eger bâr-ı günâhım konsa nâçizâne mizâne

‘Adüvv-i ‘âşık geçer yâre benimle imtihân olmaz
Ne insâfa gelir hasm ey dil-i şeydâne meydâne

Olursa mazhar-ı feyz-i Hudâ nutk-ı cihângir
Nazimâ hükm eder Tûrân ile İrân’a mirâne

Ve lehu
Gınâ-yı kalbile meyi eyleyen fütâdelige
Eder gedâlığı tercih şehzadeliğe

Hazer ki çok şeh-i ferzâne tavr-ı na‘t-ı gurûr
Hezâr ‘aczile verdi rızâ piyadeliğe

Misâl-i gonca olur teng-hâtır-ı dilhûn
Cihanda gül gibi mâ‘il olan güşâdelige

Bildi verdiği derd-i ser-i humân eger
Ederdi şîre-i engûr tevbe bâdelige

Tenezzül eylemeye jende-pûş-ı istigna
Verirse atlas-ı gerdûnu çarh-ı sadeliğe

Çeken o kaşları yânın muhabbeti çilesin
Kadd-i hamîdesini vakf eder kepâdelige

Kümeyt-i tab‘-ı Nazîm’e hemîşe halvet-i feyz
Cevâhir-i suhanın gönderir kılâdelige

Ve lehu
Olup peşmînesi köhne-rû ey zâhid eklenmiş
Nola düşse ‘asâya kâse-i ‘ömrü dürüklenmiş

İhâta eylemiş hattı nigâh-düzd-i ‘âşıkdan
Çekilmiş havle-i bagı ruh-ı dil-dâr yenilenmiş

Çiçek-i ruhundan ol kâlâ-fürûş neder hüsnün
Kumâş-ı behçeti hicranlıdır yer yer çiçeklenmiş

‘İzârı üzre olmuş halka halka ejder-i zülfi
Tılısm-ı genc-i hüsn-i yârda kat kat çöreklenmiş

Yine bezm-i muhabbetde nigâh-ı mest-i canana
Çeker pür-kâsesin ‘âşık kebâb etmiş böreklenmiş

O ebrû-yı kemândârın görüp ta‘n eyleme müjgân
Hadeng-i gamze-i dil-dûz-ı cânandır yeleklenmiş

Yine hayl-i hayâl-i yâr hûn-ı eşke kanmış
Kenâr-ı cûybâr-ı çeşmime konmuş yemeklenmiş

Mey-i câm-ı hacâlet surhî-i gül etmedi yâre
Dirîgâ ‘ukde-i dil germî-i şermiyle yeklenmiş

Nazîm-i zâr şimdi bir firişte-hûba meyi etmiş
Geçip nefs ü hevânın şerr ü şûrundan meleklenmiş

Ve lehu
Gevher-i hûrşîde yazsan nâm-ı mânend-i nigîn
Râset-i nâmın kec eder a‘lâm mânend-i nigîn

Kec-nümâ olma sakın mir’ât-ı kalbin etmesin
Çarh-ı bed-gevher şikest-endâm mânend-i nigîn

Turuş-rûya mevce-i deryâ yeter ‘ibret Nazîm
Çîn-i bî-şânı kalır encâm mânend-i nigîn

Ve lehu
Mey ger iksîr-i safâ-endîşedir her katresi
‘Ârız-ı yâra tarâvet-pîşedir her katresi

Bî-sutûnda cûşîşi hûn-âbe-i Ferhâd’ı gör
Cevher-i hasret-nümâ-yı tîşedir her katresi

Gül-bün-i tab’ın Nazîm ol girye şâdâb etdi kim
Feyz-i câvid-i hayât endîşedir her katresi

Ve lehu
‘Aceb midir bile gitse gönülde nâme ile
O şâha kâgıd uçurdum yine hümâ ile

Ve lehu
Gören hatt-âver o mâhı sanır bu kâmede
Ki kopdu fitne-i âhir-zamân kıyâmetle

Ve lehu
Medâr-ı eşkile müjgânlarım ki hâme olur
O şûha her nigehim bir niyâz-nâme olur

Ve lehu
Piyâle elde ne dem bezmime habîb gelir
Ayagıma ayagıyla benim nasîb gelir

Dedi Nîl-i sirişke gark olup Ya‘kûb-ı dil târih
‘Azîz-i tekye-i Mısr-ı Hudâ Dede Yusuf

Nazîm fevtine giryân olup dedim târih
Halil Efendi'ye dâ'im cinân ola me'vâ

Nazîmâ gûş edip fevtin dedim feryâd edip târih
Ola rûh-ı Neşâtî ‘andelib-i sidre vü tûbâ

Kutb-ı şehr-i ‘irfân-ı gavs-ı zamâne Mısri
Rıhlet edip fenâdan mülk-i bekâya göçdü

Ayak çekip yudu el bu meclis-i cihandan
Cennetde kevser içdi hûr-ı cinânı kuçdu

Pervâz edince ‘adne dedim Nazîm târih
Cân-ı ‘aziz-i Mısri bir kumru gibi uçdu

Görünce lihye-i pâkin dedi mesrûr olup ahbâb
Şeb-i ‘îd-i cemâlin gâlib oldu şâm-ı Kadr üzre

Nazimâsâ neşâtımda dedim târihin ol hattın
Yazıldı âyet-ivel'l-leyl gûya levh-i bedr üzre

Bir kemân-keş-i pehluvân atdı okun basdı yâyın
Hak bu fenn-i kabzanın olmuşdu merd-i kâmili

Gerçi tâş dikmişdi Okmeydânı'na ol nâm-dâr
'Akıbet seng-i mezâr oldu o yolda hasılı

Düşdü hâke bir hadeng-endâz târihin dedim
Cennet-i firdevs ola Hamâmcı-zâde menzili

Sâlim tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Kasîde
Ne gedâyım ne ser ü sâmândayım yâ Rab meded
Pîç ü tâb-ı gayret-i akrândayım yâ Rab meded

Yûsuf-ı maksûdu göster çeşm-i Ya'kûb-ı dile
Zâr u giryân külbe-i ahzândayım yâ Rab meded

Meclis-i efkâr-ı dûr-â-dûrdan eyle halâs
Ayagımla gûyiyâ zindândayım yâ Rab meded

Kalmışım künc-i ferâmûşîde hayrân u hamûş
Çok zamândır gûşe-i nisyândayım yâ Rab meded

Gonca-i âmâlimi bir lahza handân görmedim
Bülbül-i şeydâ gibi efgândayım yâ Rab meded

Âstînimden akıp deryâ eder dâmânımı
Mâ-cerâ-yı dîde-i giryândayım yâ Rab meded

Şeş cihetle çâr erkâna sıgışmaz etdigim
Şeş cihetle gerçi çâr erkândayım yâ Rab meded

Ve lehû Gazel
Çeşmi der-hâbdır ebrû-yı girih-gîrinden
Fitne bîdâr olamaz haşyet-i şemşîrinden

Toldu sandûka-i sînem gibi kandîl-i derûn
O kemân-ebru-yı peykân-nigehin tîrinden

Dahı nâ-ceste iken nâvek-i nâ-geh eseri
Zahm-ı dil tâzelenip sür’at-i te’sîrinden

Âyine-hâne-i kalbimde dahı ‘aks edeli
Kanda baksam alamam dîdemi tasvîrinden

Âhû-yı Çîn-i Hıtâ vü Hoten’i eyleye mest
Nefha-rîz olsa sabâ vâdi-i nahcîrinden

Şerh-i rummân-ı lebinde iki şakk oldu Nazîm
Hâme-i şehd-i zebân lezzet-i ta’bîrinden

NEYLÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Neylî	Neylî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed’dir.	İsm-i şerifleri Ahmed’dir.
Memleket: Şemsü’l-ma‘ârif-i sipihr-i ‘irfân olan mihr-i dırahşân-ı zât-ı fâ’iku’l-akrânı ufkü’s-sa’âde-i şehr-i Kostantıniyye’den nümâyân olmuşdur.	Hûrşid-i cihân-tâb-ı ma‘ârif ü kemâl olan vücûdu matla‘-ı İstânbûl’dan tulû‘ etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ecille-i sudûr-ı kirâm ve ‘ulemâ-i ülü’l-ihtirâmdan İstanbul’dan ma‘zûlen vedâ‘-ı ‘âlem-i fânî eyleyen fuzalânın bülendi Mîrzâ Mehmed Efendi merhûmun küçük mahdumlarıdır.	Hâlâ ecille-i fuhûldan pirâye-bahş-ı sadâret-i Rûm ‘allâme-i zamân-ı mirzâcân-ı devrân Mirzâ-zâde Şeyh Mehmed Efendi hazretlerinin birâder-i ‘âlî-güherleridir.
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i ‘ulûm-ı kesîre ve tekmîl-i ma‘ârif-i vefîreden sonra vâlid-i mâcid-i kesîrü’l-mahâmidlerinin bin seksen tokuz târîhinden Mekke-i mükerreme kazâsı teşrîfâtından mülâzım olup evvel-i kademe-i ihtirâm olan süllem-i tarîk-ı ikrâma irtikâ ve sene bin yüz tokuz târîhinde şeyhü’l-islâm ve müfti’l-enâm es-Seyyid Feyzu’llâh Efendi Merhûmdan Dârü’l-hadîs-i Ca’fer Aga hâriciyle kam-revâ olup bin yüz on birde yine anlardan hareket-i hâric ile Sayyâdbaşı Medresesine ba‘dehû bin yüz on üç târîhinde yine anlardan ibtidâ-i dâhil ile Timürkapu Ahmed Paşa Medresesine geldiklerinden sonra bin yüz on altıda meşâyih-i İslâmiyye’nin bülendi Paşmakçı-zâde es-Seyyid ‘Alî Efendi’den Mi’mâr Kâsım Medresesiyle sarây-ı ârzûların ta’mîr	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ‘ulûm edip mehâdim-i kirâma mahsûs olan tarik-i sa‘âdet-refîk-i tedrise dâhil olup refte refte kat‘-ı merâtib-i mu‘tâde ederek Süleymâniyye’den İzmir kazâsı ile nâ’il-i merâm olmuşdur.

ve bin yüz on sekiz Şa'bânında yine anlardan mûsıla-i Sahn ile ûlâ-yı Zekeriyya Efendi Medresesiyle tevkîr olunup bin yüz yigirmi bir Cumâdâsında merhûm u magfûr ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi'l-gafûr Ebe-zâde 'Abdu'llâh Efendi'den Sahn-ı Semândan biriyle dil-şâd ve ol sâlin âhirinde yine anlardan ibtidâ-i altmışlı ile Nûh Efendi Medresesiyle ber-murâd ve bin yüz yigirmi ikide yine Paşmakçı-zâde es-Seyyid 'Alî Efendi merhûmdan Sinân Paşa Medresesine hareket ve bin yüz yigirmi beşde Mahmûd Efendi'den mûsıla-i Süleymâniyye ile Kalender-hâne Medresesine kıyâm ve bin yüz yigirmi tokuzda Ebû İshak fazîletli İsma'îl Efendi hazretlerinden hasretü'l-müderrisîn olan Medâris-i Süleymâniyyenin biriyle ikrâm buyuruldukdan sonra bin yüz otuzda erîke-nişîn-i sadr-ı fetvâ-yı 'âlî-makâm ve hallâl-ı müşkîlât-ı enâm olan fazîletli Yenişehirli 'Abdu'llâh Efendi hazretlerinden İzmir mevleviyyetine vusûl ve esmâ-yı tahrîr-i tezkiremizde ol mansıbdan ma'zûl idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki zât-ı 'âlîleri hilye-i kemâl ile ârâste vücûd-ı bih-bûdları fazl u efzâl ile pîrâste bir mahdûm-ı necâbet-mersûmdur. Mevrûs-ı hânedân-ı kemâlleri olan fazl u salâh-ı hâlden mâ-'adâ zamânede şi'r ü inşâda dahı yegâne bir zât-ı bî-bahânedir. Mahâret-i kemâl ve zât-ı sütûde-hısâlleri ma'rûf-ı cümle-i enâm oldugundan evsâf u mahmidetleri tafsîle hâcet yokdur.	Hakkâ ki lâyık-ı izz ü ikbâl bir mahdûm-ı melek-hısâldir. Husûsa 'ulûm-ı 'Arabiyye'nin merd-i meydânı ve 'arsa-i nazm u inşânın fâris-i devrânı olup selâset-i eş'âr-ı fesâhat-şi'ârı zevk-bahş-ı safâ-yı leb-i cûybâr ve güftâr-ı âbdârı güher- nisâr bir kâmil-i rüzgârdır. Her fende kemâl ile meşhur bir vücûd-ı ma'mûrdur.
Sosyal Muhit: İstanbul, Süleymaniye	İstanbul, Süleymaniye, İzmir
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Binâ berîn medâyih-i şerîflerinde ıtrâ olunmayıp âsâr-ı bî-hem-tâlarından bu güftârların tahrîr ile iktifâ olundu.	Bu çend ebyât âsâr-ı kalemleri olan eş'ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde Safâyi tezkiresinden farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Gazel
Geşt-i künişde oldu o serv-i çemen çemân
Büt gibi kaldı hayret ile bir hemen hemân

Dârû-yı derd-i ‘aşk leb-i nûş-ı handidir
Renc-i firâkdan apulur anı emen emân

Verdi behişt-i heşti Hudâ cins-i tâ’ate
Bâzâr-ı fazlda olur ednâ semen semân

Ta’vîz-i hüsn olup hat-ı müşgîn-midâd ile
Oldu görünce anı nice Ehrimen remân

Ya’kût-ı la’l-i dil-beri gördükde Neyliyâ
Reşk ile oldu hâl-ı ‘akîk-i Yemen yamân

Harfü’l-vâv
Harf-i vâv’a kasd-ı tahrîr eyleyip
Etdik erbâbın o harfin hep beyân

Anda da Vâlî’den edip ibtidâ
Hâl ü şânın eyledik anın ‘ayân

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Hatt-ı rûyu komadı nakd-i sirişke hacet
Vech-i tahririyle düşmedi metâ‘-ı vuslat

Nîk-dil ‘âşık-ı sâdık katı nâdir bulunur
Deme-i zümre-i agyârdadır yedd-bereket

Vâjgûn-ı na‘l desem râstdır ebrûlarına
Ki eder ‘âşıka imâ-yı tarik-i mihnet

Bilmem ebnân-ı kerâmet mi devât ey Neylî
Muttasıl hâme çıkarmakda metâ‘-ı hikmet

Ve Iehu
Nutk-ı can-bahşı lebindir câme-i ‘işret bana
Söylemez sâkî dehanun sâgar-ı hüccet bana

Eyledim gülşende tahkîk-i riyazat-ı sun‘
Oldu evrâk-ı gülistan nüsha-i hikmet bana

Kûşe-i hicre işâretdir o şûhun gamzesi
Böyle âfetden nice me’mûl olur ‘illet bana

Tengnâ-yı dehr iderdi beni efsürde-dil
Olmasa Neylî zemîn-i şi‘irde vüs‘at bana

Ve lehu
Hüsnü âfâki tutup pençe-i hûrşîd gibi
Canda oynar o mehin gamzesi nâhid gibi

Cây-gîr oldu süveydâda ümîd-i vaslın
Dil-i etfâle düşen dâ‘iye-i ‘îd gibi

Harf-i mudgam gibi ol kim ola cinsile behem
Erresin çarh tutar farkına teşdîd gibi

Olmadı vaslı o şâhun nice hengâm oldu
Devha-i dilde olan bâde-i ümmîd gibi

Resm-i mahsûsile te’sîs-i suhan kıl Neylî
Tâbi‘ olma selef elfâzına te’kîd gibi

Ve lehu
‘Alem bakılsa safha-i ‘ibret degil midir
Eczâ-yı kevn nüsha-i hikmet degil midir

Geldikçe bana nâvek-i cevrin rakibe de
Sehvile rast gelse isâbet degil midir

Nahcîr-i kâmı elde bilirse ‘aceb midir
Dil-i şâhbâz sâ‘id-i himmet degil midir

Bak cûş-ı bahr-ı eşke âgûş-ı vasla gel
Cânâ kenâr-ı cây-ı selâmet degil midir

Şah-ı bahar açdı çemen mülkünü yine
Erbâb-ı ‘ayşa vakt-i ganimet degil midir

Berk-i nigâhı etdi hebâ harman-ı dili
Ol şûh-ı fitne-cû ‘aceb âfet degil midir

Kılsa güşâde dîde-i hûrşid ü meh nola
Neyli bu ‘âlem ‘âlem-i hayret degil midir

Ve lehu
Bezm-i mey öyle gerek meşreb-i rindâna göre
Dide-i sâgarı rûy-ı gamın bigâne göre

Şâhid-i mey çok Aristoları bî-hûş eyler ‘
Akl-ı evveldir o kim anı hakîmâne göre

Bunca sûzişleri pervâne-i ‘aşkın efsûs
Mâye-i handedir ol şem‘-i şebistâna göre

Seyr eden hüsnün o şûhun dil-i sevdâ-zedenin
Neylesin âşûfteligin zülf-i perişana göre

Neyliyâ yok sözüm el-hâk ki nazir olmaz imiş
Nazm-ı pâkize-i kâmi-i suhandâna göre

Ve lehu
Mutribâ meclis-i ‘aşka tarab-âversin sen
Mâhda mihr gibi hüsnile mehtersin sen

Ceyş-i gam neyle girift dile âheng etse
Şâh-ı Mansûrile bir demde muzaffersin sen

Bûselikle eger ‘uşşâka verdigin karâr
Yok muhalif sana kârında muhayyersin sen

Dâg-ı ‘aşkınile ki dil etdi nevâ-yı kânun
Alıp ey kâşı kemânım ele neylersin sen

Eyledin beste-i zencîr usûlüyle dili
O müselsel nagamâtile füsungersin sen

Dest-zen-i şevk-i kudümünle büzürg ü küçek
Yâ ‘Irak u ‘Acem’e velvele-güstersin sen

Zühre dem-sâzm olup etdi makamını bülend
Mâye-i feyz-i hümâyûnî-i ahtersin sen

Olsa o fer ne kadar sana niyâz-ı Neylî
Evc-i şehnazda şad-perde füzûntersin sen

Ve lehu
Pervane de bülbül gibi nâlişler ederdi
Şem‘inde eger gonca-sıfat hân olaydı

NÂYÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Nâyî Osman Dede**	**Nâyî**
İsim: -	Osman Dede Efendi’dir.
Memleket: Vücûd-ı bih-bûdları fi’l-asl medîne-i Kostantıniyye’ de Şeyh Vefâ kurbünde mehd-i vücûda kadem basmışdır.	Şem‘-i vücûdu şebistân-ı Sıtânbûl’dan fürûzân olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Gavsî Efendi’nin damadıdır.

Tahsil ve Meslek: Mertebe-i sinn-i temyîze resîde oldukdan sonra devlet-i ebediyye merkûz-ı ni'met-i fakr u fenâ oldugun mülâhaza-i hıred-i 'âkıbet-endîş ile tahkîk-i bî-merâ eylediklerinden fakr u fenâ tarîkını ihtiyâr ve terk-i ekdâr-i germ u serd-i rûzgâr eyleyip nice eyyâm Galata Mevlevî-hânesinde Şeyh Gavsî Ahmed Dede merhûmun hidmet-i şerîflerinde kemer-bend-i ihtimâm ve şeb ü rûz âsitâne-i sa'âdet ü hidmetlerinde kıyâm edip nefes-i pîr-i muhteremleriyle mûsikî-i dînde kemâl mehâret ve sâ'ir 'irfân ü kemâlde kesb-i kuvvet eyleyip ol tekyede zamân-ı şeyh-i vâcibü't-tekrîmde neyzen başılık hidmetinde mukîm ve on sekiz sene 'ale'd-devâm ol hidmetde istihdâm buyuruldukdan sonra nazar-ı kîmyâ-eser-i şeyh-i 'âlî-cenâb ile şeyh-i merkûmun yerlerine câ-nişîn olmak isti'dâdın iktisâb etmeleriyle Gavsî Dede cenâbı bin yüz tokuz târîhinde bu tekyegâh-ı fenâdan savma'a-i bekâya irtihâl eylediklerinde 'azîz-i merkûmun yerine şeyh olmuşlar idi.	Bostân-ı fünûn-ı ma'arifin serv-i ser-efrâzı gülistân-ı bezm-i letafetin hezâr-ı nagme- perdâzı hâlâ Galata Mevlevî-hânesi şeyhidir. Evâ'il-i hâlinde Li-Münşi'ihi: Guş-ı cânı tut yine dinle sadâ-yı bişnevi Ney imiş hall-i rumûz-ı müşkilât-ı Mesnevî Dergehine Hazret-i Rûmî'nin eyle intisâb Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî şev Mevlevî nidâsıyla tarîk-i safâ-refik-i Mevleviyye'ye sâlik olup ney ile azmâyiş-i tab' ederek kârını kemâle erişdirip nice zamân Galata tekyesinde neyzenbaşılık rütbesiyle dervişân-ı 'âşıkâne safâlar bahş ederek hayr du'âlarına mazhar oldukdan şonra cevher-i zâti müsta'idd-i iksir-i irşâd olmagla gavs-ü'l-vâsıleyn Gavsî Ahmed Dede Efendi'nin nazar-ı feyz-eseriyle tahsîl-i ma'rifet ve tekmil-i âdâb-ı tarikat edip mazhar-ı kemâl olmagla Gavsî Efendi'ye dâmâd olup ba'dehu yerine ol zâviye-i feyz-resânda mesned-nişîn-i meşîhat olup hâlâ ders-i Mesnevî ve nakl-i ma'nevi ile subha-gerdân-ı eyyâm-ı leyâldir.
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki ol gürûh-ı pür-fütûhda şeyh demege lâyık hem şeyh hem dervîş hem sâdık halûk pür-ma'ârif melek-sıfât bir zât-ı âgâh u 'ârif olup 'âlem-i dünyâda zîr-i süm-i pây-ı reftârında bir mûr dil-gîr ve yed ü lisânından efrâd-ı âferîdeden bir ferd rencîde-zamîr olmayıp meclis-i şerîfleriyle her müşerref olan sohbetine firîfte vü rubûde-dil ve zât-ı 'âlîleriyle hem-ülfet olana hezâr vechile tesellî-i hâtır hâsıl olmak emr-i mukarrerdir. Sâ'ir 'irfân ve zümre-i meşâyih-i tarîkat-ı merkûmeye lâzım ve mühimm olan ma'ârif-i firâvânından mâ-'adâ hâssaten 'ilm-i mûsikîde 'irfân-ı vâlâsı ve hem-zebân-ı esrâr-ı bî-pâyân olan neyde yed-i tûlâsı olup bir kerre gûş-zedi olan kâr-ı sa'bü'l-menâl ve nakş-ı san'at-ı mâl-â-mâl ve nagme-i hayâl-ender-hayâli mersûm-ı sahîfe-i bâl	Hakkâ ki bir şeyh-i bî-riyâ ve bir 'ârif-i şirin- edâdır. 'İlm-i edvârda te'life kudreti ve fenn-i mûsikide tasnife liyâkati olup 'ale'l- husûs envâ'sı hutûtun dakika-dânı olmagla hatt-ı ta'likde hâme-i âhenin-i nây-ı nevâ-sâzı 'İmâd-ı beytü'l-eşrâk-ı cihandır.

eyleyip mürûr-ı zamânla nisyân eylemek ‘adîmü’l-ihtimâl idi. Cümle-i ma‘ârifinden mâ-‘adâ fenn-i mûsikîde muhayyer-i ‘ukûl bir ma‘rifet-i vâlâya dest-res-i vusûl olmuş idi kim bir kâr ya da bir nakş bir kerre istimâ‘la kendi içün bi-rümmetihî çıkarmak mümkin idi.	
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Cümle-i âsârından peygâmberân-ı ‘âli-şân-ı salavâtu’llahu ‘aleyhim ecma‘în hazerâtının mu‘cizât-ı bâhirâtü’l-berekâtlarını cem‘ ü tedvîn ü nazm edip rişte-i tahrire keşide kıldıgı Ravzatü’l-İ‘câz nâm kitâb-ı müstetâb rakam-zede-i kilk-i ihtira‘ı oldugu subh-ı sâdık gibi rûşen ü hüveydadır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Binâ’en ‘aleyh geh kelimât u hurûf kitâbet eder gibi nagme vü savtı kitâbet ederdi. Zîr ü bemm ve tîz u pes şîve vü harekâtı âvâze-i mahsûs üzre bir hecâ-i mahsûsile yazıp bir vechile zabt ederdi kim rakam-keşîdesi olan kâgıdı önüne koyup ol kârı ve besteyi bi-nagamâtihâ min-gayri ziyâdetin ve lâ-noksân okurdu. Bu emr hod bu fenne kemâl ıttılâ‘ı olan erbâb-ı ‘irfâna ‘ayândır ki be-gâyet ‘asîr ve bu vech ile erbâb-ı kemâlden bir kâmil bulunmak gâyetü’l-gâye nâdirdir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr mütercem-i mezkûrun cümle-i âsârlarındandır ki bu mecelle-i celîleye sebt ü tastîr içün firistâde-i ‘abd-i fakîr eylemişlerdir.	Hatt-ı ta‘lîke müte‘allik zebanlarından sudûr eden ebyâtdan bir kaç beyt-i latîf bu münâsebet ile bu mahalle tahrîr olundu. Ol eser-i celîlenin ibtidâsından bir kaç beyt-i şerif bu mahalle tahrîr olundu. Nazm eyledigi na‘t-ı şerîfden bir kaç beyt-i latîf tahrir olundu. Gazeliyyâtından bir kaç beyt tahrir olundu.
Ölüm: -	-

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Nâyî Osman Dede” Safâyi tezkiresinde ise “Nâyî” olarak geçmiştir. Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu şiirleri farklıdır:

Gazel
Mübtelâsı oldugum dil-ber bilir bilmezlenir
Ser-güzeşt-i mihri ol ez-ber bilir bilmezlenir

Pây-bûsuyla şeref-yâb oldugumdan zevk eder
Nüktelerle şîveler eyler bilir bilmezlenir

Kendi çoh cevr etdiginden gayrı ol nahl-i cefâ
Ta'n-ı agyârı dahı ekser bilir bilmezlenir

Yalınuz çeşmim degil sahbâ vü sâkî câm-ı la'l
Leblerin rengin mey-i ahmer bilir bilmezlenir

Anlamazsın nagme-i ney zevk-ı mey sen zâhidâ
Mest iken Nâyî anı anlar bilir bilmezlenir

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Gâh gehî olsa güşâd-ı ebruvân
Tâ gibi her dîde tarab-bahş-ı cân

Ruhleri gül gül eder andan edeb
Boynu elif mîm dehen gonca-leb

Kıldı zenehdânı nûn-ı mübîn
Sûre gibi surh idi ruhler bîn

Ânifine surâhlar etmiş çü hâ
Hâ idi ammâ ki ne hâ dâl-i fâ

Gûş-ı latifi hatt-ı ta'lîkde
Sad-misâl iki taraf berzede

Nazm
Bismillâhirrahmânirrahîm
Küngüre-i tac-ı kelâm-ı kadîm

Besmele vü hamdele vü salvele
Mücib-i te’lîf olur ehl-i dile

Hamd hezârân u senâ bî-kıyâs
Ol had ü vâhide bî-hadd sipâs

Ol ki hamddir ana kasd etdi cân
Cümleye maksûddur ol müste‘ân

لم يلد ' i demekle و لم يولد 'i[337]
Ṭoġmadı hiç kimseyi ṭoġurmadı

Kimse aña benzemedi hiç ebed
Diñle ne der yoḳ aña كفوا احد [338]

Ey pak nijâd u pâk-dil ü nûr-ı pak
Hayran seni derk etmede ‘akl-ı idrâk

Ḫoş ẓāhir eder ḥaḳīḳatiñ rütbesini
لولاك لولاك لما خلقت الا فلاك[339]

Gerçi dervîş-i fakîrim ser ü sâmânım yok
Devlet-i şâh-ı cihânbâna şitâbânım yok

Künc-i külhen bana cây oldu ise ‘âlemde
Gayr-ı masnû‘-ı Hudâ seyre gülistanım yok

Deheninle bana va‘d etmege va‘d etmişsin
Deme yok yerlere va‘d ile sultânım yok

Cânıma cân ile kasd eyler ol agyar benim
Câna ahvâlimi ‘arz eylemege cânım yok

Ney gibi nâle vü âh itmedeyin giryânım
Şeh-süvârım deme Nâyî gibi nâlânım yok

Ve lehu
Kaçan ki mâhveşim pür-ziyâ gelir görünür
Derûna dîdeye neşv ü nemâ gelir görünür

Ne cânibe nazarım eylese mürûr u ‘ubûr
Hayâlime o perî-rû-nümâ gelir görünür

Gider mi kûşe-i nezzâreden gel insâf et
Ki her nazarda o meh-rû ziyâ gelir görünür

Geh gider görünür sûretâ veli ma‘nâ
Çü mihr ü mâh sabâh u mesâ gelir görünür

Tahammül etse temâşâ-yı rûy-ı yâra nazar
Ne denlü zâhir olur müdde‘â gelir görünür

Hezâr nâz ile bir kerre eylese teşrîf
Hezâr nâşî hezâr âşinâ gelir görünür

Gel imdi Nâyî-i bîçâre nâ-ümîd olma
Bu gösterişler ile ol hümâ gelir görünür

NEDÎM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Nedîm-i Tâze-Zebân**	**Nedîm**
İsim: Sudûr-ı zî-şâna her dem ü ân nedîm ü musâhib olmaga şâyân olan o zât-ı ser-âmedin nâm-ı emcedleri Ahmed’dir.	Nâmı Ahmed’dir.
Memleket: Cevher-i girân-kadr-i vücûd-ı bih-bûdları kân-ı ‘irfân olan medîne-i Kostantıniyye’den nümâyân olmuşdur.	Gevher-i girân-mâye-i vücûdu kân-ı Sıtânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Evâhir-i saltanat-ı İbrâhîm Han ‘aleyhi’r-rahmetü ve’l-gufrânda kâzî-’asker olup elsine-i nâsda elkâb-ı medâyih-i zât-ı ‘âlî-cenâbı velvele-ârâ olan Mustafâ Efendi’nin nebîresidir.	Evâhir-i saltanat-ı Sultân İbrâhim Han’da Rûmeli kâzî‘askeri olan Mustafâ Efendi’nin nebîresidir.

Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i ma‘ârif-i firâvân ve tekmîl-i ‘avârif ü ‘irfân eyleyip rûh-ı kelâmdan zevk-ı tâmmı olan şu‘arâ-yı be-nâmdandır ki gülşen-i endîşesinin her verd-i mutarrâ-yı bî-hemâli hayret-fermâ-yı belâbil-i şâhsâr-ı hayâl ve halâvet-i makâl-i kand-misâli mısrü’l-belâga-i kemâlde revnak-şiken-i güftâr-ı erbâb-ı sihr-i helâldir.	Vâlidesi tarafından nesebleri târih sâhibi Karaçelebi-zâde ‘Abdü’l-aziz Efendi’ye müntehidir. Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i dest-mâye-i ‘irfân edip tarik-i ‘ilme ‘âzim ü mülâzım olmagla hâlâ müderrisîn-i kirâm zümresine dâhil olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Bir şâ‘ir-i mâhir-i her-hüner-mübâdir ki zebân-ı Türkîde inşâya âgâz etse Veysî-i nâzik-zebânı zamâneye ünsî ve kendüye mahsûs olan edâ-yı dil-pezîr ile bezm-i şu‘arâda terâne-sâz-ı şevk olsa mânend-i ‘andelîb ol devha-i kemâlin sâ’ir tuyûr-ı mevzûnü’s-sec’-i belîgu’l-makâlin fart-ı lezzet-i semâ’ından dem-beste vü lâl eder ve lisân-ı ‘Arabîde harîr-bâf-ı nesc-i belâgat oldukça revân-ı Harîrî-i Makâmât her bir kademe-i pür-fikretinde vâkıf-ı bî-şu’ûr ve tarh-endâz-ı nazm oldugu ebyât-ı Mütenebbî-nikâtın edâ-yı i’câz-âferîni rûh-ı Hayyâm’ın hayme-i zerrîn-tınâb-ı sabr u şekîbi rîh-i sarsar-ı gıbta vü hasedden pür-ıztırâb edip bî-huzûr eder. Fârisîde hod nâmı keşîde-i küngüre-i şeref ü şevket ve ol vâdîde dahı fâris-i fürsân-ı mizmâr-ı firâset olan tab‘-ı bülend-pervâzı sâbık-ı hayâl-i Sâ’ib ü ‘Urfî-i Şîrâzî ve inşâ-yı Fârisîde tab‘-ı sâfı hayret-dih-i derûn-ı Vassâf’dır. El-hâsıl tabî‘at-i pâkîzesi be-gâyet ‘âlî bir şâ‘ir-i mümârisü’l-fenn ü lâ’übâlî olup ân-ı yesîrde hezâr tâze suhana kâdir ve her memdûhun lâyık-ı vasfı güftâr-senc olur bir şâ‘ir-i mâhirdir. Hâlâ tarîk-ı ‘aliyye-i müderrisîn-i kirâmdan ve gürûh-ı celîle miyânesinde erbâb-ı kemâlin ma’rûf be-nâmlarındandır. Egerçi âsârı revnak-bahş-ı mecmû‘a-i şu‘arâ ve güftârı bi’l-cümle ma’lûm-ı zurafâ oldugundan meşhûr-ı cümle-i enâm ve meşhûd-ı hâs u ‘âmdır.	‘Asrın şu‘arâsından ve ‘ahdin füsahâsından lâyık-ı ‘izzü ikbâl bir mahdûm-ı melek-hısâldir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı gayet muhayyel ve güftârı katı bî-bedeldir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Ancak bu mecelle-i celîle kesb-i şeref içün bu mertebe	Bu bir kaç beyt-i latif ol vücûd-ı şerîfin âsârındandır. Pâdişâh-ı cihan Sultân Ahmed

temhîd olundu. Bu dahı mütercem-i nâzik-ta'bîrin bin yüz otuz dört târîhinde gelen 'Acem elçisi Nâmî'ye eyledikleri nazîre-i bî-nazîrdendir.	Hân-ı Gazı hazretleri teferrücgâh-ı hâs u 'âm olan Kagıdhâne'de Sa'dâbâd nâm mahall-i dil-güşâda bir kasr-ı bî-kusûr bünyâd eyleyip iki yüzden ziyâde devlet-i 'aliyye ricaline bâglar ihsan edip herkes ziyâde tekellüfler ile kasrlar bina etmekle 'asrın şu'arâsı musanna' târihler ve kasideler nazm edip şâ'ir-i mezbûr dahi bu şarkıyı nazm etmişdir.
Ölüm: -	-

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Nedîm-i Tâze-Zebân" Safâyi tezkiresinde ise "Nedîm" olarak ifade edilmiştir. Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şairin şu şiirleri yer almıştır:

Ve lehû
Hattın nazar-ı 'âşıka elbette girândır
Kıldan agar ey şûh terâzû-yı mahabbet

Ġazel

لعلت چو غنچه بر سر جام شراب کن — خط دمیده سرمهٔ چشم حباب کن
من بوسه كاه میشمرم مو بمو ترا — از لطف جای بوسه تو خود انتحاب کن
یا رب همیشه ان در والا کشاده باد — یا رب دعای پیرو جوان مستجاب کن [88]

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Dirig âyineâsâ bulmadım yüz ser-tırâşımdan
Hurûş-ı âb-ı şemşîr-i tegâfül aşdı başımdan

Süvâr ol ey perî gerdîşler et gül-gûn-ı çeşmile
Ki ben ebrû-yı zeyn âmâde etdim sana kaşımdan

Giribân çâk olup hayretle sundum destine nâ-geh
Dil-i sad-pâremi ben şâne zann etdim telâşımdan

Dahi gelmez kelâl ol neşter-i ser-tîz-i müjgâna
Felekler şişe-i heccâma döndü kanlu yâşımdan

Nedîmâ dahi cünbüş gelmedi ol tâk-ı ebrûya
Nigûnsâr oldu bin kûh-ı tahammül irti'âşımdan

Ve lehu
O şahın iki kolum bend edip miyânesine
Piyâde-i emelim çıkdı ferz-hânesine

Nesîc-i fitneye nakş atmak ister ol tannâz
Şikenc-i zülfünü peyveste etdi şânesine

Fezâ-yı sinede bir yavru besledim şimdi
Konuşdu eller ile gelmez âşiyânesine

Ve lehu
Serimde penbe dâg-ı arzû bagrımda başım var
Cebîn-i mâha dest-i redd urur bir ser-tırâşım var

Bihamdi'llâh ki sıtl-ı dil-keşinde nem kalır cânâ
O zülfün bend-i zencirindeyem çeşmimde yâşım var

Nedîmâ nâmını mümkin mi nakş ey nevk-i tîg-i âh
Dil-i yâr adlı bir elmâsdan kıymetlü tâşım var

Ve lehu
Nerm-i ten-i dil-berlerin âzârı da şîrîn olur
Lezzetin telh eylemez çîn-i cebîn-pâlûdenin

Ve lehu
Göstermez oldu la'lini ol hatt-ı nev sakın
Tahrîm-i hamrâ nazil olan âyet olmasın

Şarkı Der-Medh-i Sa'dâbâd
Bir safâ bahş edelim gel şu dil-i nâşâde
Gidelim serv-i revanım yürü Sa'dâbâd'a
İşte üç çifte kayık iskelede âmâde
Gidelim serv-i revanım yürü Sa'dâbâd'a

İzn alıp cum‘a namâzına deyü mâderden
Bir gün ugrılayalum çarh-ı sitem-perverden
Dolaşıp iskeleye togru nihân yerlerden
Gidelim serv-i revânım yürü Sa‘dâbâd’a

Gülelim oynayalım kâm alalım dünyâdan
Mâ’-i tesnîm içelim çeşm-i nev-peydâdan
Görelim âb-ı hayât akdıgın ejderhâdan
Gidelim serv-i revânım yürü Sa‘dâbâd’a

Geh gelip kasr-ı cihân seyrine hayrân olalım
Geh varıp havz kenarında hırâmân olalım
Geh şarkı okuyup gâh gazel-hân olalım
Gidelim serv-i revânım yürü Sa‘dâbâd’a

Bir sen ü bir ben ü bir mutrib-i pâkîze-sadâ
İznin olursa eger bir de Nedîm-i şeydâ
Gayri yârânı bu günlük edip ey şûh fedâ
Gidelim serv-i revânım yürü Sa‘dâbâd’a

NECÎB	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Necîb-i diğer	Necîb
İsim: Nâmı Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: İstanbul	Nihâl-i vücûdu gülistân-ı Ebâ Eyyûb’dan neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Edeb ü ‘irfân ile akrânından ser-âmed olan fenn-i hatt-ı sülüsde şöhre-i cihân nâdire-i devrân Eyyûbî Suyolcu-zâde Mustafâ Efendi merhûmun hafîd-i sa’îdi bir zât-ı emceddir ki şehr-i Kostantıniyye’nin erbâb-ı ‘irfânı miyânesinde anlar dahı cedd-i emcedleri gibi hüsn-i hatt-ı sülüsde müşârün bi’l-benân ve sâ’ir edeb ü ma‘ârifde pesendîde-i hünerverân olmuşlardır.	‘Asrında Suyolcızâde denmekle karin-i iştihar olan hattat-ı cihân kâmil-i devrân Mustafâ Efendi’nin nebîre-i necâbet-semîridir.
Tahsil ve Meslek: Zümre-i erbâb-ı istihkâkın hisse-i şâyi‘ası olan bir mülâzemetle ikrâm olunup kırk akça medreseden münfasıl oldukdan sonra Mısır Kaleminde birkaç mansıba kâzî olmuşlardır.	Mülk-i mevrûsı olan vâdî-i hüsn-i hatt-ı selîs ve nüsha-i mâlik ve târîh-i kuzât-ı Mısriyye’ye sâlik olmuşdur.

Şahsiyet Özellikleri: Evsâf-ı şerîfleri her ne rütbe teksîr ve medâyih ü senâları ne kadar tastîr ü tahrîr olunsa ol mertebe i'tinâya şâyân bir zât-ı necîb-i nâzik-zebândır. Nâzik ü dil-ârâ olan erbâb-ı fatânet ü zekâdandır.	Ma'ârif-i cüz'iyye ve külliyyede mâhir ve nazm u inşâya kâdir olan şu'arâ-yı 'asrdandır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: Müretteb Dîvân-ı belâgat-'unvânı vardır.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır. Devlet-i 'Aliyyede hekîmbaşı olup ma'rûf-ı enâm olan Nûh Efendi merhûmun mahdûmu 'Alî Beg'in Mahmûd-nâm bir ferzend-i necîbleri 'âlem-i dünyâya vaz'-ı kadem eyledikde mütercem-i mezkûr bu târîh-i zîbâyı demişlerdi. Ve kibârdan dahı bir zât-ı 'âlî-şânın bir mahdûmları vücûda geldikde bu târîh-i zîbâyı demişler idi:	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hemtâları olan âsârındandır ki bu mahalle tahrîr olundu. Müfti 'Abdü'rrahim Efendi fevt olup yerine İsma'îl Efendi şeyhü'l-Islâm oldukda bu târihi nazm etmişdir. Divân çâvuşlarından nedim-i nüktedân olan Aydın-zâde fevtine nazm eyledigi târihdir.
Ölüm: -	-

Şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Gazel

Misâl-i âyîne mihr ile rû-be-rû gördük
Hezâr vechile ol mâhı hûb-rû gördük

'Aceb mi şârih-i dîbâce-i visâl olsak
Kitâb-ı hüsn-i hat-ı yâri mû-be-mû gördük

Żamîrimizde olan 'ukdeye işâret imiş
Efendi pîçiş-i zülfünde nakş-ı hû gördük

Ve lehû
Hande-i nâzı dahı 'uşşâka ol gonca-femin
Reh-i âsânını gösterdi diyâr-ı 'ademin

Târîh
Mîr Mahmûd ere ikbâlile ‘ömr-i Nûh’a
Ne desem ol meh-i nev mevlidine târîhin
Der iken togdu dil-i zâre Necîbâ hurşîd

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Yârin görünce âhû-yı çeşm-i remîdesin
Nergis çemende hayret ile açdı didesin

Görmekle la‘l-i nâbını seyr eyle zâhidi
Tagyîr-i meşreb eyledi bozdu ‘akidesin

Ber-geşte eylemek seni şâyed murâd eder
Çarhın tevâzu‘ anlama kadd-i hamidesin

Dilden gubâr-ı gussayı def‘ eyler ey Necîb
Gör safha-i ruhunda hatt-ı nev-demîdesin
Ve lehu
Derûna nâvek-i müjgân-ı dil-dâr uğraması geçmiş
Yine deşt-i cefaya ceyş-i tâtâr uğraması geçmiş

Neden hâr-ı elemle hâtırım pejmürdedir bildim
Meger kim gülşen-i kûyuna agyâr uğraması geçmiş

Necîbâ seyr içün üftâdegânın reh-güzârında
Süvâr olup semend-i nâza ol yâr uğraması geçmiş

Ve lehu
Beyhûde düşdün üstüne çün jâle ol gülün
Zahmet hevâya gitmiş günden ‘ayan idi

Ve lehu
Nâle-i bî-eser artık çıkmıyor gönlümden
Eşk-i hûninî-i çeşm nazarımdan düşdü

Ve lehu
Nevâ-yı nâle-i ‘uşşâka ta‘n edip neyler
Sükût-ı sûfi-i har mûsiki yerine geçer

Bâreka’llâh a‘limü’l-‘ulemâ
Geçdi ‘izzetle sadr-ı vâlâya

Ya‘ni hem-nâm-ı pâk-ı İsma‘il
Oldu fetvâ-penâh-ı ‘arş-ı pâye

Müjde edip sürûş-ı ‘âlem-i gayb
Feyz-i teşrîfini Necibâyâ

Düşdü bir mısra‘-ı bihin târih
Rûh geldi makarr-ı fetvaya

Yine bir nâdire-gû zib-fezâ-yı meclis
Dil-i ahbâbı güşâd eyler iken dünyâda

Rüzgâr etdi anın dahi vücûdun berbâd
Kıldı çâvuş anı divân-ı bekâ icâda

Rûşenâ eyleye Hak dîdesini rü’yet ile
Gözün aydın diye sükkân-ı cinân ‘ukbâda

Dediler cevher-i harf ile Necibâ târih
Cilve-bahş ola bekâ ehline Aydın-zâde

NÂCÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nâcî-i diğer	Nâcî
İsim: Nâmı Mustafâ’dır.	Nâmı Mustafâ’dır.
Memleket: Cevher-i ma‘ârife kân olan Kostantıniyye şehrinden nümâyândır.	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i dest-mâye-i ‘irfândan sonra mülâzım ve tarîk-i kazâya câzim ü ‘âzim olmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârifden sonra mülâzım ve tarîk-i kazâya ‘âzim olmuşdur.

Şahsiyet Özellikleri: Hoş-nüvîs olmagla katı çok kitâbeti ve vâdî-i sohbet ü ülfetde bir hayli şöhreti olup ‘asrın şu‘arâsından ve vaktin zurafâsından idi.	Hoş-nüvîs olmagla katı çok kitâbet etmişdir. ‘Asrın şu‘arâsından gâyet hoş-sohbetdir.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârındandır.	Bu ebyât anındır. Şehid Ali Paşa Mora tarafına giderken verdiği kasidedendir.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Çü nokta sıgar ola gör kadd ü hadd-i zikrile
Zebân-ı ehl-i hakîkatde güft ü gû birdir

Hezâr-pâre de etsen bulunca dil-dârı
Bî-hak-ı hâlet-i Mansûr-ı arzû birdir

Edip mukabele mir’ât-ı nüsha-i dille
Me’âl-i hatt-ı ruh-ı yâr mû-be-mû birdir

Zuhûr-ı ‘aşk ola zahir o dilde âyînevâr
Nazarda ‘âşık u ma‘şuk rû-be-rû birdir

Yine o bezm-i fenâda dil etdi kendüyi gayb
Ki anda Nacî mey ü neşve vü sebû birdir

Bihamdi’llâh yine sûr-ı sürûr-ı dem-be-demdir bu
Cihân âsûde-i râhat ‘aceb ferhunde-demdir bu

Zamâne pür-tarab ‘âlem güşâde dil ferah-âbâd
Gönüllerden elem nâbûd gûyâ vakt-i Cem’dir bu

Neşât-ı ‘âleme bâ‘is degil illâ ki vâr ise
Semm-i çâr-yâr-ı râbi‘ ferrûh kademdir bu

Sütûde-menkabet pîrâye-bahş-ı sadr-ı dîvâni
Vezîr-i a‘lem ü a‘kıl şeh-i dâr-ı akşamdır bu

‘Attâr böyle tahrîr etmede evrâk-ı çarh üzre
Keremver bende-perver sâhib-seyf ü kalemdir bu

‘Adîlin görmedi kimse terâzû-yı tesâvîde
Nazîri gelmedi kevne hayr-hâh-ı ümemdir bu

Semm-i haydar-ı Kerrâr’dır çün belde şemşîri
Keserse zülfikârâsâ nola tîg-i dü-demdir bu

Nevâ-yı nâle-i hâmem ne denlü pest ise amma
Senin gülzâr-ı vasfında yine bülbül-i nagamdır bu

‘Azimet vaktidir yâ Rab muzaffer eyle ol zâtı
Refîki çâr-ı yâr olsun vekil-i zü’l-ümem’ir bu

NİGÎNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nigînî	Nigînî
İsim: Nâm-ı emcedleri Mehmed’dir.	Nâmı Mehmed’dir.
Memleket: İstanbul’dan ser-nümâ vü ser-âmed olmuşdur.	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Ma‘ârifde müşârün bi’l-benân-ı akrân oldukdan sonra Kara Hasanoglu demekle ma‘rûf ve yeniçeri agası ve ba‘dehû İstanbul kâ’im-makâmı olan Mustafâ Aga’nın mührdârlıgı şerefiyle rûz-nâmçe-i hâli mümzâ vü mahtûm olup mühr-i Süleymânî gibi her zamân ü zemînde beyne’l-‘urefâ ma‘rûf ve beyne’l-‘ulemâ ma’lûm bir zât-ı letâ’if-lüzûm olmagla âferîn-i zurafâ elden ele gezip bu tarîk ile Hâtem-i Tayy gibi nâm-âver kâm-perver olmuşdur.	Sultân Muhammed Hân-ı Râbi‘ hazretlerinin zamân-ı saltanatlarında nice zamân dergâh-ı ‘âlî yeniçerileri âgâsı olup ba‘dehu vezâret ihsân olunup İstânbûl kâ’im-makâmı olan Kara Hasan Agâ oglunun nice zamân hıdmetinde olup mühürdârı olmagla Mühürdâr Çelebi denmekle şöhret şi‘ârdır. Zümre-i Yeniçeriyân ocagı âgâyânı gürûhuna dâhil olup tekâ‘üd ihtiyâr etmişdir. ‘Asrın zurafasından şehrin şu‘arâsından gâyet hoş-sohbet olmagla dâ’imâ ocak âgâlarının musâhibi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-

Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt anındır.	Bin yüz otuz târihinde vâkı‘ olan Nemçe sulhuna bu târihi nazm edip vezîr-i a‘zam-ı ‘asr olan İbrâhim Pâşâ hazretlerine vermişdir. Muhyi’d-dîn-i ‘Arabi hazretlerine dâ’imâ zebân-dırâzlık eden Şeyh Süleymân nefy oldukda bu târihi demişdir. Gazeliyyâtından bir kaç beyt tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz otuz dört (1104/1692-1693) senesinde hatm-i mecelle-i celîlemizden mukaddemce sikke-i nâmın hakkâk-i felek mermer-i mezârında hakk eylemiş idi.	Bin yüz otuz dört (1104/1692-1693) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Târîh-i Sulh-ı Nemçe
Sulha bâdî oldu re’yin yâverin Allah olup
Güldü dünyâ hürrem etdi sa‘yi ehl-i Mekke’yi

Reşk edip ‘âlem Nigînî dediler târihini
Nemçe sulhun âsafâ mermerde kazdı sikkeyi

Nefyine İbni ‘Arab böyle buyurmuş târih
‘Arabî sille Süleymân nicedir gördün mü

O hatt kim câ-be-câ ruhsâr-ı dil-berde nümâyândır
Diyâr-ı hüsnünü tahrîbe ceyş-i ehl-i tugyandır

Mu‘ânber hâmesinden küfrine hami etme kim ol hatt
Diyâr-ı hüsne miskin-i tâze gelmiş nev-müselmândır

NEŞ’Î	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Neş’î	Neş’î
İsim: -	-
Memleket: Pîşgâh-ı Kostantıniyye-i dil-ârâda olan medîne-i Üsküdar’dan zuhûr etmişdir.	Üsküdâr’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-

Akrabalık: Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: -	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'arife iştigâl etmekle 'asrın şu'arâsındandır. Berberlik san'atını zamîme-i kâr etmekle hâlâ Üsküdâr'da dükkânı mecma'-ı zürafadır.
Şahsiyet Özellikleri: Medîne-i Üsküdar'ın âlüftegân-ı hoş-zebânından olup hoş-sohbet nâzik-tabî'at bir merd-i rûzgârdır.	Hoş-sohbet ve fenn-i mûsikîde hayli mahâret kesb etmişdir.
Sosyal Muhit: İstanbul, Üsküdar	Üsküdar
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu eş'âr âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Pâre pâre cigerim turre-sıfat firkat ile
Eyledi cânıma te'sîr-i elem-i şiddet ile

Neş'iyâ âh-ı derûnunla siyah oldu felek
Bu nedâmetle bu hasret yetişir mihnet ile

Ve lehu
Sinemiz âzürdedir şemşîr-i cevr-i yârdan
Haste-dil memlû-yı gamdır ta'ne-i agyârdan

Çarh-ı dûd içre benim üftâde-i nâlende-kâr
Kim niyazım bülbülâ bir goncadır gülzârdan

Ve lehu
Döne döne âsiyâb-ı çevre düşdüm şimdi ben
Kendümi mahv eyledim tâ şöyle kim oldum dakîk

Ve lehu
Fikr-i hattındır nigârâ dilde esrâr-ı nihân
Kim murg-ı zibâ ki dönmüş fitne-i âhir zamâna

NÂKID	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Nâkıd	Nâkıd
İsim: Nâmı İbrâhîm'dir.	Nâmı İbrahim'dir.
Memleket: **Yenişehirfenâr**'dan zâhir ü âşikâr olmuşdur.	Rûmeli'nde vâkı' **Yenişehir** denmekle meşhûr olan şehr-i ma'mûrdan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i 'irfân-ı makbûlü's-sınâ'a ve dest-resîde-i bizâ'adan sonra kırk akça medreseden münfasıl idiler.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif arzûsuyla vatan-ı me'lûfundan hicret ve İstânbûl tarafına 'azimet edip tarîk-i hidâyet-refîk-i 'ilme 'azim ü mülâzım olup 'ulûm-ı nâfi'aya iştigâl ile ders ü ifâdeye sa'y ile bir edîb-i kâmil olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Şu'arâ-yı 'asrdan sâhib-ma'rifet bir nâzik zât ve pâk-tabî'atdir.	-
Sosyal Muhit: Yenişehirfenar	Rumeli, Yenişehir
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Birgili Efendi'nin *'Avâmil-i Cedîd* nâm te'lîfini *Şerh-i Sedîd* ismiyle müsemmâ bir risâle-i mu'tebere tahrir edip ve dahi kavâ'id-i Fârisiyye'yi havî *Nakd-i Nâkid* ismiyle mevsûm bir risâle cem' ü tahrir etmişdir. Ve dahi fenn-i âdâbdan *Siyer-i Ebû'l-Feth* üzerine hâşiye tahrir etmişdir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Nazm eyledigi na't-ı şerifden bir kaç beyt bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: -	-

Şairin memleketi Sâlim tezkiresinde "Yenişehirfenar" Safâyi tezkiresinde ise "Yenişehir" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Der-Na't-ı Seyyîdü'l-Mürselîn
Ey sipeh-sâlâr-ı hayl-i enbiyâ vü mürselîn
Vey şehinşâh-ı gürûh-ı evvelin ü âhirin

Ta‘atinden muktebes hûrşid-i ‘âlem-tâb tâb
Hilkatinden müttehaz-ı hestî semâvât u zemîn

Zât-ı pâkindir senin mahbûb-ı Hallâk-ı ezel
Lâ-cerem oldu vücûdun rahmeten li’l-‘âlemin

Kıl şefâ‘at arsa-i mahşerde ‘âsî ümmete
Yâ Resûla’llâh çü sensin sâdıkü’l-va‘dü’l-emîn

Sad-salat u sad-selâm olsun sana ey nûr-ı Hak
Sensin ol hâdî-i münhâc-âver-i dîn-i mübîn

Gavta-i bahr-ı zünûb-âlûdedir Nâkid kulun
Râci-i lutf u keremdir yâ şefi‘ü’l-müznibin

Mu‘âdil çarh-ı gerdûne çü rebi‘ ceyb-i usturlâb
Müselsel devr-i dâ’im dem-be-dem şâm u seher sâ‘at

‘Aceb şûh u kalender-meşreb ü seyyâh-ı ‘âlemdir
Eder geh şarka gâhi cânib-i garba sefer sâ‘at

Nice dil-beste olmaz cüste cüste ol endâme
O sünbül-i deste gîsû müşg-bûy-ı ‘anberîn fâme

Kadeh-nüvîşân-ı şevkin sanma dûr-â-dûr-ı vaslında
Ederler ilticâ-yı firkatinden sâgar u câme

Şikenc-i zülf-i yâra fecâ‘at-ı dil kayd-bend oldu
Tutulur murg-ı bâlâ-per iki ayagla dâme

Müselseldir hicranın gam u ekdârı nefîde
Ayak kol devrin eyler pâsbânâsâ mey-âşâma

Reşk-i dâne-rîzin nakd-i hûr-âb eyledi Nâkid
Ki pâyına saçıp ‘arz ede hâlin ol dil-ârâma

Ve lehu
Şikenc-i zülfü kasd-ı fesâd-ı cânâ oldu hem-dâde
Dirîgâ sayd-ı kayd oldu gönül murgı o bîdâde

Ederken ‘ayş-ı nûş-ı âb-ı nâb hâne-i hummâr
Olup bir hem-zede sevdâya verdik bâde-i bâde

Binâ-yı şâh-râh-ı ‘aşka müjgân-ı hased verin
Esâs-ı ‘azm-i cezmi kahr-ı şehr ü dehre âmâde

Midâd-ı la‘l-i kevni kır fâm u hayra çeşm oldu
‘Aceb reng oynadı nakş-i ruhu Erjeng ü Bihzâd’a

Yetirmiş ‘akl u fikri mâyesin dil-hastedir Nâkid
Ki nakd-i ‘akd-i vasl edip olmuşdur üftâde

VUSLATÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vuslatî	Vuslatî
İsim: Öziçeli ‘Alî Beg demekle şehîr bir şâ‘ir-i hoş-ta’bîrdir.	Nâmı ‘**Ali**’dir.
Memleket: Öziçe	Hevâ-yı cânfezâsı visâl-i cinân gibi safâ-güster olan kasaba-i Öziçe’den zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Semendire’de alay begi olmuşdur.	Bir pâşâ-zâde olup evâ’il-i hâlinde tahsîl-i ma‘ârif-i bî-hesâb etmişdir. Şu‘arâ-yı ‘asrdandır. Ve dahi pâdişâh-ı cihan Sultân Muhammed Hân-ı Râbi‘ hazretleri bin toksan iki târihinde Beşiktaş’da mukaddema bina eyledikleri sarây-ı bihiştâsâya târih nazm edip verdikde gâyet pesendîde-i pâdişâhî olmagla matlab-ı a‘lâsı olan Semendire sancagı alaybegligi ihsân olunmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	Sâhib- tabi‘at ve kân-ı gevher-i ma‘rifet ve ma‘den-i ‘ilm ü fazilet ve her fende mâhir ve şi‘r ü inşâya kâdir akranı miyânında naziri nâdir olmagla eş‘ârı latif ve güftârı gâyet nazifdir.
Sosyal Muhit: Öziçe	Öziçe

Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Cümle-i âsârından Çehrin gazâsını beş bin beyt ile bir gazâ-nâme-i garrâ nazm edip ol ‘asrın vezîr-i a’zamı Kara Mustafâ Pâşâ’ya verip ‘azîm ihsâna mazhar olmuşdur.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr anlarındır.	Beşiktaş sarâyını medh eyledigi kaside ve târihinden bir kaç beyti bu mahalle tahrir olundu. Gazeliyyatından dahi bir kaç beyt tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz (1100/1688-1689) Muharreminde vâkı‘ olan istîlâların birinde nûş-ı şerbet-i şehâdet eylemişlerdir.	Bin yüz (1100/1688-1689) târîhinde vâkı‘ olan feterât esnâsında düşmen-i li’âm Belgrad-ı Engürüs’e istilâ eyledigi ma‘rekelerde sahbâ-nûş-ı câm-ı şehâdet ve hırâmân-ı ravza-i cennet olmuşdur.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Öziçeli ‘Alî Beg” Safâyi tezkiresinde ise “Ali” olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu şiirlerine farklı olarak yer verilmiştir:

Târih-i Sarây-ı Beşiktaş
Cihânın şâh-ı ‘adl-âyîni Kâf-ı devlet-i ‘ankâsı
Hüdâ’nın zıll-ı lutfu ‘âlemin sultân-ı vâlâsı

Şehinşâh-ı zafer-i tev’em şeh-i ma‘mûre-i ‘âlem
Zamânın bâ‘is-i emini zemînin hükm-fermâsı

Kınm Hân’ı Mısr Sultânı ol hâkân-ı zî-şânın
Bir iki bende-i ferman-pezîr-i pây-ı ber-câsı

Revâdır matbah-ı cûdunda heyzüm-keş ola tâvûs
Sezâ Cemşîd olursa ger sebîl-i cûd u sehâsı

Murâd etse eder bahr üzre sun‘-ı cây-ı âsâyiş
O denlü hükm-i takdire muvafık hükm-i tugrâsı

Beşiktaş'da bir nüzhet-serâ bünyâdın emr etdi
Ola tâ tıfl-ı ‘izzet-zâ-yı ‘ayşın mehd-i ‘ulyâsı

Mesîh-i devlete gehvâredir ol cây-ı hâlet-zâ
Ana bir dâye olmuş hâlet-i pür-feyz-i Yahyâsı

Bu dîvân-hâne-i ‘adl u sa‘âdet tarhın kâmil
İki mısra olur her biri târîh-i hoş îmâsı

Muhammed Hân-ı ‘âdil eyledi bu tâki âbâdan
Mübârek ola sultân-ı cihâna kasr-ı ‘ulyâsı

Gülşende badeyi gül-i ter yerine tutup
Ol bezme sâgar-ı ‘arakı şeb-nem eylesen

Olmaz mı ey tabîb-i Mesihâ-nazîr kim
Ol sineyi bu zahm-ı dile merhem eylesen

Ve lehu
Telâfî-i vefâ-yı dehrden ol kim hırâs eder
Ne memnûn etdigin ister ne lutfun iltimas eyler

Nigârın nükhet-i bâg-ı bihişt-i vaslına nisbet
Dimâg-ı canı bûy-ı verd-i cennet pür-‘atâsı eyler

Giyer ‘îdiyye herkes câme-i nev lîk ‘izzetde
Felek bu Vuslatî'nin pûşişin köhne-pelâs eyler

Ve lehu
Savulmuş devr-i Cem zevk edecek dem kalmamış gitmiş
Safâ biz bezme gelmezden mukaddem kalmamış gitmiş

Dökünmüş bâde-i ‘işret ferrâş-ı sâgar-ı şâdî
Bozulmuş bezm-i mey bir yâr-ı hem-dem kalmamış gitmiş

Perişân eylemiş esbâb-ı bezmi pîr-i meyhane
Cem‘in gencînesin zabt eder âdem kalmamış gitmiş

Ve lehu
Etse hüsn içre civan ân nola cânâna hased
Etdi ihvân-ı zaman Yûsuf-ı Ken‘âna hased

Hased etdi seni agyâra makârın görücek
Hased ey şûh-ı cihan hased ammâ ne hased

Vuslatî eyler idim şi‘rimi mahsûd-ı cihan
Olmasa resm-i felek tab‘-ı suhandâna hased

VÂLÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vâlî	Vâlî
İsim: Ol seyyid-i sahîhü'n-nesebin ve ol gül-gonca-i ser-sebz-i gülistân-ı hasebin nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Abdu'r-rahmân'dır.	Nâm-ı şerifleri ‘Abdü'r-rahmân'dır. Nefsî-zâde denmekle meşhûr-ı dünyâ olmuşdur.
Memleket: Ankara	Vilâyet-i Ankara'dan peyda olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ankara'da imâm u muktedâ olmuş bir merd-i hünermendin ferzend-i ercümendidir.	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: Tahsîl-i fezâ'il-i kesîre ve tekmîl-i kemâlât-ı vefîre eylediklerinden sonra medîne-i Kostantıniyye'ye hicret eyleyip bi'l-istihkâk şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm Minkârî-zâde Yahyâ Efendi'den mülâzım ve kırk akça medreseden münfasıl oldukdan sonra bin seksen Cumâdâ-yı âhiresinde Bâzergânbaşı hâricine ‘âric ve seksen bir Muharreminde Ümmüveled Medresesine ve seksen üç Muharreminde Sekbân ‘Alî Medresesine ve seksen dört Recebinde Şeyhü'l-islâm Mu'îd Ahmed Efendi Medresesine ve seksen yedi Ramazânında Medâris-i Sahn-ı Semândan birine ve seksen sekiz Zü'l-ka'desinde Zâl Paşaya ve toksan bir Muharreminde sâniye-i İbrâhîm Paşaya ve toksan üç Zü'l-hiccesinde medrese-i merkûmenın ûlâsına ve toksan yedi Cumâdâ-yı ûlâsında Medâris-i	Evâ'il-i hâlinde tarik-i Bayrâmiyye'den şeref-yâb-ı inâbet ve vâsıl-ı merkez-i meşihat oldukdan sonra tarîk-i tedrise sâlik olup ol ‘asrın şeyh'l-islâm'ı Minkâri-zâde Efendi'nin zîr-i şehbâl-i hıdmetleriyle müşerref-i mülâzemet olup müderris olmagla kat‘-ı merâtib-i mu‘tâde ederek sahn müderrisi iken mesned-i nikâbeti teşrif edip Anatolu sadâreti payesi i‘tibârıyla mu‘teber ü ikrâm ve nice zamân nakîb-i sâdât-ı kirâm olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâsındandır.

Süleymâniyyeden birine ve toksan sekiz Recebinde Dârü'l-hadîs-i Süleymâniyyeye gelip itmâm-ı medâris-i tarîk eylediklerinden sonra toksan tokuzda nakîbü'l-eşrâf ve Burusa pâyesiyle arpalıklar zamm olundu ve nikâbetde iken İstanbul pâyesi ve Anatolu kâzî-'askerligi pâyesi olup yüz bir Ramazânında mansıb-ı nikâbetden ma'zûl oldular. Ba'dehû yüz iki Şa'bânında Rûmeli pâyesiyle ikrâm olundular.	
Şahsiyet Özellikleri: Ehl-i 'ilm ü sâhib-fazîlet zekî vü fatın bir vücûd-ı pür-ma'rifet idi. Şugl-i dersden esnâ-yı ferâgda eş'âra ragbet edip teşhîz-i zihn ederlerdi.	Fâzıl-ı cihân ve nihrîr-i zamân bir zât-ı şerifdir.
Sosyal Muhit: Ankara, İstanbul, Süleymaniye, Bursa	Ankara
Hayatından Kesit: -	-
Eser: İlâhiyyât ve gazel ve müfredât ve kıt'a makûlesinden katı çok güftârı vardır. Bunlardan mâ-'adâ meclis ü makâma münâsıb nice kıt'alar ve müfredler ve nice ser-âmed gazeller tarh eylemişdir.	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Şehr-i Kostantıniyye'nin Bogaziçi'nde revnak-efzâ-yı leb-i deryâ olan mesîrelerden Sâhil-hâne-i Mîrgûn-zâde hakkında ilahi. Bu güftâr da ol fâzıl-ı nâmdârın ma'dûd olan eş'ârındandır.	Nazm eylediği Mevlîd-i Nebî ebyâtından bir kaç beyt-i şerîf bu mahalle tahrir olundu. Gazeliyyâtından dahi bir kaç beyt tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) Ramazânında rahmet-i Rahmân'a intikâl eylediler.	**Bin yüz yedi (1107/1695-1696)** târihinde 'azm-i 'ukbâ eylemişdir

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1127" Safâyi tezkiresinde "1107" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak sadece şu beytine yer verilmiştir:

Cinândan kıt'adır derdim bize Vâlî bu gülşende
Mü'ebbed olsa ger zevki çemenzâr-ı Emîrgûn'un

Safâyi tezkiresinde ise şairin şu şiirleri farklıdır:

Na't-ı pâkin cân u dilden dinlesen
Mahz-ı nûr-ı Hak'dır ol zât-ı hasen

Oldugunca dünyâda sâg u esen
Mevlîd-i pak-ı Resûla'llâh'a gel

Ol Resûl'ün togdugu şeb-i bî-gümân
Leyle-i Kadr'e müşâbihdi hemân

Bulmak istersen cehennemden âmân
Mevlîd-i pâk-ı Resûla'llâh'a gel

Meclis-i mevlûda ey Vâlî müdâm
Ol resûle ver salavâtile selâm

Cennet-i a'lâda istersen makâm
Mevlîd-i pâk-ı Resûla'llâh'a gel

Dil-i şûrîdeye dil-ber kaçan ede nigah egri
Kuluna hısm edip gûya çeker tîgini şâh egri

Bu sahn-ı sînede mûlar degildir kararan belki
Boyanıp dûd-ı hicre solmuş ol sebzin giyâh egri

Reh-i 'aşk içre pûyân ol yanılma yolunu ey dil
Erişmez menzile sâlik kaçan kim ola râh eğri

Ezel şem'-i cemâle cânımı pervâne etmiş Hak
Bu mümkin midir ey Vâlî ola hükm-i İlah eğri

Ve lehu
Gülşen içre rûy-ı yâri gör gül-i ter al da bir
Sayd içün ol kebg-i şehbâz-ı şehper al da bir

Rûy-ı gül-gûnunda hâl-i yâri şemm et Vâliyâ
Ahker ü 'anberle pür-semîn micmer al da bir

VEHBÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vehbî-i diğer	Vehbî
İsim: Nâm-ı nâmîsi İbrâhîm'dir.	Nâmı İbrâhim'dir.
Memleket: Maskat-ı re'si olan mahmiyye-i Edirne'dir.	Mahmiyye-i Edirne'den zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Mahmiyye-i Edirne'de Murâdiye Câmi'i'nin imâmı iken terk-i imâmet ve medîne-i Konya'ya 'azîmet eyleyip Âsitâne-i Hazret-i Mevlânâ'da ol 'asrda seccâde-nişîn olan Şeyh Bûstân Efendi'den inâbet edip ihtiyâr-ı tarîkat-ı Mevlevî ve güşâde-râh-ı şems-i esrâr-ı ma'nevî olduklarından sonra bin yüz on iki hilâlinde mısr-ı Kâhire cânibine seyâhat ve esnâ-yı tarîkda Finike-nâm mahalle vusûl bulmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i kemâlât etmekle Edirne'de Murâdiyye Câmi'-i Şerîfi'ne nice zamân imâm olup ba'dehu dâ'iye-i ma'âşını sâlibe-i 'aşk-ı Hudâ ve cezebât-ı Mevlâ ile selb ü terk edip ol'asrda Edirne'de şeyh-i tarîk-i Gülşenî Mehmed La'lî denmekle ma'rûf olan 'azîz-i muhteremden şeref-yâb-ı inâbet ile nice zamân hıdmetden sonra arzû-yı seyâhat etmiş Konya'ya varıp hazret-i Mevlânâ âsitâne-i feyz-bahşâsına çehre-sây oldukda ol 'asrda seccâde-pirâ-yı meşîhat ve mürşîd-i hâhkâh-ı tarikat olan Çelebi Efendi'den inâbet ile tekmil-i tarikatdan sonra Beyt 'Âşıkân kûy-ı yâre cem'olsun Hâcı hâcıyı Ka'be'de bulsun mefhûmuyla arzû-yı tavâf-ı Beytu'llâhü'l-harâm ve ziyâret-i ravza-i Seyyîdü'l-enâm 'aleyhi efdalü't-tahiyye ve's-selâm tarafına 'azimet etmişdir.
Şahsiyet Özellikleri: Pâk-güftâr bir şâ'ir idi.	'Asrın şu'arâsından olmagla güzel eş'ârı vardır.
Sosyal Muhit: Edirne, Konya	Edirne, Konya
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt cümle-i âsârındandır.	Bu bir kaç beyt âsârındandır. Neşâti Ahmed Dede fevtine dedigi târihdir.
Ölüm: Bin yüz on iki (1112/1700-1701) hilâlinde dâr-ı bekâya rıhlet eylediler.	Ba'de edâ'i'l-hâc sûv-ı deryadan gelirken bin yüz on iki (1112/1700-1701) târihinde keştî-i vücûdu lenger-endâh-i gird-âb-ı bekâ olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Beyt
Zehr-nûşân-ı gamız câm-ı safâyı bilmeziz
Nâle-i ‘uşşâkdan gayrı nevâyı bilmeziz

Harfü’l-hâ
Harf-i hâ-i hevveze edip nakil
Eyledik tahrîr-i kilk-i pâk-edâ

Anda da mevcûd olan ehl-i dili
Eyledik tastîr bâ-’avn-i Hudâ

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Der-Medh-i Mevlevî
Nüsha-i âsâr-ı hikmetdir edâ-yı Mevlevî
‘Aks-i mir’ât-ı hakîkatdir likâ-yı Mevlevî

Lâne-i kevneyne meyl etmez dil-i ‘ankâ-sıfat
Lâ-mekân-ı pervâz-ı ‘izzetdir hümâ-yı Mevlevî

Gayret-i tâc u kabâ-yı hüsrevân olsa nola
Hille-i zer-târ-ı cennetdir ‘abâ-yı Mevlevî

Cebhe-sây ol var yürü ey Vehbî defter-i siyâh
Rig-i hatt-ı magfiretdir hâk-i pây-ı Mevlevî

Nazm
Şemm etmede bu ‘ismet mi gül bedenimden
Sad-pirehen-i Yûsuf olur çâk-ı gamımdan

Gîsûlarımın bestesi Hârût ile Mârût
Sihrin yanılır hasret-i çâh-ı zekânımdan

Vehbî bu nazire yine dil-ber deheninden
Ney-sükker-i ahbâb ola nâvek-i kalemimden

Ve lehu
Yârin dehânı sırr-ı nihândan haber verir
Fikr-i lebi netîce-i cândan haber verir

Câm-ı Cem'i ki safvetle andırır o ruh
Nûr-ı hayâl-i hüsnile andan haber verir

Gürûh-ı 'âşıkane şeyh-i irşâd
'Azîz-i muhterem merhûm u magfûr

Bilip fâni cihân-ı bî-bekâyı
Bekâya 'azm edip oldukda mestûr

Dem-i fevtine Vehbî dedi târih
Ola Ahmed Neşâti merkadin nûr

VÂSIF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vâsıf-ı diğer	Vâsıf
İsim: Emîr Buhârî şeyhi sâhib-i târîh vefeyâtında bunların rûz-nâme-i hâlini böyle tahrîr eylemiş kim mütercem-i mezkûrun nâmı **Hüseyin**'dir.	Nâmı **İsmail**'dir.
Memleket: Diyâr-ı Kostantıniyye'den nümâyândır.	Ol gül-i nev-nihâl-i gülistân-ı ma'ârif-i hadâyık İstânbûl'da neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: -	Nev-sinn iken kesb-i ma'ârife heves ve eş'âr-ı âbdâra dest-res bulup 'asrın şu'arâsından olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Eş'âra pür-iktidâr bir merd-i rüzgârdır.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Hatta eş'ârı fevtinden sonra şâyi' olmuşdur.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr âsârından olmak üzre (Târîh-i Vefeyât-ı Emîr Buhârî'de) mestûrdur.	Bu bir kaç beyt-i ra'nâ ol bülbül-i bâg-ı ma'ârifin eş'ârındandır.

Ölüm: Sene **bin yüz dört (1104/1692-1693)** hilâlinde intikâl eylemişdir.	İsti‘dâd-ı zâtî ber- vechile ta‘bîr ü ta‘rif olunmaz on sekiz yaşında iken **bin toksân altı (1096/1684-1685)** târihinde fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin ismi "Hüseyin" , ölüm tarihi "1104" Safâyi tezkiresinde ise ismi "İsmail" ölüm tarihi "1096" olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin Safâyi tezkiresinden farklı olarak sadece şu beyti vardır:

Li-münşi'ihî:
İki devletlinin her biri kesmiş atmış ammâ kim
Benim el-hâsıl ikisinde bile hayli şübhem var

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

O şûh-ı ser-keşi ben bana yâr olur sandım
O âhû-peçҫe-i vahşi şikâr olur sandım

Yazık yazık telef etdim metâ‘-ı cân-ı dili
Bu çâr-sûy-ı muhabbetde kâr olur sandım

Yemm-i belâya düşürdüm dirig fülk-i dili
Biraz müsâ‘ade-i rûzgâr olur sandım

Hayâl-i kaddini etdim derûnda perverde
O nahl-i ‘ar‘arı ben mive-dâr olur sandım

O şûha ‘arz-ı dil etdim görünce Vâsıf mest
Ki bir mahall-i zamân der-kenâr olur sandım

Şihâb sanma dökülmekde nakş-ı zerrîni
Bu nûh-kıbâb-ı felek gâlibâ harâb gibi

Nukûş-ı zahmile pür lal sahife-i cismin
Duhûl-i sîne ise maksadın kebâb gibi

‘Arz-ı vusûl-i ruh-ı yâr ise bu bezm içre

Dökül saçıl nice dem Vâsıfâ gül-âb gibi
Ve Iehu
Dil-i mü-miyân-ı yâri hayâl eylemekdedir
Bî-çâre şimdi fikr-i muhâl eylemekdedir

Dökmekde gamze hûn-ı dili dem-be-dem yine
Çeşm-i siyahı fitne vü âl eylemekdedir

Gör dâm-ı zülfe beste iken murg-ı dil yine
Durma ümîd-i dâne-i hâl eylemekdedir

VÂSIF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vâsıf	Vâsıf
İsim: Nâmı ‘Abdu’llâh’dır.	Nâmı ‘Abdu’llâh’dır.
Memleket: -	İstanbul’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Devlet-i ‘Aliyyede nice zamân şıkk-ı sâlis defterdârı olup Muhteşem lakabı ile şöhret-şi‘âr ve li-ecli zâlik bu cerîde-i cedîdede harfü’l-mîm’de o mahlas ile keşîde-i kilk-i güher-bâr kılınan Şa‘bân-zâde Mehmed Efendi’nin ferzendidir.	Devlet-i ‘aliyye-i ‘Osmâniyye’de nice zaman şıkk-ı sâni mansıbı ile evkât-güzâr olan Şa‘bân-zâde Muhteşem Mehmed Efendi’nin oğludur.
Tahsil ve Meslek: Dîvân-ı Hümâyûn küttâb-ı vâlâ-cenâbı zümresinden olup ol tarîkın kul ogullarından olmagla fenn-i kitâbetde ‘azîm mümâreset tahsîl etmiş idi. Binâ’en ‘aleyh ba‘zı paşalar hazarâtına dîvân kâtibi olur idi.	Evâ’il-i hâlinde dîvân-ı hümâyûn kâtibleri zümresine dâhil olup ‘asrın şu‘arâsından şi‘r ü inşâda hayli mahâret kesb etmekle ba‘zı vüzerâya dîvân efendisi olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Egerçi bir âteş-pâre şâ‘ir-i bî-hemâl ve hiddet-i zihni maksûd u merâma ceriyyü’l-intikâl idi fe-ammâ be-gâyet serî’ü’l-infi’âl olup ednâ şey’den kendüye îrâs-ı keder eylemekde bî-ihtiyâr ve esnâ-yı gazabda yemîn ü yesârın fark etmege bî-iktidâr olup belki nişestgâhında fikr edip tururken bir nice eyyâm-ı mukaddem bir kimesne ile miyânesinde güzerân eyleyen dîrîne-i güzeştesin fikr ü tezekkür eyleyip kendi kendine söylenip mütekeddir ve min-gayrı sebeb ol mâ-fâtı tezekkür sebebi ile ‘ayneyninden dümû‘-ı te’essüf mütekâtır olur idi. El-hâsıl gazabı vâfir ‘afvı nâdir idi.	-

Sosyal Muhit: -	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr anındır.	Eş'ârından bir mikdâr bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz yigirmi tokuzda (1129/1716-1717) dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirleri yer almıştır:

Nazm

Feyz-i hüsnün 'İsî-i Meryem bile bilmez
Engûr-ı lebin lezzetini Cem bile bilmez

Meryem olımaz zerre kadar la'line agyar
Ol gonca-i nâdîde-i şeb-nem bile bilmez

Hatt-ı lebîdir hüccet-i tekmîl-i melâhat
Bu hâle ti feyzsâver-i mahrem bile bilmez

Bî-tâb sefer-i çetr-i melâhatda yatarken
Ol dil-ber-i hâbîdeyi öpsem bile bilmez

Hicrân-ı sitem cismini zâr eyledi Vâsıf
Me'nûs iken görse eger gam bile bilmez

VÂSIF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vâsıf-ı diğer	Vâsıf
İsim: Nâmı Ahmed'dir.	Nâmı Ahmed'dir.
Memleket: Hadîka-i nihâlistân-ı zekâ olan diyâr-ı Burusa'dan nümâyân olmuşlardır.	Mahrûsa-i Burûsa'dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Peder-i muhteremleri ol diyârda zümre-i tüccârdan olup bir sâhib-i sevret merd-i muhibb-i metâ'-ı ma'rifet oldugundan bunların zâtının istikmâl-i kemâl etmesine bezl-i kudret etmesi hasebi ile cevân	Bir bâzergân-zâdedir. Nev-sinn olup hüsn-i ân ile meşhûr-ı cihân iken tahsîl-i ma'ârife meşgûl olmagla eş'âra heves ve vâdi-i nazma dest-res bulup dîvân-ı sultânı kâtibleri zümresine meyl etmişdir.

iken vâdî-i ‘irfâna sa’y-i bî-kerân eyleyip miyâne-i akrânda fâyık olmalarına ‘illet-i müstakille olmuşlardı.	
Şahsiyet Özellikleri: Li-ecli zâlik vaktinin zurafâsından ve ‘asrının şu‘arâ-yı pâk-edâsındandır.	Güzel hattı vardır.
Sosyal Muhit: Bursa	
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt anındır.	Bu ebyât anındır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak sadece şu beyti vardır:

Beyt
Eden ser-mâye-i nakd-i tevekkül der-kef-i ihlâs
Girîbân-i dilin tahlîs eder dest-i temennadan
Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Meta‘-ı sabrı gâret eyleyen ol çeşm-i fettândır
Bakılsa sûretâ ma‘nîde kâfir bir müselmândır

Der-âgûş-ı miyânın bezm-i vuslatda o meh-rûnun
Olanlar bana mâni‘ hançer-i ebrû-yı cânandır

Degişdirdim fetilin tâze yakdım dâg-ı hicrânı
Ne vâr bir gece gel ey lâle-hadd fasl-ı çerâgandır

Ve lehu
Felek o şirkete dil vermede letâfet yok
Ki anda ‘âşıka rahm eder kâmet yok

VÂSIK	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Vâsık-ı Dîvâne**	**Vâsık**
İsim: Nâmı Ahmed’dir.	Nâmı Ahmed’dir.
Memleket: Ol silsile-bend-i zülf-i bütân	İstânbûl’dan zuhûr etmişdir.

olan şâ'ir-i etvâr-ı perîşân şehr-i Kostantıniyye'den nümâyân olmuşdur.	
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Evâ'il-i hâlînde hurşîd-i zâtı pür-feyz-i isti'dâd oldugundan Pertev Paşa Vakfının kitâbetiyle ber-murâd olup ol cihet-i ta'ayyüş-medâr ile bezmgâh-ı cihânda evkât-güzâr olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip evkâf kâtibi tarafına meyi etmekle İstanbul'da vâkı' Pertev Pâşâ vakfına kâtib olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Kitâbeti ekserü min-en yuhsâ ve ceste ceste katı çok güftârı var bir şâ'ir-i gûyâdır ve ekser kitâbet eyledigi evrâka Ahmed Vâsık deyü ketebe koyup sâl-i tamâmını belki şehr ve hefte ve sâ'at hitâmını bi'l-cümle tahrîr ederdi. Yazdıgı kütüb ü devâvîn ve mecmû'alar vezn olunsa kendine ber-â-ber belki kefe-i terâzû-yı tercîhde kendiden berterdir.	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş'ârı hûb u ferah-zâ güftârı mergûb u dil-güşâ ve hırâm-ı hâme-i suhan-sâzı reşk-i tûbâ-i cennet ve nihâl-i kilk-i suhan-perdâzı mîve-dâr-ı fesâhatdir. Şâ'ir-i merkûmun tûtî-i tab'-ı şîrîn-kelâmı şol kadar pür-gûdur ki eş'ârı bir kaç dîvân olmagla mütehammildir. Kilk-i intizâm-ı hâli gibi evrâk-ı âsârı perişândır.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ol şâ'irin cümle-i âsârındandır.	Bîmâr-hânede nazm eylediği eş'ârından bir kaç beyt tahrîr olundu.
Ölüm: Bi-emri'llâhi te'âlâ nûr-ı bâsıra-i akl-ı hurde-bîni hıyredâr ve ebhire-i sevdeviyyenin dimâgına su'ûdundan nâşi muhtelü'd-dimag olup cihân bî-çârenin serine teng u târ ve giderek kâmet-i sefâhetin dırâz eyleyip sifâl-pâre ve şetm ü düşnâmla ser-â-pâ miyâne-i cihâna ta'n-endâz olup günden güne cünûnun açıga boyayıp ve vaz'-ı şenî'in dûr u dırâz etmekle herkes yed ü lisânından ihtirâz eylediklerinden nâşî vaz'-ı bîmâristân ve der-bend-i zencîr olup bî-çâre bu derd ile perîşân iken **bin yüz üç (1103/1691-1692)** târîhinde şifâ-hâne-i her-derd-i bî-müdâvâ olan dâr-ı bekâya revân oldu.	Evâhir-i 'ömründe sevdâ-zedelik el vermekle vâz'-ı bîmâr-hâne olup **bin yüz yigirmi üç (1123/1711-1712)** târihinde hâlî olmamışdır.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Vâsık-ı Dîvâne” Safâyi tezkiresinde ise “Vâsık” ölüm tarihi ise Sâlim tezkiresinde “1103” Safâyi tezkiresinde “1123” olarak geçmiştir. Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu şiirlerine yer verilmiştir:

Beyt
‘Âşık hemîşe kayd-ı ta’allukdan el çekip
Fârig-nişîn-i fikret-i bûd (u) ne-bûd olur

Olma terâne-senc gel ey ‘andelîb-i zâr
‘Aşk ehl-i derde mâni’-i güft ü şünûd olur

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Her lahza çeşm-i kâfirinin kasdı cânadır
Gâhî nigâhı cânib-i gayre bahânedir

Dârü’ş-şifâ-yı kûyunu yasdınsa nola dil
Menzil garîb pastaya bîmâr-hânedir

Ve lehu
Pür etdi ‘aks-i leb-i la‘li dîde-i terimiz
Mey-i ‘akikle leb-ber-leb oldu sâgarımız

Sitâre suhteyiz lîk tâb-ı mihrinle
Sipihre ahker-i dâg-ı derûndur arterimiz

Felek çalarsa da yerden yere ne nakz bizi
Çü tîg-i mihr-i ‘ayandır cihâna cevherimiz

Reşk-i çeşm-i ruhı zerd ile ‘özr-hâhımız
Nisâr-ı yayına yok gerçi sa‘yimiz zerimiz

Ve lehu
Nakd-i dili o la'l-i lebi can-fezâya ver
Ol sîm-i kalbi bir güher-i bî-bahâya ver

Olma gubâr-ı hâtır-ı yâr âb-ı çeşmile
Hâk-i rehinde cismini seyl-i fenaya ver

Esbâb-ı dehre 'âkil isen etme i'tibâr
Nakd ile hânümânı mey-i dil-güşâya ver

Ser-geşte etme kendini mânend-i gird-bâd
Ey dil yeter 'inânını dest-i hevâya ver

Ol kadr-dân-ı ma'nî-i bigâne Vâsıkâ
Bin cânın olsa ol nigeh-i âşinâya ver

Ve lehu
Niyâz-ı nerm ile ref '-i nikâb mümkin mi
Kilid-i mûm ile hiç feth-i bâb mümkin mi

VAK'Î	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Vak'î-i Tefsîrî-zâde**	**Vak'î**
İsim: Nâm-ı şerîfleri **'Atâ'u'llah** ve Tefsîrî-zâdelikle şehîr kudemâ-yı tarîk-ı 'ulemâdan bir pîr-i rûşen-zamîr idiler.	Nâmı **Mehmed**'dir. Tefsîrî-zâde denmekle karîn-i iştihardır.
Memleket: İstanbul	İstanbul'dan zuhur etmişdir.
Doğum: Bin elli (1050/1640-1641) târîhinde vücûda gelmişdir.	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Altmış bir Ramazânında Ebû Sa'îd Efendi merhûmdan mülâzım olup bin yetmiş üç Rebî'ü'l-evveli târîhinde Şeyhü'l-islâm Sun'î-zâde'den ibtidâ-i hâric elli ile Fîrûz Beg Medresesine olup devr-i medâris-i mu'tâde ederek yüz altı Zü'l-ka'desinde Dârü'l-hadîs-i Süleymâniyyeye varıp bin yüz sekizde Kuds-i şerîf kâzâsı olup ve bin yüz on Cumâdâ-yı âhiresinde Edirne pâyesiyle Şâm ve bin yüz yigirmi üç Muharreminde Mekke-i mükerreme ve bin	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârifden sonra mülâzım u müderris olup kat'-ı merâtib-i mu'tâde ederek dârü's-saltanati'l-'aliyye mahmiyye-i Kostantiniyye'de mesned-nişîn-i çâr-bâliş-i şeri'at olmuşdur. 'Asrın şu'arâ-yı güzîdesi ve dehrin mevâdd-ı dîdesi fazl-ı mevfûr ile meşhûr olup ekser evkâtda mahsûdü'l-akrân ol dem zamân-ı tedrîsde ba'zı hasede ve fesedenin hile vü mekriyle her pâyede ma'zûr olarak hâriç müderrisligimden otuz dört senede Şâm payesiyle Kuds-i Şerif

yüz yigirmi beş Muharreminde İstanbul kâzîsı olup dört ay kadar zabtdan sonra ma‘zûl ve Tatarbazarcıgı arpalıgı ile evkât-güzar olmuşdur.	kâzîsi oldum kırk beş senede gücile İstânbûl kâzîsi oldum. Kudemâ-yı tarîkin akdemiyim tarîk-i ‘ulemânın cemi‘ kavâyin ü rüsûmu mahfûz-ı mahfaza-i hafızam oldugu mütevâtirdir deyü kendüden menkûldür. Kendü ile çok sohbetimiz vardır. Dâ’imâ bu muhabbete mâ’il idi.
Şahsiyet Özellikleri: Tabî‘at-ı şi‘riyyeden behredâr idi.	
Sosyal Muhit: İstanbul	
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	Eş‘ârı şîve-i ma‘nâdan beridir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr anlarındır.	Bu ebyât anındır.
Ölüm: Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) Şa‘bânında dâr-ı cinâna revân oldu.	Bin yüz yigirmi tokuz (1129/1716-1717) târihinde fevt olmuşdur.

Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Vak‘î-i Tefsîrî-zâde” Safâyi tezkiresinde “Vak‘î” ismi Sâlim tezkiresinde “‘Atâ’u’llâh” Safâyi tezkiresinde ise “Mehmed” olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Beyt
Bir gün eser nesîm-i bahâr-ı sabâh-ı feyz
‘Uzlet-nişîn-i künc-i gama feth-i bâb eder

Elbette rûzgâr ile Vak’î gubârımız
Bir âsitân-ı ‘adle varır intisâb eder

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Gülün şâdâb u handan oldugun sanma sabâdandır
Açılır bir iki günlük o berbâd havâdandır

Degildir bâ‘is-i feryâd-ı bülbül revnak-ı gülzâr
Fenasın yâd eder nâlişleri cümle fenadandır

Hezârın nâledir kârı degil âyîn-i pervane
Vücûdun eylemek ifna o ‘aşk-ı bî-riyâdandır

Çıkar dilden sivâyı sen umurun Hakk’a hasr eyle
Güşâd-ı bâb-ı maksûdun cenâb-ı Kibriyâ’dandır

Bu nazm-ı sûz-nâka reşk edenler dediler Vak‘î
Bu sûz-ı cân-güdâz elfâz o tab‘-ı hoş-edâdandır

Ve lehu
O ‘âşık kim duhûl-i bezm-i yâr-ı nazenin ister
Tekâpû-yı talebde dem-be-dem âh u enin ister

Bitirmez kûy-ı ‘aşkın şûre yerdir tohm-ı me’mûlü
Tarâvet vermege elbette o çeşm-i girye-bîn ister

Olursa bahtımız yâver-i visâl-i yâr olur mümkin
O râh-ı pür-hatardır anda başka bir mu‘în ister

Buhûr-ı kilk ile da‘vet ederler gerçi mazmûnu
Çekip elbette teshire o bir sihr-i mübîn ister

Zemâm-ı hâmemiz elde hünerverlik olur amma
Semend-i tab‘ımız Vak‘î güşâde bir zemin ister

Ve lehu
Hezâran müjde ey dil kim ‘aceb ferhunde-dem gördük
Bahâr-ı bâg-ı sohbetde açılmış gonca-fem gördük

Halâs olmaz perîşân etse de bâd-ı sabâ zira
Dili bir beste-i zencîr-i zülf-i ham-be-ham gördük

Bu bezm-i pür-neşât içre şu denlü neş’e vâr dilde
Sanırsın bir nefesde bir nice pür-câm-ı Cem gördük

Semend-i tab‘-ı Vak‘îye ne mümkin hem-‘inân olmak
Anınçün zümre-i erbâb-ı nazmı pür-elem gördük

VÂKIF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vâkıf	Vâkıf
İsim: Nâm-ı nâmîleri Yahyâ'dır.	Ol sülâle-i silsile-i siyâdetin nâmı Yahya'dır.
Memleket: -	İstânbûl kurbunda Kâsımpâşâ nâm mahall-i dil-güşâdan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol seyyid-i ser-sebz-i gülistân-ı siyâdet ve ol bülbül-i hezâr-dâstân-ı bâg-ı ma‘rifet bu mecelle-i celîlede harf-i fâ'da evsâf-ı cemîlleri keşîde-i ser-safha-i temhîd olan Fâyiz es-Seyyid ‘Abdu'r-rahîm Efendi'nin mahdûm-ı sa'îdleri ve ke-zâlik harf-i ‘ayn-ı mühmelede ezkâr-ı celîlleri zîver-ârâ-yı sutûr olan ‘allâme-i nihrîr fâzıl-ı mülhemü't-ta'bîr fuzalânın bülendi ‘Abdü'l-bâkî ‘Ârif Efendi'nin hafîdidir.	Sudûr-ı kirâmdan Rumeli kâzî‘askeri ‘allâme-i cihân nihrîr-i devrân ‘Ârif‘Abdü'l-bâkî Efendi'nin hafidi olup ve bu ceride-i ‘irfana tercemesi sebk eden Fâ'iz Efendi'nin mahdûm-ı mükerremleridir. Müderrisîn-i kirâmdan sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: Vâlid-i mâcid-i kesîrü'l-mahâmidimiz Mîrzâ Mustafâ Efendi hazretlerinin def‘a-i sâniye Rûmeli kâzî-‘askerliginde bin yüz on târîhinde mülâzım ve kırk akça medreseden münfasıl olduklarından sonra şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm Ebe-zâde ‘Abdu'llâh Efendi merhûmdan def‘a-i ûlâsında bin yüz yigirmi târîhinde ibtidâ-i hâric elli ile Defterdâr İbrâhîm Efendi Medresesine olup ba‘dehû yine Ebe-zâde Efendi merhûmun def‘a-i sâniyelerinde hareket eylediklerinden sonra peder-i muhteremimiz fetvâlarında bin yüz yigirmi yedi târîhinde cedd-i emcedlerinin hazret-i Ebî Eyyûb-ı Ensârî'de olan medreseleri intikâllerinden sonra binâ olunup henüz tamâm ve kendilerin vasiyyetleri üzre dâmâdları olan mütercem-i mezkûrun pederleri itmâm ve henüz bir nizâm vermekle hafîd-i sa'îdlerine tevcîh buyurulup bulundukları medreseden ol medrese-i celîleye hırâm ba‘dehû şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm Ebû İshak İsma'îl Efendi hazretlerinden yerlerinde dâhil i‘tibâr olmagla ikrâm buyurulup ba'dehû şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm fazîletli Yenişehirli	Nev-sinn iken eş‘âra dest-res bulmuşdur.

‘Abdu’llâh Efendi hazretlerinden Timürkapu’da Ahmed Paşa Medresesine ve yine anlardan Bâlî Efendi Medresesine menkûl olup esnâ-yı tahrîr-i tezkiremizde ol medresede idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hânedân-ı ma‘ârifden zâtı ma‘mûr bir zât-ı şerîfdir.	Ma‘ârif-i cüz’iyye ve külliyyede mahir tasarrufât-ı eş‘âra kadir şâ‘ir oğlu şâ‘irdir.
Sosyal Muhit: Rumeli, Timurkapı	İstanbul, Kasımpaşa, Rumeli
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: Eş‘ârı tâze-zebân-ı yek-edâ-yı latîfdir.	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârlarındandır.	Bu bir kaç beyt-i ra‘nâ ol mahdûm-ı bî-hemtânın âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu şiirlere yer verilmiştir:

Gazel

Her nihâl-i serv-i gülşen tîrdir sensiz bana
Tavk-ı kumrî halka-i zih-gîrdir sensiz bana

Nâliş-ülfet ‘andelîb-i nagme-elvân-ı gamım
Hande-i gül bâ’is-i tekdîrdir sensiz bana

Nagme-i mutrib mükedder savt-ı bülbül dil-hırâş
Hâr-ı gam gülşende dâmen-gîrdir sensiz bana

Kayd-ı gamdan dil rehâ-yâb olmasa sâkî nola
Devr-i sâgar halka-i zencîrdir sensiz bana

Ey gül-i gül-bün-tırâz-ı nâz-ı bâg-ı ‘âlemin
Bûy-ı verdi mâye-i tenfîrdir sensiz bana

Sedd-i râh olsa nola âmed-şûd-i nezzâreye
Cûy-ı gülşen râh-ı pür-şemşîrdir sensiz bana

Gonca-i bâgı görüp Vâkıf hamûş olsa nola
Her biri mühr-i leb-i takrîrdir sensiz bana

Ve lehû
Etmiyor hîç eser âh-ı seher-gâh sana
Meger insâf vere hazret-i Allâh sana

Ve lehû
Eyler hemîşe râst-eser mihriken dürüst
Olmaz egerçi hatt-ı ‘akîk-i Yemen dürüst

Tîr-i ciger-şikâfına etmiş hedef beni
Şast-ı cefâsın ol kaşı yanın eden dürüst

Huşyâr olur mu ‘aşkın ile tâbe-rûz-i haşr
Bezm-i cihânda sâgar-ı mihnet çeken dürüst

Dil-bend-i ‘aşkıyım o bütün râstî bu kim
Ehl-i mahabbet içre gerekdir suhen dürüst

Gülşen-sarây-ı tab‘ına gül-çîn-i kâm olur
Hep gül-bün-i mahabbeti Vâkıf diken dürüst

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Kâlâ-yı vaslın eylemiş ikrâr hâside
Kim i‘tibâr eder ‘acabâ bey‘-i fâside

Nezzâre-kâr hüsnünü hayret-güzîn eder
Bak ol büllûrîn ‘ârıza ol sîm-i sâ‘ide

Va‘d-i visâle hulkunu çok gördü ol mehin
‘Urkûbe nâm dâde olanlar mevâ‘ide

Bâdi ruhuna germ-nigâh olduğum mudur
Ey serv-i mihr-nâz bu evzâ-ı bârîde

Ma‘nâ vü lafz şâhid-i ‘adl oldu Vâkıfa
Da‘vâ-yı nazm hak bu ki muhtâc şâhide

Ve lehu
Hüsnün ki âfitâbı hicâb-ı sehâba kor
Sad-ı Yûsuf-ı cemâli nikâb-ı hicaba kor

VAHYÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vahyî	Vahyî
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri **es-Seyyid Mehmed**’dir.	Ol merkez-i dâ‘ire-i hakikatin ism-i şerifi **Mehmed**’dir.
Memleket: -	İstanbul’dan zuhûr etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Şehr-i Kostantıniyye’de salâh-ı hâlile şöhre-i emsâl olan Balat şeyhi merhûm u magfûr ed-dâricü ilâ rahmeti Rabbihi’l-gafûr şeyhü’ş-şüyûh es-Seyyid Hasan Efendi’nin püser-i necâbet-eserleridir.	Sâdât-ı kirâmdandır. Meşâyih-i tarik-i halvetiyye’den kutb-ı ‘asr olan Balat şeyhi Hasan Efendi nâm aziz-i muhteremin mahdûmudur.
Tahsil ve Meslek: Vâlid-i mâcidleri merhûmdan ahz-ı yed-i inâbet birle tekemmül-i tarîkat eylediklerinden sonra bin yüz Muharreminde Balâtkapusu dâhilinde Ferruh Kethudâ Zâviyesi ve civârında vâkı‘ câmi’-i şerîfin va’ziyyesiyle evkât-güzâr olup yüz yigirmi beş Şevvâlinde medîne-i Kostantıniyye’de Galata muzâfâtından kasaba-i Top-hâne’de vâkı’ Kılıç ‘Alî Paşa Câmi‘-i şerîfi va’ziyyesi verilip yüz yigirmi yedi Zü’l-ka’desinde hazret-i Ebâ Eyyûb-i Ensârî Câmi‘-i şerîfi şeyhi olup yüz yigirmi sekiz Zü’l-hiccesinde Sultân Selîm Câmi‘-i şerîfi va’ziyyesi ihsân olunmuşdur.	Evâ’il-i hâlinde kesb-i kemâl-i ma‘rifet ve tahsîl-i âdâb-ı tarikatdan sonra vâlid-i mâcidleri yerine seccâde-nişîn-i meşihat-ı irşâd olup nice zamândan sonra meşihat-ı mezbûreyi mahdûm-ı mükerremi Seyyîd Feyzullah Çelebi Efendi’ye ferâgat edip kendileri silsile-i meşâyih-i selâtine dâhil olup İstanbul’da Sultân Selim Câmi‘-i Şerifi’ne cum‘a şeyhi olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: Âyîne-i kalbi mücellâ ashâb-ı ‘irfândan bir şeyh-i bî-hem-tâ idi. Sâ’ir ma‘ârifinden gayrı eş‘âr semti dahı latîf bir vücûd-ı şerîf idi.	Hakkâ ki fazilet-i mevfûr ile meşhûr bir zât-ı ma‘mûrdur.
Sosyal Muhit: İstanbul, Tophane	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-

Değerlendirme: -	Eş‘ârı latif-i bî-bedel ve güftârı nazif ve gâyet güzeldir.
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu nazm-ı belig-i münâcât-gûne ol mülhem-i vahy-nâtıkânın eş‘âr-ı i‘câz-nümûnlarındandır ki tahrir olundu. Bu bir kaç beyt gazeliyyâtmdandır. Hüsn-i savt ile meşhûr-ı cihân olan imâm-ı sultani Sâlih Efendi’ye ızhâr-ı muhabbet ile gönderdigi ebyatdan bir kaç beyt bu mahalle tahrir olundu.
Ölüm: Bin yüz otuz (1130/1717-1718) Şa‘bân-ı şerîfinde dâr-ı bekâya intikâl eyledi.	Bin yüz otuz (1130/1717-1718) târihinde ol bülbül-i bâg-ı va‘z u tezkîrin murg-ı rûh-revân-ı pâki kürs-i eflâka pervâz etmişdir.

Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “es-Seyyid Mehmed” Safâyi tezkiresinde ise “Mehmed” olarak geçmiştir. Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu şiirleri yer almıştır:

Beyt
‘Aceb mi eylese sad-pâre inkisârım anı
O mahı eyledi hod-bîn ü hod-nümâ mir’ât

Kıt’a
Çehresâ-yı resm-i pây-ı Ahmed-i Muhtâr olan
Neş’e-yâb-ı feyz olup ser-tâ-kadem envâr olur
Ḫāk-i pāy-ı şāh-ı ما زاغ ’ı [404] edenler tūtyā
Dūr-bīn-i bī-naẓīr-i ‘ālem-i esrār olur

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Der-Münâcât-ı Bârî Te’âlâ
Gönül olsun nevâlinle mutayyeb
Bizi lutfunla mesrûr eyle yâ Rab

İki ‘âlemde lutfundur çü matlab
Bizi lutfunla mesrûr eyle yâ Rab

Dil-i Vahyî giriftâr-ı hatâdır
Veli senden talebkâr-ı ‘atâdır

Kulun kârı temennâ vü ricâdır
Bizi lutfunla mesrûr eyle yâ Rab

Dilâ âhile eglen sana vasl-ı yâr müşkildir
Vefâsı goncanın ey ‘andelîb-i zâr müşkildir

Pür oldu gûş-ı ‘âlem şîvenimden künc-i firkatde
Tabibâ müstemend-i ‘aşkım timâr müşkildir

Ve lehu
Bezm-i çemende şîveler eyler yürür müsün
Cânâ cemâlin âyinede hiç görür müsün

‘Uşşâk-ı zâra bûse-i vaslın dirig edip
Her bir mezâka la‘l-i lebin emdirir misin

Ve lehu
Derûna la‘l-i dil-âra gelir mi gelmez mi
Bu bezme sagar müheyya gelir mi gelmez mi

Vücûdu şerha-i dâgile gülistan etdim
‘Aceb o gonca-i zıbâ gelir mi gelmez mi

Nice mest olmasın âşüfte-diller bezm-i vuslatda
O şûh-ı pür-humârın her nigâhı câm-ı sahbâdır

Tekellüf-i pür-tarab bu nazm-ı dil-cûdan garaz ancak
Neşât izhârıdır ‘arz-ı muhabbet başka da‘vâdır

Husûsâ midhat-ı fikrile bir zât-ı kerîmin dil
Mücellâdır musaffadır mutarrâdır muhallâdır

İmâm-ı şehriyâri hazret-i Te‘âlî efendi kim
Sadâsı zîver-i mihrâbgâh-ı ‘arş-ı a‘lâdır

VEHBÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vehbî	Vehbî
İsim: Ol gül-gonca-i ser-sebz-i bâg-ı siyâdetin ve ol bülbül-i râst-güftâr-ı Hüseynî-lakabın nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Hüseyin'dir.	Nâmı Hüseyin ve nesebi Hüseynî'dir.
Memleket: -	Münbit-i şu'be-i vücudu ve menbâ'-ı cûy-bâr-ı şuhûdu hâk-i İstanbul'dur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Pîşvâ-yı sufûf-ı dânişverân olan zât fâyıku'l-akrânları mevâlî-i kirâmdan Yenişehirfenâr kazâsından ma'zûlen 'âzim-i dârü'l-karâr olan İmâm-zâde Efendi merhûmun kethudâları **Hâcî Efendi**-nâm bir zât-ı ma'rûfü'l-enâmın semere-i şecere-i hayâtıdır. Cedd-i a'lâları kıbelinden irtikâ-yı nesebleri enfâs-ı tayyibeleri kat' ve icâbetde mânend-i seyf-i sârim olan şeyh-i savma'a-i mekârim erbâb-ı mücâhedenin bülendi şeyhü'ş-şüyûh Hüsâmü'd-dîn Efendi'dir.	Kethüdâ-yı İmâm-zâde denmekle şöhret-dâde **el-Hâc Ahmed** nâm bir zât-ı memdühü's-sımâtın hâsıl-ı ticâret-i hayâtıdır.
Tahsil ve Meslek: Ol zât-ı fezâ'il-me'âb 'ulûm-ı müktesebesin 'allâme-i 'umde-i fuzalâ-i devrân kuzât-ı 'asâkirin bülendi Mîrzâ-zâde fazîletli Şeyh Mehmed Efendi hazretlerinden ve ba'zı fuhûlden iktisâb eyleyip tahsîl-i ma'ârif-i firâvân ve kemâl-i haysiyyetle ser-firâz olduklarından sonra nakîbü'l-eşrâf olan Hâce-zâde es-Seyyid 'Osmân Efendi merhûmun Anatolu kâzî-'askerliginde bin yüz sekiz târîhinde mülâzım ve kırk akça medreseden münfasıl ve ma'zul bin yüz yigirmi üç senesi vâkı' olan Moskov fethinde zîb târîhler ve bî-nazîr kasîdeler eyleyip mazhar-ı kabûl-i şehenşâhî olmagla ol 'asrda şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm olan Paşmakçı-zâde es-Seyyid 'Abdu'llâh Efendi merhûma mütercem-i mezkûrun bir medrese ile çerâg buyurulması içün fermân-ı cihân-metâ' sâdır olup ibtidâ-i hâric elli ile Hâçe Hâtûn Medresesine nâm-zâd ve ol medrese-i celîle ile ber-murâd olduklarından sonra bin yüz yigirmi yedi Muharreminde şeyhü'l-islâm ve müfti'l-enâm vâlid-i mâcid-i kesîrü'l-mahâmidimiz fazîletli diyânetli Mîrzâ Mustafâ Efendi hazretlerinin zamân-ı şerîflerinde münâsib-i şeref-i zâtîleri olan ikrâm ile mükerrem	Pirâye-bahş-ı sadâret-i Rûm 'allame-i zaman mirza-cân-ı devrân Mirzâ-zâde Şeyh Mehmed Efendi hazretlerinden ve ba'zı ecille-i fuhûlden telemmüz ile hâyız-ı nisâb-ı dâniş olup 'asrında sadr-ı Anatolu ve nakıbü'l- eşrâf olan Hâce-zâde es-Seyyîd 'Osmân Efendi'den mülâzım ve tarîk-i tedrise 'âzim olmuşdur. Hâlâ kat'-ı pâye-i medâris etmekde ve sudûr-ı kirâm-ı hadrânın mektûbcu ve tezkireci ve kassâm askeri olmakdadır.

olmaga şâyân buyurulup zât-ı şerâfet-me'âbları Şerîfe Hâtûn Medresesine hareket-i pür-bereket eylemekle bir vakt dahı te'sîs-i tarîkat eyleyip ba'dehû dâhil ba'dehû hareket-i dâhil eylediklerinden sonra esnâ-yı tahrîr-i tezkirede mûsıla-i Sahn ile ûlâ-yı Hüsrev Kethudâ Medrese-i celîlesinde bast-ı kâlîça-i ifâde-i tâm ve vasat-ı tarîk olan Sahn-ı Semândan birine vusûl(e) âgûş-güşâ-yı bâzû-yı şevk u garâm idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Vâkı'â bir zât-ı huceste-simâtın ki tâ'ir-i hayâtı evc-i ma'ârifde hümâ ile hem-ser belki dahı bâlâ vü ter ve tab'-ı 'âlîsi 'ulüvv-i rütbede sipihre ber-â-ber olup bir sâ'atde hezâr tâze hayâle mübâdir ve yek rûzda bin beyt mikdârı nazm-ı latîfe kâdir ola. Ol zât-ı ma'rifet-mevhibe Vehbî mahlası da'vâ-yı istihkâkı mahkûmün 'aleyhi irâ'e ve ittifâkdır. Belki bu imâretgâh-ı suhan-sâzîde bunlardan gayrı fî-'asrinâ hâzâ bu mansıba istihkâkı iddi'â-yı zımnî edip bu mahlası iddi'â vü istishâb etmek mücerred ictirâ vü irtikâb makûlesi idigi bî-irtiyâbdır. Egerçi gayrının vehbîligi hep kendi gibidir muhassal ma'rifet bu zât-ı bî-akrâna vehbîdir. Zât-ı şerîfleri mâlik-nisâb-ı ma'ârif ve güftâr-ı latîfleri hayret-fermâ-yı her-tab'-ı 'ârif olup nazm u nesrde talâkati vehebî vü dâd-ı Hudâ ve şi'r ü inşâda sebk ü edâsı bî-hem-tâ bir suhan-ârâdır ki ebyât u âsârı kendiyle bile terâzû-yı hayâline vezn olunsa kendiden berter u ziyâde ve sa'bü'l-menâl olan teng-zemîn ve mültezim kâfiyelerin deşt-i nutk u hüsn-edâsında eşheb-i tab'-ı pür-cevlânı hâzır u âmâdedir. El-hâsıl zât-ı pür-ma'ârifi nevâdir-i rûzgârdan bir şâ'ir-i 'âlî-mikdâr olup her ne rütbe ikrâm olunsa şâyeste ve vücûd-ı 'âlî-mikdârı ile şu'arâ-yı ülü'l-ihtirâma iftihâr eylese bâyestedir.	Gül-gonca-i şecere-i siyâdeti hâr-ı irtiyâbdan 'ârî ve hûrşid-i 'arâfeti şihâb-ı iştibâhdan na-mütevâridir. El-hâk elsîne-i selasede nazm ü nesre kadir bedihe-gülukda misli nâdir şâ'ir-i zîver-âzmâ ve münşî-i tâze-edâdır. 'Asrın her vadide yekke-taz şâ'ir-i muglik-i mümtâzıdır. Bu eş'âr âsâr-ı tab'-ı sehhârıdır.
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: Hüsâmü'd-dîn Efendi tarafına müntehî olmagla hâl-i sıgâr u şebâb ve evâ'il-i hiddet-i zihn-i ittihâbında Hüsâmî mahlas edip ba'dehû ber-fehvâ-yı âyet-i kerîme-i tahdîs-i ni'met-i Bârî ve bu tahdîs zımnında ni'met-i vehbiyyesinin teşekkürünün izhârı maksûd-ı zât-ı 'âlî-	Cedd-i u'lâsı mi'sâm-ı bâzû-yı keramet Hüsâm Efendi merhûma nisbet ile hâl-i sıgarında Hüsâmî tahallus ederdi. Ba'dehu cevdet-i tab'-ı mâder-zâd ile manzüme-i bıda'a-i kesbiyye-i isti'dâdı meleke-i vehbiyye-i eş'âr ile müstezâd oldukda bu ceridede tercemesi sebk eden

mikdârı olup Âyâ bu şükrün edâsının neyli ne tarîk ile müyesser-i dâ'î ve feyz ile leb-rîz olan zât-ı 'âlî-simâtlarına münâsib bir mahlas nice olur ki her güftâr hitâmında zikr ü yâd oldukça bu teşekkürü mutazammın u râ'î olur. deyü endîşe vü hayâl ederken bu mecelle-i celîlede harf-i nûnda terceme-i 'âlîleri sebkat eden Mîrzâ-zâde Neylî Ahmed Efendi bu emr-i hatîre mülhem-i ta'bîr olup Vehbî mahlas-ı şerîfiyle telkîb ve ser-cümle mezkûr olan mahâsin-i melhûzâtı mahlas-ı merkûmda cem' ü tertîb etmişlerdi.	Neyli Efendi ta'ayyünü ile Vehbî tahallus edip mahlas-ı mezbûru kendü ile iddi'â-yı şirket istihal edenler istihlâk-ı re'isü-l-mâl-i iştihâr eyleyip mahlas-ı merkûm bi'l-istiklâl kârgâh-ı suhanda tamga-yı kumâş-ı eş'âr olmuşdur.
Eser: Devlet-i 'Aliyyede sudûr-ı ülü'l-ihtirâma her bâr 'arz-ı huzur eyledigi kasâyid ü mesneviyyâtdan mâ-'adâ bin yüz otuz ikide vâkı' olan sûr-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnun vakâyi'ini münşiyâne edâ-i dil-pezîr ile tahrîr eylemek kendülere fermân olunmagla ol emr-i hatîri bir rütbede keşîde-i silk-i ta'bîr eyleyip mecâlis-i müte'addidesin bulundugu vech tasvîr etdirip yevmiye vâkı' olan vakâyi'i inşâ-yı latîf ve miyâneden kıyâma münâsib elsine-i selâsede ebyât-ı münâsib ile bir *Sûr-nâme*-i bî-nazîr eylemişdir ki ol nüshanın felekde Nâhîd her târ-ı sutûr-ı sahîfesin bir risâle-i tahsîn ve zemîninde nâzırîn nigerân oldukça şevkinden raks-künân-ı zevk-ı her-mezâmîn olup li-münşi'ihî: Hezâr ahsent tab'-ı pâkine ey şâ'ir-i üstâd Bu rütbe nutk-ı pâkîze Hudâ'dan sana vehbîdi beyti ile tahsîn-i firâvân ve tab'-ı 'âlem-ârâsına sad pesend ile senâ-hân olmak emr-i mukarrerdir.	Muktezâ-yı meşreb-i himmeti ânen feânen merâkî-i nazmın aksâ-yı medâricine i'tilâ hevâsına mâ'il olmagla eş'ârına i'tinâ etmeyip cem' ü tedvin kaydına düşmemişdir. La-kin mecami'-i ahbâbda bulunan âsârı tertib olunsa mükemmel *dîvân* olmagla mütehammildir.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Âsârı mektûb-ı her-mecmû'a-i erbâb-ı 'irfân ve gazel ü güftâr-ı pâkiyle sudûr-ı şu'arâ yanında Nigâristân oldugundan ıtnab-ı erkâm ve tatvîl-i kelâm olunmayıp bu mecelle-i fakîre birkaç beyt-i bî-nazîrleri tastîr olundu. Fâyizî merhûmun Leylî vü Mecnûn tekmilesinde olan mesneviyyâtından Leylî ve Mecnûn miyânesinde hudûs-ı mahabbet şuyû'undan nâşî anası Leylî'ye 'itâb ve mektebden men'	Yüz yigirmi üç târihinde vâki' Moskov fethine nazm eylediği târîh-i celîlesi şâyân-ı nigâh-ı kabûl-i şehriyârî ve medrese-i hâriç ihsanına fermân-ı hümayûn-ı lisânı câri oldukda Şeyhü'l-İslâm Paşmakçı-zâde Seyyîd 'Ali Efendi'nin def'a-i saniyesinde imtihân-ı kebirde istihkâk-ı 'âlîsi dahi nümâyân olmagın medâric-i tarik-i tedrisin derece-i ûlâsı

eyledigi mahalli beyân eyledigi mahalde böyle gevher-nisâr ederler.	ki hâricden ‘ibâretdir kadem-nih-i ihrâz olup hattâ ba‘zı yârân bu târihi demişdir. Padişâh-ı cihân Sultân Ahmed Hân hazretlerine bin yüz otuz beş târihinde Kemerler nâm mahalde Çiftehavz kurbunda müceddeden binasına himmet buyurdukları sedd-i ‘azıme şâ‘ir-i mezbûrun nazm eyledigi târihdir.
Ölüm: -	-

Şairin babasının ismi Sâlim tezkiresinde “Hâcî Efendi” Safâyi tezkiresinde ise “el-Hâc Ahmed” olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde farklı olarak yer alan şiirleri şunlardır:

Gazel
Bir gönül kim ‘âşık-ı her-mâh-ı ferruh-fâl olur
Şerha (vü) dâg ile hemçün tuhfe-i remmâl olur

Âftâbı âftâba mâhı eyler pâlehenk
Tekye-i ‘aşkınla ol kim çarhveş abdâl olur

Mihr-i ‘âlem-tâb gûyâ mâha feyz-i nûr eder
‘Ârızın mir’âta çün tâb-efken-i timsâl olur

Hâlimi engüşt-i âh ile beyân etdim meger
Yohsa seyr eden (seni) hayretle ey meh lâl olur

Mihnet-i idbâr ile rîzân eden hûn-âb-ı ‘aşk
‘Âkıbet gül-gûne-i ruhsâre-i ikbâl olur

Etdigine bâr-ı gam kadd-i hünermendânı lâm
İnhinâsı her nihâl-i mîvedârın dal olur

Ve lehû
Telh-kâm-ı siteme lutf tesellî vermez
Düşse bin teng şeker bahre halâvet gelmez

Beste kalırsa eger böyle reh-i bender-i kâm
Kûçe-i hâtıra kâlâ-yı meserret gelmez

Rişte-i ülfeti kat‘ etse dahı cân ile ten
Senden ey ‘aşk yine bana ferâgat gelmez

Mesnevî
Mekteb sana ba‘d-ez-în yakışmaz
Etfâl ile yıldızın barışmaz

Hıfz eyle dü-satr-ı ebruvânı
Besdir bu kadar sevâd-hânî

Sûzen al ele be-cây-ı hâme
Nakş işleyegör çü satr-ı nâme

Hüsnün gibi tâze bikr-i ma‘nâ
Beyt içre gerek o da mu‘ammâ

Lâzım sana ey siyâh-çerde
Çün merdüm-i dîde heft-perde

Mânend-i zamîr istitâr et
Nagme gibi perde perde karâr et

Pîrâyede ol cemâl-i nâze
Ammâ ki hayâdan eyle gâze

Hatm oldu çü mushaf-ı nesâyih
Encâma erişdi kavl-i nâsih

Gûyâ bu söze akardı meyli
Hayrân hayrân bakardı Leylî

Nazm
La’lin ki dil-rûbâ leb-i câm-ı şerâba kor
Bir nâ-şükûfte goncayı güyâ âba kor

Sihr ile imtizâc verir âb u âteşe
Sâki ki bâdeyi kadeh-i şu‘le-tâba kor

Hançer-be-kef çıkınca kemîninden ol nigâh
Behrâm-ı fitne bim ile tîgin kırâba kor

Ey âfitâb yâr ile da‘vâ-yı hüsnü ko
Ref‘-i nikâb edip seni bir gün hicâba kor

Ma‘nâ-yı lafza zûr ile güncîde eylemek
Rûh-ı kelâmı cendere-i ıztırâba kor

Feyz-i hayât-ı taze eder devlet âdeme
İkbâl-i şahs-ı şeybi libâs-ı şebâba kor

Vehbî bu şi‘r-i tazeye olmak nazire-cû
’Yârân-ı nazma kayd verir piç ü tâba kor

Ve lehu
Şikâr-ı câna şehbâz-ı nigâhın olsa âmâde
Döner laht-ı cigerle her müjem fitrâk-ı sabâda

Nigâh-ı çeşm-i mesti kilk-i müjgânın edip der-kâr
Olur inşâ-yı nâz etmekde ‘ayn-ı nergis-i zâda

Kalır mı rûz-ı rüstâşhize hasret ey kıyâmet-kadd
Seninle bir gece haşr olmak olmaz mı bu dünyâda

Şeb-i vasl oldu ammâ özge hâlede güzâr etdi
Nigeh-i nezzâre-i hayretde hatır gayri sevdada

Tehî dest-i niyaz etme beni nakd-i temaşadan
Dü-çeşm kâsedir yüze der-i râh-ı temennâda

Revâc-ı kâle-i Hindi devâtım görse ey Vehbî
Olur dâg-ı hased tamga kumâş-ı Ahmed-âbâda

Ve lehu
Mûm-ı surha döndü la‘l-i nâbı tâb-ı rûzeden
Sorsanız agzını mühürlüdür hesâb-ı rûzeden

Hiç tulu‘una bakılmaz hep zevâli muntazır
Ehl-i imsâk gayret alsın âfitâb-ı rûzeden

‘İşret-i yek-rûze-i ‘îde fedâdır niyyetim
Vehbiyâ nem varışa nakd-i şevâb-ı rûzeden

Ve lehu
Benden şabâ o şâh-süvârın türâbın öp
Ebrû-yı zeyn-i rahşını çeşm-i merkâbın öp

Ey rind öpme şeyhin elin çekme sıkletin
Elden gelirse sübhasını çek kitabın öp

Ve lehu
Ebruvân idmân-ı nâz eyler kemân-keşler gibi
Tîr-i müjgânile gördüm çeşm-i tîr-keşler gibi

Hasret-i la‘linle içmişdim şarâb-ı şu‘le-zenin
Hânumân-ı câna sûziş verdi âteşler gibi

Ve lehu
Gelse bu kadd-i kâmet bin nâz ile kıyâma
Derlerdi seyr edenler kadd-i kâmete el-kıyâme

Tasvire kâdir olmaz amma dehân-ı yari
Mûy-miyân-ı dil-ber ola meger ki hâme

Sevdim umup vefasın amma ki nadim oldum
Çıkar ta‘miyeyle fevtinin târihin ey Vehbî

Güm oldu kân-ı dehrin göz göre pâkîze bir dürri

Târih
Mülûkun âb-rûyu hazret-i Hân Ahmed-i Sâlis
Ki Mevlâ taksim etmiş dergehin cûy-ı temennaya

Muhît-i şevketden câh-ı İskender-i kemin-lücce
Ulüvv-i himmetinde rütbe-i gerdûn pesîn-pâye

Suyun buldu zamân-ı devletinde mülk-i ‘Osmânî
Taravet verdi cûy-ı ‘adi ü dadı bâg-ı dünyaya

Olur seyl-hurûşân gibi câri hükmü âfâka
Çeker İskenderâsâ şevketi sedd-i râh-ı a‘dâya

O Sikender nihâdın hüsn-i tedbîr-i cihangiri
Ne sûret verdi gör âyîne-i âb-ı musaffaya

Yapıp mecrasın İstanbul’a bu âbı getirmişdi
Cenâb-ı Hazret-i Fâtih Mehemmed Hân-ı Cem-pâye

Vefa etmekle ol demler tedârük görmemişlerdi
Dehân-ı künge nâ-gencîde olan fazla mâye

Zamân-ı devletinde lîk şâhinşâh-ı zî-şânın
Gelip ‘umrân u vüs‘at ol güzin şehr-i dil-ârâya

Nüfusun kesreti ebr-i bahara eyledi muhtaç
Yetişmez oldu şu şehr-i İstanbul’u irvâya

Hemân şu yerine hâre eyledi sim ü zeri amma
Hazîne yapdı gûyâ gevher-i âb-ı musaffaya

Niçün yoldan çıkar tugyân edersin
Sebilin tahliye mevkûf kaldı fasl-ı kerr-i mâye

Bilip germâda şu dibasının germî-i bâzârın
Kemerler toldurup sermâda verdi halka sermâye

Riyâz-ı ‘izz ü câh-ı şevketi her dem bahâr olsun
Vücûdun eylesin Hak gülistân-ı mülke pîrâye

Şu gibi ezber etdim Vehbiyâ bu hayl-i dil-cûya
İki târîh-i garrâ dere edip bir beyt-i vâlâya

Zihı sedd yapdı hakkâ Hân Ahmed mecma‘-ı mâya
Akan sular turur bu bend-i bâlâ tâk-ı zîbâya

VÂKIF	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vâkıf	Vâkıf
İsim: Vücûd-ı bih-bûdun nâm-ı nâmîleri Mahmûd’dur.	Nâm-ı Mehmed’dir.
Memleket: Maskat-ı re’sleri olan şehr-i Burusa’dır.	Mahrûsa-i Burûsa’dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Bu mecelle-i celîlede harf-i elif’de tercemeleri sebk eyleyen ‘allâme-i devrân fâzıl-i cihân İshak Hâcesi Ahmed Efendi merhûmun mahdûmlarıdır.	‘Asrının yegânesi ve dehrin ferzânesi ‘allame-i cihân edîb-i devrân İshak Hâcesi ve ‘Acem Ahmed Efendi denmekle meşhur-ı cihân olan fâzıl-ı devrânın oğludur.
Tahsil ve Meslek: Burusa’da müderrisîn-i kiramdandır.	Evâ’il-i hâlinde pederi terbiyesiyle tahsil-i ma‘ârif etmekle mahrûsa-i Burûsa müderrisleri silkine dâhil olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Çocuk babasına benzer neş’esinden feyzmend olan zâtlardandır.	‘Asrın zurafâ ve şu‘arâsından bir şâ‘ir-i şîrînkârdır.
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr-ı dil-ârâ zâde-i tab‘-ı ra‘nâlarındandır.	Bu eş‘âr-ı ra‘nâ âsârındandır. Pederi Hâce Ahmed Efendi fevtine dediği târîhdir.
Ölüm: -	-

Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şairin şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
Neşâta bâ‘is olur nev-bahâr anıldıkda
Gider humâr mey-i hüş-güftâr anıldıkda

Bir iki nâvek-i dil-dûzun eylesin gûbarâsâ
Reh-i nigâra düşer rüzgâr anıldıkda

Zamân-hâme Vâkıf Güher-feşânlık eder
Bu gûne bir gazel-i âbdâr anıldıkda

Getir şerâbı ki şerbü'l-Yehûda bin tevbe
Riyâ ile nice bir nâsa zât eyleyelim

Hâce 'âlimiyân Ahmed Efendi kim anın
Yetişir fazlına âsârı güvâh-ı 'âdil

Nâgehân oldu gülistân-ı bekâya 'âzim
Kaldı sad-hasretle hâr-ı firâkı dürr-i dil

Ref' edip iki elim fevtine târîh dedim
Vâlidim Hâce Efendi ede 'adni menzil

VUSLATÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Vuslatî	Vuslatî
İsim: Nâmı Ahmed bir şâ'ir-i ser-âmeddir.	Nâm-ı Ahmed'dir.
Memleket: -	Üsküdâr'dan zuhur etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Tab'-ı âteş-pâresi şu'le-senc-i bezm-i 'irfân ve miyâne-i hünerverânda be-gâyet hadîdü'z-zihn bir zât-ı celîlü'ş-şân olup nişâne-i kasd u murâda kuvvet-i zekâsı kavs-i maksûdun tîr-i kelâm-ı muhâtab tecâvüz etmedin berk-i hâtif gibi şu'le-i hayâli menzil-i me'ale varır ve zihni serî'-i rûh-ı revân gibi ân-ı lâ-yenkasimde gözler görmedik 'akllar ermedik menziller alır makûlesinden Devlet-i 'Aliyyede top 'arabacılar agası olan Üsküdarî El-hâc Velî Aga'nın ferzend-i hünermendidir.	'Asrında Tob'arabacılar ocagı âgâsı olan el-Hâc Velî Âgâ nâm kimesnenin ogludur.
Tahsil ve Meslek: Ocag-ı mezkûrde ser-firâz ve kendilerine mahsûs olan tarîkatle bin yüz otuz ikide 'arabacılar kethudâlıgın ihrâz etmişler idi. 'Asrın şu'arâsından ve vaktin zurafâsındandır.	Mezbûr dahi hâlâ ocag-ı mezbûrun kethüdasıdır. Evâ'îl-i hâlinde tahsil-i ma'rifete sa'y etmekle 'asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	Güzel tabî'atı vardır.

Sosyal Muhit: Üsküdar	Üsküdar
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu birkaç beyt âsârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde şu şiirleri farklı olarak yer almıştır:

Beyt
Dür-i eşkim saf-der-i dîdede nâ-süfte iken
Anı hep rişte-i müjgânıma manzûm etdim

Ve lehû
Pây-mâl-i esb-i nâzın oldugum devlet yeter
Sînem olsun şeh-süvârım rahşına bir nev-zemîn

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Etdi sevdâger dili çün arzu-yı nev-bahâr
Oldu kâmım neş'e-yâb-ı bûy-ı nev-bahâr

Zülf sünbül hatt çemen murg gül benefşe hâldir
Gökleri açıldı yine vaktinde rûy-ı nev-bahâr

Hüsn-i rûz-efzûn degil nakd-i dile oldu mezâd
Bülbülânedir nâdiyân-ı çârşû-yı neb-bahâr

Vuslatî bir gül'izâra mâ'ilim bülbül gibi
Eylerim şeb-tâ-seher bin hây-hûy-ı nev-bahâr

Ve lehu
Neş'e-dâr-ı bâg-ı 'adn oldu çemen nev-bahâr
Bahş-feyz zîver bâg eyleyen nev-rûzdur

Ey dil-i âşüfte magzum tâ-be-key gam u kayddır
Câm sunsun sâkî-i gül-pirehen nev-rûzdur

Eyle gül-geşt-i çemen bir dil-ber-i gül-haddile
Dinle sayt-ı ‘andelîbi kim gelen nev-rûzdur

‘Andelibân nâle vü feryâd eder gülzârda
Mest-i nâz olmuş gül-i nâzik-beden nev-rûzdur

Gel temâşâya kenâr-ı cûya ey serv-i sehî
Kâkülün kılsın sabâ ‘anber-i müşgîn nev-rûzdur

Vuslatî câm-ı leb-â-leb nûş edip çek sineye
Gonca-leb bir âfet-i şîrîn-suhan nev-rûzdur

Ve lehu
Goncaveş gülzâr-ı gamda hâtırım pür-hûndur
Anınıçün dağlar sinemde hep gül-gûndur

Dillere mahşer-i sevâd turre-i pür-çînidir
Çeşm-i şûr-engîzine âşüfteler meftundur

Ve lehu
Zâl-i Rüstem gibi hançer-be-kef ol çeşm-i siyâh
Nice tâkat getire dil ana ey cebhe-i mâh

HÂTİFÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâtifî	Hâtifî
İsim: Ol yekke-süvâr-ı meydân-ı ‘irfânın nâm-ı belâgat-’unvânları Hasan’dır. **Semerci-zâde** demekle meşhûr bir zât-ı ma‘ârif-mevfûrdur.	Nâm-ı Hasan’dır. **Egerci-zâde** denmekle meşhur-ı cihân olmuşdur.
Memleket: Burusa’dan zuhur etmişdir.	Mahrûsa-i Burûsa’dan nümâyândır.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: -	Evâ’il-i hâlinde tahsil-i ma‘ârif edip mahrûsa-i mezbûre müderrisleri silkine dahil olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâsındandır.

Şahsiyet Özellikleri: -	Âsârı müstahsen bir şâ'ir-i pür-fendir. Şehrin zürafasından dehrin fusâhasından zarîf ü nüktedân ve pür-fazl u irfân oldugu zâhir ü nümâyân olmuşdur.
Sosyal Muhit: Bursa	Bursa
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beytler anındır.	Bu birkaç beyt-i ra'nâ keşide-i rişte-i sutûr olmagıçün Burusa'dan bu fakîr-i câmi'ü'l-hurûfa gönderdiği eş'ârındandır ki bu mahalle tahrîr olundu.
Ölüm: -	-

Şairin lakabı Sâlim tezkiresinde "Semerci-zâde" Safâyi tezkiresinde ise "Egerci-zâde" olarak ifade edilmiştir. Safâyi tezkiresinden farklı olarak Sâlim tezkiresinde şairin farklı olarak şu şiirlerine yer erilmiştir:

Harfü'l-yâ
Çünki her harfi eyledik tahrîr
Hidmet etdi kalem be-vefk-ı merâm

Ba'd-ez-în harf-i yâ'yı sebt edelim
Bu eser anınile ola tamâm

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Hâtif hemîşe çehreni hâk-i niyâz kıl
Gitdikçe o şûh dil-ber-i 'âlî-cenâb olur

Ve lehu
Hatt-ı nev-bâve midir 'ârız-ı cânân üzre
Devr-i pervâne midir şem'-i şebistân üzre

Yohsa ser-pûş-ı siyeh-târımı câm-ı emele
Zulmet-âbâd-ı kazâ çeşme-i hayvân üzre

‘Aks-i müjgân mı ola ruhsâr-ı mutarrâ bende
Hârlar mı oldu halîde gül-i handân üzre

Sâye-i zülf-i siyeh-tâbımdır yohsa nesîm
Ebrî be-şükûfte mi eder mihr-i dırahşân üzre

HÂDÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâdî	Hâdî
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri ‘Abdü’l-hâdî olmagla mahlas-ı merkûmu ihtiyâr eylemişlerdir.	İsm-i dahi ‘Abdü’l-hâdî’dir.
Memleket: Ol ma‘den-i ma‘rifet olan zât-ı pür-fazîletin cevher-i zât-ı bî-akrânları şehr-i İremâsâ olan medîne-i Burusa’dan nümâyân olmuşdur.	‘Afitâb-ı vücudu matla‘ı Burusa’dan tulû‘ etmişdir.
Doğum: -	-
Akrabalık: Burûsa’da Gâzî Hudâvendigâr şeyhi ‘Abdü’l-bâkî Efendi-nâm ‘azîz-i hünermendin ferzend-i ercümendidir.	-
Tahsil ve Meslek: ‘Âlem-i sinn ü temyîze vusûllerinde ‘ilm ü ma‘ârife iştigâl ve Konya mevleviyyetinden ma‘zûlen intikâl eyleyen Burusî Nâzikî ‘Abdu’llâh Efendi’den sarf-i himmet eyleyip sarf u nahvi ve vâdî-i şi‘r ü inşâyı bi’l-cümle tahsîl eyleyip ba‘dehû meşhûr-ı âfâk Hâce-i İshak erbâb-ı kemâlin bülendi fâzıl-ı yegâne Ahmed Efendi merhûmdan ve ke-zâlik hil’at-ı ‘ilm be-dûş-ı iktidâr olanların bülendi merhûm u magfûr ‘Uryânî ‘Alî Efendi’den telemmüz ü istifâde ve Şeyh Ahmed ‘İzzî’nin ‘ale’t-tertîb hadîs-i şerîf dersine âmâde olmuş bir pür-fazl u kemâl bir zât-ı sütûde-hısâl olup medîne-i mezbûrede ‘Abdü’l-kâdir-zâde toksan iki târîhinde yine medîne-i merkûmede vâkı‘ Kadriyye Medresesinden Tokat mevleviyyetine olduklarında anlardan mülâzım ve kırk akça medreseden ‘âdet üzre ma’zûl olduklarından sonra sene bin yüz iki târîhinde şeyhü’l-islâm ve müfti’l-enâm mahâdîm-i kirâmın bülendi Ebû Sa’îd-zâde Feyzu’llâh Efendi’den ibtidâ-i hâric i‘tibârıyla sâ-i selâse ile Leysî-zâde Medresesine ve bin yüz altı târîhinde yine medîne-i merkûmede dâhil i‘tibârıyla	Evâ’il-i hâlinde tarîk-i ilme ‘âzim ü mülâzım olup tahsil-i ma‘ârif-i ulûmdan sonra mahrûsa-i mezbûre müderrisleri zümresine dahil olup kat‘ı medâris ederek Trâblusşâm ve Diyâr-ı Bekr mevleviyyeti ile mukzi’l-merâm olmuşdur. ‘Asrın şu‘arâsındandır.

Hüseyin Paşa Medresesine ve yüz on bir târîhinde yine ol beldede Erzincânî Medresesine hareket-i dâhil i'tibârıyla varıp bin yüz on dörtde yine ol beldede Şahin Lala Medresesine mûsıla-i Sahn ile güzâr ve bin yüz on beş târîhinde yerlerinde sahn i'tibâr olunup ve bin yüz on altıda yine medîne-i merkûmede altmışlı i'tibârıyla 'İvaz Paşa Medresesine olup birkaç günden sonra Tire mevleviyyetiyle defter-i mevâlî-i kirâma dâhil ve bin yüz on tokuzda Şâm Trablusı mevleviyyetine vâsıl olup bin yüz yigirmi ikide Magnisa pâyesiyle Kaysariyye olup andan dahı ma'zûl oldukdan sonra esnâ-yı tahrîr-i tezkiremizde bin yüz otuz dört târîhinde Âmid mevleviyyetiyle mesrûr olup ol mansıb-ı celîli zabt etmekde idiler.	
Şahsiyet Özellikleri: Hakkâ ki miyâne-i akrânda zâtı ma'mûr bir zât-ı ma'ârif-mevfûrdur. Esnâ-yı ferâg-ı iştigâlde teşhîz-i zihn içün şi'r ü inşâ ile âzmâyiş-i tab' eyleyip rahş-ı dil-i çâlâkların meydân-ı 'irfânda cevlân ederlerdi.	'İlm ü fazl ile ma'mûr ve ma'ârif ü kemâlât ile meşhurdur.
Sosyal Muhit: Bursa, Tire, Şam Manisa, Kayseri, Amid, Trablusşam	Bursa, Trablusşam, Diyar-ı Bekr
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Eş'ârından birkaç beyt-i garrâ tahrîr ü imlâ kılındı.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak sadece şu beytine yer verilmiştir:

Beyt
Peyk-i nesîmi gülşene gönderdi 'andelîb
Bikr-i 'afîfe-i gül-i handânı görmege

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
Bu şeb bezm-i 'adûda gerçi kim ol meh-likâ kaldı
Hele derd-i gam-ı hicrânîde tenhâ bana kaldı

O şehnâzın gece âgâze taksîm-i lütfundan
Simâh-ı cân u dilde bûse lekesi bir sadâ kaldı

Bu nazmı Hadîya bir nüktedân vasfıyla itmâm et
Yazıkdır nâ-tamâm ol nüshâ-i medh ü senâ kaldı

Ve lehu
Hurûş-ı ‘aşk-ı firkât dîde-i deryâ mukâttardan
Hayâl-i nakşın etmez şüste yârda levh-i hatırdan

Şarâb-ı la‘l-i dil-ber gibi bana çâre-sâz olmaz
Tabibin verdiği ma‘cûn eger olsa cevâhirden

HÂŞİM	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Hâşim	Hâşim
İsim: Nâm-ı nâmî ve ism-i girâmîleri Mehmed'dir.	Nâm-ı Mehmed'dir
Memleket: -	Serv-bâlâyı vücudu sebze-zâr-ı İstanbûl'dan ser-efrâz olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: Ol gül-gonca-i ser-sebz-i bâg-ı fesâhat sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdan bir bülbül-i hezâr-dâstân-ı gülistân-ı zarafettir.	Sâdât-ı kesîrü'l-berekâtdandır.
Tahsil ve Meslek: Rûmeli Kalemi kuzâtının eşrâfından zâtı şerîfdir.	Evâ'il-i hâlinde nakîbü'l-eşrâf olan Es‘ad-zâde Efendi'ye hıdmet ile tahsil-i ma‘rifet edip mülâzım olmagla tarîk-i kazâya rızâ-dâde-i sülük olup isti‘dâd-ı zâtî ile merâtib ve zabt-ı manâsıb ederek Rûmeli kâzîlarının eşrafından olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: Zâtı şerîf sohbeti latîf meclis-ârâ bî-hem-tâ nükte-dân ve bir meclis-i safâ-güsterde bulunması mahz-ı safâ-yı hâtır-ı yârân bir vücûd-ı bî-akrân olup makbûl-i e‘âlî memdûh-ı ehâlî bir suhan-sâz-ı nâzik- edâdır ki şöhret-i zâtları ta'rîf ü tavsîfden müstagnî ve ‘âlem harîdâr-ı sohbeti olan nâ-dîde-nazîrlerden bir mîr-i kelâm-ı hoş-âyendedir.	Meclis-ârâlıkda bedîü'l-‘unvân ve hulvü'l-beyân olmagla mecâlis-i ‘ulemâ ve mehâfil-i küremâ ve her encümen-i zurafâda makbul u mergûb ve mahbûbü'l-kulûb olmuşdur.
Sosyal Muhit: Rumeli	İstanbul, Rumeli
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-

Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	‘Asrın şu‘arâsından olmagla bu birkaç beyt-i ra‘nâ ol hâşimî-hısâlin zâde-i tab‘ı bî-hemtâları olan eş‘ârındandır. Fahrü’l-ashiyâ vezîr-i a‘zam İbrahim Pâşâ İstanbûl’da Şeh-zâde Câmi‘-i Şerîfi kurbunda müceddeden ihyâ ve icrâ eylediği sebîl ü mekteb ü darü’l-hadîse dediği târîhdir.
Ölüm: -	Bin yüz otuz beş (1135/1722-1723) târîhinde Tırhala kazısı iken tayy-ı sicill-i hayât etmişdir.

Şairin Sâlim tezkiresinde farklı olarak şu beyitlerine yer verilmiştir:

Beyt
Tâb-ı meyden ruhları tâbiş-füzûn olmuş gelir
Zülfü sîmîn-micmere âteş-nümûn olmuş gelir

Hadd-i gül-rengin görüp gâyet kararmış bâgda
Lâleye haclet-dih-i dâg-ı derûn olmuş gelir

Safâyi tezkiresinde ise şu şiirleri farklıdır:

Nazm
‘Aks-i rûy-ı dil-beri gördüm dil-i pür-kînede
Mâh-ı bedr olmuş bu şeb seyr edelim âyînede

Suretin deyr-i dile resm eylemiş kilk-i kazâ
Ol büt-i şîrîni yazmış gör ki levh-i sinede

Mahzen-i Cem dahme-i Kârûna câsûs olsalar
Bulımazlar cevher-i zâtın gibi gencînede

Atlas-ı semmûru ber-dûş eylesen dervişe sen
Etmez ol zevki ki buldu hırka-i peşmînede

Her ne denlü eylese a‘dâ nifâk-ı iltizâm
Hâşimâ olmaz a‘dâvet hem-dem-i dîrînede

Ve lehu
Yedimde kilk-i bedîü’l-beyân âteşdir
Ruhun gören dedi hakkâ ‘ayân âteşdir

Nola sermâye olursa duhânı peyveste
Bilirsin etdigim âh u figân etmişdir

Hazer hazer dil-i ‘uşşâkı etme şikeste
Yakar bu ‘âlemi âhı amân âteşdir

Yeter bu sûziş ile yakma dilleri Hâşim
Ne denlü yahşı görünse yamân âteşdir

Bâreka’llâh mevki‘imde etdi bir âlî eser
Ol hidîvv-i cûd-pîşe âsaf-ı şâh-ı cihân

Nice âsâf-ı mühr-i re’yi Pertev-endâz olalı
Oldu pür-nûr sürûr ile zemîn ü âsmân

Sadr-ı devletde nazîrîn görmemişdir rüzgâr
Tab‘ı dâ’im hayra sâ‘î birûz-ı nüktedân

Sadra teşrifiyle dünyâ gün-be-gün buldu nizâm
Mâye-i zâtı olaldan ‘âleme emm ü emân

Görmedi çeşm-i felek bir böyle ‘âlî-cenâb
Âsâf-ı dâmâd destur-ı Süleymân-ı zamân

Hayrdur Hân Ahmed’e böyle vezîr-i ehl-i hayr
Fikri hayr u nutku hayr u deyü cenâb-ı müste‘ân

Sulh ile bu devleti ihyâ edip âbâd eder
Hazret-i dâmâd-ı sultân-ı selâtin-i cihân

Böyle bir vakt-i ferah-zâdır bu kim şimdi bulur
Teşne-diller âb-ı ümmîdin bulursa râyegân

Bu sebilin âb-ı kevserdir denilse ‘aynîdir
Teşne-gâne lezzet-i tesnîmden verir nişân

Gûyiyâ her meşrebe bir şûh-meşreb-i nâzenîn
‘Arz eder ‘uşşâk-ı dil-sûzâna bûs-ı dehân

Bâ-husûs ol mekteb-i dârü’l-hadîs ile sebîl
Hak nu kim birbirine verdiler anlar zîb ü şân

Her sütûnu muntazırlardır selâm-âsâfa
Ne zamân teşrif eder âyâ ki ol sâhib-zamân

Mevki‘inde böyle bir hayrı gören insâf edip
Etmede bânîsine hayr du‘â pîr ü cevân

Cümle Kerrûbî ziyâret etseler âsârını
Birbirine müjdeler eyler kâbûlüne hemân

Menba‘ı âb u ‘atâ olan vücûd-ı pâkini
Hıfz ede dâ’im hatalardan Rahîm-i müste‘ân

Kim muvaffak oldu böyle mevki‘inde hayra kim
Sakfı olsun rûz-ı pür-sûz-ı haşrde sâyebân

Hâme-i kudretle sebt oldu levh-i hikmete
Eyledim ilhâm ile târihini anın beyân

Hâşim-i dâ’i dilinden bir sebîl-i tehniyet
Oldu cârî sâl-i târîhi bu beyt-i dil-sitân

Nâvidân-ı zer-lisân-ı hâl ile şerâb eder
Mâ iç İbrahim Pâşâ zemzemi kıldı revân

YÜSRÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Yüsrî-i diğer	Yüsrî
İsim: Nâm-ı ser-âmedleri Ahmed'dir.	Nâm-ı Ahmed'dir
Memleket: -	İstanbûl'dan zuhur etmişdir.
Doğum: Bin kırk altı (1046/1636-1637) senesinde vücûda gelmişdir.	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kara Çelebi-zâde Mahmûd Efendi'den mülâzîm olup ba'dehû Şeyhü'l-islâm Minkârî-zâde Efendi merhûmun imtihânından ser-firâz-ı akrân ve takrîr-i dersi fuhûlün tahsînine şâyân olmagla bin seksen iki Muharreminde Hasan Paşa Medresesi hâricine 'âric olup tarîkıyla toksan sekiz Rebî'ü'l-evvelinde Gevher Han Sultân Medresesine gelip ol medreseden toksan tokuz Şevvâlinde Filibe kazâsına ve bin yüz târîhinde Şâm pâyesiyle ikrâm olunup yüz bir Cumâdında ma'zûl olup ve bin yüz beş Recebinde bi'l-fi'l Şâm-ı cennet-meşâm kâzısı olup ol beldede seccâde-nişîn-i olmuşdur.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'rifet ve tekmîl-i 'ilm ü fazîlet ve şi'r ü inşaya rağbet ve tarîk-i rüsuma mülâzemet ile müderris olup kat'ı merâtib-i tarîk ederek Şâm-ı Dârü's-selâm kazâsı hükümetiyle mukzi'l-merâm olmuşdur. 'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	Güzel tabi'atı vardır.
Sosyal Muhit: Filibe, Şam	İstanbul, Şam
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	Müdevven *münşe'ât* tahrîr etmişdir ve dahi *Sadrü'ş-şerîfe* üzerine tahrîrâtı vardır.
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr ol zât-ı 'âlî-mikdârın cümle-i âsârındandır.	Âsârından bu birkaç beyt tahrîr olundu.
Ölüm: Bin yüz beş (1105/1693-1694) Recebinde Şâm'da dâr-ı bekâya rıhlet eyledi.	**Bin yüz otuz beş (1135/1722-1723)** senesinde fevt olmuşdur.

Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1105" Safâyi tezkiresinde ise "1135" olarak ifade edilmişdir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm

Cûşîş-i seyl-i sirişkim nev-bahâr olsun da gör
Dağlarla sahn-ı sînem lâle-zâr olsun da gör

Keştî-i bahr-ı tegâfül bir karâr olsun da gör

Nâr-ı gamda bir muhâlif rûzigâr olsun da gör

YAKÎN	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: **Yakînâ**	**Yakîn**
İsim: Nâmı 'Alî'dir.	Nâmı 'Alî'dir.
Memleket: Isfahan	Isfahan
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Diyâr-ı Isfahân'ın pîşvâsından ve tavâyif-i 'Acem'in zurafâsından olup dârü'l-mülk İstanbul'a gelip niçe Fürsî tâlibine 'Urfî vü Sâ'ib tedrîs eylemişdir.	Diyâr-ı Acem'den Isfahan şu'arâsından olup İstanbul'a gelip çok kimesneye Sâ'ib ve Urfî Dîvânı okutmuşdur. Nice zamân İstanbul'da sâkin olmuşdur.'Asrın şu'arâsındandır.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: Isfahan, Acem, İstanbul	Isfahan, Acem, İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu birkaç beyt-i latîf ol şâ'ir-i ma'ârif-rehîn ve ol 'ârif-i hakikat-yakînin dest-âvîz-i hâhişi olan Fârisî ve Türkî eş'ârındandır.
Ölüm: Bin yüz (1100/1688-1689) târîhinde yine vilâyetine gitmek içün 'azm ü isti'câl eyleyip esnâ-yı râhda şehr-i Âmid'de dâr-ı bekâya intikâl eylemişdir.	**Bin yüz yedi (1107/1695-1696)** târîhinde 'azm-i Isfahan edip giderken esnâ-i tarîkde fevt olmuşdur.

Sâlim tezkiresinde şairin mahlası "Yakînâ" , ölüm tarihi "1100" Safâyi tezkiresinde ise mahlası "Yakîn" ölüm tarihi ise "1107" olarak belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinden farklı olarak şairin şu şiirleri Safâyi tezkiresinde farklıdır:

Rind-i bî-pervā vü mestem yelli

Men hemînem her çi hestem yelli

Mey zi cām-ı seyr-i çeşmî dāde est

Sāḳi-i bezm-i elestem yelli

Der ser-i kūy-ı muġan hemçün Yaḳînî

Pā-be-destem pāy-bestem yelli :" Her ı

Yakîn-i bî-nevânın hâlini sorduk gümân mıdır

Ki şimdi vâsıl-ı ednâ sekân âyâ ser-i kudur

Sâlim tezkiresinde ise şu beyitleri farklıdır:

Beyt

راستی با کچروان کردن خطاست　　　عکس سرو از اب موج ازد هاست

YÜMNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Yümnî-i diğer	Yümnî
İsim: Süleyman	Nâm-ı Süleynan'dır.
Memleket: İstanbul	Nahl-i vücudu rüyâz-ı mahsûdü'l-rıdvân olan İstanbûl'dan neşv ü nemâ bulmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Kırkdan münfasıl ve İstanbul'un Kısmet-i 'Askeriyyesinde kâtib idi.	Evâ'il-i hâlinde tahsîl-i ma'ârif edip şeref-i mülâzemet ile rûşen-i dide-i kâm ve nâ'il-i merâm olup kassâm 'askeri kâtibleri zümresine dâhil ve nice zamân istihdâm olmuşdur.
Şahsiyet Özellikleri: -	-
Sosyal Muhit: İstanbul	İstanbul
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu beyt anındır.	'Asrın şu'arâ-yı belâgat-şi'ârından olmagla bu birkaç beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı nâdire-zâları olan eş'ârındandır.
Ölüm: Sene bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târîhinde intikâl eyledi.	Bin yüz yigirmi yedi (1127/1715) târîhinde fevt olmuşdur.

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu şiirlerine yer verilmiştir:

Nazm
İmâ-yı gamzedir dilimiz nüktedân eden
Mahsûd-ı tab'-ı zümre-i işrâkiyân eden

Murg-ı hevâ-yı sünbül-i gîsû-yı yârdır
Ser-i nahl-i arzu-yı dili âşiyân eden

Etmiş nüvişte hâtem-i ikbâli bâzgûn
Nakş-ı nigîn-i kevni zemîn ü zamân eden

Ümmîd-i hem-rikâbî-i nazm-âverândır
Yümnî kümeyt-i tab‘ımı âteş-‘inân eden

Ve lehu
Revnak-ı hüsn benân hattile nâbûd olmaz
Pertev-i mihr-i cihan-tâb gil-endûd olmaz

Âhdan ‘âşık-ı didâr olan âsûde olur
Şu‘le-i Tûr-ı tecellâda belî dûd olmaz

Yümniyâ ‘âlem-i hey’etden iden mahv-ı vücûd
Dilde endişe-i bûd ü gam-ı nâ-bûd olmaz

YÜMNÎ	
SĀLİM TEZKİRESİ	**SAFĀYÎ TEZKİRESİ**
Mahlas: Yümnî-i diğer	Yümnî
İsim: Nâm-ı vâlâsı Mustafâ’dır.	Nâm-ı Mustafâ’dır.
Memleket: Medîne-i Üsküdar’dan zuhur etmişdir.	Serv-i bâlâ-yı nev-nihâl-i vücudu gülistân-ı Üsküdar’dan hırâmân-ı zuhur olmuşdur.
Doğum: -	-
Akrabalık: -	-
Tahsil ve Meslek: Hengâm-ı cevânîde tahsîl-i ma‘ârif-i mevfûr eylemişlerdir.	-
Şahsiyet Özellikleri: Bir şâ‘ir-i nâzik-reftârdır.	Mehâbib-i devrân ve sâde-rûyân-ı zamandan bir meh-pâre-i nev-sâl ve hüsn-i ebrûları hilâldir. Hûb-sûret ve müsta‘idd-i ma‘rifet olup henüz nev-sinn ü tâze-heves iken semt-i eş‘âra dest-res bulmuşdur.
Sosyal Muhit: Üsküdar	Üsküdar
Hayatından Kesit: -	-
Eser: -	-
Anekdotlar: -	-
Değerlendirme: -	-
Örnek cümlesi ve örnekler: Bu güftâr cümle-i âsârındandır.	Bu birkaç beyt-i ra‘nâ ol gurre-i garrânın zâde- tab‘ı pâk ve mihr-i incilâ-yı tâbnâkleri olan eş‘ârındandır.
Ölüm: -	-

Şairin Sâlim tezkiresinden farklı olarak Safâyi tezkiresinde şu beyitlerine yer verilmiştir:

Âteş-i hicrinle dâ'im mû gibi kıl suhte
Şâhım agyâr-ı siyeh-rûda kabâhat bir degil

Bûs eder geh dil-berinin la'lini geh pâyını
Âşık-ı bî-sabr u dilde tavr-ı 'âdet degil

Sözde lâzım zîver-i elfâzda hüsn-i edâ
Yümniyâ fenn-i suhan içre mahâret bir degil

3. TARTIŞMA VE SONUÇ

Tezkireler, çağının bir edebiyat ve kültür ürünüdür. Yazıldığı dönemin sosyal, kültürel ve sanatsal ortamını yansıtan şair tezkireleri, yer verilen kişilerin biyografik künyeleri açısından oldukça önemlidir. Geçmişteki şairlerin yaşam öyküleri ve şiir örneklerini günümüze taşıyarak kültür aktarıcılığı görevi üstlenen tezkireler nazım-nesir karışık bir tür olma özelliği açısından da son derece değerlidirler.

Şair biyografilerine bakıldığında tezkirecilerin bir kişiyi tanıtmada temel kriterleri kullanmaya çalıştıkları görülebilir. Bu tanıtmalarda ad, mahlas, doğum, akrabalık, yetişme, aile bilgileri, ölüm yerleri ve tarihleri karakter özellikleri, öğrenim, meslek ve mevkiyi bulabiliriz.

Bu çalışmada 18.yüzyıl tezkirelerinden olan Sâlim ve Safâyi tezkireleri çeşitli yönleriyle tanıtılıp biyografik bilgilerin benzerlik ve farklılıkları mukayese edilerek ortaya konulmuştur. 14 kategori üzerinde tasnif edilen biyografik bilgiler tablo halinde düzenlenerek listelenmiştir. Farklı olan bilgiler tabloda bold yazılarak dikkat çekilmiştir. Amacımız Sâlim ve Safâyi tezkirelerinin mahiyetini, iki tezkire arasındaki benzerlik ve farkları, tezkirecilerin şairleri değerlendirmede dayandıkları düşünce ve değerler sistemini, kullandıkları üslubu, verilen bilgilerin hangi ölçüde ve ortak olarak nasıl kullanıldığını ortaya koyabilmekti.

İncelememiz mahlas, isim, memleket, doğum, akrabalık, tahsil ve meslek, şahsiyet özellikleri, sosyal muhit, hayatından kesit, eser, anekdotlar, değerlendirme, örnek cümle ve ölüm olmak üzere 14 kategori üzerinde değerlendirmeye tabi tutularak tablo halinde sunulmuştur.

İki tezkire üzerinde yapılan çalışmada toplam 245 şair ortak olarak belirlenmiştir. Safâyi tezkiresinde yer alan 484 şairden 239’unun Sâlim tezkiresinde ise iki padişah II. Mustafa (İkbâlî) ve III.Ahmed (Necîb) dışında mevcut 424 şairden 179’unun farklı olduğu tespit edilmiştir.

Üzerinde çalıştığımız Sâlim ve Safâyi tezkirelerinde verilen biyografik bilgilerin çelişkili ve birbirinden çok farklı olduğu ortaya çıkarılmıştır. Tezkireler arasında ciddi derecede farklılıklar görülmüştür. Bilgiler arasındaki uçurum farklılıklarını şöyle örnekleyebiliriz:

1. **Ümidî:** Sâlim tezkiresinde şairin memleketinin "Akçakızanlık", babasının "Halveti" zaviyesine mensub olduğu ve tefsir hatmi ile "kırk sekiz" sene ilgilendiği, Safâyi tezkiresinde ise memleketi "Kızanlık" babasının "Celvetiyye" tarikatine mensub olduğu ve tefsir hatmi ile "kırk" yıl ilgilendiği ifade edilmiştir.

2. **Enîs:** Şairin memleketi Salim tezkiresinde "Yeniçeşme" , Safâyi tezkiresinde "İstanbul" , ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1106" iken Safâyi tezkiresinde ise "1105" olarak ifade edilmiştir.

3. **Âgâh:** Sâlim tezkiresinde şairin ismi "Mehmed Bulak" Safâyi tezkiresinde "Hacı Bulak" olarak dile getirilmiştir. Şairin doğduğu yer Sâlim tezkiresinde "Semerkand" iken Safâyi tezkiresinde "Buhara" olarak ifade edilmiştir.

4. **Ahmed:** Sâlim tezkiresinde şairin doğduğu yer olarak İstanbul'un "Altıay Çeşmesi" yakınında Zeyrek-zâde mahallesi diye belirtilirken Safâyi tezkiresinde "Üsküdar" olarak dile getirilmiştir.

5. **Bezmî:** Şairin doğum yeri Sâlim tezkiresinde "İstanbul, Kumkapı yakınlarında Bâli Paşa" mahallesi diye belirtilirken Safâyi tezkiresinde "İstanbul" olarak ifade edilmiştir. Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1133" Safâyi tezkiresinde "1120" olarak dile getirilmiştir.

6. **Sabit**: şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1124", Safâyi tezkiresinde ise "1125" olarak ifade edilmiştir.

7. **Cezmî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Mehmed Abdü'l-kerîm Efendi" Safâyi tezkiresinde "Abdü'l-kerîm" , ölüm tarihi ise Sâlim tezkiresinde "1104" Safâyi tezkiresinde ise "1103" olarak belirtilmiştir.

8. **Cûdî:** Sâlim tezkiresinde şairin ismi "Şaban-zâde Müzellefi Ahmed Çelebi" , Safâyi tezkiresinde ise "Müzellef Ahmed Çelebi" diye belirtilmiştir.

9. **Hâfız:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde "Südçü-zâde" Safâyi tezkiresinde ise "Südçi-zâde Ali Çelebi" olarak belirtilmiştir. Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1100" iken Safâyi tezkiresinde "1099" olarak ifade edilmiştir.

10. **Hâfız:** Sâlim tezkiresinde şairin mahlası “Hâfız Post Mehmed Çelebi” Safâyi tezkiresinde ise “Hâfiz Post” olarak geçmiştir.

11. **Hâfız:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Gümrük Kâtibi Hâfız Çelebi” Safâyi tezkiresinde “Gümrük Hâfız”ı diye belirtilmiştir.

12. **Hakkî:** Sâlim tezkiresinde şairin doğum yeri “Edirne yakınlarında da Aydos isimli kasaba” olarak ifade edilirken Safâyi tezkiresinde “Rûmeli” diye belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin ilim öğrendiği şeyhin ismi “Atbazarî Şeyhi es-Seyyid Osman Efendi” olarak belirtilirken Safâyi tezkiresinde “Atbazarî Emîr Şeyh” olarak geçmiştir.

13. **Hasîm:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Es‘ad” , Safâyi tezkiresinde “Es‘ad Beg”, babasının ismi Sâlim tezkiresinde “Mustafa Paşa” Safâyi tezkiresinde “Fâzıl Mustafa Pâşâ” olarak belirtilmiştir.

14. **Zihnî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1100” Safâyi tezkiresinde ise “1126” olarak belirtilmiştir.

15. **Rüşdî:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Dîvâne Rüşdî” Safâyi tezkiresinde “Rüşdî” lakabı Sâlim tezkiresinde “Bekir Aga-zade” Sâfayi tezkiresinde ise “Bekir-zade” olarak ifade edilmiştir.

16. **Rüşdî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Rüşdî Ahmed Efendi” mahlası “Rüşdî-i Sahhâf” Safâyi tezkiresinde ise ismi “Ahmed” , mahlası “Rüşdî” diye belirtilmiştir. Memleketi Sâlim tezkiresinde “Saraybosna” Safâyi tezkiresinde ise “Mostar mahallesi” olarak ifade edilmiştir.

17. **Refetî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1110” Safâyi tezkiresinde ise “1118” olarak belirtilmiştir.

18. **Ragıp:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Râgıp Çelebi” Safâyi tezkiresinde” Râgıp” olarak anılmıştır. Şairin ölüm yıldönümü Sâlim tezkiresinde “1120” iken Safâyi tezkiresinde “1127” olarak belirtilmiştir.

19. **Rahmî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1127” iken Safâyi tezkiresinde 1122 olarak geçmiştir.

20. **Rahmî:** Şairin dedesinin ismi Sâlim tezkiresinde “Hakîmbaşı-zâde Yahyâ Efendi” , Safâyi tezkiresinde ise “Yahyâ Efendi” olarak geçmiştir.

21. **Rehaî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Kalaycı-zâde Mustafa Çelebi” Safâyi tezkiresinde ise “Kalaycızâde” olarak geçmiştir.

22. **Refdî:** Şairin babasının ismi Sâlim tezkiresinde “Münşî Sami‘î Abdü’l-kerîm Efendi” Safâyi tezkiresinde ise “Bosnavî ‘Abdü’l-kerîm Efendi” olarak geçmiştir.

23. **Refiâ:** Sâlim tezkiresinde şairin görev yaptığı zaviyenin adı “Mehmed Ağa” Safâyi tezkiresinde ise “Yavaşça Mehmed Ağa” diye ifade edilmiştir.

24. **Şermî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “Şermî ‘Alî Çelebi” Safâyi tezkiresinde ise “ Ali” olarak geçmiştir.

25. **Sıdkî:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Sıdkî Kadın” Safâyi tezkiresinde ise “Sıdkî” olarak ifade edilmiştir. Yine şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1105” iken Safâyi tezkiresinde “1115” olarak geçmiştir.

26. **Abdülhay:** Şairin yanında şeyhlik yaptığı kişi Sâlim tezkiresinde “Azîz Mahmûd Efendi” Safâyi tezkiresinde ise “Hüdâyi Mahmûd Efendi” olarak ifade edilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin ölüm tarihi “1117” Safâyi tezkiresinde ise “1115” olarak geçmiştir.

27. **Aklî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde “İştibî Mehmed Efendi” Sâfayi tezkiresinde ise “Mehmed” olarak geçmiştir. Şairin ölümünün gerçekleştiği yer Sâlim tezkiresinde “Yegen” Safâyi tezkiresinde ise “Yeğen Osman Paşa” diye ifade edilmiştir.

28. **Itrî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1123” Safâyi tezkiresinde ise “1122” olarak geçmiştir.

29. **Abdî:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Abdî Paşa” Safâyi tezkiresinde ise “Abdî” olarak ifade edilmiştir. İsmi Sâlim tezkiresinde “Abdu’r-rahmân” Safâyi tezkiresinde “Nişancı ‘Abdurrahman Pâşâ” ölüm tarihi ise Sâlim tezkiresinde “1103” Safâyi tezkiresinde ise “1102” olarak geçmiştir.

30. **Gavsî:** Sâlim tezkiresinde şairin mahlası "Gavsî Dede" Safâyi tezkiresinde ise "Gavsî" ismi Sâlim tezkiresinde "Ahmed" Safâyi tezkiresinde "Şeyh Ahmed Gavsî" olarak geçmiştir.

31. **Fa'iz:** Şairin babasının ismi Sâlim tezkiresinde "Sâmi'î 'Abdü'l-kerîm Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Bosnavî 'Abdü'l-kerîm Efendi" olarak belirtilmiştir.

32. **Feyzî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Hasan" Safâyi tezkiresinde ise "Simkeş Hasan Efendi" olarak geçmiştir.

33. **Fethî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1106" Safâyi tezkiresinde ise "1107" olarak belirtilmiştir.

34. **Fethî:** Dönemin vezirinin ismi Sâlim tezkiresinde "Râmî Paşa" Safâyi tezkiresinde ise "Râmî Efendi" diye anılmıştır. Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1106" Safâyi tezkiresinde ise "1100" olarak belirtilmiştir.

35. **Fennî:** Sâlim tezkiresinde şairin ölüm tarihi "1127" Safâyi tezkiresinde ise "1120" olarak belirtilmiştir.

36. **Fahir:** Şairin memleketi Sâlim tezkiresinde "Saraybosna" Safâyi tezkiresinde "Bosna" , öldüğü yer Sâlim tezkiresinde "Mora" Safâyi tezkiresinde "İnebolu" olarak belirtilmiştir.

37. **Fenâyî:** Şairin ismi Sâlim tezkiresinde "Şeyh Mustafa Dede" Safâyi tezkiresinde ise "Mustafa" diye belirtilmiştir. Sâlim tezkiresinde şairin "Şıbtalı Yahya Efendi" Safâyi tezkiresinde ise "Yahya Efendi" civarında kendisine bir tekye inşa ettiği ifade edilmiştir.

38. **Fayiz:** Şairin Sâlim tezkiresinde ölüm tarihi "1130" Safâyi tezkiresinde ise "1129" olarak belirtilmiştir.

39. **Nakıd:** Şairin memleketi Sâlim tezkiresinde "Yenişehirfenar" Safâyi tezkiresinde ise "Yenişehir" olarak ifade edilmiştir.

40. **Valî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde "1127" Safâyi tezkiresinde "1107" olarak ifade edilmiştir.

41. **Vasıf:** Sâlim tezkiresinde şairin ismi “Hüseyin” , ölüm tarihi “1104” Safâyi tezkiresinde ise ismi “İsmail” ölüm tarihi “1096” olarak ifade edilmiştir.

42. **Vasık:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Vâsık-ı Dîvâne” Safâyi tezkiresinde ise “Vâsık” ölüm tarihi ise Sâlim tezkiresinde “1103” Safâyi tezkiresinde “1123” olarak geçmiştir.

43. **Vaki:** Şairin mahlası Sâlim tezkiresinde “Vak‘î-i Tefsîrî-zâde” Safâyi tezkiresinde “Vak‘î” ismi Sâlim tezkiresinde “‘Atâ’u’llâh” Safâyi tezkiresinde ise “Mehmed” olarak ifade edilmiştir.

44. **Yüsrî:** Şairin ölüm tarihi Sâlim tezkiresinde “1105” Safâyi tezkiresinde ise “1135” olarak ifade edilmişdir.

45. **Yakîn:** Sâlim tezkiresinde şairin mahlası “Yakînâ” , ölüm tarihi “1100” Safâyi tezkiresinde ise mahlası “Yakîn” ölüm tarihi ise “1107” olarak belirtilmiştir.

Örneklerde de görüldüğü üzere tezkirelerdeki bilgilerin yanıltıcı olabileceği ve tezkirelerin doğruluk oranlarının birbirinden çok farklı olduğu ortaya konulmuştur.

Her iki tezkire arasındaki farklılıkların en çok isim daha sonra sırasıyla ölüm, mahlas ve akrabalık kategorilerinde olduğu saptanmıştır. Doğum yeri ve tarihi ile ilgili bilgilere sadece Sâlim tezkiresinde bulunan 11 şairde ulaştık. Safâyi tezkiresinde doğum bilgisine hiçbir şairde yer verilmemiştir. Yine iki eserde de çok az sayıda şair hakkında anekdot, hayatından kesit ve şiir değerlendirmesi ile ilgili bilgiler verilmiştir. Tezkirelerde her şairden en az bir beyit ya da şiire yer verilmiştir. Bazı şairlerden ise oldukça fazla sayıda şiir örneği verilmiştir.

Sâlim, devrinin şairlerinden pek çoğunu yakından tanımış, onların özel hayatlarına ilişkin bilgiler de vermiştir. Yeri geldikçe, uygun düştükçe kendine ya da başka şairlere ait şiir örnekleri verir. Arapça, Farsça şiirler, atasözleri, kelam-ı kibar, hadislerden ve Kur’an’dan iktibaslarla ifadesini daha güçlü kılmaya çalışır. Zaman zaman tezkirede sözü edilen şairler arasındaki latifeleri altarmakla, devrinin mizah anlayışının bugüne yansımasını sağlamıştır. Bu gibi tasarruflar, yazarımızın üslup özellikleridir. (İnce, 2005: 11-12)

Sâlim şairlerin hayatlarına dair verdiği bilgilerde titiz davranır ve böyle olması gerektiğini de özellikle belirtir, hatta ilmiye sınıfından şairlerin görev yerlerine ve tarihlerine dair oldukça ayrıntılı bilgiler verir.

Sâlim, eseriyle sanatlı nesrin örneğini sunar. Basit bir dille yazılmasına, *Safâyi'nin reftâr-ı sadesine* razı olmamış, eserini oldukça münşiyane bir üslupla kaleme almıştır.

Biyografisi kısa olan şairlerde sıfatlar az kullanılır veya hiç kullanılmaz. Ama uzun uzadıya anlatılan şairlerin çeşitli yönlerden tanıtımında sıfatlara, övgülere bol bol başvurur. (İnce, 2005: 12-13)

Sâlim tezkiresinin dili hayli ağırdır. Kendisi gibi ilmiyye mesleğinden olanlara daha çok yer vermiş, tarafsız davranmamıştır. Şairlerin sanatlarına dair değerlendirmeleri de her zaman doğru değildir. (Büyük Türk Klasikleri, 1987: 201)

Safâyi tezkiresinin dili oldukça süslü ve ağdalıdır. Safâyi kalemini iyi bir inşa örneği verebilmek gaysiyle, oldukça itinalı kullanmıştır. Bu gayreti özellikle tezkiresinin mukaddimesinde ve tanınmış şairleri anlatırken açıkça görülür. Buna karşılık eserde, son derece sade ve teklifsiz bir dille yazılmış kısımlar da vardır. Safâyi Tezkiresi devrinde bu hususiyeti sebebiyle tenkid edilmiştir. Çağdaşı Sâlim Efendi, Safâyi'yi yücelten ifadelerle bir takriz kaleme aldığı halde, daha sonra onun sadeliği ve teklifsizliğiyle alay eder. Halbuki aynı devreyi içine alan tezkiresini, Safâyi'den görerek yazmıştır. (Çapan, 2005: 13)

Safâyi değerlendirmeleri arasına terceme-i halini verdiği şairin hayatıyla ilgili bazı enteresan hadiseleri, mühim değişiklikleri ve şairle ilgili esprileri de ilave etmiştir. Yine anlattığı konularla ilgili olmak üzere "li-münşi'ihi" başlığı altında metne kendi şiirlerini de serpiştirmiştir.

Safâyi eserini sade ve teklifsiz bir dille yazarak " orta nesir" in fayda faktörünü gözetmiştir. (Çapan, 2005: 15-16)

İki eserin dil ve üslup hususiyetlerine incelememiz doğrultusunda baktığımızda tezkire yazarlarının dili oldukça ağır ve süslüdür denilebilir. Fakat Safâyi tezkiresinin dilinin Sâlim tezkiresine göre biraz daha sade ve verilen bilgilerin daha kısa ve anlaşılır olduğu görülebilir.

KAYNAKÇA

Abdulkadiroğlu, A. (1999). İsmail Belîğ, Nuhbetülasarli Zeyli Zübdeti'l-eşar. Ankara: Gazi Üniversitesi Yayınları.

Afyoncu, E. (2000). "Mustafa Safâyî'nin Hayatı Hakkında Yeni Bilgiler", Journal of Turkish Studies/ Türklük Bilgisi Araştırmaları (TUBA). Harvard Üniversity, (24), s.1-7.

Altun, K. (1997). Tezkire i Mucib. Ankara. AKM Yayınları

Altuner (Üzer), N. (1989). Safayî Tezkiresi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi.

Aynagöz, P. (1988) Mustafa Safayî Efendi, Tezkire-i Safayî (Nuhbetül-asar min Fevâ'idi'l-eş'ar) İnceleme- Metin-İndeks I-II LXXXVI +1-698 (Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elazığ

Canım, R. (2000). Latîfî Tezkîretü'ş-şu'arâ ve Tabsıratü'n-nuzamâ (İnceleme-Metin), Ankara: AKM Yayınları, s. 1.

Çapan, P. (2005). Mustafa Safayî Efendi, Tezkire-i Safayî (Nuhbetül-asar min Fevâ'idi'l-eş'ar) İnceleme- Metin-indeks. Ankara: AKM Yayınları

Erdem, S. (1994). Ramiz ve Adab-ı Zurefâsı-inceleme-Tenkitli Metin-indeks Sözlük. Ankara: AKM Yayınları.

Genç, İ. (2000). Esrar Dede, Tezkire-i Şuara-yı Mevleviyye. Ankara: AKM Yayınları.

Horata, O. (1998). Esrar Dede-Hayatı, Eserleri Şiir Dünyası ve Divanı. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

İnal, İ. M. K. (1988). Son Asır Türk Şairleri. İstanbul: Dergâh Yayınları.

İnce, A. (1977) Sâlim Tezkiresi, II C.XXXXII+825 s.(Basılmamış) Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi DTCF, Ankara

İnce, A. (1992). Salim Tezkiresi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Doktora Tezi.

İnce, Adnan (2005). Sâlim Efendi, Tezkiretü'ş-Şu'arâ, Ankara: AKM Yayınları

İpekten, H. (1991). Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şuara Tezkireleri, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.

İsen, M.(1997) "Türk Tezkireciliğinde Antoloji Tipi Örnekler", Ötelerden Bir Ses, Ankara: s. 47-49.

İsen, M. (2010). Tezkireden Biyografiye. İstanbul: Kapı Yayınları.

İsen, M.-Kılıç, F.-Aksoyak, İ. H.-Eyduran, A.-Durmuş, M. (2011). Şair Tezkireleri. Ankara: Grafiker Yayınları.

Kılıç, F. (2007). Edebiyat Tarihimizin Vazgeçilmez Kaynakları: Şair Tezkireleri Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, sayı.10, s.543-564

Önder, Murat (2006) Şefkat ve Tezkire-i Şu'arâ'sı. Afyonkocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

www. osmanlıedebiyatı. com simitçay. com

Hanyevi, Nuri Osman (Tezkire-i Şuara-yı Cezîre-i Girid) Hzl. Orhan Kurtoğlu Akçağ Basım, Ankara, 2006.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Hava Yeşilyurt

Doğum Yeri ve Tarihi : Gümüşhane/ Kelkit 05.01.1990

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Makaleler
-SCI :

-Diğer :

Bildiriler
-Uluslararası :

-Ulusal :

Katıldığı Projeler :

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl :

İLETİŞİM

E-posta Adresi : havva.y@outlook.com

Telefon : 02127352300

Tarih :